

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ — ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1962

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΝΑΒΑΣΙΣ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΕΠΙΜΕΛΕΤΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΝΑΒΑΣΙΣ (ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1962

18155

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΕΚΔΟΣΗ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος τοῦ Ξενοφῶντος.

*Ο Ξενοφῶν, υἱὸς τοῦ Γρύλλου καὶ τῆς Διοδώρας, ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τὸ 434 π.Χ. Κατήγετο ἐξ εὐγενοῦς καὶ εὐπόρου οἰκογενείας. Ὅτε ἦτο νέος, ὑπῆρξε πιστὸς μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους, ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ ὁποίου πλεῖστον ὠφελήθη.

Τὸ 401 π.Χ. ἀφῆκε τὰς Ἀθήνας καὶ ἐπορεύθη κατὰ πρόσκλησιν τοῦ φίλου του Προξένου τοῦ Βοιωτοῦ εἰς τὰς Σάρδεις τῆς Λυδίας πρὸς τὸν νεώτερον Κύρον, ὅτε οὗτος παρεσκευάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου, βασιλέως τότε τοῦ περσικοῦ κράτους. Τὴν ἐκστρατείαν ταύτην ἠκολούθησεν ὁ Ξενοφῶν ὡς ἰδιώτης. Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τοῦ Κύρου ἐν τῇ παρὰ τὰ Κούναξα μάχῃ καὶ τὴν δολοφονίαν τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν ἐξελέχθη στρατηγὸς καὶ κατώρθωσε μὲ μεγίστους κόπους καὶ κινδύνους νὰ ὀδηγήσῃ τὸν στρατὸν τῶν μυρίων Ἑλλήνων ἐκ τοῦ βάθους τῆς Ἀσίας εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Θράκην. Ἐν Θράκῃ ἐβοήθησε τὸν ἡγεμόνα αὐτῆς Σεύθην καὶ ἡτοιμάζετο νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀλλ' οἱ φίλοι του προσελθόντες τὸν ἔπεισαν νὰ προσέλθῃ μὲ τὸν στρατὸν τοῦ εἰς τὸν σπαρτιατικὸν στρατὸν, ὁ ὁποῖος τότε ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Θίβρωνος ἐπολέμει ἐν Μ. Ἀσίᾳ πρὸς τοὺς Πέρσας. Ὅτε δὲ τὸ 396 π.Χ. ἦλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἄλλος στρατηγός, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Ἀγησίλαος, διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Περσῶν, ὁ Ξενοφῶν ἐτάχθη εἰς τὸ ἐπιτελεῖόν του καὶ ἔγινε στενὸς τοῦ Ἀγησίλαου φίλος.

Ἀφοῦ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐπολέμησε μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐλληνικῶν πόλεων, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀκολουθῶν τὸν Ἀγησίλαον καὶ ἐπολέμησε μετ' αὐτοῦ ἐν Κορωνείᾳ (394 π.Χ.)

κατά τῶν συμπολιτῶν του, οἱ ὅποιοι τότε ἦσαν σύμμαχοι τῶν Θηβαίων.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ξενοφῶν συνεμάχησε μὲ τοὺς Σπαρτιάτας, τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος του, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τὸν ἐξώρισαν, οἱ δὲ Σπαρτιᾶται τοῦ ἔδωκαν ὡς δῶρον ἓν κτῆμα παρὰ τὸν Σκιλλοῦντα τῆς Ἥλιδος, πλησίον τῆς Ὀλυμπίας. Ἐκεῖ ἐζήσεν ὁ Ξενοφῶν ἐπὶ εἴκοσι καὶ πλεόν ἔτη μὲ τὴν σύζυγόν του Φιλησίαν καὶ τοὺς δύο υἱούς του, τὸν Γρύλλον καὶ τὸν Διόδωρον, ἀσχολούμενος εἰς τὸ κυνήγιον, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν συγγραφὴν.

Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Θηβαίων, ἐξεδιώχθη ἐκ τοῦ Σκιλλοῦντος (τὸ 370 π.Χ.) καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν Κόρινθον. Ὅτε διέμενεν ἐν Κορίνθῳ, οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἀνεκάλεσαν ἐκ τῆς ἐξορίας, ἀλλ' ὁ Ξενοφῶν δὲν ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀπέθανε δ' ἐν Κορίνθῳ τὸ 355 π.Χ. εἰς ἡλικίαν 80 περίπου ἐτῶν.

2. Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις.

Ὁ Ξενοφῶν συνέγραψε πολλὰ συγγράμματα· ἐν ἐκ τούτων εἶναι ἡ **Κύρου Ἀνάβασις** διηρημένη εἰς 7 βιβλία. Ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ ἐξιστορεῖται ἡ ἐκστρατεία τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου καὶ κυρίως ἡ **κάθοδος** (ἡ ἐπιστροφή) τῶν Μυρίων.

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Α. ΣΟΦΙΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΠΟ ΤΑΣ ΣΑΡΔΕΙΣ ΕΩΣ ΤΑ ΚΟΥΝΑΞΑ

(Μάρτιος - Σεπτέμβριος τοῦ 401 π. Χ.)

1. Αἰτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου καὶ προπαρασκευαὶ δι' αὐτήν.

(1, 1 - 11)

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίγνονται παῖδες δύο, πρεσβύ- § 1 - 2
τερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος· ἐπεὶ δὲ ἡσθένει
Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευε τελευτὴν τοῦ βίου, ἐβούλετο τῷ παῖδι
ἀμφοτέρῳ παρεῖναι. Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρὼν ἐτύγ-
χανε· Κῦρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἧς αὐτὸν σα-
τράπην ἐποίησε· καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων,
ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδῖον ἀθροίζονται. Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦ-
ρος λαβὼν Τισσαφέρνην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔχων
ὀπλίτας τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον.

Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν βα- § 3
σιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς
τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ. Ὁ δὲ πείθεται καὶ συλ-
λαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ ἐξαιτησαμένη
αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν εἰς τὴν ἀρχήν.

Ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθεὶς, βουλεύεται, § 4 - 5
ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἦν δύνηται,
βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. Παρύσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε
τῷ Κύρῳ φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρτα-
ξέρξην. Ὅστις δὲ τῶν παρὰ βασιλεῖ ἀφικνοῖτο πρὸς αὐτόν,

πάντας οὕτω διατιθεῖς ἀπεπέμπετο, ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ. Καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο, ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἶεν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν αὐτῷ.

§ 6-7

Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἤθροιζεν ὡς μάλιστα ἐδύνατο ἐπικρυπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρασκευότατον λάβοι βασιλέα. Ὡς οὖν ἐποιεῖτο τὴν συλλογὴν ὅποσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι, παρήγγειλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους, ὡς ἐπιβουλευόντος Τισσαφέρνους ταῖς πόλεσι. Καὶ γὰρ ἦσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρνους τὸ ἀρχαῖον, ἐκ βασιλείως δεδομέναι, τότε δὲ ἀφειστήκεσαν πρὸς Κῦρον πᾶσαι πλην Μιλήτου· ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἐξέβαλεν. Ὁ δὲ Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας. Καὶ αὕτη αὖ ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἠθροῖζειν στράτευμα.

§ 8

Πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἡξίου, ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ, δοθῆναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρνην ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλὴν οὐκ ἡσθάνετο, Τισσαφέρνει δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν· ὥστε οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων. Καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων, ὢν Τισσαφέρνης ἐτύγχανεν ἔχων.

§ 9

Ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ καταντιπέραν Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ

ἐπολέμει, ἐκ Χερρονήσου ὀρμώμενος, τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι καὶ ὠφέλει τοὺς Ἕλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφὴν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἐκοῦσαι. Τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα.

Ἀρίστιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὢν ἐτύγγανεν αὐτῷ, § 10
καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἰκοὶ ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθὸν νομίζων οὕτως ἂν περιγενέσθαι τῶν ἀντιστασιωτῶν. Ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ ἑξ μηνῶν μισθὸν καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας, πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλευῇται. Οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα.

Πρόξενον δὲ τὸν Βοιωτίον ξένον ὄντα ἐκέλευσε λαβόντα § 11
ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὥς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ὥς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαίνετον δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιοῦν, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὥς πολεμήσων Τισσαφέρνει σὺν τοῖς φυγάσι τοῖς Μιλησίων. Καὶ ἐποιοῦν οὕτως οὗτοι.

2. Συγκέντρωσις τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων εἰς τὰς Σάρδεις.
Ἀναχώρησις τοῦ στρατεύματος ἐκ τῶν Σάρδεων καὶ πορεία αὐτοῦ
διὰ τῆς Λυδίας καὶ Φρυγίας.

(2, 1 - 18)

Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν μὲν πρό- § 1
φασιν ἐποιεῖτο, ὥς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντά-
πασιν ἐκ τῆς χώρας καὶ ἀθροίζει ὥς ἐπὶ τούτους τὸ τε βαρ-

βαρικόν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. Καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἤκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα, καὶ τῷ Ἀριστίππῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτόν, ὃ εἶχε στράτευμα καὶ Ξενία τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προειστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἤκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους, πλὴν ὅπόσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν.

§ 2-3 Ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκοῦντας καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεῦσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν, ἐφ' ᾧ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσεσθαι, πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. Οἱ δὲ ἡδέως ἐπέθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὀπλίτας εἰς τετρακισχιλίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνήτας δὲ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὀπλίτας ἔχων χιλίους, Σωκράτης δὲ ὁ Ἀχαιὸς ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. Οὗτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο.

§ 4 Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα καὶ μείζονα ἡγησάμενος εἶναι ἢ ὥς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευήν, πορεύεται ὡς βασιλέα, ἥ ἐδύνατο τάχιστα, ἱππέας ἔχων ὡς πεντακοσίους. Καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ, ἐπεὶ ἤκουσε Τισσαφέρνους τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

§ 5-6 Κῦρος δὲ ἔχων, οὓς εἴρηκα, ὥρματο ἀπὸ Σάρδεων· καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμόν. Τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπὶν ἑπτὰ ἐξευγμένη πλοίοις. Τοῦτον διαβάς ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμόν ἕνα παρασάγγας ὀκτὼ εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην.

Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Ὀλυνθίους.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν § 7-8
εἰς Κελαινάς τῆς Φρυγίας, πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. Ἐνταῦθα Κύρῳ βασιλεία ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὁπότε γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. Διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ρεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων· ρεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. Ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλείως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει· ρεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὐρὸς ἐστὶν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν.

✓ Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἦκε Κλέ- § 9-10
αρχος ἔχων ὀπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θοῤῥακας ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κρηῖτας διακοσίους. Ἀμα δὲ καὶ Σῶσις παρῆν ὁ Συρακόσιος ἔχων ὀπλίτας τριακοσίους, καὶ Ἀγίας ὁ Ἀρκὰς ἔχων ὀπλίτας χιλίους. ✓ Καὶ ἐνταῦθα Κῦρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὀπλιῖται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκὰς τὰ Λυκαῖα ἔθυσσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες χρυσαῖ· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δώδεκα εἰς Κεράμων ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τῇ Μυσίᾳ χώρᾳ.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας τριά- § 11-13
κοντα εἰς Καῦστρου πεδίον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔ-

μεινεν ἡμέρας πέντε καὶ τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλεόν ἢ τριῶν μηνῶν, καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. Ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνιῶμενος· οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι. Ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἡ Σουεννέσιος γυνὴ τοῦ Κιλίκων βασιλέως παρὰ Κύρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά. Τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. Εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα καὶ φυλακὴν περὶ αὐτήν, Κίλικας καὶ Ἀσπενδίους. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη, τοῦ Φρυγῶν βασιλέως.

§ 14 - 16

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριάειον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. Καὶ λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδειῖλαι τὸ στράτευμα αὐτῇ· βουλόμενος οὖν ἐπιδειῖλαι ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. Ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἕλληνας, ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτω ταχθῆναι καὶ στήναι, συντάξαι δ' ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. Ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί. Ἐθεώρει οὖν ὁ Κύρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι κατὰ ἵλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἕλληνας, παρελαύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἄρμαμάξης. Εἶχον δὲ πάντες κρᾶνη χαλκᾷ καὶ χιτῶνας φοινικοὺς καὶ κνημῖδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας.

§ 17 - 18

Ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίγρητα τὸν ἑρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα. Οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον

τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξε, προβαλλόμενοι τὰ ὄπλα ἐπῆσαν. Ἐκ δὲ τούτου, τῶν στρατιωτῶν θᾶττον προτόντων σὺν κραυγῇ, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο αὐτοῖς ἐπὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς, καὶ ἥ τε Κίλισσα ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἀρμαμάξης καὶ οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ καταλιπόντες τὰ ὄνια ἔφυγον. Οἱ δὲ Ἕλληνες σὺν γέλῳτι ἐπὶ τὰς σκηνάς ἤλθον. Ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε. Κῦρος δὲ ἤσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδών.

[Ἀπὸ τὸ Τυριάειον ὁ Κῦρος φθάνει εἰς τὸ Ἰκόνιον, τελευταίαν πόλιν τῆς Φρυγίας· ἀπὸ αὐτὴν προχωρεῖ διὰ μέσον τῆς Λυκαονίας, τὴν ὁποίαν ὡς ἐχθρὰν τῆς σατραπείας τὸν ἐπιτρέπει εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ διαρπάσῃ. Ἀπὸ τὴν Λυκαονίαν ὁ Κῦρος ἀποστέλλει μὲ τὸν στρατὸν τοῦ Μένωνος τὴν Ἐπύξαν εἰς τὴν πατρίδα της, αὐτὸς δὲ μὲ τὸ ὑπόλοιπον στράτευμα προχωρεῖ διὰ μέσον τῆς Καππαδοκίας εἰς τοὺς Ταρσοὺς τὴν πρωτεύουσιν τῆς Κιλικίας.]

Ὁ βασιλεὺς αὐτῆς Συνένεσις ἀκούσας, ὅτι ὁ πεζικὸς καὶ ναυτικὸς στρατὸς τοῦ Κύρου ἐπλησίαζεν, ἐγκαταλείπει τὴν πρωτεύουσάν του καὶ καταφεύγει εἰς μέρος ὀχυρὸν ἐπάνω εἰς τὰ ὄρη. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον πεισθεὶς ἀπὸ τὴν σύζυγόν του Ἐπύξαν προσέρχεται πρὸς τὸν Κῦρον, γίνεται φίλος του καὶ τοῦ δίδει χρήματα πολλὰ διὰ τὸ στράτευμα· εἰς ἀνταμοιβὴν δὲ ὁ Κῦρος τὸν τιμᾷ μὲ πολὺτιμα δῶρα.

Εἰς τὴν Κιλικίαν μένει ὁ Κῦρος εἴκοσιν ἡμέρας· διότι οἱ Ἕλληνες ἐπόπτευσαν πλέον, ὅτι βαδίζον ἐναντίον τοῦ μεγάλου βασιλέως· διὰ τοῦτο καὶ ἀρνοῦνται νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν πορείαν. Ὁ Κλέαρχος τότε καταφεύγει εἰς πανουργίαν. Προσκαλεῖ εἰς συνέλευσιν τοὺς στρατιώτας καὶ ἐκφράζει μὲ δάκρυα τὴν λύπην του, διότι, ἐνῶ εὐηργετήθη ὑπὸ τοῦ Κύρου διὰ πολλῶν χρημάτων, τὰ ὁποῖα ἐδαπανήθησαν εἰς τὸ στράτευμα, καὶ ἐνῶ ὅπως ἐπαινεθῇ νὰ τοῦ φανῇ χρήσιμος, ἀναγκάζεται τώρα νὰ φανῇ πρὸς αὐτὸν ἀχάριστος καὶ ψεύστης· διαβεβαιώνει ὅμως, ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐγκαταλείψῃ τοὺς Ἕλληνας χάριν ξένου ἡγεμόνος, ἀλλὰ θ' ἀκολουθήσῃ αὐτοῦς, ὅπου καὶ ἂν πορευθοῦν.

Μετὰ ταῦτα προσκαλεῖ πάλιν τοὺς στρατιώτας εἰς συνέλευσιν καὶ

καταδεικνύει τὴν δύσκολον καὶ ἐπικίνδυνον θέσιν τῶν Ἑλλήνων, ἀφοῦ φανερώς πλέον ἡγηθήσαν νὰ συμμορφωθοῦν πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Κύρου. Ἀφοῦ εἶπον πολλοὶ τὰς γνώμας των, ἀποφασίζεται τέλος νὰ σταλῇ πρεσβεία πρὸς τὸν Κύρον, ἡ ὁποία νὰ ἐρωτήσῃ αὐτὸν, εἰς τί σκέπτεται νὰ χρησιμοποίησῃ τοὺς Ἕλληνας. Ὁ Κύρος ἀποκρίνεται, ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ τιμωρήσῃ πλησίον τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ τὸν ἐχθρόν του Ἀβροκόμαν, σατραπὴν τῆς Φοινίκης, καὶ ὑπόσχεται αὐξήσιν μισθοῦ.

Οἱ στρατιῶται δέχονται ταῦτα καὶ ἀποφασίζουν ν' ἀκολουθήσουν τὸν Κύρον, ἂν καὶ ὑπόπτενον, ὅτι οὗτος σκοπεύει νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ κατὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως.

Ἀπὸ τοὺς Ταρσοὺς ὁ Κύρος, ἀφοῦ διέβη τὴν πεδιάδα τῆς Κιλικίας καὶ τοὺς ποταμοὺς Ψάρον καὶ Πύραμον, φθάνει εἰς Ἰσσοὺς, τελευταίαν πόλιν τῆς Κιλικίας, ὅπου καταπλεῖ ὁ στόλος τοῦ Κύρου καὶ ὁ συμμαχικὸς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ μαζὶ μὲ αὐτοὺς ὁ Χειρόσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος μὲ 700 ὀπλίτας. Ἀπὸ τοὺς Ἰσσοὺς, ἀφοῦ διήλθε τὰς πέδας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας, φθάνει εἰς Μυριάndon, πόλιν παράλιον καὶ ἐμπορικὴν.

Μετὰ πορείαν δώδεκα ἡμερῶν φθάνουν εἰς τὴν Θάρακον, πόλιν κειμένην πλησίον τοῦ Εὐφράτου. Ἐδῶ ὁ Κύρος φανερώνει εἰς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς ἐκστρατείας καὶ προτρέπει αὐτοὺς νὰ πείσουν τοὺς στρατιώτας μὲ κάθε τρόπον νὰ τὸν ἀκολουθήσουν. Οἱ στρατιῶται δυσαρεστοῦνται κατὰ τῶν στρατηγῶν, διότι ἐνόμιζον, ὅτι οὗτοι τοὺς ἀπέκρυπτον ἀπὸ πολλοῦ τὴν ἀλήθειαν· ἀλλ' ἐπὶ τέλους δέχονται νὰ ἀκολουθήσουν τὸν Κύρον, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ αὐξηθῇ ὁ μισθὸς των. Ὁ Κύρος ὑπόσχεται αὐξήσιν μισθοῦ καὶ μεγάλας ἀμοιβάς, ἐὰν εἰσέλθουν εἰς τὴν Βαβυλώνα. Καὶ οὕτω διαβαίνουν περὶ τὸν Εὐφράτην καὶ ἐξακολουθοῦντες τὴν πορείαν διὰ τῆς Συρίας φθάνουν εἰς τὸν ποταμὸν Ἀράξην.

Ἀπὸ τὸν Ἀράξην εἰσέρχονται εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ πορευθέντες διὰ μέσου μεγάλης, ὁμαλῆς καὶ ἐρήμου πεδιάδος φθάνουν εἰς τὸν Μάσκαν ποταμὸν καὶ τὴν πόλιν Κορσωτὴν, ὅπου μένουν ἡμέρας τρεῖς, διὰ νὰ προμηθευθοῦν τροφάς. Ἐπεὶ δὲ πάλιν πορεύονται διὰ μέσου ἐρήμου πεδιάδος δεκατρεῖς ἡμέρας καὶ φθάνουν εἰς τὰς Βαβυλωνίας πέδας, ἀφοῦ ὑπέμειναν πολλὰς κακουχίας δι' ἔλλειψιν τροφίμων ταῦτα τέλος προμηθεύονται ἀπὸ τὴν Χαομάνδην, πόλιν κειμένην πέραν τοῦ Εὐφράτου, διαβαίνοντες τὸν ποταμὸν μὲ σχεδίας δερματίνας.

Μετά πορείαν τριῶν ἡμερῶν διὰ μέσον τῆς Βαβυλωνίας ὁ Κῦρος, ἐπειδὴ ἤλπιζε μάχην, ἐπιθεωρεῖ περὶ τὸ μεσονύκτιον τὸν στρατὸν του. Κατὰ τὴν ἐπιθεώρησιν ἀριθμηθέντες εὐρίσκονται ὀπλίται μὲν Ἕλληνες 10.400 καὶ πελτασταὶ 2.500, βάρβαροι δὲ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κύρου 100.000 καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα 20. Ὁ δὲ στρατὸς τοῦ βασιλέως — κατὰ τὰς εἰδήσεις αὐτομόλων — ἀνήρχετο εἰς 1.200.000 ὑπὸ τέσσαρας στρατηγούς, τὸν Ἀβροκόμαν, τὸν Τισσαφέρην, τὸν Γωβρόαν καὶ τὸν Ἀρβάκην, εἰς δρεπανηφόρα ἄρματα 200 καὶ εἰς 6.000 ἵππεις ὑπὸ τὸν Ἀρταγέρσην ἐκ τῶν στρατευμάτων τούτων τοῦ βασιλέως παρενρέθησαν εἰς τὴν μάχην 900.000 ἄνδρες καὶ δρεπανηφόρα ἄρματα 150.

Μετά τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν στρατευμάτων κατὰ τὴν πρωΐαν ὁ Κῦρος συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν Ἑλλήνων ἐνθαρρύνει αὐτοὺς καὶ προτρέπει νὰ φανοῦν ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποίαν ἔχουν· ἐξαιρῶν δὲ τὸ ἀγαθὸν αὐτῆς λέγει : « τὴν ἐλευθερίαν ἐλοιμὴν ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασιῶν ».

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν πορεύεται ἔχων ὅλον τὸν στρατὸν του συνεταγμένον, διότι ἐνόμιζεν ἐπικειμένην τὴν ἐπίθεσιν τοῦ βασιλέως· ἀλλ' οὗτος ἀπεσύρθη νοτιώτερον ἀφήσας ἀφύλακτον μίαν μακρὰν καὶ εὐρείαν καὶ βαθεῖαν τάφρον, τὴν ὁποίαν εἶχε κατασκευάσει ἀντὶ ὀχυρώματος. Ὁ Κῦρος, ἀφοῦ παρῆλθε τὴν τάφρον αὐτήν, μάτῃν ἀναμένει τὸν ἀδελφόν διὰ τοῦτο τὴν ἐπομένην, ἐπειδὴ ἐπίστευεν, ὅτι ὁ βασιλεὺς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ μὴ πολεμήσῃ, ἐπορεύετο μὲ ἀταξίαν καὶ ὀλιγωτέραν προσοχήν.]

3. Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη. Νίκη τῶν Ἑλλήνων καὶ θάνατος τοῦ Κύρου. 401wx

(8, 12 - 7)

Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσιν καὶ πλησίον ἦν § 1-3 ὁ σταθμός, ἔνθα ἔμελλε καταλύειν, ἡνίκα Πατηγύας ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἰδρῶντι τῷ ἵππῳ, καὶ εὐθὺς πᾶσιν, οἷς ἐνετύγχανεν, ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἑλληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσέρχεται ὥς εἰς μάχην παρεσκευασμένος.

Ἐνθα δὴ πολὺς τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι· Κύρος τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδου καὶ ἀναβάς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτά εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον.

§ 4 - 7

Ἐνθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὸ δεξιὸν κέρας ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ τὸ εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. Τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἵππεῖς μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀριαῖός τε ὁ Κύρου ὑπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν, Κύρος δὲ καὶ οἱ ἵππεῖς τούτου ὅσον ἐξακόσιοι κατὰ τὸ μέσον, ὠπλισμένοι θώραξι μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλήν Κυρού· Κύρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο. Οἱ δ' ἵπποι πάντες εἶχον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεῖς Ἑλληνικάς.

§ 8 - 11

Καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὐπω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἡνίκα δὲ δείλῃ ἐρίγντο, ἐφάνη κονιορτός ὥσπερ νεφέλῃ λευκῇ, χρόνῳ δὲ συχνῷ ὕστερον ὥσπερ μελάνια τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολὺ. Ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐρίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκὸς τις ἤστραπτε καὶ αἱ λόγχαι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐρίγνοντο. Καὶ ἦσαν ἵππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρνης ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ γεροφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὀπλίται σὺν ποδήρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν. Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δ' ἵππεῖς, ἄλλοι τοξόται. Πάντες δ' οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐπορεύοντο, ἕκαστον δ' ἔθνος ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων. Πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων, τὰ δὲ δρεπανηφόρα καλούμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξό-

νων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὥς διακόπτειν, ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν.

Καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι § 12-13
τῷ ἐρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα
ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ
βασιλεὺς εἶη « καὶ τοῦτ' », ἔφη, « νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πε-
ποιήται ». Ὅρῳ δὲ ὁ Κλεάρχος τὸ μέσον στῆφος καὶ ἀκούων
Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ εὐωνύμου βασιλέα — τοσοῦτον γὰρ πλή-
θει περιῆν βασιλεὺς, ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου
εὐωνύμου ἔξω ἦν — ἀλλ' ὁμως ὁ Κλεάρχος οὐκ ἤθελεν ἀπο-
σπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβούμενος μὴ
κυκλωθεῖν ἑκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνετο, ὅτι αὐτῷ
μέλοι, ὅπως καλῶς ἔχοι.

Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα § 14-16
ὁμαλῶς προΐει, τὸ δὲ Ἑλληνικόν, ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον, συνε-
τάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. Καὶ ὁ Κῦρος παρελαύνων
οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεᾶτο ἑκατέρωσε
ἀποβλέπων εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους. Ἰδὼν δὲ
αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπελάσας ὡς
συναντῆσαι ἤρετο, εἴ τι παραγγέλλοι. Ὁ δὲ ἐπιστήσας εἶπε
καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν, ὅτι καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια
καλὰ. Ταῦτα δὲ λέγων θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόν-
τος καὶ ἤρετο, τίς ὁ θόρυβος εἶη. Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι τὸ σύνθημα
παρέρχεται δεύτερον ἤδη. Καὶ ὃς ἐθαύμασε, τίς παραγγέλ-
λει, καὶ ἤρετο, ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο « Ζεὺς
σωτὴρ καὶ νίκη ». Ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας « Ἀλλὰ δέχομαί
τε », ἔφη, « καὶ τοῦτο ἔστω ». Ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς τὴν αὐ-
τοῦ χώραν ἀπήλαυνε.

Καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτταρα στάδια διειχέτην τῷ φάλαγγι § 17-20
ἀπ' ἀλλήλων, ἡνίκα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ ἤρχοντο
ἀντίοι ἰέναι τοῖς πολεμίοις. Ὡς δὲ πορευομένων ἐξεκρίμινε

τι τῆς φάλαγγος, τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγγαντο πάντες, οἷον τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελίζουσι, καὶ πάντες δὲ ἔθεον. Πρὶν δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι, ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι. Καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξει ἔπεσθαι. Τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἡνιόχων. Οἱ δ' ἐπεὶ προΐδοιεν, δίσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη ὥσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκλαγείς· καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδὲν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξεύθῃ· τίς ἐλέγετο.

§ 21 - 24

Κῦρος δ' ὁρῶν τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ διώκοντας, ἡδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη ὡς βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ἁμφ' αὐτόν, οὐδ' ὡς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ συνεισπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἐξακοσίων ἱππέων τάξιν ἐπεμελεῖτο, ὅ,τι ποιήσει βασιλεὺς. Καὶ γὰρ ᾔδει αὐτόν, ὅτι μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. Καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἡγοῦνται, νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἣν ἢ ἡ ἰσχύς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοιεν, ἐν ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα. Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς, ὅμως ἔξω ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. Ἐπεὶ δ' οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἐμπροσθεν, ἐπέκαμπτен ὡς εἰς κύκλωσιν. Ἐνθα δὴ Κῦρος δέισας, μὴ ὀπισθεν γενόμενος κατακόψῃ τὸ Ἑλληνικόν, ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἐξακοσίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἐξακισχιλίους καὶ ἀποκτείνει λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν.

§ 25 - 27

Ὡς δ' ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἐξα-

κόσιοι εἰς τὸ διώκειν ὀρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἄμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι καλούμενοι. Σὺν τούτοις δὲ ὦν καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἄμφ' ἐκεῖνον στίφος· καὶ εὐθύς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν «τὸν ἄνδρα ὀρῶ» ἔετο ἐπ' αὐτὸν καὶ παῖει κατὰ τὸ στέρνον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὥς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός, καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι. Παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῶ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα ἐμάχοντο καὶ βασιλεὺς καὶ Κῦρος καὶ οἱ ἄμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου· καὶ ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνησκον, Κτησίας λέγει· παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν. Κῦρος δὲ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ.

[Χαρακτηρισμὸς τοῦ Κόρου : Ὁ Κῦρος κατὰ τὴν παιδικήν του ἡλικίαν ἦτο σεμνὸς μεταξὺ τῶν συνομηλίκων του, εὐπειθὴς πρὸς τοὺς μεγαλυτέρους του, φιλομαθὴς καὶ μελετηρὸς· ἠγάπα τὴν ἱππασίαν, τὴν θήραν, τὰς πολεμικὰς ἀσκήσεις καὶ ἦτο πολὺν ριποκίνδυνος.

Ὅτε ἐνηλικιώθη καὶ ἔγινε σατράπης, ὑπῆρξε φιλαλήθης καὶ πιστὸς εἰς τὰς συναλλαγὰς, τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς φιλίας. Ἠγάπα τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην, κατεδίωκε τοὺς κακοὺς καὶ περιεποιεῖτο τοὺς δικαίως πλουτοῦντας καὶ οὐχὶ τοὺς αἰσχροκερδεῖς. Ἦτο εὐγνώμων εἰς τοὺς εὐεργέτας του καὶ μεγαλόδωρος εἰς τὰς εὐεργεσίας του. Δι' ὅλα αὐτὰ τόσον εἰλκνυσε τὴν ἀγάπην τῶν γνωρίμων του, ὥστε πάντες ἦσαν πρόθυμοι νὰ ριποκινδυνεύσουν ὑπὲρ αὐτοῦ.]

4. Συνέχεια τῆς μάχης. Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων.

(10, 1 - 19)

Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ χεὶρ ἡ § 1-4 δεξιὰ. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν στα-

θμόν, ἔνθεν ὥρμητο. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διαρπά-
ζουσι πολλά. Ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ
Ἕλληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ'
αὐτοὺς, οἱ δ' ἀρπάζοντες ὡς ἤδη πάντα νικῶντες.

§ 5 Ἐπεὶ δ' ἦσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες, ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ
στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δ' αὖ ἤκουσε
Τισσαφέρνους, ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶεν τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ
εἰς τὸ πρόσθεν οἶχονται διώκοντες, ἔνθα δὴ βασιλεὺς μὲν
ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συντάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος
ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας, πλησιαίτατος γὰρ ἦν, εἰ πέμ-
ποιέν τινας ἢ πάντες ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρῆζοντες.

§ 6-8 Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσιὼν πάλιν, ὡς ἐδό-
κει, ὅπισθεν. Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες, παρεσκευά-
ζοντο ὡς δεξόμενοι αὐτὸν ταύτῃ προσιόντα· ὁ δὲ βασιλεὺς
ταύτῃ μὲν οὐκ ἤγεν, ἥ δὲ παρῆλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρα-
τος, ταύτῃ καὶ ἀπῆγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ πρὸς
τοὺς Ἕλληνας αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς
σὺν αὐτῷ. Ὁ γὰρ Τισσαφέρνης ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ
ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἕλληνας
πελταστάς· διελαύνων δὲ κατέκανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δ'
οἱ Ἕλληνες ἔπαιον καὶ ἠκόντιζον αὐτούς· Ἐπισθένης δὲ
Ἀμφιπολίτης ἤρχε τῶν πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γε-
νέσθαι. Ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης, ὡς μεῖον ἔχων ἀπηλλάγη,
πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμε-
νος τὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ ὁμοῦ δὴ
πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο.

§ 9-10 Ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων κέρας,
ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες, μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρας καὶ περι-
πτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκει αὐ-
τοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ὅπισθεν τὸν πο-
ταμόν. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παρελ-

ὧν εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα, ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχοῦμενος ἦει.

Ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγύς τε ὄντας καὶ παρατετα- § 11-15
γμένους, αὖθις παιανίσαντες ἐπῆσαν πολὺ ἔτι προθυμότερον ἢ τὸ πρόσθεν. Οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ πλείονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι κώμης τινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· ὑπὲρ γὰρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἵππέων ὁ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γινώσκειν. Καὶ τὸ βασίλειον σημεῖον ὁρᾶν ἔφασαν ἀετόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης ἀνατεταμένον. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἱππεῖς· οὐ μὴν ἔτι ἀθρόοι, ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν· ἐφιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἱππέων· τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν. Ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα πέμπει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου, τί ἐστίν, ἀπαγγεῖλαι. Καὶ ὁ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγγέλλει, ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. Σχεδὸν δέ, ὅτε ταῦτα ἦν, καὶ ἥλιος ἐδύετο.

Ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες καὶ θέμενοι τὰ ὄπλα § 16-19
ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρῆι· οὐ γὰρ ᾗδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ' εἵκαζον ἢ διώκοντα οἴχεσθαι ἢ καταληψόμενόν τι προσεληλακέναι· ἅμα δ' ἐβουλεύοντο, εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Ἐδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦνται περὶ δείπνου ὥραν ἐπὶ τὰς σκηνάς. Ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. Καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρπασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἢ ποτόν ἦν, καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο

Κῦρος, ἵνα, εἴ ποτε σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεια, διαδοίῃ τοῖς Ἕλλησιν — ἦσαν δ' αὖται τετρακόσiai ἄμαξαι —, καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. Ὡστε ἄδειπνοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΥΝΑΞΑ ΕΩΣ ΤΟΝ ΖΑΠΑΤΑΝ ΠΟΤΑΜΟΝ

(Σεπτέμβριος - Ὀκτώβριος τοῦ 401 π. Χ.)

5. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ Ἀριαίου καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου.

(1, 2 - 23)

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, § 2-3
ὅτι Κύρος οὔτε ἄλλον πέμποι σηματούντα, ὅτι χρὴ ποιεῖν,
οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. Ἐδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις, ἃ
εἶχον, καὶ ἐξοπλισαμένοις προῖεναι εἰς τὸ πρόσθεν, ἕως Κύ-
ρω συμμείξειαν. Ἦδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων, ἅμα ἡλίῳ ἀνέχοντι
ἦλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων καὶ Γλοῦς ὁ Ταμῶ. Οὗ-
τοι ἔλεγον, ὅτι Κύρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγώς
ἐν τῷ σταθμῷ εἶη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ὅθεν τῇ προ-
τεραίᾳ ὥρμητο, καὶ λέγοι, ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περι-
μενοῖεν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἥκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη
ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθενπερ ἦλθε.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες § 4-5
πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν· « Ἄλλ’
ὠφελε μὲν Κύρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀ-
ριαίῳ, ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε βασιλέα καί, ὡς ὁρᾶτε, οὐδεὶς
ἔτι ἡμῖν μάχεται, καί, εἰ μὴ ὑμεῖς ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν
ἐπὶ βασιλέα. Ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἀριαίῳ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ,
εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείον καθιεῖν αὐτόν. τῶν γὰρ μάχῃ
νικῶντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί ». Ταῦτα εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς

ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαίου.

§ 6 Οἱ μὲν ὥχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο σῆτον, ὅπως ἐδύνατο, ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους· ξύλοις δὲ ἐχρῶντο μικρὸν προϊόντες ἀπὸ τῆς φάλαγγος, οὗ ἡ μάχη ἐγένετο, τοῖς τε οἰστοῖς πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληγες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέρροις καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ξυλίναις ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλὰ δὲ καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἷς πᾶσι χρώμενοι κρέα ἔψοντες ἥσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

§ 7-8 Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ πλήθουσιν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες, οἱ μὲν ἄλλοι βάρβαροι, εἷς δὲ Ἕλλην, Φαλῆνος, ὃς ἐτύγγανε παρὰ Τισσαφέρνει ὦν καὶ ἐντίμως ἔχων· καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις τε καὶ ὀπλομαχίαν· Οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν, ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληγας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὅπλα ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας εὐρίσκεισθαι, ἂν τι δύνωνται ἀγαθόν.

9-11 Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἕλληγες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν, ὅτι οὐ τῶν νικῶντων εἴη τὰ ὅπλα παραδιδόναι· « ἄλλ' », ἔφη, « ὑμεῖς μὲν, ὧ ἄνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε, ὅ,τι κάλλιστόν τε καὶ ἀριστόν ἐχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἤξω ». Ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα· ἔτυχε γὰρ θυόμενος. Ἐνθα δὲ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὁ Ἀρκὰς πρεσβύτατος ὢν, ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὅπλα παραδοῖεν. Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος· « Ἄλλ' ἐγὼ », ἔφη, « ὧ Φαλῆνε, θαυμάζω, πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ

ὄπλα ἢ ὥς διὰ φιλίαν δῶρα. Εἰ μὲν γὰρ ὥς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα ; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω, τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται ». Πρὸς ταῦτα Φαλῖνος εἶπε· « Βασιλεὺς νικᾷν ἡγεῖται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε. Τίς γὰρ αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται ; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρα καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πληθὸς ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν, ὅσον οὐδ', εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύνασθε ἂν ἀποκτεῖναι ».

Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν· « ὦ Φαλῖνε, § 12 - 14
νῦν, ὥς σὺ ὁρᾷς, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὄπλα καὶ ἀρετὴ. Ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἴομεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερηθῆναι. Μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχοῦμεθα ». Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλῖνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν· « Ἀλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριτα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὢν, εἰ οἶει τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλέως δυνάμεως ».

Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἦκε καὶ ἠρώτησεν, εἰ ἤδη ἀποκε- § 15 - 18
κριμένοι εἶεν. Φαλῖνος δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν· « Οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἰπέ, τί λέγεις ». Ὁ δ' εἶπεν· « Ἐγὼ σε, ὦ Φαλῖνε, ἄσμενος ἐόρακα, καὶ οἱ ἄλλοι δέ, οἶμαι, πάντες· σὺ τε γὰρ Ἕλληνας εἶ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες, ὅσους σὺ ὁρᾷς· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμβουλευόμεθα σοι, τί χρὴ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις. Σὺ οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν, ὅ,τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἀριστον εἶναι, καὶ ὁ σοι τιμὴν οἶσει εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀεὶ λεγόμενον, ὅτι Φαλῖνός ποτε πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελεύσων τοὺς Ἕλληνας τὰ ὄπλα παραδοῦναι συμβουλευομένοις συνεβούλεσεν αὐτοῖς τάδε. Οἶσθα δέ, ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι

ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἃ ἂν συμβουλευσῃς ». Ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγγετο βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα συμβουλευσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὄπλα, ὅπως εὐέλπιδες μᾶλλον εἶεν οἱ Ἕλληνες.

§ 19

Φαλῖνος δὲ ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν· « Ἐγώ, εἰ μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστὶ σωθῆναι πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλευώ μὴ παραδιδόναι τὰ ὄπλα· εἰ δ' ὅμως μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν ἐλπίς ἄκοντος βασιλέως, συμβουλευώ σφῆζεσθαι ὑμῖν, ὅπη δυνατόν ».

§ 20 - 28

Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· « Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε, ὅτι ἡμεῖς οἴομεθα, εἰ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ παραδόντες ἄλλω, εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ ἄλλω παραδόντες ». Ὁ δὲ Φαλῖνος εἶπε· « Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἄλλα καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεύς, ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἶναι, προῖοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. Εἴπατε οὖν καὶ περὶ τούτου, πότῃ μενεῖτε καὶ σπονδαὶ εἰσιν, ἢ ὥς πόλεμός ἐστι παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ ». Κλέαρχος δ' ἔλεξεν· « Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου, ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτά δοκεῖ, ἅπερ καὶ βασιλεῖ ». « Τί οὖν ταῦτά ἐστιν ; », ἔφη ὁ Φαλῖνος. Ἀπεκρίνατο Κλέαρχος· « Ἦν μὲν μένωμεν, σπονδαὶ εἰσιν, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προῖοῦσι πόλεμος ». Ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε· « Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγεῶ ; » Κλέαρχος δὲ ταῦτά πάλιν ἀπεκρίνατο· « Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προῖοῦσι πόλεμος ». Ὅ,τι δὲ ποιήσοι, οὐ διεσήμηνε.

[Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Φαλίνου ἐπιστρέψαντες οἱ ἀποσταλέντες εἰς τὸν Ἀριαῖον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος λέγουσι εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὅτι ὁ Ἀριαῖος τὴν μὲν βασιλείαν δὲν δέχεται, περιμένει ὅμως αὐτοὺς νὰ ἔλθουν ταύτην τὴν νύκτα, ἂν θέλουν ν' ἀναχωρήσουν. Ὁ Κλέαρχος ὀριστικὸν οὐδὲν ἀπαντᾷ· ἀλλὰ μετὰ κοινὴν ἀπόφασιν τῶν

στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν μετὰ τὸ δεῖπνον προσέρχονται πρὸς τὸν Ἀρριαῖον καὶ ἐδῶ περὶ τὸ μεσονύκτιον συνάπτουν μὲ αὐτὸν φιλίαν καὶ συμ-
μαχίαν καὶ ὀρκίζονται ἀμοιβαίως νὰ μὴ προδώσουν ἀλλήλους· οἱ δὲ βάρ-
βαροι ἐπὶ πλεόν ὀρκίζονται νὰ τοὺς ὀδηγῶν χωρὶς δόλον.

Μετὰ τοὺς ὅρκους κατὰ πρότασιν τοῦ Ἀρριαίου ἀποφασίζουσιν νὰ μὴ
ἐπιστρέψουν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἔλειπον αἱ τροφαί,
ἀλλὰ νὰ προτιμήσουν ἄλλην ὁδὸν μακροτέραν μὲν, ἀλλ' ἔχουσιν ἀφθονα
τροφήμα, τὴν πρὸς βορρᾶν διὰ τῆς Βαβυλωνίας πεδιάδος.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν κατὰ τὴν πορείαν φαίνονται μὲν σημεῖα, ὅτι
οἱ πολέμοι δὲν ἀπείχον πολὺ, ἀλλὰ περὶ τὴν ἐσπέραν, χωρὶς νὰ γίνῃ
συμπλοκή, κατασκηνοῦν μὲ πολλὴν θόρυβον εἰς κόμας, ἀπὸ τὰς ὁποίας
ὁ βασιλικὸς στρατὸς εἶχε διαρπάσει καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ξύλα τῶν οἰκιῶν.
Ἀπὸ τὴν θορυβώδη δ' αὐτὴν κατασκήνωσιν τῶν Ἑλλήνων φοβηθέντες
οἱ πλησιέστατα αὐτῶν κατασκηνοῦντες πολέμοι ἀφήρουν τὰς σκηνάς
των καὶ φεύγουν· ἐτρόμαξε δέ, καθὼς φαίνεται, καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς μὲ
τὴν προσέλευσιν αὐτὴν τοῦ στρατεύματος. |

6. Σπονδαὶ μεταξὺ βασιλέως καὶ Ἑλλήνων.

(3, 1 - 14, 17 - 29)

Ὁ δὲ δὴ ἔγραψα, ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ, τῷδε § 1 - 2
δῆλον ἦν. Τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρᾳ πέμπων τὰ ὅπλα πα-
ραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἅμα ἡλίω ἀνατέλλοντι κήρυκας
ἐπεμψε περὶ σπονδῶν. Οἱ δέ, ἐπεὶ ἦλθον πρὸς τοὺς προφύλα-
κας, ἐζήτουν τοὺς ἄρχοντας. Ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον οἱ προ-
φύλακες, Κλέαρχος, τυχὼν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν, εἶπε
τοῖς προφύλαξι κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν, ἄχρι ἂν
σχολάσῃ.

Ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στράτευμα, ὥστε ὁρᾶσθαι πάντῃ § 3 - 5
φάλαγγα πυκνήν, τῶν ἀόπλων δὲ μὴδένα καταφανῆ εἶναι,
ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτός τε προῆλθε τοὺς τε εὐο-
πλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ
τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταῦτα ἔφρασεν. Ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς

τοῖς ἀγγέλοις, ἀνθρώπα, τί βούλονται. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι περὶ σπονδῶν ἤκοιεν ἄνδρες, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται τὰ τε παρὰ βασιλέως τοῖς Ἑλλήσιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· « Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ, ὅτι μάχης δεῖ πρῶτον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ὁ τολμήσων περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἑλλήσι μὴ πορίσας ἄριστον ».

§ 6 - 7

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαινον, καὶ ἤκον ταχύ· ὃ καὶ δῆλον ἦν, ὅτι ἐγγύς που βασιλεὺς ἦν ἢ ἄλλος τις, ὃ ἐπετέτακτο ταῦτα πράττειν· ἔλεγον δέ, ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἤκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες, οἱ αὐτοὺς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν, ἔνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια.

§ 8 - 9

Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα εἶπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο σὺν τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς τὰς σπονδὰς ποιεῖσθαι ταχύ καὶ καθ' ἡσυχίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε· « Δοκεῖ μὲν ἡμῶι ταῦτα· οὐ μέντοι ταχύ γε ἀπαγγεῖλω, ἀλλὰ διατρίψω, ἕως ἂν ὁκνήσωσιν οἱ ἄγγελοι, μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι· οἷμαί γε μέντοι », ἔφη, « καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι ». Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς εἶναι, ἀπήγγελλεν, ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τὰ ἐπιτήδεια.

§ 10 - 14

Καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος δ' εἶπετο ἔχων τὸ στράτευμα ἐν τάξει. Καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὕδατος πλήρεσιν, ὥς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων, οὓς ἡύρισκον ἐκπεπτωκότας, ἐνίους δὲ καὶ ἐξέκοπτον. Πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας, ὅθεν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. Ἐνῇν δὲ σῖτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὄξος ἐψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν.

§ 15 - 20

Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου βασι-

λέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλείας γυναικὺς ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἶποντο. Ἐπεὶ δὲ ἀπῆντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι' ἑρμηνέως τοιάδε· « Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα πεπτωκότας, εὖρημα ἐποιησάμην, εἴ πως δυναίμην παρὰ βασιλείας αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἶμαι γὰρ οὐκ ἂν ἀχαριστίαν μοι εἶναι οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸ τῆς πάσης Ἑλλάδος. Ταῦτα δὲ γνούς ἡτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ, ὅτι δικαίως ἂν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κῦρον τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἡγήγεια καὶ βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην, καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ συνέμειξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ. Καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλευέσσεσθαι· ἐρέσθαι δὲ με ὑμᾶς ἐκέλευεν ἐλθόντα, τίνος ἕνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. Καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ᾦ, ἐάν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι ».

Μετὰ ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλευόντο· καὶ § 21-23
ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· « Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν ὥς βασιλεῖ πολεμήσοντες οὔτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κῦρος ἠΰρισκεν, ὥς καὶ σὺ εὖ οἶσθα, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκευοὺς λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀγάγοι. Ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτὸν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα, ἡσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες αὐτῷ ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν. Ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὔτε βασιλεῖ ἀντιποιούμεθα τῆς ἀρχῆς οὔτ' ἔστιν, ὅτου ἕνεκα βουλοίμεθα ἂν τὴν βασιλείας χώραν κακῶς ποιεῖν, οὐδ' αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' ἂν οἵκαδε, εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποίῃ· ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἐάν μέντοι τις ἡμᾶς

καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχει, καὶ τούτου εἷς γε δύναμιν οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες ».

§ 24 - 27

Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης, « Ταῦτα », ἔφη, « ἐγὼ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν ἐγὼ ἦκω, αἱ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν ». Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκεν· ὥσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἦκων ἔλεγεν, ὅτι διαπεπραγμένος ἦκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ σῶζειν τοὺς Ἕλληνας, καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων, ὥς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους. Τέλος δὲ εἶπε· « Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν ἢ μὴν φιλίαν παρέξειν ὑμῖν τὴν χώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν παρέχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ ἐξῇ πρίασθαι, λαμβάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. Ὑμᾶς δὲ αὖ ἡμῖν δεήσει ὁμόσαι ἢ μὴν πορεύσεσθαι ὥς διὰ φιλίας ἀσινῶς σῖτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας, ὁπόταν μὴ ἀγορὰν παρέχωμεν· ἦν δὲ παρέχωμεν ἀγορὰν, ὠνουμένους ἔξειν τὰ ἐπιτήδεια ».

§ 28 - 29

Ταῦτα ἔδοξε, καὶ ὤμοσαν καὶ δεξιὰς ἔδωκαν Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. Μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπε· « Νῦν μὲν δὴ ἄπειμι ὥς βασιλέα· ἐπειδὴν δὲ διαπράξωμαι, ἃ δέομαι, ἦξω ὥς ἀπάξων ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὸς ἀπιὼν ἐπὶ τὴν ἐμαυτοῦ ἀρχήν ».

[Οἱ Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος περιμένουν τὸν Τισσαφέρνην ἐστρατοπεδευμένοι πλησίον ἀλλήλων ἐπὶ 20 καὶ πλέον ἡμέρας· κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ἔρχονται εἰς τὸν Ἀριαῖον οἱ ἀδελφοί του καὶ ἄλλοι συγγενεῖς καὶ φέρουν εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους διαβεβαίωσιν ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως, ὅτι οὗτος δὲν θὰ φανῇ μνησικάκος πρὸς αὐτοὺς διὰ τὴν ἐκστρατείαν των μετὰ τοῦ Κύρου.

Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ ἄνθρωποι του φέρονται ψυχρῶς πρὸς τοὺς Ἕλληνας· ἔνεκα τούτου καὶ οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἦσαν μαζί των δυσηρεστημένοι καὶ προσερχόμενοι εἰς τὸν Κλέαρχον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους στρατηγούς· ἔλεγον, ὅτι εὐθὺς πρέπει ν' ἀναχωρήσουν, διότι εἶναι βέβαιοι, ὅτι ὁ βασιλεὺς μὲ κάθε τρόπον θὰ προσπαθήσῃ νὰ τοὺς καταστρέψῃ. Ὁ Κλέαρχος εἰς αὐτούς, πὺν ἔλεγον αὐτά, ἀποκρίνεται, ὅτι δὲν εἶναι συμφέρον των νὰ διαλύσουν τὴν συνθήκην.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔρχεται ὁ Τισσαφέρνης καὶ ὁ Ὀρόντας, ὁ γαμβρὸς τοῦ βασιλέως, μαζί μὲ τοὺς στρατοὺς των καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἡ πορεία. Ὁ Ἀριαῖος ἐπορεύετο μὲ τὸ βαρβαρικὸν στράτευμα τοῦ Κόρου μαζί μὲ τὸν Τισσαφέρην καὶ τὸν Ὀρόνταν καὶ ἐστρατοπέδευε μαζί μὲ ἐκείνους· οἱ Ἕλληνες ὁμως, ἐπειδὴ ὑπώπτεον αὐτούς, ἐπορεύοντο μόνοι των καὶ ἐστρατοπέδευον μακρὰν των. Ἀφοῦ δὲ ἔφθασαν εἰς τὸ τεῖχος τῆς Μηδίας καὶ διήλθον αὐτὸ καὶ δύο διώρυγας, ἔρχονται εἰς τὴν Σιττάκην, πόλιν μεγάλην πλησίον τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, παρὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἐστρατοπέδευσαν, ἐνῶ οἱ βάρβαροι προηγηθέντες εἶχον διαβῆ τὸν ποταμόν. Ἀφοῦ δὲ διέβησαν ἔπειτα τοῦτον καὶ οἱ Ἕλληνες, φθάνουν εἰς τὴν πόλιν Ὡπιν.

Ἀπὸ τὴν Ὡπιν πορεύονται εἰς τὰς πλουσίας κώμας τῆς Παρυσάτιδος, τὰς ὁποίας ἐπέτρεψεν ὁ Τισσαφέρνης νὰ διαρπάσουν οἱ Ἕλληνες. Μετὰ ταῦτα ἔρχονται εἰς τὰς Κανάς, πόλιν πλουσίαν καὶ μεγάλην παρὰ τὸν Τίγρητα.]

7. α) Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφέρνους.

(5, 1 - 21, 24 - 26)

Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, § 1 - 2 τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων. Καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψίαί μὲν ἦσαν, φανερά δὲ οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλὴ. Ἐδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρνει, εἴ πως δύναιτο παῦσαι τὰς ὑποψίας, πρὶν ἐξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι· καὶ ἔπεμψε τινα ἐροῦντα, ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χρήζει. Ὁ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευεν ἤκειν.

Ἐπειδὴ δὲ συνῆλθον, λέγει ὁ Κλέαρχος τάδε· « Ἐγώ, § 3 - 6

ὦ Τισσαφέρην, οἶδα μὲν ἡμῖν ὅρκους γεγενημένους καὶ δε-
 ξιάς δεδομένας μὴ ἀδικήσῃν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ σέ
 τε ὅρῳ ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς ὁρῶντες ταῦτα ἀντιφυ-
 λαττόμεθα. Ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε σὲ αἰσθῆσθαι
 πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν, ἐγὼ τε σαφῶς οἶδα, ὅτι ἡ-
 μεῖς γε οὐδὲ ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λό-
 γους σοι ἔλθεῖν, ὅπως, εἰ δυναίμεθα, ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν
 ἀπιστίαν. Καὶ γὰρ οἶδα ἤδη ἀνθρώπους, οἱ φοβηθέντες ἀλ-
 λήλους οἱ μὲν ἐκ διαβολῆς, οἱ δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας, φθάσαι
 βουλόμενοι πρὶν παθεῖν ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε
 μέλλοντας οὔτ' ἂν βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. Τὰς οὖν τοι-
 αύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα ἂν παύε-
 σθαι ἤκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι, ὡς σὺ ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς
 ἀπιστεῖς.

§ 7 » Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὅρκοι κω-
 λούσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων σύννοιδεν
 αὐτῷ παρημεληκῶς, τοῦτον ἐγὼ οὔποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι·
 τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους
 φεύγων τις ἀποφύγοι οὔτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀποδράνῃ
 οὔθ' ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίῃ· πάντῃ γὰρ πάντα
 τοῖς θεοῖς ὑποχείρια καὶ πανταχῇ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρα-
 τοῦσι.

§ 8 - 11 » Περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὅρκων οὕτω γινώ-
 σκω, παρ' οὗς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· τῶν
 δ' ἀνθρωπίνων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον εἶναι
 ἡμῖν ἀγαθόν. Σὺν μὲν γὰρ σοι πᾶσα ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ
 ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δὲ
 σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ἡ ὁδός· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστά-
 μεθα· πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φο-
 βερώτατον δ' ἐρημία· μεστή γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. Εἰ δὲ
 δὴ καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄρ' οὐκ ἄν, τὸν εὐεργέ-

τὴν κατακτείναντες, πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἔφεδρον ἀγωνιζοίμεθα ; Ὅσων δὲ δὴ καὶ οἷων ἂν ἐλπίδων ἐμαυτὸν στερῆσαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν, ταῦτα λέξω. Ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἱκανώτατον εἶναι εὖ ποιεῖν, ὃν βούλοιο· σέ δὲ νῦν ὁρῶ τὴν τε Κύρου δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν σαυτοῦ σφίζοντα, τὴν δὲ βασιλέως δύναμιν, ἣ Κῦρος πολεμία ἐχρῆτο, σοὶ ταύτην σύμμαχον οὔσαν. Τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, τίς οὕτω μαίνεται, ὥστε μὴ βούλεσθαι σοὶ φίλος εἶναι ;

» Ἀλλὰ μὴν ἐρῶ καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ἔχω ἐλπίδας καὶ σέ § 12 - 14
βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. Οἶδα μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἂν σὺν τῇ παρούσῃ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν· οἶδα δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη, πολλὰ τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δέ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς νῦν οἶδα τεθυμωμένους, οὐχ ὁρῶ, ποίᾳ δυνάμει συμμάχῳ χρησάμενοι μᾶλλον ἂν κολάσαισθε ἢ τῇ νῦν σὺν ἐμοὶ οὔσῃ. Ἀλλὰ μὴν ἔν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σύ, εἰ μὲν βούλοιο τῷ φίλος εἶναι, μέγιστος ἂν εἴης, εἰ δὲ τίς σε λυποίῃ, ὥς δεσπότης ἂν ἀναστρέφοιο, ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἳ σοι οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἕνεκα μόνον ὑπηρετοῖμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος, ἣν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως.

» Ἐμοὶ μὲν ταῦτα πάντα ἐνθυμουμένῳ οὕτω δοκεῖ θανα- § 15
μαστὸν εἶναι τὸ σέ ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὥστε καὶ ἥδιστ' ἂν ἀκούσαιμι, τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν, ὥστε σε πείσαι λέγων, ὥς ἡμεῖς σοὶ ἐπιβουλεύομεν ».

Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὤδε § 16 - 19
ἀπεκρίνατο· « Ἀλλ' ἡδομαι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γινώσκων, εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλεύοις, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακόνους εἶναι. Ἵνα δὲ μάθῃς, ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ οὔτ' ἐμοὶ

ἀπιστοῖτε, ἀντάκουσον. Εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, ἄρα δοκοῦμέν σοι ἱππέων πλήθους ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ ὀπλί-
σεως, ἐν οἷς ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ εἴμεν ἄν, ἀντιπάσχειν
δὲ οὐδεὶς κίνδυνος; Ἀλλὰ χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι
ἀπορεῖν ἄν σοι δοκοῦμεν; Οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία, ἃ ὑμεῖς
φίλια ὄντα σὺν πολλῷ πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὄρη
ὄρατε, ἃ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦσιν ἄπορα ὑμῖν παρέχειν,
τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοί, ἐφ' ὧν ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι,
ὁπόσοις ἂν ὑμῶν βουλόμεθα μάχεσθαι; Ἐνίους δ' αὐτῶν οὐδ'
ἂν παντάπασι διαβαῖτε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν. Εἰ
δ' ἐν πᾶσι τούτοις ἡττώμεθα, ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ κρεῖττον
τοῦ καρποῦ ἐστίν· ὃν ἡμεῖς δυνάμεσθ' ἂν κατακαύσαντες λι-
μὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ὃ ὑμεῖς οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴτε μάχε-
σθαι ἂν δύναισθε.

§ 20 - 21

» Πῶς ἂν οὖν ἔχοντες τοσούτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πο-
λεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τού-
των πάντων τοῦτον ἂν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα, ὃς μόνος μὲν
πρὸς θεῶν ἀσεβείας, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχύρος; Παντά-
πασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐχομένων,
καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιτορκίας τε πρὸς
θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι. Οὐχ οὕτω
ἡμεῖς, ὦ Κλέαρχε, οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε ἡλίθιοι ἐσμεν ».

§ 24 - 26

Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν· καὶ εἶπεν·
« Οὐκοῦν οἵτινες, τοιούτων ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπαρχόντων, πει-
ρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι πολεμίους ἡμᾶς, ἄξιοί εἰσι τὰ
ἔσχατα παθεῖν; » « Καὶ ἐγὼ μὲν γε », ἔφη ὁ Τισσαφέρνης,
« εἰ βούλεσθέ μοι οἷ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐλθεῖν, ἐν
τῷ ἐμφανεῖ λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας, ὥς σὺ ἐμοὶ ἐπιβου-
λεύεις καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ ». « Ἐγὼ δέ », ἔφη ὁ Κλέαρ-
χος, « ἄξω πάντας, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω, ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ
ἀκούω ». Ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρο-

νούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύνδειπνον ἐποιήσατο.

β) Προσέλευσις εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Τισσαφέρνους πέντε στρατηγῶν καὶ εἴκοσι λοχαγῶν. Σύλληψις καὶ θανάτωσις αὐτῶν.

(5, 27 - 42)

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Κλέαρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον § 27 - 30 δῆλός τ' ἦν πάννυ φιλικῶς οἰόμενος διακεῖσθαι αὐτῷ Τισσαφέρνῃ, καί, ἃ ἔλεγεν ἐκεῖνος, ἀπήγγελλεν, ἔφη τε χρῆναι ἰέναι παρὰ Τισσαφέρνῃ, οὓς ἐκέλευε, καί, οἱ ἂν ἐλεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὥς προδότας τούτους καὶ κακόνους τοῖς Ἑλλήσιν ὄντας τιμωρηθῆναι. Ὑπώπτει δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ λάθρα συγγεγεννημένον Τισσαφέρνει μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλευόντα, ὅπως τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς αὐτὸν λαβὼν φίλος ᾗ Τισσαφέρνει. Ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδῶν εἶναι. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγόν τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἕως διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγοὺς· συνηκολούθησαν δὲ ὥς εἰς ἀγοράν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὥς διακόσιοι.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρνους, οἱ § 31 - 34 μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἰσω, Πρόξενος Βοιωτίας, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιός, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἔμενον. Οὐ πολλῷ δ' ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἱ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἱππέων διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες, ὥτινι ἐντυγχάνοιεν Ἑλ-

λῆνι ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ, πάντας ἔκτεινον. Οἱ δὲ Ἕλληνες τὴν τε ἵππασίαν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὀρῶντες καί, ὅτι ἐποιοῦν, ἡμφεγνόουν, πρὶν Νίκαιος Ἀρκὰς ἦκε φεύγων τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα. Ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἕλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὅπλα πάντες ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἥξειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

§ 35 - 37 Οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἤλθον, Ἀριαῖος δὲ καὶ Ἀρτάζος καὶ Μιθραδάτης, οἳ ἦσαν Κύρῳ πιστότατοι· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρνους ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὄρᾶν καὶ γινώσκειν· συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους. Οὗτοι, ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον, εἴ τις εἴη τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγεῖλωσι τὰ παρὰ βασιλέως. Μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ, Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου· Χειρίσοφος δὲ ἐτύγγανεν ἀπὼν ἐν κόμῃ τινὶ σὺν ἄλλοις ἐπισιτιζόμενος.

§ 38 Ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν Ἀριαῖος τάδε· «Κλέαρχος μὲν, ὃ ἄνδρες Ἕλληνες, ἐπεὶ ἐπιτοκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. Ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὅπλα ἀπαιτεῖ· ἑαυτοῦ γὰρ εἶναι φησιν, ἐπεὶπερ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου».

§ 39 - 42 Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος· «ὦ κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομιεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ, τοὺς τε ἄνδρας αὐτούς, οἷς ὠμνυ-

τε, ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ' ἡμᾶς ἔρχεσθε ; » Ὁ δὲ Ἀριαῖος εἶπε· « Κλέαρχος πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντα καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις ». Μετὰ ταῦτα Ξενοφὼν τάδε εἶπε· « Κλέαρχος μὲν τοῖνυν, εἰ παρὰ τοὺς ὅρκους ἔλυε τὰς σπονδὰς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιροκοῦντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπεὶ περ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γάρ, ὅτι φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα συμβουλευσai ». Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

[Χαρακτηρισμὸς τῶν δολοφονηθέντων στρατηγῶν :

Ὁ Κλέαρχος ἐπῆρξεν ἐμπειροπόλεμος καὶ φιλοπόλεμος. Ἐπεξήγει τοὺς πολέμους, καὶ ὅτε ἀκόμη ἦτο δυνατόν καὶ ὤφειλε νὰ ζῇ ἐν εἰρήνῃ· ὅχι μόνον δὲν ἀπέφευγε τοὺς κινδύνους, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάρρους ἐροῖπτετο εἰς αὐτούς. Ἦτο τραχὺς καὶ αὐστηρὸς εἰς τοὺς στρατιώτας του. Ἐλεγεν, ὅτι ὁ στρατιώτης πρέπει νὰ φοβῆται περισσότερον τὸν ἀρχηγόν του, παρὰ τοὺς ἐχθρούς. Δι' αὐτὸ καὶ ὀλίγον τὸν ἡγάπων οἱ στρατιῶται· εἰς τὰς δυσκόλους ὁμως περιστάσεις πάντες ἀπέβλεπον πρὸς αὐτόν. Ἦτο περίπου πεντήκοντα ἐτῶν, ὅτε ἀπέθανεν.

Ὁ Πρόξενος ὁ Βουώτιος ἦτο πεπαιδευμένος καὶ φιλόδοξος. Δὲν ἤθελε τὸ καθελθὶ ν' ἀποκτήσῃ ἀδίκως, ἀλλ' ἐνόμιζεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτο μὲ δικαιοσύνην καὶ τιμότητα. Νὰ ἀρχὴ χρηστῶν καὶ τιμίων ἀνθρώπων εἶχε τὴν δύναμιν· δὲν ἦτο ὁμως ἱκανὸς οὔτε σεβασμὸν οὔτε φόβον νὰ ἐμπνεύσῃ. Ἀπεναντίας ἐντρέπετο περισσότερον αὐτὸς τοὺς στρατιώτας του παρὰ οἱ στρατιῶται του αὐτόν. Οἱ χρηστοὶ καὶ τίμιοι τὸν ἡγάπων, ἀλλ' οἱ κακοὶ τὸν ἐξεμεταλλεύοντο. Ἦτο περίπου τριάκοντα ἐτῶν, ὅτε ἀπέθανεν.

Ὁ Μένων ὁ Θεσσαλὸς ἦτο φίλαρχος καὶ φιλόδοξος. Ἐπεξήγει τὴν ἐπεροχὴν διὰ τοῦ ψεύδους, τῆς ἐπιτοκίας, τῆς ἀπάτης καὶ τῆς διαβολῆς. Συνεκράτει τοὺς στρατιώτας του ἐπιτρέπων εἰς αὐτοὺς νὰ διαπράττουν κάθε ἀδικίαν. Δὲν ἐθανατώθη ὅπως οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ δι'

ἀποκεφαλισμοῦ, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται τάχιστος θάνατος, ἀλλ' ὥς κακὸς ἄνθρωπος ἐβασανίσθη ὀλόκληρον ἔτος καὶ ἔτσι εὔρε τὸ τέλος τῆς ζωῆς του.

Ὁ Ἀγίας ὁ Ἀρκάς καὶ ὁ Σωκράτης ὁ Ἀχαιὸς ὑπῆρξαν καλοὶ στρατηγοὶ καὶ καλοὶ φίλοι. Ἦσαν καὶ οἱ δύο περίπου τριάκοντα πέντε ἐτῶν, ὅτε ἀπέθανον.]

BIBΛION TPITON

ΑΠΟ ΤΟΝ ΖΑΠΑΤΑΝ ΠΟΤΑΜΟΝ ΕΩΣ ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΤΩΝ ΚΑΡΔΟΥΧΩΝ

(Ὀκτώβριος - Νοέμβριος τοῦ 401 π. Χ.)

8. α) Ἀθυμία τῶν Ἑλλήνων. Ἐνθάρρυνσις τῶν λοχαγῶν
τοῦ Προξένου ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος.

(1, 2-25)

Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχα- § 2
γῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμενοι ἀπωλώλεσαν, ἐν
πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες ἐννοοῦμενοι, ὅτι ἐπὶ ταῖς
βασιλέωσι θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ
ἔθνη καὶ πόλεις πολέμια ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέ-
ξειν ἔμελλεν, ἀπεῖχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μεῖον ἢ μύρια στά-
δια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιά-
βατοι ἐν μέσῳ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, προυδεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς
καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμ-
μένοι ἦσαν οὐδὲ ἰππέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὐδηλον
ἦν, ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ
αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθεῖη.

Ταῦτ' ἐννοοῦμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐ- § 3
τῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυ-
σαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὅπλα πολλοὶ οὐκ ἤλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνε-
παύοντο δέ, ὅπου ἐτύγχανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν
ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων,

οὓς οὐποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

§ 4-5 Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἴκοθεν ξένος ὢν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιῆσειν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. Ὀ μέντοι Ξενοφῶν ἀναγνούς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. Καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπτέυσας, μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἴη τὸ Κύρῳ φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κῦρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλευεῖ τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας.

§ 6-7 Ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω, τίνι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδόν, ἣν ἐπινοεῖ, καὶ καλῶς πράξας σωθείη. Καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῖς, οἷς ἔδει θύειν. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντεῖαν τῷ Σωκράτει. Ὁ δ' ἀκούσας ἡτιᾶτο αὐτόν, ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἡρώτα, πότερον λῶν εἴη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι τοῦτ' ἐπυνθάνετο, ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθείη. «Ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἤρου, ταῦτ'», ἔφη, «χρὴ ποιεῖν, ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν».

§ 8-10 Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος, οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεός, ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κῦρον μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ. Προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου μεῖναι αὐτὸν καὶ ὁ Κῦρος συμπrouθυμεῖτο, εἶπε δέ, ὅτι, ἐπειδὴν τάχιστα ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. Ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς Πισίδας. Ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἐξαπατηθεῖς — οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ἤδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὁρμὴν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κι-

λικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν ἤδη ἐδόκει εἶναι, ὅτι ὁ στόλος εἶη ἐπὶ βασιλέα. Φοβούμενοι δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν εἷς καὶ Ξενοφῶν ἦν.

Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ § 11 - 12 οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δ' ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. Ἔδοξεν αὐτῷ, βροντῆς γενομένης, σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρώαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. Περίφοβος δ' εὐθὺς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις ὧν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· τῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλῳ δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναιτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλέως, ἀλλ' εἴργοιτο πάντοθεν ὑπὸ τινων ἀποριῶν.

Ὅποῖόν τι μὲν δὴ ἐστὶ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν, ἔξεστι § 13 - 14 σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. Γίγνεται γὰρ τάδε. Εὐθὺς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη, πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει· « τί κατὰκειμαι ; ἡ νύξ προβαίνει· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἔξειν. Εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδὼν πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας μὴ οὐχὶ ὑβριζομένους ἀποθανεῖν ; Ὅπως δ' ἀμυνόμεθα, οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακαίμεθα, ὥσπερ ἐξὸν ἡσυχίαν ἄγειν. Ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν ; Ποίαν δ' ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμένω ; Οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν σήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις ».

Ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶ- § 15 - 18 τον λοχαγούς. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν· « Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες λοχαγοί, οὔτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ, οἶμαι, οὐδ' ὑμεῖς, οὔτε κατακαεῖσθαι ἔτι, ὁρῶν ἐν οἷσις πράγμασιν ἔσμεν. Οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πό-

λεμον ἐξέφηναν, πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσασθαι, ἡμῶν δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται, ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. Καὶ μὴν εἰ ὑψησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἴομεθα πείσεσθαι ; ὅς καὶ τοῦ ὁμομητρίου ἀδελφοῦ, καὶ τεθνηκότος ἤδη, ἀποτεμών τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμεῖς δέ, οἱ κηδεμόνα μὲν οὐδένα ἔχομεν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀντὶ βασιλείως ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα, τί ἂν οἴομεθα παθεῖν ; Ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι, ὡς ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρατεῦσαι ποτε ἐπ' αὐτόν ; Ἄλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα, πάντα ποιητέον.

§ 19 - 20 » Ἐγὼ μὲν οὖν, ἕως μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν, οὐποτε ἐπαυόμεν ἡμᾶς μὲν οἰκτίρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν, ὅσῃ μὲν χώραν καὶ οἶαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, ὅσον δὲ χρυσόν, ὅσῃ δὲ ἐσθῆτα· τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς μετέχοιμεν, εἰ μὴ πριαίμεθα, χρήματα δέ, ὧν ὠνησόμεθα, ἥδειν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως δὲ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους ὄρκους ἥδειν κωλύοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον.

§ 21 - 23 » Ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὰς σπονδὰς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ἀσάφεια. Ἐν μέσῳ γὰρ ἤδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἄθλα, ὁπότεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ᾧσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοὶ εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς εἰκός, ἔσονται. Οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὀρῶντες ἀγαθὰ στερρῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους· ὥστε ἐξεῖναι μοι δοκεῖ ἰέναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις. Ἔτι δ'

ἔχομεν σώματα ἱκανώτερα τούτων καὶ ψύχη καὶ θάληη καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἣν οἱ θεοὶ ὥσπερ τὸ πρόσθεν νίκηην ἡμῖν διδῶσιν.

» Ἄλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτά ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν § 24-25
θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν· φάνητε τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. Καὶ γὰρ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμαῖν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἀποτρέπειν ἀπ' ἑμαυτοῦ τὰ κακὰ ».

β) Συνέλευσις τῶν διασωθέντων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν
τῶν Ἑλλήνων. Λόγος τοῦ Ξενοφώντος καὶ
ἐκλογὴ νέων στρατηγῶν.

1, 32-47

Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες ἡγεῖσθαι § 32
ἐκέλευον πάντες. Παρὰ δὲ τὰς τάξεις ἰόντες, ὅπου μὲν στρα-
τηγὸς σῶος εἴη, τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο,
τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δ' αὖ λοχαγὸς σῶος εἴη, τὸν λοχαγόν.

Ἐπὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὅπλων § 33-34
ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λο-
χαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. Ὅτε δὲ ταῦτα ἦν, σχεδὸν μέσαι ἦσαν
νύκτες. Ἐνταῦθα Ἱερώνυμος Ἡλεῖος πρεσβύτερος ὢν τῶν
Προξένου λοχαγῶν ἤρχετο λέγειν ὧδε· « Ἡμῖν, ὦ ἄνδρες
στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὁρῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς
συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσάμεθα, εἴ τι
δυναίμεθα ἀγαθόν. Λέξον δ' », ἔφη, « καὶ σύ, ὦ Ξενοφών,
ἅπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς ».

§ 35 - 36

Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν· « Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης, οὓς μὲν ἡδυνήθησαν συνειλήφασιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὥς, ἣν δύνωνται ἀπολέσωσιν. Ἡμῖν δέ γε, οἶμαι, πάντα ποιητέα, ὥς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμῖν. Εὖ τοίνυν ἐπίστασθε, ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες, ὅσοι νῦν συνεληλύθατε, μέγιστον ἔχετε καιρόν. Οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, καὶ μὲν ὑμᾶς ὁρῶσιν ἀθυμοῦντας, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἣν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ᾗτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε, εὖ ἴστε, ὅτι ἔφονται ὑμῖν καὶ πειράσονται μιμεῖσθαι.

§ 37 - 38

» Ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. Ὑμεῖς γάρ ἐστε στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ᾗν, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν τοίνυν, ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν, ἀξιοῦν δεῖ αὐτοὺς ὑμᾶς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβουλεύειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἣν που δέη. Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶομαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπιμεληθείητε, ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὥς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. Ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο, ὥς μὲν συνελόντι εἰπεῖν, οὐδαμοῦ, ἐν δὲ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. Ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σφῆζειν δοκεῖ, ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν.

§ 39 - 42

» Ἐπειδὴν δὲ καταστήσῃσθε τοὺς ἄρχοντας, ὅσους δεῖ, ἦν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρρύνετε, οἶμαι ἂν ὑμᾶς πάννυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι. Νῦν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε, ὥς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὅπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακὰς· ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων τῶν στρατιωτῶν οὐκ οἶδα, ὅτι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς, εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ ἡμέρας. Ἦν δέ τις τρέψη αὐτῶν τὰς γνώμας, ὥς μὴ

τοῦτο μόνον ἐννοῶνται, τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται. Ἐπίστασθε γὰρ δὴ, ὅτι οὔτε πλῆθός ἐστιν οὔτε ἰσχύς ἢ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα, ἀλλ' ὁπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρρωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται.

» Ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι, ὅποσοι § 43 - 44
μὲν πειρῶνται ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολέμοις, οὗτοι μὲν κακῶς τε καὶ αἰσχυρῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὅποσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασι πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους ὁρῶ μᾶλλον πῶς εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους καί, ἕως ἂν ζῶσιν, εὐδαιμονέστερον διάγοντας. Ἄ καὶ ὑμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιούτῳ γὰρ καιρῷ ἐσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν ». Ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο.

Μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος· « Ἀλλὰ πρόσθεν μὲν, § 45 - 47
ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον, ὅσον ἤκουον Ἀθηναῖον εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε, ἐφ' οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις, καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλείστους εἶναι τοιούτους· κοινὸν γὰρ ἂν εἴη τὸ ἀγαθόν. Καὶ νῦν », ἔφη, « μὴ μέλλωμεν, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἤκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε· ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας. Παρέστω δ' ἡμῖν », ἔφη, « καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ ». Καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περαίνοιτο τὰ δέοντα. Ἐκ τούτου ἡρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς Ἀχαιοός, ἀντὶ δὲ Ἀγίου Κλεάνωρ Ἀρκάς, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλήσιος Ἀχαιοός, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

9. Γενική συνέλευσις τοῦ στρατεύματος. Λόγοι ἐν αὐτῇ καὶ ἀποφάσεις.

(2, 1 - 39)

α) Λόγοι Χειρισόφου καὶ Κλεάνωρος.

(2, 1 - 6)

§ 1 - 3

Ἐπεὶ δὲ ἤρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέβαινε καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου ἦκον οἱ ἄρχοντες· καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφύλακας καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτος μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν ὧδε· « Ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὅποτε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀριαῖον οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες προδεδώκασιν ἡμᾶς· ὅμως δὲ δεῖ ἐν τῷ παρόντι ἄνδρας ἀγαθοὺς γίνεσθαι καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειραῖσθαι, ὅπως, ἦν μὲν δυνώμεθα, καλῶς νικῶντες σωζώμεθα· εἰ δὲ μὴ, καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις. Οἴομαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσιν ».

§ 4 - 6

Μετὰ τοῦτον Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε· « Ἄλλ' ὁρᾶτε μὲν, ὦ ἄνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιτοκίαν καὶ ἀσέβειαν, ὁρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρνους ἀπιστίαν, ὅστις λέγων, ὡς γείτων τε εἴη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου ἂν ποιήσαιτο σῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμόσας ἡμῖν καὶ αὐτὸς δεξιὰς δούς, αὐτὸς ἐξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ἡδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος, αὐτοῖς τούτοις ἐξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν. Ἀριαῖος δέ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας οὔτε Κῦρον τε-

θνητότα αἰδεσθεῖς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος, νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστάς, ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται. Ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτείσαιντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὀρῶντας μήποτε ἐξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους, ὥς ἂν δυνώμεθα κράτιστα, τοῦτο, ὅ,τι δοκῇ ἂν τοῖς θεοῖς, πάσχειν ».

β) Λόγος Ξενοφώντος.

(2, 7 - 32)

Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ πόλεμον, § 7 ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρέπειν, εἴτε τελευτᾶν δέοι, ὀρθῶς ἔχειν τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀζιώσαντα, ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν· τοῦ λόγου δὲ ἤρχετο ὧδε·

« Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιτοκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέ- § 8 γει μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς, οἶμαι. Εἰ μὲν οὖν βουλόμεθα πάλιν αὐτοῖς φιλικῶς χρῆσθαι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν ὀρῶντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἳ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μὲντοι διανοούμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις ὧν τε πεποιήκασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν ἐκ παντὸς τρόπου πολεμεῖν αὐτοῖς, σὺν τοῖς θεοῖς πολλὰ καὶ ἡμῖν καὶ καλὰ ἐλπίδες εἰς σωτηρίας ».

Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτάρνυται τις· ἀκούσαντες δ' § 9 οἱ στρατιῶται πάντες μιᾷ ὁρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε· « Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος ἐφάνη, εὐχασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια, ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. Καὶ ὅτῳ δοκεῖ τοῦτ' », ἔφη, « ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα ». Καὶ ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἐκ τούτου ἠϋξάντο καὶ ἐπαιάνισαν.

§ 10 Ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ᾧδε. «Ετύγχανον λέγων, ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἶεν σωτηρίας. Πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασί τε καὶ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὄρκους λελύκασιν. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεοὺς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἵπερ ἱκανοὶ εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς, κἂν ἐν δεινοῖς ᾧσι, σφάζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται.

§ 11 - 13 »Ἐπειτα δὲ ἀναμνήσω ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε, ὥς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι σφύζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν οἱ ἀγαθοί. Ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλῳ ὥς ἀφανιούντων τὰς Ἀθήνας, ἀντιστῆναι αὐτοῖς Ἀθηναῖοι τολμήσαντες, ἐνίκησαν αὐτούς. Καὶ εὐζάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι, ὁπόσους κατακάνοιεν τῶν πολεμίων, τοσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τῇ θεῷ, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὐρεῖν, ἐψηφίσαντο κατ' ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν καὶ ἔτι νῦν ἀποθύουσιν. Ἐπειτα, ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρίθμητον στρατιὰν ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Ὡν ἔστι μὲν τεκμήρια ὅρᾱν τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μαρτύριον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων, ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε. Τοιούτων μὲν ἔστε προγόνων.

§ 14 - 16 » Οὐκ ἐρῶ δ' ὁμῶς τοῦτο, ὥς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς· ἀλλ' οὐπω πολλαὶ ἡμέραι, ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν ἐνικάτε σὺν τοῖς θεοῖς. Καὶ τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας μαχόμενοι ἄνδρες ἦτε ἀγαθοί· νῦν δ', ὅποτε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγὼν ἔστι, πολὺ δῆπου ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυ-

μοτέρους εἶναι. Ἀλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. Τότε μὲν γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν, τό τε πλῆθος ἄμετρον ὀρῶντες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρίῳ φρονήματι ἰέναι ἐπ' αὐτούς· νῦν δέ, ὁπότε καὶ πεῖραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν, ὅτι οὐ θέλουσι καίπερ πολλαπλάσιοι ὄντες δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν προσήκει τούτους φοβεῖσθαι ;

» Μηδὲ μέντοι τοῦτο μεῖον δόξῃτε ἔχειν, ὅτι οἱ Ἀριαίου § 17
πρόσθεν σὺν ἡμῖν ταττόμενοι νῦν ἀφελήθησαν. Ἔτι γὰρ οὗτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἡττημένων· ἔφυγον γοῦν πρὸς ἐκείνους καταλιπόντες ἡμᾶς. Τοὺς δὲ θέλοντας φυγῆς ἄρχειν πολὺν κρεῖττον σὺν τοῖς πολεμίοις ταττομένους ἢ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ τάξει ὀρᾶν.

» Εἰ δέ τις ὑμῶν ἄθυμεῖ, ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἵππεῖς, § 18-19
τοῖς δὲ πολεμίοις πολλοὶ πάρεισιν, ἐνθυμήθητε, ὅτι οἱ μύριοι ἵππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοι εἰσὶν ἄνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ ἵππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς πώποτε οὔτε δηχθεὶς οὔτε λακτισθεὶς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες, ὅ,τι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίγνηται. Οὐκοῦν τῶν ἱππέων πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου ὀχλήματός ἐσμεν· οἱ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππων κρέμανται φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν· ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες πολὺ μὲν ἰσχυρότερον παίσομεν, ἢν τις προσίῃ, πολὺ δὲ μᾶλλον, ὅτου ἂν βουλώμεθα, τευζόμεθα. Ἐνὶ δὲ μόνῳ προέχουσιν οἱ ἵππεῖς· φεύγειν αὐτοῖς ἀσφαλέστερόν ἐστιν ἢ ἡμῖν.

» Εἰ δὲ τὰς μὲν μάχας θαρρεῖτε, τοῦτο δὲ ἄχθεσθε, ὅτι § 20-21
οὐκέτι ἡμῖν Τισσαφέρνης ἡγήσεται οὐδὲ βασιλεὺς ἀγορὰν παρέξει, σκέψασθε, πότερον κρεῖττον Τισσαφέρνην ἡγεμόνα ἔχειν, ὃς ἐπιβουλεύων ἡμῖν φανερός ἐστιν, ἢ οὓς ἂν ἡμεῖς ἄνδρας λαβόντες ἡγεῖσθαι κελεύωμεν, οἳ εἴσονται, ὅτι, ἢν τι περὶ ἡμᾶς ἀμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ σώματα ἀμαρτήσονται. Τὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ὠνεῖσθαι κρεῖττον ἐκ τῆς

ἀγορᾶς, ἥς οὗτοι παρεῖχον, μικρὰ μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντας, ἢ ἡμᾶς αὐτοὺς λαμβάνειν, ἥνπερ κρατῶμεν, μέτρῳ χρωμένους, ὁπόσω ἂν ἕκαστος βούληται ;

§ 22

» Εἰ δὲ ταῦτα μὲν γινώσκετε, ὅτι κρείττονα, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι καὶ μεγάλως ἡγεῖσθε ἐξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε, εἰ ἄρα τοῦτό ἐστι τὸ μωρότατον, ὧν πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι. Πάντες γὰρ ποταμοί, ἦν καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροι ὧσι, προϊῶσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίνονται οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες.

§ 23 - 24

» Εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν ἡγεμῶν τε μηδεὶς ἡμῖν φανεῖται, οὐδ' ἐπὶ τούτῳ ἡμῖν γε ἄθυμητόν. Ἐπιστάμεθα μὲν γὰρ Μυσοὺς, οὓς οὐκ ἂν φαῖμεν βελτίους εἶναι, ὅτι ἐν τῇ βασιλεύῳ χώρᾳ πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ὡσαύτως, Λυκάονας δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδομεν, ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ καταλαβόντες τὴν βασιλεύῳ χώραν καρποῦνται· καὶ ἡμᾶς δ' ἂν ἔφην ἔγωγε χρῆναι μήπω φανεροὺς εἶναι οἴκαδε ὠρμημένους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι ὡς αὐτοῦ που οἰκήσοντας. Οἶδα γάρ, ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν ἡγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ὁμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσείη γ' ἂν αὐτοῖς, καὶ εἰ σὺν τεθρίπποις βούλιντο ἀπιέναι. Καὶ ἡμῖν γε οἶδα, ὅτι τρισάσμενος ταῦτ' ἂν ἐποίει, εἰ ἐώρα ἡμᾶς μένειν κατασκευαζομένους.

§ 25 - 26

» Ἀλλὰ γὰρ δέδοικα, μή, ἂν ἅπαξ μάθωμεν ἄργοι ζῆν καὶ ἐν ἀφθόνοις βιοτεῦειν, ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ. Δοκεῖ οὖν μοι εἰκόδες καὶ δίκαιον εἶναι πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειρᾶσθαι ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδεῖξαι τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι ἐχόντες πένονται, ἐξὸν αὐτοῖς τοὺς νῦν σκληρῶς ἐκεῖ βιοτεύοντας ἐνθάδε κομισαμένους πλουσίους ὁρᾶν.

§ 27 - 28

» Ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες, πάντα ταῦτα τάγαθὰ δῆλον, ὅτι τῶν κρατούντων ἐστὶ· τοῦτο δὲ δεῖ λέγειν, ὅπως ἂν πορευοί-

μεθὰ τε ὡς ἀσφαλέστατα καί, εἰ μάχεσθαι δέοι, ὡς κράτιστα μαχοίμεθα. Πρῶτον μὲν τοίνυν », ἔφη, « δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας, ἃς ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ζεύγη ἡμῶν στρατηγῇ, ἀλλὰ πορευόμεθα, ὅπη ἂν τῇ στρατιᾷ συμφέρῃ· ἔπειτα καὶ τὰς σκηνὰς συγκατακαῦσαι. Αὗται γὰρ αὖ ὄχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσι δ' οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι οὔτε εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. Ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν, πλὴν ὅσα πολέμου ἔνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν ἔχομεν, ἵνα ὡς πλεῖστοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ὦσιν, ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι. Κρατουμένων μὲν γὰρ ἐπίστασθε, ὅτι πάντα ἀλλότρια· ἦν δὲ κρατῶμεν, καὶ τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν.

» Λοιπὸν μοι εἰπεῖν, ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι. § 29-31
 Ὅρατε καὶ τοὺς πολεμίους, ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον, πρὶν τοὺς στρατηγοὺς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες, ὄντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθομένων, ἱκανοὺς εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, ληφθέντων δὲ τῶν ἀρχόντων, ἀναρχία ἂν καὶ ἀταξία ἡμᾶς ἀπολέσθαι. Δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἄρχοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειθομένους μᾶλλον τοῖς ἄρχουσι νῦν ἢ πρόσθεν· ἦν δὲ τις ἀπειθῇ, ψηφίσασθαι τὸν αἰεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἄρχοντι κολάζειν· οὕτως οἱ πολέμιοι πλεῖστον ἐψευσμένοι ἔσονται· τῇδε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ μυρίους ὄψονται ἀνθ' ἑνὸς Κλεάρχους τοὺς οὐδενὶ ἐπιτρέψοντας κακῶ εἶναι.

» Ἀλλὰ γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὥρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέμιοι § 32
 αὐτίκα παρέσονται. Ὅτω οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπικυρωσάτω ὡς τάχιστα, ἵνα ἔργῳ περαίνηται· εἰ δὲ τι ἄλλο βέλτιον δοκεῖ ἢ τοῦτο, τολμάτω καὶ ὁ ἰδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινῇ σωτηρίας δεόμεθα ».

γ) Προτάσεις Χειρισόφου καὶ Ξενοφῶντος. Ἀποφάσεις
τῆς γενικῆς συνελεύσεως τοῦ στρατοῦ. Τελευταῖαι συστάσεις
τοῦ Ξενοφῶντος πρὸς τὸ στράτευμα.

(2, 33 - 39)

§ 33 Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν· « Εἰ μὲν τινος ἄλλου δεῖ
πρὸς τούτοις, οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα ἐξέσται σκο-
πεῖν· ἃ δὲ νῦν εἴρηκε, δοκεῖ μοι ἄριστον εἶναι ὡς τάχιστα
ψηφίσασθαι· καὶ ὅτω δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα ».
Ἀνέτειναν πάντες.

§ 34 - 36 Ἀναστὰς δὲ πάλιν εἶπε Ξενοφῶν· « ὦ ἄνδρες, ἀκούσατε
ὧν προσδεῖν δοκεῖ μοι. Δῆλον, ὅτι πορεύεσθαι ἡμᾶς δεῖ, ὅπου
ἐξομεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κώμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον
εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας· οὐκ ἂν οὖν θαυμάζοιμεν, εἰ οἱ
πολέμιοι, ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν παριόντας διώκουσί
τε καὶ δάκνουσιν, ἣν δύνωνται, τοὺς δὲ διώκοντας φεύγουσιν,
εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν ἀπιοῦσιν ἐπακολουθοῖεν. Ἰσως οὖν ἀσφα-
λέστερον ἡμῖν πορεύεσθαι πλαίσιον ποιησαμένους τῶν ὀπλιτῶν,
ἵνα τὰ σκευοφόρα καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέρῳ εἴη. Εἰ
οὖν νῦν ἀποδειχθεῖ, τίνας χρὴ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου καὶ τὰ
πρόσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας ἐκ τῶν πλευρῶν ἐκατέρων εἶναι,
τίνας δ' ὀπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἂν, ὅποτε οἱ πολέμιοι ἔλθοιεν,
βουλευέσθαι ἡμᾶς δεοί, ἀλλὰ χρώμεθα ἂν εὐθὺς τοῖς στρατιώ-
ταις τεταγμένοις.

§ 37 - 38 » Εἰ μὲν οὖν ἄλλο τις βέλτιον ὁρᾷ, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δὲ μή,
Χειρίσοφος μὲν ἡγεῖσθω, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμονίός ἐστι· τῶν
δὲ πλευρῶν ἐκατέρων δύο τῶν πρεσβυτάτων στρατηγῶν ἐπιμε-
λεισθῶν· ὀπισθοφυλακῶμεν δ' ἡμεῖς οἱ νεώτατοι, ἐγὼ καὶ Τι-
μασίων, τὸ νῦν εἶναι. Τὸ δὲ λοιπὸν πειρώμενοι ταύτης τῆς τά-
ξεως βουλευσόμεθα, ὅ,τι ἂν ἀεὶ κράτιστον δοκῇ εἶναι. Εἰ δὲ τις
ἄλλο ὁρᾷ βέλτιον, λεξάτω ». Ἐπεὶ δ' οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν·
« Ὅτω δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα ». Ἔδοξε ταῦτα.

« Νῦν τοίνυν », ἔφη, « ἀπionτας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογμένα. § 39
Καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω
ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχεῖν· ὅστις
τε ζῇ ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν· τῶν μὲν γὰρ νικῶντων τὸ
κατακαίνειν, τῶν δὲ ἡττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἐστί· καὶ εἴ
τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νι-
κῶντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σφῆζειν καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων
λαμβάνειν ».

[Οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ ἐκτελοῦν τὰ ἀποφασισθέντα εἰς τὸ προη-
γούμενον κεφάλαιον, ὅτε προσέρχεται ὁ Πέρσης Μιθραδάτης, ὁ ὁποῖος
προσποιεῖται φιλίαν πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ ζητεῖ νὰ μάθῃ τοὺς σκο-
ποὺς των. Οἱ Ἕλληνες ὁμῶς ἐννοήσαντες, ὅτι οὗτος εἶχεν ἀποσταλῇ
ἀπὸ τοὺς Πέρσας, ὅπως κατασκοπεύσῃ αὐτούς, ἀποφασίζουν νὰ ἔχουν
πόλεμον, χωρὶς νὰ δέχωνται διαπραγματεύσεις.

Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ διέβησαν τὸν Ζαπάταν, ἐμφανίζεται πάλιν ὁ
Μιθραδάτης μὲ ἱππεῖς, τοξότας καὶ σφενδονήτας, οἱ ὁποῖοι ἐπιτίθεν-
ται κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τραυματίζουν πολλοὺς ἐξ αὐτῶν. Οἱ Ἕλλη-
νες στενοχωροῦνται διὰ τοῦτο καὶ κατὰ πρότασιν τοῦ Ξενοφώντας
καταρτίζουν καὶ αὐτοὶ σφενδονήτας καὶ ἱππεῖς.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, ἀφοῦ διέβησαν ἐπικίνδυνον χαράδραν, προσ-
βάλλονται πάλιν ὑπὸ τοῦ Μιθραδάτου, ἀλλὰ ἀποκροοῦν τὴν προσβο-
λὴν μὲ τοὺς σφενδονήτας καὶ ἱππεῖς, τοὺς ὁποῖους εἶχον παρασκευά-
σει τὴν προηγουμένην ἡμέραν. Ἀνενόχλητοι φθάνουν εἰς τὴν παρὰ τὸν
Τίγρητα μεγάλῃν πόλιν Λάρισαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ τὴν ἐπομένην εἰς τὴν
πόλιν Μέσπιλα.

Τὴν τρίτην ἡμέραν, ἐνῶ ἐπορεύοντο, ἐμφανίζεται ὁ Τισσαφέρνης
μὲ πολυάριθμον στρατόν· ἐπειδὴ δὲ παρηνωχλοῦντο ὑπ' αὐτοῦ, μετα-
βάλλουν τὴν παράταξιν τοῦ στρατοῦ, διὰ νὰ γίνηται ἡ πορεία των ἀσφα-
λεστέρα· οὕτω πορεύονται τέσσαρας ἡμέρας.

Τὴν πέμπτην ἡμέραν πορευόμενοι διὰ μέσου ὕψηλῶν λόφων στε-
νοχωροῦνται ὑπὸ τῶν βαρβάρων καὶ μὲ δυσκολίαν φθάνουν εἰς κώμας,
ὅπου μένουν τρεῖς ἡμέρας· τὴν δὲ τετάρτην ἡμέραν, ἐπειδὴ πάλιν ἐνε-
φανίσθη ὁ Τισσαφέρνης εἰς τὴν πεδιάδα, καταφεύγουν εἰς κώμην καὶ

ἀναμένουν ἐκεῖ τοὺς πολεμίους· οὗτοι δὲ ἀποκρουσθέντες στρατοπεδεύοντες εἰς πολὺ μικρὰν ἀπόστασιν, διὰ τὴν ἀποφύγουν τὴν συμπλοκὴν κατὰ τὴν νύκτα. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἀφοῦ ἐβεβαιώθησαν περὶ τῆς ἀναχωρήσεως τῶν βαρβάρων, ἀναχωροῦν καὶ αὐτοὶ καὶ πορεύονται τόσον μακρὰν, ὥστε τὰς δύο ἐπομένας ἡμέρας δὲν φαίνονται οἱ πολέμιοι.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν οἱ βάρβαροι καταλαμβάνουν θέσιν τινὰ ὑψηλοτέραν τοῦ μέρους, ἀπὸ τὸ ὅποιον ἐσκόπεον νὰ διαβοῦν οἱ Ἕλληνες, δηλ. προεξοχὴν τινὰ ὄρους, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἦτο ἡ ἄγουσα πρὸς τὴν πεδιάδα ὁδός. Ὁ Χειρίσοφος παρετήρησε τοῦτο καὶ δὲν ἤξευρε, τί νὰ πράξῃ. Ὁ Ξενοφὼν ὁμῶς ἀνακαλύπτει κορυφὴν τινὰ τοῦ ὄρους ὑψηλοτέραν τῆς προεξοχῆς καὶ ἀναβαίνει μὲ πελταστάς, διὰ νὰ καταλάβῃ αὐτήν· τοῦτο ὅτε εἶδον οἱ ἐπὶ τῆς προεξοχῆς πολέμιοι, ὁρμοῦν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν κορυφὴν· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἀμικλώμενοι προκαταλαμβάνουν αὐτήν.]

10. Διαμονὴ τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ πεδιάδι, τῇ μεταξὺ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ καὶ τῶν Καρδουχείων ὀρέων.

Ἀπόφασις αὐτῶν περὶ τῆς περαιτέρω πορείας.

(5, 1-18)

§ 1 -

Ἐνθα δὴ οἱ μὲν βάρβαροι στραφέντες ἔφευγον, ἡ ἑκάστος ἐδύνάτο, οἱ δὲ Ἕλληνες κατεῖχον τὸ ἄκρον. Οἱ δὲ ἀμφὶ Τισσαφέρνην καὶ Ἀριαῖον ἀποτραπόμενοι ἄλλην ὁδὸν ὤχοντο. Οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον καταβάντες εἰς τὸ πεδίον ἐστρατοπεδεύοντο ἐν κώμῃ μεστῇ πολλῶν ἐπιτηδείων. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι κῶμαι πολλαὶ πλήρεις πολλῶν ἐπιτηδείων ἐν τούτῳ τῷ πεδίῳ παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμόν. Ἡνίκα δ' ἦν δέλιη, ἐξαίφνης οἱ πολέμιοι ἐπιφαίνονται ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινες τῶν ἐσκεδασμένων ἐν τῷ πεδίῳ εἰς ἀρπαγὴν· καὶ γὰρ νομαὶ πολλαὶ βοσκημάτων διαβιβάζόμεναι εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ κατελήφθησαν. Ἐνταῦθα Τισσαφέρνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καίειν ἐπεχείρησαν τὰς κώμας. Καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα ἡθύμησάν τινες φοβούμενοι, μὴ οὐκ ἔχοιεν, ὁπόθεν λαμβάνοιεν τὰ ἐπιτήδεια, εἰ οἱ πολέμιοι καίειεν·

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐπεὶ ἀπὸ τοῦ ἄκρου κατέβη, παρελαύνων § 4-6
 τὰς τάξεις ἔλεγεν· « Ὁρᾶτε, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, τοὺς πολε-
 μίους ἐὼντας τὴν χώραν ἤδη ἡμετέραν εἶναι ; Ἄ γάρ, ὅτε
 ἐσπένδοτο, διεπράττοντο, μὴ καίειν ἡμᾶς τὴν βασιλέως χώ-
 ραν, ταῦτα νῦν αὐτοὶ ποιοῦσι καίοντες ὡς ἄλλοτρίαν. Ἀλλ'
 ἐάν που καταλίπωσί γε αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια, ὕφονται καὶ
 ἡμᾶς αὐτόσε πορευομένους. Ἀλλ', ὦ Χειρίσοφε », ἔφη, « δο-
 κεῖ μοι ἐπιέναι ἐπὶ τοὺς καίοντας ». Ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπεν·
 « Οὐκουν ἔμοιγε δοκεῖ· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς », ἔφη, « καίωμεν, καὶ
 οὕτω θᾶττον παύσονται ».

Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἄλλοι περὶ § 7
 τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ συνῆσαν. Καὶ
 ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. Ἐνθεν μὲν γὰρ ὄρη ἦν ὑπερύ-
 ψηλα, ἐνθεν δὲ ὁ ποταμὸς τοσοῦτος τὸ βάθος, ὥστε μηδὲ τὰ
 δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις τοῦ βάθους.

Ἀπορουμένοις δ' αὐτοῖς προσελθὼν τις ἀνὴρ Ῥόδιος εἶ- § 8-11
 πεν· « Ἐγὼ θέλω, ὦ ἄνδρες, διαβιβάσαι ὑμᾶς ἀνὰ τετρακις-
 χιλίους ὀπλίτας, ἐάν ἐμοί, ὦν δέομαι, παράσχητε καὶ τάλαν-
 τον μισθὸν πορίσητε ». Ἐρωτώμενος δέ, ὅτου δέοιτο· « Ἀ-
 σκῶν », ἔφη, « δισχιλίων δεήσομαι· πολλὰ δ' ὀρῶ πρόβατα
 καὶ αἶγας καὶ βοῦς καὶ ὄνους, ἃ ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα
 ῥαδίως ἂν παρέχοι τὴν διάβασιν. Δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν,
 οἷς χρῆσθε περὶ τὰ ὑποζύγια· τούτοις ζεύξας τοὺς ἄσκους
 πρὸς ἀλλήλους, ὀρμίσας ἕκαστον ἄσκὸν λίθους ἀρτήσας καὶ
 ἀφείδω ὥσπερ ἀγκύρας εἰς τὸ ὕδωρ, διαγαγὼν καὶ ἀμφοτέρωθεν
 δήσας ἐπιβαλὼν ὕλην καὶ γῆν ἐπιφορήσω· ὅτι μὲν οὖν οὐ κατα-
 δύσεσθε, αὐτίκα μάλα εἴσεσθε· πᾶς γὰρ ἄσκος δύο ἄνδρας ἔξει
 τοῦ μὴ καταδύναι· ὥστε δὲ μὴ ὀλισθάνειν, ἡ ὕλη καὶ ἡ γῆ
 σχήσει ».

Ἀκούσας ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθύμημα χα- § 12
 ρίεν ἐδόκει εἶναι, τὸ δ' ἔργον ἀδύνατον· ἦσαν γὰρ οἱ κωλύ-

σοντες πέραν τοῦ ποταμοῦ πολλοὶ ἱππεῖς, οἱ εὐθὺς τοῖς πρώτοις οὐδὲν ἂν ἐπέτρεπον τούτων ποιεῖν.

§ 13 - 14 Ἐνταῦθα τὴν μὲν ὑστεραίαν ἐπανεχώρουν εἰς τοῦμπαλιν εἰς τὰς ἀκαύστους κώμας κατακαύσαντες, ἔνθεν ἐξῆσαν· ὥστε οἱ πολέμιοι οὐ προσήλαυνον, ἀλλ' ἐθεῶντο καὶ ὅμοιοι ἦσαν θαυμάζουσιν, ὅποι ποτὲ τρέψονται οἱ Ἕλληνες καὶ τί ἐν νῶ ἔχοιεν. Ἐνταῦθα οἱ μὲν ἄλλοι στρατιῶται ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν· οἱ δὲ στρατηγοὶ πάλιν συνῆλθον, καὶ συναγαγόντες τοὺς ἐαλωκότας ἤλεγχον τὴν κύκλῳ πᾶσαν χώραν, τίς ἐκάστη εἶη.

§ 15 - 16 Οἱ δὲ ἔλεγον, ὅτι ἡ μὲν πρὸς μεσημβρίαν ἐπὶ Βαβυλῶνα καὶ Μηδίαν φέροι, ἡ δὲ πρὸς ἑω ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἐκβάτανα, ἔνθα θερίζειν λέγεται βασιλεύς, ἡ δὲ πρὸς ἐσπέραν ἐπὶ Λυδίαν καὶ Ἰωνίαν, ἡ δὲ διὰ τῶν ὁρέων καὶ πρὸς ἄρκτον τετραμμένη εἰς Καρδούχους. Τούτους δὲ ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὄρη καὶ πολεμικοὺς εἶναι καὶ βασιλεῖ οὐ πειθαρχεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐμβαλεῖν ποτε εἰς αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιὰν δώδεκα μυριάδας· τούτων δ' οὐδένα ἀπονοστῆσαι διὰ τὴν δυσχωρίαν.

§ 17 - 18 Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατηγοὶ ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς φάσκοντας εἰδέναι τὴν ἐκασταχόσε ὁδὸν οὐδὲν δῆλον ποιήσαντες, ὅποι πορεύεσθαι ἔμελλον. Ἐδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀναγκαῖον εἶναι διὰ τῶν ὁρέων εἰς Καρδούχους ἐμβάλλειν· τούτους γὰρ διελθόντας ἔφασαν ἥξειν εἰς Ἀρμενίαν, χώραν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, ἧς Ὀρόντας ἤρχεν. Ἐντεῦθεν δ' εὐπορον ἔφασαν εἶναι, ὅποι τις ἐθέλοι, πορεύεσθαι. Ἐπὶ τούτοις ἐθύσαντο, ἵνα, ὁπηνίκα δοκοίη, τὴν πορείαν ποιοῖντο· τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὁρέων ἐδεδοίκεσαν, μὴ προκαταληφθεῖη· καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνήσειαν, συσκευασάμενους πάντας ἀναπαύεσθαι, καὶ ἔπεσθαι, ἥνικ' ἂν τις παραγέλλῃ.

BIBΛION TETARTON

ΔΙΑ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΩΝ ΚΑΡΔΟΥΧΩΝ, ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΙΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΕΙΤΟΝΙΚΩΝ ΛΑΩΝ ΕΩΣ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ

(Νοέμβριος τοῦ 401 - Φεβρουάριος τοῦ 400 π. Χ.)

11. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων ὁρέων.

(1, 5 - 28)

Ἦνίκα δ' ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλείπετο § 5 - 7
τῆς νυκτός, ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον, τηνικαῦτα
ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἅμα
τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος. Ἐνθα δὲ Χειρίσοφος μὲν ἡγεῖτο τοῦ
στρατεύματος λαβὼν τὸ ἀμφ' αὐτὸν καὶ τοὺς γυμνήτας πάν-
τας, Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξιν ὀπλίταις εἶπετο οὐ
δένα ἔχων γυμνήτα· οὐδεὶς γὰρ κίνδυνος ἐδόκει εἶναι, μή τις
ἄνω πορευομένων ἐκ τοῦ ὀπισθεν ἐπίσποιτο. Καὶ ἐπὶ μὲν τὸ
ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, πρὶν τινὰς αἰσθῆσθαι τῶν πο-
λεμίων· ἔπειτα δ' ὑφηγεῖτο· ἐφείπετο δὲ αἰεὶ τὸ ὑπερβάλλον
τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκεσί τε καὶ
μυχοῖς τῶν ὁρέων.

Ἐνθα δὲ οἱ μὲν Καρδοῦχοι ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας ἔχον- § 8 - 9
τες καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη. Τὰ δὲ ἐπιτή-
δεια πολλὰ ἐξῆν λαμβάνειν· ἦσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλ-
λοις κατεσκευασμένοι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες,
οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον ὑποφειδόμενοι, εἴ πως ἐθελή-
σειαν οἱ Καρδοῦχοι διέναι αὐτοὺς ὥς διὰ φιλίας τῆς χώρας,
ἐπεὶπερ βασιλεῖ πολέμιοι ἦσαν· τὰ μέντοι ἐπιτήδεια, ὅπου τις

ἐπιτυγχάνοι, ἐλάμβανον· ἀνάγκη γὰρ ἦν. Οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὔτε καλούντων ὑπῆκουον οὔτε ἄλλο φιλικὸν οὐδὲν ἐποίουν.

§ 10 - 11

Ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι — διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατὰβασις —, τότε δὴ συλλεγέντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπετίθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινας καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν ὀλίγοι ὄντες· ἐξ ἀπροσδοκήτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. Εἰ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἂν διαφθαρῆναι πολὺ τοῦ στρατεύματος. Καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμας ἡλίσθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι πυρὰ πολλὰ ἔκαιον κύκλῳ ἐπὶ τῶν ὁρέων καὶ συνεώρων ἀλλήλους.

§ 12 - 14

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ δυνατώτατα ἔχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντας τᾶλλα, καί, ὅσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιᾷ, πάντα ἀφεῖναι. Σχολαίαν γὰρ ἐποίουν τὴν πορείαν πολλὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα, πολλοὶ δὲ οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες ἀπόμαχοι ἦσαν, διπλάσιά τε ἐπιτήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι, πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων. Ἐπεὶ οὖν ταῦτα ἔδοξεν, ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστήσαντές τινας ἐν τῷ στενῷ οἱ στρατηγοί, εἴ τι εὐρίσκοιεν τῶν εἰρημένων μὴ ἀφειμένον, ἀφηροῦντο, οἱ δὲ στρατιῶται ἐπεΐθοντο. Καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι.

§ 15 - 18

Εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίγνεται χειμὼν πολὺς, ἀναγκαῖον δ' ἦν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ τὰπιτήδεια. Καὶ ἡγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, εἶπετο δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι Ξενοφῶν. Καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ στενῶν ὄντων τῶν χωρίων, ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων· ὥστε

ἡναγκάζοντο οἱ Ἕλληνες, ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀναγκάζοντες, σχολῇ πορεύεσθαι· καὶ θαμινὰ παρήγγελλεν ὁ Ξενοφῶν ὑπομένειν, ὅτε οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπιτιθεῖντο. Ἐνταῦθα ὁ Χειρίσοφος ἄλλοτε μὲν, ὅτε παρεγγυῶτο, ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ ὑπέμενεν, ἀλλ' ἤγε ταχέως καὶ παρηγγύα ἔπεσθαι, ὥστε δῆλον ἦν, ὅτι πρᾶγμα τι εἶη· σχολή δ' οὐκ ἦν τῷ Ξενοφῶντι παρελθεῖν καὶ ἰδεῖν τὸ αἷτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία ὁμοία φυγῇ ἐγίγνετο τοῖς ὀπισθοφύλαξι. Καὶ ἐνταῦθα ἀποθνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώνυμος τοξευθεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς σπολάδος εἰς τὰς πλευράς, καὶ Βασίας Ἀρκὰς διαμπερὲς εἰς τὴν κεφαλὴν.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμόν, εὐθύς, ὥσπερ εἶχεν, ὁ § 19 - 22
Ξενοφῶν ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον ἡτιᾶτο αὐτόν, ὅτι οὐχ ὑπέμενεν, ἀλλ' ἡναγκάζοντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι. « Καὶ νῦν δύο καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ ἀνδρε τέθνατον καὶ οὔτε ἀνελέσθαι οὔτε θάψαι ἐδυνάμεθα ». Ἀποκρίνεται ὁ Χειρίσοφος· « Βλέψον », ἔφη, « πρὸς τὰ ὄρη καὶ ἰδέ, ὡς ἄβατα πάντα ἐστί· μία δ' ὁδὸς ἐστὶν αὕτη, ἣν ὀρθῶς, ὀρθία, καὶ ἐπὶ ταύτην ἀνθρώπων ὁρᾶν ἔξεστί σοι ὄχλον τοσοῦτον, οἳ κατειληφότες φυλάττουσι τὴν ἔκβασιν. Διὰ ταῦτ' ἐγὼ ἔσπευδον καὶ διὰ τοῦτό σε οὐχ ὑπέμενον, εἰ πως δυναίμην φθάσαι, πρὶν κατειληφθαι τὴν ὑπερβολὴν· οἱ δ' ἡγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὐ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν ». Ὁ δὲ Ξενοφῶν λέγει· « Ἄλλ' ἐγὼ ἔχω δύο ἀνδρας. Ἐπεὶ γὰρ οἱ Καρδοῦχοι ἡμῖν πράγματα παρεῖχον, ἐνηδρεύσαμεν, ὅπερ ἡμᾶς καὶ ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτεῖναι μὲν τινὰς αὐτῶν, καὶ ζῶντας προὔθυμήθημεν λαβεῖν αὐτοῦ τούτου ἕνεκα, ὅπως ἡγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρησαίμεθα ».

Καὶ εὐθύς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους ἤλεγχον διαλαβόν- § 23 - 25
τες, εἰ τίνα εἶδεῖν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν. Ὁ μὲν οὖν ἕτερος οὐκ ἔφη, μάλα πολλῶν φόβων προσαγομένων· ἐπεὶ δὲ

οὐδὲν ὠφέλιμον ἔλεγεν ὁρῶντος τοῦ ἑτέρου κατεσφάγη. Ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν, ὅτι οὗτος μὲν οὐ φαίη διὰ ταῦτα εἰδέναι, ὅτι αὐτῷ ἐτύγχανε θυγάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη· αὐτὸς δ' ἔφη ἡγήσασθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι ὁδόν. Ἐρωτώμενος δ', εἰ εἴη τι ἐν αὐτῇ δυσπάριτον χωρίον, ἔφη εἶναι ἄκρον, ὅ, εἰ μὴ τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον ἔσεσθαι παρελθεῖν.

§ 26 - 28

Ἐνταῦθα δ' ἐδόκει συγκαλέσαντας τοὺς λοχαγοὺς τῶν ὀπλιτῶν καὶ τοὺς ταξιάρχους τῶν πελταστῶν λέγειν τε τὰ παρόντα καὶ ἐρωτᾶν, εἴ τις αὐτῶν ἔστιν, ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἂν γενέσθαι καὶ ὑποστάς ἐθελοντὴς πορεύεσθαι. Ὑφίσταται τῶν μὲν ὀπλιτῶν Ἀριστῶνυμος Μεθυδριεὺς καὶ Ἀγασίας Στυμφάλιος, ἀντιστασιάζων δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παρράσιος ἔφη ἐθέλειν πορεύεσθαι προσλαβὼν ἐθελοντὰς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος· « ἐγὼ γάρ », ἔφη, « οἶδα, ὅτι ἔψονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἡγουμένου ». Ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιάρχος ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. Ὑφίσταται Ἀριστεάς Χῖος, ὃς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῇ στρατιᾷ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο.

12. Περικύκλωσις τῆς ὑπὸ τῶν Καρδούχων κατεχομένης διόδου καὶ ἄλωσις αὐτῆς. Ἀγῶνες τῶν ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα ὀπισθοφυλάκων.

(2, 1 - 23)

§ 1 - 2

Καὶ ἦν μὲν δαίλη, Ξενοφῶν δὲ καὶ Χειρίσοφος ἐκέλευον τοὺς ἐθελοντὰς ἐμφαγόντας πορεύεσθαι. Καὶ τὸν ἡγεμόνα δήσαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἦν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ σάλπιγγι σημαίνειν· καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὄντας ἰέναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν φανεράν ἐκβασιν, αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἀναβαίνοντες, ὥς ἂν δύνωνται τάχιστα. Ταῦτα συνθέμενοι

οἱ μὲν ἐπορεύοντο πλῆθος ὡς δισχίλιοι· καὶ ὕδωρ πολὺ ἦν ἐξ οὐρανοῦ· Ξενοφῶν δὲ ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας ἡγεῖτο πρὸς τὴν φανεράν ἐκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέ-
χοιεν τὸν νοῦν καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν τοὺτους οἱ περιόντες.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδρᾳ οἱ ὀπισθοφύλακες, ἦν ἔδει § 3-4
διαβάντας πρὸς τὸ ὄρθιον ἀναβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκυλίνδουν
οἱ βάρβαροι ὁλοτρόχους ἀμαξιαίους, οἱ φερόμενοι, πρὸς τὰς
πέτρας πταίνοντες, διεσφενδονῶντο· καὶ παντάπασιν οὐδὲ
πελάσαι οἷόν τ' ἦν τῇ εἰσόδῳ. Ἐνιοὶ δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μὴ
ταύτῃ δύναιτο, ἄλλῃ ἐπειρῶντο· καὶ ταῦτα ἐποίουν, μέχρι
σκοτὸς ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ ᾤοντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπίοντες, τότε
ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐτύγχανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὄντες.
Οἱ μέντοι πολέμιοι οὐδὲν ἐπαύσαντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κυ-
λινδοῦντες τοὺς λίθους· τεκμαίρεσθαι δ' ἔξῃν τῷ ψόφῳ.

Οἱ δ' ἔχοντες τὸν ἡγεμόνα κύκλῳ περιόντες καταλαμ- § 5-6
βάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους· καὶ τοὺς μὲν
κατακανόντες, τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθ' ἔμενον
οἰόμενοι τὸ ἄκρον κατέχειν. Οὐ μέντοι κατεῖχον, ἀλλὰ μα-
στὸς ἦν ὑπὲρ αὐτῶν, παρ' ὃν ἦν ἡ στενὴ αὕτη ὁδός, ἐφ' ἣ
ἐκάθηντο οἱ φύλακες. Ἐφοδὸς δ' ὅμως αὐτόθεν ἐπὶ τοὺς πο-
λεμίους ἦν, οἱ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ ἐκάθηντο.

Καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διήγαγον· ἐπεὶ δ' ἡμέρα ὑπέ- § 7-8
φαιεν, ἐπορεύοντο σιγῇ συντεταγμένοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους·
καὶ γὰρ ὁμίχλη ἐγένετο, ὥστε ἔλαθον ἐγγὺς προσελθόντες.
Ἐπεὶ δὲ εἶδον ἀλλήλους, ἡ τε σάλπιγξ ἐφθέγγετο καὶ ἀλαλά-
ξαντες ἔεντο ἐπὶ τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ λι-
πόντες τὴν ὁδὸν φεύγουσιν· ὀλίγοι δὲ ἀπέθνησκον· εὖζωνοι
γὰρ ἦσαν. Οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος
εὐθύς ἔεντο ἄνω κατὰ τὴν φανεράν ὁδόν· ἄλλοι δὲ τῶν στρα-
τηγῶν κατὰ ἀτριβεῖς ὁδοὺς ἐπορεύοντο, ἧ ἔτυχον ἕκαστοι
ὄντες, καὶ ἀναβάντες, ὡς ἐδύναντο, ἀνείλκον ἀλλήλους τοῖς

δόρασι. Καὶ οὗτοι πρῶτοι συνέμειζαν τοῖς προκαταλαβοῦσι τὴν ἔκβασιν.

§ 9 - 12

Ξενοφῶν δὲ ἔχων τῶν ὀπισθοφυλάκων τοὺς ἡμίσεις ἐπορεύετο ταύτῃ τῇ ὁδῷ, ἥπερ οἱ τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες· εὐδωτάτῃ γὰρ ἦν τοῖς ὑποζυγίοις· τοὺς δὲ ἡμίσεις ὀπισθεν τῶν ὑποζυγίων ἔταξε. Πορευόμενοι δ' ἐντυγχάνουσι λόφῳ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ κατειλημμένῳ ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὓς ἡ ἀποκόψαι ἦν ἀνάγκη ἢ διεξεῦχθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Καὶ αὐτοὶ μὲν ἂν ἐπορεύθησαν, ἥπερ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑποζύγια οὐχ οἷόν τ' ἦν ἄλλη ἢ ταύτῃ ἀναβῆναι. Ἐνθα δὴ παρακελευσάμενοι ἀλλήλοις προσβάλλουσι πρὸς τὸν λόφον ὀρθίοις τοῖς λόχοις, οὐ κύκλῳ, ἀλλὰ καταλιπόντες ἄφοδον τοῖς πολεμίοις, εἰ βούλονται φεύγειν. Καὶ ἕως μὲν αὐτοὶ ἀνέβαινον, ὅπη ἐδύνατο ἕκαστος, οἱ βάρβαροι ἐτόξευον καὶ λίθοις ἔβαλλον, ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς ἐγένοντο, οὐ δέχονται αὐτούς, ἀλλὰ φυγῇ λείπουνσι τὸν λόφον. Καὶ τοῦτόν τε παρεληλύθεσαν οἱ Ἕλληνες καὶ ἕτερον ὁρῶσιν ἔμπροσθεν λόφον κατεχόμενον· ἐπὶ τοῦτον αὖθις ἐδόκει πορεύεσθαι.

§ 13

Φοβηθεὶς δ' ὁ Ξενοφῶν, μή, εἰ ἔρημον καταλίποι τὸν ἐαλωκότεν λόφον, πάλιν λαβόντες οἱ πολέμιοι ἐπιθεῖντο τοῖς ὑποζυγίοις παριοῦσιν — ἐπὶ πολὺ δ' ἦν τὰ ὑποζύγια ἅτε διὰ στενῆς τῆς ὁδοῦ πορευόμενα —, καταλείπει ἐπὶ τοῦ λόφου λοχαγοὺς Κηφισόδωρον Κηφισοφῶντος Ἀθηναῖον καὶ Ἀμφικράτην Ἀμφιδήμου Ἀθηναῖον καὶ Ἀρχαγόραν Ἀργεῖον φυγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν δεύτερον λόφον, καὶ τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ τοῦτον αἵρουσιν.

§ 14 - 16

Ἐτι δ' αὐτοῖς τρίτος μαστός λοιπὸς ἦν πολὺ ὀρθιώτατος ὁ ὑπὲρ τῆς φυλακῆς, ἣ κατελήφθη τῆς νυκτὸς ἐπὶ τῷ πυρὶ ὑπὸ τῶν ἐθελοντῶν. Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο οἱ Ἕλληνες, λείπουνσι οἱ βάρβαροι ἀμαχητὶ τὸν μαστόν, ὥστε θαυμαστόν πᾶσι γενέσθαι, καὶ ὑπώπτειον δείσαντας αὐτούς, μὴ κυκλω-

θέντες πολιορκοῦντο, ἀπολιπεῖν. Οἱ δ' ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορῶντες τὰ ὀπισθεν γιγνόμενα πάντες ἐπὶ τοὺς ὀπισθοφύλακας ἐχώρουν. Καὶ Ξενοφῶν μὲν σὺν τοῖς νεωτάτοις ἀνέβαιναν ἐπὶ τὸ ἄκρον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσεν ὑπάγειν, ὅπως οἱ τελευταῖοι λόχοι προσμεΐξειαν, καὶ προσελθόντας κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν τῷ ὀμαλῷ θέσθαι τὰ ὅπλα.

Καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἦλθεν Ἀρχαγόρας ὁ Ἀργεῖος § 17 - 18
πεφευγὼς καὶ λέγει, ὡς ἀπεδιώχθησαν ἀπὸ τοῦ λόφου καὶ ὅτι τεθνήκσι Κηφισόδωρος καὶ Ἀμφικράτης καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι μὴ ἀλάμενοι κατὰ τῆς πέτρας πρὸς τοὺς ὀπισθοφύλακας ἀφίκοντο. Ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι οἱ βάρβαροι ἤχον ἐπ' ἀντίπορον λόφον τῷ μαστῷ· καὶ ὁ Ξενοφῶν διελέγετο αὐτοῖς δι' ἑρμηνέως περὶ σπονδῶν καὶ τοὺς νεκροὺς ἀπῆτει. Οἱ δὲ ἔφασαν ἀποδώσειν, ἐφ' ᾧ μὴ καίειν τὰς οἰκίας. Συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν.

Ἐν ᾧ δὲ τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα παρῆει, οἱ δὲ ταῦτα § 19 - 21
διελέγοντο, πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου πολέμιοι συνερύησαν ἐνταῦθα. Καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο καταβαίνειν ἀπὸ τοῦ μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους, ἐνθα τὰ ὅπλα ἔκειτο, ἴεντο δὴ οἱ πολέμιοι πολλῷ πλήθει καὶ θορύβῳ· καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ, ἀφ' οὗ Ξενοφῶν κατέβαιναν, ἐκυλίνδουν πέτρους· καὶ ἐνὸς μὲν κατέαζαν τὸ σκέλος, Ξενοφῶντα δὲ ὁ ὑπασπιστῆς ὁ ἔχων τὴν ἀσπίδα ἀπέλιπεν· ὁ ὀπλίτης δ' Εὐρύλοχος ὁ Λουσιεὺς προσέδραμεν αὐτῷ καὶ πρὸ ἀμφοῖν προβεβλημένος τὴν ἀσπίδα ἀπεχώρει· καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοὺς ἐν τῷ ὀμαλῷ συντεταγμένους ἀπῆλθον.

Ἐκ δὲ τούτου πᾶν ὁμοῦ ἐγένετο τὸ Ἑλληνικὸν καὶ ἐσκή- § 22 - 23
νησαν αὐτοῦ ἐν πολλαῖς καὶ καλαῖς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδεῖοις δαψιλέσι· καὶ γὰρ οἶνος πολὺς ἦν, ὥστε ἐν λάκκοις κονιατοῖς εἶχον. Ξενοφῶν δὲ καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο, ὥστε λαβεῖν τοὺς νεκροὺς ἀποδόντες τὸν ἡγεμόνα· καὶ πάντα ἐποίησαν

τοῖς ἀποθανοῦσιν ἐκ τῶν δυνατῶν, ὥσπερ νομίζεται ἀνδράσιν ἀγαθοῖς.

13. Διάβασις τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ.

(13, 1 - 23)

- § 1 - 2 Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ἠγλίσθησαν ἐν ταῖς κώμαις ταῖς ὑπὲρ πεδίου παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμόν, ὃς ὀρίζει τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. Καὶ οἱ Ἕλληνες ἐνταῦθα ἀνέπνευσαν ἄσμενοι ἰδόντες πεδίον· ἀπέτρεχε δὲ τῶν ὁρέων τῶν Καρδούχων ὁ ποταμὸς ἕξ ἢ ἑπτὰ στάδια. Τότε μὲν οὖν ἠγλίσθησαν μάλα ἡδέως καὶ τὰπιτήδεια ἔχοντες πολλὰ καὶ τῶν παρεληλυθότων πόνων μνημονεύοντες· ἑπτὰ γὰρ ἡμέρας, ὅσασπερ ἐπορεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων, πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν καὶ ἔπαθον κακὰ, ὅσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ βασιλείᾳ καὶ Τισσαφέρνους. Ὡς οὖν ἀπηλλαγμένοι τούτων ἡδέως ἐκοιμήθησαν.
- § 3 - 5 Ἀμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὁρῶσιν ἱππέας που πέραν τοῦ ποταμοῦ ἕξωπλισμένους ὡς κωλύσοντας διαβαίνειν, πεζοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὄχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν ἱππέων ὡς κωλύσοντας εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐκβαίνειν. Ἦσαν δ' οὗτοι Ὀρόντα καὶ Ἀρτούχα Ἀρμένιοι καὶ Μάρδοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. Ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλδαῖοι ἐλεύθεροί τε καὶ ἄλκιμοι εἶναι· ὅπλα δ' εἶχον γέρρα μακρὰ καὶ λόγχας. Αἱ δὲ ὄχθαι αὗται, ἐφ' ὧν παρατεταγμένοι οὗτοι ἦσαν, τρία ἢ τέτταρα πλέθρα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπέτρεχον· ὁδὸς δὲ μία ἢ ὀρωμένη ἦν ἄγουσα ἄνω ὥσπερ χειροποίητος· ταύτῃ ἐπειρῶντο διαβαίνειν οἱ Ἕλληνες.
- § 6 - 7 Ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε ὕδωρ ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο καὶ τραχὺς ἦν ὁ ποταμὸς μεγάλοις λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς καὶ οὐτ' ἐν τῷ ὕδατι τὰ ὅπλα ἐξῆν ἔχειν — εἰ δὲ μή, ἥρπαζεν ὁ ποταμὸς· ἐπὶ τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὅπλα εἴ τις φέροι, γυμνοὶ ἐγίγνοντο πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τᾶλλα βέλη —, ἀνεχώρησαν

καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποταμόν. Ἐνθα δὲ αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἤσαν ἐπὶ τοῦ ὄρους, ἑώρων τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους ἐν τοῖς ὅπλοις. Ἐνταῦθα δὴ πολλὴ ἀθυμία ἦν τοῖς Ἑλλησιν, ὁρῶσι μὲν τοῦ ποταμοῦ τὴν δυσπορίαν, ὁρῶσι δὲ τοὺς διαβαίνειν κωλύσοντας, ὁρῶσι δὲ τοῖς διαβαίνουσιν ἐπικεισομένους τοὺς Καρδούχους ὀπίσθεν.

Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα ἔμειναν ἐν πολλῇ § 8 - 9
ἀπορίᾳ ὄντες. Ξενοφῶν δὲ ὄναρ εἶδεν· ἔδοξεν ἐν πέδαις δεδῆ-
σθαι, αὐταὶ δὲ αὐτῷ αὐτόματοι περιρρυῆναι, ὥστε λυθῆναι
καὶ διαβαίνειν, ὅπόσον ἐβούλετο. Ἐπεὶ δὲ ὄρθρος ἦν, ἔρχεται
πρὸς τὸν Χειρίσοφον καὶ λέγει, ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς ἔσε-
σθαι, καὶ διηγεῖται αὐτῷ τὸ ὄναρ. Ὁ δὲ ἤδετό τε καί, ὥς τά-
χιστα ἕως ὑπέφαιναν, ἐθύοντο πάντες παρόντες οἱ στρατηγοί·
καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ ἦν εὐθύς ἐπὶ τοῦ πρώτου ἱερείου. Καὶ ἀπιόν-
τες ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ στρατηγοὶ παρήγγελλον τῇ στρατιᾷ
ἀριστοποιεῖσθαι.

Καὶ ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανί- § 10 - 11
σκοι· ἤδεσαν γὰρ πάντες, ὅτι ἐξείη προσελθεῖν αὐτῷ καὶ ἀρι-
στῶντι καὶ δειπνοῦντι καί, εἰ καθεύδοι, ἐπεγείραντα εἰπεῖν,
εἴ τίς τι ἔχοι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. Καὶ τότε ἔλεγον, ὅτι
τυγχάνοιεν φρύγανα συλλέγοντες ὥς ἐπὶ πῦρ, κἄπειτα κατί-
δοιεν ἐν τῷ πέραν ἐν πέτραις καθηκούσαις ἐπ' αὐτὸν τὸν πο-
ταμόν γέροντά τε καὶ γυναῖκα καὶ παιδίσκας ὥσπερ μαρσί-
πους ἱματίων κατατιθεμένους ἐν πέτρᾳ ἀνθρώδει. Ἴδοῦσι δὲ
σφίσι δόξαι ἀσφαλὲς εἶναι διαβῆναι· οὐδὲ γὰρ τοῖς πολεμίοις
ἵππεῦσι προσβατὸν εἶναι κατὰ τοῦτο. Ἐκδύντες δ' ἔφασαν
ἔχοντες τὰ ἐγχειρίδια γυμνοὶ ὥς νευσόμενοι διαβαίνειν· πορευό-
μενοι δὲ πρόσθεν διαβῆναι, πρὶν βρέξαι τὴν κοιλίαν· καὶ δια-
βάντες λαβόντες τὰ ἱμάτια πάλιν ἤκειν.

Εὐθύς οὖν ὁ Ξενοφῶν αὐτὸς τε ἔσπενδε καὶ τοῖς νεανί- § 13 - 15
σχοις ἐγχεῖν ἐκέλευε καὶ εὔχεσθαι τοῖς φήνασι θεοῖς τά τε

ὄνειράτα καὶ τὸν πόρον ἐπιτελέσαι καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ. Σπείσας δ' εὐθὺς ἤγε τοὺς νεανίσκους παρὰ τὸν Χειρίσοφον καὶ διηγοῦνται ταῦτά. Ἀκούσας δὲ ὁ Χειρίσοφος σπονδὰς ἐποίει· σπείσαντες δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγγελλον συσκευάζεσθαι, αὐτοὶ δὲ συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγούς ἐβουλευόντο, ὅπως ἂν κάλλιστα διαβαῖεν καὶ τοὺς τε ἔμπροσθεν νικῶεν καὶ ὑπὸ τῶν ὀπισθεν μηδὲν πάσχοιεν κακόν. Καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον μὲν ἡγεῖσθαι καὶ διαβαίνειν ἔχοντα τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δ' ἥμισυ ἔτι ὑπομένειν σὺν Ξενοφῶντι, τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαίνειν.

§ 16 - 19

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο — ἡγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι — ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμόν. Ὅδός δ' ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι. Πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρῆσαν αἱ τάξεις τῶν ἰππέων. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν κατὰ τὴν διάβασιν, ἔθεντο τὰ ὅπλα, καὶ αὐτὸς πρῶτος Χειρίσοφος στεφανωσάμενος καὶ ἀποδὺς ἐλάμβανε τὰ ὅπλα καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλε, καὶ τοὺς λοχαγούς ἐκέλευεν ἄγειν τοὺς λόχους ὀρθίους, τοὺς μὲν ἐν ἀριστερᾷ, τοὺς δ' ἐν δεξιᾷ ἑαυτοῦ. Καὶ οἱ μὲν μάντιες ἐσφαγιάζοντο εἰς τὸν ποταμόν· οἱ δὲ πολέμιοι ἐτόξουν καὶ ἐσφενδόνων· ἀλλ' οὐπω ἐξικνοῦντο· ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ σφάγια, ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιῶται καὶ ἀνηλάλαζον.

§ 20 - 22

Καὶ Χειρίσοφος μὲν ἐνέβαινεν εἰς τὸν ποταμόν καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ· ὁ δὲ Ξενοφῶν τῶν ὀπισθοφυλάκων λαβὼν τοὺς εὐζωνοτάτους ἔθει ἀνὰ κράτος πάλιν ἐπὶ τὸν πόρον τὸν κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν εἰς τὰ τῶν Ἀρμενίων ὄρη, προσποιούμενος ταύτῃ διαβάς ἀποκλείσειν τοὺς παρὰ τὸν ποταμόν ἰππέας. Οἱ δὲ πολέμιοι ὀρῶντες μὲν τοὺς ἀμφὶ Χειρίσοφον εὐπετῶς τὸ ὕδωρ περῶντας, ὀρῶντες δὲ τοὺς ἀμφὶ Ξενοφῶντα θέοντας εἰς τοῦμπαλιν, δέισαντες μὴ ἀποκλεισθείησαν, φεύγουσιν ἀνὰ κράτος πρὸς τὴν ἄνω τοῦ ποταμοῦ ὁδόν. Ἐπεὶ δὲ εἰς αὐτὴν

ἀφίκοντο, ἔτεινον ἄνω πρὸς τὸ ὄρος. Λύκιος δ' ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἱππέων καὶ Αἰσχίνης ὁ τὴν τάξιν τῶν πελταστῶν τῶν ἀμφὶ Χειρίσοφον ἐπεὶ ἐώρων ἀνά κράτος φεύγοντας, εἵποντο· οἱ δὲ στρατιῶται ἐβόων μὴ ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ συναναβαίνειν ἐπὶ τὸ ὄρος.

Χειρίσοφος δ' αὖ ἐπεὶ διέβη, τοὺς μὲν ἱππέας οὐκ ἐδίω- § 23
κεν, εὐθὺς δὲ ἀναβαίνων κατὰ τὰς καθηκούσας ἐπὶ τὸν ποταμόν ὄχθας ἐπῆρει ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους. Οἱ δὲ ἄνω, ὀρῶντες μὲν τοὺς ἑαυτῶν ἱππέας φεύγοντας, ὀρῶντες δ' ὀπλίτας ἑαυτοῖς ἐπιόντας, ἐκλείπουσι τὰ ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ ἄκρα.

[Ὁ Ξενοφῶν, ἀφοῦ εἶδεν, ὅτι τὰ πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐξειλίσσοντο καλῶς, τρέχει πρὸς τὸ εὐκολοδιάβατον πέρασμα. Οἱ Καρδοῦχοι βλέποντες, ὅτι οἱ ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα ὀπισθοφύλακες εἶχον μένειν ἐντεῦθεν τοῦ ποταμοῦ καὶ ὅτι ἦσαν ὀλίγοι, ὁρμοῦν κατ' αὐτῶν· ἀλλ' ὁ Ξενοφῶν ἀποκροεῖ αὐτοὺς καὶ διαβαίνει καὶ αὐτὸς τὸν Κεντροίτην μὲ πληγωμένους ὀλίγους.]

14. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας.

Εἰρηνικὴ καὶ ἐχθρικὴ συνάντησις αὐτῶν μετὰ τοῦ
ὑποδιοικητοῦ τῆς Ἀρμενίας Τιριβάζου.

(4, 1 - 22)

Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέρας ἐπο- § 1-3
ρεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίον ἅπαν καὶ λείους γηλόφους οὐ μείον ἢ πέντε παρασάγγας· οὐ γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέμους τοὺς πρὸς τοὺς Καρδοῦχους. Ἡ δὲ κώμη, εἰς ἣν ἀφίκοντο, μεγάλη τε ἦν καὶ βασιλείον εἶχε τῷ σατράπῃ καὶ ἐπὶ ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπῆσαν· ἐπιτήδεια δ' ἦν δαψιλῇ. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα, μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεβόαν ποταμόν.

Οὗτος δ' ἦν καλὸς μέν, μέγας δ' οὐ· κῶμαι δὲ πολλὰι περὶ τὸν ποταμὸν ἦσαν.

§ 4-6 Ὁ δὲ τόπος οὗτος Ἀρμενία ἐκαλεῖτο ἢ πρὸς ἐσπέραν. Ὑπαρχος δ' ἦν αὐτῆς Τιρίβαζος, ὁ καὶ βασιλεῖ φίλος ὢν, καὶ ὁπότε παρείη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. Οὗτος προσήλασεν ἱππέας ἔχων, καὶ προπέμψας ἐρμηνέα εἶπεν, ὅτι βούλοιο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχουσι. Τοῖς δὲ στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον ἡρώτων, τί θέλει. Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι σπείσασθαι βούλοιο, ἐφ' ᾧ μήτε αὐτὸς τοὺς Ἕλληνας ἀδικεῖν μήτε ἐκείνους καίειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τάπιτῆδεα, ὅσων δέοιντο. Ἐδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις.

§ 7-9 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ πεδίου παρὰ σάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιρίβαζος παρηκολούθει σὺν τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει ἀπέχων ὥς δέκα σταδίου· καὶ ἀφίκοντο εἰς βασιλεία καὶ κώμας πέριξ πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστάς. Στρατοπεδευομένων δ' αὐτῶν γίνεται τῆς νυκτὸς χιὼν πολλή· καὶ ἔωθεν ἔδοξε διασκηνῆσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρατηγούς κατὰ τὰς κώμας· οὐ γὰρ ἐώρων πολέμιον οὐδένα καὶ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῆς χιόνος. Ἐνταῦθα εἶχον, ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ, ἱερεῖα, σῖτον, οἶνους παλαιούς εὐώδεις, ἀσταφίδας, ὅσπρια παντοδαπά. Τῶν δὲ ἀποσκιεδαννυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον, ὅτι κατίδοιεν νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντα.

§ 10-14 Ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι διασκηνοῦν, ἀλλὰ συναγαγεῖν τὸ στράτευμα πάλιν. Ἐντεῦθεν συνῆλθον· καὶ γὰρ ἐδόκει διαιθριάζειν. Νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ἐνταῦθα, ἐπιπίπτει χιὼν ἅπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους· καὶ τὰ ὑποζύγια συνεπόδισεν ἢ χιὼν· καὶ πολὺς ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι· κατακειμένοις γὰρ αὐτοῖς ἀλεινὸν ἦν ἢ χιὼν ἐπιπεπτωκυῖα, εἰ μὴ

παραρρυεῖη. Ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς ἀναστὰς σχιζεῖν ξύλα, τάχ' ἀναστὰς καὶ ἄλλος τις, ἐκείνου ἀφελόμενος τὴν ἀξίνην, ἔσχιζεν. Ἐκ δὲ τούτου καὶ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαιον καὶ ἐχρίοντο· πολὺ γὰρ ἐνταῦθα ἡύρίσκετο χρεῖμα, ὃ ἐχρῶντο ἀντ' ἐλαίου, σύειον καὶ σησάμινον καὶ ἀμυγδάλινον καὶ τερμίνθινον. Ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον ἡύρίσκετο. Μετὰ ταῦτα ἐδόκει πάλιν διασκηνητέον εἶναι εἰς οἰκίας. Ἐνθα δὴ οἱ στρατιῶται σὺν πολλῇ κραυγῇ καὶ ἡδονῇ ἦσαν ἐπὶ τὰς οἰκίας καὶ τὰ ἐπιτήδεια· ὅσοι δὲ, ὅτε τὸ πρότερον ἀπῆσαν, τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν ὑπὸ ἀτασθαλίας, δίκην ἐδίδοσαν κακῶς σκηνοῦντες.

Ἐντεῦθεν ἔπεμψαν νυκτὸς Δημοκράτην Τημνίτην ἄνδρα § 15 - 18 δόντες ἐπὶ τὰ ὄρη, ἐνθα ἔφασαν οἱ ἀποσκεδαννύμενοι καθορᾶν τὰ πυρά· οὗτος γὰρ ἐδόκει καὶ πρότερον πολλὰ ἤδη ἀληθεύσαι τοιαῦτα. Πορευθεὶς δὲ τὰ μὲν πυρά οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβὼν ἤκεν ἄγων ἔχοντα τόξον Περσικόν καὶ φαρέτραν καὶ σάγαριν, οἶανπερ καὶ αἱ Ἀμαζόνες ἔχουσιν. Ἐρωτώμενος δὲ ποδαπὸς εἶη, Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορεύεσθαι δ' ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατοπέδου, ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι. Οἱ δὲ ἡρώτων αὐτὸν τὸ στράτευμα, ὅπόσον τε εἶη καὶ ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι Τιρίβαζος εἶη ἔχων τὴν τε ἑαυτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας καὶ Ταόχους· παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἔφη ἐπιθησόμενον τοῖς Ἑλλησιν ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους ἐν τοῖς στενοῖς, ἥπερ μοναχῇ εἶη πορεία.

Ἀκούσας τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ στράτευμα § 19 - 22 συναγαγεῖν· καὶ εὐθὺς φύλακας ἐν τῷ στρατοπέδῳ καταλιπόντες καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον ἐπορεύοντο ἔχοντες ἡγεμόνα τὸν ἀλόντα ἄνθρωπον. Ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλλον τὰ ὄρη, οἱ πελτασταὶ προϊόντες καὶ κατιδόντες τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων οὐκ ἔμειναν τοὺς ὀπλίτας,

ἀλλ' ἀνακραγόντες ἔθεον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Οἱ δὲ βάρβαροι ἀκούσαντες τὸν θόρυβον οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφευγον· ὁμοῦς δὲ καὶ ἀπέθανόν τινες τῶν βαρβάρων καὶ ἵπποι ἐάλωσαν εἰς εἴκοσι καὶ ἡ σκηνή ἡ Τιριβάζου ἐάλω καὶ ἐν αὐτῇ κλῖναι ἀργυρόποδες καὶ ἐκπώματα καὶ οἱ φάσκοντες εἶναι ἄρτοκόποι καὶ οἶνοχόοι. Ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο ταῦτα οἱ τῶν ὀπλιτῶν στρατηγοί, ἐδόκει αὐτοῖς ἀπιέναι τὴν ταχίστην ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, μὴ τις ἐπίθεσις γένοιτο τοῖς καταλελειμμένοις. Καὶ εὐθὺς ἀνακαλεσάμενοι τῇ σάλπιγγι ἀπῆσαν καὶ ἀφίκοντο αὐθιμερὸν εἰς τὸ στρατόπεδον.

15. α) Κακουχίαι τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν διὰ τῆς Ἀρμενίας.

(5, 1 - 22)

§ 1 - 2 Τῇ δ' ὕστεραίᾳ ἐδόκει πορευτέον εἶναι, ὅπῃ δύναιτο τάχιστα, πρὶν συλλεγῆναι τὸ στράτευμα τῶν πολεμίων πάλιν καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. Συσκευασάμενοι δ' εὐθὺς ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς ἡγεμόνας ἔχοντες πολλούς· καὶ αὐθιμερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον, ἐφ' ᾧ ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιρίβαζος, κατεστρατοπεδεύσαντο. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούςς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὁμφαλόν. Ἐλέγοντο δ' οὐδ' αἱ πηγαὶ πρόσω εἶναι.

§ 3 - 6 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σταθμούςς τρεῖς παρασάγγας δέκα. Ὁ δὲ τρίτος σταθμὸς ἐγένετο χαλεπός, καὶ ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἔπνει παντάπασιν ἀποκαίων πάντα καὶ πηγνὺς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐνθα δὲ τῶν μάντεων τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ σφαγιάζεται· καὶ πᾶσι δὲ περιφανῶς ἔδοξε λῆξαι τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύματος. Ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος ὀργυιὰ· ὥστε καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλὰ ἀπώλετο καὶ τῶν στρα-

τιωτῶν ὥς τριάκοντα. Διεγένοντο δὲ τὴν νύκτα πῦρ καίοντες· ξύλα δ' ἦν ἐν τῷ σταθμῷ πολλά· οἱ δὲ ὀψὲ προσιόντες ξύλα οὐκ εἶχον. Οἱ οὖν πάλαι ἤκοντες καὶ πῦρ καίοντες οὐ προσίεσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταδοῖεν αὐτοῖς πυρούς ἢ ἄλλο εἴ τι ἔχοιεν βρωτόν. Ἐνθα δὴ μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, ὧν εἶχον ἕκαστοι. Ἐνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκαίετο, διατηκομένης τῆς χιόνος, βόθροι ἐγίγνοντο μεγάλοι ἕως ἐπὶ τὸ δάπεδον· καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐξῆν μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.

Ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ὅλην ἐπορεύοντο διὰ § 7-8
χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμίασαν. Ξενοφῶν δ' ὀπισθοφυλακῶν καὶ καταλαμβάνων τοὺς πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων ἡγνόμενός, ὅτι τὸ πάθος εἶη. Ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων, ὅτι σαφῶς βουλιμιῶσι, κἂν τι φάγωσιν, ἀναστήσονται, περιῶν περὶ τὰ ὑποζύγια, εἴ ποῦ τι ὀρώη βρωτόν, διεδίδου τοῖς βουλιμιῶσιν. Ἐπειδὴ δὲ τι ἐμφράχοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο.

Πορευομένων δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέφας πρὸς § 9-11
κώμην ἀφικνεῖται καὶ πρὸς τῇ κρήνῃ ἔμπροσθεν τοῦ ἐρύματος καταλαμβάνει γυναῖκας καὶ κόρας τῆς κώμης ὑδροφορούσας. Αὗται ἡρώτων αὐτούς, τίνες εἶεν. Ὁ δ' ἐρμηνεὺς εἶπε περσιστί, ὅτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. Αἱ δὲ ἀπεκρίναντο, ὅτι οὐκ ἐνταῦθα εἶη, ἀλλ' ἀπέχει ὅσον παρασάγγην. Οἱ δ', ἐπεὶ ὀψὲ ἦν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρχονται εἰς τὴν κώμην σὺν ταῖς ὑδροφόροις. Χειρίσοφος μὲν οὖν καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο, τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατελέσαι τὴν ὁδὸν ἐνυκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ ἄνευ πυρός· καὶ ἐνταῦθά τινες ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν.

Ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς καὶ τὰ § 12-14
μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων πορεύεσθαι ἥρπαζον καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. Ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιωτῶν

οἱ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς οἱ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσεσηπότες. Ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνος, εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπορεύετο, τοῖς δὲ ποσίν, εἴ τις κينوῖτο καὶ μηδέποτε ἡσυχίαν ἔχει καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο· ὅσοι δὲ ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ἱμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπῆγγυντο· καὶ γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πεποιημένοι ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν.

§ 15 - 16 Διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντο τινες τῶν στρατιωτῶν· καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθι τὴν χιόνα εἵκαζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην τινά, ἣ πλησίον ἤτμιζεν ἐν νάπη. Ἐνταῦθ' ἐκτραπόμενοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύεσθαι. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας ὥς ἤσθετο, ἐδεῖτο αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ὑπολείπεσθαι λέγων, ὅτι ἔπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευτῶν ἐχαλέπαινε. Οἱ δὲ σφάττειν ἑαυτοὺς ἐκέλευον· οὐ γὰρ ἂν δύνασθαι πορευθῆναι.

§ 17 - 18 Ἐνταῦθα ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοὺς ἐπομένους πολέμιους φοβῆσαι, εἴ τις δύναιτο, ἵνα μὴ ἐπίοιεν τοῖς κάμνουσι. Καὶ ἦν μὲν σκότος ἤδη, οἱ δὲ προσῆσαν πολλῷ θορύβῳ περὶ ὧν ἤρπασαν διαφερόμενοι. Ἐνθα δὴ οἱ ὀπισθοφύλακες, ἅτε ὑγιαίνοντες, ἐξαναστάντες ἔδραμον ἐπὶ τοὺς πολέμιους· οἱ δὲ κάμνοντες ἀνακραγόντες, ὅσον ἐδύναντο μέγιστον, τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἐκρούσαν. Οἱ δὲ πολέμιοι δείσαντες ἤκαν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνος εἰς τὴν νάπην καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγγατο.

§ 19 - 20 Καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἰπόντες τοῖς ἀσθενούσιν, ὅτι τῇ ὑστεραίᾳ ἤξουσιν τινες ἐπ' αὐτοὺς, πορευόμενοι, πρὶν τέτταρα στάδια διελθεῖν, ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἀναπαυομένοις ἐπὶ τῆς χιόνος τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμμέ-

νοις, καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμία καθειστήκει· καὶ ἀνίστασαν αὐτούς. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι οἱ ἔμπροσθεν οὐ προΐοιεν. Ὁ δὲ παριῶν καὶ παραπέμπων τῶν πελταστῶν τοὺς ἰσχυροτάτους ἐκέλευε σκέψασθαι, τί εἴη τὸ κωλύον. Οἱ δὲ ἀπήγγελλον, ὅτι ὅλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ στράτευμα. Ἐνταῦθα καὶ οἱ περὶ Ξενοφῶντα ἠυλίσθησαν αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς καὶ ἄδειπνοι, φυλακὰς οἷας ἐδύναντο καταστησάμενοι.

Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, ὁ μὲν Ξενοφῶν, πέμψας πρὸς § 21 - 22 τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτάτους, ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀναγκάζειν προΐεσθαι. Ἐν δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τῶν ἐκ τῆς κόμης σκεφομένους, πῶς ἔχοιεν οἱ τελευταῖοι. Οἱ δὲ ἄσμενοι ἰδόντες τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδωκαν κομίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, καί, πρὶν εἴκοσι στάδια διεληλυθέναι, ἦσαν πρὸς τῇ κόμῃ, ἔνθα Χειρίσοφος ἠυλίζετο.

β) Αἱ μετὰ τὰς κακουχίας ἡμέραι ἀναψυχῆς τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς κόμας τῆς Ἀρμενίας.

(5, 23 - 36)

Ἐπεὶ δὲ συνεγένοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κόμας § 23 - 24 ἀσφαλὲς εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. Καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ ἔμενεν, οἱ δὲ ἄλλοι διαλαχόντες, ὥς ἐώρων κόμας, ἐπορεύοντο ἕκαστοι τοὺς ἑαυτῶν ἔχοντες. Ἐνθα δὲ Πολυκράτης Ἀθηναῖος λοχαγὸς ἐκέλευσεν ἀφιέναι ἑαυτόν· καὶ λαβὼν τοὺς εὐζώνους, θεῶν ἐπὶ τὴν κόμην, ἣν εἰλῆχει Ξενοφῶν, καταλαμβάνει πάντας ἔνδον τοὺς κωμήτας καὶ τὸν κωμάρχην καὶ πῶλους εἰς δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένους ἑπτακαίδεκα καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ κωμάρχου ἐνάτην ἡμέραν ἐκδεδομένην· ὁ δ' ἀνὴρ αὐτῆς λαγῶς ὄψετο θηράσων καὶ οὐχ ἑάλω ἐν τῇ κόμῃ.

Αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα ὥσπερ φρέα- § 25 - 27 τος, κάτω δ' εὐρεῖται· αἱ δὲ εἵσοδοι τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὀρυ-

κταί, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. Ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἦσαν αἶγες, οἶες, βόες, ὄρνιθες καὶ τὰ ἔκγονα τούτων· τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῶ ἔνδον ἐτρέφοντο. Ἦσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὕσπρια καὶ οἶνος κρίθινος ἐν κρατῆρσιν. Ἐνῆσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μὲν μείζους, οἱ δὲ ἐλάττους, γόνατα οὐκ ἔχοντες· τούτους ἔδει, ὅποτε τις διψῶη, λαβόντα εἰς τὸ στόμα μύζειν. Καὶ πάνυ ἄκρατος ἦν ὁ κρίθινος οἶνος, εἰ μὴ τις ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνυ ἡδὺ τῷ συμμαθόντι τὸ πῶμα ἦν.

§ 28 - 29

Ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης σύνδειπνον ἐποίησατο καὶ θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε λέγων, ὅτι οὐτε τῶν τέκνων στερήσοιτο τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ ἀντεμπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων ἀπίαςιν, ἦν ἀγαθόν τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησάμενος φαίνεται, ἕως ἂν ἐν ἄλλῳ ἔθνει γένωνται. Ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνεῖτο καὶ φιλοφρονούμενος οἶνον ἔφρασεν, ἔνθα ἦν κατορωυγμένος. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα διασκηῖσαντες κατὰ τὰς κώμας οὕτως ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφθόνοισι πάντες οἱ στρατιῶται, ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν κωμάρχην καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ὁμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς.

§ 30 - 32

Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ξενοφῶν λαβὼν τὸν κωμάρχην πρὸς Χειρίσοφον ἐπορεύετο· ὅπου δὲ παρίοι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμας καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχουμένους καὶ εὐθυμουμένους καὶ οὐδαμῶθεν ἀφίσταν, πρὶν παραπεῖναι αὐτοῖς ἄριστον· πανταχοῦ δὲ παρετίθεσαν ἐπὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνια, ἐρίφεια, χοίρεια, μόσχεια, ὀρνίθεια σὺν πολλοῖς ἄρτοις τοῖς μὲν πυρίνοις, τοῖς δὲ κριθίνοις. Ὅποτε δὲ τις φιλοφρονούμενός τῳ βούλοιο προπιεῖν, εἶλκεν ἐπὶ τὸν κρατῆρα, ἔνθεν ἐπικύψαντα ἔδει ῥοφούντα πίνειν ὥσπερ βοῦς. Καὶ τῷ κωμάρχῃ ἐδίδοσαν λαμβάνειν, ὅτι βούλοιο. Ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐδέχετο, ὅπου δὲ τινα τῶν συγγενῶν ἴδοι, πρὸς ἑαυτὸν αἰεὶ ἐλάμβανεν.

Ἐπεὶ δ' ἦλθον πρὸς Χειρίσοφον, κατελάμβανον καὶ κεί- § 33-34
 νους σκηνοῦντας ἐστεφανωμένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ στεφάνοις
 καὶ διακονοῦντας Ἀρμενίους παῖδας σὺν ταῖς βαρβαρικαῖς
 στολαῖς· τοῖς δὲ παισὶν ἐδείκνυσαν ὥσπερ ἐνεοῖς, ὅ,τι δέοι
 ποιεῖν. Ἐπεὶ δ' ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καὶ
 Ξενοφῶν, κοινῇ δὴ ἀνθρώπων τὸν κωμάρχην διὰ τοῦ περσί-
 ζοντος ἐρμηγέως, τίς εἶη ἡ χώρα. Ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι Ἀρμενία.
 Καὶ πάλιν ἡρώτων, τίνι οἱ ἵπποι τρέφονται. Ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι
 βασιλεῖ δασμός· τὴν δὲ πλησίον χώραν ἔφη εἶναι τὴν τῶν Χα-
 λύβων καὶ τὴν ὁδὸν ἔφραζεν, ἥ εἶη.

Καὶ αὐτὸν τότε μὲν ὥχeto ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς § 35-36
 ἑαυτοῦ οἰκέτας καὶ ἵππον, ὃν εἰλήφει, παλαιότερον δίδωσι τῷ
 κωμάρχῃ ἀναθρέψαντι καταθῆσαι, ὅτι ἤκουεν αὐτὸν ἱερὸν
 εἶναι τοῦ Ἥλιου, δεδιὼς μὴ ἀποθάνῃ· ἐκεκάκωτο γὰρ ὑπὸ
 τῆς πορείας· αὐτὸς δὲ τῶν πῶλων λαμβάνει καὶ τῶν ἄλλων
 λοχαγῶν ἔδωκεν ἐκάστῳ πῶλον. Ἦσαν δ' οἱ ταύτῃ ἵπποι μεί-
 ονες μὲν τῶν Περσικῶν, θυμοειδέστεροι δὲ πολὺ. Ἐνταῦθα δὴ
 καὶ διδάσκει ὁ κωμάρχης περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ
 τῶν ὑποζυγίων σακία περιτιθέναι, ὅταν διὰ τῆς χιόνος ἄγω-
 σιν· ἄνευ γὰρ τῶν σακίων κατεδύνοντο μέχρι τῆς γαστροῦς.

*[Ἀφοῦ διέμειναν οἱ Ἕλληνες ἑπτὰ ἡμέρας εἰς τὰς κόμας τῆς
 δυτικῆς Ἀρμενίας, ἐξακολουθοῦν τὴν πορείαν των διὰ μέσου ὄρεινῆς
 χιονοσκεποῦς χώρας ἔχοντες ὁδηγὸν τὸν κωμάρχην καὶ διευθυνόμενοι
 ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας πρὸς τὰ ΒΑ· τὴν δὲ τρίτην ἡμέραν ὁ Χειρίσοφος ἐξ-
 οργισθεὶς κατὰ τοῦ κωμάρχου, διότι δὲν τοὺς ὠδήγησεν εἰς κόμας,
 τὸν κακοποιεῖ· διὰ τοῦτο οὗτος δραπετεύει τὴν νύκτα.]*

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες ἄνευ ὁδηγοῦ βαδίζοντες ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέ-
 ρας φθάνουν εἰς τὸν Φᾶσιν ποταμόν· τοῦτον ἀφοῦ διέβησαν, μετὰ πο-
 ρεῖαν δύο ἡμερῶν εὐρίσκονται ἐνώπιον ὄρους καὶ βλέπουν, ὅτι Χάλυ-
 βες καὶ Τάοχοι καὶ Φασιανοὶ κατεῖχον τὴν διάβασιν αὐτοῦ. Οἱ Ἕλ-
 ληνες μετὰ τολμηρὰς καὶ ἐπιτόνους ἐπιθέσεις τρέπουν αὐτοὺς εἰς φυ-

γὴν καὶ ἀφοῦ ὑπερέβησαν τὸ ὄρος καταβαίνουν εἰς κώμας γεμάτας ἀπὸ πολλὰ τροφίμα.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες εἰσέρχονται εἰς τὴν χώραν τῶν Ταόχων. Πορευόμενοι δὲ ἐπὶ πέντε ἡμέρας κατηγάλωσαν τὰ τροφίμα καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ πορισθοῦν ἄλλα· διότι οἱ Τάοχοι συσσωρεύσαντες αὐτὰ εἰς χωρία ὄχρὰ οὐδὲν παρείχον. Διὰ τοῦτο οἱ Ἕλληνες ἀναγκάζονται νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τινος τοιοῦτου χωρίου· κατορθώνουν δὲ μετὰ ἐπίμονον ἀγῶνα νὰ κυριεύσουν αὐτό.

Μετὰ ταῦτα διέρχονται ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας τὴν χώραν τῶν Χαλύβων, λαοῦ γενναιοτάτου, καὶ φθάνουν εἰς τὸν ποταμὸν Ἄρπασον· τοῦτον ἀφοῦ διέβησαν, πορεύονται διὰ μέσου τῆς χώρας τῶν Σκυθηρῶν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας καὶ φθάνουν εἰς κώμας, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐπρομηθεύθησαν τροφάς· μετὰ πορείαν ἄλλων τεσσάρων ἡμερῶν φθάνουν εἰς τὴν πόλιν Γυμνάδα.]

16. Ἐφίξις τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ ὄρος Θήχην καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ θέα τῆς θαλάσσης.

(7, 19 - 27)

§ 19 - 20 Ὁ δὲ ταύτης ἄρχων τοῖς Ἕλλησιν ἡγεμόνα πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἐαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς. Ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει, ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς ὄρος, ὅθεν ὄψονται θάλατταν· εἰ δὲ μὴ, τεθνάναι ἐπηγγείλατο. Καὶ ἡγούμενος, ἐπειδὴ ἐνέβαλλεν εἰς τὴν πολεμίαν, παρεκλεύετο καίειν καὶ φθεῖρειν τὴν χώραν· ὃ καὶ δῆλον ἐγένετο, ὅτι τούτου ἕνεκεν ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας.

§ 21 - 24 Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὄνομα δὲ τῷ ὄρει ἦν Θήχης. Ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. Ἀκούσαντες δὲ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες ᾤθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἶποντο γὰρ ὀπισθεν οἱ ἐκ τῆς καιομένης χώρας καὶ αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τέ τινας καὶ ἐζώγρησαν ἐνέδραν ποιησάμενοι καὶ γέρρα ἔλαβον ὠμοβόεια ἀμφὶ τὰ

εἴκοσιν. Ἐπειδὴ δ' ἡ βοή πλείων τε ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ αἰεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς αἰεὶ βοῶντας καὶ πολλῶ μείζων ἐγίγνετο ἡ βοή, ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει δὴ μεῖζόν τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβάς ἐφ' ἵππον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἱππέας ἀναλαβὼν παρεβοήθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν « θάλαττα, θάλαττα » καὶ παρεγγυώντων. Ἐνθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες καὶ τὰ ὑποζύγια ἡλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ πε- § 25-27
ριέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ λοχαγούς δακρύοντες. Καὶ ἐξαίφνης, παρεγγυήσαντός τινος, οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. Ἐνταῦθα ἀνέτιθесαν δερμάτων πλῆθος ὠμοβοσείων καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλωτα γέρρα, καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέρρα καὶ τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. Μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ Ἕλληνες ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππον καὶ φιάλην ἀργυρεῶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρεικοὺς δέκα· ἥτις δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. Κώμην δὲ δείξας αὐτοῖς, οὗ σκηνήσουσι, καὶ τὴν ὁδόν, ἣν πορεύσονται εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο, ὥχετο ἀπῶν.

[Ἀφοῦ κατέβησαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὸ ὄρος Θήλην, πορεύονται διὰ μέσου τῆς χώρας τῶν Μακρῶνων· ἐδῶ ἀπαντοῦν χωρίον δυσκολοδιάβατον καὶ ποταμὸν μὲ τὰς ὄχθας του καταφύτους ἀπὸ δένδρα. Τοῦτον ἐπιχειροῦν νὰ διαβοῦν, ἀλλὰ δὲν τὸ κατορθώνουν· διότι οἱ Μάκρωνες παρατεταγμένοι εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην ἐμποδίζουν τὴν διάβασιν μὲ λίθους, τοὺς ὁποίους ἔρριπτον κατ' αὐτῶν.

Εἰς τὴν δύσκολον αὐτὴν περίστασιν προσέρχεται εἰς τὸν Ξενοφῶντα κάποιος στρατιώτης πελταστής, ὁ ὁποῖος ἄλλοτε, καθὼς ἔλεγεν, ὑπηρέτει ὡς δοῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὁ ὁποῖος ἐβεβαίωνεν, ὅτι ἐγνώριζε τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθρώπων τούτων. Διὰ τῆς μεσιτείας αὐτοῦ οἱ Ἕλληνες συνάπτουν συνθήκας μὲ τοὺς Μάκρωνας.

Μετὰ ταῦτα οἱ Μάκρωνες διευκολύνουν τὴν διάβασιν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τοὺς συνοδεύουν, ἕως ὅτου τοὺς φέρον ἐς τὰ ὄρια τῶν Κόλχων· ἐδῶ εὐρίσκουν μέγα ὄρος καὶ τοὺς Κόλχους παρατεταγμένους ἐπ' αὐτοῦ. Μετὰ τολμηρὰν ἐπίθεσιν τρέπουν καὶ αὐτοὺς εἰς φυγὴν· ἀφοῦ δὲ ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος, κατασκηνοῦν εἰς κόμας, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἄφθονα τὰ τροφίμα.]

17. ᾿Αφιξίς τῶν Ἑλλήνων εἰς Τραπεζοῦντα.

(8, 22 - 28)

§ 22 - 24 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρασάγγας ἐπτὰ καὶ ἤλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἑλληνίδα οἰκουμένην παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον, Σινωπέων ἀποικίαν ἐν τῇ Κόλχων χώρᾳ. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλχων κόμαις· κἀντεῦθεν ὁρμώμενοι ἐλῆζοντο τὴν Κολχίδα. Ἀγορὰν δὲ παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζοῦντιοι καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἑλληνας καὶ ξένια ἔδωκαν βοῦς καὶ ἄλφιτα καὶ οἶνον. Συνδιεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἤλθον βόες.

§ 25 - 26 Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν, ἣν ἠϋζαντο, παρεσκευάζοντο· ἤλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῆσαι τῷ Διὶ σωτήρια καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ἃ ἠϋζαντο. Ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει, ἔνθα περ ἐσκήνουν. Εἵλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην δρόμου τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι. Ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδωκαν τῷ Δρακοντίῳ καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον, ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκὼς εἴη. Ὁ δὲ δείξας, οὐ περ ἐστηκότες ἐτύγγανον, « Οὗτος ὁ λόφος », ἔφη, « κάλλιστος τρέχειν, ὅπου ἂν τις βούληται ». « Πῶς οὖν », ἔφασαν, « δυνήσονται παλαίειν ἐν οὗτῳ σκληρῷ καὶ δασεῖ ; » Ὁ δ' εἶπε· « Μᾶλλον τι ἀνιάσεται ὁ καταπεσών ».

Θάλαττα! Θάλαττα!
(Οί στρατιῶται τοῦ Ξενοφῶντος βλέποντες τὸν Πόντον)

§ 27 - 28 Ἦγωνίζοντο δὲ στάδιον μὲν παῖδες τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλεῖστοι, δόλιχον δὲ Κρήτες πλείους ἢ ἐξήκοντα, πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον ἕτεροι· καὶ καλὴ θεὰ ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν καί, ὅτε θεωμένων τῶν ἐταίρων, πολλὴ φιλονικία ἐγίγνετο. Ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι· καὶ ἔδει τοὺς ἵππεας κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσαντας καὶ παρὰ τὴν θάλατταν ὑποστρέψαντας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἄγειν τοὺς ἵππους. Καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκυλινδοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἐνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλως καὶ παρακέλευσις ἐγίγνετο.

BIBΛION ΠΕΜΠΤΟΝ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ ΕΩΣ ΤΑ ΚΟΤΥΩΡΑ

(Μάρτιος - Μάϊος τοῦ 400 π. Χ.)

[Μετὰ τὰς θυσίας καὶ τοὺς ἀγῶνας οἱ Ἕλληνες συνελθόντες συσκέπτονται περὶ τῆς λοιπῆς πορείας τοῦ στρατεύματος· κατὰ τὴν σύσκεψιν αὐτὴν ἀποφασίζεται νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ θαλάσσης καὶ ἀποστέλλεται ὁ Χειρίσοφος πρὸς τὸν ἐν Βυζαντίῳ ναύαρχον τῶν Λακεδαιμονίων Ἀναξίβιον, διὰ νὰ προμηθεύσῃ μεταγωγικὰ πλοῖα. Ἀλλὰ μέχρις οὗτοι ταῦτα ἔλθουν, συμβουλευεὶ ὁ Ξενοφῶν νὰ λάβουν μέτρα, πῶς νὰ προμηθεύωνται τροφίμα ἐκ τῆς πολεμίας χώρας· καὶ πῶς νὰ γίνωνται ἀσφαλῶς αἱ τοιαῦται ἐκδρομαί, προσέτι δὲ πῶς νὰ ἐξασφαλίσουν τὸ στρατόπεδον ἀπὸ ἐνδεχομένης ἐπιθέσεως τῶν πολεμίων. Ἄν δὲ τυχὸν ὁ Χειρίσοφος ἔλθῃ χωρὶς πλοῖα, συμβουλευεὶ νὰ παρασκευάσουν ἀπὸ ἐδῶ ἀρκετὰ πλοῖα μεταγωγικά. Ἐν ἀποτυχίᾳ δὲ τούτου προτείνει νὰ παραγγείλουν εἰς τὰς παραλιακὰς πόλεις νὰ ἐπιδιορθώσουν τὰς ἐν τῷ μεταξὺ δυσκολοδιαβάτους ὁδοὺς πρὸς εὐκολωτέραν ὁδοιορίαν τοῦ στρατεύματος.

Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ψηφίζονται· τὸ δὲ περὶ ὁδοιορίας δὲν δέχονται οἱ στρατιῶται, διότι ἀπεστρέφοντο τὴν ὁδοιορίαν· κρυφίως ὅμως ὁ Ξενοφῶν καταπιέθει τὰς παραλιακὰς πόλεις νὰ ἐπισκευάσουν τὰς ὁδοὺς. Μετὰ ταῦτα καταπλέον μερικὰ πλοῖα εἰς Τραπεζοῦντα.

Ἐπειδὴ τὰ τροφίμα ἤρχισαν νὰ ἐξαντλοῦνται, εἰσβάλλουν οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν πλησίον ὀρεινὴν χώραν τῶν Δριλῶν. Οἱ Δρίλαι, ἀφοῦ ἔκασαν ὅλα τὰ εὐκολοκνυρίευντα χωρία των, συρρέουν ὅλοι μὲ τὰ ὑπάρχοντά των εἰς χωρίον τι ὀχυρὸν, τὸ ὁποῖον ἦτο ἡ πρωτεύουσά των. Ταύτην οἱ Ἕλληνες μετὰ μακρὰν μάχην κυριεύουν καὶ πυρπολοῦν· τὴν δ' ἐπομένην ἐπανερχονται εἰς τὴν Τραπεζοῦντα κομίζοντες τροφάς.]

18. "Αφίξις τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασοῦντα. Διανομή τῶν ἐκ τῶν λαφύρων χρημάτων καὶ χρησιμοποίησις ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος τῶν διὰ τοὺς θεοὺς παραδοθέντων εἰς αὐτὸν χρημάτων.

(3, 1-13)

§ 1-3 Ἐπεὶ δὲ οὔτε Χειρίσοφος ἦκεν οὔτε πλοῖα ἱκανὰ ἦν οὔτε τὰ ἐπιτήδεια ἐξῆν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτέον εἶναι. Καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τοὺς τε ἀσθενοῦντας ἐνεβίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν, ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν. Καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν στρατηγῶν εἰσβιβάσαντες τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δὲ ὁδὸς ὠδοποιημένη ἦν. Καὶ ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασοῦντα τριταῖοι, πόλιν Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ, Σινωπέων ἄποικον ἐν τῇ Κολχίδι χώρα. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ ἐξέτασις σὺν τοῖς ὅπλοις ἐγίγνετο καὶ ἀριθμός. Καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχίλιοι καὶ ἐξακόσιοι. Οὗτοι ἐσώθησαν. Οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπὸ τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἴ τις νόσῳ.

§ 4-6 Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἀργύριον γενόμενον. Καὶ τὴν δεκάτην, ἣν τῷ Ἀπόλλωνι ἐξεῖλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι, διέλαβον οἱ στρατηγοὶ τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντὶ δὲ Χειρίσοφου Νέων ὁ Ἀσιναιὸς ἔλαβε. Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος μέρος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θησαυρὸν καὶ ἐπέγραψε τό τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τοῦ Προξένου, ὃς σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ. Τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτ' ἀπῆει σὺν Ἀγησιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς Βοιωτίαν, καταλείπει παρὰ Μεγαβύζῳ, τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεακώρῳ, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει εἶναι, καὶ ἐπέστειλεν, ἣν μὲν αὐτὸς σωθῇ, αὐτῷ ἀποδοῦναι.

ἦν δέ τι πάθη, ἀναθεῖναι ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι, ὅ,τι οἴοιτο χαριεῖσθαι τῇ θεῷ.

Ἐπεὶ δ' ἔφρουγεν ὁ Ξενοφῶν καὶ κατῴκει ἤδη ἐν Σκιλ- § 7-8
λοῦντι παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν, ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς Ὀ-
λυμπίαν θεωρήσων, καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακαταθήκην αὐτῷ·
Ξενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίον ὠνεῖται τῇ θεῷ, ὅπου ἀνεῖλεν ὁ
θεός. Ἐτυχε δὲ διαρρέων διὰ τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς.
Καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεῶν Σελινοῦς
ποταμὸς παραρρεῖ. Καὶ ἰχθύες ἐν ἀμφοτέροις ἔνεισι καὶ κόγ-
χαι· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων τῶν
θηρίων, ὅπόσα ἐστὶν ἀγρευόμενα.

Ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου, § 9-10
καὶ τὸ λοιπὸν δὲ αἰεὶ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὥραϊα
θυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχω-
ροι ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετεῖχον τῆς ἐορτῆς. Παρεῖχε δὲ ἡ
θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφιστα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ
τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευόμε-
νων δέ. Καὶ γὰρ θήραν ἐποιοῦντο εἰς τὴν ἐορτὴν οἱ τε Ξενο-
φώντας παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν, καὶ ἄνδρες δὲ οἱ
βουλόμενοι συνεθήρων· καὶ ἡλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ
ἱεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς Φολόης, σύες καὶ δορκάδες καὶ
ἔλαφοι.

Ἔστι δὲ τὸ χωρίον, ἧ ἐκ Λακεδαίμονος εἰς Ὀλυμπίαν § 11-13
πορεύονται, ὡς εἴκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς
ἱεροῦ. Ἐνὶ δ' ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ καὶ λειμῶν καὶ ὄρη δένδρων
μεστά, ἱκανὰ σῦς καὶ αἰγας καὶ βοῦς τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε
καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἐορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι. Περὶ
δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλλος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη. Ὁ δὲ
ναός, ὡς μικρὸς μεγάλῳ, τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἴχασται, καὶ τὸ ξόα-
νον ἔοικεν, ὡς κυπαρίττινον χρυσῷ, τῷ ἐν Ἐφέσῳ. Καὶ στήλη
ἕστηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα·

ΙΕΡΟΣ Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ ΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡ-
ΠΟΥΜΕΝΟΝ ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΥΕΙΝ ΕΚΑΣΤΟΥ ΕΤΟΥΣ.
ΕΚ ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΠΙΣΚΕΥΑΖΕΙΝ. ΑΝ ΔΕ ΤΙΣ
ΜΗ ΠΟΙΗ ΤΑΥΤΑ, ΤΗ ΘΕΩ ΜΕΛΗΣΕΙ.

[Ἀπὸ τὴν Κερασσοῦντα οἱ Ἕλληνες ἐξακολοθοῦντες τὴν πορείαν
φθάνουν εἰς τὰ ὅρια τῆς χώρας τῶν Μοσσυνοίκων. Οὗτοι, ἐπειδὴ εἶ-
χον μεγάλην πεποίθησιν εἰς τὴν ὀχυρότητα τῆς χώρας τῶν, δὲν ἤθε-
λον νὰ ἐπιτρέψουν εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ διέλθουν δι' αὐτῆς. Τότε οἱ
Ἕλληνες διὰ τῆς μεσιτείας ἑνὸς Τραπεζοντίου συμμαχοῦν μὲ τοὺς
δυτικούς Μοσσυνοίκους, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἐχθροὶ τῶν ἀνατολικῶν, τῶν
ἐμποδιζόντων τὴν δίοδον. Μετὰ τὴν συμμαχίαν αὐτὴν οἱ Ἕλληνες ἐπι-
τίθενται κατὰ τῶν ἀνατολικῶν Μοσσυνοίκων, νικοῦν αὐτοὺς καὶ τὴν
χώραν παραδίδουν εἰς τοὺς συμμάχους τῶν.]

Ἀπὸ τὴν χώραν τῶν Μοσσυνοίκων εἰσέρχονται διὰ μέσου τῆς
χώρας τῶν Χαλύβων εἰς τὴν χώραν τῶν Τιβαρηνῶν καὶ ταύτην ἀφοῦ
διῆλθον εἰρηνικῶς φθάνουν μετὰ δύο ἡμέρας εἰς τὴν ἑλληνικὴν πόλιν
Κοτούωρα, ἀποικίαν τῶν Σινωπέων. Ἐδῶ διαμένουν τεσσαράκοντα πέν-
τε ἡμέρας· κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ προσφέρουν θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς
καὶ τελοῦν ἱερὰς τελετὰς καὶ γυμνικοὺς ἀγῶνας· τὰ δὲ τρόφιμα ἐλάμ-
βανον διὰ τῆς βίας, ἄλλα μὲν ἐκ τῆς Παφλαγονίας, ἄλλα δὲ ἐκ τῶν περι-
χώρων τῶν Κοτυωριτῶν· διότι οἱ Κοτυωρίται οὔτε τροφὰς πρὸς ἀγο-
ρὰν παρείχον εἰς τοὺς Ἕλληνας οὔτε ἐδέχοντο εἰς τὴν πόλιν τῶν τοὺς
ἀσθενεῖς.]

19. Αἱ ἐν Κοτούωροις διαπραγματεύσεις τῶν Σινωπέων πρέσβων μετὰ τῶν Ἑλλήνων.

(5, 7-25)

§ 7-9 Ἐν τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβούμενοι
περὶ τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως — ἣν γὰρ ἀποικία ἐκεί-
νων καὶ φόρον ἐκείνοις ἔφερε — καὶ περὶ τῆς χώρας, ὅτι ἤ-
κουον δηρουμενὴν. Καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλή-
νων ἔλεγον· προηγόρει δὲ Ἐκατώνυμος, δεινὸς νομιζόμενος

εἶναι λέγειν· « Ἐπεμψεν ἡμᾶς, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, ἡ τῶν Σινωπέων πόλις ἐπαινέσοντάς τε ὑμᾶς, ὅτι νικᾶτε, Ἕλληνες ὄντες, βαρβάρους, ἔπειτα δὲ συνησθησομένους, ὅτι διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν, ὡς ἡμεῖς ἠκούσαμεν, πραγμάτων σεσωσμένοι παρεγένεσθε. Ἀξιοῦμεν δέ, Ἕλληνες ὄντες καὶ αὐτοί, ὑφ' ὑμῶν ὄντων Ἑλλήνων ἀγαθὸν μὲν τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν πώποτε ὑπῆρξαμεν κακῶς ποιοῦντες.

» Κοτυωρίται δὲ οὗτοί εἰσιν ἡμέτεροι ἄποικοι, καὶ τὴν § 10 - 12
χώραν ἡμεῖς αὐτοῖς ταύτην παραδεδώκαμεν βαρβάρους ἀφελόμενοι· διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρουσιν οὗτοι τεταγμένον καὶ Κερασούντιοι καὶ Τραπεζούντιοι· ὥστε, ὅ,τι ἂν τούτοις κακὸν ποιήσῃτε, ἡ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. Νῦν δὲ ἀκούομεν ὑμᾶς εἰς τε τὴν πόλιν βία εἰσκληλυθότας σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων βία λαμβάνειν, ὧν ἂν δέσῃτε, οὐ πείθοντας. Ταῦτ' οὖν οὐκ ἀξιοῦμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε, ἀνάγκη ἡμῖν καὶ Κορύλλαν καὶ Παφλαγόνας καὶ ἄλλον, ὅντινα ἂν δυνώμεθα, φίλον ποιεῖσθαι ».

Πρὸς ταῦτα ἀναστὰς Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν § 13 - 15
εἶπεν· « Ἄλλ' ἡμεῖς, ὧ ἄνδρες Σινωπεῖς, ἤκομεν ἀγαπῶντες, ὅτι τὰ σώματα διεσωσάμεθα καὶ τὰ ὅπλα· οὐ γὰρ ἦν δυνατόν ἅμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέρειν καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. Καὶ νῦν, ἐπεὶ εἰς τὰς Ἑλληνίδας πόλεις ἤλθομεν, ἐν Τραπεζούντι μὲν, παρεῖχον γὰρ ἡμῖν ἀγοράν, ὠνούμενοι εἶχομεν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ξένια ἔδωκαν τῇ στρατιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς, καὶ εἴ τις τῶν βαρβάρων αὐτοῖς φίλος ἦν, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολεμίους αὐτῶν, ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἡγοῦντο, κακῶς ἐποιοῦμεν, ὅσον ἐδυνάμεθα. Ἐρωτᾷτε δὲ αὐτούς, ὁποίων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον· πάρεισι γὰρ ἐνθάδε, οὓς ἡμῖν ἡγεμόνας διὰ φιλίαν ἡ πόλις συνέπεμψεν.

» Ὅποι δ' ἂν ἐλθόντες ἀγοράν μὴ ἔχωμεν, ἂν τε εἰς βάρ- § 16 - 19

βαρον γῆν ἄν τε εἰς Ἑλληνίδα, οὐχ ὕβρει ἀλλὰ ἀνάγκῃ λαμβάνομεν τὰ ἐπιτήδεια. Καὶ Καρδούχους καὶ Ταόχους καὶ Χαλδαίους, καίπερ βασιλέως οὐχ ὑπηκόους ὄντας, ὅμως, καὶ μάλα φοβεροὺς ὄντας, πολεμίους ἐκτησάμεθα διὰ τὸ ἀνάγκην εἶναι λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγοράν οὐ παρεῖχον. Μάκρωνας δέ, καίπερ βαρβάρους ὄντας, ἐπεὶ ἀγοράν, οἷαν ἐδύναντο, παρεῖχον, φίλους τε ἐνομιζόμεν εἶναι καὶ βία οὐδὲν ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων. Κοτυωρίτας δέ, οὓς ὑμετέρους φατὲ εἶναι, εἴ τι αὐτῶν εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἴτιοί εἰσιν· οὐ γὰρ ὡς φίλοι προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες τὰς πύλας οὔτε εἴσω ἐδέχοντο οὔτε ἔξω ἀγοράν ἔπεμπον· ἡτιῶντο δὲ τὸν παρ' ὑμῶν ἄρμωσθῃν τούτων αἴτιον εἶναι.

§ 20 - 21

» Ὁ δὲ λέγεις βία εἰσελθόντας σκηνοῦν, εὖ ἴσθι, ὅτι ἡμεῖς ἡξιούμεν τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς οἰκίας δέξασθαι· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνέωγον τὰς πύλας, ἥ ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον, ταύτην εἰσελθόντες ἄλλο μὲν οὐδὲν βίαιον ἐποιήσαμεν, σκηνοῦσι δ' ἐν ταῖς οἰκίαις οἱ κάμνοντες τὰ αὐτῶν δαπανῶντες, καὶ τὰς πύλας φρουροῦμεν, ὅπως μὴ ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἄρμωσθῃ ὧσιν οἱ κάμνοντες ἡμῶν, ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ἥ κομίσασθαι αὐτοὺς, ὅταν βουλώμεθα. Οἱ δ' ἄλλοι, ὡς ὀρᾷτε, σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν τῇ τάξει, παρεσκευασμένοι, ἂν μὲν τις εὖ ποιῇ, ἀντευποιεῖν, ἂν δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι.

§ 22 - 23

» Ἀ δὲ ἠπειλήσας, ὡς, ἦν ὑμῖν δοκῇ, Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας συμμάχους ποιήσεσθε ἐφ' ἡμᾶς, εὖ ἴσθι, ὅτι ἡμεῖς, ἦν μὲν ἀνάγκη ἥ, πολεμήσομεν καὶ ἀμφοτέροις· ἤδη γὰρ καὶ ἄλλοις πολλαπλασίοις ὑμῶν ἐπολεμήσαμεν· ἂν δὲ δοκῇ ἡμῖν καὶ φίλον ποιεῖσθαι τὸν Παφλαγὸν — ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυμεῖν τῆς ὑμετέρας πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλαττίων —, πειρασόμεθα συμπράττοντες αὐτῷ, ὧν ἐπιθυμεῖ, φίλοι γίγνεσθαι ».

§ 24 - 25

Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπρέσβεις τῷ

Ἐκατοννύμφ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις, παρελθὼν δ' αὐτῶν ἄλλος εἶπεν, ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι ἤκοιεν, ἀλλὰ ἐπιδείζοντες, ὅτι φίλοι εἰσὶ. « Καὶ ξενίοις, ἣν μὲν ἔλθῃτε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα, νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελεύσομεν διδόναι, ἃ δύνανται· ὁρῶμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε ». Ἐκ τούτου ξενιά τε ἔπεμπον οἱ Κοτυωρίται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐξένιζον τοὺς τῶν Σινωπέων πρέσβεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλά τε καὶ φιλικὰ διελέγοντο τά τε ἄλλα καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ἀνεπυνθάνοντο.

[Τὴν ἐπομένην συγκαλοῦν οἱ στρατηγοὶ τὸν στρατὸν εἰς συνέλευσιν καὶ τοὺς πρέσβεις τῶν Σινωπέων, ἵνα συσκεφθοῦν περὶ τῆς περαιτέρω πορείας, ἃν πρέπει νὰ κάμουν τὴν πορείαν διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης. Ἀποφασίζουσιν νὰ γίνῃ ἡ πορεία διὰ θαλάσσης καὶ οἱ Σινωπεῖς ἀναλαμβάνουσιν νὰ χορηγήσουν τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τοῦτο πλοῖα.]

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ξενοφὼν κατηγορηθεὶς, ὅτι ἐκτύπησέ τινας καὶ ἐφέρετο ὕβριστικῶς, ἀπολογεῖται καὶ ἀποδεικνύει, ὅτι, ὁσάκις ἠναγκάσθη νὰ κτυπήσῃ τινὰ καὶ νὰ μεταχειρισθῇ βίαν, τὸ ἔκαμε πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ στρατεύματος καὶ διατήρησιν τῆς πειθαρχίας· οὕτω π.χ. λέγει, ὅτι ἐκτύπησε στρατιώτας τινάς, διότι οὗτοι ἀφήνοντες τὰς τάξεις των καὶ τρέχοντες ἤθελον νὰ ἀρπάζουν λάφυρα καὶ νὰ πλεονεκτοῦν. Ἀναφέρει δὲ καὶ ἄλλας περιστάσεις, κατὰ τὰς ὁποίας δικαίως μετεχειρίσθη βίαν. Τέλος ἐκφράζει τὸ παράπονον, ὅτι τὰ μὲν κακά, ὅσα ἔπαθον ἀπ' αὐτόν, ἐνθυμοῦνται, τὰ δὲ καλὰ, τὰ ὅποια ἔλαβον παρ' αὐτοῦ, λησμονοῦν. « Ἀλλὰ μὴν », λέγει, « καλὸν γε καὶ δίκαιον καὶ ὅσιον καὶ ἥδιον τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον ἢ τῶν κακῶν μεμνησθαι » .]

BIBΛION EKTON

ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΤΥΩΡΑ ΕΩΣ ΤΗΝ ΧΡΥΣΟΠΟΛΙΝ

(Μάϊος - Ὀκτώβριος τοῦ 400 π. Χ.)

20. Συνθήκαι τῶν Ἑλλήνων μετὰ τῶν Παφλαγόνων.
Ἄφριξις εἰς τὴν Σινώπην καὶ ἐκλογή ἐνὸς ἄρχοντος.

(1, 1-22, 24-33)

§ 1-3 Ἐκ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἔζων, οἱ δὲ καὶ ληζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας. Ἐκλώπευον δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὖ μάλα τοὺς ἀποσκεδαννυμένους καὶ τῆς νυκτὸς τοὺς πρόσω σκηνοῦντας ἐπειρῶντο κακουργεῖν καὶ πολεμικώτατα πρὸς ἀλλήλους εἶχον ἐκ τούτων. Ὁ δὲ Κορύλας, ὃς ἐτύγχανε τότε Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ τοὺς Ἑλληνας πρέσβεις ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλὰς, λέγοντας, ὅτι Κορύλας ἕτοιμος εἶη τοὺς Ἑλληνας μῆτε ἀδικεῖν μῆτε ἀδικεῖσθαι. Οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντό, ὅτι περὶ μὲν τούτων σὺν τῇ στρατιᾷ βουλευέσονται, ἐπὶ ξένια δὲ ἐδέχοντο αὐτούς· παρεκάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν, οὓς ἐδόκουν δικαιοτάτους εἶναι.

§ 4-6 Θύσαντες δὲ βοῦς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα ἱερεῖα εὐωχίαν μὲν ἀρκοῦσαν παρεῖχον, κατακείμενοι δὲ ἐν σκίμποσιν ἐδείπνουν καὶ ἔπινον ἐκ κερατίνων ποτηρίων, οἷς ἐνετύγχανον ἐν τῇ χώρᾳ. Ἐπεὶ δὲ σπονδαί τε ἐγένοντο καὶ ἐπαιάνισαν, ἀνέστησαν πρῶτον μὲν Θοῤῃες καὶ πρὸς αὐτὸν ὠρχήσαντο σὺν τοῖς ὅπλοις καὶ ἤλλοντο ὑψηλὰ τε καὶ κούφως καὶ ταῖς μαχαίραις ἐχρῶντο· τέλος δὲ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον παίει, ὥς

παῖσιν ἐδόκει· ὁ δ' ἔπεσε τεχνικῶς πως. Καὶ ἀνέκραγον οἱ Παφλαγόνες. Καὶ ὁ μὲν σκυλεύσας τὰ ὅπλα τοῦ ἑτέρου ἐξήκει ἄδων τὸν Σιτάλκαν· ἄλλοι δὲ τῶν Θρακῶν τὸν ἕτερον ἐξέφερον ὡς τεθνηκότα· ὁ δὲ οὐδὲν ἐπεπόνθει.

Μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες ἀνέστησαν, οἱ ὥρχοῦντο τὴν καρπαίαν καλουμένην ἐν τοῖς ὅπλοις. Ὁ δὲ τρόπος τῆς ὀρχήσεως ἦν ὅδε· ὁ μὲν παραθέμενος τὰ ὅπλα σπείρει καὶ ζευγηλατεῖ πυκνὰ στρεφόμενος ὡς φοβούμενος, ληστής δὲ προσέρχεται· ὁ δ' ἐπειδὴν προΐδῃ, ἅπαντ' ἄρπάσας τὰ ὅπλα καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους· καὶ οὗτοι ταῦτ' ἐποιοῦν ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ ληστής, δῆσας τὸν ἄνδρα, καὶ τὸ ζεῦγος ἀπάγει· ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ ζευγηλάτης τὸν ληστήν· εἴτα παρὰ τοὺς βοῦς ζεύξας ὀπίσω τὴν χεῖρε δεδεμένον ἐλαύνει.

§ 7 - 8

Μετὰ τοῦτο Μυσὸς εἰσῆλθεν ἐν ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἔχων πέλτην καὶ τοτὲ μὲν, ὡς δύο ἀντιταττομένων, μιμούμενος ὥρχεῖτο, τοτὲ δὲ ὡς πρὸς ἓνα ἐχρῆτο ταῖς πέλταις, τοτὲ δ' ἐδινεῖτο καὶ ἐξεκυβίστα ἔχων τὰς πέλτας, ὥστε ὄψιν καλὴν φαίνεσθαι. Τέλος δὲ τὸ περσικὸν ὥρχεῖτο κρούων τὰς πέλτας, καὶ ὠκλαζε καὶ ἐξανίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν ῥυθμῷ ἐποίει πρὸς τὸν αὐλόν. Μετὰ δὲ τοῦτον οἱ Μαντινεῖς καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἀρκάδων ἀναστάντες ἐξοπλισάμενοι, ὡς ἐδύναντο κάλλιστα, ἤσαν τε ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν ἐνόπλιον ῥυθμὸν αὐλούμενοι καὶ ἐπαιάνισαν καὶ ὥρχήσαντο, ὥσπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς προσόδοις.

§ 9 - 11

Ὁρῶντες δὲ οἱ Παφλαγόνες δεινὰ ἐποιοῦντο πάσας τὰς ὀρχήσεις ἐν ὅπλοις εἶναι. Ἐπὶ τούτοις ὀρῶν ὁ Μυσὸς ἐκπεπληγμένους αὐτοὺς ὀρχηστρίδα εἰσάγει ἐνσκευάσας, ὡς ἐδύναντο κάλλιστα, καὶ ἀσπίδα δοὺς κούφην αὐτῇ. Ἡ δὲ ὥρχήσατο πυρρίχην ἐλαφρῶς. Ἐνταῦθα κρότος ἦν πολὺς. Τῇ μὲν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

§ 12 - 13

§ 14 - 16 Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ προσῆγον τοὺς πρέσβεις εἰς τὸ στράτευμα· καὶ ἔδοξε τοῖς στρατιώταις μῆτε ἀδικεῖν Παφλαγόνας μῆτε ἀδικεῖσθαι. Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις ὥχοντο· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἱκανὰ ἐδόκει παρεῖναι, ἀναβάντες ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῶ ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν. Τῇ δ' ἄλλῃ ἀφικνουῦνται εἰς Σινώπην καὶ ὠρμίσαντο εἰς Ἀρμήνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δὲ ἄποικοί εἰσιν. Οὗτοι δὲ ξένια πέμπουσι τοῖς Ἕλλησιν ἀλφίτων μὲν μεδίμνους τρισχιλίους, οἴνου δὲ κεράμια χίλια καὶ πενταχόσια. Καὶ Χειρίσοφος ἐνταῦθα ἦλθε τριήρη ἔχων. Καὶ οἱ μὲν στρατιῶται προσεδόκων ἄγοντά τι σφίσιν ἤκειν· ὁ δ' ἤγε μὲν οὐδὲν, ἀπήγγελλε δὲ, ὅτι ἐπαινοίη αὐτοὺς καὶ Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ὅτι ὑπισχεῖτο Ἀναξίβιος, εἰ ἀφίκοιντο ἔξω τοῦ Πόντου, μισθοφορὰν αὐτοῖς ἔσσεσθαι.

§ 17 - 18 Καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμήνῃ ἔμειναν οἱ στρατιῶται ἡμέρας πέντε. Ὡς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν ἐγγὺς γίνεσθαι, ἤδη μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰσῆει αὐτούς, ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκοιντο. Ἠγήσαντο οὖν, εἰ ἓνα ἔλοιτο ἄρχοντα, μᾶλλον ἂν, ἢ πολυαρχίας οὔσης, δύνασθαι τὸν ἓνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καί, εἴ τι δέοι λανθάνειν, μᾶλλον ἂν κρύπτεσθαι, καί, εἴ τι αὖ δέοι φθάνειν, ἦττον ἂν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ περαίνεσθαι ἂν· τὸν δ' ἔμπροσθεν χρόνον ἐκ τῆς νικώσης ἐπραττον πάντα οἱ στρατηγοί.

§ 19 - 21 Ὡς δὲ ταῦτα διανοοῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφῶντα· καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον προσιόντες αὐτῷ, ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω γινώσκει καὶ εὖνοιαν ἐνδεικνύμενος ἕκαστος ἔπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν. Ὁ δὲ Ξενοφῶν τῇ μὲν ἐβούλετο ταῦτα, νομίζων καὶ τὴν τιμὴν μεῖζω οὕτως ἑαυτῷ γίνεσθαι παρὰ τοῖς φίλοις καὶ εἰς τὴν πόλιν τὸ αὐτοῦ ὄνομα μεῖζον ἀφίξε-

σθαι, ἴσως δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος ἂν αἴτιος τῇ στρατιᾷ γενέσθαι. Τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπῆρεν αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτοκράτορα γενέσθαι ἄρχοντα. Ὅποτε δ' αὖ ἐνθυμοῖτο, ὅτι ἄδηλον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ, ὅπῃ τὸ μέλλον ἔξει, διὰ τοῦτο δὲ καὶ κίνδυνος εἴη καὶ τὴν προειργασμένην δόξαν ἀποβαλεῖν, ἤπορεῖτο.

Ἀπορουμένῳ δὲ αὐτῷ ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς θεοῖς § 22 - 24 ἀνακοινῶσαι· καὶ παραστησάμενος δύο ἱερεῖα ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ. Θυομένῳ δὲ αὐτῷ διαφανῶς ὁ θεὸς σημαίνει μήτε προσδεῖσθαι τῆς ἀρχῆς μήτε, εἰ αἰροῖντο, ἀποδέχεσθαι. Τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο.

Ἡ δὲ στρατιὰ συνῆλθε καὶ πάντες ἔλεγον ἓνα αἰρεῖσθαι· § 25 - 28 καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε, προὐβάλλοντο αὐτόν. Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει δῆλον εἶναι, ὅτι αἰρήσονται αὐτόν, εἴ τις ἐπιψηφίζοι, ἀνέστη καὶ ἔλεγε τάδε· « Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἥδομαι μὲν ὑφ' ὑμῶν τιμώμενος, εἴπερ ἄνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὐχομαι δοῦναί μοι τοὺς θεοὺς αἰτίον τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι· τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄρχοντα, Λακεδαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος, οὔτε ὑμῖν μοι δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἤττον ἂν διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἴ τι δέοισθε παρ' αὐτῶν· ἐμοί τε αὖ οὐ πάνυ τι νομίζω ἀσφαλὲς εἶναι τοῦτο· οἶδα γάρ, ὅτι καὶ τῇ πατρίδι μου οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες, πρὶν ἐποίησαν πᾶσαν τὴν πόλιν ὁμολογεῖν Λακεδαιμονίους καὶ αὐτῶν ἡγεμόνας εἶναι. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὡμολόγησαν, εὐθὺς ἐπαύσαντο πολεμοῦντες καὶ οὐκέτι πέρα ἐπολιόρχησαν τὴν πόλιν. Εἰ οὖν ταῦτα εἰδὼς ἐγὼ δοκοίην, ὅπου δυναίμην, ἐνταῦθ' ἄχυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀξίωμα, ἐκεῖνο φοβοῦμαι, μὴ λίαν ἂν ταχὺ σωφρονισθεῖην.

» Ὁ δὲ ὑμεῖς ἐννοεῖτε, ὅτι ἤττον ἂν στάσις εἴη, ἐνὸς ἄρχοντος ἢ πολλῶν, εἰ ἴστε, ὅτι ἄλλον μὲν ἐλόμενοι οὐχ εὐρή- § 29 σετε ἐμὲ στασιάζοντα· νομίζω γάρ, ὅστις ἐν πολέμῳ ὢν στα-

σιάζει πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν· ἐὰν δὲ ἐμὲ ἔλθῃτε, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, εἴ τινα εὔροιτε καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον ».

§ 30 - 31 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε, πολλοὶ πλείονες ἀνίσταντο λέγοντες, ὡς δέοι αὐτὸν ἄρχειν. Ἀγασίας δὲ Στυμφάλιος εἶπεν, ὅτι γελοῖον εἶη, εἰ οὕτως ἔχοι· « ἢ ὀργιοῦνται Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐὰν σύνδειπνοι συνελθόντες μὴ Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αἰρῶνται; ἐπεὶ, εἰ οὕτω γε τοῦτο ἔχει », ἔφη, « οὐδὲ λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεστιν, ὡς ἔοικεν, ὅτι Ἀρκάδες ἐσμέν ». Ἐνταῦθα δὴ ὡς εὔειπόντος τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐπεὶ ἑώρα πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν· « Ἄλλ', ὦ ἄνδρες », ἔφη, « ὡς πάνυ εἰδῆτε, ὁμνῶ ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας, ἧ μὴν ἐγὼ, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ἡσθάνομην, ἐθυόμην, εἰ βέλτιον εἶη ὑμῖν τε ἐμοὶ ἐπιτρέψαι ταύτην τὴν ἀρχὴν καὶ ἐμοὶ ὑποστῆναι· καὶ μοι οἱ θεοὶ οὕτως ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐσήμηναν, ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι, ὅτι τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαι με δεῖ ».

§ 32 - 33 Οὕτω δὴ Χειρίσοφον αἰροῦνται. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ ἡρέθη, παρελθὼν εἶπεν· « Ἄλλ', ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἴστε, ὅτι οὐδ' ἂν ἔγωγε ἐστασιάζον, εἰ ἄλλον εἴλεσθε. Ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἴλεσθε », ἔφη, « καὶ ἐγὼ πειράσομαι, ὅτι ἂν δύνωμαι, ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν. Καὶ ὑμεῖς παρασκευάζεσθε ὡς αὔριον, ἐὰν πλοῦς ᾖ, ἀναξόμενοι· ὁ δὲ πλοῦς ἔσται εἰς Ἡράκλειαν· ἅπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειρᾶσθαι κατασχεῖν· τὰ δ' ἄλλα, ἐπειδὴν ἐκεῖσε ἔλθωμεν, βουλευσόμεθα ».

[Ἀπὸ τὴν Σινώπην μετὰ διήμερον πλοῦν φθάνουν οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν ἐλληνικὴν πόλιν Ἡράκλειαν· ἐδῶ ἀπὸ τοὺς Ἡρακλεώτας, οἱ ὁποῖοι προθύμως τοὺς ἐφιλοξένησαν, ζητοῦν χρήματα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Χειρίσοφος καὶ ὁ Ξενοφῶν ἠγοῦντο νὰ ἐξαναγκάσουν πόλιν ἐλληνικὴν νὰ δώσῃ χρήματα, γίνεται στάσις εἰς τὸ στράτευμα καὶ διαίρεσις αὐτοῦ. Οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί, οἱ ὁποῖοι ἦσαν περὶ τοὺς 4.500, ἐκ-

λέγουν δέκα στρατηγούς καὶ λαβόντες πλοῖα ἀπὸ τοὺς Ἡρακλεώτας ἀποπλέον εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης, ὁ Χειρίσοφος μὲ 2.100 στρατιώτας πορεύεται διὰ ξηρᾶς ἀνὰ τὴν παραλίαν καὶ ὁ Ξενοφῶν μὲ 2.100 ἀποβιβάζεται εἰς τὰ ὄρια τῆς Θοράκης καὶ τῆς Ἡρακλεώτιδος καὶ ἐξακολουθεῖ τὴν πορείαν διὰ ξηρᾶς.

Οἱ Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοί, εὐθὺς ὡς ἀπεβιβάσθησαν τὴν νύκτα εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης, βαδίζουν εἰς τὰς πλησίον κειμένας θρακικὰς κώμας· τὴν ἐπομένην δὲ πρωΐαν ἐπιτίθενται κατ' αὐτῶν πρὸς λαφυραγωγίαν καὶ κατορθώνουν νὰ λάβουν πολλὰ λάφυρα· ἀλλ' οἱ Θοῤᾳκες συναθροισθέντες καταδιώκουν αὐτοὺς καί, ἀφοῦ ἐφόνευσαν πολλοὺς, ἀναγκάζουν τοὺς λοιποὺς νὰ ὑποχωρήσων εἰς τινα λόφον καὶ ἐδῶ τοὺς πολιορκοῦν.

Τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀχαιῶν μαθὼν ὁ Ξενοφῶν συναθροίζει τοὺς στρατιώτας του καὶ προτρέπει αὐτοὺς νὰ σπεύσουν εἰς βοήθειαν τῶν πολιορκουμένων. Οἱ Θοῤᾳκες ἀντιληφθέντες τὴν βοήθειαν φεύγουν τὴν νύκτα καὶ οὕτως οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοὶ ἀπροσδοκῆτως ἀπαλλαγέντες ἀπὸ τὴν πολιορκίαν τρέπονται πρὸς τὴν Κάλπην, ὅπου συναντοῦν τὸν Χειρίσοφον· μετ' ὀλίγον δὲ καταφθάνει ἐδῶ καὶ ὁ Ξενοφῶν καὶ χαίρουν ὅλοι διὰ τὴν συνάντησιν καὶ συνένωσιν.

Συνενωθέντες πάλιν οἱ Ἕλληνες στρατοπεδεύουν ταύτην τὴν ἡμέραν πλησίον τοῦ λιμένος τῆς Κάλπης. Τὴν δ' ἐπομένην ἐξέρχονται εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας, διὰ νὰ εὗρουν τροφὰς καὶ διὰ νὰ θάψουν τοὺς νεκρούς. Ἀφοῦ δ' ἔθαψαν αὐτοὺς, τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν συναθροισθέντες οἱ στρατιῶται πρῶτον μὲν ἀποφασίζουν νὰ θανατώσουν πάντα, ὅστις εἰς τὸ ἐξῆς ἤθελε κάμει λόγον περὶ διαιρέσεως τοῦ στρατοῦ, ἔπειτα δὲ ἐκλέγουν καὶ πάλιν ὡς ἄρχοντας τοὺς παλαιοὺς στρατηγούς, ἀντὶ δὲ τοῦ Χειρισόφου, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀποθάνει, τὸν Νέωνα.

Ὁ Νέων βλέπων τοὺς στρατιώτας εἰς κακὴν κατάστασιν δι' ἔλλειψιν τροφίμων ἐξάγει δισχιλίους στρατιώτας πρὸς λαφυραγωγίαν· ἀλλ' οἱ Βιθυνοὶ Θοῤᾳκες βοηθούμενοι ὑπὸ τοῦ ἱππικοῦ τοῦ Φαργαβάζου τρέπουν αὐτοὺς εἰς φυγὴν καὶ φονεύουν περὶ τοὺς 500.

Τὴν ἐπομένην ἠραγκάσθησαν οἱ Ἕλληνες νὰ ἀποσυρθοῦν εἰς ὄχρῶν θέσιν καὶ ἐδῶ ὄχρυσονται διὰ τάφρον καὶ χαρακώματος· ἀφοῦ δὲ ἀφῆκαν εἰς τὸ ὄχρωμένον στρατόπεδον τὸν Νέωνα μαζὶ μὲ τοὺς πρεσβυτέρους, ἔρχονται οἱ λοιποὶ ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα εἰς τὸν τόπον τῆς συμπλοκῆς καὶ θάπτουν τοὺς νεκρούς. Ἀλλὰ βλέπουν ἀπέναντί των ἐπὶ τινων λόφων συντεταγμένους τοὺς Βιθυνοὺς καὶ τοὺς ἱππεῖς τοῦ Φαρ-

ναβάζον· ἐνθαρουνθέντες ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος ὁμοῦν κατ' αὐτῶν καὶ τοὺς τρέπονν εἰς φυγὴν. Μετὰ τοῦτο περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἀφοῦ ἔστησαν τρόπαιον, ἐπιστρέφονν εἰς τὸ στρατόπεδον.

Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἐξησφαλίσθησαν ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν Βιθυνῶν, διαμένονν εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης· ἐξερχόμενοι δὲ εἰς τὰ πέριξ ἐλεηλάτουν αὐτὰ καὶ ἔφερον εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφθόνους τροφάς· ἄλλοτε δὲ ἐπρομηθεύοντο τροφὰς ἀγοράζοντες ἀπὸ τὰ καταπλέοντα εἰς τὸν λιμένα πλοῖα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔρχεται ὁ Κλέανδρος, ὁ ἀρμοστής τοῦ Βυζαντίου, ὅστις ὑπόσχεται, ἐὰν οἱ Θεοὶ τὸ ἐπιτρέψουν, νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἑλληνας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐπειδὴ ὅμως ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας θυσιάζων διὰ τὴν πορείαν δὲν εἶχε τὰς θυσίας εὐνοϊκάς δι' αὐτήν. ἀποφενύγει νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἑλληνας ὑποσχεθεὶς νὰ ὑποδεχθῇ αὐτούς, ὅσον δύνатаι καλύτερα, ὅταν φθάσουν εἰς τὸ Βυζάντιον. Καὶ οὗτος μὲν ἀνεχώρησεν. Οἱ δὲ Ἕλληνες πεζῇ διὰ τῆς Βιθυνίας πορευόμενοι μετὰ ἑξ ἡμέρας φθάνουν εἰς τὴν Χρυσόπολιν.]

ΕΙΣ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ. ΑΠΟ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΡΑΚΗΝ
ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΑΚΗΝ ΠΑΛΙΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΣΙΑΝ

(Ὁκτώβριος τοῦ 400 – Μάρτιος τοῦ 399 π. Χ.)

21. Οἱ Ἕλληνες ἐν Βυζαντίῳ.

(1, 2 - 32)

Ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στράτευμα, μὴ § 2-4
ἐπὶ τὴν αὐτοῦ χώραν στρατεύηται, πέμψας πρέσβεις πρὸς
Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον — ὁ δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαντίῳ ὧν —
ἔδεῖτο διαβιβάσαι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ὑπισχνεῖτο
πάντα ποιήσῃν αὐτῷ, ὅσα δέοι. Καὶ ὁ Ἀναξίβιος μετεπέμ-
ψατο τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς εἰς Βυζάντιον καὶ ὑπι-
σχνεῖτο, εἰ διαβαῖεν, μισθοφορὰν ἔσεσθαι τοῖς στρατιώταις.
Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, Ξενοφῶν
δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἤδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ
βούλοιο ἀποπλεῖν. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος ἐκέλευσεν αὐτὸν συνδια-
βάντα ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάττεσθαι. Ἐφη οὖν ταῦτα ποιήσῃν.

Σεύθης δὲ ὁ Θρᾷξ πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεύει Ξενο- § 5-6
φῶντα συμπροθυμεῖσθαι, ὅπως διαβῇ τὸ στράτευμα, καὶ ἔφη
οὐ μεταμελήσῃν αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι. Ὁ δ' εἶπεν·
« Ἀλλὰ τὸ μὲν στράτευμα διαβήσεται· τούτου ἕνεκα μηδὲν
τελείτω μήτε ἐμοὶ μήτε ἄλλῳ μηδενί· ἐπειδὴν δὲ διαβῇ, ἐγὼ
μὲν ἀπαλλάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους
ὄντας προσφερέσθω, ὥς ἂν αὐτῷ δοκῇ ».

§ 7 - 10

Ἐκ τούτου διαβαίνουνσι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ στρατιῶται. Καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ Ἀναξίβιος, ἐκήρυξε δὲ λαβόντας τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκευὴ τοὺς στρατιώτας ἐξιέναι, ὡς ἀποπέμψων τε ἅμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. Ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτιζέσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ ὀκνηρῶς συνεσκευάζοντο. Καὶ ὁ Ξενοφῶν, Κλεάνδρῳ τῷ ἀρμοστῇ ξένος γεγεννημένος, προσελθὼν ἡσπάζετο αὐτὸν ὡς ἀποπλευσόμενος ἤδη. Ὁ δὲ αὐτῷ λέγει· « Μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μή », ἔφη, « αἰτίαν ἔξεις, ἐπεὶ καὶ νῦν τινες ἤδη σὲ αἰτιῶνται, ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρχεται τὸ στράτευμα ». Ὁ δ' εἶπεν· « Αἷτιος μὲν ἔγωγε οὐκ εἰμὶ τούτου, ἀλλ' οἱ στρατιῶται αὐτοί, οἱ ἐπισιτισμοῦ δεόμενοι ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἐξοδον ». « Ἀλλ' ὅμως », ἔφη, « ἐγὼ σοι συμβουλεύω ἐξελθεῖν μὲν ὡς συμπορευόμενον, ἐπειδὴν δ' ἐξω γένηται τὸ στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι ». « Ταῦτα τοίνυν », ἔφη ὁ Ξενοφῶν, « ἐλθόντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα ». Οὕτως ἐλθόντες ἔλεγον ταῦτα.

§ 11 - 14

Ὁ δὲ ἐκέλευεν οὕτω ποιεῖν καὶ ἐξιέναι τὴν ταχίστην συσκευασαμένους καὶ προσανειπεῖν, ὅς ἂν μὴ παρῇ εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν, ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται. Ἐντεῦθεν ἐξῆσαν οἱ τε στρατηγοὶ πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι. Καὶ ἄρδην πάντες πλὴν ὀλίγων ἐξω ἦσαν, καὶ Ἐτερόνικος εἰστήκει παρὰ τὰς πύλας, ὡς, ὁπότε ἐξω γένοιντο πάντες, συγκλείσων τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλῶν. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἔλεξε· « Τὰ μὲν ἐπιτήδεια », ἔφη, « λαμβάνετε ἐκ τῶν Θρακίων κωμῶν· εἰσὶ δὲ αὐτόθι πολλαὶ κριθαὶ καὶ πυροὶ καὶ τᾶλλα ἐπιτήδεια· λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς Χερρόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν μισθοδοτήσει ». Ἐπακούσαντες δὲ τινες τῶν στρατιωτῶν ταῦτα ἢ καὶ τῶν λοχαγῶν τις διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα. Καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἐπυνθάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου, πότερα

πολέμιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ Ἱεροῦ ὅρους δέοι πορεύεσθαι ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς Θράκης.

Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα διελέγοντο, οἱ στρατιῶται ἀναρπάσαντες § 15 - 17
τὰ ὅπλα θέουσι δρόμῳ πρὸς τὰς πύλας, ὡς πάλιν εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντες. Ὁ δὲ Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ὡς εἶδον προσθέοντας τοὺς ὀπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβάλλουσιν. Οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον τὰς πύλας καὶ ἔλεγον, ὅτι ἀδικώτατα πάσχοιεν ἐκβαλλόμενοι εἰς τοὺς πολεμίους· κατασχίσειν τε τὰς πύλας ἔφασαν, εἰ μὴ ἐκόντες ἀνοίξουσιν. Ἄλλοι δὲ ἔθεον ἐπὶ θάλατταν καὶ παρὰ τὴν χηλὴν τὸ τεῖχος ὑπερβάντες εἰσέρχονται εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι δὲ, οἳ ἔτι ἐτύγγανον ἔνδον ὄντες τῶν στρατιωτῶν, ὡς ὀρώσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις πράγματα, διακόπτοντες ταῖς ἀξίναῖς τὸν μοχλόν, ἀναπετανύασι τὰς πύλας, οἱ δ' εἰσπίπτουσιν.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν, ὡς εἶδε τὰ γινόμενα, δείσας, μὴ ἐφ' ἀρ- § 18 - 20
παγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήκεστα κακὰ γένοιτο τῇ πόλει καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει καὶ συνεισπίπτει εἴσω τῶν πυλῶν σὺν τῷ ὄχλῳ. Οἱ δὲ Βυζάντιοι, ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰσπίπτον, φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ οἴκαδε, ὅσοι δὲ ἔνδον ἐτύγγανον ὄντες, ἐξῶ, οἱ δὲ καθεῖλκον τὰς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σῶζοιντο, πάντες δὲ ᾤοντο ἀπολωλέναι, ὡς ἐαλωκυίας τῆς πόλεως. Ὁ δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀποφεύγει. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος καταδραμὼν ἐπὶ θάλατταν ἐν ἀλιευτικῷ πλοίῳ περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ εὐθὺς μεταπέμπεται ἐκ Καλχηδόνης φρουρούς· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐδόκουν εἶναι οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει σχεῖν τοὺς ἄνδρας.

Οἱ δὲ στρατιῶται, ὡς εἶδον Ξενοφῶντα, προσπίπτουσι § 21 - 24
πολλοὶ αὐτῷ καὶ λέγουσι· « Νῦν σοι ἐξεστίν, ὦ Ξενοφῶν, ἀνδρὶ γενέσθαι. Ἐχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χρήματα, ἔχεις ἄνδρας τοσοῦτους. Νῦν ἂν, εἰ βούλοιτο, σύ τε ἡμᾶς ὀνήσαις

καὶ ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν ». Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· « Ἄλλ' εὖ γε λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων ἐπιθυμεῖτε, θέσθε τὰ ὄπλα ἐν τάξει ὡς τάχιστα ». Καὶ αὐτὸς τε παρηγγύα ταῦτα καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευε παρεγγυᾶν. Οἱ δὲ αὐτοὶ ὑφ' ἐαυτῶν ταττόμενοι οἱ τε ὀπλῖται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς ὀκτὼ ἐγένοντο καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπὶ τὸ κέρας ἐκάτερον παρεδεδραμήκεσαν. Τὸ δὲ χωρίον, τὸ Θράκιον καλούμενον, ὡς κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἐστίν, ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν.

§ 25 Ἐπεὶ δὲ ἔκειτο τὰ ὄπλα καὶ κατρηρέμισθησαν, συγκαλεῖ ὁ Ξενοφῶν τὴν στρατιάν καὶ λέγει τάδε· « Ὅτι μὲν ὀργίζεσθε, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν ἐξαπατώμενοι, οὐ θαυμάζω. Ἦν δὲ τῷ θυμῷ χαριζώμεθα καὶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἐξαπάτης τιμωρησώμεθα καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν διαρπάσωμεν, ἐνθυμεῖσθε, ἃ ἔσται ἐντεῦθεν.

§ 26 - 27 » Πολέμιοι μὲν ἐσόμεθα ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς συμμάχοις. Οἷος δ' ὁ πόλεμος ἂν γένοιτο, εἰκάζειν δὴ ἔξεστιν ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ γεγενημένα. Ἡμεῖς γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἤλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους ἔχοντες τριήρεις τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ, τὰς δ' ἐν τοῖς νεωρίοις οὐκ ἐλάττους τριακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων ἐν τῇ ἀκροπόλει καὶ προσόδου οὐσης κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τε τῶν ἐνδήμων καὶ τῆς ὑπερορίας οὐ μεῖον χιλίων ταλάντων· ἄρχοντες δὲ τῶν νήσων ἀπασῶν καὶ ἐν τε τῇ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες πόλεις καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸ τὸ Βυζάντιον, ὅπου νῦν ἐσμεν, ἔχοντες κατεπολεμήθημεν οὕτως, ὥς πάντες ὑμεῖς ἐπίστασθε.

§ 28 » Νῦν δὲ δὴ τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν, Λακεδαιμονίων μὲν καὶ τοὺς ἀρχαίους συμμάχους ἐχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ τῶν ἐκείνοις τότε συμμάχων πάντων Λακεδαιμονίοις προσγε-

γενημένων, Τισσαφέρνους δὲ καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ ἄλλων βαρβάρων πάντων πολεμίων ἡμῖν ὄντων, πολεμιωτάτου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω βασιλέως, ὃν ἤλθομεν ἀφαιρησόμενοι τὴν ἀρχὴν καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα; Τούτων δὲ πάντων ὁμοῦ ὄντων, ἔστι τις οὕτως ἄφρων, ὅστις οἶεται ἂν ἡμᾶς περιγενέσθαι;

» Μὴ πρὸς θεῶν μαινώμεθα μὴδ' αἰσχροῦς ἀπολώμεθα πο- § 29 - 31
λέμιοι ὄντες καὶ ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἡμετέροις φίλοις τε καὶ οἰκείοις. Πάντες γὰρ οὗτοι ἐν ταῖς πόλεσιν εἰσι ταῖς ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις, καὶ δικαίως, εἰ βάρβαρον μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἠθελήσαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα κρατοῦντες, Ἑλληνίδα δὲ πόλιν πρῶτην, εἰς ἣν ἤλθομεν, ἐκπορθήσομεν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν εὐχομαι, πρὶν ταῦτα ἐπιδεῖν ὑφ' ὑμῶν γενόμενα, μυρίας κατὰ τῆς γῆς ὀργυιάς γενέσθαι. Καὶ ὑμῖν δὲ συμβουλεύω Ἑλληνας ὄντας τοῖς τῶν Ἑλλήνων προεσθηκόσι πειθόμενους πειρᾶσθαι τῶν δικαίων τυγχάνειν. Ἐὰν δὲ μὴ δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδικουμένους τῆς γοῦν Ἑλλάδος μὴ στέρεσθαι. Καὶ νῦν μοι δοκεῖ πέμψαντας Ἀναξιβίῳ πρέσβεις εἰπεῖν, ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες εἰσεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' εὐρησόμενοι, ἣν δυνώμεθα, παρ' ὑμῶν ἀγαθόν τι, εἰ δὲ μὴ, δηλώσοντές γε, ὅτι οὐκ ἐξαπατῶμενοι, ἀλλὰ πειθόμενοι ἐξερχόμεθα ».

Ταῦτα ἔδοξε καὶ πέμπουσιν Ἱερώνυμόν τε Ἡλεῖον ἐ- § 32
ροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα καὶ Φιλήσιον Ἀχαιόν. Οἱ μὲν ταῦτα ὥχοντο ἐροῦντες.

[Μετὰ ταῦτα ὁ Ξενοφὼν ἀποχωρεῖ ἀπὸ τὸ στρατεύμα, παρουσιάζεται δὲ εἰς αὐτὸ κάποιοις Θηβαῖος τυχодиόκτης, ὁ Κοιρατάδας, ὁ ὁποῖος ὑπόσχεται νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἑλληνας εἰς τὸ Δέλτα τῆς Θράκης, παρέχων εἰς αὐτοὺς ἄφθονα τὰ τρόφιμα· οἱ Ἑλληνες, ἐπειδὴ ὁ Ἀναξίβιος οὐδὲν ὥρισμένον ἀπῆντησε, δέχονται τὸν Κοιρατάδαν ὡς στρατηγὸν καὶ ἐξέρχονται ἐκ τοῦ Βυζαντίου· ἀλλ' ὁ Κοιρατάδας, ἐπειδὴ δὲν ἠδύ-

νατο νὰ παρέχη τροφήν δι' ὅλον τὸ στράτευμα, παραιτεῖται ἀπὸ τὴν στρατηγίαν καὶ ἀναχωρεῖ.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Κοιρατάδα τὸ στράτευμα διέμενεν εἰς κώμας τῆς Θράκης κειμένας πέριξ τοῦ Βυζαντίου καὶ δὲν ἐγνώριζεν εἰς ποῖον μέρος νὰ διευθυνθῇ. Οἱ στρατηγοὶ ἐδιχονόουν, διότι ἄλλος μὲν ἤθελε νὰ ὀδηγήσῃ τὸν στρατὸν εἰς τὸν Σεύθην, τὸν ἡγεμόνα τῆς Θράκης, ἄλλος δὲ εἰς τὴν Θρακικὴν Χερρόνησον, ἄλλος δὲ ἤθελε νὰ διαβιβασθῇ πάλιν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐν τῷ μεταξὺ φθάνει εἰς τὸ Βυζάντιον ὁ ἀρμοστής Ἀρίσταρχος ὡς διάδοχος τοῦ Κλεάνδρου καὶ ὁ ναύαρχος Πῶλος ὡς διάδοχος τοῦ Ἀναξίβιου· τῇ συμβουλῇ τοῦ τελευταίου πωλεῖ ὁ Ἀρίσταρχος 400 ὑπολειφθέντας εἰς τὸ Βυζάντιον στρατιώτας τοῦ Κύρου. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος, ἀφοῦ ἐπλευσεν εἰς τὸ Πάριον μαζὶ μὲ τὸν Ξενοφῶντα, ἀποστέλλει εἰς τὸν Φαρνάβαζον ἀπεσταλμένους, διὰ νὰ τοῦ ὑπεθυμίσῃ, ὅτι τοῦ εἶχεν ὑποσχεθῇ. Ἀλλ' ὁ Φαρνάβαζος, ἀφοῦ ἔμαθεν, ὅτι ἦλθεν ἄλλος ἀρμοστής εἰς τὸ Βυζάντιον, ὁ Ἀρίσταρχος, καὶ ὅτι ὁ Ἀναξίβιος δὲν ἦτο πλέον ναύαρχος, οὐδὲν μὲν ἀποκρίνεται εἰς τὸν Ἀναξίβιον, διεξάγει δὲ μὲ τὸν Ἀρίσταρχον διαπραγματεύσεις περὶ τοῦ Κυρίου στρατεύματος. Τότε ὁ Ἀναξίβιος, διὰ νὰ ἐκδικηθῇ, παρακινεῖ τὸν Ξενοφῶντα νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ στράτευμα καί, ἀφοῦ ὀδηγήσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρους εἰς τὴν Πέρην, νὰ διαβιβάσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν Ἀσίαν πρὸς καταπολέμησιν τοῦ Φαρναβάζου.

Ὁ Ξενοφῶν ἐπιστρέφει εἰς τὸ στράτευμα, οἱ δὲ στρατιῶται τὸν ὑποδέχονται μὲ μεγάλην χαρὰν καὶ εὐθὺς τὸν ἀκολουθοῦν, προθυμότατοι νὰ διαβιβασθοῦν ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἀλλ' ὁ νέος ἀρμοστής Ἀρίσταρχος, ὅπως εὐχαριστήσῃ τὸν Φαρνάβαζον, ἐμποδίζει αὐτοὺς νὰ διαβιβασθοῦν.

Εἰς τοιαύτην ἀμηχανίαν εὗρεθεις ὁ Ξενοφῶν μεταβαίνει μαζὶ μὲ ἄλλους στρατιώτας εἰς τὸν Σεύθην, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐπανειλημμένως εἶχε παρακληθῇ νὰ φέρῃ εἰς αὐτὸν τὸ στράτευμα. Ὁ Σεύθης, ἐπειδὴ ἐπεθύμει νὰ ἀνακτήσῃ τὴν πατρικὴν του ἀρχήν, τὴν ὁποίαν εἶχε στερηθῇ, ὑπόσχεται εἰς τὸν Ξενοφῶντα, ὅτι καὶ μεγάλους μισθοὺς καὶ χώραν καὶ ἄλλα θὰ δώσῃ εἰς τοὺς στρατιώτας, ἐὰν τὸν βοηθήσουν πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του.]

22. Προσχώρησις τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸν Σεύθην καὶ τὸ παρ' αὐτῷ δεῖπνον.

(3, 1 - 33)

Ἀκούσαντες ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες ἀπή- § 1-2
λαυνον· καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ στρατοπέδῳ καὶ ἀπήγ-
γειλαν ἕκαστοι τοῖς πέμψασιν. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, ὁ μὲν
Ἀρίσταρχος πάλιν ἐκάλει τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγούς· τοῖς
δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς Ἀρίσταρχον ὁδὸν ἑᾶσαι, τὸ δὲ στρα-
τευμα συγκαλέσαι. Καὶ συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος·
οὔτοι δὲ ἀπείχον ὥς δέκα στάδια.

Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀναστὰς Ξενοφῶν εἶπε τάδε· « Ἄν- § 3-6
δρες, διαπλεῖν μὲν, ἔνθα βουλόμεθα, Ἀρίσταρχος τριήρεις
ἔχων κωλύει· ὥστε εἰς πλοῖα οὐκ ἀσφαλὲς ἐμβαίνειν· οὔτος δὲ
αὐτὸς κελεύει εἰς Χερρόνησον βία διὰ τοῦ Ἱεροῦ ὅρους πορεύ-
εσθαι· ἣν δὲ κρατήσαντες τούτου ἐκεῖσε ἔλθωμεν, οὔτε πωλή-
σειν ἔτι ὑμᾶς φησιν, ὥσπερ ἐν Βυζαντίῳ, οὔτε ἐξαπατήσεσθαι
ἔτι ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθὸν, οὔτε περιόψεσθαι ἔτι, ὥσπερ
νυνί, δεομένους τῶν ἐπιτηδείων. Οὔτος μὲν ταῦτα λέγει· Σεύ-
θης δὲ φησιν, ἂν πρὸς ἐκεῖνον ἦτε, εὖ ποιήσιν ὑμᾶς. Νῦν
οὖν σκέψασθε, πότερον ἐνθάδε μένοντες τοῦτο βουλευσέσθε
ἢ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐπανελθόντες. Ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ, ἐπεὶ
ἐνθάδε οὔτε ἀργύριον ἔχομεν, ὥστε ἀγοράζειν, οὔτε ἄνευ
ἀργυρίου ἐῷσι λαμβάνειν, ἐπανελθόντας εἰς τὰς κώμας, ὅθεν
οἱ ἥττους ἐῷσι λαμβάνειν, ἐκεῖ, ἔχοντας τὰ ἐπιτήδεια, ἀκούον-
τας, ὅ,τι τις ἡμῶν δεῖται, αἰρεῖσθαι, ὅ,τι ἂν ἡμῖν δοκῇ κράτι-
στον εἶναι. Καὶ ὅτῳ », ἔφη, « ταῦτα δοκεῖ, ἀράτῳ τὴν χεῖρα ». § 7-9

Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἡγεῖτο, οἱ δ' εἶποντο. Νέων
δὲ καὶ παρ' Ἀριστάρχου ἄγγελοι ἔπειθον ἀποτρέπεσθαι· οἱ

δ' οὐχ ὑπήκουον. Ἐπεὶ δ' ὅσον τριάκοντα σταδίους προεληλύθεσαν, ἀπαντᾷ Σεύθης. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἰδὼν αὐτὸν προσελάσαι ἐκέλευσεν, ὅπως, ὅτι πλείστων ἀκουόντων, εἴποι αὐτῷ, ἃ ἐδόκει συμφέρειν. Ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, εἶπε Ξενοφῶν· « Ἡμεῖς πορευόμεθα, ὅπου μέλλει ἔξειν τὸ στράτευμα τροφήν· ἐκεῖ δ' ἀκούοντες καὶ σοῦ καὶ τῶν ἀγγέλων τοῦ Ἀριστάρχου αἰρησόμεθα, ἃ ἂν κράτιστα δοκῇ εἶναι. Ἦν οὖν ἡμῖν ἡγήσῃ, ὅπου πλείστα ἐστὶν ἐπιτήδεια, ὑπὸ σοῦ νομιοῦμεν ξενίεσθαι». Καὶ ὁ Σεύθης ἔφη· « Ἀλλὰ οἶδα κώμας πολλὰς ἀθρόας καὶ πάντα ἐχούσας τὰ ἐπιτήδεια ἀπεχούσας ἡμῶν οὐ πολὺ ». « Ἡγοῦ τοίνυν », ἔφη ὁ Ξενοφῶν.

§ 10 - 12

Ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς αὐτὰς τῆς δείλης, συνῆλθον οἱ στρατιῶται, καὶ εἶπε Σεύθης τοιαύδε· « Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, δέομαι ὑμῶν στρατεύεσθαι σὺν ἐμοὶ καὶ ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν δώσειν τοῖς στρατιώταις κυζικηνόν, λοχαγοῖς δὲ καὶ στρατηγοῖς τὰ νομιζόμενα· ἔξω δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμήσω. Σιτία δὲ καὶ ποτά, ὥσπερ καὶ νῦν, ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἔχετε· ὅποσα δ' ἂν ἀλίσκηται, ἀξιῶσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα διατιθέμενος ὑμῖν τὸν μισθὸν πορίζω. Καὶ τὰ μὲν φεύγοντα καὶ ἀποδιδράσκοντα ἡμεῖς ἱκανοὶ ἐσόμεθα διώκειν καὶ ἀναζητεῖν· ἂν δὲ τις ἀνθιστῇται, σὺν ὑμῖν πειρασόμεθα χειροῦσθαι ». Ἐπήρετο ὁ Ξενοφῶν· « Πόσον δὲ ἀπὸ θαλάττης ἀξιῶσεις συνέπεσθαι σοὶ τὸ στράτευμα ; » Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· « Οὐδαμῇ πλεῖον ἑπτὰ ἡμερῶν, μεῖον δὲ πολλαχῇ ».

§ 13 - 14

Μετὰ ταῦτα ἐδίδοδοτο λέγειν τῷ βουλομένῳ· καὶ ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταῦτά, ὅτι παντὸς ἄξια λέγει Σεύθης· χειμῶν γὰρ ἦν καὶ οὔτε οἶκαδε ἀποπλεῖν τῷ τοῦτο βουλομένῳ δυνατὸν ἦν, διαγενέσθαι τε ἐν φιλίᾳ οὐχ οἷόν τε, εἰ δέοι ὠνούμενους ζῆν, ἐν δὲ τῇ πολεμίᾳ διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύθου ἢ μόνους. Ὀντων δ' ἀγαθῶν τοσούτων, εἰ μισθὸν προσλήψοιντο, εὖρημα ἐδόκει εἶναι. Μετὰ ταῦτα

εἶπεν ὁ Ξενοφῶν· « Εἴ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ μή, ἐπιψηφίῳ ἐγὼ ταῦτα ». Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐπεψήφισε, καὶ ἔδοξε ταῦτα. Εὐθύς δὲ Σεύθῃ εἶπεν, ὅτι συστρατεύσονται αὐτῷ.

Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν, στρα- § 15-17
τηγούς δὲ καὶ λοχαγούς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθης ἐκάλεσε, πλησίον κώμην ἔχων. Ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις ἦσαν ὡς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες, Ἡρακλείδης τις Μαρωνεΐτης, ὃς ἦν ἐκεῖ, προσιών ἐν ἐκάστῳ, οὐστίνας ᾤετο ἔχειν τι δοῦναι Σεύθῃ, πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας, οἳ παρήσαν φιλίαν διαπραξόμενοι πρὸς Μήδοκον, τὸν Ὀδρυσῶν βασιλέα, καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῇ γυναικί, ἔλεγεν, ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἴη δώδεκα ἡμερῶν ἀπὸ θαλάττης ὁδόν, Σεύθης δ', ἐπεὶ τὸ στράτευμα τοῦτο εἴληφεν, ἄρχων ἔσοιτο ἐπὶ θαλάττῃ. « Γείτων οὖν ὢν ἱκανώτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν. Ἦν οὖν σωφρονῆτε, τούτῳ δώσετε, ὅ,τι ἂν ἄγητε· καὶ ἄμεινον ὑμῖν διακρίσεται ἢ ἐὰν Μηδόκῳ, τῷ πρόσω οἰκοῦντι, διδῶτε ». Τούτους μὲν οὕτως ἐπειθεν.

Αὐθις δὲ Τιμασίῳνι τῷ Δαρδανεῖ προσελθὼν, ἐπεὶ ἤκου- § 18-20
σεν αὐτῷ εἶναι καὶ ἐκπώματα καὶ τάπιδας βαρβαρικὰς, ἔλεγεν, ὅτι νομίζοιτο, ὅποτε ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι Σεύθης, δωρεῖσθαι αὐτῷ τοὺς κληθέντας. « Οὗτος δ' ἦν μέγας ἐνθάδε γένηται, ἱκανὸς ἔσται σε καὶ οἴκαδε καταγαγεῖν καὶ ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι ». Τοιαῦτα παρήνει ἐκάστῳ προσιών. Προσελθὼν δὲ καὶ Ξενοφῶντι ἔλεγε· « Σὺ καὶ πόλεως μεγίστης εἶ καὶ παρὰ Σεύθῃ τὸ σὸν ὄνομα μέγιστόν ἐστι, καὶ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἴσως ἀξιώσεις καὶ τείχη λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ χώραν ἄξιον οὖν σοι καὶ μεγαλοπρεπέστατα τιμῆσαι Σεύθην. Εὐνους δέ σοι ὢν παραινῶ· εὖ οἶδα γάρ, ὅτι, ὅσῳ ἂν μείζω τούτῳ δωρήσῃ, τοσούτῳ μείζω ὑπὸ τούτου ἀγαθὰ πείσει ». Ἀκούων ταῦτα Ξενοφῶν ἠπόρει· διεβεβήκει γὰρ ἐκ Παρίου οὐκ ἔχων, εἰ μὴ παῖδα καὶ ἐφόδιον.

§ 21 - 22 Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον τῶν τε Θρακῶν οἱ κράτιστοι τῶν παρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ οἱ πρέσβεις, ὅσοι παρῆσαν ἀπὸ πόλεως, ἐκαθέζοντο μὲν κύκλῳ ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἔπειτα δὲ τρίποδες εἰσῆνέχθησαν πᾶσιν· οὗτοι δ' ἦσαν κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ζυμῆται μεγάλοι προσπεπερονημένοι ἦσαν πρὸς τοῖς κρέασι. Μάλιστα δ' αἱ τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους αἰετίνεοντο· νόμος γὰρ ἦν. Καὶ πρῶτος τότε ἐποίει Σεύθης· ἀνελόμενος τοὺς ἑαυτῷ παρακειμένους ἄρτους διέκλα κατὰ μικρὸν καὶ ἐρρίπτει, οἷς αὐτῷ ἐδόκει, καὶ τὰ κρέα ὡσαύτως, ὅσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῷ καταλιπών. Καὶ οἱ ἄλλοι δὲ κατὰ ταῦτά ἐποίουν, καθ' οὓς αἱ τράπεζαι ἔκειντο.

§ 23 - 25 Ἀρκὰς δὲ τις, Ἀρύστας ὄνομα, φαγεῖν δεινός, τὸ μὲν διαρριπτεῖν εἷα χαίρειν, λαβὼν δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὅσον τριχόινικον ἄρτον καὶ κρέα θέμενος ἐπὶ τὰ γόνατα ἐδείπνει. Κέρατα δὲ οἴνου περιέφερον, καὶ πάντες ἐδέχοντο· ὁ δ' Ἀρύστας, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν φέρων τὸ κέρας ὁ οἰνοχόος ἦκεν, εἶπεν ἰδὼν τὸν Ξενοφῶντα οὐκέτι δειπνοῦντα, « Ἐκείνω », ἔφη, « δός· σχολάζει γὰρ ἤδη, ἐγὼ δὲ οὐδέπω ». Ἀκούσας Σεύθης τὴν φωνὴν ἡρώτα τὸν οἰνοχόον, τί λέγει. Ὁ δὲ οἰνοχόος εἶπεν· ἑλληνίζειν γὰρ ἡπίστατο. Ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλως ἐγένετο.

§ 26 - 28 Ἐπεὶ δὲ προὔχωρει ὁ πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ Θραξ ἵππον ἔχων λευκόν, καὶ λαβὼν κέρας μεστὸν εἶπε· « Προπίνω σοι, ὦ Σεύθη, καὶ τὸν ἵππον τοῦτον δωροῦμαι, ἐφ' οὗ καὶ διώκων, ὃν ἂν ἐθέλῃς, αἰρήσεις καὶ ἀποχωρῶν οὐ φοβήσῃ τὸν πολέμιον ». Ἄλλος παῖδα εἰσαγαγὼν οὕτως ἐδωρήσατο προπίνων, καὶ ἄλλος ἱμάτια τῇ γυναικί. Καὶ Τιμασίῳ προπίνων ἐδωρήσατο φιάλην τε ἀργυρᾶν καὶ τάπιδά ἀξίαν δέκα μνῶν. Γνήσιππος δὲ τις Ἀθηναῖος ἀναστὰς εἶπεν, ὅτι ἀρχαῖος εἷη νόμος κάλλιστος τοὺς μὲν ἔχοντας διδόναι τῷ βασιλεῖ τιμῆς

ἔνεκα, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι διδόναι τὸν βασιλέα « ἵνα καὶ ἐγώ », ἔφη, « ἔχω σοι δωρεῖσθαι καὶ τιμᾶν ».

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἤπορεῖτο, τί ποιήσει· καὶ γὰρ ἐτύγχανεν § 29-31
ὡς τιμώμενος ἐν τῷ πλησιαιτάτῳ δίφρῳ Σεύθῃ καθήμενος.
Ὁ δὲ Ἡρακλείδης ἐκέλευεν αὐτῷ τὸ κέρας ὀρέξαι τὸν οἶνο-
χρόν. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἀνέστη δεξάμενος τὸ κέρας καὶ εἶπεν·
« Ἐγὼ δέ σοι, ὦ Σεύθῃ, δίδωμι ἑμαυτὸν καὶ τοὺς ἐμούς τού-
τους ἐταῖρους φίλους πιστούς, καὶ οὐδένα ἄκοντα, ἀλλὰ πάν-
τας μᾶλλον ἔτι ἐμοῦ σοι βουλομένους φίλους εἶναι. Καὶ νῦν
πάρεσιν οὐδέν σε προσαιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ προῖεμένοι καὶ
πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ προκινδυνεύειν ἐθέλοντες· μεθ' ὧν, ἂν
οἱ θεοὶ θέλωσι, πολλὴν χώραν τὴν μὲν ἀπολήψει πατρώαν
οὔσαν, τὴν δὲ κτήσῃ, πολλοὺς δὲ ἵππους, πολλοὺς δὲ ἄνδρας
καὶ γυναῖκας κατακτήσῃ, οὓς οὐ λήξεσθαι σε δεήσει, ἀλλ'
αὐτοὶ φέροντες παρέσονται πρὸς σέ δῶρα». Ἀναστὰς ὁ Σεύ-
θῃς συνεξέπῃε τῷ Ξενοφῶντι.

Μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον κέρασί τε οἷσις σημαίνουσιν αὐ- § 32-33
λοῦντες καὶ σάλπιγξιν ὠμοβοεῖαις ῥυθμούς τε καὶ οἷον μαγά-
διδι σαλπίζοντες. Καὶ αὐτὸς Σεύθῃς ἀναστὰς ἀνέκραγέ τε
πολεμικὸν καὶ ἐξήλατο, ὥσπερ βέλος φυλαττόμενος, μάλα
ἐλαφρῶς. Εἰσῆσαν δὲ καὶ γελωτοποιοί.

[Μετὰ τὸ δεῖπνον περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου οἱ λοχαγοὶ ἀπέρχονται
εἰς τὸ στρατόπεδον· ὁ δὲ Σεύθῃς καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπι-
πίπτουν ἀνελπίστως κατὰ τῶν κωμῶν τῶν πολεμίων καὶ πολλὰ μὲν
ἀνδράποδα, πολλὰ δὲ ζῶα συλλαμβάνουν.

Τὴν ἐπομένην ὁ Σεύθῃς κατακαίει τὰς κόμας καὶ στρατοπεδεύει
εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Θυνῶν· οὗτοι δέ, ἐπειδὴ ἐφοβήθησαν, ἐγκαταλεί-
πουν τὰς κόμας τῶν καὶ καταφεύγουν εἰς τὰ ὄρη. Μετ' ὀλίγας δὲ ἡ-
μέρας συνάπτουν εἰρήνην μὲ τὸν Σεύθην καὶ δίδουν ὁμήρους. Ἀλλὰ κατὰ
τινα νύκτα κατελθόντες ἐκ τοῦ ὄρους οἱ Θυνοὶ ἐπιτίθενται κατὰ τινος
ὑπ' αὐτὸ ὑψηλότερον κειμένης κόμης, ὅπου κατεσκήνωνεν ὁ Ξενοφῶν,
καὶ πυρπολοῦν αὐτήν.

Τὴν ἐπομένῃν ὁ Ξενοφῶν μὲ τὸν στρατόν του καὶ μὲ τὸν στρατὸν τοῦ Σεύθου καὶ μὲ πολλοὺς ἐκ τῶν Ὀδρουσῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχον προσέλθει εἰς τὸν Σεύθην, ἐκστρατεύει εἰς τὸ ὄρος, ὅπου εἶχον καταφύγει οἱ Θυνοί. Οὗτοι, ὅτε ἀπὸ τοῦ ὄρους εἶδον νὰ ἐπέρχεται ἐναντίον των τόσον πολυ-ἀριθμὸς στρατός, φοβηθέντες καταβαίνουν καὶ μὲ παρακλήσεις ζητοῦν καὶ συνομολογοῦν εἰρήνην μὲ τὸν Σεύθην.

Οἱ Ἕλληνες μὲ τὸν Σεύθην, ἀφοῦ διέβησαν τὰ ὄρη, ἔρχονται εἰς τὸ καλούμενον Δέλτα τῆς Θράκης πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ τοῦ Βυζαντίου. Ἐδῶ γεννῶνται δυσαρέσκεια μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ Σεύθου, διότι ὁ ταμίας τοῦ Σεύθου Ἡρακλείδης κατεκράτησε μέρος τοῦ μισθοῦ τῶν Ἑλλήνων. Τῇ ἐπεμβάσει τοῦ Ξενοφῶντος αἱ δυσαρέσκεια διελύθησαν καὶ ἐκστρατεύουν ὅλοι μαζί εἰς τὴν πρὸς βορρᾶν πλησίον τοῦ Εὐξεινίου Πόντου κειμένην χώραν μέχρι τοῦ Σαλμυδησοῦ. Ταύτην δὲ ἀφοῦ ὑπέταξαν, ἐπιστρέφουν καὶ στρατοπεδεύουν πλησίον τῆς Σηλυβρίας. Ἐδῶ ὁ Σεύθης, ἐπειδὴ ἐνόμισεν, ὅτι δὲν ἐχρειάζετο πλέον τοὺς Ἕλληνας, ἔπαυσε νὰ παρέχῃ μισθόν.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἀποφασίζουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι νὰ βοηθήσουν τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἑλληνικὰς πόλεις κατὰ τοῦ Τισσαφέρνης καὶ ἀποστέλλουν μὲ τὸν σκοπὸν αὐτὸν εἰς τὴν Ἐφεσον τὸν Θίβρωνα. Οὗτος ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἀρκετὸν στρατόν, στέλλει δύο ἄνδρας εἰς τὴν Θράκην, διὰ νὰ μισθώσουν ὑπὲρ τῶν Λακεδαιμονίων τοὺς Ἕλληνας.

Ὅτε ἔμαθον τοῦτο ὁ Ἡρακλείδης καὶ ὁ Σεύθης, οἱ ὁποῖοι ἐπεθύμουν νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, ὡδηγοῦν τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Θίβρωνος εἰς τὸ στρατόν. Οἱ στρατιῶται μετ' εὐχαριστήσεως ἀκούουσιν τὰς προτάσεις τῶν ἀπεσταλμένων, μερικοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἀρκάδων καὶ κατηγοροῦν τὸν Ξενοφῶντα, διότι δῆθεν ἐξ αἰτίας του τὸ στρατόν, ἐνῷ θὰ ἡδύνατο νὰ εὐρίσκεται ἐν Ἀσίᾳ μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων, ἡραγκάσθη νὰ ὑπηρετῇ ἐν μέσῳ πολλῶν κακονχιῶν τὸν Σεύθην, ὅστις αὐτὸν μὲν ἔκαμε πλουσιώτατον, τὸν δὲ μισθὸν τῶν στρατιωτῶν ἀποστερεῖ.

Ὁ Ξενοφῶν ἀποκρούει τὴν κατηγορίαν αὐτὴν διὰ πειστικωτάτου λόγου. Κατόπιν ὁμιλοῦν καὶ ἄλλοι ὑπὲρ τοῦ Ξενοφῶντος καὶ ἀπαιτοῦν νὰ εἰσπραχθῇ ὁ μισθός, τὸν ὁποῖον κατεκράτει ὁ Σεύθης. Ταῦτα ἀκούσαντες ὁ Ἡρακλείδης καὶ ὁ Σεύθης ἀπῆλθον ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸν στρατόπεδον· ὁ δὲ Σεύθης ματαίως προσεπάθησε διὰ πολλῶν ὑποσχέσεων νὰ κρατήσῃ τὸν Ξενοφῶντα μετὰ χιλίων ὀπλιτῶν.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες κατασκηνοῦν εἰς κώμας, ἀπὸ τὰς ὁ-

ποιᾶς ἐσκόπευον, ἀφοῦ προμηθευθοῦν ἀφθονώτατα τὰ πρὸς συντήρησίν των, νὰ κατέλθουν εἰς τὴν θάλασσαν· αἱ δὲ κῶμαι αὗται εἶχον δωρηθῇ ἀπὸ τὸν Σεῦθην εἰς τὸν Μηδοσάδην. Οὗτος, ἐπειδὴ ἔβλεπεν, ὅτι αἱ κῶμαι του ἐληματοῦντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἀπαιτεῖ ἐν ὀνόματι τοῦ Σεῦθου νὰ μὴ λεηλατοῦν αὐτὰς καὶ ν' ἀπέλθουν ἐκ τῆς χώρας του.

Ὁ Ξενοφῶν ὁμιλεῖ πρὸς τὸν Μηδοσάδην μετὰ πολλῆς πικρίας, διότι οὗτος λέγει εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν χώραν, τὴν ὁποίαν ἄνευ αὐτῶν δὲν θὰ εἶχεν ὁ Σεύθης· τὸν παραπέμπει δὲ εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, τοὺς ἄρχοντας τοῦ στρατεύματος. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπήτησαν ἀπειλητικῶς νὰ δοθῇ εἰς τὸ στράτευμα ὁ ὀφειλόμενος μισθός, ὁ Μηδοσάδης προτείνει νὰ ἀναθέσσουν τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν Σεῦθην.

Ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν εἰς τὸν Σεῦθην ἀποδεικνύει δι' ἰσχυρῶν ἐπιχειρημάτων, ὅτι καὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡ τιμὴ καὶ τὸ συμφέρον του καὶ ἡ εὐημερία τοῦ κράτους του ὑπαγορεύουν εἰς αὐτὸν νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς πρὸς τοὺς Ἕλληνας ὑποχρεώσεις του. Ὁ Σεύθης πεισθεὶς εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ξενοφῶντος ἀποδίδει τὰ ὀφειλόμενα, τὰ ὁποῖα οἱ Λακεδαιμόνιοι παραδίδουν εἰς τὸ στράτευμα.

Μετὰ ταῦτα ὁ Ξενοφῶν ἡτοιμάζετο ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν πατρίδα του· ἀλλὰ οἱ φίλοι του προσελθόντες τὸν καταπειθόντες νὰ παραμείνῃ, ἕως ὅτου παραδῶσῃ τὸν στρατὸν εἰς τὸν Θίβρωνα.]

23. Ἐπιστροφή εἰς τὴν Ἀσίαν. Παράδοσις τοῦ στρατεύματος εἰς τὸν Θίβρωνα.

(8, 1 - 8, 24)

Ἐντεῦθεν διέπλευσεν εἰς Λάμψακον, καὶ ἀπαντᾷ τῷ Ξε- § 1-4
νοφῶντι Εὐκλείδης, μάντις Φλειάσιος, ὁ Κλεαγόρου υἱός· οὗτος συνήδετο τῷ Ξενοφῶντι, ὅτι ἐσέσωστο, καὶ ἡρώτα αὐτόν, πόσον χρυσίον ἔχοι. Ὁ δ' αὐτῷ ἐπομόσας εἶπεν ἥ μὴν ἕξιν μηδὲ ἐφόδιον, εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ ἃ ἄμφ' αὐτὸν εἶχεν. Ὁ δ' αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν. Ἐπεὶ δ' ἔπεμψαν Λαμψακηνοὶ ξένια τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἔθυσεν τῷ Ἀπόλλωνι, παρεστήσατο τὸν Εὐκλείδην· ἰδὼν δὲ τὰ ἱερὰ ὁ Εὐκλείδης εἶπεν,

ὅτι πείθοιτο αὐτῷ μὴ εἶναι χρήματα. « Ἄλλ' οἶδα », ἔφη, « ὅτι, κἂν μέλλῃ ποτὲ ἔσσεσθαι, φαίνεται τι ἐμπόδιον, ἂν μὴδὲν ἄλλο, σὺ σαυτῷ ». Συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. Ὁ δὲ εἶπεν· « Ἐμπόδιος γάρ σοι ὁ Ζεὺς ὁ μειλιχίος ἐστὶ », καὶ ἐπήρετο, εἰ ἤδη θύσειεν, « ὥσπερ οἴκοι », ἔφη, « εἰώθειν ἐγὼ ὑμῖν θύεσθαι καὶ ὀλοκαυτεῖν ». Ὁ δ' οὐκ ἔφη, ἐξ ὅτου ἀπεδήμησε, τεθυκέναι τούτῳ τῷ θεῷ. Συνεβούλευσεν οὖν αὐτῷ θύεσθαι, ὥσπερ εἰώθει, καὶ ἔφη συνοίσειν ἐπὶ τὸ βέλτιον.

§ 5-6 Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ, ὁ Ξενοφῶν προσελθὼν εἰς Ὀφρύνιον ἐθύετο καὶ ὀλοκαύτει χοίρους τῷ πατρίῳ νόμῳ καὶ ἐκαλλιέρει. Καὶ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίων καὶ Ναυσικλείδης χρήματα δώσοντες τῷ στρατεύματι, καὶ ξενοῦνται τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἵππον, ὃν ἐν Λαμψάκῳ ἀπέδοτο πεντήκοντα δαρεικῶν, ὑποπτεύοντες αὐτὸν δι' ἔνδειαν πεπρακέναι, ὅτι ἤκουον αὐτὸν ἡδεσθαι τῷ ἵππῳ, λυσάμενοι ἀπέδοσαν καὶ τὴν τιμὴν οὐκ ἤθελον ἀπολαβεῖν.

§ 7-8 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τρωάδος καὶ ὑπερβάντες καὶ Ἰδὴν εἰς Ἄντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον, εἴτα παρὰ θάλατταν πορευόμενοι τῆς Μυσίας εἰς Θήβης πεδίον. Ἐντεῦθεν δι' Ἀδραμυττίου καὶ Κυτωνίου εἰς Καΐκου πεδίον ἐλθόντες Πέργαμον καταλαμβάνουσι τῆς Μυσίας.

§ 24 Ἐν τούτῳ Θίβρων παραγενόμενος παρέλαβε τὸ στράτευμα καὶ συμμερίζας αὐτὸ τῷ ἄλλῳ Ἑλληνικῷ ἐπολέμει πρὸς Τισσαφέρνην καὶ Φαρνάβαζον.

Μ Ε Ρ Ο Σ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

(1, 1 - 11)

§ 1 - 2. γίγνομαι τινος γενῶμαι ἀπό τινος. — ὑποπεύω τελευτήν τοῦ βίου προαισθάνομαι τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου. — τὼ παῖδε ἀμφοτέρω = τοὺς παῖδας ἀμφοτέρους. — παρεῖναι, ἀπρμφ. τοῦ πάρεμι (παρὰ + εἰμι) εἶμαι παρών, παρευρίσκομαι. — μεταπέμπομαι προσκαλῶ. — ἀρχή ἡ χώρα, τὴν ὁποίαν διοικεῖ τις : ἡ σατραπεία. — σατράπης ἐλέγετο ὁ διοικητὴς μιᾶς ἐκ τῶν εἴκοσι μεγάλων διοικήσεων ἢ σατραπειῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἦτο διηρημένον τὸ περσικὸν κράτος· ἡ σατραπεία τοῦ Κύρου περιελάμβανε τὴν Λυδίαν, τὴν Μεγάλην Φρυγίαν καὶ τὴν Καππαδοκίαν (βλ. χωρογρ. πίν.). — ἀπέδειξε, ἀόρ. τοῦ ἀποδείκνυμι διορίζω. — Καστωλὸς πόλις τῆς Λυδίας, πιθανῶς πλησίον τῶν Σάρδεων· ἡ πεδιάς τοῦ Καστωλοῦ (Καστωλοῦ πεδίον) ἦτο ὁ τόπος, ὅπου ἐγίνοντο κατ' ἔτος αἱ ἐπιθεωρήσεις τῶν στρατευμάτων τῆς σατραπείας τοῦ Κύρου. — Τισσαφέρνης σατράπης τῆς Καρίας. — ὀπλῖται ἐκαλοῦντο οἱ βαρέως ὀπλισμένοι πεζοὶ στρατιῶται· οὗτοι ἔφερον κράνος, θώρακα, κνημῖδας, ξίφος, ἀσπίδα καὶ δόρυ (βλ. πίν. III ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — Παρράσιος ὁ ἐκ τῆς Παρρασίας, χώρας τῆς Ἀρχαδίας. — ἀρχων ἀρχηγός.

§ 3. κατέστη, ἀόρ. ὀριστ. τοῦ καθίσταμαι· καθίσταμαι εἰς τὴν βασιλείαν γίνομαι βασιλεὺς. — ἐπιβουλεύω τινὶ ἐπιβουλεύομαι τινος, σχεδιάζω κακὸν ἐναντίον τινός. — ἀποκτενῶν, μέλλ. μτχ. τοῦ ἀποκτείνω· ὡς ἀποκτενῶν με σκοπὸν νὰ (τὸν) φονεύσῃ. — ἔξαιτοῦμαι τινος ζητῶ ὡς ἰδικήν μου χάριν τὴν σωτηρίαν τινός : με τὰς παρακλήσεις μου σφάζω τινά. — ἀποπέμπω ἀποστέλλω.

§ 4 - 5. ἀτιμάζομαι προσβάλλομαι, ἐντροπιάζομαι. — βουλεύομαι σκέπτομαι. — ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ πῶς νὰ μὴ εἶναι ποτὲ πλέον εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀδελφοῦ του. — δὴ ὡς

γνωστόν. — ὑπάρχω τινί εἶμαι ἐξ ἀρχῆς ὑπέρ τινος, ὑποστηρίζω τινά. — φιλῶ ἀγαπῶ. — ἀφικνοῦμαι ἔρχομαι. — ἀποπέμπομαι κατευδώνω ἀπὸ πλησίον μου. — διατιθεῖς, ἐνεστ. μτχ. τοῦ διατίθην διαθέτω. — οἱ παρ' ἑαυτῷ βάρβαροι οἱ βάρβαροι τῆς σατραπείας του. — ἐπιμελοῦμαι τινος φροντίζω διὰ τινά. — εὐνοϊκῶς ἔχω τινί εὐνοϊκῶς διακίμαι (εἶμαι ἀφωσιωμένος) πρὸς τινά.

§ 6 - 7. δύναμις στρατιωτικὴ δύναμις, στράτευμα. — ὡς ἐδύνατο μάλιστα ἐπικρυπτόμενος ὅσον ἤμποροῦσε περισσότερον κρυφίως. — ὅτι ἀπαρασκευότατον ὅσον τὸ δυνατόν ἀπαράσκευον. — λαμβάνω καταλαμβάνω, εὐρίσκω. — συλλογὴ συνάθροισις στρατοῦ, στρατολογία. — φυλακὴ φρουρά. — τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις = ἐκάστῳ τῶν φρουράρχων (τούτων, δηλ. τῶν φυλακῶν). — λαμβάνω, ἐδῶ : στρατολογῶ, προσλαμβάνω ὡς μισθοφόρους, — ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρους καὶ γενναιοτέρους. — ὡς ἐπιβουλευόντος Τισσ. ταῖς πόλεσι διότι δῆθεν ὁ Τισσ. ἐπεβουλεύετο (αὐτὰς) τὰς πόλεις. — καὶ γὰρ καθόσον μάλιστα. — τὸ ἀρχαῖον ἐξ ἀρχῆς, ἀρχικῶς. — ἀφειστήκεσαν, ὑπερσυντλκ. τοῦ ἀφίσταμαι ἀποστατῶ. — προαισθόμενος, ἀόρ. μτχ. τοῦ προαισθάνομαι. — ἐκβάλλω ἐξορίζω. — ὑπολαμβάνω τοὺς φεύγοντας λαμβάνω ὑπὸ τὴν προστασίαν μου τοὺς ἐξορίστους. — πειρῶμαι προσπαθῶ. — κατάγω τινά ἐπαναφέρω τινά (ἐξόριστον) εἰς τὴν πατρίδα του. — ἐκπεπτωκότας, πρkm. μτχ. τοῦ ἐκπίπτω ἐξορίζομαι. — καὶ αὕτη καὶ τοῦτο (τὸ ὅτι δηλ. ἐπολιόρκει τὴν Μίλητον). — αὖ πάλιν.

§ 8. ἀξίῳ προβάλλω τὴν ἀξίωσιν. — οἱ = αὐτῷ (τῷ Κύρῳ). — συμπράττω τινί τι βοηθῶ τινά εἰς τι. — ἐπιβουλή πρὸς τινά ἐχθρικὰ σχέδια ἐναντίον τινός. — ἀμφὶ τὰ στρατεύματα εἰς συντήρησιν τῶν στρατευμάτων. — οὐδὲν ἄχθομαι διόλου δὲν δυσχερεστοῦμαι. — οἱ γιγνόμενοι δασμοὶ οἱ εἰσπραττόμενοι φόροι. — ἐκ τῶν πόλεων, ὧν = ἐκ τῶν πόλεων, ἄς.

§ 9. αὐτῷ χάριν αὐτοῦ (τοῦ Κύρου). — Χερρόνησος ἡ Θρακικὴ Χερσονήσος ἡ παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον. — καταντιπέραν ἀπέναντι. — Ἀβυδος ἀρχαία πόλις τῆς Τρωάδος εἰς τὸ στενότερον μέρος τοῦ Ἑλλήσποντου. — φυγὰς ἐξόριστος. — συγγενόμενος, ἀόρ. μτχ.

τοῦ συγγίγνομαι τινι σχετίζομαι μέ τινα. — ἡγάσθη, ἀόρ. ὀριστ. τοῦ ἄγαμαι ἐκτιμῶ πολύ. — μύριοι δέκα χιλιάδες. — δαρεικὸς περσικὸν νόμισμα χρυσῶν κοπὲν ἐπὶ τοῦ βασιλέως Δαρείου· εἶχεν ἀξίαν 20 δραχμῶν ἀττικῶν (ἡ ἀττικὴ δραχμὴ = 8 σημερινὰ χρυσᾶ). — χρυσίον χρυσᾶ νομίσματα, χρήματα. — ὀρμῶμαι ἐκ Χερρονήσου ἔχω τὴν Χερσόνησον ὡς ὀρμητήριον. — ὑπὲρ Ἑλλήσποντον ὑπεράνω τοῦ Ἑλλήσποντου. — συμβάλλομαι τινι εἰς τὴν τροφήν συνεισφέρω εἰς τινα διὰ τὴν συντήρησιν. — ἐκὼν, ἐκούσα, ἐκὸν θέλων, ἐκουσίως, θεληματικῶς. — τὸ στράτευμα λανθάνει τρεφόμενον τὸ στράτευμα συντηρεῖται κρυφίως (χωρὶς νὰ τὸ ἀντιλαμβάνεται κανεὶς).

§ 10. ξένος φίλος (ἐκ ξένης χώρας). — οἶκοι ἐν τῇ πατρίδι. — ἀντιστασιώτης ἀντίπαλος πολιτικός. — αἰτῶ τινα ζητῶ παρὰ τινος. — εἰς, πρὸ τῶν ἀριθμητικῶν : ἕως. — ξένος, ἐδῶ : μισθοφόρος. — τριῶν μηνῶν μισθὸν χρήματα διὰ μισθοδοσίαν (τοῦτων, τῶν δισχιλίων περὶπου μισθοφόρων) τριῶν μηνῶν. — περιγίγνομαι τινος ὑπερισχύω τινός, καταβάλλω τινά. — δέομαι τινος παρακαλῶ τινα. — πρόσθεν πρότερον. — καταλύω πρὸς τινα συμφιλιώνομαι μέ τινα. — συμβουλεύομαι τινι ζητῶ τὴν συμβουλὴν, τὴν γνώμην τινός.

§ 11. κελεύω τινὰ παραγγέλλω εἰς τινα. — παραγίγνομαι προσέρχομαι, ἔρχομαι πλησίον (τινός). — ὡς βουλόμενος διότι τάχα ἤθελε. — Πισίδαι κάτοικοι τῆς ἀρχαίας Πισιδίας, χώρας εἰς τὰ νότια τῆς Μ. Ἀσίας. — πράγματα παρέχω τινὶ ἐνοχλήσεις παρέχω εἰς τινα, ἐνοχλῶ τινα. — Στυμφάλιος ὁ ἐκ τῆς Στυμφάλου, πόλεως τῆς βορείου Ἀρκαδίας. — ὡς πολεμήσων διότι δῆθεν ἐσκόπευε νὰ πολεμήσῃ.

(2, 1-18)

§ 1. δοκεῖ μοι φαίνεται εἰς ἐμὲ καλόν, ἀποφασίζω. — ἤδη πλέον. — ἄνω εἰς τὰ μεσόγεια, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας. — τὴν πρόφασιν ποιοῦμαι προφασίζομαι. — ὡς βουλόμενος, ἐδῶ : ὅτι τάχα ἤθελε. — ὡς ἐπὶ τούτους δῆθεν ἐναντίον τούτων. — ἤκειν νὰ ἔλθῃ. — συναλλαγέντι, ἀόρ. μτχ. τοῦ συναλλάττομαι πρὸς τινα συμφιλιώνομαι μέ τινα. — οἱ οἶκοι (ἀντιστασιώται) οἱ ἐν τῇ πατρίδι πολιτι-

κοὶ ἀντίπαλοι. — προειστήκει ἦτο ἀρχηγός· ὑπερσυντλκ. τοῦ προ-
ῖσταμαι. — ἐν ταῖς πόλεσι, δηλ. ταῖς Ἰωνικαῖς. — τὸ ξενικὸν τὸ
μισθοφορικὸν στρατεύμα.

§ 2 - 3. καταπράττω φέρω εἰς καλὸν πέρας. — ἐφ' ἃ ἐκεῖνα, διὰ
τὰ ὅποια. — παύομαι (τοῦ πολέμου) παύω τὸν πόλεμον. — κατα-
γάγοι, ἀόρ. εὐκτ. τοῦ κατάγω (βλ. κεφ. 1, § 6 - 7, σελ. 114). — οἴ-
καδε εἰς τὴν πατρίδα. — πιστεύω τινὶ ἔχω ἐμπιστοσύνην εἰς τινα. —
παρῆσαν εἰς Σάρδεις ἦλθον εἰς τὰς Σάρδεις. — παραγίγνομαι (βλ.
κεφ. 1, § 11, σελ. 115). — γυμνῆς (ἢ γυμνήτης) ἐκαλεῖτο ὁ ἐλαφρῶς
ὀπλισμένος πεζὸς στρατιώτης, ὁ ὁποῖος ἔφερεν ἢ σφενδόνην (σφενδο-
νήτης) ἢ ἀκόντιον (ἀκοντιστής) ἢ τόξον (τοξότης). — πελ-
ταστής ἐκαλεῖτο ὁ φέρων δόρυ, ξίφος καὶ μικρὰν ἡμισελήνοειδῆ ἀσπί-
δα, τὴν πέλτην. — στρατεύομαι ἀμφὶ Μίλητον πολιορκῶ τὴν Μί-
λητον.

§ 4. ἡγοῦμαι νομίζω. — ἡ ὥς ἐπὶ Πισίδας παρὰ ὅση θὰ ἐχρειάζε-
το ἐναντίον τῶν Πισιδῶν. — ἡ ἐδύνατο = ὥς ἐδύνατο (κεφ. 1, § 6 - 7,
σελ. 114). — στόλος ἡ ἐτοιμασία πρὸς ἐκστρατεῖαν. — ἀντιπαρασκευ-
άζομαι παρασκευάζομαι καὶ ἐγὼ ἐναντίον ἄλλου παρασκευαζομένου.

§ 5 - 6. ὀρμῶμαι ξεκινῶ. — ἐξελαύνω... ἐπὶ ἢ εἰς προχωρῶ...
καὶ φθάνω εἰς. — σταθμός, ἢ λ. σημαίνει ἀπόστασιν διάνυομένην ἐντὸς
μιάς ἡμέρας. — παρασάγγης μονὰς μετρήσεως μήκους παρὰ τοῖς Πέρ-
σαις· ἰσοδυναμεῖ πρὸς 5 1/2 καὶ πλέον σημερινὰ χιλιόμετρα. — εὖρος
πλάτος. — πλέθρον μονὰς μήκους τριάκοντα καὶ ἐνὸς μέτρων. — ἐξευ-
γμένη ἑπτὰ πλοίοις ἀποτελούμενη ἀπὸ ἑπτὰ συνεζευγμένα πλοῖα. —
Δόλοπες λαὸς θεσσαλικὸς πλησίον εἰς τὴν Πίνδον. — Αἰνιᾶνες λαὸς
θεσσαλικὸς πλησίον τῆς Οἰτῆς καὶ τοῦ Σπερχεῖοῦ. — Ὀλύνθιοι κά-
τοικοι τῆς Ὀλύνθου, ἀρχαίας πόλεως τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου.

§ 7 - 8. βασιλεία ἀνάκτορα. — παράδεισος περιπεφραγμένος τό-
πος ἀναψυχῆς καὶ διασκέδασεως, κατάφυτος καὶ πλήρης ἀγρίων ζώων. —
μέγας βασιλεὺς ἐκαλεῖτο ὁ βασιλεὺς τοῦ περσικοῦ κράτους. — ἐρυ-
μνὸς ὄχυρός. — ἐμβάλλω, ἐπὶ ποταμοῦ = χύνομαι.

§ 9 - 10. ἐξέτασις ἐπιθεώρησις. — ἀριθμὸς ἀρίθμησης. — γίγνο-

μαι ἐπὶ ποσῶν καὶ ἀριθμῶν : συμποσοῦμαι εἰς, ἀνέρχομαι εἰς. — Πέλ-
ται πόλις τῆς Φρυγίας. — τὰ Λύκαια ἑορτὴ πρὸς τιμὴν τοῦ Λυκαίου
Διὸς τελουμένη ἐπὶ τοῦ Λυκαίου ὄρους ἐν Ἀρκαδίᾳ· θύω τὰ Λύκαια
μὲ θυσίας ἑορτάζω τὰ Λύκαια. — τίθημι ἀγῶνα διοργανῶν (ἀθλητι-
κόν) ἀγῶνα. — στλεγγίς κόσμημα τῆς κεφαλῆς ἐν εἶδει κτενίου. —
θεωρῶ τὸν ἀγῶνα παρίσταμαι ὡς θεατῆς εἰς τὸν ἀγῶνα.

§ 11 - 13. Καῦστρου πεδῖον πόλις τῆς Φρυγίας. — ἰόντες, μτχ.
τοῦ ἔρχομαι. — αἱ θύραι (Κύρου) ἡ σκηνή (τοῦ Κύρου). — ἐλ-
πίδας λέγων διῆγε διαρκῶς ἔλεγεν (εἰς αὐτοὺς) νὰ ἐλπίζουν. — δῆ-
λός εἰμι μετὰ μτχ. : εἶναι φανερόν ὅτι ἐγώ... — ἀνιῶμαι λυποῦμαι,
στενοχωροῦμαι. — πρὸς τοῦ τρόπου (τοῦ) Κύρου σύμφωνον πρὸς
τὸν χαρακτῆρα (ἴδιον τοῦ χαρακτῆρος) τοῦ Κ. — ἀποδίδωμι πλη-
ρῶν τὰ ὀφειλόμενα. — δ' οὖν ὅπωςδῆποτε. — ἡ Κίλισσα ἡ βασίλισσα
τῆς Κιλικίας. — φυλακὴ σωματοφυλακή. — Ἀσπένδιος ὁ ἐκ τῆς
'Ασπένδου, πόλεως τῆς Παμφυλίας εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν.

§ 14 - 16. δεηθῆναι, ἀόρ. τοῦ δέομαί τινος (βλ. κεφ. 1, § 10,
σελ. 115). — νόμος (ἐστὶ) τινι ὑπάρχει συνήθεια εἰς τινα, συνηθί-
ζει τις. — ἐπὶ τεττάρων εἰς βάθος τεσσάρων ἀνδρῶν, εἰς τέσσαρας σει-
ράς. — θεωρῶ, ἐδῶ : ἐπιθεωρῶ. — παρελαύνω περνῶ ἔμπροσθεν. —
ἴλη τμήμα ἵππικου 64 ἀνδρῶν. — τάξις τμήμα πεζικοῦ 100 ἀνδρῶν.
— ἄρμα πολεμικὸν ὄχημα μὲ δύο τροχοὺς, ὀπίσω μόνον ἀνοικτὸν καὶ
ἀσκεπές. — ἀρμάμαξα ὄχημα μὲ τέσσαρας τροχοὺς, ὀπίσω καὶ ἐπάνω
κλειστόν, εἰς δὲ τὰ πλάγια μόνον μὲ παραπετάσματα, χρησιμεῦον εἰς
τὰς ὁδοιπορίας πρὸς μεταφορὰν ἐπιφανῶν προσώπων, ἰδίως δὲ γυναι-
κῶν. — φοινικοῦς κόκκινος. — ἐκκαλύπτομαι ξεσκεπάζομαι· ἀσπίς
ἐκκεκαλυμμένη ἀσπίς χωρὶς τὸ (συνήθως δερμάτινον) κάλυμμά της.

§ 17 - 18. παρελαύνω τινὰ περνῶ ἔμπροσθέν τινος. — πρὸ τῆς
φάλαγγος μέσης πρὸ τοῦ μέσου τῆς φάλαγγος· φάλαγξ δὲ ὁ ὅλος
στρατὸς παρατεταγμένος πρὸς μάχην. — προβάλλομαι προτείνω. —
τὰ ὅπλα, δηλ. τὰ δόρατα (πρὸς ἐπίθεσιν) καὶ τὰς ἀσπίδας (πρὸς
ἄμυναν). — ἐπιχωρῶ προχωρῶ ὡς εἰς ἐπίθεσιν. — προλέγω τί τινι
ἀνακοινῶν τι εἰς τινα. — ἐπῆσαν, πρτκ. τοῦ ἐπέρχομαι. — ἐκ

τούτου μετὰ τοῦτο. — τῶν στρατιωτῶν θάττον προϊόντων ἐπειδὴ οἱ στρατιῶται ἐπροχώρουν ταχύτερον (παρ' ὅσον ἔπρεπεν). — ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου μόνοι των, χωρὶς καμίαν διαταγὴν. — δρόμος ἐγένετο αὐτοῖς = ἔτρεξαν αὐτοί : τροχάδην διηυθύνθησαν αὐτοί. — οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀγορᾶς, οἱ ἔμποροι. — τὰ ὦνια τὰ (πρὸς πώλησιν ἐν τῇ ἀγορᾷ) ἐμπορεύματα. — ἦσθη, ἀόρ. τοῦ ἥδομαι εὐχαριστοῦμαι.

(8, 1 - 27)

§ 1 - 3. πλήθω εἶμαι γεμάτος· ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσιν ἦτο ἡ ὥρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀγορὰ εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀνθρώπους (δηλ. ὁ χρόνος ἀπὸ 9 - 11¹/₂ π.μ. περίπου). — σταθμός κατάλυμα, τόπος (πρὸς διαμονὴν στρατιωτῶν). — καταλύω σταθμεύω. — ἡνίκα ὁπότε. — προφαίνομαι φαίνομαι μακρόθεν, προβάλλω. — ἐλαύνω τρέχω ἔφιππος. — ἀνὰ κράτος ὀλοταχῶς. — ἰδρουντι τῷ ἵππῳ μὲ ἰδρωμένον τὸν ἵππον του. — ἐντυγχάνω τινὶ συναντῶ τινα. — τάραχος ταραχή. — δοκῶ νομίζω. — (βασιλέα) αὐτίκα ἐπιπεσεῖσθαι σφίσιν ἀτάκτοις (οὔσι) ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀμέσως θὰ ἐπιπέσῃ κατ' αὐτῶν εὐρισκομένων εἰς ἀτάξιαν. — παλτὸν ἀκόντιον. — καθίσταμαι τοποθετοῦμαι.

§ 4 - 7. σπουδὴ βία. — ἐχόμενος (δηλ. τοῦ Κλεάρχου) πλησίον τοῦ Κλ. (βλ. πίν. VII ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — ἔσχε, ἀόρ. τοῦ ἔχω καταλαμβάνω. — τὸ πελταστικὸν οἱ πελτασταί. — ὕπαρχος ὑπαρχηγός. — ὅσον περίπου. — παραμηρίδια μετὰλλινα καλύμματα προφυλάσσοντα τοὺς μηρούς. — ψιλὴ ἀπροφύλακτος (ἄνευ δηλ. κράνους). — καθίσταμαι εἰς τὴν μάχην προσέρχομαι εἰς τὴν μάχην. — προμετωπίδια καὶ προστερνίδια ταῦτα ἦσαν μετὰλλινα καλύμματα προφυλάσσοντα τὸ μέτωπον καὶ τὸ στήθος (τὸ στήθος) τῶν πολεμικῶν ἵππων. — Ἑλληνικὴ μάχαιρα αὕτη ἦτο ξίφος ὀλίγον κυρτὸν μὲ μίαν κόψιν.

§ 8 - 11. μέσον ἡμέρας μεσημβρία. — δεῖλη τὸ μετὰ μεσημβρίαν χρονικὸν διάστημα τῆς ἡμέρας, τὸ ὅποιον ἐχωρίζετο ἐξ ἡμισείας εἰς δειλὴν πρωτὴν καὶ δειλὴν ὀψίαν. — χρόνῳ συχνῶ ὕστερον μετὰ πολὺν χρόνον. — μελανία μαυρίλα. — ἐπὶ πολὺ εἰς μεγάλην ἐκ-

τασιν. — **τάχα** δὴ εὐθὺς πλέον. — **ἐχόμενοι** (δηλ. τούτων ἦσαν) κατόπιν τούτων ἦσαν. — **γεροφόροι** στρατιῶται φέροντες γέρρα· τὰ γέρρα ἦσαν τετράγωνοι ἐπιμήκεις ἀσπίδες πλεκταὶ ἀπὸ κλάδους ἰτέας ἢ λύγου· μερικὰ ἔθνη ἐπεκάλυπτον αὐτὰς μὲ ἀκατέργαστα δέρματα βοῶν. — **ἀσπίς ποδῆρης** ἀσπίς μακρὰ ἕως εἰς τοὺς πόδας κάτω. — **πλαίσιον** παράταξις τοιαύτη, ὥστε νὰ σχηματίζεται τετράγωνον. — **διαλείπω** ἀπέχω. — **συχνὸν** (ἐπίρρ.) πολὺ. — **ἀποτεταμένα**, πρkm. τοῦ **ἀποτείνομαι** προεκτείνομαι. — **δίφρος** τὸ κύριον μέρος τοῦ ἄρματος, ὅπου ἐστέκετο ὁ ὀδηγῶν τὸ ἄρμα, ὁ ἡνίοχος (βλ. εἰκ. δρεπανηφόρου ἄρματος, πίν. IV ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **βλέποντα** ἐστραμμένα. — **ὥς διακόπτειν** = ὥστε **διακόπτειν**· **διακόπτω** κόπτω εἰς δύο, κατακόπτω.

§ 12 - 13. **παρελαύνω** διέρχομαι (περνῶ) ἐφιππος. — **πάντα ἡμῖν πεποιήται** τὸ πᾶν ἔχομεν κατορθώσει. — **τὸ μέσον στίφος** τὸ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ἐχθρικῆς παρατάξεως στίφος (δηλ. τοὺς πρὸ τοῦ βασιλέως ὑπὸ τὸν Ἀρταγέρσην ἐξακισχιλίους ἵππεῖς). — **περιῆν**, πρτκ. τοῦ **περίειμι** εἶμαι ὑπέρτερος, ὑπερέχω. — **τοῦ Κύρου εὐωνύμου** ἔξω ἦν (βλ. πίν. VII ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **ἀποσπῶ** ἀπομακρύνω. — **ἐκατέρωθεν** καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. — **μέλει μοι** φροντίζω. — **ὅπως καλῶς ἔχοι** (τὸ **πρᾶγμα**) πῶς τὸ πρᾶγμα (ἡ μάχη) ν' ἀποβῇ καλῶς.

§ 14 - 16. **ὁμαλῶς** μὲ κανονικὸν βᾶδισμα. — **προῆει**, πρτκ. τοῦ **προέρχομαι** προχωρῶ. — **ἔτι** ἀκόμη. — **ἐν τῷ αὐτῷ** (**τόπῳ**) εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν. — **οὐ πάνυ** πρὸς τινι οὐχὶ πολὺ πλησίον τινός. — **καταθεῶμαι** παρατηρῶ καλῶς. — **ἐκατέρωσε** καὶ πρὸς τὸ ἐν μέρος καὶ πρὸς τὸ ἄλλο. — **ἀποβλέπω** κατευθύνω τὸ βλέμμα μου. — **ὕπελάσας**, ἄορ. τοῦ **ὕπελαύνω** προστρέχω πλαγίως ἐφιππος. — **ὥς συναντῆσαι** = ὥστε **συναντῆσαι**. — **ἤρετο**, ἄορ. β' τοῦ ἐρωτῶ. — **ἐπιστήσας**, δηλ. **τὸν ἵππον** ἐφίστημι σταματῶ. — **ἱερὰ** τὰ μαντικὰ σημεῖα τὰ φαινόμενα εἰς τὰ σπλάγχχνα τῶν θυσιαζομένων ζώων. — **σφάγια** τὰ μαντικὰ σημεῖα τὰ παρατηρούμενα εἰς τὰ πρὸς θυσίαν ζῶα πρὸ τῆς σφαγῆς καὶ κατ' αὐτήν. — **ἰόντος** νὰ διέρχεται (νὰ περνᾷ). — **τὸ σύνθημα** **παρέρχεται** **δεύτερον** τὸ σύνθημα διέρχεται (διὰ τῶν τάξεων) διὰ δευτέραν φοράν· τὸ σύνθημα ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ εἰς τοὺς ἱσταμένους πλησίον τοῦ ἀνδρας καὶ κατόπιν μετεδίδετο ἀπὸ τὸν ἕνα

εἰς τὸν ἄλλον μέχρι τοῦ τελευταίου ἐν τῇ παρατάξει στρατιώτου· ἀπὸ τοῦτον δὲ πάλιν μετεδίδετο κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἀντιστρόφως μέχρι τοῦ ἀρχηγοῦ. — καὶ ὃς καὶ οὗτος. — **θαυμάζω** ἀπορῶ, παραξενεύομαι. — **παραγγέλλω** (τὸ σύνθημα) δίδω τὸ σύνθημα. — **χώρα** θέσις.

§ 17 - 20. **στάδιον** ἀρχαία μονὰς μήκους· ἰσοδυναμεῖ πρὸς 185 περίπου μέτρα. — **τῷ φάλαγγε διειχέτην** = αἱ δύο φάλαγγες διείχον· **διέχω** ἀπέχω, εὐρίσκομαι μακράν. — **παιανίζω** ψάλλω τὸν παιᾶνα· **παιάν** ᾄσμα πολεμικόν, τὸ ὁποῖον ἔψαλλον οἱ Ἕλληνες πρὸ τῆς μάχης πρὸς τιμὴν τοῦ Ἄρεως. — **ἤρχοντο**, πρτκ. τοῦ **ἄρχομαι** ἀρχίζω, κάμνω ἀρχήν. — **ἀντίος ἔρχομαί τινι** ἐπέρχομαι ἀντιμέτωπος κατὰ τινος. — **ἐκκυμαίνει τι τῆς φάλαγγος μέρος** τι τῆς παρατάξεως ἐξέρχεται πρὸς τὰ ἐμπρὸς ὡς κύμα. — **θέω τρέχω· δρόμῳ θέω** προχωρῶ μὲ ταχὺν βηματισμὸν (τροχάδην). — **φθέγγομαι** ἐκβάλλω κραυγήν. — **οἶον** ὅπως, καθὼς. — **τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελίζουσι** ἀλαλάζουν (φωνάζουν ἀλαλὰ) ἐπικαλούμενοι τὸν Ἐνυάλιον· ὁ Ἐνυάλιος ἦτο θεὸς τοῦ πολέμου. — **τόξευμα ἐξικνεῖται** ριπτόμενον βέλος φθάνει εἰς τὸν σκοπὸν του. — **ἐκκλίνω** στρέφω τὰ νῶτα. — **ἐνταῦθα δὴ** τότε πλέον. — **κατὰ κράτος** μὲ ὅλην των τὴν δύναμιν. — **προΐδοιεν**, ἄορ. τοῦ **προορῶ** βλέπω ἐμπρός μου. — **δίισταμαι** διαχωρίζομαι, ἀφήνω διάστημα. — **ἔστιν ὅστις** τίς, κάποιος. — **κατελήφθη** ὑπὸ ἄρματος· ἄορ. τοῦ **καταλαμβάνομαι** προφθάνομαι. — **ἰππόδρομος** ἵπποδρόμιον. — **ἐκπλαγεῖς**, ἄορ. μτχ. τοῦ **ἐκπλήττομαι** τὰ χάνω.

§ 21 - 24. **τὸ καθ' αὐτοῦς** τὸ ἀπέναντί των στράτευμα (τῶν πολεμίων). — **οὐδ' ὥς οὐδὲ οὕτως**, ἐν τούτοις δέν. — **ἐξήχθη**, ἄορ. τοῦ **ἐξάγομαι** παρασύρομαι. — **συνεσπειραμένην**, πρκμ. μτχ. τοῦ **συσπειρῶμαι** συμπυκνοῦμαι. — **ἐπιμελοῦμαι** παρατηρῶ μὲ προσοχήν. — **ἦδει**, πρτκ. τοῦ **οἶδα** γνωρίζω. — **ἡγοῦμαι** διοικῶ. — **ἰσχύς** δύναμις, στρατός. — **χρήζω** ἔχω ἀνάγκην. — **αἰσθάνομαι** λαμβάνω γνῶσιν. — **γίγνομαι** ἔξω τινὸς εὐρίσκομαι ἔξω τινός. — **ἐκ τοῦ ἀντίου** ἀπὸ τὸ ἀπέναντι μέρος. — **τοῖς ἔμπροσθεν αὐτοῦ τεταγμένοις**, ἐννοεῖ τοὺς ὑπὸ τὸν Ἀρταγέρσην 6.000 ἵππεῖς. — **ἐπικάμπτω** κάμνω καμπήν, στροφήν. — **ὥς εἰς κύκλωσιν** ἵνα περικυκλώσῃ, καθὼς φαίνεται. — **δείσας**, ἄορ. τοῦ **δέδοικα** ἢ **δέδια** φοβοῦμαι. — **γίγνομαι** ὀπισθεν ἔρ-

χομαι ἐκ τῶν ὀπισθεν. — ἐλαύνω ἀντίος (τινὶ) ἐπέρχομαι κατ' εὐθείαν ἐναντίον (τινός). — ἐμβάλλω ἐφορμῶ.

§ 25 - 27. ὁμοτράπεζοι εὐγενεῖς Πέρσαι ἀποτελοῦντες τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Κύρου. — ἡνέσχετο, ἄορ. τοῦ ἀνέχομαι συγκρατοῦμαι. — ἴεμαι ὁρμῶ. — παίω κτυπῶ. — τιτρώσκω πληγώνω. — Κτησίας, οὗτος κατήγετο ἐκ τῆς Κνίδου, πόλεως τῆς Καρίας· αἰχμαλωτισθεὶς ὑπὸ τῶν Περσῶν ἔζησεν ἐπὶ 17 ἔτη (415 - 398 π. Χ.) ἐν τῇ περσικῇ αὐτῇ καὶ συνώδευσε τὸν βασιλεῖα Ἀρταξέρξην εἰς τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην· συνέγραψε τὰ Περσικά, δηλ. περσικὴν ἱστορίαν, τῆς ὁποίας ἀποσπάσματα μόνον σφύζονται. — ἰῶμαι θεραπεύω. — ἀκοντίζω παλτῶ ρίπτω ἀκόντιον καὶ με αὐτὸ κτυπῶ. — βιαίως με δύναιμι, δυνατά. — κεῖμαι κεῖμαι νεκρός.

(10, 1 - 19)

§ 1 - 4. ἐνταῦθα δὴ τότε λοιπὸν (δηλ. μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου). — ὥρμητο, ὑπερσυντλκ. τοῦ ὁρμῶμαι ξεκινῶ. — διέσχον, ἄορ. τοῦ διέχω (βλ. κεφ. 8, § 17 - 20, σελ. 120). — οἱ μὲν, δηλ. οἱ Ἕλληνες. — τοὺς καθ' αὐτοὺς (βλ. κεφ. 8, § 21 - 24, σελ. 120, « τὸ καθ' αὐτοὺς »). — ὥς πάντα νικῶντες με τὴν ιδέαν, ὅτι καθ' ὅλην τὴν παράταξιν ἦσαν νικηταί.

§ 5. τὰ σκευοφόρα, κυρίως : τὰ ὑποζύγια τὰ μεταφέροντα τὰς ἀποσκευάς· ἔπειτα, ὅπως ἐδῶ : αἱ ἀποσκευαί. — εἰς τὸ πρόσθεν οἴχομαι πηγαίνω (βαδίζω) πρὸς τὰ ἐμπρός. — ἴοιεν, εὐκτ. τοῦ ἔρχομαι. — ἀρήγω βοηθῶ.

§ 6 - 8. ταύτη προσιόντα ἐὰν θὰ προσήρχετο ἀπὸ τούτου τοῦ μέρους (δηλ. ὀπισθεν). — ἄγω (ἀμτβτ.) προσέρχομαι, πορεύομαι. — ἦ (ἀπὸ ἐκεῖ) ὅπου. — παρέρχομαι προσπερνῶ. — ἀπάγω ἀποχωρῶ, ἀπέρχομαι. — ἀναλαμβάνω λαμβάνω μαζί μου. — σύνοδος συμπλοκή. — διήλασε (τοῦ διελαύνω) κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστὰς με τὸ ἵππικόν του διῆλθε διὰ μέσου τῶν Ἑλλήνων πελταστῶν (βλ. πίν. VII ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — κατέκανε, ἄορ. τοῦ κατακαίνω φονεύω. — διαστάντες (τοῦ διάσταμαι) διανοίξαντες τὰς τάξεις των. — Ἀμφιπολίτης κάτοικος τῆς Ἀμφιπόλεως, ἀποικίας τῶν Ἀθη-

ναίων παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος ἐν τῇ ἀνατολικῇ Μακεδονίᾳ. — φρόνιμος γίγνομαι ἐνεργῶ μετὰ περισκέψεως. — δ' οὖν ὅπως δὴ ποτε. — μείον ἔχω μειονεκτῶ. — ἀπαλλάττομαι ἀπομακρύνομαι, ἀποχωρῶ. — πάλιν εἰς τὰ ὀπίσω. — ἀναστρέφω ἐπιστρέφω. — δὴ πλέον.

§ 9 - 10. προσάγω πρὸς τι ἐπέρχομαι κατὰ τινος. — περιπτύσσω περικυκλώνω. — ἀναπτύσσειν τὸ κέρας νὰ ἀναπτύξουν τὸ κέρας (νὰ δώσουν εἰς τὸ κέρας μεγαλυτέραν ἔκτασιν· βλ. πίν. IX ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — ποιοῦμαι ὅπισθεν τὸν ποταμὸν παρατάσσομαι οὕτως, ὥστε νὰ ἔχω τὸν ποταμὸν ὅπισθέν μου. — καὶ δὴ τότε πλέον. — παρελθὼν, δηλ. τὸ εὐώνυμον κέρας τῶν Ἑλλήνων. — καθίστημι ἀντίαν τὴν φάλαγγα ἀντιπαρατάσσω τὴν φάλαγγα.

§ 11 - 15. τὸ πρόσθεν πρότερον. — δέχομαι ὑπομένω τὴν ἔφον, ἀνθίσταμαι. — ἐκ πλείονος ἀπὸ μεγαλυτέραν ἀπόστασιν. — ἐπιδιώκω καταδιώκω. — κώμης τινός, ἡ κώμη αὕτῃ ἦσαν τὰ Κούναξα. — ἀναστρέφομαι, ἐπὶ στρατιωτῶν : κάμνω στροφὴν καὶ στέκομαι ἀντιμέτωπος τοῦ ἐχθροῦ. — ἐνεπλήσθη, ἄορ. τοῦ ἐμπίμπλαμαι πληροῦμαι, γεμίζω. — τὸ βασιλείον σημεῖον ἡ βασιλικὴ σημαία. — ἀνατεταμένους ἀνυψωμένους. — πέλτη, ἐδῶ : δόρυ. — ψιλῶ ἀπογυμνῶν, κενώνω. — τὰ ὑπὲρ τὰ πέραν. — ἐλαύνω τρέχω ἔφιππος. — ἀνὰ κράτος ὀλοταχῶς.

§ 16 - 19. τίθεμαι τὰ ὄπλα θέτω κάτω (καταθέτω) τὰ ὄπλα μου. — ἅμα μὲν... ἅμα δὲ ἀφ' ἑνὸς μὲν... ἀφ' ἑτέρου δέ. — θαυμάζω ἐκπλήσσομαι. — ἦδесαν, πρτκ. τοῦ οἶδα. — παρῆει ἤρχετο (πρὸς αὐτούς). — εἰκάζω συμπεραίνω. — οἶχομαι ἔχω ἀπομακρυνθῆ. — τι κάποιαν θέσιν. — ἄγομαι μεταφέρω. — καταλαμβάνω εὐρίσκω. — χρήματα πράγματα. — σιτίον τρόφιμον. — σφοδρὰ ἐνδεῖα μεγάλη ἐλλειψις. — διαδίδωμι διαμοιράζω. — ἀνάριστοι ἀγευμάτιστοι. — δὴ ὡς γνωστόν. — ἄριστον γεῦμα. — διαγίγνομαι διέρχομαι, περνῶ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

(1, 2 - 23)

§ 2 - 3. ἅμα τῇ ἡμέρᾳ μαζί με τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἡμέρας, κατὰ τὰ ξημερώματα. — σηματοῦντα, μέλλ. τοῦ σημαίνω παραγγέλλω. — χρή πρέπει. — συσκευάζομαι ἐτοιμάζω τὰ πράγματά μου, τὰς ἀποσκευάς μου. — προϊέναι, ἀπρμφ. τοῦ προέρχομαι προχωρῶ. — εἰς τὸ πρόσθεν πρὸς τὰ ἐμπρός. — συμμείξιαν, ἀόρ. τοῦ συμμείγνυμι τινι συναντῶμαι μέ τινα. — ἐν ὁρμῇ εἶμι εἶμαι ἔτοιμος νὰ ξεκινήσω. — ὁ ἥλιος ἀνέχει ὁ ἥλιος ἀνατέλλει. — Τευθρανία χώρα τῆς Μ. Ἀσίας ἐν τῇ Μυσίᾳ. — Ταμῶς Αἰγύπτιος ἀκολουθήσας τὸν Κῦρον εἰς τὴν ἐκστρατείαν του κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου. — ὠρμητο ὑπερσυντλκ. τοῦ ὀρμῶμαι ξεκινῶ. — ἐπὶ Ἰωνίας διὰ τὴν Ἰωνίαν. — ὅθεν περ ὁπόθεν ἀκριβῶς.

§ 4 - 5. βαρέως φέρω πολὺ λυποῦμαι. — ὦφελε Κῦρος ζῆν εἴθε νὰ ἔζη ὁ Κ. — ἐπαγγέλλομαι ὑπόσχομαι. — καθιεῖν, μέλλ. τοῦ καθίζω. — τῶν νικούντων ἐστὶ εἰς τοὺς νικητὰς ἀνήκει. — τὸ ἄρχειν ἡ ἐξουσία.

§ 6. οἶχομαι ἔχω ἀπέλθει· ὁ πρτκ. ὠχόμην εἶχον ἀπέλθει ἢ (ὅπως ἐδῶ) ἀπῆλθον. — σῖτος τρόφιμα. — κόπτω σφάζω. — ξύλα καύσιμα ξύλα. — μικρὸν ὀλίγον. — οὗ εἰς τὸν τόπον, ὅπου. — οἰστὸς βέλος. — ἐκβάλλω ρίπτω ἔξω ἀπὸ τὴν φαρέτραν (τὴν βελοθήκην). — γέρρα (βλ. βιβλ. Ι, κεφ. 8, § 8 - 11, σελ. 119). — πέλτη μικρὰ ἀσπίς πλεκτὴ ἀπὸ κλάδους δένδρων. — φέρεσθαι διὰ νὰ φέρονται : εἰς τὴν διάθεσιν τῶν θελόντων νὰ λάβουν αὐτάς. — ἔψω βράζω.

§ 7 - 8. ἀμφὶ πλήθουσιν ἀγορὰν (βλ. βιβλ. Ι, κεφ. 8, § 1 - 3, σελ. 118). — κήρυκες ἄνδρες ἀποστελλόμενοι πρὸς τοὺς πολεμίους, διὰ νὰ διαπραγματευθοῦν εἰρήνην· ἐθεωροῦντο πρόσωπα ἱερὰ καὶ ἀπαρα-

βίαστα, ὡς σημεῖον δὲ τοῦ ἀξιωματός των ἔφερον ράβδον ἰδίου σχήματος, ἡ ὁποία ἐκαλεῖτο **κηρύκειον**. — **ἐντίμως ἔχω** τιμῶμαι. — **προσποιοῦμαι** ἰσχυρίζομαι. — **ἐπιστήμων** γνώστης. — **τὰ ἀμφι τάξεις** τὰ ἀφορώντα εἰς τὴν τακτικὴν, εἰς τὴν τέχνην δηλ. τοῦ παρατάσσειν στρατόν. — **ὀπλομαχία**, κυρίως : μάχη δι' ὀπλων. ἔπειτα, ὅπως ἐδῶ : τέχνη τοῦ πολέμου. — **ἀπέκτονε**, πρκμ. τοῦ **ἀποκτείνω**. — **αἱ βασιλέως θύραι** τὰ ἀνάκτορα (ἡ αὐλή) τοῦ βασιλέως. — **εὕρισκεσθαι** νὰ προσπαθοῦν νὰ εὔρουν (νὰ ἐπιτύχουν) διὰ τὸν ἑαυτὸν των.

§ 9 - 11. **βαρέως** μὲ ἀγανάκτησιν. — **οὐ τῶν νικούντων** ἐστὶ δὲν εἶναι ἴδιον τῶν νικητῶν. — **κἀλλιστον** ἀξιοπρεπέστατον. — **αὐτίκα** ἀμέσως. — **ἤξω** θὰ ἐπανέλθω. — **τὰ ἱερὰ** τὰ σπλάγχνα τῶν σφαγίων. — **ἐξηρημένα** βγαλμένα (ἀπὸ τὴν κοιλίαν) πρκμ. τοῦ **ἐξαιροῦμαι**. — **θαυμάζω** δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω. — **πότερα** διὰ ποῖον ἐκ τῶν δύο λόγων. — **ὡς κρατῶν** ὡς νικητής. — **τί δεῖ** τί ἀνάγκη εἶναι. — **ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται** ἐὰν τοῦ κάμουν αὐτὴν τὴν χάριν. — **ἀντιποιοῦμαί τινι τῆς ἀρχῆς** διαμφισβητῶ πρὸς τινὰ τὴν ἀρχὴν (τὴν βασιλείαν). — **παρέχω** παραδίδω.

§ 12 - 14. **εἰ μὴ** (κατόπιν ἀρνήσεως) παρὰ μόνον. — **ἀρετὴ** ἀνδρεία. — **τὸ σῶμα ἡ ζωή**. — **οἶου**, προσκτ. τοῦ **οἶομαι**. — **ἔοικα** ὁμοιάζω. — **οὐκ ἄχαρις** = **χαρίεις** χαριτωμένος, νόστιμος. — **ἴσθι**, προσκτ. τοῦ **οἶδα**. — **περγιγίνομαί τινος** ὑπερῃσχύω τινός, καταβάλλω τινά.

§ 15 - 18. **ὑπολαμβάνω** λαμβάνω τὸν λόγον. — **σὲ ἄσμενος ἐόρακα** μὲ χαρὰν σὲ εἶδα. — **ἐν τοιούτοις πράγμασι** εἰς τοιαύτας περιστάσεις. — **συμβουλευομαί τινι** ζητῶ τὴν συμβουλὴν τινος. — **πρὸς θεῶν** δι' ὄνομα τῶν θεῶν. — **δοκεῖ φαίνεται**. — **οἶσει**, μέλλ. τοῦ **φέρω**. — **οἶσθα** γνωρίζεις. — **ταῦτα ὑπήγετο** (αὐτόν, δηλ. τὸν **Φαλῖνον**) μὲ τὰ μέσα αὐτὰ προσεπάθει νὰ ἐξαπατήσῃ τὸν Φ. — **ὁ παρὰ βασιλέως πρεσβεύων** ὁ ἀπεσταλμένος ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως.

§ 19. **ὑποστρέφω** ἐπιτηδείως ἔξεφύγω. — **δόξα** προσδοκία. — **μυρίαὶ ἐλπίδες** ἄπειροι ἐλπίδες. — **ἄκοντος βασιλέως** ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ βασιλέως. — **ὅπῃ** μὲ ὅποιον τρόπον.

§ 20 - 23. **δέοι**, εὐκτ. τοῦ **δεῖ** εἶναι ἀνάγκη. — **πλείονος ἄξιός εἰμι** εἶμαι χρησιμώτερος. — **σπονδαὶ** ἀνακωχή, εἰρήνη. — **διασημαίνω** δηλώνω καθαρά.

(3, 1 - 14, 17 - 29)

§ 1 - 2. **ἔφοδος** προσέλευσις. — **τῷδε** ἀπὸ τοῦ ἐξῆς. — **ἡ πρόσθεν ἡμέρα** ἡ προηγουμένη ἡμέρα. — **προφύλακες** φρουροί. — **ἐπισκοπῶ** ἐπιθεωρῶ. — **σχολάζω** εὐκαιρῶ.

§ 3 - 5. **καθίστημι** παρατάσσω. — **πάντη** καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν. — **προέρχομαι** προχωρῶ, παρουσιάζομαι. — **εὖοπλος** ὁ ἔχων ὥραϊα ὅπλα. — **φράζω** λέγω, παραγγέλλω. — **εἰμι πρὸς τινι** εὐρίσκωμαι πλησίον τινός. — **ἀνερωτῶ** ἐρωτῶ. — **μάχης δεῖ** εἶναι ἀνάγκη μάχης : πρέπει νὰ γίνη μάχη. — **πορίζω** παρέχω, χορηγῶ.

§ 6 - 7. **ἀπελαύνω** ἀπέρχομαι ἔφιππος. — **ἦκον** ἐπέστρεψαν. — **ὦ ἐπετέτακτο** εἰς τὸν ὁποῖον εἶχε δοθῇ διαταγή. — **πράττω τι** διαπραγματεύομαι τι. — **εἰκότα** λογικά. — **δοκῶ** φαίνομαι. — **ἡγεμῶν** ὁδηγός. — **ἔνθεν** (εἰς μέρος) ἀπὸ τὰ ὅποια.

§ 8 - 9. **μεθίσταμαί τινα** ἀπομακρύνω τινά. — **καθ' ἡσυχίαν** ἀνενοχλήτως, εἰρηνικῶς. — **ἔρχομαι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια** πηγαίνω εἰς μέρος, ὅπου ὑπάρχουν τρόφιμα. — **διατρίβω** ἀργοπορῶ. — **ὄκνῶ μὴ** φοβοῦμαι μήπως. — **ἀποδόξῃ**, ἄρ. τοῦ **ἀποδοκεῖ**· **ἀποδοκεῖ μοι** (μετ' ἀπρμφ.) ἀποφασίζω νὰ μή. — **σπένδομαι** δέχομαι τὰς σπονδὰς (τὴν ἀνακωχήν). — **ἡγοῦμαι** ὁδηγῶ.

§ 10 - 14. **ἐντυγχάνω τινί** συναντῶ τι. — **αὐλῶν** αὐλάκι. — **ὥς** = ὥστε. — **διάβασις** πρόχειρος γέφυρα. — **ἐκπεπτωκότες** ξερριζωμένοι καὶ πεσμένοι κατὰ γῆς. — **ἀποδείκνυμι** δεικνύω, ὀρίζω. — **ἐψητὸς** βρασμένος.

§ 17 - 20. **πίπτω εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα** περιπίπτω εἰς πολλὰ καὶ ἀνυπερβλήτους δυσχερείας. — **εὕρημα** ποιοῦμαι θεωρῶ εὐτύχημά μου. — **αἰτοῦμαι τινα** δοῦναί μοι ζητῶ ἀπὸ τινα νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ. — **ἀποσώζω τινά** ἐπαναφέρω τινά σῶον. — **ἀχαριστία μοι ἐστὶ πρὸς τινος** εὐρίσκω ἀχαριστίαν ἐκ μέρους τινός. — **γνούς**, ἄρ.

τοῦ γινώσκω· ταῦτα γινώσκω σχηματίζω ταύτην τὴν γνώμην. — αἰτοῦμαι βασιλέα παρακαλῶ τὸν βασιλέα. — χαρίζομαι τινι κάμνω χάριν εἰς τινα. — ἐπιστρατεύω ἐκστρατεύω. — κατὰ τοὺς Ἑλληνας ἀπέναντι τῶν Ἑλλήνων. — διήλασα, τοῦ διελαύνω διέρχομαι μετὰ τὸ ἵππικόν μου διὰ μέσου τινός. — συνέμειξα, ἄορ. τοῦ συμμειγνυμί τινι συναντῶμαι μετὰ τινα. — ἐρέσθαι, ἄορ. τοῦ ἐρωτῶ. — μετρίως με μετριοπάθειαν. — εὐπρακτος εὐκατάρθωτος· εὐπρακτότερόν μοί ἐστι εὐκολώτερον κατορθώνω. — διαπράττομαι κατορθώνω, ἐπιτυγχάνω.

§ 21 - 23. μεταστάντες, ἄορ. τοῦ μεθίσταμαι ἀπομακρύνομαι. — ἐπορευόμεθα = ἐβουλόμεθα πορεύεσθαι. — λαμβάνω προλαμβάνω. — ἐν δεινῷ εἰμι εὐρίσκομαι εἰς δεινὴν (πολὺ δύσκολον) θέσιν. — παρέχοντες αὐτῷ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐνῷ παρείχομεν τοὺς ἑαυτοὺς μας εἰς αὐτόν : ἐνῷ ἐδεχόμεθα παρ' αὐτοῦ. — εὖ ποιῶ εὐεργετῶ. — ἀντιποιοῦμαι τινι τῆς ἀρχῆς (βλ. βιβλ. II, κεφ. 1, § 9 - 11, σελ. 124). — οὔτε ἔστι (τι), ὅτου ἔνεκα οὔτε ὑπάρχει κανεὶς λόγος, διὰ τὸν ὅποιον. — λυπῶ ἐνοχλῶ. — ἀδικῶ βλάπτω. — ἀμύνομαι ἀποκρούω. — ὑπάρχω εὖ ποιῶν τινα κάμνω ἀρχὴν νὰ εὐεργετῶ τινα. — ἡττῶμαι τινος εὖ ποιῶν φαίνομαι κατώτερός τινος εἰς τὰς εὐεργεσίας. — εἷς γε δύναμιν κατὰ τὴν δύναμίν μας τοῦλάχιστον.

§ 24 - 27. ἀγορὰν παρέχω παρέχω τροφίμα πρὸς ἀγοράν. — φροντίζω ἀνησυχῶ. — ἄξιον ἀξιοπρεπές. — ἔξεστι εἶναι δυνατόν. — πιστὰ λαμβάνω λαμβάνω διαβεβαιώσεις (ἐνόρκους). — ἡ μὲν τῷ ὄντι, ἀληθῶς. — ἀπάγω ὀδηγῶ. — ἐξῆ, ὑποτακτ. τοῦ ἔξεστι. — πρίασθαι, ἄορ. τοῦ ὠνοῦμαι ἀγοράζω. — δεήσει, μέλλ. τοῦ δεῖ. — ὥς διὰ φιλίας (χώρας) ὅπως διὰ μέσου φιλικῆς χώρας. — ἀσινῶς ἀβλαβῶς : χωρὶς νὰ προξενῇτε βλάβην. — σῖτα τροφαί.

§ 28 - 29. ἄπειμι, μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι. — διαπράττομαι, ἃ δέομαι τελειώνω τὰς ὑποθέσεις μου.

(5, 1 - 21, 24 - 26, 27 - 42)

§ 1 - 2. Ζαπάτας, παραπόταμος τοῦ Τίγρητος. — ἐπιβουλή ἐχθρική ἐνέργεια. — συγγίγνομαι τινι συναντῶμαι μετὰ τινα. — παύω

διαλύω. — ἐροῦντα, μέλλ. τοῦ λέγω. — χρήζω ἐπιθυμῶ. — ἐτοίμως προθύμως.

§ 3 - 6. δεξιαί (χεῖρες) δίδονται ἀνταλλάσσονται χειραψίαι με διαβεβαιώσεις. — φυλάττομαί τινα προφυλάσσομαι ἀπό τινα. — ἀντιφυλαττόμεθα (ὕμᾱς) ἐπίσης προφυλασσόμεθα ἀπὸ σᾶς. — σκοπῶ ἐξετάζω, παρατηρῶ (τὰ συμβαίνοντα). — αἰσθέσθαι, ἄορ. τοῦ αἰσθάνομαι ἀντιλαμβάνομαι. — ἐπινοῶ ἔχω κατὰ νοῦν. — ἔρχομαι εἰς λόγους τινὶ ἔρχομαι εἰς συνομιλίαν μετὰ τινος. — ἐξέλοιμεν, ἄορ. τοῦ ἐξαιρῶ ἐκβάλλω. — ἀπιστία δυσπιστία. — φθάνω προλαμβάνω. — κακόν (τι) ποιῶ τινι κάμνω κακὸν εἰς τινα. — ἀνήκεστος ἀθεράπευτος, ἀνεπανόρθωτος. — μέλλω ἔχω κατὰ νοῦν, σκοπεύω. — ἀγνωμοῦναι παρανοήσεις, παρεξηγήσεις. — συνουσία συνομιλία. — ἦκω ἔχω ἔλθει. — διδάσκω τινά, ὡς ἀποδεικνύω (ἐξηγῶ) εἰς τινα ὅτι.

§ 7. σύνοιδα ἐμαυτῷ συναισθάνομαι. — τὸν θεῶν πόλεμον ὡς πρὸς τὸν πόλεμον με τοὺς θεοὺς. — ἀπὸ ποίου τάχους με ποίαν ταχύτητα. — ἀποφεύγω ξεφεύγω. — ἀποδραΐν, ἄορ. τοῦ ἀποδιδράσκω καταφεύγω, κρύπτομαι. — ὅπως πῶς. — ἐχυρὸν χωρίον ὄχυρος τόπος. — ἀποσταίη, ἄορ. τοῦ ἀφίσταμαι ἀπομακρύνομαι. — πάντῃ πανταχοῦ. — ἴσον ἐξ ἴσου. — κρατῶ τινος ἐξουσιάζω τι.

§ 8 - 11. οὕτω γινώσκω ταῦτα φρονῶ. — συντίθεμαι φιλίαν συνάπτω φιλίαν. — κατατίθεμαι ἐμπιστεύομαι. — πᾶσα ὁδὸς κάθε ὁδός. — εὐπορος εὐκολοδιάβατος. — ἀπορία ἔλλειψις. — πᾶσα ἡ ὁδὸς ὁλόκληρος ἡ ὁδὸς (τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ διανύσωμεν). — διὰ σκότους σκοτεινή, ἄγνωστος. — ἐπίσταμαι γνωρίζω. — δύσπορος δυσκολοδιάβατος. — ὄχλος πλῆθος ἀνθρώπων. — ἐρημία ἀπομόνωσης. — μεστὸς πλήρης. — ἀπορία, ἐδῶ : ἀμνηχανία, δυσκολία. — μανέντες, ἄορ. τοῦ μαίνομαι τρελαίνομαι. — ἔφεδρος ἀντίπαλος. — σῶζω διατηρῶ.

§ 12 - 14. Μυσοί, κάτοικοι τῆς Μυσίας, χώρας εἰς τὰ ΒΔ τῆς Μ. Ἀσίας, ἀπέναντι τῆς Λέσβου. — λυπηρὸς ἐνοχλητικός. — ταπεινὸν παρέχω τινά ταπεινῶνω, ὑποτάσσω τινά. — Πισίδαι (βλ. βιβλ. Ι, κεφ. 1, § 11, σελ. 115). — τεθυμωμένους, πρκμ. τοῦ θυμοῦμαί τινι ἐξοργίζομαι κατὰ τινος. — μᾶλλον εὐκολώτερον. — κολάζομαί τινα

τιμωρῶ τινα. — ἀλλὰ μήν, ἐδῶ : πρὸς δὲ τοῦτοις. — ἐν τοῖς μεταξὺ τῶν. — λυπῶ ἐνοχλῶ. — δεσπότης κυρίαρχος. — ἀναστρέφομαι (συμπερι) φέρομαι. — ὑπηρέτης βοηθός. — χάριν ἔχω τινὶ χρεωστῶ εὐγνωμοσύνην εἰς τινα.

§ 15. ἐνθυμοῦμαι βάλλω εἰς τὸν νοῦν μου, ἀναλογίζομαι. — οὕτω θαυμαστὸν τόσον παράδοξον. — καὶ (ἐπιτατ.) ἥδιστα μὲ πολὺ μεγάλην εὐχαρίστησιν. — δεινὸς λέγειν ἱκανὸς εἰς τὸ λέγειν, ἱκανὸς ρήτωρ.

§ 16 - 19. ταῦτα γινώσκω = οὕτω γινώσκω (§ 8). — βουλεύω κακὸν τινὶ σκέπτομαι κακὸν κατὰ τινος. — κακόνους εἰμί τινι = βουλεύω κακὸν τινι. — ἀντακούω ἀκούω καὶ ἐγώ. — ἀπολέσαι, ἄρ. τοῦ ἀπόλλυμι καταστρέφω. — ἀπορῶ στεροῦμαι. — ὅπλις ἐξόπλις, ὅπλισμός. — ἐν οἷς μὲ τὰ ὅποια. — ἀντιπάσχω πάσχω ἔνεκα τῶν πράξεών μου. — χωρία ἐπιτήδεια θέσεις κατάλληλοι. — διαπορεύομαι διέρχομαι. — ἔξεστιν ἡμῖν δυνάμεθα ἡμεῖς. — ἀπορος ἀδιάβατος. — ταμιεύομαι ἀποχωρίζω. — ὁπόσοις ὕμῶν = τοσούτους ὕμῶν, ὁπόσοις. — διαπορεύω τινὰ διαβιβάζω τινὰ, διευκολύνω εἰς τινα τὴν διάβασιν. — ἀλλὰ τὸ γέ τοι πῦρ... ἐστὶ ἀλλὰ τοῦλάχιστον τὸ πῦρ εἶναι βεβαίως... — κρείττων ἰσχυρότερος. — λιμός πεῖνα. — ἀγαθὸς ἀνδρεῖος.

§ 20 - 21. πόρος μέσον. — ἐξελοίμεθα, ἄρ. τοῦ ἐξαιροῦμαι ἐκλέγω, προτιμῶ. — πρὸς θεῶν ἐνώπιον τῶν θεῶν. — ἀπορος καὶ ἀμήχανος ὁ εὐρισκόμενος εἰς ἀπορίαν καὶ ἀμηχανίαν. — ἐν ἀνάγκῃ ἔχομαι ὑπὸ ἀνάγκης πιέζομαι. — καὶ τούτων πονηρῶν καὶ μάλιστα πονηρῶν. — ἀπιστία ἀθέτησις ὑποσχέσεως. — ἀλόγιστος ἀπερίσκεπτος.

§ 24 - 26. τοιαῦτα ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπάρχει ὑπάρχουν εἰς ἡμᾶς τοιοῦτοι (δηλ. ἰσχυροὶ) λόγοι, διὰ τὰ εἶμεθα φίλοι. — πάσχω τὰ ἔσχατα ὑφίσταμαι τὴν ἐσχάτην ποινήν, θανατώνομαι. — ἐν τῷ ἐμφανεῖ φανερά. — φιλοφρονοῦμαι δίδω ἀποδίδειν τῶν φιλικῶν μου αἰσθημάτων. — σύνδειπνον ποιοῦμαί τινα συνδειπνῶ μετὰ τινος.

§ 27 - 30. ἐλέγχομαι (μετὰ μτχ.) ἀποδεικνύομαι, ὅτι. — συγγί-

γνομαίτινι (βλ. ἀνωτέρω § 1 - 2, σελ. 126). — **στασιάζω τινί** ἀντιπολιτευομαί τινα. — **τὸ στράτευμα λαμβάνω πρὸς ἑμαυτὸν** λαμβάνω μὲ τὸ μέρος μου τὸ στράτευμα. — **ἔχω τὴν γνώμην πρὸς τινα** εἶμαι προσηλωμένος πρὸς τινα. — **παραλυπῶ** παρενοχλῶ, παρεμβάλλω προσκόμματα. — **ἐκποδὼν εἰμι** ἐκβάλλομαι ἐκ τοῦ μέσου, ἐκλείπω. — **ἰσχυρῶς κατατείνω** πολὺ ἐπιμένω. — **ὥς εἰς ἀγοράν** (δηλ. **ἰόντες**) ὥς νὰ ἐπορεύοντο, διὰ νὰ ἀγοράσουν τροφάς (ἐπομένως ἄοπλοι).

§ 31 - 34. **ἐπὶ ταῖς θύραις** πρὸ τῆς σκηνῆς. — **παρακαλῶ** προσκαλῶ. — **εἶσω** μέσα. — **ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου** κατόπιν τοῦ αὐτοῦ σημείου· τὸ σημεῖον ἦτο σημαία ἐρυθρὰ ἀνυψωθεῖσα ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Τισσ. — **ἡ ἱππασία** τὸ τρέξιμον τῶν ἱππέων. — **θαυμάζω τι** ἐκπλήσσομαι μέ τι. — **ἀμφιγνοῶ** ἀμφιβάλλω, δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω. — **πρὶν ἕως ὅτου**. — **Νίκαρχος**, εἷς ἐκ τῶν λοχαγῶν. — **τετρωμένος**, πρkm. τοῦ **τιτρώσκομαι** πληγώνομαι.

§ 35 - 37. **ἐπισιτίζομαι** προμηθεύομαι τροφάς.

§ 38. **ἔστησαν, ἀόρ. τοῦ ἵσταμαι· ἵσταμαι εἰς ἐπήκοον ἵσταμαι** εἰς ἀπόστασιν τοσαύτην, ὥστε νὰ ἀκούεται ἡ ὁμιλία. — **φαίνομαι** (μετὰ mτχ.) ἀποδεικνύομαι, ὅτι. — **ἔχει τὴν δίκην** ἔλαβε τὴν τιμωρίαν του, ἐτιμωρήθη.

§ 39 - 42. **ὁμόσαντες, ἀόρ. τοῦ ὁμνυμι ὀρκίζομαι**. — **νομίζω τινὰ φίλον** θεωρῶ τινα ὡς φίλον. — **ἄθεος** ἄσεβης. — **ἀπολωλέκατε**, πρkm. τοῦ **ἀπόλλυμι** καταστρέφω, φονεύω. — **Ὀρόντας, γαμβρὸς τοῦ Ἀρταξέρξου, σατράπης τῆς Ἀρμενίας**. — **δεῦρο** ἐδῶ.

BIBAION TPITON

(1, 2 - 25, 32 - 47)

§ 2. συνεπισπόμενοι, άόρ. τοῦ συνεφέπομαι συνακολουθῶ. — άπωλώλεσαν, ύπερσυντλκ. τοῦ άπόλλυμαι. — έννοοῦμαι σχέπτομαι. — έπί ταῖς θύραις πλησίον τῆς πρωτευούσης. — πάντη πανταχοῦ. — άγοράν παρέχω παρέχω τρόφιμα πρὸς άγοράν. — μεῖον ὀλιγώτερον. — ήγεμὼν τῆς ὁδοῦ ὁδηγός. — διείργω έν μέσῳ κεῖμαι έν μέσῳ καὶ διαχωρίζω. — καταλελειμμένοι ἦσαν, ύπερσυντλκ. τοῦ καταλείπομαι. — εὐδηλος ὀλοφάνερος. — κατακάνοιεν, άόρ. τοῦ κατακαίνω φονεύω. — λειφθείη, άόρ. τοῦ λείπομαι άπομένω, μένω έν τῇ ζωῇ.

§ 3. άθύμωσ έχω άθυμῶ, στενοχωροῦμαι. — σίτου γεύομαι λαμβάνω τροφήν. — άνακαίω άνάπτω. — έπί τὰ ὄπλα εἰς τὸ στρατόπεδον. — άναπαύομαι κατακλίνομαι, πλαγιάζω. — ὕψεσθαι, μέλλ. τοῦ ὀρῶ. — οὔτω διάκειμαι εἰς τοιαύτην (ψυχικήν) κατάστασιν εύρίσκομαι.

§ 4 - 5. μεταπέμπομαι προσκαλῶ. — οἰκοθεν έκ τῆς πατρίδος. — κρείττων ὠφελιμώτερος. — άνακοινοῦμαί τινι συσκέπτομαι μετά τινος. — ύποπτεύω φοβοῦμαι. — μή εἶη (Ξενοφῶντι) ὑπαίτιόν τι πρὸς τῆς πόλεως μήπως δώση κάποιαν άφορμὴν κατηγορίας κατά τοῦ Ξεν. έκ μέρους τῶν συμπολιτῶν του. — άνακοινῶ τινι ζητῶ τὴν συμβουλὴν τινος, έρωτῶ τινα.

§ 6 - 7. έπήρετο, άόρ. τοῦ έπερωτῶ έρωτῶ. — έρχομαι τὴν ὁδὸν διανύω τὴν ὁδόν, κάμνω τὸ ταξίδι. — έπινοῶ έχω κατά νοῦν. — καλῶς πράττω έπιτυγχάνω τὸν σκοπόν μου. — άνείλε, άόρ. τοῦ άναιρῶ χρησιμοδοτῶ. — πάλιν έρχομαι επανέρχομαι. — μαντεία χρησμός. — αἰτιῶμαι κατηγορῶ. — λῶον καλύτερον, συμφερώτερον. —

ἰτέον εἶναι ὅτι ἔπρεπε γὰ ταξιδεύσῃ. — πυνθάνομαί τι ἐρωτῶ τι. — ἥρου, ἄορ. τοῦ ἐρωτῶ.

§ 8 - 10. καταλαμβάνω εὐρίσκω, συναντῶ. — ὁρμῶ τὴν ἄνω ὁδὸν πορεύομαι πρὸς τὰ ἄνω (πρὸς τὰ μεσόγεια). — προθυμοῦμαι (μετ' ἀπρμφ.) προτρέπω νά. — ἐπειδὴν τάχιστα εὐθὺς ὥς. — στόλος ἐκστρατεία. — ἥδει, πρτκ. τοῦ οἶδα. — ὁρμὴ πορεία, ἐκστρατεία. — τὴν ὁδὸν τὰς δυσχερείας τῆς ὁδοπορίας.

§ 11 - 12. μικρὸν ὀλίγον. — λαχών, ἄορ. τοῦ λαγχάνω· λαγχάνω ὕπνου κοιμῶμαι. — ἔδοξεν αὐτῷ τοῦ ἐφάνη. — σκηπτὸς κεραυνός. — τῇ μὲν... τῇ δὲ ἀφ' ἐνὸς μὲν... ἀφ' ἐτέρου δέ. — πόνος ταλαιπωρία. — (ἐφοβεῖτο) μὴ οὐ δύναίτο μήπως δὲν θὰ δύναται. — εἴργω ἐμποδίζω. — πάντοθεν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη. — ἀπορίαί δυσκολίαι, προσκόμματα.

§ 13 - 14. ὁποῖόν τί ἐστι ποῖαν περίπου σημασίαν ἔχει. — ἔξεστι εἶναι δυνατὸν. — σκοπῶ ἐννοῶ, κρίνω. — ἔννοια ἐμπίπτει τινὶ σκέψις ἐπέρχεται εἰς τινα. — τί κατάκειμαι διατί εἶμαι πλαγιασμένος. — γίγνομαι ἐπὶ τινι περιέρχομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός. — τί ἐμποδὼν (ἐστὶ)... μὴ οὐχὶ ὑβριζομένους ἀποθανεῖν τί ἐμποδίζει νὰ φονευθῶμεν μὲ ὀνειδισμοὺς (ἐξευτελισμοὺς). — τὰ χαλεπώτατα τὰ τρομερώτατα. — ἐπιδόντας ἀφοῦ ἴδωμεν. — ὅπως πῶς. — ἀμυνόμεθα, μέλλ. τοῦ ἀμύνομαι ὑπερασπίζω τὸν ἑαυτὸν μου. — ὥσπερ ἔξον = ὥσπερ εἰ ἔξῃν ὥς νὰ ἐπετρέπετο. — προσδοκῶ (ὑποτακ.) νὰ περιμένω; — ποῖαν ἡλικίαν ἐλθεῖν ἐμαυτῷ, ὅτε συνέβαινον ταῦτα ὁ Ξεν. ἦτο τριάκοντα περίπου ἐτῶν. — τήμερον σήμερον. — προδίδωμι παραδίδω.

§ 15 - 18. ἐν οἷσις πράγμασι εἰς ποῖαν κατάστασιν. — ἐξέφεραν, ἄορ. τοῦ ἐκφαίνω· ἐκφαίνω πόλεμον φανερὰ ἀρχίζω, κηρύττω πόλεμον. — οὐδέν, ἐπίορ. — ἀντεπιμελοῦμαι φροντίζω ἐπίσης. — ὑψησόμεθα, μέλλ. τοῦ ὑφίεμαι παραμελῶ τὸν ἑαυτὸν μου. — πείσεσθαι, μέλλ. τοῦ πάσχω. — ἀνασταυρῶ καρφῶνω ἐπάνω εἰς μακρὸν ξύλον. — κηδεμὼν προστάτης. — ἐπὶ πᾶν ἔρχομαι καταβάλλω κάθε δυνατὴν προσπάθειαν, κάμνω ὅ,τι ἡμπορῶ. — αἰκίζομαι τινα τὰ

ἔσχατα βασανίζω τινὰ σκληρότατα. — **τοι** βεβαίως. — **ποιητέον** (ἡμῖν ἐστὶ) πρέπει νὰ πράξωμεν.

§ 19 - 20. **διαθεῶμαι** ἀκριβῶς παρατηρῶ. — **ὥς** πόσον. — **ἐσθής** (περιληπτ.) ἐνδύματα. — **ἐνθυμουμαι** σκέπτομαι. — **πριαίμεθα, ἀόρ.** τοῦ ὠνοῦμαι ἀγοράζω. — **ὦν ὠνησόμεθα** μετὰ τὰ ὅποια νὰ ἀγοράσωμεν.

§ 21 - 23. **ὕβρις** αὐθαιρεσία. — **ἀσάφεια** ἀβεβαιότης. — **ἄθλα** ὡς βραβεῖα. — **ὁπότεροι ἡμῶν** διὰ τούτους ἐξ ἡμῶν τῶν δύο, οἱ ὅποιοι. — **ἀμείνων** ἀνδρεῖοτερος. — **ἀγωνοθέτης** διοργανωτὴς ἀγῶνος, βραβευτής. — **στερρῶς** σταθερῶς. — **ἐξεῖναί μοι δοκεῖ = δοκεῖ μοι ἐξεῖναι** (ἡμῖν). — **φρόνημα** θάρρος. — **θάλπος** ζέστη. — **τρωτὸς** ὁ δυνάμενος νὰ πληγωθῇ. — **θνητὸς** ὁ δυνάμενος νὰ φονευθῇ. — **μᾶλλον** εὐκολώτερον.

§ 24 - 25. **ἀλλ' ἴσως γὰρ ἀλλ'** ἐπειδὴ ἴσως. — **ἐφ' ἡμᾶς** πρὸς ἡμᾶς. — **παρακαλοῦντας, μέλλ.** τοῦ παρακαλῶ παρακινῶ. — **ἐξορμῶ** παρακινῶ. — **ἀρετὴ** ἀνδρεία. — **ἀξιοστράτηγος** ἄξιος στρατηγός. — **βούλομαι** εἶμαι πρόθυμος. — **τάσσω** διατάσσω. — **ἡγείσθαι** νὰ τεθῶ ἐπὶ κεφαλῆς σας (ν' ἀναλάβω δηλ. ἐγὼ τὴν παρόρμησιν τοῦ στρατοῦ πρὸς λήψιν τῶν ἀναγκαίων ἀποφάσεων). — **οὐδέν, ἐπίρρ.** — **τὴν ἡλικίαν,** τὴν σχετικῶς μικρὰν (§ 14) ἀπέναντι τῆς ἡλικίας τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν λοχαγῶν τοῦ Προξένου. — **ἡγοῦμαι, ἐδὼ :** νομίζω. — **ἀκμάζω** (μετ' ἀπρμφ.) ἔχω ἀρκετὰς δυνάμεις, ὥστε νά. — **τὰ κακὰ** οἱ κίνδυνοι.

§ 32. **παρακαλῶ** προσκαλῶ. — **ὁπόθεν** ἀπὸ ὅποιαν τάξιν (σῶμα στρατοῦ). — **οἷχομαι** ἔχω ἐξαφανισθῇ, ἔχω φονευθῇ.

§ 33 - 34. **εἰς τὸ πρόσθεν** τῶν ὅπλων ἔμπροσθεν τοῦ στρατοπέδου.

§ 35 - 36. **ἐπίσταμαι** γνωρίζω. — **ἡμῖν πάντα ποιητέα** (ἐστὶ) τὰ πάντα πρέπει νὰ πράξωμεν. — **μέγιστον καιρὸν** σπουδαιοτάτην εὐκαιρίαν (νὰ φανῇτε ὠφέλιμοι εἰς τὸ στράτευμα). — **βλέπω πρὸς τινα** ἔχω ἐστραμμένα τὰ βλέμματά μου πρὸς τινα. — **κακὸς** δειλός. — **ἴστε, προσκτ.** τοῦ οἶδα.

§ 37 - 38. διαφέρω τί τινος ὑπέρχω κατά τι ἀπό τινα. — τα-
ξίαρχος, οὗτος ἦτο ἀξιωματικὸς τῶν ἐλαφρῶς ὠπλισμένων στρατιω-
τῶν (πελταστῶν, τοξοτῶν, σφενδονητῶν) ἀντιστοιχῶν πρὸς τὸν λοχα-
γόν, ὅστις ἦτο ἀξιωματικὸς τῶν ὀπλιτῶν. — χρήματα μισθός· ὁ μι-
σθὸς τοῦ λοχαγοῦ ἦτο διπλάσιος, ὁ δὲ τοῦ στρατηγοῦ τετραπλάσιος τοῦ
μισθοῦ τοῦ στρατιώτου, ὅστις ἐλάμβανε κατὰ μῆνα ἓνα δαρεικόν (= 20
ἀττ. δρχμ.). — πλεονεκτῶ τινός τι ἔχω (ἀπολαμβάνω) περισσότερον
ἀπὸ τινά τι. — ἀξιώ κρίνω ἄξιον (δίκαιον). — προβουλεύω τινός
προνοῶ διὰ τὸ καλόν τινος. — προπονῶ τινος κοπιᾶζω ὑπὲρ τινος. —
μέγα ὠφελῶ πολὺ ὠφελῶ. — ὡς συνελόντι εἰπεῖν διὰ τὸ εἶπω
συντόμως. — εὐταξία πειθαρχία.

§ 39 - 42. καταστήσῃσθε, ἀόρ. τοῦ καθίσταμαι ἐκλέγω διὰ τὸν
ἑαυτὸν μου. — παραθαρρύνω ἐνθαρρύνω. — πάνυ ἐν καιρῷ ποιῶ
πολὺ ἐπικαιρον πρᾶγμα κάμνω, πολὺ ὠφελῶ. — ἐπὶ τὰ ὄπλα (βλ. § 3,
σελ. 130). — φυλακὴ φρουρά. — οὕτως ἔχω εὐρίσκομαι εἰς τοιαύ-
την (ψυχικὴν) κατάστασιν. — χρῶμαί τινί τι χρησιμοποιοῦ τινα εἰς
τι. — νυκτὸς ἐν καιρῷ νυκτός. — τρέπω τὴν γνώμην τινός μετα-
βάλλω τὴν σκέψιν τινός. — ἐννοοῦμαι σκέπτομαι. — πείσονται, μέλλ.
τοῦ πάσχω. — ἐρρωμένος θαρραλέος, τολμηρός. — οἱ ἀντίοι = οἱ πο-
λέμιοι. — δέχομαι ὑπομένω τὴν ἔφοδον, ἀνθίσταμαι.

§ 43 - 44. ἐντεθύμῃμαι ἔχω παρατηρήσει. — ζῶ, ἐδῶ : φυλάττω
(σφάζω) τὴν ζωὴν μου. — ἐκ παντὸς τρόπου μὲ κάθε τρόπον. —
ἐγνώκασι ἔχουν τὴν γνώμην, φρονοῦν. — ἀναγκαῖος ἀναπόφευκτος. —
καλῶς ἐνδόξως. — διάγω (τὸν βίον) ζῶ. — ἀγαθὸς ἀνδρεῖος.

§ 45 - 47. μέλλω ἀναβάλλω, βραδύνω. — ἤδη εὐθύς. — αἰροῦμαι
ἐκλέγω. — δέομαι στερεοῦμαι. — συγκαλοῦμεν, μέλλ. — περαίνω φέ-
ρω εἰς πέρας, τελειώνω, ἐκτελῶ. — Δαρδανεύς ὁ ἐκ τῆς Δαρδάνου,
πόλεως τῆς Τρωάδος παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον.

(2, 1 - 39)

§ 1 - 3. ἤρηντο, ὑπερσυντλκ. τοῦ αἰροῦμαι ἐκλέγομαι. — ἡμέρα
ὑποφαίνει ἀρχίζει νὰ ξημερώνη. — προφύλακες φρουροί. — χαλεπὸς
δύσκολος. — τὰ παρόντα ἢ παροῦσα κατάστασις. — ὁπότε, ἐδῶ αἰτλγκ. :

ἐπειδή. — ὑφίεμαι ἀποδειλιῶ. — καλῶς ἐνδόξως. — ὑποχείριος γίγνομαι τινι περιέρχομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός. —

§ 4-6. περὶ πλείστου ποιῶμαι τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρομαι. — ξένιον, ὁ Ζεὺς καλεῖται ξένιος ὡς προστάτης τῶν ξένων. — ἡδέσθη, ἄορ. τοῦ αἰδοῦμαι σέβομαι. — ὁμοτράπεζος γίγνομαι τινι τρώγω ἐπὶ τῆς ἰδίας τραπέζης μετὰ τινος. — αὐτοῖς τούτοις δι' αὐτῶν τούτων (τῶν λόγων, τῶν ὑποσχέσεων καὶ τῶν φιλοφρονήσεων). — λαμβάνω πιστὰ λαμβάνω διαβεβαιώσεις (ἐνόρκους). — δέισας, ἄορ. τοῦ δέδοικα ἢ δέδια φοβοῦμαι. — μάλιστα ἐξαιρετικῶς, ὅπως ἰδιαιτέρως. — οἱ ἔχθιστοι ἐκείνου οἱ μισητότατοι ἐχθροὶ ἐκείνου. — ἀποστάς, ἄορ. τοῦ ἀφίσταμαι ἀποστατῶ, πηγαίνω μὲ τὸ μέρος ἄλλου. — ἀποτείσαιντο, ἄορ. τοῦ ἀποτίνομαι τιμωρῶ. — κράτιστα γενναϊότατα.

§ 7. στέλλομαι ἐπὶ πόλεμον ἐξοπλίζομαι πρὸς μάχην: ἐνδύομαι τὴν πολεμικὴν στολὴν μου. — κόσμος στολισμός. — πρέπει ἀρμόζει. — δεῖ τελευτᾶν εἶναι πεπρωμένον ν' ἀποθάνῃ. — τῶν καλλίστων = τοῦ καλλίστου κόσμου. — ἄρχομαι τοῦ λόγου ἀρχίζω νὰ ὁμιλῶ.

§ 8. φιλικῶς χρῶμαί τινι ἔχω φιλικὴν διάθεσιν πρὸς τινα. — διὰ πίστεως ἐξ ἐμπιστοσύνης. — ἐγχειρίζω ἐμαυτόν τινι παραδίδω τὸν ἑαυτόν μου εἰς τινα. — δίκην ἐπιτίθημί τινί τινος τιμωρῶ τινα διὰ τι. — τὸ λοιπὸν εἰς τὸ ἐξῆς.

§ 9. μιᾷ ὁρμῇ μὲ μίαν κίνησιν, συγχρόνως. — οἰωνὸς σημεῖον (προδηλοῦν τὸ μέλλον). — εὐχομαι τάζω. — θύω σωτήρια ἱερὰ προσφέρω θυσίαν διὰ τὴν σωτηρίαν. — συνεπεύχομαι τάζω προσέτι. — ὅτω δοκεῖ ὅστις ἐγκρίνει, ἐπιδιοκιμάζει. — ἀνατείνω σηκώνω, ὑψώνω. — παιανίζω ψάλλω τὸν παιᾶνα· παιᾶν ἐδῶ: εὐχαριστήριος ὕμνος.

§ 10. τὰ τῶν θεῶν καλῶς ἔχει τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς (θρησκευτικὰ) καθήκοντα ἐκτελοῦνται. — ἐμπεδῶ φυλάττω, τηρῶ. — δεινὰ κίνδυνοι. — εὐπετῶς εὐκόλως.

§ 11-13. ἀναμνήσω, μέλλ. τοῦ ἀναμνησθήσκω τινὰ τι ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην τινός τι.. — προσήκει τινὶ ἀρμόζει εἰς τινα. — πάνυ δει-

νὰ μεγάλοι κίνδυνοι. — στόλος στρατός. — κατακάνοιεν. ἄρ. τοῦ κατακαίνω φονεύω. — χίμαιρα αἶζ, κατσίκ. — καταθύω θυσιάζω. — ἔχω (μετ' ἀπρμφ.) δύναμαι. — ψηφίζομαι αποφασίζω. — ἀποθύω προσφέρω τὴν θυσίαν, τὴν ὁποίαν ἔταξα. — ἀγείρω συναθροίζω. — ἔστι εἶναι δυνατόν. — τεκμήριον ἀπόδειξις. — τρόπαιον σημεῖον νίκης· ἀπετελεῖτο ἀπὸ ὅπλα τῶν πολεμίων, τὰ ὅποια ἀνηρτῶντο εἰς δένδρον ἢ συνηθέστερον ἐστήνοντο ἐπὶ ξυλίνου στύλου. — μαρτύριον = τεκμήριον. — γίγνομαι γεννῶμαι. — δεσπότην ὡς κυρίαρχον.

§ 14 - 16. ἐρῶ θέλω νὰ εἶπω. — ἀφ' οὗ ἀφ' οὗτου. — ἔκγονος ἀπόγονος. — ἄμετρος ἀμέτρητος. — πάτριον φρόνημα γενναιοψυχία κληρονομηθεῖσα παρὰ τῶν προγόνων. — πείραν ἔχω τινὸς ἐκ πείρας γνωρίζω περὶ τινος. — δέχομαι (βλ. κεφ.1, § 39 - 42, σελ. 133).

§ 17. μεῖον ἔχω τι μειονεκτῶ εἰς τι. — ἀφεστήκασι, παρκ. τοῦ ἀφίσταμαι. — κακὸς δειλός. — γοῦν τοῦλάχιστον. — ἄρχω κάμνω ἀρχήν.

§ 18 - 19. πώποτε ποτὲ ἕως τώρα. — δηχθεῖς, ἄρ. τοῦ δάκνομαι δαγκάνομαι. — ὀχημα πᾶν ὅ,τι φέρει ἢ ὑποστηρίζει τι : βάσις, στήριγμα. — βέβηκα ἵσταμαι, πατῶ. — παίω κτυπῶ. — προσίη. τοῦ προσέρχομαι. — μᾶλλον εὐκολώτερον. — τευξόμεθα, μέλλ. τοῦ τυγχάνω (τινὸς) ἐπιτυγχάνω (τι), κατορθώνω (τι). — προέχω τινὶ ὑπερέχω εἰς τι.

§ 20 - 21. θαρρῶ τι δὲν φοβοῦμαι τι. — ἄχομαι τοῦτο στενοχωροῦμαι διὰ τοῦτο. — εἴσονται, μέλλ. τοῦ οἶδα. — ἁμαρτάνω τι περὶ τινα κάμνω σφάλμα τι πρὸς βλάβην τινός, ἀπατῶ, βλάπτω τινά. — ψυχὴ ζωή. — ἐκ τῆς ἀγορᾶς, ἧς = ; (πρβλ. βιβλ. Ι, κεφ. 1 § 8, σελ. 114 : ἐκ τῶν πόλεων, ὧν). — μέτρον ποσότης. — ἀργύριον χρήματα. — κρατῶ νικῶ.

§ 22. ἄπορον δυσκολία, ἐμπόδιον. — εἰ ἄρα ἂν τυχὸν δέν. — πρόσω μακράν.

§ 23 - 24. διήσουσι, μέλλ. τοῦ διήμι ἐπιτρέπω τὴν διάβασιν. —

ἡμῖν ἀθυμητέον (ἐστὶ) = δεῖ ἡμᾶς ἀθυμεῖν. — βελτίων ἀνδρειότερος. — **Λυκάονες**, κάτοικοι τῆς Λυκαονίας, μεσογείου χώρας τῆς Μ. Ἀσίας, ΒΔ τῆς Κιλικίας. — **τὰ ἐρυμνὰ αἱ ὄχυραί θέσεις**. — **καρποῦμαι τὴν χώραν** διαρπάζω, λεηλατῶ τὴν χώραν. — **ὀρμῶμαι οἴκαδε** ξεκινῶ διὰ τὴν πατρίδα. — **κατασκευάζομαι** τακτοποιοῦμαι, προετοιμάζομαι. — **ὡς οἰκῆσοντας** ὡς ἐὰν ἐμέλλομεν νὰ κατοικήσωμεν. — **ὀμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν** ὀμήρους διὰ τὴν ἄνευ δόλου ἀποχώρησιν των (ἐκ τῆς χώρας του). **ὀμηρος** δὲ ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος κρατεῖται ὡς ἐγγύησις. — **ὁδοποιῶ τινι κατασκευάζω** (ἐτοιμάζω) ὁδὸν διὰ τινα. — **τέθριππον** ἄμαξα συρομένη ὑπὸ τεσσάρων ἵππων. — **τρισάσμενος** μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως.

§ 25-26. **ἀλλὰ γὰρ ἐν τούτοις, ἀλλ' ὅμως**. — **ἐν ἀφθόνοις βιοτεύω** ζῶ ἐν ἀφθονίᾳ, ζῶ ἔχων ἀφθονα τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. — **ἐπιλαθώμεθα, ἄορ.** τοῦ ἐπιλανθάνομαι **τινος** λησμονῶ τι. — **ἐκὼν πένομαι** θέλω νὰ εἶμαι πτωχός. — **ἐξὸν αὐτοῖς = εἰ καὶ ἔξεστιν αὐτοῖς** ἐνῷ αὐτοὶ δύνανται. — **σκληρῶς βιοτεύω** ζῶ μὲ στερήσεις.

§ 27-28. **ἀλλὰ γὰρ ἀλλὰ βεβαίως**. — **οἱ κρατοῦντες οἱ νικηταί**. — **ὅπως πῶς**. — **κράτιστα** γενναϊότατα. — **ζεῦγος** ὑποζύγιον. — **στρατηγῶ τινος** κανονίζω τὴν πορείαν τινός. — **ὄπη** ὅπου. — **ὄχλος** δυσκολία. — **ἀπαλλάττω** ἐξαφανίζω. — **ἀλλότριος** ἀνήκων εἰς ἄλλον, ξένος.

§ 29-31. **λοιπόν (ἐστὶ) μοι εἰπεῖν** ὑπολείπεται εἰς ἐμὲ νὰ εἴπω. — **ἐξενεγκεῖν, ἄορ.** τοῦ ἐκφέρω· **ἐκφέρω πόλεμον** = **ἐκφαίνω πόλεμον** (κεφ. 1, § 15-18, σελ. 131). — **περιγίγνομαι τῷ πολέμῳ** ἐπικρατῶ, νικῶ ἐν τῷ πολέμῳ. — **ἀταξία** ἑλλειψὶς πειθαρχίας. — **οἱ ἀρχόμενοι οἱ κατώτεροι, οἱ στρατιῶται**. — **μᾶλλον** πειθόμενοι εὐπειθέστεροι. — **ἀεὶ ἐκάστοτε**. — **κολάζω** τιμωρῶ. — **σὺν τῷ ἄρχοντι** μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ ἄρχοντος. — **ἐψευσμένοι ἔσονται, τετελεσμ.** μέλλ. τοῦ ψεύδομαι ἀπατῶμαι. — **κακὸς** (βλ. ἀνωτέρω § 17).

§ 32. **περαίνω** τελειώνω. — **ώρα καιρός**. — **αὐτίκα** εὐθύς. — **παρέσονται, μέλλ.** τοῦ πάρεμι ἐμφανίζομαι. — **ὅτῳ δοκεῖ ὅστις φροτιῖ**. — **ἔργῳ περαίνεται τι** ἐκτελεῖται τι. — **ιδιώτης** ἀπλοῦς στρατιώτης. — **διδάσκω** συμβουλεύω.

§ 33. δεῖ ὑπάρχει ἀνάγκη. — καὶ αὐτίκα καὶ εὐθύς κατόπιν. — σκοπῷ ἐξετάζω. — ὅτω δοκεῖ (βλ. ἀνωτέρω § 9).

§ 34 - 36. ὧν προσδεῖν δοκεῖ μοι ὅσα νομίζω, ὅτι χρειάζονται ἀκόμῃ. — οἱ παριόντες οἱ παρερχόμενοι, οἱ διαβάται. — ἐπακολουθῶ καταδιώκω. — πλαίσιον ἢ παράταξις, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ὀπλιῖται κατέχουν καὶ τὰς τέσσαρας πλευρὰς τῆς πορευομένης φάλαγγος, περι- κλείοντες ἐντὸς τοῦ τετραπλεύρου τὰ σκευοφόρα καὶ τὸν ὄχλον (τοὺς μὴ μαχίμους)· βλ. πίν. X ἐν τέλει τοῦ βιβλίου· ποιοῦμαι πλαίσιον τῶν ὀπλιτῶν παρατάσσω τοὺς ὀπλίτας ἐν τετραγώνῳ. — εἰ ἀποδειχθείη ἐὰν ἤθελε ὀρίσθῃ. — ἡγοῦμαι προηγούμεναι. — τὰ πρό- σθεν τὰ ἔμπροσθεν, τὸ μέτωπον τῆς παρατάξεως. — κοσμῶ διοικῶ.

§ 37 - 38. ἄλλως ἐχέτω κατ' ἄλλον τρόπον ἄς γίνη. — τὸ νῦν ἔχον ὅσο γιὰ τώρα. — τὸ λοιπὸν (βλ. § 8). — πειρῶμαί τινος δοκι- μάζω τι. — ταύτης τῆς τάξεως, δηλ. τοῦ πλαισίου. — αἰ (βλ. § 34).

§ 39. τὰ δεδογμένα τὰ ἀποφασισθέντα. — μέμνημαι (μετ' ἀπρμφ.) ἐνθυμοῦμαι νά, προσπαθῶ νά. — ἔστιν (βλ. § 11 - 13).

(5, 1 - 18)

§ 1 - 3. ἦ ὅπου. — τὸ ἄκρον ἢ κορυφή. — ἀποτρέπομαι ἄλλην ὁδὸν στρέφομαι πρὸς ἄλλην ὁδόν. — οἱ ἐσκεδασμένοι οἱ διεσκορπι- σμένοι. — νομαὶ ἀγέλαι, κοπάδια.

§ 4 - 6. παρελαύνω τινὰ περνῶ ἔμπροσθέν τινος. — ὅτε ἐσπέν- δοντο (περὶ τοῦ πράγμ. βλ. βιβλ. II, κεφ. 3, § 27, σελ. κειμ. 32). — διαπράττομαι ὁμολογῶ, ὀρίζω. — οὕκουν οὐδαμῶς.

§ 7. περὶ τὰ ἐπιτήδειά εἰμι ἀσχολοῦμαι εἰς τὴν προμήθειαν τῶν τροφίμων. — ἔνθεν μὲν... ἔνθεν δὲ ἀφ' ἐνὸς μὲν... ἀφ' ἑτέρου δέ. — ὄρη, τὰ Καρδοῦχεια. — ποταμός, ὁ Τίγρης. — πειρῶμαί τινος δοκιμάζω τι.

§ 8 - 11. δέομαί τινος ἔχω ἀνάγκην τινός, χρειάζομαί τι. — τά- λαντον ποσὸν χρημάτων (ὅχι νόμισμα) 6.000 ἀττικῶν δραχμῶν. —

ἀποδαρέντα καὶ φουσηθέντα ἀφοῦ ἐκδαροῦν καὶ τὰ δέρματα αὐτῶν φουσκωθοῦν. — παρέχω ῥαδίως τὴν διάβασιν διευκολύνω τὴν διάβασιν. — δεσμοὶ σχοινία (τριχιές). — ζεύγνυμι δένω. — ὀρμίζω στερεώνω. — ἀρτῶ (-άω) κρεμῶ. — ἀφείς, ἀόρ. τοῦ ἀφήμι ἀφήνω, ρίπτω. — διάγω φέρω ἀπὸ τὴν μίαν ὁχθὴν εἰς τὴν ἄλλην. — ἀμφοτέρωθεν καὶ ἀπὸ τὰς δύο ὁχθας. — δήσας, ἀόρ. τοῦ δῶ (-έω) δένω. — ἐπιβάλλω θέτω ἐπάνω. — ὕλη χαμόκλαδα, θάμνοι. — γῆ χῶμα. — ἐπιφορῶ ἐπισωρεύω. — καταδύομαι καταβυθίζομαι. — αὐτίκα μάλα τὴν αὐτὴν ἀμέσως. — εἴσεσθε, μέλλ. τοῦ οἶδα. — ἔξει τοῦ μὴ καταδύναι (βαστάζων) θὰ ἐμποδίσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ καταβυθισθοῦν. — σχήσει = κωλύσει.

§ 12. ἐνθύμημα ἐπινόησις. — χαρίεις εὐφυής. — τὸ ἔργον ἡ ἐκτέλεσις.

§ 13-14. ἐπαναχωρῶ εἰς τοῦμπαλιν (= τὸ ἔμπαλιν) ἐπιστρέφω ὀπίσω. — ἔνθεν = ταύτας, ἔξ ὧν. — θαυμάζω ἀπορῶ, δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω. — ὅποι ποτὲ εἰς ποῖον μέρος ἄραγε. — οἱ ἐαλωκότες οἱ αἰχμάλωτοι· ἐννοοῦνται οἱ ἐγχώριοι αἰχμάλωτοι, οἱ ὁποῖοι εἶχον συλληφθῇ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν πορείαν των. — ἐλέγχω τὴν χώραν ζητῶ πληροφορίας περὶ τῆς χώρας.

§ 15 - 16. ἡ πρὸς ἔω (ὁδὸς) ἡ πρὸς ἀνατολὰς ὁδός. — θερίζω διέρχομαι τὸ θέρος. — πρὸς ἐσπέραν πρὸς δυσμάς. — πειθαρχῶ ὑπακούω. — ἀπονοσῶ ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα μου. — δυσχωρία κακὴ φύσις τοῦ τόπου, κακοτοπία.

§ 17 - 18. χωρὶς χωριστά. — φάσκων, ἐνεστ. μτχ. τοῦ φημί. — ἡ ἐκασταχόσε ὁδὸς ἡ πρὸς ἐκάστην χώραν ὁδός. — εὐπορον εὐκόλον. — ἐπὶ τούτοις σχετικῶς μὲ τοῦτο (ἂν δηλ. πρέπει νὰ εἰσβάλουν εἰς τὴν χώραν τῶν Καρδούχων). — ὀπηνίκα δοκοίη καθ' ὅποιαν ὥραν ἤθελε φανῇ καλόν. — ὑπερβολὴ διάβασις (ὑπεράνω ὁρέων).

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

(1, 5 - 28)

§ 5 - 7. ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν ἦτο περίπου ἡ ὥρα τῆς τελευταίας (νυκτερινῆς) φρουρᾶς· οἱ Ἕλληνες διήρουν τὴν νύκτα εἰς τρεῖς φυλακάς· ἡ τρίτη φυλακή, ἡ ὁποία καὶ τελευταία λέγεται, κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον τῆς εἰσβολῆς (περὶ τὰ μέσα τοῦ Νοεμβρίου) ἤρχιζε περὶ τὴν 2αν μετὰ τὸ μεσονύκτιον. — **λείπομαι** ὑπολείπομαι — ὅσον = τοσοῦτον (χρονικὸν διάστημα) ὥστε. — **σκοταῖος** μετὰ τὸ σκότος. — τὸ **πεδίον** τὸ μεταξὺ τῆς θέσεως τοῦ στρατοπέδου καὶ τοῦ ὄρους. — **τηνικαῦτα** τότε. — **ἀπὸ παραγγέλσεως** κατόπιν διαταγῆς προφορικῆς. — **ἅμα τῇ ἡμέρᾳ** (βλ. βιβλ. II, κεφ. 1, § 2 - 3, σελ. 123). — **τὸ ἀμφ' αὐτὸν (στράτευμα)** οἱ στρατιῶταί του. — **ἐπίσποιτο**, ἀόρ. τοῦ ἐφέπομαι ἀκολουθῶ. — **τὸ ἄκρον** ἡ κορυφή. — **ὕψηλοῦμαι** προπορεύομαι βραδέως. — **τὸ αἰεὶ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος** τὸ μέρος τοῦ στρατεύματος, τὸ ὁποῖον ἐκάστοτε διέβαινε (τὸ ὄρος). — **τὸ ἄγκος** ἡ κοιλάς. — **ὁ μυχὸς** ἡ χαράδρα.

§ 8 - 9. **χαλκώματα** χαλκᾶ σκεύη. — **κατασκευάζω** ἐφοδιάζω. — **φέρω τι λαμβάνω** καὶ **φέρω τι μετ' ἐμοῦ**, ἀρπάζω. — **ὑποφείδομαι** φείδομαι κάπως, δεικνύομαι ὀλίγον φειδωλὸς (ἐπιεικής). — **ὡς φιλίας** ὡς φιλικῆς. — **διέναι**, τοῦ διήμι τινα ἀφήνω τινὰ νὰ διέλθῃ. — **ἐπιτυχάνω** εὐρίσκω. — **καλούντων**, δηλ. τῶν Ἑλλήνων αὐτοῦς. — **ὕπακούω** δίδω ἀπάντησιν, προσοχὴν.

§ 10 - 11. **ἐγένετο** διήρκεσε. — **τόξευμα** βέλος. — **κατατιτρώσκω** πληγώνω θανασίμως. — **ἐξ ἀπροσδοκήτου** ἀπροσδοκήτως, αἰφνιδίως. — **ἐπιπίπτω τινὶ** εἰσβάλλω εἰς τὴν χώραν τινός. — **τὸ Ἑλληνικὸν (στράτευμα)** οἱ Ἕλληνες. — **αὐλίζομαι** διανυκτερεύω. — **συνορῶ**, κυρίως· βλέπω ὁμοῦ ἢ συγχρόνως· ἐδῶ· συνεννοοῦμαι (μετὰ πύρα).

§ 12 - 14. νεωστὶ πρὸ ὀλίγου. — ἀνδράποδον δοῦλος. — ἀφείναι, ἄορ. τοῦ ἀφίημι ἀφήνω. — σχολαῖος βραδύς. — τὰ αἰχμάλωτα οἱ αἰχμάλωτοι. — οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες οἱ ἐπιβλέποντες, φυλάσσοντες ταῦτα. — ἀπόμαχος ὁ μὴ λαμβάνων μέρος εἰς τὴν μάχην. — φέρομαι φέρω μαζί μου. — ταῦτα ἔδοξε ἀπεφασίσθησαν ταῦτα. — ἀριστῶ γευματίζω. — ὑποστήσαντες, ἄορ. τοῦ ὑφίστημι τοποθετῶ κρυφίως. — τὸ στενὸν ἢ στενὴ δίοδος. — τὰ μὲν... τὰ δὲ ἄλλοτε μὲν... ἄλλοτε δέ.

§ 15 - 18. χειμὼν κακοκαιρία. — χωρίον τόπος. — ἐπιδιώκω· καταδιώκω. — ἀναχάζω ὀπισθοχωρῶ. — σχολῇ βραδέως. — θαμινὰ συχνά. — ὑπομένω σταματῶ, περιμένω. — παρεγγυῶτο, εὐκτ. τοῦ παρεγγυῶμαι· παρεγγυῶ (-άω) παραγγέλλω, διατάσσω. — ἄγω· προχωρῶ. — πρᾶγμα δυσκολία. — σχολή τινί ἐστι ἔχει τις καιρόν. — παρέρχομαι προχωρῶ. — σπολὰς δερμάτινος θώραξ. — διαμπερές (ἐπίρρ.) πέρα πέρα.

§ 19 - 22. ὥσπερ εἶχε ὥπως ἦτο (χωρὶς δηλ. ν' ἀποθέσῃ τὴν πανοπλίαν του). — αἰτιῶμαι κατηγορῶ. — καλῶ τε καὶ ἀγαθῷ ἄνδρε τέθνατον = καλοί τε καὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες τεθνᾶσι. — καλὸς καὶ ἀγαθὸς εὐπατρίδης, εὐγενής. — ἀνελέσθαι, ἄορ. τοῦ ἀναιροῦμαι σηκώνω νεκρὰ σώματα (ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης). — βλέπω· στρέφω τὸ βλέμμα μου. — ἄβατος ἀδιάβατος. — ὀρθίος ἀπότομος, ἀπόκρημνος. — ὄχλος πλῆθος. — ἐκβασίς ἐξοδος, πέρασμα. — φθάνω· προφθάνω, προλαμβάνω. — ὑπερβολή ἐξοδος, πέρασμα. — ἡγεμὼν ὁδηγός. — πράγματα παρέχω τινὶ παρέχω ἐνοχλήσεις εἰς τινα, ἐνοχλῶ τινα. — λαβεῖν = συλλαβεῖν.

§ 23 - 25. ἐλέγχω ἀνακρίνω, ἐρωτῶ. — διαλαμβάνω λαμβάνω χωριστά. — ἡ τὴν φανεράν, ὁδὸς φανερά ἐννοεῖται ἡ ὀρθία ὁδός, τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες εἶχον ἔμπροσθέν των. — φόβοι μέσα πρὸς ἐκφύβισιν. — ἐκδίδωμι θυγατέρα δίδω εἰς γάμον (ὑπανδρεύω) τὴν θυγατέρα μου. — ἡγοῦμαι ὁδὸν ὁδηγῶ δι' ὁδοῦ. — δυσπάριτος δυσκολοδιάβατος. — χωρίον (βλ. ἀνωτέρω § 15). — παρέρχομαι διέρχομαι.

§ 26 - 28. ταξίαρχος (βλ. βιβλ. III, κεφ. 1, § 37 - 38, σελ. 133). —

τὰ παρόντα ἢ παροῦσα κατάστασις. — ὑποστάς, ἄορ. τοῦ ρύφιστα-
μαι ἀναλαμβάνω. — Μεθυδριεύς, ὁ ἐκ τοῦ Μεθυδρίου, πόλεως τῆς
Ἀρκαδίας. — Στυμφάλιος (βλ. βιβλ. Ι, κεφ. 1, § 11, σελ. 115). —
ἀντιστασιάζω παρουσιάζομαι ὡς ἀνταγωνιστής — Παρράσιος (βλ.
βιβλ. Ι, κεφ. 1, § 1 - 2, σελ. 113). — ἔφονται, μέλλ. τοῦ ἔπομαι. —
πολλαχοῦ πολλάκις. — πολλοῦ ἄξιος γίγνομαι τινι σπουδαίας ὑπη-
ρεσίας προσφέρω εἰς τινα. — εἰς τὰ τοιαῦτα εἰς παρομοίας περι-
στάσεις.

(2, 1 - 23)

§ 1 - 2. ἐμφαγόντας ἀφοῦ φάγουν ἐν σπουδῇ. — δήσαντες,
ἄορ. τοῦ δῶ δένω. — συντίθεμαι συμφωνῶ. — σημαίνω τῇ σάλ-
πιγγι δίδω σημεῖον διὰ τῆς σάλπιγγος. — ἄνω ὄντας ὅταν εἶναι
(πλέον) ἐπάνω (δηλ. εἰς τὴν κορυφήν). — φανερά ἐκβασίς τὸ ἐπὶ
τῆς φανερᾶς ὁδοῦ πέρασμα (βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — αὐτοί,
δηλ. ὁ Ξενοφών καὶ ὁ Χειρίσοφος. — συμβοηθῶ συγχρόνως σπεύδω
πρὸς βοήθειαν. — ὕδωρ βροχή. — προσέχω τὸν νοῦν τινι ἔχω τὴν
προσοχὴν μου ἐστραμμένην εἰς τι. — ὡς μάλιστα ὅσον ἡδύνατο πε-
ρισσότερον. — λανθάνω τινὰ διαφεύγω τὴν προσοχὴν τινός. — οἱ
περιόντες οἱ κύκλῳ πορευόμενοι (δισχίλιοι ἐθελονταί).

§ 3 - 4. τὸ ὄρθιον ὁ ἀνωφερὴς τόπος, ὁ ἀνήφορος. — κυλινδῶ
(-έω) κυλίω. — ὀλοίτροχος στρογγύλος λίθος. — ἁμαξιαῖος ἀρκετὰ
μεγάλος (ὥστε νὰ πληρώσῃ ὀλόκληρον ἅμαξαν). — φέρομαι κατρακυ-
λοῦμαι. — πταίω προσκρούω (σκοντάπτω). — πέτρα βράχος. — δια-
σφενδονῶμαι ἐκτινάσσομαι εἰς τεμάχια. — οἶόν τέ ἐστὶ εἶναι δυνα-
τόν. — πελάζω πλησιάζω. — ταύτη... ἄλλη εἰς τοῦτο τὸ μέρος... εἰς
ἄλλο μέρος. — ἀνάριστοι ἀγευμάτιστοι. — τεκμαίρομαι τινι συμπε-
ραίνω ἐκ τίνος. — ψόφος κρότος.

§ 5 - 6. κύκλῳ περιόντες, διὰ τῆς στενῆς καὶ ὁμαλῆς ὁδοῦ, τῆς
βατῆς καὶ εἰς ὑποζύγια (κεφ. 1, § 25)· βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βι-
βλίου. — καταλαμβάνω εὐρίσκω, συναντῶ. — κατακανόντες, ἄορ. τοῦ
κατακαίνω φονεύω. — μαστὸς λόφος. — ἔφοδος ἐπὶ τοὺς πολε-
μίους ὁδὸς φέρουσα κατὰ τῶν πολεμίων. — αὐτόθεν ἀπὸ αὐτοῦ

(δηλ. ἀπὸ τοῦ τόπου, ὅπου ἐκάθηντο οἱ φύλακες). — οἱ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ (βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).

§ 7 - 8. ἡμέρα ὑποφαίνει ἀρχίζει νὰ ξημερώνῃ. — ἔλαθον ἐγγὺς προσιόντες ἐπλησίασαν χωρὶς νὰ ἐννοηθοῦν. — ἡ σάλπιγξ φηέγεται ἡ σάλπιγξ ἤχεϊ. — ἱεμαὶ ὁρμῶ. — δέχομαι ὑπομένω τὴν ἐφοδον, ἀνθίσταμαι. — εὕζωνος ὁ ἐλαφρῶς ὠπλισμένος (καὶ ὡς τοιοῦτος δυνάμενος νὰ τρέχῃ εὐκολώτερον). — ἀτριβῆς ἀπάτητος. — ἥ ὅπου. — ἀνέλω ἀνασύρω, τραβῶ ἐπάνω. — συμμείγνυμι τινι συνενώνομαι μετὰ τινι.

§ 9 - 12. εὖοδος εὐκολος πρὸς διάβασιν. — ἀποκόπτω ἐκδιώκω. — διεξεῦχθαι (τοῦ διαζεύνυμαι) (αὐτοὶ) νὰ μένουν διεξευγμένοι (κεχωρισμένοι). — ἥπερ οἱ ἄλλοι, δηλ. οἱ ἀμφὶ Χειρίσοφον, διὰ τῆς φανεραῖς. — παρακελεύονται ἀλλήλοις ἐνθαρρύνουν ὁ εἰς τὸν ἄλλον (διὰ φωνῶν). — προσβάλλω πρὸς τινι ἐφορμῶ κατὰ τινος. — ὀρθίοις τοῖς λόχοις, τὸ στράτευμα κατὰ τὴν πορείαν ἐτάσσετο ὡς ἐξῆς : ὅχι μόνον αἱ ἐνωμοταίαι ἐβάδιζον ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἀλλὰ καὶ ὁ εἰς λόχος ὀπισθεν τοῦ ἄλλου (πορεία κατὰ κέρας) • βλ. πίν. X ἐν τέλει τοῦ βιβλίου· ὅσαςκις ὅμως ἦτο ἀνάγκη τὸ στράτευμα νὰ ἐπιτεθῇ (ὅπως ἐδῶ) κατὰ πολεμίων κατεχόντων ὑψωμά τι, τότε ἐσχηματίζοντο οἱ καλούμενοι ὀρθιοὶ λόγοι· κατὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦτον αἱ ἐνωμοταίαι ἴσταντο ἡ μία ὀπισθεν τῆς ἄλλης, οἱ δὲ λόγοι ἐτοποθετοῦντο ὁ εἰς παραπλευρῶς τοῦ ἄλλου ἀφήνοντες ἐν τῷ μεταξύ μικρὰ κενὰ διαστήματα (βλ. πίν. X ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — ἄφροδος μέρος ἀνοικτὸν πρὸς ὑποχώρησιν. — ὅπη ἀπὸ ὅποιον μέρος. — ἕτερον λόφον, τὸν δεύτερον (βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).

§ 13. ἐαλωκῶς, πρkm. τοῦ ἀλίσκομαι κυριεύομαι. — παριοῦσι καθ' ἣν στιγμὴν (αὐτὰ) θὰ διήρχοντο : κατὰ τὴν διάβασίν των. — ἐπὶ πολὺ ἦν ἐπιαναν (τὰ ὑποζύγια) μεγάλην ἔκτασιν. — ἄτε πορευόμενα διότι ἐπορεύοντο. — αἰρῶ κυριεύω.

§ 14 - 16. λοιπὸς ἦν ὑπελείπετο. — ὀρθιος ἀπότομος. — ἀμαχητὶ χωρὶς μάχην. — δείσαντας, ἀόρ. τοῦ δέδοικα ἢ δέδια. — ἄρα ὅπως ἐφάνη κατόπιν. — τὸ ἄκρον = ὁ μαστός. — ἐπὶ τοὺς ὀπισθο-

φύλακας, τοὺς κατέχοντας τὸν πρῶτον λόφον. — ὑπάγω βραδέως προχωρῶ. — προσμείξιαν, ἄορ. τοῦ προσμείγνυμι πλησιάζω, προσέρχομαι. — οἱ τελευταῖοι λόχοι, δηλ. οἱ ὑπὸ τοῦ Ξεν. καταλειφθέντες ἐπὶ τοῦ πρώτου λόφου (§ 13). — προέρχομαι προχωρῶ. — τὸ ὁμαλὸν ἢ πεδιάς (εἰς τὴν ὁποίαν ἔφερον καὶ αἱ δύο ὁδοί, ἢ φανερά (§ 8) καὶ ἡ στενή· βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — τίθεμαι τὰ ὅπλα ἵσταμαι (παρατεταγμένους καὶ ἀναμένων διαταγὰς).

§ 17 - 18. ἀλάμενοι, ἄορ. τοῦ ἄλλομαι πηδῶ. — κατὰ τῆς πέτρας ἀπὸ τὸν βράχον (δηλ. ἀπὸ τὸν πρῶτον λόφον) κάτω. — πρὸς τοὺς ὀπισθοφύλακας, τοὺς ἡμίσεις τοὺς τεταγμένους ὀπισθεν τῶν ὑποζυγίων (§ 9). — ἀντίπορός τινι ἀπέναντί τινος κείμενος. — ἐφ' ᾧ (μετ' ἀπρμφ.) ἐπὶ τῷ ὄρω νά. — συνομολογῶ τι συναινῶ νά πράξω τι, ὑπόσχομαι τι.

§ 19 - 21. συνερρύησαν συνέρρευσαν ἄορ. τοῦ συρρέω. — ἐν-ταῦθα, δηλ. εἰς τὸν ἀντίπορον λόφον. — ἔνθα τὰ ὅπλα ἔκειτο ἐκεῖ, ὅπου εἶχον σταθῇ ἐν παρατάξει (δηλ. ἐν τῷ ὁμαλῷ· § 16). — γίγνομαι ἐπὶ τῆς κορυφῆς φθάνω εἰς τὴν κορυφήν. — πέτρος λίθος. — κατέαξαν, ἄορ. τοῦ κατὰγνυμι σπάζω. — Λουσιεὺς ὁ ἐκ τῶν Λουσῶν, πόλεως τῆς βορείου Ἀρκαδίας (παρὰ τὰ σημερινὰ Σουδενά). — πρὸ ἀμφοῖν προβεβλημένος τὴν ἀσπίδα προστατεύων μὲ τὴν ἀσπίδα του καὶ τοὺς δύο.

§ 22 - 23. ὁμοῦ γίγνομαι συνενώνομαι. — σκηνῶ (-έω) καταλύω. — δαψιλῆς ἄφθονος. — κονιατὸς ἀσβεστωμένος. — ἀποδίδωμι δίδω ὀπίσω. — πάντα ποιῶ τοῖς ἀποθανούσι ἀπονέμω πάσας τὰς τιμὰς εἰς τοὺς φονευθέντας. — ἐκ τῶν δυνατῶν κατὰ τὸ δυνατόν. — νομίζεται συνήθεια εἶναι.

(3, 1 - 23)

§ 1 - 2. αὐλίζομαι στρατοπεδεύω. — ὀρίζω χωρίζω. — ἀναπνέω αἰσθάνομαι ἀνακούφισιν, ἀναλαμβάνω θάρρος. — ἄσμενος μὲ χαράν. — ἡδέως εὐχαρίστως. — μνημονεύω ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην μου. — διατελῶ μαχόμενος διαρκῶς μάχομαι. — τὰ σύμπαντα ὅλα ὁμοῦ, ἐν συνόλῳ. — ὡς ἀπηλλαγμένοι ἐπειδὴ, ὡς ἐνόμιζον, εἶχον ἀπαλλαγῇ.

§ 3 - 5. **που** κάπου, εἰς κάποιο μέρος. — **ὄχθαι**, ἐδῶ : ὑψώματα (εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ). — **πεζοὺς... ἄνω τῶν ἱππέων** (βλ. πίν. VI ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **Ὁρόντας, -α** (βλ. βιβλ. δΙ, κεφ. 5, § 39-42, σελ. 129). — **Ἀρτούχας, -α**, ἀρχηγὸς τῶν Μάρτων, ἔθνους ὀρεινοῦ καὶ ληστρικοῦ. — **Χαλδαῖοι**, φυλὴ Ἀρμενικῆ. — **ἄλκιμος ἀνδρεῖος**. — **γέρρα** (βλ. βιβλ. Ι, κεφ. 8, § 8-11, σελ. 119). — **πλέθρον** (βλ. βιβλ. Ι, κεφ. 2, § 5-6, σελ. 116). — **ὁδὸς δὲ μία...** (βλ. πίν. VI ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **χειροποίητος** διὰ χειρῶν κατασκευασμένη, τεχνητὴ (ὅχι φυσικῇ). — **ταύτῃ** εἰς αὐτὸ τὸ μέρος (ἀπέναντι τοῦ ὁποίου ἔκειτο ἡ ὁδὸς ἡ ἄγουσα πρὸς τὰ ἄνω).

§ 6 - 7. **ἐφαίνετο**, κατ' ἔννοιαν : ἔφθανεν. — **τραχὺς ἀνώμαλος**. — **ὁ ποταμὸς ἡ κοίτη τοῦ ποταμοῦ**. — **γυμνοὶ ἀπροφύλακτοι**, ἐκτεθειμένοι εἰς. — **ἀναχωρῶ ἐπιστρέφω**. — **ἔνθα** ἐκεῖ, ὅπου. — **ἐν τοῖς ὅπλοις ἐνόπλους**, ὠπλισμένους. — **δυσπορία** τὸ δυσκολοδιάβατον. — **ἐπικεισομένους**, μέλλ. μτχ. τοῦ ἐπικίεμαι ἐπιτίθεμαι.

§ 8 - 9. **ἔδοξεν (αὐτῷ)** τοῦ ἐφάνη. — **πέδαι (αἱ)** δεσμά, ποδόδεσμα. — **δεδέσθαι (τοῦ δοῦμαι)** ὅτι ἦτο δεμένος. — **αὐται δέ**, δηλ. **ἔδοξαν**. — **αὐτόματοι μόναι τῶν**. — **περιρρυῆναι (ἀόρ. τοῦ περιρρέω)** ὅτι ἔπεσαν γύρω. — **διαβαίνω**, ἐδῶ : ἀνοίγω τὰ σκέλη μου. — **ὄρθρος** ὁ ὀλίγον πρὸ τῆς αὐγῆς χρόνος : τὰ (γλυκὴ) χαράγματα. — **καλῶς ἔσσεσθαι** ὅτι τὰ πράγματα θὰ λάβουν καλὴν ἔκβασιν (θὰ πᾶνε καλὰ). — **ὡς τάχιστα** εὐθὺς ὡς. — **ἕως ὑποφαίνει** ἡ αὐγὴ ἀρχίζει νὰ φαίνεται : ἀρχίζει νὰ ξημερώνῃ. — **τὰ ἱερὰ** ἡ θυσία. — **τὸ ἱερεῖον** τὸ θῦμα, τὸ θυσιασθὲν ζῶον. — **ἀριστοποιοῦμαι = ἀριστῶ γευματίζω**.

§ 10 - 12. **ἤδεσαν**, πρτκ. τοῦ οἶδα. — **ἐξείη**, εὐκτ. τοῦ ἔξεστι ἐπιτρέπεται. — **ἐπεγεύρω** σηκώνω ἐκ τοῦ ὕπνου. — **τι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον** σχετικόν τι μὲ τὸν πόλεμον. — **φρύγανα** ξηροὶ κλάδοι θάμνων (κατάλληλοι διὰ καῦσιν). — **ὡς ἐπὶ πῦρ** διὰ νὰ ἀνάψουν φωτιά. — **κατίδοιεν**, ἀόρ. τοῦ καθορῶ διακρίνω καλῶς. — **τὸ πέραν** τὸ ἀπέναντι μέρος. — **πέτρα βράχος**. — **καθήκω** ἐκτείνομαι. — **παιδίσκη** νεαρὰ κόρη. — **μάρσιπος** μικρὸς σάκος. — **κατατίθεμαι** τοποθετῶ. — **ἀντρώδης** σπηλαιώδης, πλήρης σπηλαίων. — **δόξαι** (ἔλεγον)

ὅτι ἐφάνη. — προσβατόν ἐστι τοῖς ἵππευσι εἶναι δυνατὸν νὰ πλησιάσουν οἱ ἵππεῖς. — κατὰ τοῦτο εἰς τοῦτο τὸ μέρος. — ἐκδύντες, ἄορ. τοῦ ἐκδύομαι. — ἐγχειρίδιον μάχαιρα. — νεύσομαι, μέλλ. τοῦ νέω κολυμβῶ· ὥς νευσόμενοι διότι ἐνόμιζον, ὅτι θὰ (ἀναγκασθοῦν νὰ) κολυμβήσουν. — διαβαίνειν ὅτι προσεπάθουν νὰ διαβαίνουν. — πρόσθεν, πρὶν βρέξαι χωρὶς νὰ βρέξουν.

§ 13 - 15. σπένδω κάμνω σπονδὴν (διὰ νὰ εὐχαριστήσω τὸν θεὸν ἢ ζητήσω τι παρ' αὐτοῦ)· σπονδὴ δὲ ἡ προσφορά ποτοῦ, δηλ. ὁ οἶνος, τὸν ὁποῖον χάριν τῶν θεῶν ἔχουν ἐκ τοῦ ποτηρίου. — τοῖς νεανίσκοις ἐγχεῖν νὰ χύσουν (οἶνον) εἰς τὰ ποτήρια τῶν (δύο) νεανίσκων (διὰ νὰ κάμουν καὶ αὐτοὶ σπονδὴν). — φήνασι, ἄορ. τοῦ φαίνω φανερώω. — πόρος διάβασις, πέρασμα. — καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ, δηλ. αἰσίαν εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφὴν. — σπονδὰς ἐποίει = ἔσπενδε. — ὑπομένω μένω ὀπίσω. — ὄχλος οἱ μὴ μάχιμοι.

§ 16 - 19. ταῦτα καλῶς εἶχε ταῦτα ἐτακτοποιήθησαν. — ὁδὸς ἀπόστασις. — ἐπὶ τὴν διάβασιν μέχρι τοῦ μέρους τῆς διαβάσεως. — ἀντιπαρῆσαν (τοῦ ἀντιπαρέρχομαι) παραλλήλως ἐπορεύοντο (εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην τοῦ ποταμοῦ). — αἱ τάξεις τῶν ἱππέων αἱ ἴλαι τῶν (πολεμίων) ἱππέων. — τίθεται τὰ ὅπλα σταματῶ. — στεφανωσάμενος, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Λακεδαιμονίων. — ἀποδύς (δηλ. τὸ ἱμάτιον) ἀφοῦ ἔβγαλε τὸ ἱμάτιόν του (τὸ ὁποῖον θὰ ἐφόρει ἔνεκα τοῦ χειμῶνος). — τοὺς λόχους ὀρθίους (βλ. βιβλ. IV, κεφ. 2, § 9 - 12, σελ. 142). — σφαγιάζομαι προσφέρω θυσίαν. — εἰς τὸν ποταμόν, ἐπίστευον οἱ παλαιοί, ὅτι ἐν ἐκάστῳ ποταμῷ κατῴκει θεὸς τις καὶ εἰς τοῦτον προσέφερον θυσίαν, ὡς αἰεὶ ἤθελον νὰ διαβοῦν αὐτὸν εὐκόλως καὶ ἀκινδύνως. — ἐξικνουῖντο, δηλ. τῶν Ἑλλήνων ἐξικνουῖμαι τινος φθάνω, κυπῶ τινα. — τὰ σφάγια (βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 14 - 16, σελ. 119). — παιανίζω (βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 17 - 20, σελ. 120). — ἀναλαλάζω ἰσχυρῶς ἀλαλάζω, φωνάζω.

§ 20 - 22. εὐζωνος (βλ. βιβλ. IV, κεφ. 2, § 7 - 8, σελ. 142). — ἀνὰ κράτος δρομαίως, τροχάδην. — πάλιν ὀπίσω. — ἐπὶ τὸν πόρον, ἐννοεῖ τὸ δύσκολον πέρασμα (§ 5 καὶ 6). — τὸν κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν εἰς τὸ ὁποῖον (πέρασμα) εὕρισκετο ἀπέναντι τῆς ὁδοῦ, ἢ ὁποία ἔφε-

ρεν εἰς. — οἱ πολέμιοι, δηλ. ἱππεῖς. — εὐπετῶς εὐκόλως. — εἰς τοῦμπαλιν (= τὸ ἔμπαλιν) πρὸς τὰ ὀπίσω. — τείνω σπεύδω. — ἔπομαι, ἐδῶ : καταδιώκω. — οἱ δὲ στρατιῶται, δηλ. οἱ ὀπλιῖται τοῦ Χειρισόφου. — ἀπολείπομαι μένω ὀπίσω. — συναναβαίνειν, δηλ. τοῖς πολεμίοις ἱππεῦσι· συναναβαίνω τινὶ συγχρόνως μὲ τινα ἀναβαίνω.

§ 23. καθήκουσαι ὄχθαι = καθήκουσαι πέτραι. — ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους, ἐννοοῦνται οἱ πεζοὶ οἱ παρατεταγμένοι ἄνω τῶν ἱππέων (§ 3· βλ. πίν. IV ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — ἄκρα ὑψώματα.

(4, 1 - 22)

§ 1 - 3. συνταξάμενοι συνταχθέντες εἰς τάξιν μάχης. — πεδῖον ἅπαν ὅλο πεδιάδα. — λεῖος ὁμαλός, ὄχι πετρώδης. — παρασάγγης (βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5 - 6, σελ. 116). — βασιλείον ἀνάκτορον. — τῷ σατράπῃ, δηλ. τῷ Ὁρόντῃ (βλ. σελ. 129). — τύρσις - εως καὶ - ιος, ἡ, πύργος. — σταθμός (βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5 - 6, σελ. 116). — ὑπερῆλθον ὑπερέβησαν. — Τηλεβόας, παραπόταμος τοῦ Εὐφράτου.

§ 4 - 6. ἡ πρὸς ἐσπέραν ἡ πρὸς δυσμάς, ἡ δυτική. — ὕπαρχος ὑποδιοικητής. — ὁπότε παρείη (βασιλεῖ) ὅσakis ἦτο πλησίον τοῦ βασιλέως. — ἀναβάλλω ἐπὶ τὸν ἵππον ἀναβιβάζω, βοηθῶ νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν ἵππον. — προσελαύνω προσέρχομαι ἐφιππος. — εἰς ἐπήκοον (βλ. βιβλ. II, κεφ. 5, § 38, σελ. 129). — σπείσασθαι, ἀόρ. τοῦ σπένδομαι, — ἐφ' ᾧ (μετ' ἀπρμφ.) ἐπὶ τῷ ὄρω νά. — ἀδικῶ βλάπτω. — δέομαί τινος ἔχω ἀνάγκην τινός, χρειάζομαι τι. — ἐπὶ τούτοις μὲ τούτους τοὺς ὅρους, μὲ αὐτὰς τὰς συμφωνίας.

§ 7 - 9. δύναμις στρατός. — γίγνεται χιών πίπτει χιών. — ἔωθεν ἀπὸ πρωίας : πρωὶ πρωί. — διασκηνῶ (-έω) κατασκηνῶ χωριστά. — ἱερεῖον ζῶον πρὸς σφαγὴν. — παντοδαπὸς παντὸς εἶδους. — ἀποσκεδάννυμαι διασκορπίζομαι, ἀπομακρύνομαι. — νύκτωρ, ἐπίρρ. : (κατὰ) τὴν νύκτα. — φαίνω φέγγω.

§ 10 - 14. διασκηνῶ (-όω) = διασκηνῶ (-έω). — ἐντεῦθεν, χρονι. : μετὰ ταῦτα. — διαιθριάζει ξαστερώνει, καλυτερεύει ὁ καιρός. —

νυκτερεύω διανυκτερεύω. — ἄπλετος ἄφθονος. — ἀποκρύπτω σκεπάζω. — κατακειμένους ἐφρόσον ἦσαν ἐξηπλωμένοι κατὰ γῆς. — συμποδίζω δένω τὰ πόδια. — ὄκνος ὀκνηρία, ἀπροθυμία. — ἀλειεινός θερμαντικός· ἀλειεινὸν ἦν παρεῖχε θερμότητα. — εἰ μὴ παραρρυεῖη (τοῦ παραρρέω) ἐὰν δὲν ἤθελε καταρρεύσει (καταπέσει) ἀπὸ τὰ πλάγια. — γυμνὸς χωρὶς ἱμάτιον, μὲ χιτῶνα μόνον. — τάχα εὐθύς. — ἀφαιρουμαί τινός τι ἀφαιρῶ (ἀρπάζω) ἀπὸ τινός τι. — χρίσμαι ἀλείφομαι. — χρίμα χρῖσμα, ἄλειμμα. — σύειον ἀπὸ πάχος χοίρου. — σησάμινον ἀπὸ σουσάμι. — ἀμυγδάλινον ἀπὸ (πικρὰ) ἀμύγδαλα. — τερμίνθινον ἀπὸ τρεμεντίνα (ποὺ στάζει ὡς ρητίνη ἀπὸ τὴν τέρμιθον - δένδρον ρητινώδες). — μύρον ἔλαιον εὐώδες. — ἐνέπρησαν, ἀόρ. τοῦ ἐμπίμπρημι καίω. — ἀτασθαλία ἀπερισχεψία. — δίκην δίδωμι τιμωροῦμαι.

§ 15 - 18. Τημνίτης ὁ ἐκ τῆς Τήμνου, πόλεως αἰολικῆς. — ἀληθεύω δίδω ἀληθεῖς πληροφορίες. — ἦκε ἐπανῆλθε. — σάγαρις δίστομος πέλεκυς. — Ἀμαζόνες, νοοῦνται ἐδῶ εἰκόνες (γλυπταὶ) Ἀμαζόνων, τὰς ὁποίας ὁ Ξεν. ἔβλεπεν ἐν Ἀθήναις ὄν. — ποδαπὸς ἀπὸ ποῖον τόπον. — ἐπὶ τίνι πρὸς τίνα σκοπόν. — Χάλυβες - Τάοχοι, λαοὶ αὐτόνομοι παρὰ τὴν Ἀρμενίαν. — ὑπερβολὴ διάβασις. — ἦπερ μοναχῇ εἶη πορεία ἀπὸ ὅπου μόνον ἤμποροῦσε νὰ περάσῃ κανεῖς.

§ 19 - 22. ἐπὶ τοῖς μένουσι ἐπὶ κεφαλῆς ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἔμενον. — ἀλόντα (ἐάλων), ἀόρ. τοῦ ἀλίσκομαι κυριεύομαι, λαφυραγοῦμαι, συλλαμβάνομαι. — μένω περιμένω. — ἀνακραγόντες, ἀόρ. τοῦ ἀνακράζω δυνατὰ φωνάζω. — ὑπομένω ἀνθίσταμαι. — ἔκπωμα ποτήριον. — ἀρτοκόπος ἀρτοποιός. — τὴν ταχίστην (ὁδὸν) τάχιστα. — ἀνακαλοῦμαι τῇ σάλπιγγι διατάσσω νὰ δοθῇ διὰ τῆς σάλπιγγος τὸ σημεῖον τῆς ὑποχωρήσεως.

(5, 1 - 22, 23 - 36)

§ 1 - 2. ὅπη δύναιτο ὅσον ἡδύναντο. — πρὸς τὸν ὀμφαλὸν σχεδὸν μέχρι τοῦ ὀμφαλοῦ. — πρόσω μακράν.

§ 3 - 6. χαλεπὸς πλήρης κακουχιῶν. — ἀποκαίω, ἐπὶ ὑπερβολικοῦ ψύχους : παγώνω, καίω. — πῆγνυμι παγώνω. — σφαγιάζομαι

προσφέρω θυσίαν. — περιφανῶς ὀλοφάνερα. — λήγω παύω, κοπάζω. — τὸ χαλεπὸν ἢ σφοδρότης. — πνεῦμα ἄνεμος. — ὀργυιὰ μέτρον μήκους 6 ποδῶν ἢ 1 μέτρου καὶ 85 ἑκατοστῶν. — διαγίγνομαι διέρχομαι, περνῶ. — ὀψέ ἄργά. — πάλαι πρότερον, πρὸ πολλῆς ὥρας. — προσίσσαν, πρτκ. τοῦ προσίημι τινα ἀφήνω τινὰ νὰ πλησιάσῃ. — ὀψίζω ἔρχομαι ἄργά. — μεταδίδωμι (μετὰ γνκ. ἢ μετ' αἰτ.) δίδω μέρος ἕκ τινος. — ὁ πυρὸς ὁ σῖτος. — βρωτὸν φαγώσιμον. — ἔνθα δὲ ἐκεῖ δὲ ὅπου. — διατήκομαι διαλύομαι (λειώνω). — βόθρος λάκκος. — δάπεδον ἔδαφος.

§ 7 - 8. βουλιμιῶ παθαίνω βουλιμίαν, δηλ. ὑπερβολικὴν πεῖναν καὶ ἐξάντλησιν τῶν δυνάμεων ἐξ ἀσιτίας. — καταλαμβάνω εὐρίσκω, συναντῶ. — τὸ πάθος ἢ ἀσθένεια. — σαφῶς προφανῶς, ἀναμφιβόλως. — περιιών, μτχ. τοῦ περιέρχομαι. — μεταδίδωμι διαμοιράζω.

§ 9 - 11. ἀμφὶ κνέφας περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ σκότους (τῆς νυκτός) : ὅτε ἐσκοτείνιαζε. — ἔρυμα τεῖχος. — ὅσον περίπου. — κωμάρχης ὁ προεστώς, ὁ ἄρχων τῆς κώμης. — διατελῶ τὴν ὁδὸν διανύω ὅλην τὴν ὁδόν.

§ 12 - 14. λείπομαι ὑπολείπομαι. — διαφθείρομαι τοὺς ὀφθαλμοὺς βλάπτομαι εἰς τοὺς ὀφθαλμούς. — ἀποσσηπότες, πρkm. τοῦ ἀποσήπομαι σαπίζω· οἱ ἀποσσηπότες τοὺς δακτύλους ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων οἱ δάκτυλοι εἶχον σαπίσει (εἶχον πάθει κρυσπαγήματα). — ἐπικούρημα τῆς χιόνος βοήθημα, μέσον προφυλακτικὸν κατὰ τῆς χιόνος. — ὑπολύομαι λύω, ἐκβάλλω τὰ ὑποδήματά μου. — ὑποδοῦμαι (-έομαι) φορῶ τὰ ὑποδήματά μου. — εἰσδύομαι εἰσχωρῶ, χώνομαι μέσα. — περιεπήγνυντο ἐπάγωναν περὶ τοὺς πόδας. — ἐπιλείπει δὲν ὑπάρχει πλέον. — καρβάτιναι τσαρούχια. — νεόδαρτος βοῦς δέρμα βοῦς νεογδάрту.

§ 15 - 16. ἀνάγκαι ταλαιπωρίαί, κακουχίαι. — εἰκάζω συμπεραίνω. — τετημέναι, πρkm. τοῦ τήκομαι διαλύομαι (λειώνω). — ἀτμίζω ἀναδίδω ἀτμούς. — νάπη κοιλὰς δασώδης. — ἐκτρέπομαι τρέπομαι ἔξω τῆς πορείας μου πρὸς ἄλλο μέρος : λοξοδρομῶ. — πάση τέχνῃ καὶ μηχανῇ με κάθε τρόπον καὶ μέσον. — τελευτῶν τελευταῖον. — χαλεπαίνω ὀργίζομαι.

§ 17 - 18. ἐπίοιεν, εὐκτ. τοῦ ἐπέρχομαι. — οἱ κάμνοντες οἱ ἀσθενεῖς. — διαφέρομαι περί τινος φιλονικῶ διά τι. — ἥρπασαν (περί τοῦ πράγμ. βλ. § 12 - 14, σελ. κειμ. 73). — ἐξανίσταμαι σηκώνομαι. — ἦκαν, ἀόρ. τοῦ ἵημι ρίπτω. — κατὰ τῆς χιόνος κάτω διὰ τῆς χιόνος.

§ 19 - 20. ἐπ' αὐτοὺς πρὸς παραλαβὴν αὐτῶν. — ἐγκαλύπτομαι σκεπάζομαι. — φυλακὴ φρουρά. — καθειστήκει, ὑπερσυντλκ. τοῦ καθίσταμαι τοποθετοῦμαι. — προῖοιεν, εὐκτ. τοῦ προέρχομαι προχωρῶ. — παριών, μτχ. τοῦ παρέρχομαι προχωρῶ. — παραπέμπω ἀποστέλλω. — σκέψασθαι, ἀόρ. τοῦ σκοποῦμαι ἐξετάζω, παρατηρῶ. — ὅλον τὸ στράτευμα, ἐκτὸς τῆς ὑπὸ τὸν Χειρίσοφον ἐμπροσθοφυλακῆς, ἣ ὅποια ἐστρατοπέδευεν ἐν τινι κώμῃ. — αὐλίζομαι στρατοπεδεύω.

§ 21 - 22. πρὸς ἡμέραν ἦν ἐπλησίαζε νὰ ξημερώσῃ. — ἄσμενοι μὲ χαράν.

§ 23 - 24. συνεγένοντο ἀλλήλοις συνηνώθησαν. — σκηνῶ (-όω) κατασκηνῶ, καταλύω. — διαλαχόντες, ἀόρ. τοῦ διαλαγχάνω διαμοιράζω μὲ κλῆρον. — κελεύω, ἐδῶ : παρακαλῶ. — εὐζωνος (βλ. κεφ. 2, § 7 - 8, σελ. 142). — εἰλήχει, ὑπερσυντλκ. τοῦ λαγχάνω λαμβάνω κλῆρον. — κωμήτης κάτοικος τῆς κώμης. — πῶλος ἵππος ἀδάμαστος, πουλᾶρι. — ἐνάτην ἡμέραν πρὸ ὀκτὼ ἡμερῶν. — ἐκδίδωμι θυγατέρα (βλ. κεφ. 1, § 23 - 25, σελ. 140).

§ 25 - 27. κατάγειος ὑπόγειος. — τὸ στόμα (ἦσαν αἱ οἰκίαι) ὥσπερ (στόμα) φρέατος τὴν εἴσοδον εἶχον ὁμοίαν πρὸς στόμιον φρέατος. — ὀρυκτὸς ἐσκαμμένος. — οἷς (γνκ. οἶδς) πρόβατον. — τὰ ἔκγονα τὰ νεογνά, τὰ μικρά. — χιλὸς χλωρὸν χόρτον. — οἶνος κρίθινος ζῦθος. — κρατῆρ ἀγγεῖον. — ἰσοχειλὴς ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐπιφανείας μὲ τὰ χεῖλη ἀγγείου· κριθαὶ ἰσοχειλεῖς κόκκοι κριθῆς ἐπιπλέοντες ἐπάνω ἐπάνω. — ἐνέκειντο, τοῦ ἔγκειμαι κεῖμαι (εὐρίσκομαι) ἐντός. — γόνυ κόμβος (τοῦ καλάμου). — μύζω βυζάνω, ρουφῶ. — ἄκρατος, κυρίως : ὁ οἶνος, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι ἀναμεμειγμένος μὲ ὕδωρ· ἔπειτα, ὅπως ἐδῶ : δυνατός. — συμμανθάνω συνηθίζω.

§ 28 - 29. σύνδειπνον ποιοῦμαί τινα συνδειπνῶ μετὰ τινος. —

άντεμπλήσαντες, άόρ. τοῦ άντεμπίμπλημι εἰς άνταμοιβήν γε-
μίζω. — άπίασιν, μέλλ. τοῦ άπέρχομαι. — έξηγοῦμαι άγαθόν τι
παρέχω ώφέλιμόν τινα ύπηρεσίαν ώς όδηγός. — γίγνομαι έν τινι
φθάνω εἰς τι. — φιλοφρονοῦμαι δίδω άπόδειξιν τῶν φιλικῶν μου
αἰσθημάτων. — έφρασε, άόρ. τοῦ φράζω δεικνύω, φανερώνω. —
κατορωρυγμένος (κατορύττομαι) καταχωμένος (κρυμμένος μέσα
εἰς τήν γῆν). — διασκηνώ (-έω) κατασκηνώ χωριστά. — έν πᾶσιν
άφθόνοις έχοντες τὰ πάντα άφθονα. — έν φυλακῇ υπό φρουρήσιν,
αὔστηράν έπιτήρησιν. — έν όφθαλμοῖς πρό τῶν όφθαλμῶν, ένώ-
πιόν των.

§ 30 - 32. όπου παρίοι (τοῦ παρέρχομαι) κώμην άπ' όποιαν
κώμην έπερνούσε. — τρέπομαι πρός τινα έπισκέπτομαι τινα. — εὖω-
χοῦμαι τρώγω καί πίνω καλῶς. — εὐθυμοῦμαι εἶμαι εἰς εὐθυμίαν. —
πύρινος (άρτος) (άρτος) σιταρένιος. — τῷ = τινι. — προπίνω
τινί πίνω εἰς ύγείαν υἱός. — έπικύπτω σκύπτω έπάνω.

§ 33 - 34. σκηνώ, έδῶ = εὖωχοῦμαι (§ 30). — ξηρός χιλός
ξηρόν χορτάρι, σάνος· οἱ άρχαῖοι συνήθιζον κατά τὰ συμπόσια νά φο-
ροῦν στεφάνους άνθέων· έδῶ τὰ άνθη άντικατέστησεν ό ξηρός χι-
λός. — διακονῶ ύπηρετῶ. — ένεός κωφάλalos. — φιλοφρονοῦμα
τινα μέ φιλόφρονas λόγους χαιρετίζω τινά. — κοινῇ άπό κοινοῦ, καί
οἱ δύο μαζί. — περσίζω όμιλῶ τήν Περσικήν γλῶσσαν. — ἡ τοῦ.

§ 35 - 36. έαυτοῦ, δηλ. τοῦ κωμάρχου. — οἰκέται οἰκογέ-
νεια, μέλη τῆς οἰκογενείας (τέκνα καί γυνή). — παλαιτέρος όλίγον
παλαιός, γεροντικός. — άνατρέφω ἵππον τρέφω ἵππον καί τόν δυ-
ναμώνω πάλιν (παχύνω). — καταθύω θυσιάζω. — ιερός τοῦ Ἑλίου
άφιερωμένος εἰς τόν Ἥλιον· τόν Ἥλιον οἱ Πέρσαι έλάτρευον ώς θεόν
(Μίθραν) καί εἰς αὐτόν έθυσιάζον ἵππους. — έκεκάκωτο, ύπερσυντλκ.
τοῦ κακοῦμαι κακοπαθαίνω, ταλαιπωροῦμαι. — οἱ ταύτῃ ἵπποι οἱ
έν ταύτῃ τῇ χώρᾳ ἵπποι. — μείων μικρότερος. — θυμοειδής ζωη-
ρός. — σακίον μικρός σάκος (άπό χονδρόν ύφασμα ἢ άπό δέρμα). —
καταδύομαι βυθίζομαι.

(7, 19 - 27)

§ 19 - 20. διά τῆς χώρας, δηλ. τῶν Σκυθηνῶν. — τεθνάναι

ἐπηγγείλατο ἐδήλωσεν, ὅτι προσφέρεται νὰ θανατωθῇ. — ἐμβάλλω εἰσβάλλω. — παρακελεύομαι προτρέπω. — ὦ και ἐκ τούτου δὲ ἀκριβῶς.

§ 21 - 24. γίγνομαι ἐπὶ τοῦ ὅρους φθάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὅρους. — ζωγρῶ (-έω) συλλαμβάνω ζῶντα. — γέρρα (βλ. βιβλ. Ι, κεφ. 8, § 8 - 11, σελ. 119). — ὠμοβόειος ὁ ἐξ ἀκατεργάστου δέρματος βοῦς. — οἱ αἰεὶ ἐπιόντες οἱ ἐκάστοτε προσερχόμενοι (στρατιῶται). — θέω δρόμῳ προχωρῶ μὲ ταχὺν βηματισμὸν (τροχάδην). — οἱ αἰεὶ βοῶντες οἱ ἀκαταπαύστως κραυγάζοντες. — ὅσῳ δὴ ὅσον βέλβαια. — ἀναλαμβάνω λαμβάνω μαζί μου. — παραβοηθῶ τρέχω εἰς βοήθειαν. — τάχα δὴ εὐθὺς πλέον. — παρεγγυῶ (-άω) προτρέπω. — ἐλαύνω κτυπῶ (ζῶον), διὰ νὰ βαδίζῃ ταχέως.

§ 25 - 27. τὸ ἄκρον ἡ κορυφή. — περιβάλλω ἐναγκαλίζομαι. — κολωνὸς ὕψωμα, λόφος. — δέρματα ὠμοβόεια ἀκατέργαστα δέρματα βοῶν. — ἀνατίθῃμι ἐπιθέτω, ἐπισωρεύω. — αἰχμάλωτα λαφυραγωγήθέντα. — κατέτεμνε τὰ γέρρα, ἵνα καταστήσῃ αὐτὰ ἄχρηστα. — διακελεύομαι προτρέπω. — ἀποπέμπω ἀπολύω. — ἀπὸ κοινοῦ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ταμείου : ἀπὸ τῶν χρημάτων καὶ τῶν λαφύρων τῶν ἀνηκόντων εἰς ὅλους. — φιάλη πλατὺ καὶ ἀβαθεὲς ποτήριον. — σκεύη ἐνδυμασία. — ὥχετο ἀπιὼν ἀπῆλθε.

(8, 22 - 28)

§ 22 - 24. λήζομαι λεηλατῶ. — ἀγορὰν παρέχω παρέχω τρόφιμα πρὸς ἀγοράν. — ξένια δῶρα φιλοξενίας. — ἄλφιστα κρίθινα ἄλευρα. — συνδιαπράττομαι διαπραγματεύομαι συγχρόνως.

§ 25 - 26. ἦν ηὔξαντο, ἐδῶ ὁ ἀόρ. μὲ σημασ. ὑπερσυντλκ. (περὶ τοῦ πράγμ. βλ. βιβλ. ΙΙΙ, κεφ. 2, § 9, σελ. κειμ. 49). — ἀποθύω προσφέρω τὴν θυσίαν, τὴν ὁποίαν ἔταξα. — σωτήρια (ἱερὰ) θυσία διὰ τὴν σωτηρίαν. — ἡγεμόσυνα (ἱερὰ) (θυσία) διὰ τὴν (ἀσφαλῆ καὶ εὐτυχῇ) ὁδηγίαν. — δρόμος, ἐδῶ : στάδιον. — προστατῶ εἶμαι προϊστάμενος, διευθύνω. — τὰ δέρματα τῶν θυσιασθέντων ζῶων (ὡς ἄθλα διὰ τοὺς νικητάς). — κάλλιστος καταλληλότητος. — δασὺς (τόπος) θαμνώδης (τόπος). — ἀνιώμαι πονῶ.

§ 27 - 28. ἀγωνίζομαι στάδιον ἀγωνίζομαι εἰς τὸν ἀπλοῦν δρόμον (ἀπὸ τῆς ἀφετηρίας μέχρι τοῦ τέρματος). — δόλιχος μακρὸς δρόμος, ἐπταπλάσιος τοῦ σταδίου. — παγκράτιον ἀγὼν πάλης καὶ πυγμῆς συγχρόνως. — καλὴ θέα ὠραῖον θέαμα. — καταβαίνω κατέρχομαι εἰς τὸ στάδιον : λαμβάνω μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας. — οἱ ἐταῖροι οἱ συστρατιῶται. — φιλονικία ἀμιλλα. — ἔθειον ἵπποι ἐγίνετο ἵπποδρομία. — τὸ πρηνὲς ἡ κατωφέρεια, ὁ κατήφορος. — ἐλαύνω τρέχω μὲ τὸν ἵππον μου. — ὑποστρέφω (ἀμτβτ.) στρέφομαι ὀπίσω. — πρὸς τὸν βωμόν, οὗτος ὁ βωμός, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχον γίνεαι αἱ θυσίαι, εἶχεν ὀρισθῆ ὡς ἀφετηρία καὶ τέρμα τοῦ ἀγῶνος. — κάτω εἰς τὴν κάθοδον, εἰς τὸν κατήφορον. — κυλινδοῦμαι κυλίομαι. — τὸ ἰσχυρῶς ὀρθιον ἡ λίαν ἀνωφερὴς θέσις, ὁ πολὺς ἀνήφορος. — παρακέλευσις παρόρμησις, ἐνθάρρυνσις.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

(3, 1 - 13)

§ 1 - 3. ἀπιτέον εἶναι = ὅτι ἔδει ἀπιέναι. — ὁδοποιοῦμαι, ἐπὶ ὁδῶν : κατασκευάζομαι καταλλήλως πρὸς χρῆσιν. — τριταῖοι τὴν τρίτην ἡμέραν. — ἐξέτασις σὺν τοῖς ὅπλοις ἐπιθεώρησις τῶν στρατιωτῶν μετὰ τῶν ὅπλων των. — ἐγένοντο συνεποσώθησαν, ἀνῆλθον εἰς. — καὶ εἴ τις (ἀπώλετο) νόσῳ καὶ μερικοὶ ἐκ νόσου.

§ 4 - 6. διαλαμβάνουσι μοιράζουσι μεταξὺ των. — τὰ αἰχμάλωτα ἢ λεία, τὰ λάφυρα (αἰχμάλωτοι, ζῷα, σκευὴ κ.ἄ.)· ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν λαφύρων. — ἀργύριον χρήματα. — γίγνομαι, ἐπὶ χρημάτων : εἰσπράττομαι. — ἡ δεκάτη (μερίς) τὸ δέκατον μέρος. — ἐξεῖλον, ἄορ. τοῦ ἐξαιρῶ (ξε) χωρίζω. — τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν διὰ τὴν φυλάττειν ἕκαστος τὸ ἀναλογοῦν εἰς αὐτὸν μέρος. — Ἀσιναῖος ὁ ἐκ τῆς Ἀσίνης, πόλεως τῆς Λακωνικῆς. — τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος μέρος τὸ ὀρισθὲν διὰ τὸν Ἀπόλλωνα μέρος (τῶν χρημάτων). — ἀνάθημα ἀφιέρωμα. — ἀνατίθημι ἀφιερώνω. — ὁ ἐν Δελφοῖς Ἀθηναίων θησαυρὸς ἦτο οἰκοδόμημα, εἰς τὸ ὅποῖον ἐφυλάσσοντο τὰ προσφερόμενα ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Δελφοὺς ἀφιερώματα· τοιοῦτους θησαυροὺς εἶχον ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Δελφοῖς πολλὰ πόλεις. — ἀπῆει εἰς Β., τὸ 394 π.Χ. (βλ. εἰσαγ.). — νεωκόρος ἐπιμελητὴς καὶ φύλαξ τοῦ ναοῦ. — ἐπιστέλλω παραγγέλλω. — χαριεῖσθαι, μέλλ. τοῦ χαρίζομαι τινι εἶμαι ἄρεστός εἶς τινα.

§ 7 - 8. φεύγω εἶμαι ἐξόριστος. — θεωρῶ (τοὺς ἀγῶνας) παρίσταμαι ὡς θεατὴς εἰς τοὺς ἀγῶνας. — παρακαταθήκη τὸ ἐμπιστευθὲν χρήμα. — χωρίον κτῆμα. — ὠνοῦμαι ἀγοράζω. — ἀνείλε, ἄορ. τοῦ ἀναιρῶ χρησιμοδοτῶ. — ὁ θεός, ὁ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλων. — κόγχη κογχύλιον. — ἀγρευόμενα θηράσιμα (τὰ ὅποια κυνηγῶν δύναται τις νὰ συλλάβῃ).

§ 9 - 10. ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου μὲ τὰ ἱερὰ χρήματα. — δεκατεύω τι λαμβάνω τὸ δέκατον μέρος ἔκ τινος. — ὠραῖος ὁ παραγόμενος ἢ γιγνόμενος κατὰ τὴν κατάλληλον ὥραν (ἐποχὴν) τοῦ ἔτους : ὥριμος· τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὠραῖα οἱ ὥριμοι καρποὶ τοῦ κτήματός του. — οἱ πολῖται, δηλ. οἱ Σικιλοῦντιοι. — πρόσχωρος γείτων. — οἱ σκηνοῦντες οἱ συμποσιάζοντες. — τραγήματα ξηροὶ καρποὶ (καρύδια, ἀμύγδαλα κ.τ.τ.). — τὰ θυόμενα ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς τὰ θυσιαζόμενα ζῶα, τὰ ὅποια ἐλαμβάνοντο ἐκ τῶν ἱερῶν βοσκημάτων (δηλ. τῶν ζώων, τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀρτέμιδος). — λάχος μερίδιον. — Φολόη, ὅρος μεταξὺ Ἡλιδος καὶ Ἀρκαδίας. — σῦς ἄγριος χοῖρος. — δορκὰς ζαρκάδι.

§ 11 - 13. ἔστι κεῖται. — ἡ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, διὰ τῆς ὁποίας. — ἔνι = ἔνεστι. — λειμῶν λιβάδι. — εὐωχοῦμαι, ἐπὶ ζώων : τρέφομαι ἀφθόνως. — εἰκασμαι εἶμαι ὅμοιος. — ξόανον ξύλινον ἄγαλμα. — ἱερός (ἔστι) τῆς Ἀρτέμιδος ἀφιερωμένος εἶναι εἰς τὴν Ἀρτέμιδα. — τὸν ἔχοντα... καταθύειν = ὁ ἔχων... καταθύετω. — ἐκάστου ἔτους κάθε χρόνο. — τὸ περιττὸν τὸ περισσεύμα. — τῇ θεῷ μελήσει ἢ θεὰ θὰ φροντίσῃ, δηλ. ἡ θεὰ θὰ τιμωρήσῃ αὐτόν.

(5, 7 - 25)

§ 7 - 9. φέρω πληρώνω. — δηῶ καταστρέφω. — προηγοῶ ἀγορεύω ἐξ ὀνόματός τινος. — δεινὸς λέγειν ἱκανὸς ρήτωρ. — συνησθησομένους, μέλλ. τοῦ συνήδομαι συγχάριω. — πράγματα δυσχέρεια, κίνδυνοι. — σεσωσμένοι παρεγένεσθε σῶοι ἐφθάσατε ἐδῶ. — πάσχω ἀγαθὸν τι ἀπολαύω, λαμβάνω καλὸν τι. — πῶποτε ποτὲ ἕως τώρα. — ὑπάρχω κάμνω ἀρχήν, πρῶτος ἀρχίζω.

§ 10 - 12. ἀφαιροῦμαί τινά τι ἀφαιρῶ παρὰ τινός τι. — βία... οὐ πείθοντας μὲ τὴν βίαν καὶ ὅχι μὲ τὸ καλόν. — οὐκ ἀξιούμεν ἀποδοκιμάζομεν. — Κορύλας, ἄρχων τῆς Παφλαγονίας.

§ 13 - 15. ἀγαπῶντες εὐχαριστημένοι. — χρήματα πράγματα, λάφυρα (ζῶα, αἰχμάλωτοι, τρόφιμα κ.τ.τ.). — ἄγω καὶ φέρω ἀρπάζω (καὶ παίρνω μαζί μου). — ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς διὰ τὰς τιμὰς, τὰς ὁποίας μᾶς ἔκαμαν. — ἀντιτιμῶ τιμῶ καὶ ἐγὼ (τὸν τιμῶντά με).

ἀπέχομαι τῶν φίλων δὲν βλέπω, δὲν πειράζω τοὺς φίλους. —
ὁποίων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον σὰν τί λογῆς ἀνθρώπους μᾶς ἤϋραν
(καλοὺς ἢ κακοὺς).

§ 16 - 19. ὕβρει ἐξ ἀλαζονείας. — τὰ ἐκείνων = τὰ πράγματα
ἐκείνων. — αἰτιῶμαι κατηγορῶ. — ἄρμοστῆς διοικητής.

§ 20 - 21. ἴσθι, προστιτ. τοῦ οἶδα. — οἱ κάμνοντες οἱ ἀσθε-
νεῖς. — ἦ... ταύτη ὅπου... ἐκεῖ. — ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον
αὐτὴ ἀφ' ἑαυτῆς ἡ θέσις μᾶς ἐδέχετο (μᾶς ἐπέτρεπε νὰ εἰσέλθωμεν). —
εἰμὶ ἐπὶ τινι εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός. — κομίζομαι λαμβάνω
μαζί μου. — εὖ ποιῶ εὐεργετῶ. — ἀντευποιῶ ἀνταποδίδω τὴν εὐερ-
γεσίαν. — ἀλέξομαι ἀποκρούω.

§ 22 - 23. ὁ Παφλαγῶν ὁ ἡγεμὼν τῶν Παφλαγόνων. — συμπράτ-
τοντες αὐτῷ, δηλ. ταῦτα· συμπράττω τινί τι βοηθῶ τίνα εἰς τι.

§ 24 - 25. χαλεπαίνω τινί τοῖς εἰρημένοις ὀργίζομαι ἐναντίον
τινός διὰ τοὺς λόγους του. — παρέρχομαι λαμβάνω τὸν λόγον. — ξε-
νίζω φιλοξενῶ. — τά τε ἄλλα καὶ κα' μετὰξὺ ἄλλων καί. — ἀνα-
πυνθάνομαι ζητῶ πληροφορίας.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

(1, 1 - 22, 24 - 33)

§ 1 - 3. ἐν τῇ διατριβῇ κατὰ τὸν χρόνον τῆς διαμονῆς των (ἐν Κοτυώροις). — ζῶ ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ζῶ ἀγοράζων τὰ τρόφιμα. — λήζομαι διαρπάζω. — κλωπεύω κλέπτω, ληστεύω. — ἀποσκεδάννυμαι διασκορπίζομαι μακρὰν ἀπὸ τινος μέρους, ἀπομακρύνομαι. — πρόσω μακρὰν. — κακουργῶ βλάπτω. — πολεμικῶς ἔχω ἐχθρικῶς διάκειμαι. — ἵππους καὶ στολὰς καλὰς, διὰ νὰ δώσουν αὐτὰ εἰς τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλ. ὡς δῶρα. — δέχομαί τινα ἐπὶ ξένια φιλοξενῶ τινα. — παρακαλῶ προσκαλῶ. — δοκῶ νομίζω. — δικαιοτάτους εἶναι (παρακαλεῖσθαι) = δικαιοτάτον εἶναι (παρακαλεῖν).

§ 4 - 6. αἰχμάλωτοι (βόες) λαφυραγωγηθέντες (βόες). — ἱερεῖον ζῶον σφαζόμενον πρὸς θυσίαν, σφάγιον. — εὐωχία ἀρκοῦσα συμπόσιον πλούσιον. — κατακείμενοι οἱ ἀρχαῖοι ἔτρωγον οὐχὶ καθήμενοι, ἀλλὰ κατακεκλιμένοι ἐπὶ χαμηλῶν κλινῶν καὶ στηριζόμενοι ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ἄγκωνος. — σκίμπους χαμηλὴ κλίνη. — κεράτινος καμωμένος ἀπὸ κέρας (βοός). — παιανίζω ψάλλω τὸν παιᾶνα· ἐδῶ παιᾶν ᾄσμα ψαλλόμενον ἐν συμποσίοις πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος. — πρὸς αὐλὸν κατὰ τὸν ἦχον τοῦ αὐλοῦ· ὁ αὐλὸς ἦτο σωλὴν ὅμοιος πρὸς τὸ σημερινὸν κλαρινέτον· κατεσκευάζετο ἐκ καλάμου ἢ ἐκ μετάλλου καὶ εἶχε τρεῖς ἢ τέσσαρας ὑπᾶς· ἐνίοτε ἀπετελεῖτο ἐκ δύο σωλῆνων συνδεδεμένων ἀναμεταξύ των. — ὀρχοῦμαι χορεύω. — ἄλλομαι πηδῶ. — κούφως ἐλαφρῶς. — παίω κτυπῶ. — τεχνικῶς πως μὲ κάποιαν τέχνην. — ἀνέκραγον, ἀόρ. τοῦ ἀνακράζω ἐκβάλλω δυνατὴν κραυγὴν (τρόμου). — σκυλεύω ἀφαιρῶ τὰ ὅπλα ἀπὸ τοῦ νεκροῦ. — ἐξῆει, ἐκ τοῦ κύκλου τοῦ χοροῦ. — τὸν Σιτάλκαν, πολεμικὸν ᾄσμα, τὸ ὅποῖον ἐξύμνει τὸν βασιλέα τῶν Θρακῶν Σιτάλκαν.

§ 7 - 8. Αἰνιᾶνες (βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5 - 6, σελ. 116). —

Μάγνητες, ἐκ τῆς Θεσσαλικῆς χερσονήσου Μαγνησίας. — **καρπαία** (δηλ. ὄρησις), εἶδος ἀγροτικοῦ χοροῦ. — **ὁ μὲν εἷς μὲν** (ἐκ τῶν χορευτῶν). — **παρατίθεμαι τὰ ὄπλα** θέτω τὰ ὄπλα μου πλησίον μου κατὰ γῆς. — **πυκνὰ** συχνά. — **ληστής δὲ ἄλλος δὲ** (χορευτῆς) προσποιούμενος, ὅτι εἶναι ληστής. — **προορῶ** βλέπω ἐμπρός μου. — **ἀπαντῶ** ὁρμῶ (κατὰ τινος). — **δήσας**, ἀόρ. τοῦ δῶ (-έω). — **τῷ χειρε = τὰς χεῖρας**. — **ἐλαύνω** ὀδηγῶ.

§ 9 - 11. **πέλτη** μικρά ἐλαφρά ἀσπίς. — **τοτὲ μὲν... τοτὲ δὲ** ἄλλοτε μὲν... ἄλλοτε δέ. — **ὥς δύο ἀντιταττομένων**, μιμούμενος μιμούμενος μάχην πρὸς δύο δῆθεν ἀντιπάλους. — **δινοῦμαι** περιστρέφομαι. — **ἐκκυβιστῶ** κάνω τοῦμπες. — **ὄψις** θέαμα. — **τὸ περσικὸν ὀρχοῦμαι** χορεύω τὸν περσικὸν χορόν. — **ὀκλάζω** κάμπτω τὰ γόνατα. — **ἐξανίσταμαι** σηκώνομαι. — **ἦσαν ἐβάδιζον** τίνος ρῆμ. ; — **ἐνόπλιος** ρυθμὸς ρυθμὸς τῆς ἐνόπλου ὀρχήσεως. — **αὐλοῦμαι** συνοδεύομαι ὑπὸ αὐλοῦ. — **οἱ θεοί**, ἐδῶ : οἱ ναοὶ τῶν θεῶν. — **πρόσδοξ** ἱερὰ πομπή (εἰς τὸν ναὸν μὲ χοροὺς καὶ ἄσματα).

§ 12 - 13. **δεινὰ ποιοῦμαι** θεωρῶ ὥς φοβερά, ἐκπληκτικά : ἐκπλήττομαι. — **ὀρχηστρίς** χορεύτρια. — **ἐνσκευάζω** ἐνδύω, στολίζω. — **πυρρίχη** ἐνόπλιος χορός. — **ἐλαφρῶς** μὲ εὐκίνησίαν. — **κρότος** (**χειρῶν**) χειροκροτήματα.

§ 14 - 16. **προσάγω** παρουσιάζω. — **ἀναβαίνω** ἐπιβιβάζομαι. — **ἡμέραν καὶ νύκτα** μίαν ἡμέραν καὶ μίαν νύκτα. — **πνεῦμα** καλὸν ἄνεμος οὐριος. — **ὀρμίζομαι** ἀγκυροβολῶ. — **Ἄρμηνη**, λιμὴν τῆς Σινώπης. — **μέδιμνος**, μέτρον χωρητικότητος στερεῶν = 38 περίπου ὀκ. (52 1/2 λίτρ.). — **κεράμιον**, μέτρον χωρητικότητος ὑγρῶν = 30 περίπου ὀκ. (39 λίτρ.). — **ἦλθε**, ἐκ Βυζαντίου, ὅπου εἶχεν ἀποσταλῆ, διὰ νὰ ζητήσῃ πλοῖα ἀπὸ τὸν ναύαρχον τῶν Λακεδαιμονίων Ἀναξίβιον. — **μισθοφορὰ** μισθός.

§ 17 - 18. **εἰσῆι** αὐτοὺς ἤρχετο εἰς τὸν νοῦν των. — **ὅπως ἂν ἀφίκοιντο** πῶς ἦτο δυνατόν νὰ φθάσουν. — **χρῶμαι** τῷ στρατεύματι διοικῶ, χρησιμοποιοῦ τὸ στράτευμα. — **λανθάνω** τι μένω ἀπαρτήρητος ὡς πρὸς τι, κάμνω τι χωρὶς νὰ ἐννοηθῶ. — **μᾶλλον** εὐκο-

λώτερον. — φθάνω προλαμβάνω. — ύστερίζω καθυστερώ, βραδύνω. — τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ τὸ ὑπὸ τοῦ ἐνὸς ἀποφασισθέν, ἢ ἀπόφασις τοῦ ἐνός. — περαίνομαι ἐκτελοῦμαι. — ἐκ τῆς νικώσης (δηλ. γνώμης) κατὰ πλειοψηφίαν.

§ 19 - 21. τρέπομαι ἐπὶ τινα στρέφομαι πρὸς τινα (διὰ νὰ τὸν παρακαλέσω). — γινώσκω φρονῶ. — ἐνδείνυμαι δεικνύω, δίδω ἐνδείξεις. — ἔπειθεν προσεπάθει νὰ πείσῃ. — ὑποστῆναι, ἀόρ. τοῦ ὑφίσταμαι ἀναλαμβάνω. — τῇ μὲν ἀφ' ἐνός μὲν. — ἐνθύμημα σκέψεις. — ἐπῆρεν, πρτκ. τοῦ ἐπαίρω παρακινῶ. — αὐτοκράτωρ ἄρχων ἀπόλυτος, μόνος ἄρχων. — ἐνθυμοῦμαι σκέπτομαι. — ὅπως ἔξει πῶς θ' ἀποβῇ. — προειργασμένος ἀποκτηθεὶς πρότερον. — ἀποβάλ- λω χάνω. — ἀποροῦμαι εὐρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν : δὲν ἤξεύρω, τί νὰ κάμω.

§ 22 - 24. ἀνακοινῶ τινι ζητῶ τὴν συμβουλὴν τινος, ἐρωτῶ τινα. — παρίσταμαί τι διατάσσω νὰ φέρουν τι πλησίον μου. — δύο ἱερεῖα, ἵνα εὐθὺς προσφέρῃ δευτέραν θυσίαν, ἐὰν ἡ πρώτη δὲν ἀποβῇ εὐνοϊκῇ. — διαφανῶς ὁλοφάνερα. — σημαίνω δεικνύω διὰ σημείων, συμβουλεύω. — προσδέομαί τινος ἐπιζητῶ τι.

§ 25 - 28. προβάλλομαι προτείνω. — ἐπιψηφίζω θέτω τὸ ζήτημα εἰς ψηφοφορίαν. — εἵπερ ἀφοῦ βέβαια. — χάριν ἔχω ὑμῖν σᾶς ὀφείλω εὐγνωμοσύνην : σᾶς εὐχαριστῶ. — δοῦναί μοι νὰ μοῦ δώσουν τὴν εὐκαιρίαν. — προκρίνω προτιμῶ. — ἦττον δυσκολώτερον. — τυγχάνω ἐπιτυγχάνω. — δέομαί τι ἔχω ἀνάγκην τινά, χρειάζομαί τι. — οὐ πάνυ τι οὐδόλως. — πολεμοῦντες, τὸν Πελοπόν. πόλεμον. — ὠμολόγησαν, κατὰ τὴν εἰρήνην τοῦ 404 π.Χ. — πέρα μακρότερον. — ἄκυρος ἄνευ κύρους, ἀνίσχυρος, μικρός. — ποιεῖν ὅτι προσπαθῶ νὰ καταστήσω. — σωφρονίζομαι ἔρχομαι εἰς φρόνησιν, τιμωροῦμαι.

§ 29 ἐννοῶ σκέπτομαι. — ἴστε, προστκτ. τοῦ οἶδα. — ἄχθομαι δυσαρεστοῦμαι.

§ 30 - 31. σύνδειπνος ὁ συνδειπνῶν, συνδαιτυμῶν. — συμπο- σίαρχος πρόεδρος τοῦ συμποσίου· οὗτος ἐκλεγόμενος ὑπὸ τῶν συμπο-

τῶν διηύθυνε τὰ τοῦ συμποσίου, ὥριζε δηλ. πόσον καὶ ποίου εἶδους οἶνον νὰ πίνουν, ποῖα παιγνίδια νὰ παίζουν, ποῖα ἄσματα νὰ ψάλλουν κ.τ.τ. — **λοχαγῶ** εἶμαι λοχαγός. — **ὥς ἔοικε ὥς φαίνεται.** — **ὥς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου** ἐπειδὴ, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς ὠμίλησεν ὁ Ἀγ. — **ἀναθορυβῶ** με θορυβώδεις φωνὰς ἐπιδοκιμάζω. — **πλείονος ἐνδέον** = ὅτι πλείονος ἐνδέοι· **πλείονος ἐνδεῖ** ὑπάρχει ἀνάγκη σπουδαιοτέρων ἐπιχειρημάτων. — **παρέρχομαι** λαμβάνω τὸν λόγον. — **ὥς πάνυ εἰδῆτε** (τοῦ οἶδα) ἵνα βεβαιωθῆτε. — **ὁμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας** σᾶς ὀρκίζομαι εἰς ὅλους τοὺς θεοὺς καὶ εἰς ὅλας τὰς θεάς. — **ἦ μὴν** βεβαίως. — **ἐπιτρέπω** ἀναθέτω. — **τὰ ἱερὰ** ἡ θυσία. — **ιδιώτης** ἄπειρος (τῆς μαντικῆς).

§ 32 - 33. **ἐὰν πλοῦς ἢ ἐὰν εἶναι οὖριος ἄνεμος πρὸς πλοῦν.** — **ἀνάγομαι** ἀποπλέω. — **Ἡράκλεια**, παράλιος πόλις τῆς Βιθυνίας παρὰ τὸν Εὐξείνον. — **κατέχω** προσορμίζομαι.

BIBLION EBΔOMON

(1, 2 - 31)

§ 2 - 4. **μισθοφορὰ** μισθός. — **ἀπαλλάττομαι** ἀποχωρῶ, ἀποσύρομαι.

§ 5 - 6. **συμπροθυμοῦμαι** προθύμως ἐνεργῶ καὶ ἐγώ. — **μεταμέλει** μοι μετανοῶ. — **τελῶ** πληρώνω. — **τελείτω**, ὁ Σεύθης, ὅστις θὰ ὑπεσχέθη χρηματικὴν ἀμοιβὴν εἰς τὸν Ξ., ἂν οὗτος συνήργει εἰς τὴν διάβασιν τοῦ στρατεύματος. — **οἱ ἐπικαίριοι** τὰ σπουδαιότερα πρόσωπα ἐν τῷ στρατῷ (δηλ. οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί). — **προσφέρομαι** (συμπερι) φέρομαι.

§ 7 - 10. **κηρύττω** διὰ κήρυκος παραγγέλλω. — **ὥς ἀποπέμφων** διότι δῆθεν εἶχε σκοπὸν νὰ στείλῃ αὐτοὺς ὀπίσω (εἰς τὴν πατρίδα των). — **ἀριθμὸν ποιῶ** ἀριθμῶ. — **ἄχθομαι** δυσχεστεῖν. — **ἐπισιτίζομαι** εἰς τὴν πορείαν προμηθεύομαι τρόφιμα διὰ τὴν πορείαν. — **ἀσπάζομαι** ἀποχαιρετίζω. — **ὥς ἀποπλευσόμενος** διότι εἶχε σκοπὸν νὰ... — **αἰτίαν ἔχω** κατηγοροῦμαι. — **αἰτιῶμαι** κατηγορῶ. — **ἀθυμῶ** πρὸς τὴν ἔξοδον δὲν ἔχω ὕψος νὰ ἐξέλθω. — **ὥς συμπορευσόμενος** προσποιούμενος, ὅτι θὰ... — **ἔξω γίγνομαι** ἐξέρχομαι (ἐδῶ : ἐκ τοῦ Βυζαντίου). — **διαπράττομαί τι** κανονίζω τι.

§ 11 - 14. **τὴν ταχίστην (ὁδὸν)** τάχιστα. — **προσανειπεῖν** νὰ κηρύξουν προσέτι τοῦ ρ. **προσαναγορεύω**. — **ἐαυτὸν αἰτιάσεται** θὰ ἔχη νὰ κατηγορῇ τὸν ἑαυτὸν του (κατόπιν, ὅταν θὰ τιμωρηθῇ). — **ἄρδην** ἐντελῶς. — **συγκλείω** κλείω καλῶς. — **μοχλὸς** ξύλον παχὺ τι θέμενον ὀπισθεν τῆς θύρας ἀπὸ τοῦ ἐνὸς παραστάτου μέχρι τοῦ ἄλλου (ἀμπάρα). — **πυρὸς** σιτάρι. — **Κυνίσκος**, Σπαρτιάτης ἀρμοστής ἐν Χερρονήσῳ. — **ἐπακούω** ἀκούω μακρόθεν. — **διαγγέλλω** δι' ἀγγελιαφόρου γνωστοποιῶ. — **πυνθάνομαι** ζητῶ πληροφορίας. — **Ἱερὸν ὄρος**, ὄρος τῆς Θράκης. — **κύκλῳ (τοῦ ὄρους)** περὶ τὸ ὄρος.

§ 15 - 17. κόπτω κρούω, κτυπῶ. — κατασχίζω σπάζω, κάνω κομματία. — χηλή λίθοι προβεβλημένοι ἔμπροσθεν τοῦ τείχους πρὸς προφύλαξιν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κυμάτων (μῶλος). — ἔνδον ἐν τῇ πόλει. — τὰ πράγματα τὰ συμβαίνοντα. — διακόπτω συντρίβω, θραύω. — ἀναπετάννυμι ἀνοίγω. — εἰσπίπτω εἰσορμῶ.

§ 18 - 20. ἀνήκεστος ἀθεράπευτος, ἀνεπανόρθωτος. — ὄχλος πλῆθος (στρατιωτῶν). — ἔνδον, ἐδῶ : εἰς τὰ σπίτια των. — καθέλκω σύρω ἐκ τῆς ξηρᾶς εἰς τὴν θάλασσαν. — Ἑτεόνικος, Λακεδαιμόνιος ὑποστράτηγος τοῦ Ἀναξιβίου. — ἀποφεύγω καταφεύγω. — σχεῖν (τοῦ ἔχω) νὰ ἀναχαιτίσουν, νὰ ἐμποδίσουν (ἀπὸ διαρπαγῶν κ.τ.τ.).

§ 21 - 24. προσπίπτω τινὶ προστρέχω, τροχάδην προσέρχομαι πρὸς τινα. — ἔξεστί σοι δύνασαι, ἔχεις εὐκαιρίαν. — ἀνὴρ γίγνομαι φαίνομαι (σπουδαῖος) ἀνὴρ. — ὀνήσαις, ἄορ. εὐκτ. τοῦ ὀνίνημι ὠφελῶ. — τίθεμαι τὰ ὄπλα ἐν τάξει παρατάσσομαι. — παρεγγυῶ παραγγέλλω, διατάσσω. — εἰς ὁκτῶ ἐγένοντο παρετάχθησαν εἰς βάθος ὁκτῶ ἀνδρῶν (εἰς ὁκτῶ σειράς). — ἐπὶ τὸ κέρας ἑκάτερον καὶ εἰς τὴν μίαν πτέρυγα καὶ εἰς τὴν ἄλλην. — παρεδεδραμήκεσαν, ὑπερσυντλκ. τοῦ παρατρέχω προστρέχω. — τὸ χωρίον ὡς (ἐπιτατ.) κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἔστι τὸ μέρος (ὅπου παρετάχθησαν οἱ στρατιῶται) εἶναι κατ' ἐξοχὴν κατάλληλον εἰς παράταξιν στρατεύματος.

§ 25. ἔκειτο τὰ ὄπλα εἶχε γίνεαι ἡ παράταξις. — κατηρεμίζω κάμνω τινὰ ἐντελῶς ἤρεμον, καθησυχάζω, καταπραΰνω. — θαυμάζω παραξενεύομαι. — χαρίζομαι τῷ θυμῷ παρασύρομαι ὑπὸ τῆς ὀργῆς μου. — τιμωροῦμαι τινα τῆς ἐξαπάτης ἐκδικοῦμαι τινα διὰ τὴν ἀπάτην. — ἐντεῦθεν μετὰ ταῦτα, κατόπιν.

§ 26 - 27. ἀποδεδειγμένοι κεκηρυγμένοι. — εἰκάζω συμπεραίνω. — νῦν δὴ πρὸ ὀλίγου, τώρα δά. — ἔρχομαι εἰς τὸν πόλεμον ἀρχίζω τὸν πόλεμον. — νεώριον, τόπος ἐστεγασμένος παρὰ τὴν θάλασσαν, ὅπου ἐφυλάσσοντο τὰ πλοῖα καὶ πάντα τὰ εἰς αὐτὰ ἀνήκοντα σκεύη κτλ. : ναύσταθμος. — ἐν τῇ ἀκροπόλει, τότε — κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου — ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ 6.000 τάλαντα. — πρόσσδος εἰσόδημα. — τὰ ἔνδημα οἱ φόροι τοῦ ἐσωτερικοῦ (δηλ. τῆς Ἀττικῆς). — ὑπερορία (γῆ) ἡ ἔξω τῶν συνόρων (τῆς Ἀτ-

τικῆς) χώρα : ἡ χώρα τῶν συμμάχων. — καταπολεμῶ διὰ πολέμου καταβάλλω, ὀλοσχερῶς νικῶ.

§ 28. τότε, δηλ. κατὰ τὸν Πελοπονν. πόλεμον. — προσγίγνομαι τινι προστίθεμαι εἰς τινα. — πολεμιώτατος μέγιστος ἐχθρός. — ὁ ἄνω βασιλεὺς ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν. — ὃν ἤλθομεν ἀφαιρησόμενοι κατὰ τοῦ ὁποίου ἐξεστρατεύσαμεν, διὰ τὸ νὰ ἀφαιρέσωμεν παρ' αὐτοῦ. — τούτων δὴ πάντων ὁμοῦ ὄντων ἔταν λοιπὸν ὅλοι αὐτοὶ εἶναι ἡνωμένοι (συμμαχοῦν) καθ' ἑμῶν. — περιγίγνομαι ὑπερισχύω.

§ 29 - 31. μαίνομαι εἶμαι τρελός. — εἰ ἀφοῦ. — καὶ ταῦτα καὶ μάλιστα. — κρατῶ εἶμαι νικητής. — ἐκπορθῶ λεηλατῶ, διαρπάζω. — πρὶν ἐπιδεῖν προτοῦ ζήσω καὶ ἴδω. — μυρίαι ἀναρίθμητοι, ἅπειροι. — κατὰ τῆς γῆς γίγνομαι χώνομαι μέσα εἰς τὴν γῆν ὑποκάτω. — τῶν δικαίων τυγχάνω εὐρίσκω τὸ δίκαιόν μου. — γοῦν τούλαχιστον. — οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες ὅχι διὰ τὸ διαπραξώμεν βίαια ἔργα. — εὐρίσκομαι εὐρίσκω (ἐπιτυγχάνω) διὰ τὸν ἑαυτόν μου.

(3, 1 - 33)

§ 1 - 2. δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες ἀφοῦ ἀντήλλαξαν χειραψίαν : ἀφοῦ συνῆψαν συνθήκην. — γίγνομαι ἐπὶ στρατοπέδῳ φθάνω εἰς τὸ στρατόπεδον. — πλὴν οἱ Νέωνος, ὁ Νέων μαζί με ὀκτακοσίους περίπου ἄνδρας εἶχεν ἀποσυρθῆ ἀπὸ τὸ στράτευμα καὶ εἶχε στρατοπεδεύσει χωριστά.

§ 3 - 6. αὐτός = ὁ αὐτός. — κρατῶ τινος γίνομαι κύριός τινος. — ἐξαπατησέσθαι = ἐξαπατηθήσέσθαι. — περιορῶ παραβλέπω, ἀνέχομαι. — νυνὶ τώρα δά. — τοῦτο βουλευσέσθε θὰ ἀποφασίσετε περὶ τούτου (ἂν δηλ. πρέπει νὰ ὑπακούσετε εἰς τὸν Ἀρίσταρχον ἢ νὰ μεταβῆτε εἰς τὸν Σεύθην). — εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖ, ὅπου ὑπάρχουν τρόφιμα (δηλ. εἰς τὰς παρὰ τὸ Βυζάντιον κώμας). — οἱ ἡττους οἱ ἀσθενέστεροι, οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντεπεξέλθουν (κάτοικοι τῶν κωμῶν). — ὅ,τι τις ἡμῶν δεῖται εἰς τί μᾶς χρειάζεται καθέννας (ἀπὸ τοὺς δύο). — ὅτ' ὁδοὶ ὅστις ἐγκρίνει, ἐπιδοκιμάζει. — ἀράτω, ἄορ. προσκτ. τοῦ αἵρω ὑψώνω. — τὸ ἡγούμενον τὸ προπορευόμενον τμήμα (τοῦ στρατοῦ) : ἡ πρωτοπορία (τοῦ στρατοῦ).

§ 7 - 9. ἔπειθον = ἐπειρῶντο πείθειν (αὐτούς)· — ἀποτρέπομαι ἐπιστρέφω. — ὅσον περίπου. — προσελαύνω πλησιάζω. — ὅτι πλείστων ἀκούοντων ἐνώπιον ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων ἀκροατῶν. — κῶμαι ἄθροαι κῶμαι (κείμεναι) ὅχι μακράν ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην.

§ 10 - 12. δέομαι ὑμῶν, πρβλ. § 6 « ὅ,τι ἡμῶν δεῖται »· — κυζικηνός, νόμισμα Ἰσῆς ἀξίας μὲ τὸν δαρεικόν. — τὰ νομιζόμενα τὸν συνήθη μισθόν (δηλ. εἰς ἕκαστον μὲν λοχαγὸν δύο κυζικηνοὺς κατὰ μῆνα, εἰς ἕκαστον δὲ στρατηγὸν τέσσαρας.). — ἔξω ἐκτός, πλὴν. — τιμῶ ἀνταμείβω. — διατίθεμαι πωλῶ. — χειροῦμαι καταβάλλω, ὑποτάσσω. — ἀπὸ θαλάττης, δηλ. τῆς Προποντίδος. — οὐδαμῇ εἰς κανὲν μέρος. — πολλαχῇ εἰς πολλὰ μέρη.

§ 13 - 14. δίδωμί τινι λέγειν ἐπιτρέπω εἰς τινα νὰ ὁμιλήσῃ. — κατὰ ταῦτά κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁμοίως. — παντὸς ἄξια παντὸς λόγου ἄξια, ἀξιόλογα. — διαγίγνομαι ἐν φιλίᾳ (χώρα) διαμένω εἰς φιλικὴν χώραν. — προσλαμβάνω λαμβάνω προσέτι, ἐπὶ πλέον. — εὐρημα κέρδος ἀνέλπιστον. — ἀντιλέγω ἔχω ἄλλην γνώμην. — ἐπιψηφίζω ταῦτα θέτω τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς ψηφοφορίαν.

§ 15 - 17. σκηνῶ, ἐδῶ = εὐωχοῦμαι τρώγω καὶ πίνω καλῶς. — πλησίον, δηλ. τῶν κωμῶν, εἰς τὰς ὁποίας κατεσκήνουν οἱ Ἕλλ. — ἐπὶ θύραις παρὰ τὰς θύρας (τῆς ἐν τῇ κώμῃ κατοικίας τοῦ Σεύθου). — ὡς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες ἐτοιμαζόμενοι νὰ εἰσέλθουν διὰ τὸ δεῖπνον. — Μαρωνεῖτης, ὁ ἐκ τῆς Μαρωνείας, πόλεως τῆς Θράκης. — Παριανοί, κάτοικοι τοῦ Παρίου, πόλεως ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς παραλίας τῆς Προποντίδος. — διαπράττομαι φιλίαν πρὸς τινα συνάπτω φιλίαν μετὰ τινος. — Ὀδρύσαι, λαὸς θρακικός. — ἄνω εἰς τὰ μεσόγεια, εἰς τὰ ἐνδότερα (τῆς Θράκης). — ἄμεινον διακίεσται (ἀπρόσ.) ὑμῖν θὰ εἶναι καλύτερα διὰ σᾶς. — πρόσω μακράν.

§ 18 - 20. αὖθις δὲ ἔπειτα δέ. — ἐκπωμα ποτήριον. — τάπισ, -ιδος τάπης. — νομίζεται συνήθεια εἶναι. — δωροῦμαι κάμνω (προσφέρω) δῶρα. — καταγαγεῖν, ὁ Τιμασίων ἦτο ἐξόριστος (περὶ τοῦ ρ. κατὰ γω βλ. βιβλ. Ι, κεφ. 1, § 6 - 7 σελ. 114). — τείχῃ ὠχυρωμέ-

νοι τόποι, φρούρια. — ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων, ὁ Ἡρακλείδης ὑπονοεῖ τὸν Ἀλκιβιάδην. — χώρα γῆ, κτῆμα. — ἄξιόν (ἐστί) = πρέπον (ἐστί) ἀρμόζει. — πείσει, μέλλ. τοῦ πάσχω· πάσχω ἀγαθὸν ἀπολαύω, λαμβάνω καλόν. — εἰ μὴ (κατόπιν ἀρνήσεως) παρὰ μόνον. — παῖς δοῦλος, ὑπηρέτης. — ἐφόδιον τὰ ἀναγκασιούττα ὁδοιπορικὰ ἔξοδα.

§ 21 - 22. οἱ κράτιστοι οἱ πρώτιστοι, οἱ διαπρεπέστατοι. — τρίπους, - οδος τραπέζι με τρεῖς πόδας. — κρέα νενεμημένα κρέατα κομματιασμένα. — ζυμίτης ἔνζυμος. — προσπεπερονημένοι (τοῦ προσπερονῶμαι) πρὸς τοῖς κρέασι καρφωμένοι (περασμένοι) μαζὶ με τὰ κρέατα εἰς ὄβελους. — αἱ τράπεζαι, δηλ. οἱ τρίποδες. — κατὰ τοὺς ξένους πρὸ τῶν ξένων. — νόμος συνθήκη. — ἀναιροῦμαι σηκώνω, λαμβάνω. — διακλῶ (-άω) κόπτω. — κατὰ μικρὸν εἰς μικρὰ τεμάχια. — ῥιπτῶ (-έω) = ῥίπτω. — κατὰ ταῦτά (βλ. § 13). — καθ' οὗς, προβλ. « κατὰ τοὺς ξένους ».

§ 23 - 25. φαγεῖν δεινὸς φοβερὸς φαγὰς. — διαρριπτῶ ρίπτω ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, διανέμω. — ἔῷ τι χαίρειν ἀφήνω κάτι νὰ πάῃ στὸ καλὸ, ἀδιαφορῶ περὶ τινος. — ὅσον τριχοίνικον ἄρτον ἄρτον περίπου τριῶν χοινίκων· ἡ χοῖνιξ μέτρον χωρητικότητος στερεῶν = 315 δράμια σημερινά· ἡ μία χοῖνιξ σίτου ἦτο τὸ καθημερινὸν σιτηρῆσιον ἀνδρός. — κέρας ποτήριον ἐκ κέρατος. — σχολάζω κάθημαι ἀργός, δὲν κάμνω τίποτε. — οὐδέπω (σχολάζω) δὲν εὐκαιρῶ ἀκόμη.

§ 26 - 28. αἰρῶ συλλαμβάνω. — φιάλῃ πλατὺ καὶ ἀβαθεὶς ποτήριον.

§ 29 - 31. ἀποροῦμαι εὐρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν : δὲν ἤξεύρω, τί νὰ κάμω. — δίφρος, κάθισμα ἄνευ ἐρεισινώτου, « σκαμνί ». — ὀρέγω προτείνω, προσφέρω. — ἐταῖρος σύντροφος. — οὐδέν σε προσαιτῶ οὐδέν ζητῶ ἐπὶ πλέον παρὰ σοῦ. — προῖμαι προσφέρω τὸν ἑαυτὸν μου, ἀφοσιοῦμαι. — προκινδυνεύω ὑπὲρ τινος ὑπομένω κινδύνους ὑπὲρ τινος. — ἀπολαμβάνω λαμβάνω ὀπίσω, ἀνακτῶ. — κτήσῃ, μέλλ. τοῦ κτῶμαι. — κατακτῶμαι ἀποκτῶ διὰ τὸν ἑαυτὸν μου ἐντελῶς : ἔχω ὑπὸ τὴν πλήρη κατοχὴν μου. — παρέσονται πρὸς σέ θὰ ἔλθουν πρὸς σέ. — συνεκπίνω τινὶ πίνω συγχρόνως με κάποιον ὅλον (τὸ ποτὸν)

§ 32 - 33. κέρασι... οἷσις σημαίνουσι μὲ τοιαῦτα κέρατα, μὲ τὰ ὅποια δίδονται ἐν τῷ στρατοπέδῳ σημεῖα. — **σάλπιγγες ὠμοβό-
ειαι** σάλπιγγες καμωμέναι ἀπὸ ἀκατέργαστον βόειον δέρμα· αὗται
ἦσαν εἰδός τι ἀσκαύλου ἢ γάϊδας. — **οἶος μαγάδιδι** ὅπως μὲ τὴν μά-
γαδιν· ἢ **μάγαδις** ἦτο μουσικὸν ὄργανον μὲ εἰκοσι χορδάς, εἶδος ἄρ-
πας. — **ἀνακράζω πολεμικὸν** ἐκβάλλω πολεμικὴν κραυγὴν. — **ἐξάλ-
λομαι** ἀναπηδῶ. — **ἐλαφρῶς** μὲ εὐκίνησίαν.

(8, 1 - 8, 24)

§ 1 - 4. **Λάμψακος**, πόλις τῆς Τρωάδος παρὰ τὸν Ἑλλήσπον-
τον. — **Φλειάσιος** ὁ ἐκ τοῦ Φλειούντος, πόλεως τῆς βορείου Πελο-
ποννήσου. — **συνήδομαί τι** συγγαίρω τινά. — **χρυσίον** χρήματα. —
ἐπομόσας εἶπε ἐβεβαίωσε μεθ' ὅρκου. — **ἡ μὴν** τῷ ὄντι, ἀληθῶς. —
ἐφρόδιον (βλ. κεφ. 3, § 18 - 20, σελ. 164). — **ἀπόδοιτο**, ἀόρ. τοῦ
ἀποδίδομαι πωλῶ. — **ἃ ἄμφ' αὐτὸν εἶχε**, δηλ. τὰ περιττὰ ἐνδύ-
ματα, σκεύη, ὅπλα. — **παρίσταμαί τινα** προσκαλῶ τινα, ὅπως παρα-
στῇ. — **τὰ ἱερά** τὰ σπλάγχχνα τῶν σφαγίων. — **σὺ σαυτῶ**, ὑπονοεῖ τὸν
ἀφιλοχρήματον χαρακτῆρα τοῦ Ξεν. — **μειλίχιος** πρᾶος, εὐμενής. —
οἴκοι, δηλ. ἐν Ἀθήναις. — **ὀλοκαυτῶ** προσφέρω θυσίαν διὰ τοῦ πυ-
ρὸς ἀπὸ θύματα ὀλόκληρα. — **συνοίσειν**, μέλλ. τοῦ **συμφέρει**· συμ-
φέρει ἐπὶ τὸ βέλτιον ἀποβαίνει εἰς καλόν.

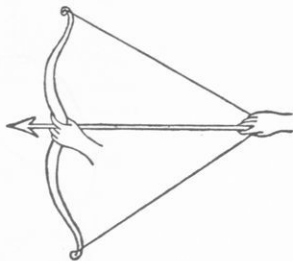
§ 5 - 6. **Ὀφρύνιον**, πόλις τῆς Τρωάδος. — **πάτριος νόμος** συν-
ήθεια τῆς πατρίδος. — **καλλιερῶ** ἔχω εὐνοϊκὰ σημεῖα ἐν τῇ θυσίᾳ. —
Βίων καὶ Ναυσικλείδης, ἀποσταλέντες ὑπὸ τοῦ Θίβρωνος. — **ξε-
νοῦμαί τι** φιλοξενοῦμαι ὑπὸ τινος. — **πεπρακέναι**, πρkm. τοῦ **πω-
λῶ**. — **λύομαι** ἐξαγοράζω.

§ 7 - 8. **Ἴδη**, ὄρος τῆς Τρωάδος. — **Ἄντανδρος**, πόλις τῆς
Τρωάδος. — **Ἀδραμύττιον**, πόλις τῆς Μυσίας. — **Κυτώνιον**, αἱ σημε-
ριναὶ Κυδωνίαι (τουρκ. Ἀϊβαλί). — **Κάϊκος**, ποταμὸς τῆς Μυσίας
καὶ Λυδίας. — **καταλαμβάνω Πέργαμον** φθάνω εἰς τὴν Π.

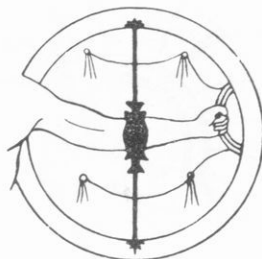
§ 24. **συμμείξας**, ἀόρ. τοῦ **συμμείγνυμι** **τί τι** συνενώνω τι
μέ τι.

Δόρυ

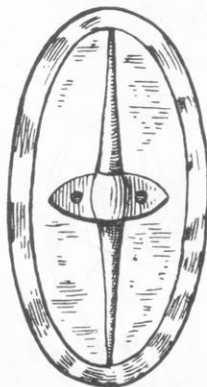
Τόξον

Ἄσπις στογγύλη

Ἀκόντιον

Ἄσπις φοειδής

Κράνη

Θώραξ

Κνημῖς

Πελταστής

Ἀκοντιστής

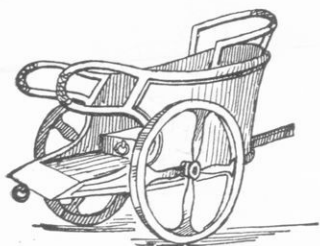
Σφενδονήτης

Τοξότης

Ὀπλίτης

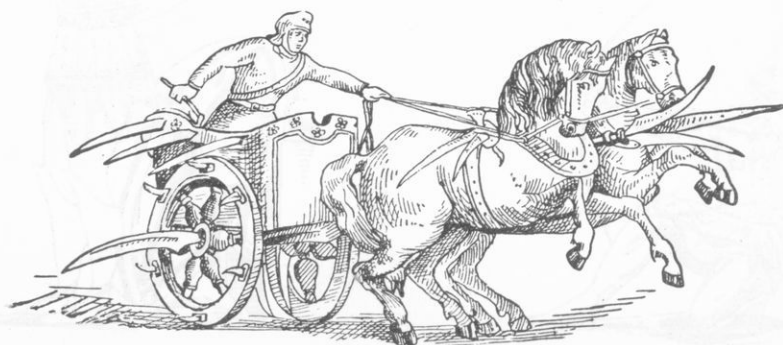
"Αρμα

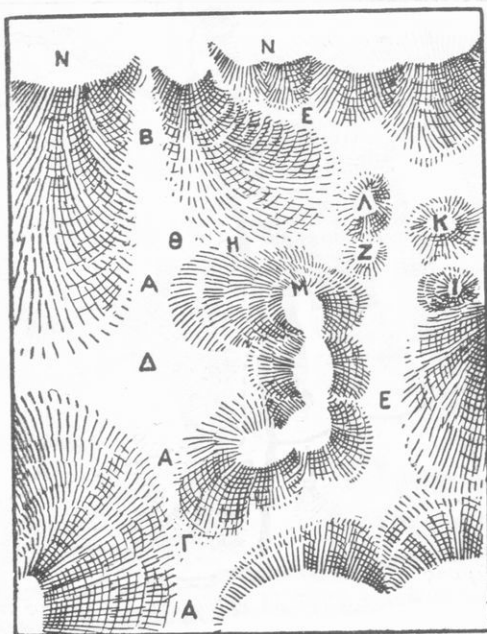
"Αμαξα

Δαρείκδς

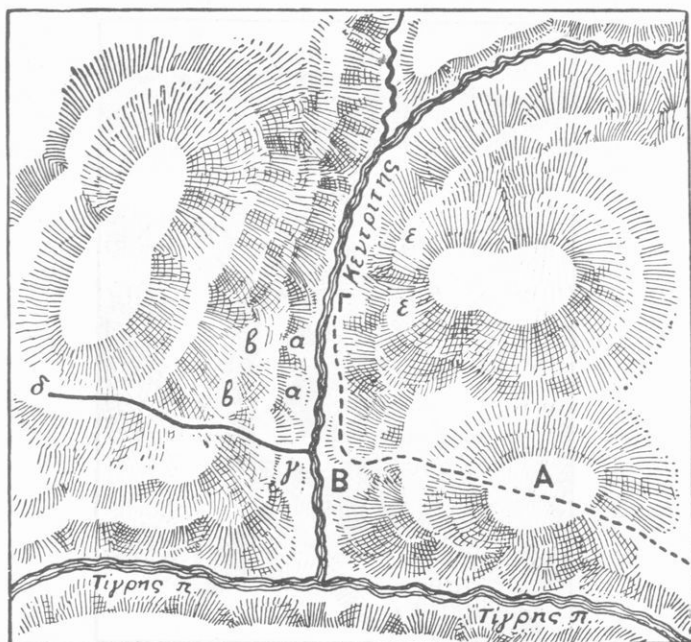

"Αρμα δρεπανηφόρον

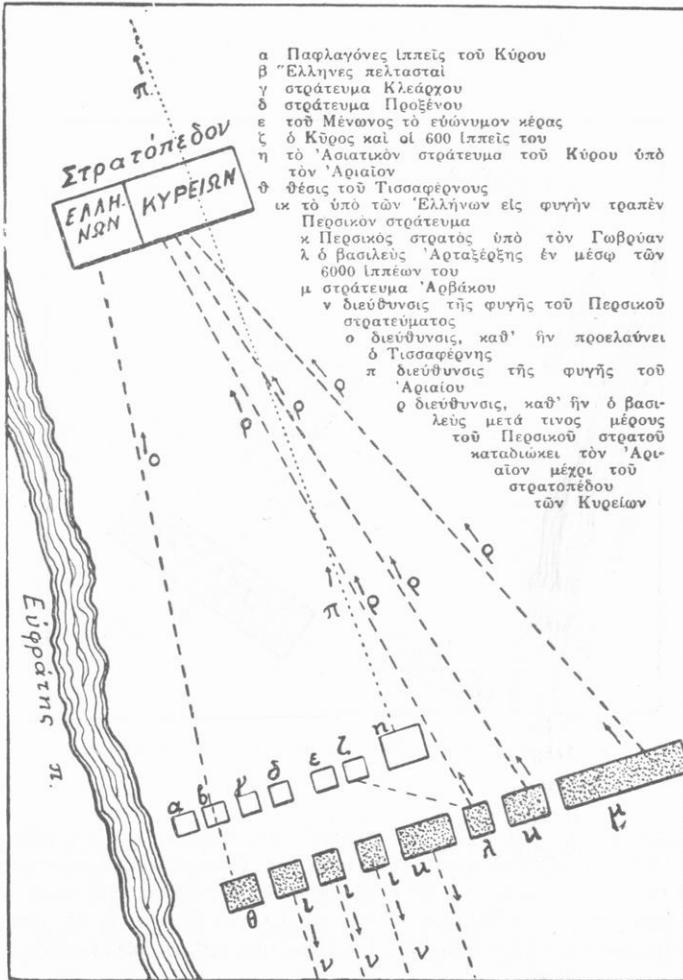
Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων ὀρέων

A ἡ φανερά ὁδὸς	H ἡ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἔφο
B ἡ ὀρθία ὁδὸς ἢ ἡ φανερά ἐκβασίς	Θ οἱ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ πολέμιοι
Γ ὁ σταθμὸς	I ὁ πρῶτος λόφος
Δ ἡ χαράδρα	K ὁ δεύτερος λόφος
E ἡ στενὴ ὁδὸς (εὐδοωτάτη τοῖς
ὑποζυγίοις)	Λ ὁ τρίτος μαστὸς πολὺ ὀρθιώτατος
Z οἱ φύλακες	M ὁ ἀντίτορος λόφος
	N τὸ ὄμαλόν

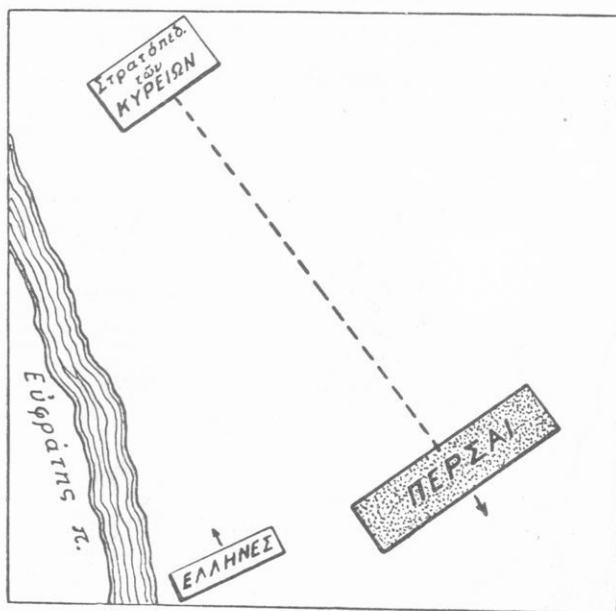
Διάβασις τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ

- A Αἱ ὑπὲρ ἀνω τῆς πεδιάδος κῶμαι, εἰς τὰς ὁποίας εἶχον καταλύσει οἱ Ἕλλη-
νες
- B Θέσις, εἰς τὴν ὁποίαν ἐστρατοπέδευσαν οἱ Ἕλληνες μετὰ τὴν ματαιωθεῖ-
σαν προσπάθειάν των νὰ διαβοῦν τὸν Κεντρίτην. Ἀπέναντι ἔκειτο ἡ ὁδὸς γδ
ἢ ἄγουσα πρὸς τὰ ἄνω
- Γ Τὸ εὐκολοδιάβατον πέρασμα τοῦ Κεντρίτου τὸ ἀνακαλυφθὲν ὑπὸ τῶν δύο
νεανίσκων
- αα Οἱ βάρβαροι ἱππεῖς εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην
- ββ Οἱ βάρβαροι πεζοὶ τεταγμένοι ἄνωθεν τῶν ἱππέων
- εε Οἱ Καρδοῦχοι

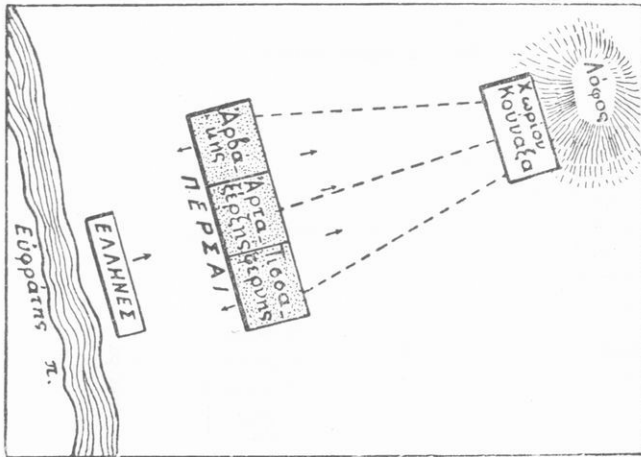
Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη

Εὐθὺς ὡς ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς (α-ε) ἤρχισε τὴν προσβολήν, οἱ ἀπέναντι ἱστάμενοι Πέρσαι (ι-κ) τρέπονται εἰς φυγὴν καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν διεύθυνσιν ν, ἐνῶ συγχρόνως ὁ Τισσαφέρνης μετὰ μέρους τινὸς τοῦ στρατοῦ τοῦ (θ) διέρχεται ἐφιππος διὰ μέσου τῶν Ἑλλήνων πελταστῶν (β) κατὰ τὴν διεύθυνσιν ο πρὸς τὸ ἑλληνικὸν στρατόπεδον. Ἐν τῷ μεταξύ ἐφορμᾷ ὁ Κύρος (ζ) κατὰ τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου (λ), ἀλλὰ φονεύεται. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου ὁ Ἀριαῖος (η), καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως κατὰ τὴν διεύθυνσιν ρ, φεύγει κατὰ τὴν διεύθυνσιν π πέραν τοῦ στρατοπέδου τῶν Κυρείων.

Συνέχεια τῆς μάχης. Μετακινήσεις τῶν στρατευμάτων.

Ὁ βασιλεὺς εἰσβάλλει εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Κυρείων καὶ διαρπάζει αὐτό· ἐνωθεὶς δὲ ἐν τῷ ἐλληνικῷ στρατοπέδῳ μετὰ τοῦ Τισσαφέρνηους ἀνασυντάττει τὸν στρατὸν του καὶ ἐπιστρέφει διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, διὰ τῆς ὁποίας εἶχε προελάσει μέχρι τοῦ στρατοπέδου τῶν Κυρείων. Οἱ νικηταὶ Ἕλληνες ἔπαυσαν ἐν τῷ μεταξὺ τὴν καταδίωξίν των καὶ κάμνουν στροφὴν, ὅτε εἶδον τοὺς ἐχθροὺς προχωροῦντας.

Μεταβολὴ τῆς παρατάξεως τῶν ἀντιπάλων.

Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων

Οἱ Ἕλληνες, ἐπειδὴ παρατήρησαν, ὅτι ἐπερχόμενος ὁ βασιλεὺς ἐβάδιζεν ἔξω τοῦ κέρατος τοῦ στρατοῦ των, φοβηθέντες μὴ περικυκλωθοῦν, ἀναπτύσσουν τὴν παρατάξιν των καὶ λαμβάνουν τοιαύτην θέσιν, ὥστε νὰ ἔχουν τὸν ποταμὸν Εὐφράτην ὀχι πλέον εἰς τὰ πλάγια, ἀλλ' ὀπισθὲν των. Ἡ μεταβληθεῖσα αὕτη παρατάξις τῶν Ἑλλήνων ἀναγκάζει τὸν βασιλέα τὰ ἀντιπαρατάξῃ κατὰ τῶν Ἑλλήνων τὸν στρατόν του εἰς τὸ ἴδιον σχῆμα, ὅπως κατ' ἀρχὰς ἐπῆρχετο, ἵνα πολεμήσῃ. Ἀλλ' οἱ Πέρσαι φεύγουν ἐκ νέου καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μέχρι κώμης τινὸς (τῶν Κουνάξων) κειμένης εἰς τοὺς πρόποδας λόφου τινός.

X

1 λόχος	1 ἐνωμ.
	2 ἐνωμ.
	3 ἐνωμ.
	4 ἐνωμ.

2 λόχος	1 ἐνωμ.
	2 ἐνωμ.
	3 ἐνωμ.
	4 ἐνωμ.

3 λόχος	1 ἐνωμ.
	2 ἐνωμ.
	3 ἐνωμ.
	4 ἐνωμ.

4 λόχος	1 ἐνωμ.
	2 ἐνωμ.
	3 ἐνωμ.
	4 ἐνωμ.
κτλ.	

Σχηματισμός ὀρθίων λόχων

1 λόχος	1 ἐνωμ.
	2 ἐνωμ.
	3 ἐνωμ.
	4 ἐνωμ.
2 λόχος	1 ἐνωμ.
	2 ἐνωμ.
	3 ἐνωμ.
	4 ἐνωμ.
3 λόχος	1 ἐνωμ.
	2 ἐνωμ.
	3 ἐνωμ.
	4 ἐνωμ.
4 λόχος	1 ἐνωμ.
	2 ἐνωμ.
	3 ἐνωμ.
	4 ἐνωμ.

κτλ.

Πορεία κατὰ κέρας

Πλαίσιον ἐν τῷ στρατῷ
τῶν Μυρίων

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή	Σελίς
1. Βίος τοῦ Ξενοφῶντος	5
2. Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις	6

Βιβλίον πρῶτον

1.	Αἰτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου καὶ προπαρασκευαὶ δι' αὐτήν (1, 1 - 11).....	9
2.	Συγκέντρωσις τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων εἰς τὰς Σάρδεϊς. Ἀναχώρησις τοῦ στρατεύματος ἐκ τῶν Σάρδεων καὶ πορεία αὐτοῦ διὰ τῆς Λυδίας καὶ Φρυγίας (2, 1-18) Περὶληψις τῶν κεφ. 2 (§ 19-27), 3, 4, 5 (§ 1-10) καὶ 7.....	11 15
3.	Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη. Νίκη τῶν Ἑλλήνων καὶ θάνατος τοῦ Κύρου (8, 1-27).....	17
	Περὶληψις τοῦ κεφ. 9.....	21
4.	Συνέχεια τῆς μάχης. Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων (10, 1-19)	21

Βιβλίον δεύτερον

5.	Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ Ἀριαίου καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου (1, 2-23).....	25
	Περὶληψις τοῦ κεφ. 2.....	28
6.	Σπονδαὶ μεταξὺ βασιλέως καὶ Ἑλλήνων (3, 1-14, 17 - 29)	29
	Περὶληψις τοῦ κεφ. 4.....	32
7. α.	Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφέρνης (5, 1 - 21, 24 - 26)	33
β	Προσέλευσις εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Τισσαφέρνης πέντε στρατηγῶν καὶ εἴκοσι λοχαγῶν. Σύλληψις καὶ θανάτωσις	

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΕΜΜ. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1962

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ δεύτερον κατὰ τὴν σπουδαιότητα μετὰ τὴν **Κύρου Ἀνάβασιν** ιστορικὸν ἔργον τοῦ Ξενοφῶντος εἶναι τὰ **Ἑλληνικά** (ἑλληνικά πράγματα, ἱστορία). Καὶ τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶναι διηρημένον εἰς ἑπτὰ βιβλία. Ἐξ αὐτῶν τὰ δύο πρῶτα περιέχουν τὴν ἱστορίαν τῶν ἑπτὰ τελευταίων ἐτῶν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (411 - 404 π. Χ.), τὴν ὁποίαν δὲν ἐπρόφθασε νὰ περιλάβῃ εἰς τὸ σύγγραμμά του ὁ Θουκυδίδης. Εἰς τὰ ὑπόλοιπα πέντε διηγεῖται ὁ Ξενοφῶν τὰ συμβάντα ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μέχρι τῆς ἐν Μαντινείᾳ μάχης (404 - 362 π. Χ.). Ἀναλυτικώτερον τὰ ἱστορούμενα εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦτο γεγονότα ἔχουσιν ὡς ἀκολουθῶς :

Α' Ἀφοῦ οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ συμφορὰν κατάρθωσαν νὰ ἀνασυγκροτήσουν τὰς ναυτικὰς δυνάμεις των, ἤρχισαν νὰ διαμφισβητοῦν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁ στόλος των ἐξησφάλισε τὴν κυριαρχίαν τῶν θαλασσιῶν ὁδῶν εἰς τὸ βόρειον Αἰγαῖον, κατεναυμάχησεν ἰσχυρὰ τμήματα τοῦ στόλου τῶν ἀντιπάλων παρὰ τὴν Ἀβυδὸν καὶ Κιζικὸν καὶ ἔγινε κύριος τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Προποντίδος.

Εἰς τὰς ἐπιτυχίας αὐτὰς κατὰ θάλασσαν μεγάλως συνετέλεσεν ὁ Ἀλκιβιάδης, ὁ ὁποῖος εὐρίσκετο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν. Προπαρασκευάζων δηλαδὴ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ ἐξόριστος πολιτικὸς, ἐνίσχυσε τὰς ναυτικὰς δυνάμεις τῶν Ἀθηναίων διὰ μοίρας πολεμικῶν σκαφῶν, τὴν ὁποίαν συνεκρότησε μὲ χρήματα τοῦ Πέρσου σατράπου Τισσαφέρνης. Ἐπὶ πλέον ἔλαβεν ἐνεργότατον μέρος εἰς τὰς νικηφόρους ναυμαχίας τῆς Ἀβύδου καὶ τῆς Κυζικίου καὶ κατέλαβε τὸ ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων κατεχόμενον Βυζάντιον.

Παρ' ὅλα ὅμως τὰ κατὰ θάλασσαν κατορθώματα ἡ θέσις τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ ξηρᾶς ἦτο δύσκολος. Ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Ἅγις

είχε καταλάβει από τοῦ 413 τὴν Δεκέλειαν καὶ ἐξ αὐτῆς ἐνήργει κατὰ τῶν Ἀθηῶν στενωτάτον καὶ ἐξαντλητικὸν ἀποκλεισμόν.

Ἐν τῷ μεταξὺ διὰ ψηφίσματος τῆς ἐκκλησίας ὁ Ἀλκιβιάδης ἀνεκλήθη ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας θριαμβευτικῶς. Εὐθὺς ἀμέσως ἀνετέθη εἰς αὐτὸν ἡ ἀρχηγία τῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν δυνάμεων τῶν Ἀθηῶν μὲ ἀπεριόριστον ἐξουσίαν. Ἀλλ' εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς ἀρχῆς ὁ δραστήριος στρατηγὸς καὶ ναύαρχος ὑπῆρξεν ἀτυχής. Ὁ ὑπ' αὐτὸν ἀθηναϊκὸς στόλος, διοικούμενος ὑπὸ τοῦ κυβερνήτου τῆς ναυαρχίδος Ἀντιόχου, λόγῳ προσωρινῆς ἀπουσίας τοῦ ἀρχηγοῦ ἡττήθη πλησίον τῆς Ἐφέσου ὑπὸ τοῦ Λακεδαιμονίου ναύαρχου Λυσάνδρου (407 π. Χ.). Ὁ Ἀλκιβιάδης κατόπιν τούτου περιῆλθεν εἰς νέαν δυσμένειαν, καίτοι ἦτο ἀνεύθυνος τοῦ ἀτυχήματος. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐξέλεξαν 10 ἄλλους στρατηγούς, ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἀπεσύρθη εἰς ἰδιόκτητον ὠχυρωμένην περιοχὴν τῆς χερσονήσου τῆς Καλλιπόλεως.

Τὸ θέρος τοῦ 406 οἱ Ἀθηναῖοι στρατηγοί, συναντήσαντες παρὰ τὰς Ἀργινοῦσας τὸν σπαρτιατικὸν στόλον ὑπὸ τὸν νέον ναύαρχον Καλλικρατίδαν, συνῆψαν πρὸς αὐτὸν ναυμαχίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν κατήγαγον νικην περιφανῇ. Μέγα μέρος τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου κατεστράφη, αὐτὸς δὲ ὁ ναύαρχος ἐπνίγη. Ἀλλὰ καὶ οἱ νικηταὶ Ἀθηναῖοι στρατηγοὶ δὲν ἀπέλαυσαν τῆς δόξης ἐκ τοῦ λαμπροῦ κατορθώματός των. Κατηγορηθέντες, ὅτι δὲν ἐφρόντισαν νὰ περισυλλέξουν τοὺς ναυαγούς, εἰσῆχθησαν εἰς δίκην ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου καὶ κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον.

Β' Ὀλίγον μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῶν Ἀργινοῦσῶν οἱ Σπαρτιᾶται, ἐπειδὴ ἡμποδίζοντο ὑπὸ τοῦ νόμου νὰ ἀναθέσουν τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στόλου δις εἰς τὸ ἴδιον πρόσωπον, διώρισαν ναύαρχον κατὰ τύπους μὲν τὸν Ἀρακὸν, πράγματι ὅμως τὸν ἐπιστολέα, τουτέστι τὸν ὑποναύαρχον αὐτοῦ Λύσανδρον.

Ὁ Λύσανδρος ἔπλευσεν εἰς τὰ μικρασιατικὰ παράλια, ἀλλ' ἀπέφυγε νὰ ἀντιμετωπίσῃ εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον, ὁ ὁποῖος ἦτο ἰσχυρότερος τοῦ σπαρτιατικοῦ. Δι' ἐπιδεξίων ἐλιγμῶν κατώρθωσεν ἐκ τῶν παραλίων τῆς Ἰωνίας νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ στενὰ τοῦ Ἐλλησπόντου καὶ νὰ προσορμισθῇ κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς Ἀβυδὸν, ἔπειτα εἰς Λάμψακον, πόλεις ἐπὶ τῆς μικρασιατικῆς παραλίας. Οἱ Ἀθηναῖοι, ἀκολουθοῦντες κατὰ πόδας, προσωρμίσθησαν μὲ 180 πολεμικὰ σκάφη εἰς

τὴν ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς τοῦ 'Ελλησπόντου περιοχὴν, τὴν καλουμένην Αἰγὸς ποταμούς. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην συνετελέσθη τὸ μεγαλύτερον δρᾶμα τοῦ ὅλου πολέμου. 'Ολόκληρος σχεδὸν ὁ ἀθηναϊκὸς στόλος μεθ' ὅλων τῶν πληρωμάτων του περιῆλθε δι' αἰφνιδιαστικῆς ἐπιθέσεως τοῦ Λυσάνδρου εἰς χεῖρας του. 'Η συμφορὰ διὰ τοὺς 'Αθηναίους ὑπῆρξεν αὐτὴν τὴν φορὰν ἀνεπανόρθωτος. 'Ο μακροχρόνιος καὶ ἐξαντλητικὸς πόλεμος ἔληξεν οὕτω ὀριστικῶς. 'Υπὸ τὴν βίαν τῶν πραγμάτων ἡναγκάσθησαν οἱ 'Αθηναῖοι νὰ συνάψουν εἰρήνην σύμφωνα πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νικητοῦ. Κατὰ τὰς διατάξεις τῆς συνθήκης ὑπεχρέωθησαν 1) νὰ κατεδαφίσουν τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὰ ὀχυρώματα τοῦ Πειραιῶς, 2) νὰ παραδώσουν εἰς τοὺς νικητὰς ὁλόκληρον τὸν στόλον των ἐκτὸς 12 πλοίων, 3) νὰ δεχθοῦν τὴν ἐπάνοδον τῶν ἐξορίστων διὰ πολιτικὰ ἀδικήματα καὶ 4) νὰ συνδεθοῦν διὰ συμμαχίας πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. 'Επὶ πλεόν κατ' ἀπαίτησιν τῶν νικητῶν ἀντικατέστησαν τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα διὰ τῆς ὀλιγαρχίας τῶν τριάκοντα. 'Αλλ' ἡ σκληρὰ καὶ αἰμοσταγῆς διοίκησις τῶν τυράννων δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ. Μετὰ βίον ὀκτὼ περίπου μηνῶν κατελύθη ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τῶν ἄλλων ἐξορίστων 'Αθηναίων, οἱ ὅποιοι εἶχον καταφύγει εἰς γειτονικὰς πόλεις τῆς 'Αττικῆς.

Γ' Οὕτω, μετὰ τὸν εὐτυχῆ διὰ τὰ σπαρτιατικὰ ὅπλα τερματισμὸν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἡ Σπάρτη ὡς πρωτεύουσα πόλις τῆς 'Ελλάδος κατέστη αὐτοδικαίως προστάτις τῶν ἐλληνικῶν πόλεων. 'Επὶ τοῦ γεγονότος τούτου στηριχθεῖσαι αἱ ἰωνικαὶ πόλεις, αἱ ὅποιαι εἶχον ὑπαχθῇ ἤδη εἰς τὴν σατραπείαν τοῦ Τισσαφέρνου καὶ κατεπιέζοντο ὑπ' αὐτοῦ, ἐζήτησαν τὴν ἐπέμβασιν τῶν Λακεδαιμονίων. Οἱ Σπαρτιαῖται ἐδέχθησαν εὐμενῶς τὴν πρόσκλησιν. Μὲ μικρὰν στρατιωτικὴν δύναμιν ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν 'Ιωνίαν, ἐνίκησαν ἐπανειλημμένως τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις τῆς κραταιᾶς μοναρχίας τῶν Περσῶν καὶ ἔφεραν εἰς δύσκολον θέσιν τοὺς σατράπας τοῦ 'Αρταξέρξου.

Δ' Κατὰ τοὺς ἰδίους χρόνους τὸ μῦθος καὶ ἡ ἀντιζηλία πρὸς τὴν Σπάρτην συνήνωσαν ἐναντίον της τὰς σημαντικωτέρας πόλεις τῆς κυρίως 'Ελλάδος, τὰς 'Αθήνας, τὰς Θήβας, τὴν Κόρινθον, τὸ 'Αργος. Οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸ τοῦ ἐπιχερμαμένου κινδύνου ἡναγκάσθησαν ν' ἀνακαλέσουν τὰς ἐν 'Ιωνίᾳ δυνάμεις των.

Ἐν τῷ μεταξὺ τὰ πεδία τῆς Κορίνθου καὶ τῆς Βοιωτίας γίνονται θέατρα αἵματηροτάτων συγκρούσεων μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ ἀγὼν μὲ ἐναλλασσομένας φάσεις διεξάγεται σκληρὸς καὶ ἀμείλικτος. Οἱ συνηγορισμένοι σύμμαχοι, μολονότοι ἡττήθησαν εἰς τὴν Νεμέαν καὶ τὴν Κορώνειαν, κρατοῦν σταθερῶς τὰς θέσεις των περὶ τὸν Ἰσθμόν.

Μὲ τὰ κατὰ ξηρὰν ταῦτα γεγονότα συμπίπτουν ἄλλα κατὰ θάλασσαν. Ὁ Ἀθηναῖος ναύαρχος Κόνων, διοικῶν τὸν περσικὸν στόλον, καταναυμαχεῖ τὰς ναυτικὰς δυνάμεις τῶν Λακεδαιμονίων παρὰ τὴν Κνίδον τῆς Μ. Ἀσίας (394 π. Χ.). Εὐθὺς κατόπιν μὲ ἰσχυρὸν στόλον πλέει κατὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐρημώνει τὰ παράλια. Ἀργότερον διὰ τῆς χρηματικῆς συνδρομῆς τοῦ Φαρναβάζου κατέρχεται εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀνοικοδομεῖ τὰ τείχη τῆς πόλεως.

Μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀποστέλλουν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν τὸν Ἀνταλκίδαν, διὰ νὰ διαπραγματευθῇ τὴν σύναψιν εἰρήνης μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. Αἱ διαπραγματεύσεις διήρκεσαν ἐπὶ μακρόν, διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἤρνοῦντο νὰ μετὰσχουν αὐτῶν καὶ ἐξηκολούθουν τὸν κατὰ θάλασσαν ἀγῶνα κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν.

Ε' Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τὰ παράλια τῆς Ἀττικῆς ὑπέστησαν ἐπανεπιλημμένως ἐπιθέσεις καὶ καταστροφὰς ἐκ μέρους τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου καὶ ὁ ἐπισιτισμὸς τῶν Ἀθηνῶν διεκόπη ὀλοσχερῶς. Αἱ Ἀθηναῖαι ἐκινδύνευσαν οὕτω δι' ἄλλην μίαν φορὰν. Ὑπὸ τὰς περιστάσεις αὐτὰς οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐδέχθησαν νὰ ὑπογράψουν τὴν διαβόητον **ἀνταλκίδειον εἰρήνην** (387 π. Χ.), τὴν ὅποιαν κατήρτισεν ὁ μέγας βασιλεὺς. Κατὰ τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης ὅλαι αἱ ἐλληνικαὶ πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἐκ τῶν νήσων αἱ Κλαζομεναὶ καὶ ἡ Κύπρος περιήρχοντο εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. Αἱ ἄλλαι ἐλληνίδες πόλεις ἐκτὸς τῶν νήσων Λήμνου, Ἰμβρου καὶ Σκύρου, παλαιῶν ἀθηναϊκῶν κτήσεων, ἀφῆνοντο αὐτόνομοι. Ἡ ἐποπτεία διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς εἰρήνης ἀνετίθετο εἰς τὸν μέγαν βασιλέα καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους.

Ἀλλ' ἡ ἡσυχία, ἡ ὅποια ἐπεκράτησε εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν ἀνταλκίδειον εἰρήνην, δὲν διετηρήθη ἐπὶ μακρόν. Τὸ 383 οἱ Λακεδαιμόνιοι κατέλαβον αἰφνιδιαστικῶς τὰς Θήβας, ἐγκατέστησαν εἰς τὴν Καδμεῖαν σπαρτιατικὴν φρουράν, κατέλυσαν τὸ ὑφιστάμενον πολίτευμα καὶ ἐγκαθίδρυσαν ὀλιγαρχίαν. Οἱ ἀφωσιωμένοι εἰς τὸ πρῶν καθεστὼς Θηβαῖοι καταφεύγουν τότε εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐδῶ ὠργάνωσαν συνωμο-

σίαν κατὰ τοῦ νέου πολιτεύματος τῆς πατρίδος των, εἰσῆλθον κρυφίως εἰς τὰς Θήβας, ἐφόνευσαν τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ὀλιγαρχικῶν καὶ ἡνάγκασαν τὴν σπαρτιατικὴν φρουρὰν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Καδμείαν.

Μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξεστράτευσαν ἐπανειλημμένως κατὰ τῶν Θηβῶν, ἀλλ' αἱ ἐπιτυχίαι των ὑπῆρξαν ἀσήμαντοι. Οἱ Θηβαῖοι κατῴρθωσαν νὰ παρασύρουν εἰς τὸν πόλεμον καὶ τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦ στόλου των κατέστρεφον τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου.

ΣΤ' Τὸ 374 ὁ θηβαϊκὸς στρατὸς εἰσέηλασεν εἰς τὴν Φωκίδα. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπέστειλαν τότε κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα Κλεόμβροτον. Τοῦτο ἡνάγκασε τοὺς Θηβαίους νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πόλιν των πρὸς ἄμυναν αὐτῆς. Συγχρόνως οἱ Ἀθηναῖοι καὶ διότι ἔβλεπον μετὰ δυσφορίας τὴν αὐξανομένην δύναμιν τῶν Θηβῶν καὶ διότι δὲν ἠδύναντο νὰ κρατοῦν ἐν κινήσει τὸν στόλον των, συνῆψαν εἰρήνην πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. Ἀργότερον συνέστησαν καὶ εἰς τοὺς Θηβαίους νὰ στείλουν ἀντιπροσώπους των μαζὶ μὲ Ἀθηναίους πρέσβεις εἰς τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ θέσουν τέρμα εἰς τὸν συνεχιζόμενον πόλεμον. Ἡ πρότασις ἐγίνε δεκτὴ καὶ οὕτω συνήφθη εἰρήνη, τῆς ὁποίας οὐσιωδεστέρα διάταξις ἦτο νὰ ἀποστρατευθοῦν αἱ ἐκατέρωθεν δυνάμεις καὶ νὰ ἀφεθοῦν αἱ πόλεις αὐτόνομοι. Ἀλλ' οἱ Θηβαῖοι μεταμεληθέντες ἐζήτησαν εὐθὺς ἀμέσως νὰ λυθοῦν τῶν ὑποχρεώσεων τῆς συνθήκης. Τότε ὁ Κλεόμβροτος διετάχθη νὰ παραμείνῃ εἰς Βοιωτίαν καὶ νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τοὺς Θηβαίους διὰ τῶν ὅπλων.

Ἡ σύγκρουσις μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων ἐγινεν εἰς τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας (371 π. Χ.). Ἡ ἀνωτέρα τακτικὴ τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἐπεκράτησεν ὀλοσχερῶς. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπέστησαν ὀδυνηρὰν ἤτταν. Αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Κλεόμβροτος ἐφονεύθη.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης εἶχε βαρὺν ἀντίκτυπον εἰς τὴν σπαρτιατικὴν ἀρχήν. Ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην αἱ σύμμαχοι πόλεις τῆς Πελοποννήσου ἀπεχώρησαν τῆς συμμαχίας, πλὴν τοῦ Φλειοῦντος, ἐνῶ οἱ εἰλωτες καὶ οἱ περιόικοι ἐκινήθησαν εἰς ἐπανάστασιν. Εἰς ἐπίμετρον οἱ Μαντινεῖς, οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Ἡλεῖοι συνησπίσθησαν κατὰ τῆς Σπάρτης, ἐκάλεσαν εἰς ἐνίσχυσιν τοὺς Θηβαίους καὶ ἐβάδισαν κατὰ τῆς Λακωνικῆς. Οἱ Σπαρτιῖται μετὰ δυσκολίας κατῴρθωσαν νὰ ἀποκρούσουν τοὺς ἐπιδρομεῖς. Εἰς τοῦτο τοὺς ἐβοήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῶν ὁποίων εἶχον ζητήσει τὴν συνδρομήν.

Ζ' Τὸ ἐπόμενον ἔτος (370 π. Χ.) οἱ Θηβαῖοι, ὀνειρουόμενοι τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος, πρῶτον μὲν ἐπεδίωξαν διὰ πρεσβείας ὑπὸ τὸν Πελοπίδαν νὰ ἀποκτήσουν τὴν εὐνοίαν καὶ ὑποστήριξιν τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, ἔπειτα δὲ διὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἐπεχείρησαν νέαν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Πελοποννήσου. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἀπόπειρα ἀπέτυχεν τοῦ σκοποῦ τῆς ἡ κατὰ τῆς Πελοποννήσου ὁμῶς ἐπιδρομὴ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς συμμαχίας τῶν Θηβῶν μετὰ τινων πελοποννησιακῶν πόλεων διὰ τῆς προσθήκης εἰς αὐτὴν τῆς Ἀχαΐας. Φρουραὶ ἐπίσης Θηβαῖοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς συμμαχίδας πόλεις.

Ἐπὶ μακρὸν χρόνον μετὰ ταῦτα σταματοῦν αἱ ἐκστρατεῖαι τῶν Θηβαίων ἐναντίον τῆς Πελοποννήσου. Τὸ 362 ὁμῶς ὁ Ἐπαμεινώνδας εὔρε νέαν ἀφορμὴν ἐπεμβάσεως εἰς τὰ ἐκεῖ πράγματα. Οἱ ταμίαι δηλαδὴ τῶν χρημάτων τοῦ « κοινοῦ » τῶν Ἀρκάδων, διὰ νὰ συγκαλύψουν τὴν ὑποπτον διαχείρισίν των, ἐζήτησαν τὴν συνδρομὴν τῶν Θηβῶν πρὸς προστασίαν δῆθεν τῆς ὑφισταμένης μετὰ τινων ἀρκαδικῶν πόλεων συμμαχίας. Οἱ Μαντινεῖς ἐξ ἄλλου συνεβούλευσαν τοὺς Θηβαίους νὰ ἀφήσουν τοὺς Ἀρκάδας νὰ ἐπιλύσουν μόνοι τὰς ἐσωτερικὰς διαφορὰς των, ἀλλ' ἡ σύστασίς των δὲν εἰσηκούσθη. Ὁ Ἐπαμεινώνδας μὲ ἀρκετὴν δύναμιν εἰσέβαλεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, προήλασεν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ διὰ καταπληκτικῆς αἰφνιδιαστικῆς ἐνεργείας εὐρέθη πρὸ τῆς Σπάρτης, καθ' ἣν στιγμὴν αὕτη ἦτο ἔρημος ὑπερασπιστῶν. Ἐγκαιρὸς ἐν τούτοις ἐλιγμὸς τῶν σπαρτιατικῶν δυνάμεων ὑπὸ τὸν βασιλέα Ἀγησίλαον καὶ τὸν νεαρὸν υἱὸν του Ἀρχίδαμον ἔσωσε τὴν ἀτείχιστον πόλιν.

Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην ὁ Ἐπαμεινώνδας ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ νὰ συνάψῃ τὴν μάχην τῆς Μαντινείας.

Ὁ ἀγὼν ὑπῆρξε τραχὺς, ἀλλ' ἔμεινεν ἀκριτος. Κατὰ τὴν κρίσιμον φάσιν τῆς μάχης, ἐνῶ ἡ νίκη ἐκλινεν ὑπὲρ τῶν Θηβαίων, ὁ Ἐπαμεινώνδας ἐφονεύθη. Οὕτω καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι ἐθεώρουν τοὺς ἑαυτοὺς των νικητάς, « ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἢ πρόσθεν ἐν τῇ Ἑλλάδι ».

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΤΗ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

1. Αἱ περὶ τὴν Λέσβον συγκρούσεις τοῦ σπαρτιατικοῦ πρὸς τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον. Ἡ ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχία (406 π. Χ.).

(6, 1 - 28 32 - 38)

Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ Λυσάνδρῳ παρε- § 1-3
ληλυθότος ἤδη τοῦ χρόνου ἔπεμψαν ἐπὶ τὰς ναῦς Καλλικρα-
τίδαν. Ὅτε δὲ παρεδίδου ὁ Λύσανδρος τὰς ναῦς, ἔλεγε τῷ
Καλλικρατίδῃ, ὅτι θαλαττοκράτωρ τε παραδιδοίῃ καὶ ναυ-
μαχία νενικηκώς. Ὁ δὲ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἐξ Ἐφέσου ἐν ἀρι-
στερᾷ Σάμῳ παραπλεύσαντα, οὗ ἦσαν αἱ τῶν Ἀθηναίων
νῆες, ἐν Μιλήτῳ παραδοῦναι τὰς ναῦς, καὶ ὁμολογήσειν θα-
λαττοκρατεῖν. Οὐ φάσκοντος δὲ τοῦ Λυσάνδρου πολυπρα-
γμονεῖν ἄλλου ἄρχοντος, αὐτὸς ὁ Καλλικρατίδας, πρὸς αἷς
παρὰ Λυσάνδρου ἔλαβε ναυσί, προσεπλήρωσεν ἐκ Χίου καὶ
Ῥόδου καὶ ἄλλοθεν ἀπὸ τῶν συμμάχων πεντήκοντα ναῦς.
Ταύτας δὲ πάσας ἀθροίσας, οὐσας τετταράκοντα καὶ ἑκατόν,
παρεσκευάζετο ὡς ἀπαντησόμενος τοῖς πολεμίοις.

Καταμαθὼν δ' ὑπὸ τῶν Λυσάνδρου φίλων καταστασια- § 4
ζόμενος, οὐ μόνον ἀπροθύμως ὑπηρετούντων, ἀλλὰ καὶ δια-
θορούντων ἐν ταῖς πόλεσιν, ὅτι Λακεδαιμόνιοι μέγιστα πα-
ραπίπτοιεν ἐν τῷ διαλλάττειν τοὺς ναυάρχους, πολλάκις ἀνε-
πιτηδείων γιγνομένων καὶ ἄρτι συνιέντων τὰ ναυτικὰ καὶ
ἀνθρώποις ὡς χρηστέον οὐ γινωσκόντων, ἀπείρους θαλάτ-

της πέμποντες καὶ ἀγνώτας τοῖς ἐκεῖ, κινδυνεύοιεν τέ τι παθεῖν διὰ τοῦτο· ἐκ τούτου δὴ ὁ Καλλικρατίδας συγκαλέσας τοὺς Λακεδαιμονίων ἐκεῖ παρόντας ἔλεγεν αὐτοῖς τοιάδε.

§ 5

« Ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ οἶκοι μένειν καὶ εἴτε Λύσανδρος εἴτε ἄλλος τις ἐμπειρότερος περὶ τὰ ναυτικά βούλεται εἶναι, οὐ κωλύω τὸ κατ' ἐμέ· ἐγὼ δ' ὑπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὰς ναῦς πεμφθεὶς οὐκ ἔχω, τί ἄλλο ποιῶ ἢ τὰ κελευόμενα, ὥς ἂν δύνωμαι κράτιστα. Ὑμεῖς δὲ πρὸς ἃ ἐγὼ τε φιλοτιμοῦμαι καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάζεται, (ἴστε γὰρ αὐτὰ ὥσπερ καὶ ἐγώ), συμβουλευέτε τὰ ἄριστα ὑμῖν δοκοῦντα εἶναι περὶ τοῦ ἐμὲ ἐνθάδε μένειν ἢ οἴκαδε ἀποπλεῖν ἐροῦντα τὰ καθεστῶτα ἐνθάδε ».

§ 6-7

Οὐδενὸς δὲ τολμήσαντος ἄλλο τι εἰπεῖν ἢ τοῖς οἶκοι πείθεσθαι ποιεῖν τε ἐφ' ἃ ἦκοι, ἐλθὼν παρὰ Κῦρον ἤτει μισθὸν τοῖς ναύταις· ὁ δὲ αὐτῷ εἶπε δύο ἡμέρας ἐπισχεῖν. Καλλικρατίδας δὲ ἀχθεσθεὶς τῇ ἀναβολῇ καὶ ταῖς ἐπὶ τὰς θύρας φοιτήσεσιν, ὀργισθεὶς καὶ εἰπὼν ἀθλιωτάτους εἶναι τοὺς Ἕλληνας, ὅτι βαρβάρους κολακεύουσιν ἕνεκα ἀργυρίου, φάσκων τε, ἂν σωθῇ οἴκαδε, κατὰ γε τὸ αὐτοῦ δυνατόν διαλλάξειν Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους, ἀπέπλευσεν εἰς Μίλητον· κάκειθεν πέμψας τριήρεις εἰς Λακεδαίμονα ἐπὶ χρήματα, ἐκκλησίαν ἀθροίσας τῶν Μιλησίων τάδε εἶπεν.

§ 8-11

« Ἐμοὶ μὲν, ὦ Μιλήσιοι, ἀνάγκη τοῖς οἶκοι ἄρχουσι πείθεσθαι· ὑμᾶς δὲ ἐγὼ ἀξιῶ προθυμοτάτους εἶναι εἰς τὸν πόλεμον διὰ τὸ οἰκοῦντας ἐν βαρβάροις πλεῖστα κακὰ ἤδη ὑπ' αὐτῶν πεπονθέναι· δεῖ δ' ὑμᾶς ἐξηγεῖσθαι τοῖς ἄλλοις συμμάχοις, ὅπως ἂν τάχιστα τε καὶ μάλιστα βλάπτωμεν τοὺς πολεμίους, ἕως ἂν οἱ ἐκ Λακεδαίμονος ἤκωσιν, οὓς ἐγὼ ἐπεμψα χρήματα ἄξοντας, ἐπεὶ τὰ ἐνθάδε ὑπάρχοντα Λύσανδρος Κύρῳ ἀποδοὺς ὡς περιττὰ ὄντα οἴχεται· Κῦρος δὲ ἐλθόντος ἐμοῦ ἐπ' αὐτὸν δεῖ ἀνεβάλλετό μοι διαλεχθῆναι,

ἐγὼ δ' ἐπὶ τὰς ἐκείνου θύρας φοιτᾶν οὐκ ἐδυνάμην ἐμαυτὸν πεῖσαι. Ὑπισχνοῦμαι δ' ὑμῖν ἀντὶ τῶν συμβάντων ἡμῖν ἀγαθῶν ἐν τῷ χρόνῳ, ὃ ἂν ἐκεῖνα προσδεχώμεθα, χάριν ἀξίαν ἀποδώσειν. Ἀλλὰ σὺν τοῖς θεοῖς δεῖξωμεν τοῖς βαρβάροις, ὅτι καὶ ἄνευ τοῦ ἐκείνους θαυμάζειν δυνάμεθα τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι ».

Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' εἶπεν, ἀνιστάμενοι πολλοὶ καὶ μάλιστα § 12 - 15 αἰτιαζόμενοι ἐναντιοῦσθαι δεδιότες εἰσηγοῦντο πόρον χρημάτων καὶ αὐτοὶ ἐπαγγελόμενοι ἰδίᾳ. Λαβὼν δὲ ταῦτα ἐκεῖνος καὶ ἐκ Χίου πεντεδραχμίαν ἐκάστω τῶν ναυτῶν ἐφοδιασάμενος ἐπλευσε τῆς Λέσβου ἐπὶ Μήθυμναν πολεμίαν οὔσαν. Οὐ βουλομένων δὲ τῶν Μηθυμναίων προσχωρεῖν, ἀλλ' ἐμφροῦρων ὄντων Ἀθηναίων καὶ τῶν τὰ πράγματα ἐχόντων ἀττικίζόντων, προσβαλὼν αἰρεῖ τὴν πόλιν κατὰ κράτος. Τὰ μὲν οὖν χρήματα πάντα διήρπασαν οἱ στρατιῶται, τὰ δὲ ἀνδράποδα πάντα συνήθροισεν ὁ Καλλικρατίδας εἰς τὴν ἀγοράν· καὶ κελευόντων τῶν συμμάχων ἀποδόσθαι καὶ τοὺς Μηθυμναίους οὐκ ἔφη ἑαυτοῦ γε ἄρχοντος οὐδένα Ἑλλήνων εἰς τὸ ἐκείνου δυνατόν ἀνδραποδισθῆναι. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τοὺς μὲν ἐλευθέρους ἀφῆκε, τοὺς δὲ τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς καὶ τὰ ἀνδράποδα τὰ δοῦλα πάντα ἀπέδοτο. Κόνωνι δὲ εἶπεν, ὅτι παύσει αὐτὸν θαλαττοκρατοῦντα· κατιδὼν δὲ αὐτὸν ἀναγόμενον ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, ἐδίωκεν ὑποτεμνόμενος τὸν εἰς Σάμον πλοῦν, ὅπως μὴ ἐκείσε φύγοι.

Κόνων δ' ἔφευγε ταῖς ναυσὶν εὖ πλεούσαις διὰ τὸ ἐκ § 16 - 18 πολλῶν πληρωμάτων εἰς ὀλίγας ἐκλελέχθαι τοὺς ἀρίστους ἐρέτας, καὶ καταφεύγει εἰς Μυτιλήνην τῆς Λέσβου καὶ σὺν αὐτῷ τῶν δέκα στρατηγῶν Λέων καὶ Ἐρασινίδης. Καλλικρατίδας δὲ συνεισέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα, διώκων ναυσὶν ἑκατὸν καὶ ἐβδομήκοντα. Κόνων δὲ ὡς ἔφθη ὑπὸ τῶν πολεμίων κατακωλυθείς, ἠναγκάσθη ναυμαχῆσαι πρὸς τῷ λιμένι καὶ

ἀπώλεσε ναῦς τριάκοντα· οἱ δὲ ἄνδρες εἰς τὴν γῆν ἀπέφυγον· τὰς δὲ λοιπὰς τῶν νεῶν, τετταράκοντα οὖσας, ὑπὸ τῷ τείχει ἀνείλκυσε. Καλλικρατίδας δὲ ἐν τῷ λιμένι ὀρμισάμενος ἐπολιόρκει ἐνταῦθα τὸν ἔκπλουν ἔχων καὶ κατὰ γῆν μεταπεμφάμενος τοὺς Μηθυμναίους πανδημεῖ καὶ ἐκ τῆς Χίου τὸ στρατεύμα διαβιβάσας· χρήματά τε παρὰ Κύρου αὐτῷ ἤλθεν.

§ 19 - 20

Ὁ δὲ Κόνων ἐπεὶ ἐπολιορκεῖτο καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ σίτου οὐδαμόθεν ἦν εὐπορῆσαι, οἱ δὲ ἄνθρωποι πολλοὶ ἐν τῇ πόλει ἦσαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἐβοήθουν διὰ τὸ μὴ πυνθάνεσθαι ταῦτα, καθελκύσας τῶν νεῶν τὰς ἄριστα πλεούσας δύο ἐπλήρωσε πρὸ ἡμέρας, ἐξ ἀπασῶν τῶν νεῶν τοὺς ἀρίστους ἐρέτας ἐκλέξας καὶ τοὺς ἐπιβάτας εἰς κοίλην ναῦν μεταβιβάσας καὶ τὰ παραρρύματα παραβαλὼν. Τὴν μὲν οὖν ἡμέραν οὕτως ἀνεῖχον, εἰς δὲ τὴν ἐσπέραν, ἐπεὶ σκότος εἶη, ἐξεβίβαζεν, ὥς μὴ καταδῆλους εἶναι τοῖς πολεμίοις ταῦτα ποιοῦντας. Πέμπτη δὲ ἡμέρα εἰσθέμενοι σῖτα μέτρια, ἐπειδὴ ἤδη μέσον ἡμέρας ἦν καὶ οἱ ἐφορμοῦντες ὀλιγώρως εἶχον καὶ ἔνιοι ἀνεπαύοντο, ἐξέπλευσαν ἔξω τοῦ λιμένος καὶ ἡ μὲν ἐπὶ Ἑλλησπόντου ὥρμησεν, ἡ δὲ εἰς τὸ πέλαγος.

§ 21 - 23

Τῶν δ' ἐφορμούντων, ὥς ἕκαστοι ἦνυτον, τὰς τε ἀγκύρας ἀποκόπτοντες καὶ ἐγειρόμενοι ἐβοήθουν τεταραγμένοι, τυχόντες ἐν τῇ γῇ ἀριστοποιούμενοι· εἰσβάντες δὲ ἐδίωκον τὴν εἰς τὸ πέλαγος ἀφορμήσασαν, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ δύνοντι κατέλαβον, καὶ κρατήσαντες μάχῃ, ἀναδησάμενοι ἀπῆγον εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτοῖς ἀνδράσιν· ἡ δ' ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου φυγοῦσα ναῦς διέφυγε καὶ ἀφικομένη εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξαγγέλλει τὴν πολιορκίαν. Διομέδων δὲ βοηθῶν Κόνωνι πολιορκουμένῳ δώδεκα ναυσὶν ὥρμισατο εἰς τὸν εὐριπον τὸν τῶν Μυτιληναίων. Ὁ δὲ Καλλικρατίδας ἐπιπλεύσας αὐτῷ ἐξαίφνης δέκα μὲν τῶν νεῶν ἔλαβε, Διομέδων δ' ἔφυγε τῇ τε αὐτοῦ καὶ ἄλλῃ.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὰ γεγενημένα καὶ τὴν πολιορκίαν ἐπεὶ § 24 - 25
ἤκουσαν, ἐψηφίσαντο βοηθεῖν ναυσὶν ἑκατὸν καὶ δέκα εἰς-
βιβάζοντες τοὺς ἐν τῇ ἡλικίᾳ ὄντας ἅπαντας καὶ δούλους καὶ
ἐλευθέρους· καὶ πληρώσαντες τὰς δέκα καὶ ἑκατὸν ἐν τριά-
κοντα ἡμέραις ἀπῆραν· εἰσέβησαν δὲ καὶ τῶν ἱππέων πολλοί.
Μετὰ ταῦτα ἀνήχθησαν εἰς Σάμον, ἀκκεῖθεν Σαμίας ναῦς
ἔλαβον δέκα· ἤθροισαν δὲ καὶ ἄλλας πλείους ἢ τριάκοντα
παρὰ τῶν ἄλλων συμμάχων εἰσβαίνειν ἀναγκάσαντες ἅπαν-
τας, ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τινας αὐτοῖς ἔτυχον ἔξω οὔσαι· ἐγένοντο
δὲ αἱ πᾶσαι πλείους ἢ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν.

Ὁ δὲ Καλλικρατίδας ἀκούων τὴν βοήθειαν ἤδη ἐν Σάμῳ § 26 - 28
οὔσαν, αὐτοῦ μὲν κατέλιπε πεντήκοντα ναῦς καὶ ἄρχοντα Ἐ-
τεόνικον, ταῖς δὲ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀναχθεὶς ἐδειπνοποιεῖτο
τῆς Λέσβου ἐπὶ τῇ Μαλέᾳ ἄκρα ἀντίον τῆς Μυτιλήνης. Τῇ
δ' αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔτυχον καὶ οἱ Ἀθηναῖοι δειπνοποιούμενοι ἐν
ταῖς Ἀργινούσαις· αὗται δὲ εἰσὶν ἀντίον τῆς Λέσβου. Τῆς δὲ
νυκτὸς ἰδὼν τὰ πυρά, καὶ τινων αὐτῶ ἐξαγγελιάντων, ὅτι οἱ
Ἀθηναῖοι εἶεν, ἀνήγετο περὶ μέσας νύκτας, ὥς ἐξαπιναίως
προσπέσοι· ὕδωρ δ' ἐπιγενόμενον πολὺ καὶ βρονταὶ διεκώλυ-
σαν τὴν ἀναγωγὴν. Ἐπεὶ δὲ ἀνέσχεν, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἔπλει ἐπὶ
τὰς Ἀργινούσας. Εἶχε δὲ τὸ δεξιὸν κέρας Καλλικρατίδας. Οἱ
δ' Ἀθηναῖοι ἀντανήγοντο εἰς τὸ πέλαγος.

Ἑρμῶν δὲ Μεγαρεὺς ὁ τῷ Καλλικρατίδᾳ κυβερνῶν εἶπε § 32
πρὸς αὐτόν, ὅτι εἴη καλῶς ἔχον ἀποπλεῦσαι. Αἱ γὰρ τριῆρεις
τῶν Ἀθηναίων πολλῶ πλείονες ἦσαν. Καλλικρατίδας δὲ εἶ-
πεν, ὅτι ἡ Σπάρτη οὐ δέος, μὴ κἀκίον οἰκεῖται αὐτοῦ
ἀποθανόντος, φεύγειν δὲ αἰσχροὺς ἐφη εἶναι.

Μετὰ ταῦτα ἐναυμάχησαν χρόνον πολύν, πρῶτον μὲν § 33 - 34
ἀθρόαι, ἔπειτα δὲ διεσκεδασμένοι. Ἐπεὶ δὲ Καλλικρατίδας τε
ἐμβαλόυσης τῆς νεὸς ἀποπεσὼν εἰς τὴν θάλατταν ἠφανίσθη,
Πρωτόμαχος τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τῷ δεξιῷ τὸ εὐώνυμον ἐνί-

κησαν, ἐντεῦθεν φυγὴ τῶν Πελοποννησίων ἐγένετο εἰς Χίον, πλείστων δὲ καὶ εἰς Φώκαιαν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πάλιν εἰς τὰς Ἀργινούσας κατέπλευσαν. Ἀπώλοντο δὲ τῶν μὲν Ἀθηναίων νῆες πέντε καὶ εἴκοσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐκτὸς ὀλίγων τῶν πρὸς τὴν γῆν προσενεχθέντων, τῶν δὲ Πελοποννησίων Λακωνικαὶ μὲν ἑννέα, τῶν πασῶν οὐσῶν δέκα, τῶν δ' ἄλλων συμμαχῶν πλείους ἢ ἐξήκοντα.

§ 35 Ἐδοξε δὲ τοῖς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοῖς ἑπτὰ μὲν καὶ τετταράκοντα ναυσὶ Θηραμένη τε καὶ Θρασύβουλον τριηράρχους ὄντας καὶ τῶν ταξίαρχων τινὰς πλεῖν ἐπὶ τὰς καταδεδυκυίας ναῦς καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῶν ἀνθρώπους, ταῖς δὲ ἄλλαις ἐπὶ τὰς μετ' Ἐτεονίκου τῇ Μυτιλήνῃ ἐφορμούσας. Ταῦτα δὲ βουλομένους ποιεῖν ἄνεμος καὶ χειμῶν διεκώλυσεν αὐτοὺς μέγας γενόμενος· τρόπαιον δὲ στήσαντες αὐτοῦ ὑπὸ λίζοντο, τῷ δ' Ἐτεονίκῳ ὁ ὑπηρετικὸς κέλῃς πάντα ἐξήγγειλε τὰ περὶ τὴν ναυμαχίαν.

§ 36 - 37 Ὁ δὲ αὐτὸν πάλιν ἐξέπεμψεν εἰπὼν τοῖς ἐνοῦσι σιωπῇ ἐκπλεῖν καὶ μηδενὶ διαλέγεσθαι, παραχρῆμα δὲ αὖθις πλεῖν εἰς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον ἐστεφανωμένους καὶ βοῶντας, ὅτι Καλλικρατίδας νενίκηκε ναυμαχῶν καὶ ὅτι αἱ τῶν Ἀθηναίων νῆες ἀπολώλασιν ἅπασαι· καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐποίουν· αὐτὸς δέ, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι κατέπλεον, ἔθυε τὰ εὐαγγέλια, καὶ τοῖς στρατιώταις παρήγγειλε δειπνοποιεῖσθαι, καὶ τοῖς ἐμπόροις τὰ χρήματα σιωπῇ ἐνθεμένους εἰς τὰ πλοῖα ἀποπλεῖν εἰς Χίον, (ἦν δὲ τὸ πνεῦμα οὐριον), καὶ τὰς τριήρεις τὴν ταχίστην. Αὐτὸς δὲ τὸ πεζὸν ἀπῆγεν εἰς τὴν Μήθυμναν, τὸ στρατόπεδον ἐμπρήσας.

§ 38 Κόνων δὲ καθελκύσας τὰς ναῦς, ἐπεὶ οἱ τε πολέμιοι ἀπεδεδράκεσαν καὶ ὁ ἄνεμος εὐδιαίτερος ἦν, ἀπαντήσας τοῖς Ἀθηναίοις ἤδη ἀνηγμένους ἐκ τῶν Ἀργινουσῶν ἔφρασε τὰ περὶ τοῦ Ἐτεονίκου. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κατέπλευσαν εἰς τὴν

Μυτιλήνην, ἐκεῖθεν δ' ἐπανάχθησαν εἰς τὴν Χίον καὶ οὐδὲν διαπραξάμενοι ἀπέπλευσαν ἐπὶ Σάμου.

**2.- 'Ανάκλησις τῶν νικητῶν στρατηγῶν ὑπὸ τῶν 'Αθηναίων.
Δίκη καὶ καταδίκη αὐτῶν εἰς Θάνατον.**

(7, 1 - 15, 34)

Οἱ δ' ἐν οἴκῳ τούτους μὲν τοὺς στρατηγοὺς ἔπαυσαν § 1-3
πλὴν Κόνωνος· πρὸς δὲ τούτῳ εἵλοντο 'Αδείμαντον καὶ τρίτον Φιλοκλέα. Τῶν δὲ ναυμαχησάντων στρατηγῶν Πρωτόμαχος μὲν καὶ 'Αριστογένης οὐκ ἀπῆλθον εἰς 'Αθήνας, τῶν δὲ ἕξ καταπλευσάντων, Περικλέους καὶ Διομέδοντος καὶ Λυσίου καὶ 'Αριστοκράτους καὶ Θρασύλλου καὶ 'Ερασινίδου, 'Αρχέδημος ὁ τοῦ δήμου τότε προεστηκώς ἐν 'Αθήναις καὶ τῆς διωβελίας ἐπιμελόμενος 'Ερασινίδῃ ἐπιβολὴν ἐπιβαλὼν κατηγορεῖ ἐν δικαστηρίῳ, φάσκων ἕξ 'Ελλησπόντου αὐτόν ἔχειν χρήματα ὅντα τοῦ δήμου· κατηγορεῖ δὲ καὶ περὶ στρατηγίας· καὶ ἔδοξε τῷ δικαστηρίῳ δῆσαι τὸν 'Ερασινίδην. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῇ βουλῇ διηγοῦντο οἱ στρατηγοὶ περὶ τε τῆς ναυμαχίας καὶ τοῦ μεγέθους τοῦ χειμῶνος. Τιμοκράτους δ' εἰπόντος, ὅτι καὶ τοὺς ἄλλους χρή δεθέντας εἰς τὸν δῆμον παραδοθῆναι, ἡ βουλὴ ἔδησε.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκλησίᾳ ἐγένετο, ἐν ᾗ τῶν στρατηγῶν § 4
κατηγοροῦν ἄλλοι τε καὶ Θηραμένης μάλιστα δίκαιον εἶναι αὐτοὺς λόγον ὑποσχεῖν, διότι οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ναυαγούς. "Οτι μὲν γὰρ οὐδενὸς ἄλλου καθήπτοντο, ἐπιστολὴν ἐπεδείκνυ μαρτύριον, ἣν ἔπεμψαν οἱ στρατηγοὶ εἰς τὴν βουλὴν καὶ εἰς τὸν δῆμον, ἄλλο οὐδὲν αἰτιώμενοι ἢ τὸν χειμῶνα.

Μετὰ ταῦτα δὲ οἱ στρατηγοὶ βραχέως ἕκαστος ἀπελογή- § 5-7
σατο, (οὐ γὰρ προϋτέθη σφίσι λόγος κατὰ τὸν νόμον), καὶ τὰ πεπραγμένα διηγοῦντο, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐπὶ τοὺς πολεμίους πλέ-

οιεν, τὴν δὲ ἀναίρεσιν τῶν ναυαγῶν προστάξειαν τῶν τριη-
 ράρχων ἀνδράσιν ἱκανοῖς καὶ ἐστρατηγηκόσιν ἤδη, Θηραμέ-
 νει καὶ Θρασυβούλῳ καὶ ἄλλοις τοιούτοις· καὶ εἶπερ γέ τινας
 δέοι, περὶ τῆς ἀναιρέσεως οὐδὲνα ἄλλον ἔχειν αὐτοὺς αἰτιά-
 σασθαι ἢ τοὺτους, οἷς προσετάχθη. Καὶ οὐχ ὅτι γε κατηγο-
 ροῦσιν ἡμῶν, ἔφασαν, ψευσόμεθα φάσκοντες αὐτοὺς αἰτίους
 εἶναι, ἀλλὰ τὸ μέγεθος τοῦ χειμῶνος εἶναι τὸ κωλύσαν τὴν
 ἀναίρεσιν. Τούτων δὲ μάρτυρας παρείχοντο τοὺς κυβερνήτας
 καὶ ἄλλους τῶν συμπλεόντων πολλούς. Τοιαῦτα λέγοντες ἐπει-
 θον τὸν δῆμον· ἐβούλοντο δὲ πολλοὶ τῶν ἰδιωτῶν ἐγγυᾶσθαι
 ἀνιστάμενοι· ἔδοξε δὲ ἀναβαλέσθαι εἰς ἑτέραν ἐκκλησίαν,
 (τότε γὰρ ὁψέ ἦν καὶ τὰς χεῖρας οὐκ ἂν καθεώρων), τὴν δὲ
 βουλὴν προβουλεύσασαν εἰσενεγκεῖν, ὅτῳ τρόπῳ οἱ ἄνδρες
 κρίνουντο.

§ 8 Μετὰ δὲ ταῦτα ἐγίγνετο Ἀπατούρια, ἐν οἷς οἱ τε πατέ-
 ρες καὶ οἱ συγγενεῖς σύνεισι σφίσιν αὐτοῖς. Οἱ οὖν περὶ τὸν
 Θηραμένη παρεσκευάσαν ἀνθρώπους μέλανα ἱμάτια ἔχοντας
 καὶ ἐν χρῶ κεκαρμένους πολλοὺς ἐν ταύτῃ τῇ ἑορτῇ, ἵνα πρὸς
 τὴν ἐκκλησίαν ἤκοιεν, ὥς δὴ συγγενεῖς ὄντες τῶν ἀπολωλό-
 των, καὶ Καλλιζενον ἐπεισαν ἐν τῇ βουλῇ κατηγορεῖν τῶν
 στρατηγῶν.

§ 9 - 10 Ἐντεῦθεν ἐκκλησίαν ἐποιοῦν, εἰς ἣν ἡ βουλὴ εἰσήνεγκε
 τὴν ἑαυτῆς γνώμην Καλλιζένου εἰπόντος τήνδε· «Ἐπειδὴ
 τῶν τε κατηγορούντων κατὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ἐκείνων
 ἀπολογουμένων ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀκηκόασι, διαψηφί-
 σασθαι Ἀθηναίους ἅπαντας κατὰ φυλάς· θεῖναι δὲ εἰς τὴν
 φυλὴν ἐκάστην δύο ὑδρίας· ὑφ' ἐκάστη δὲ τῇ φυλῇ κήρυκα
 κηρύττειν, ὅτῳ δοκοῦσιν ἀδικεῖν οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἀνελόμενοι
 τοὺς νικήσαντας ἐν τῇ ναυμαχίᾳ εἰς τὴν προτέραν ψηφίσασθαι,
 ὅτῳ δὲ μή, εἰς τὴν ὑστέραν· ἂν δὲ δόξωσιν ἀδικεῖν, θανάτω

ζημιῶσαι καὶ τοῖς ἑνδεκα παραδοῦναι καὶ τὰ χρήματα δημοσιεῦσαι, τὸ δ' ἐπιδέκατον τῆς θεοῦ εἶναι ».

Παρήλθε δέ τις εἰς τὴν ἐκκλησίαν φάσκων ἐπὶ τεύχος § 11 - 13 ἀλφίτων σωθῆναι· ἐπιστέλλειν δ' αὐτῷ τοὺς ἀπολλυμένους, ἐὰν σωθῇ, ἀπαγγεῖλαι τῷ δήμῳ, ὅτι οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ἀρίστους ὑπὲρ τῆς πατρίδος γενομένους. Τὸν δὲ Καλλίξενον προσεκαλέσαντο παράνομα φάσκοντες γεγραφέναι Εὐρυπτόλεμός τε ὁ Πεισιάνακτος καὶ ἄλλοι τινές. Τοῦ δὲ δήμου ἔνιοι ταῦτα ἐπῆρουν, τὸ δὲ πλῆθος ἐβόα δεινὸν εἶναι, εἰ μὴ τις ἑάσει τὸν δῆμον πράττειν, ὃ ἂν βούληται. Καὶ ἐπὶ τούτοις εἰπόντος Λυκίσκου καὶ τούτους τῇ αὐτῇ ψήφῳ κρίνεσθαι, ἥπερ καὶ τοὺς στρατηγούς, ἐὰν μὴ ἀφῶσι τὴν κλῆσιν, ἐπεθορύβησε πάλιν ὁ ὄχλος, καὶ ἡναγκάσθησαν ἀφιέναι τὰς κλήσεις.

Τῶν δὲ πρυτάνεων τινων οὐ φασκόντων προθήσειν τὴν § 14 - 15 διαψήφισιν παρὰ τὸν νόμον, αὖθις Καλλίξενος ἀναβάς κατηγόρει αὐτῶν τὰ αὐτά. Οἱ δὲ ἐβόων καλεῖν τοὺς οὐ φάσκοντας. Οἱ δὲ πρυτάνεις φοβηθέντες ὡμολόγουν πάντες προθήσειν πλὴν Σωκράτους τοῦ Σωφρονίσκου· οὗτος δ' οὐκ ἔφη ἀλλ' ἢ κατὰ νόμον πάντα ποιήσειν.

Καὶ μετὰ ταῦτα κατεψηφίσαντο τῶν ναυμαχησάντων § 34 στρατηγῶν ὀκτῶ ὄντων· ἀπέθανον δὲ οἱ παρόντες ἕξ. Καὶ οὐ πολλῷ χρόνῳ ὕστερον μετέμελε τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἐψηφίσαντο, οἵτινες τὸν δῆμον ἐξηπάτησαν, προβολὰς αὐτῶν εἶναι καὶ ἐγγυητὰς καταστήσαι, ἕως ἂν κριθῶσιν, εἶναι δὲ καὶ Καλλίξενον τούτων. Προὔβληθησαν δὲ καὶ ἄλλοι τέτταρες καὶ ἐδέθησαν ὑπὸ τῶν ἐγγυησαμένων. Ὑστερον δὲ στάσεώς τινος γενομένης, ἐν ᾗ Κλεοφῶν ἀπέθανεν, ἀπέδρασαν οὗτοι, πρὶν κριθῆναι· Καλλίξενος δὲ κατελθὼν ὅτε καὶ οἱ ἐκ Πειραιῶς εἰς τὸ ἄστυ, μισούμενος ὑπὸ πάντων λιμῷ ἀπέθανεν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

3.- Ὁ Λύσανδρος ἀρχηγὸς τοῦ Σπαρτιατικοῦ Στόλου. Ἡ ἐν Αἰγὸς Ποταμοῖς πανωλεθρία τῶν Ἀθηναίων (405 π. Χ.)

(1, 1 - 7, 10 - 30, 2, 1 - 2)

1 § 1 Οἱ δὲ ἐν τῇ Χίῳ μετὰ τοῦ Ἑτεονίκου στρατιῶται ὄντες, ἕως μὲν θέρος ἦν, ἀπὸ τε ὥρας ἐτρέφοντο καὶ ἐργαζόμενοι μισθοῦ κατὰ τὴν χώραν· ἐπεὶ δὲ χειμῶν ἐγένετο καὶ τροφὴν οὐκ εἶχον γυμνοὶ τε ἦσαν καὶ ἀνυπόδητοι, συνίσταντο ἀλλήλοις καὶ συνετίθεντο ὥς τῇ Χίῳ ἐπιθησόμενοι· οἷς δὲ ταῦτα ἀρέσκοι, κάλαμον φέρειν ἐδόκει, ἵνα ἀλλήλους μάθοιεν, ὅποσοι εἶσαν.

§ 2 - 4 Πυθόμενος δὲ τὸ σύνθημα ὁ Ἑτεόνικος, ἠπόρει μὲν, τὴν χρῶντο τῷ πράγματι διὰ τὸ πλῆθος τῶν καλαμηφόρων· τό τε γὰρ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐπιχειρῆσαι σφαλερὸν ἐδόκει εἶναι, μὴ εἰς τὰ ὄπλα ὀρμήσωσι καὶ τὴν πόλιν κατασχόντες καὶ πολέμιοι γενόμενοι ἀπολέσωσι πάντα τὰ πράγματα, ἂν κρατήσωσι, τό τ' αὖ ἀπολλύναι ἀνθρώπους συμμάχους πολλοὺς δεινὸν ἐφαίνετο εἶναι, μὴ τινα καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας διαβολὴν σχοῖεν καὶ οἱ στρατιῶται δύσνοι πρὸς τὰ πράγματα ᾧσιν. Ἀναλαβὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ ἄνδρας πεντεκαίδεκα ἐγχειρίδια ἔχοντας ἐπορεύετο κατὰ τὴν πόλιν· καὶ ἐντυχὼν τινι ὀφθαλμιῶντι ἀνθρώπῳ ἀπιόντι ἐξ ἰατρείου, κάλαμον ἔχοντι, ἀπέκτεινε, θορύβου δὲ γενομένου καὶ ἐρωτῶντων τινῶν, διὰ τί ἀπέθανεν ὁ ἄνθρωπος, παραγγέλλειν ἐκέλευεν ὁ Ἑτεό-

νικος, ὅτι τὸν κάλαμον εἶχε. Κατὰ δὲ τὴν παραγγελίαν ἐρρίπτουν πάντες, ὅσοι εἶχον τοὺς καλάμους, ἀεὶ ὁ ἀκούων δεδιώς, μὴ ὀφθεῖν ἔχων.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἑτεόνικος συγκαλέσας τοὺς Χίους χρήματα ἐκέλευσε συνενεγεῖν, ὅπως οἱ ναῦται λάβωσι μισθὸν καὶ μὴ νεωτερίσωσιν τι· οἱ δὲ εἰσήνεγκαν· ἅμα δὲ εἰς τὰς ναῦς ἐσήμηνεν εἰσβαίνειν· προσίων δὲ ἐν μέρει παρ' ἐκάστην ναῦν παρεθάρρυνέ τε καὶ παρῆνει πολλά, ὥς τοῦ γεγενημένου οὐδὲν εἰδώς, καὶ μισθὸν ἐκάστω μὴνός διέδωκε. § 5

Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Χῖοι καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι συλλεγόντες εἰς Ἐφεσσον, ἐβουλεύσαντο περὶ τῶν ἐνεστηκότων πραγμάτων πέμπειν εἰς Λακεδαίμονα πρέσβεις ταῦτά τε ἐροῦντας καὶ Λύσανδρον αἰτήσοντας ἐπὶ τὰς ναῦς, εὖ φερόμενον παρὰ τοῖς συμμαχοῖς κατὰ τὴν προτέραν ναυαρχίαν, ὅτε καὶ τὴν ἐν Νοτίῳ ἐνίκησε ναυμαχίαν. Καὶ ἀπεπέμφθησαν πρέσβεις, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ παρὰ Κύρου ταῦτά λέγοντες ἄγγελοι. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν τὸν Λύσανδρον ὥς ἐπιστολέα, ναύαρχον δὲ Ἀρακὸν· οὐ γὰρ νόμος αὐτοῖς δις τὸν αὐτὸν ναυαρχεῖν· τὰς μέντοι ναῦς παρέδοσαν Λυσάνδρῳ. § 6-7

Τῷ δ' ἀπιόντι ἔπειτα Λύσανδρος ἀφικόμενος εἰς Ἐφεσσον μετεπέμψατο Ἑτεόνικον ἐκ Χίου σὺν ταῖς ναυσὶ, καὶ τὰς ἄλλας πάσας συνήθροισεν, εἴ ποῦ τις ἦν, καὶ ταύτας τ' ἐπεσκεύαζε καὶ ἄλλας ἐν Ἀντάνδρῳ ἐναυπηγεῖτο. Ἐλθὼν δὲ παρὰ Κύρον χρήματα ἤτει· ὁ δ' αὐτῷ εἶπεν, ὅτι τὰ μὲν παρὰ βασιλέως ἀνηλωμένα εἴη, καὶ ἔτι πλείω πολλῶν, δεικνύων ὅσα ἕκαστος τῶν ναυάρχων ἔχοι, ὅμως δ' ἔδωκε· λαβὼν δὲ ὁ Λύσανδρος τ' ἀργύριον, ἐπὶ τὰς τριήρεις τριηράρχους ἐπέστησε καὶ τοῖς ναύταις τὸν ὀφειλόμενον μισθὸν ἀπέδωκε. Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ πρὸς τὸ ναυτικὸν ἐν τῇ Σάμῳ. § 10-12

Κῦρος δ' ἐπὶ τούτοις μετεπέμψατο Λύσανδρον, ἐπεὶ αὐ- § 13-14

τῷ παρὰ τοῦ πατρὸς ἦκεν ἄγγελος λέγων, ὅτι ἀρρωστῶν ἐκεῖνον καλοίη, ὃν ἐν Θαμνηρίοις τῆς Μηδίας ἐγγὺς Καδουσίων, ἐφ' οὓς ἐστράτευσεν ἀφεστῶτας. Ἦκοντα δὲ Λύσανδρον οὐκ εἶα ναυμαχεῖν πρὸς Ἀθηναίους, ἐὰν μὴ πολλῶ πλείους ναῦς ἔχῃ· εἶναι γὰρ ἔλεγε χρήματα πολλὰ καὶ βασιλεῖ καὶ αὐτῷ, ὥστε τούτου ἕνεκεν πολλὰς πληροῦν. Παρέδειξε δ' αὐτῷ πάντας τοὺς φόρους τοὺς ἐκ τῶν πόλεων, οἱ αὐτῷ ἴδιοι ἦσαν, καὶ περιττὰ χρήματα ἔδωκε· καὶ ἀναμνήσας ὡς εἶχε φιλίας πρὸς τε τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν καὶ πρὸς Λύσανδρον ἰδίᾳ ἀνέβαινε παρὰ τὸν πατέρα.

§ 15 Λύσανδρος δ' ἐπεὶ αὐτῷ Κύρος πάντα παραδούς τὰ αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα ἀρρωστοῦντα μετὰπεμπτος ἐνέβαινε, μισθὸν διαδιδούς τῇ στρατιᾷ ἀνήχθη τῆς Καρίας εἰς τὸν Κεράμειον κόλπον. Καὶ προσβαλὼν πόλει τῶν Ἀθηναίων συμμάχῳ ὄνομα Κεδρεΐαις, τῇ ὑστεραίᾳ προσβολῇ κατὰ κράτος αἶρεῖ καὶ ἐξηνδραπόδισεν· ἦσαν δὲ μειζοβάρβαροι οἱ ἐνοικοῦντες. Ἐκεῖθεν δ' ἀπέπλευσαν εἰς Ῥόδον.

§ 16 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου ὁρμώμενοι τὴν βασιλέως κακῶς ἐποιοῦν, καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἐφεσον ἐπέπλεον, καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν, καὶ στρατηγούς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσείλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον.

§ 17 - 21 Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἐκπλεῖ πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον πρὸς τε τῶν πλοίων τὸν ἐκπλουν καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκυίας αὐτῶν πόλεις. Ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι· ἡ γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν. Λύσανδρος δ' ἐξ Ἀβύδου παρέπλει εἰς Λάμψακον σύμμαχον οὔσαν Ἀθηναίων· καὶ οἱ Ἀβυδηνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι παρῆσαν περὶ· ἡγεῖτο δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος· προσβαλόντες δὲ τῇ πόλει αἰροῦσι κατὰ κράτος, καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὔσαν πλουσίαν καὶ οἶνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη· τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφῆκε Λύ-

σανδρος· οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ πόδας πλέοντες ὤρμισαντο τῆς Χερρονήσου ἐν Ἐλαιούντι ναυσὶν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν· ἐνταῦθα δὲ ἀριστοποιουμένοις αὐτοῖς ἀγγέλλεται τὰ περὶ Λάμφακον, καὶ εὐθὺς ἀνήχθησαν εἰς Σηστόν, ἐκεῖθεν δ' εὐθὺς ἐπισιτισάμενοι ἔπλευσαν εἰς Αἰγὸς ποταμούς ἀντίον τῆς Λάμφακου· διέχει δ' ὁ Ἑλλήσποντος ταύτῃ σταδίους ὡς πεντεκαίδεκα. Ἐνταῦθα δὲ ἐδειπνοποιοῦντο.

Λύσανδρος δὲ τῇ ἐπιούσῃ νυκτί, ἐπεὶ ὄρθρος ἦν, ἐσήμηνεν εἰς τὰς ναῦς ἀριστοποιησαμένους εἰσβαίνειν, πάντα δὲ παρασκευασάμενος ὡς εἰς ναυμαχίαν καὶ τὰ παραβλήματα παραβαλὼν, προεῖπεν, ὡς μηδεὶς κινήσοιτο ἐκ τῆς τάξεως μηδὲ ἀνάξοιτο. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάζαντο ἐν μετώπῳ ὡς εἰς ναυμαχίαν. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀντανήγαγε Λύσανδρος καὶ τῆς ἡμέρας ὅψε ἦν, ἀπέπλευσαν πάλιν εἰς τοὺς Αἰγὸς ποταμούς. Λύσανδρος δὲ τὰς ταχίστας τῶν νεῶν ἐκέλευσεν ἔπεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπειδὴν δὲ ἐκβῶσι, κατιδόντας ὅ,τι ποιοῦσιν, ἀποπλεῖν καὶ αὐτῷ ἐξαγγεῖλαι. Καὶ οὐ πρότερον ἐξεβίβασεν ἐκ τῶν νεῶν, πρὶν αὐταὶ ἦκον. Ταῦτα δ' ἐποίει τέτταρας ἡμέρας· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπανάγοντο.

Ἀλκιβιάδης δὲ κατιδὼν ἐκ τῶν τειχῶν τοὺς μὲν Ἀθηναίους ἐν αἰγιαλῷ ὀρμοῦντας καὶ πρὸς οὐδεμιᾷ πόλει, τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐκ Σηστοῦ μετιόντας πεντεκαίδεκα σταδίους ἀπὸ τῶν νεῶν, τοὺς δὲ πολεμίους ἐν λιμένι καὶ πρὸς πόλει ἔχοντας πάντα, οὐκ ἐν καλῷ ἔφη αὐτοὺς ὀρμεῖν, ἀλλὰ μεθορμίσαι εἰς Σηστόν παρῆναι πρὸς τε λιμένα καὶ πρὸς πόλιν. « Οὐ ὄντες ναυμαχήσετε », ἔφη, « ὅταν βούλησθε ». Οἱ δὲ στρατηγοί, μάλιστα δὲ Τυδεὺς καὶ Μένανδρος, ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν· αὐτοὶ γὰρ νῦν στρατηγεῖν οὐκ ἐκεῖνον. Καὶ ὁ μὲν ὤχρετο.

Λύσανδρος δ', ἐπεὶ ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις, εἶπε τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐπομένους, ἐπειδὴν κατίδω-

σιν αὐτοὺς ἐκβεβηκότας καὶ ἐσκεδασμένους κατὰ τὴν Χερρόνησον, ὅπερ ἐποίουν πολὺ μᾶλλον καθ' ἑκάστην ἡμέραν, τὰ τε σιτία πόρρωθεν ὠνούμενοι καὶ καταφρονούντες δὴ τοῦ Λυσάνδρου, ὅτι οὐκ ἀντανῆγεν, ἀποπλέοντας τοῦμπαλιν παρ' αὐτὸν ἄραι ἀσπίδα κατὰ μέσον τὸν πλοῦν· οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ὡς ἐκέλευσε. Λύσανδρος δ' εὐθὺς ἐσήμηνε τὴν ταχίστην πλεῖν· συμπαρήει δὲ καὶ Θώραξ τὸ πεζὸν ἔχων.

§ 23 - 29

Κόνων δὲ ἰδὼν τὸν ἐπίπλουν, ἐσήμηνεν εἰς τὰς ναῦς βοηθεῖν κατὰ κράτος. Διεσκεδασμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων, αἱ μὲν τῶν νεῶν δίκροτοι ἦσαν, αἱ δὲ μονόκροτοι, αἱ δὲ παντελῶς κεναί· ἡ δὲ Κόνωνος καὶ ἄλλαι περὶ αὐτὸν ἑπτὰ πλήρεις ἀνήχθησαν ἀθροαὶ καὶ ἡ Πάραλος, τὰς δ' ἄλλας πάσας Λύσανδρος ἔλαβε πρὸς τῇ γῇ. Τοὺς δὲ πλείστους ἄνδρας ἐν τῇ γῇ συνέλεξεν· οἱ δὲ καὶ ἔφυγον εἰς τὰ τειχύδρια. Κόνων δὲ ταῖς ἐννέα ναυσὶ φεύγων, ἐπεὶ ἔγνω τῶν Ἀθηναίων τὰ πράγματα διεφθαρμένα, κατασχὼν ἐπὶ τὴν Ἀβαρνίδα τὴν Λαμψάκου ἄκραν ἔλαβεν αὐτόθεν τὰ μεγάλα τῶν Λυσάνδρου νεῶν ἰστία. Καὶ αὐτὸς μὲν ὀκτὼ ναυσὶν ἀπέπλευσε παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον, ἡ δὲ Πάραλος εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπαγγελοῦσα τὰ γεγονότα.

§ 30

Λύσανδρος δὲ τὰς τε ναῦς καὶ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τᾶλλα πάντα εἰς Λάμψακον ἀπήγαγεν, ἔλαβε δὲ καὶ τῶν στρατηγῶν ἄλλους τε καὶ Φιλοκλέα καὶ Ἀδείμαντον. Τῇ δ' ἡμέρᾳ, ἣ ταῦτα κατειργάσατο, ἔπεμψε Θεόπομπον τὸν Μιλήσιον ληστήν εἰς Λακεδαίμονα ἀπαγγελοῦντα τὰ γεγονότα, ὃς ἀφικόμενος τριταῖος ἀπήγγειλεν.

2, § 1 - 2

Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο, ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα. Οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες. Οἱ δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι. Λύσανδρος

δὲ τοὺς τε φρουροὺς τῶν 'Αθηναίων καὶ εἴ τινα που ἄλλον ἴδοι 'Αθηναῖον ἀπέπεμπεν εἰς τὰς 'Αθήνας διδοὺς ἐκεῖσε μόνον πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοσε δ' οὐ, εἰδὼς ὅτι, ὅσῳ ἂν πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πειραιᾶ, τοσούτῳ ὀὔττον τῶν ἐπιτηδείων ἔνδεια ἔσοιτο. Καταλιπὼν δὲ Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνης Σθενέλαον ἄρμωσθὴν Λάκωνα, αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζεν.

4. Ἡ ἐκ τῆς καταστροφῆς ἐντύπωσις ἐν 'Αθήναις.

(2, 3-4)

Ἐν δὲ ταῖς 'Αθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς § 3-4 ἐλέγετο ἡ συμφορά, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλων· ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτούς, πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας κρατήσαντες πολιορκίᾳ καὶ Ἰστιάεας καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αἰγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων. Τῇ δ' ὕστεραίᾳ ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ᾗ ἔδοξε τοὺς τε λιμένας ἀποχωῶσαι πλὴν ἑνὸς καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι καὶ ἄλλα πάντα ὡς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. Καὶ οὗτοι μὲν περὶ ταῦτα ἦσαν.

5. Πολιορκία τῶν 'Αθηνῶν. Αἱ περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεις.

(2, 5-8, 10-19)

Λύσανδρος δ' ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶ διακοσίαις ἀφι- § 5-7 κόμενος εἰς Λέσβον κατεσκευάσατο τὰς τε ἄλλας πόλεις ἐν αὐτῇ καὶ Μυτιλήνῃ· εἰς δὲ τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία ἔπεμψεν

Ἑτερόνικον δέκα τριήρεις ἔχοντα, ὅς τὰ ἐκεῖ πάντα πρὸς Λακεδαιμονίους μετέστησεν. Εὐθύς δὲ καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς ἀφειστήκει Ἀθηναίων μετὰ τὴν ναυμαχίαν πλὴν Σαμίων· οὗτοι δὲ σφαγὰς τῶν γνωρίμων ποιήσαντες κατεῖχον τὴν πόλιν. Λύσανδρος δὲ μετὰ ταῦτα ἔπεμψεν ἄγγελον πρὸς Ἀγίν τε εἰς Δεκέλειαν καὶ εἰς Λακεδαίμονα ἐροῦντα, ὅτι προσπλεῖ σὺν διακοσίαις ναυσί.

§ 8 Λακεδαιμόνιοι δ' ἐξῆσαν πανδημεὶ καὶ οἱ ἄλλοι Πελοποννήσιοι πλὴν Ἀργείων, παραγγείλαντος τοῦ ἐτέρου Λακεδαιμονίων βασιλέως Παυσανίου. Ἐπεὶ δ' ἅπαντες ἠθροίσθησαν, ἀναλαβὼν αὐτοὺς πρὸς τὴν πόλιν ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῷ καλουμένῳ γυμνασίῳ. Λύσανδρος δὲ ἀφικόμενος εἰς Αἴγιναν ἀπέδωκε τὴν πόλιν Αἰγινήταις, ὅσους ἐδύνατο πλείστους αὐτῶν ἀθροίσας, ὡσαύτως δὲ καὶ Μηλίοις καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι τῆς αὐτῶν ἐστέροντο. Μετὰ δὲ τοῦτο δηώσας Σαλαμίνα ὠρμίσατο πρὸς τὸν Πειραιᾶ ναυσὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, καὶ τὰ πλοῖα εἶργε τοῦ εἰσπλου.

§ 10 - 12 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι πολιορκούμενοι κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἠπόρουσαν, τί χρὴ ποιεῖν, οὔτε νεῶν οὔτε συμμάχων αὐτοῖς ὄντων οὔτε σίτου· ἐνόμιζον δὲ οὐδεμίαν εἶναι σωτηρίαν μὴ παθεῖν, ἃ οὐ τιμωρούμενοι ἐποίησαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ὕβριν ἠδίκουν ἀνθρώπους μικροπολίτας ἐπ' οὐδεμιᾷ αἰτίᾳ ἑτέρα ἢ ὅτι ἐκείνοις συνεμάχουν. Διὰ ταῦτα τοὺς ἀτίμους ἐπιτίμους ποιήσαντες ἐκαρτέρουν, καὶ ἀποθνησκόντων ἐν τῇ πόλει λιμῶ πολλῶν οὐ διελέγοντο περὶ διαλλαγῆς. Ἐπεὶ δὲ παντελῶς ἤδη ὁ σῖτος ἐπελελοίπει, ἔπεμψαν πρέσβεις παρ' Ἀγίν, βουλόμενοι σύμμαχοι εἶναι Λακεδαιμονίοις ἔχοντες τὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καὶ ἐπὶ τούτοις συνθήκας ποιεῖσθαι. Ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα ἐκέλευεν ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτός. Ἐπεὶ δ' ἀπήγγειλαν οἱ πρέσβεις ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις, ἔπεμψαν αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα.

Οἱ δ' ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ πλησίον τῆς Λακωνικῆς § 13
καὶ ἐπύθοντο οἱ ἔφοροι αὐτῶν, ἃ ἔλεγον, ὄντα οἷάπερ καὶ
πρὸς Ἑλγιν, αὐτόθεν αὐτοὺς ἐκέλευον ἀπιέναι, καὶ εἴ τι δέον-
ται εἰρήνης, κάλλιον ἥκειν βουλευσαμένους.

Οἱ δὲ πρέσβεις ἐπεὶ ἦκον οἴκαδε καὶ ἀπήγγειλαν ταῦτα § 14-15
εἰς τὴν πόλιν, ἀθυμία ἐνέπεσε πᾶσιν· ὥντο γὰρ ἀνδραποδι-
σθήσεσθαι, καὶ ἕως ἂν πέμπωσιν ἑτέρους πρέσβεις, πολλοὺς
τῷ λιμῷ ἀπολεῖσθαι. Περὶ δὲ τῶν τειχῶν τῆς καθαιρέσεως
οὐδεὶς ἐβούλετο συμβουλεύειν. Ἀρχέστρατος γὰρ εἰπὼν ἐν τῇ
βουλῇ Λακεδαιμονίοις κράτιστον εἶναι, ἐφ' οἷς προὔκαλοῦντο,
εἰρήνην ποιεῖσθαι ἐδέθη· προὔκαλοῦντο δὲ τῶν μακρῶν τει-
χῶν ἐπὶ δέκα σταδίοις καθελεῖν ἑκατέρου. Ἐγένετο δὲ ψήφι-
σμα μὴ ἐξεῖναι περὶ τούτου συμβουλεύειν.

Τοιούτων δὲ ὄντων Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι, § 16-17
εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον, εἰδὼς ἥξει Λα-
κεδαιμονίους πότερον ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμε-
νοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἕνεκα. Περμφθεις
δὲ διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλεόν, ἐπιτηρῶν
ὅποτε Ἀθηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῖτον ἄ-
παντα, ὅ,τι τις λέγοι ὁμολογήσειν. Ἐπεὶ δὲ ἦκε τετάρτῳ μηνί,
ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ, ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέ-
χοι, εἴτα κελεύει εἰς Λακεδαίμονα ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος
ὢν ἐρωτᾷτο ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους.

Μετὰ ταῦτα ἡρέθη πρεσβευτῆς εἰς Λακεδαίμονα αὐτο- § 18-19
κράτῳ δέκατος αὐτός. Λύσανδρος δὲ τοῖς ἐφόροις ἔπεμψεν
ἀγγελοῦντα μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλῃ φυγάδα
Ἀθηναῖον ὄντα, ὅτι ἀποκρίναιτο Θηραμένει ἐκείνους κυρίους
εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου. Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέ-
σβεις ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ, ἐρωτώμενοι δέ, ἐπὶ τίνι λόγῳ
ἦκοιεν, εἶπον, ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης, μετὰ ταῦτα οἱ
ἔφοροι καλεῖν ἐκέλευον αὐτοὺς.

6. Οἱ ὅροι τῆς Εἰρήνης

(2, 20 - 23)

§ 20 Ἐπεὶ δ' ἤκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ᾗ ἀντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἐξαιρεῖν. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδιεῖν μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ Ἑλλάδι, ἀλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην, ἐφ' ᾧ τὰ τε μακρὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας καὶ τοὺς φυγάδας καταγαγόντας τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας Λακεδαιμονίοις ἔπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ὅποι ἂν ἡγῶνται.

§ 21 - 23 Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανάφερον ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ὄχλος περιχεῖτο πολὺς, φοβούμενοι μὴ ἄπρακτοι ἦκοιεν· οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις, ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῦντο τὴν εἰρήνην· προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων, ὥς χρή πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τεῖχη περιαιρεῖν. Ἀντειπόντων δὲ τινων αὐτῷ, πολὺ δὲ πλειόνων συνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην. Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ οἱ φυγάδες κατήϊσαν καὶ τὰ τεῖχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων πολλῇ προθυμίᾳ, νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας.

BIBΛION TPITON

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΩΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΕΙΣ Μ. ΑΣΙΑΝ

7. Ὁ Θίβρων εἰς τὴν Ἰωνίαν.

(1, 1-8)

Ο x 1

Ἡ μὲν δὴ Ἀθήνησι στάσις οὕτως ἐτελεύτησεν. Ἐκ δὲ § 1-2
 τούτου πέμψας Κῦρος ἀγγέλους εἰς Λακεδαίμονα ἡξίου, οἷός-
 περ αὐτὸς Λακεδαιμονίοις ἦν ἐν τῷ πρὸς Ἀθηναίους πολέ-
 μῳ τοιούτους καὶ Λακεδαιμονίους αὐτῷ γίγνεσθαι. Οἱ δ'
 ἔφοροι, δίκαια νομίσαντες λέγειν αὐτόν, Σαμίῳ τῷ τότε ναυ-
 ἀρχῷ ἐπέστειλαν ὑπηρετεῖν Κύρῳ, εἴ τι δέοιτο. Κάκεϊνος
 μέντοι προθύμως, ὅπερ ἐδεήθη ὁ Κῦρος, ἔπραξεν· ἔχων γάρ
 τὸ ἑαυτοῦ ναυτικὸν σὺν τῷ Κύρῳ περιέπλευσεν εἰς Κιλικίαν
 καὶ ἐποίησε τὸν τῆς Κιλικίας ἄρχοντα Συέννεσιν μὴ δύνα-
 σθαι κατὰ γῆν ἐναντιοῦσθαι Κύρῳ πορευομένῳ ἐπὶ βασιλείᾳ.
 Ὡς μὲν οὖν Κῦρος στρατεύμα' τε συνέλεξε καὶ τοῦτ' ἔχων
 ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἀδελφόν, καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὡς ἀπέ-
 θανε, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπεσώθησαν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ θάλατ-
 ταν, Θεμιστογένει τῷ Συρακοσίῳ γέγραπται.

Ἐπεὶ μέντοι Τισσαφέρνης, πολλοῦ ἄξιος βασιλεῖ δόξας § 3
 γεγενῆσθαι ἐν τῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολέμῳ, σατράπης κα-
 τεπέμφθη ὧν τε αὐτὸς πρόσθεν ἤρχε καὶ ὧν Κῦρος, εὐθύς
 ἡξίου τὰς Ἰωνικὰς πόλεις ἀπάσας ἑαυτῷ ὑπηκόους εἶναι. Αἱ
 δὲ ἅμα μὲν ἐλεύθεραι βουλόμεναι εἶναι, ἅμα δὲ φοβούμεναι
 τὸν Τισσαφέρνην, ὅτι Κῦρον, ὅτ' ἔζη, ἀντ' ἐκείνου ἡρημέναι
 ἦσαν, εἰς μὲν τὰς πόλεις οὐκ ἐδέχοντο αὐτόν, εἰς Λακεδαίμονα

δὲ ἔπεμπον πρέσβεις καὶ ἡζίου, ἐπεὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος προστάται εἰσίν, ἐπιμεληθῆναι καὶ σφῶν τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἑλλήνων, ὅπως ἢ τε χώρα μὴ δηοῖτο αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἐλεύθεροι εἶεν.

§ 4 Οἱ οὖν Λακεδαιμόνιοι πέμπουσιν αὐτοῖς Θίβρων αἰρεμοστήν, δόντες στρατιώτας τῶν μὲν νεοδαμῶδων εἰς χιλίους, τῶν δὲ ἄλλων Πελοποννησίων εἰς τετραχισηλίους· ἡτήσατο δ' ὁ Θίβρων καὶ παρ' Ἀθηναίων τριακοσίους ἱππέας εἰπὼν, ὅτι αὐτὸς μισθὸν παρέξει. Οἱ δ' ἔπεμψαν τῶν ἐπὶ τῶν τριακοντα ἱππευσάντων, νομίζοντες κέρδος τῷ δήμῳ, εἰ ἀποδημοῖεν καὶ ἐναπόλουντο.

§ 5 Ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ἀσίαν ἀφίκοντο, συνήγαγε στρατιώτας καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ Ἑλληνίδων πόλεων· πᾶσαι γὰρ τότε αἱ πόλεις ἐπειθοντο, ὅτι Λακεδαιμόνιος ἀνὴρ ἐπιτάττει. Καὶ σὺν μὲν ταύτῃ τῇ στρατιᾷ ὁρῶν Θίβρων πρὸς τὸ ἱππικὸν εἰς τὸ πεδῖον οὐ κατέβαινεν, ἡγάπα δέ, εἰ, ὅπου τυγχάνει ὢν, δύναιτο ταύτην τὴν χώραν ἀδῆωτον διαφυλάττειν.

§ 6 Ἐπεὶ δὲ σωθέντες οἱ ἀναβάντες μετὰ Κύρου συνέμειξαν αὐτῷ, ἐκ τούτου ἤδη καὶ ἐν τοῖς πεδίοις ἀντετάττετο τῷ Τιςσαφέρνει καὶ πόλεις Πέργαμον μὲν ἐκοῦσαν προσέλαβε καὶ Τευθρανίαν καὶ Ἀλίσαρναν, ὧν Εὐρυσθένης τε καὶ Προκλῆς ἦρχον οἱ ἀπὸ Δημαράτου τοῦ Λακεδαιμονίου· ἐκείνῳ δὲ αὕτη ἡ χώρα δῶρον ἐκ βασιλέως ἐδόθη ἀντὶ τῆς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα συστρατείας· προσεχώρησαν δὲ αὐτῷ καὶ Γοργίων καὶ Γογγύλος, ἀδελφοὶ ὄντες, ἔχοντες ὁ μὲν Γάμβριον καὶ Παλαιγάμβριον, ὁ δὲ Μύριναν καὶ Γρύνειον· δῶρον δὲ καὶ αὗται αἱ πόλεις ἦσαν παρὰ βασιλέως Γογγύλῳ, ὅτι μόνος Ἐρετριέων μὴδίσας ἔφυγε.

§ 7 Τινὰς δ' ἀσθενεῖς οὖσας καὶ κατὰ κράτος ὁ Θίβρων ἐλάμβανε. Λάρισάν γε μὴν τὴν Αἰγυπτίαν καλουμένην, ἐπεὶ οὐκ ἐπείθετο, περιστρατοπεδευσάμενος ἐπολιόρκει. Ἐπεὶ δὲ

ἄλλως οὐκ ἐδύνατο ἐλεῖν, φρεατίαν τεμόμενος ὑπόνομον ὥρυ-
 τεν, ὡς ἀφαιρησόμενος τὸ ὕδωρ αὐτῶν. 'Ὡς δ' ἐκ τοῦ τείχους
 ἐκθέοντες πολλάκις ἐνέβαλλον εἰς τὸ ὄρυγμα καὶ ξύλα καὶ λί-
 θους, ποιησάμενος αὖ χελώνην ξυλίνην ἐπέστησαν ἐπὶ τῇ φρεα-
 τίᾳ. Καὶ ταύτην μέντοι ἐκδραμόντες οἱ Πάρισαῖοι νύκτωρ
 κατέκαυσαν. Δοκοῦντος δ' αὐτοῦ οὐδὲν ποιεῖν, πέμπουσιν οἱ
 ἔφοροι ἀπολιπόντα Λάρισαν στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίαν.

Ἐν Ἐφέσῳ δὲ ἤδη ὄντος αὐτοῦ ὡς ἐπὶ Καρίαν πορευ- § 8
 σομένου, Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στράτευμα, ἀνὴρ
 δοκῶν εἶναι μάλα μηχανητικός· καὶ ἐπεκαλεῖτο δὲ Σίσυφος.
 Ὁ μὲν οὖν Θίβρων ἀπῆλθεν οἴκαδε καὶ ζημιωθείς ἔφυγε· κα-
 τηγόρου γὰρ αὐτοῦ οἱ σύμμαχοι, ὡς ἐφείη ἀρπάζειν τῷ
 στρατεύματι τοὺς φίλους. *ἔωρ ἐδῶ οὐκ*

8. Ὁ Δερκυλίδας εἰς τὴν Αἰολίδα *αὐτὸ ἐδῶ*

(1, 9, 16 - 28, 2, 1 - 2)

Ὁ δὲ Δερκυλίδας ἐπεὶ παρέλαβε τὸ στράτευμα, γνοὺς 1 § 9
 ὑπόπτους ὄντας ἀλλήλοις τὸν Τισσαφέρην καὶ τὸν Φαρνάβα-
 ζον, κοινολογησάμενος τῷ Τισσαφέρνει ἀπήγαγεν εἰς τὴν Φαρ-
 ναβάζου χώραν τὸ στράτευμα, ἐλόμενος θάτέρῳ μᾶλλον ἢ
 ἅμα ἀμφοτέροις πολεμεῖν. Ἦν δὲ καὶ πρόσθεν ὁ Δερκυλίδας
 πολέμιος τῷ Φαρναβάζῳ· ἀρμολογῆς γὰρ γενόμενος ἐν Ἀβύδῳ
 ἐπὶ Λυσάνδρου ναυαρχοῦντος, διαβληθεὶς ὑπὸ Φαρναβάζου
 ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων, ὃ δοκεῖ κηλὶς εἶναι τοῖς σπουδαίοις
 Λακεδαιμονίων· ἀταξίας γὰρ ζημίωμά ἐστι. Καὶ διὰ ταῦτα
 δὴ πολὺ ἥδιον ἐπὶ τὸν Φαρνάβαζον ἦει. Καὶ εὐθὺς μὲν το-
 σούτῳ διέφερεν εἰς τὸ ἄρχειν τοῦ Θίβρωνος, ὥστε παρήγαγε
 τὸ στράτευμα διὰ τῆς φιλίας χώρας μέχρι τῆς Φαρναβάζου
 Αἰολίδος οὐδὲν βλάβας τοὺς συμμαχοὺς.

Καὶ εὐθὺς μὲν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ Λάρισαν καὶ Ἀμαξιτὸν καὶ § 16 - 17

Κολωνάς τὰς ἐπιθαλαττίους πόλεις ἐκούσας παρέλαβε· πέμπων δὲ καὶ πρὸς τὰς Αἰολίδας πόλεις ἡξίου ἐλευθεροῦσθαι τε αὐτὰς καὶ εἰς τὰ τείχη δέχεσθαι καὶ συμμαχοὺς γίγνεσθαι. Οἱ μὲν οὖν Νεανδρεῖς καὶ Ἰλιεῖς καὶ Κοκυλῖται ἐπείθοντο· καὶ γὰρ οἱ φρουροῦντες Ἕλληνες ἐν αὐταῖς, ἐπεὶ ἡ Μανία ἀπέθανεν, οὐ πάνυ τι καλῶς περιείποντο. Ὁ δ' ἐν Κεβρῆνι, μάλα ἰσχυρῶ χωρίῳ, τὴν φυλακὴν ἔχων, νομίσας, εἰ διαφυλάξειε Φαρναβάζω τὴν πόλιν, τιμηθῆναι ἂν ὑπ' ἐκείνου, οὐκ ἐδέχετο τὸν Δερκυλίδαν· ὁ δὲ ὀργιζόμενος παρεσκευάζετο προσβάλλειν. Ἐπεὶ δὲ θυομένῳ αὐτῷ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερὰ τῇ πρώτῃ, τῇ ὑστεραίᾳ πάλιν ἐθύετο. Ὡς δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐκαλλιιερεῖτο, πάλιν τῇ τρίτῃ καὶ μέχρι τεττάρων ἡμερῶν ἐκαρτέρει θυόμενος, μάλα χαλεπῶς φέρων· ἔσπευδε γάρ, πρὶν Φαρνάβαζον βοηθῆσαι, ἐγκρατὴς γενέσθαι πάσης τῆς Αἰολίδος.

§ 18 - 19

Ἀθηνάδας δὲ τις Σικυώνιος λοχαγός, νομίσας τὸν μὲν Δερκυλίδαν φλυαρεῖν διατρίβοντα, αὐτὸς δὲ ἱκανὸς εἶναι τὸ ὕδωρ ἀφελέσθαι τοὺς Κεβρηνίους, προσδραμών σὺν τῇ ἑαυτοῦ τάξει ἐπειρᾶτο τὴν κρήνην συγχοῦν. Οἱ δὲ ἐνδοθεν ἐπεξελθόντες αὐτόν τε συνέτρωσαν καὶ δύο ἀπέκτειναν, καὶ τοὺς ἄλλους παίοντες καὶ βάλλοντες ἀπήλασαν. Ἀχθομένου δὲ τοῦ Δερκυλίδου καὶ νομίζοντος ἄθυμοτέρους κατὰ τὴν προσβολὴν ἔσεσθαι, ἔρχονται ἐκ τοῦ τείχους παρὰ τῶν Ἑλλήνων κήρυκες καὶ εἶπον, ὅτι, ἃ μὲν ὁ ἄρχων ποιοίη, οὐκ ἀρέσκοι σφίσιν, αὐτοὶ δὲ βούλονται σὺν τοῖς Ἕλλησι μᾶλλον ἢ σὺν τῷ βαρβάρῳ εἶναι. Ἐτι δὲ διαλεγομένων αὐτῶν ταῦτα, παρὰ τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν ἤκε λέγων, ὅτι, ὅσα λέγοιεν οἱ πρόσθεν, καὶ αὐτῷ δοκοῦντα λέγοιεν. Ὁ οὖν Δερκυλίδας εὐθύς, ὥσπερ ἔτυχε κεκαλλιεργηκώς ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα ἤγεῖτο πρὸς τὰς πύλας· οἱ δ' ἀναπετάσαντες ἐδέξαντο. Καταστήσας δὲ καὶ ἐνταῦθα φρουροὺς εὐθύς ἦει ἐπὶ τὴν Σκῆψιν καὶ τὴν Γέργιθα.

Ὁ δὲ Μειδίας προσδοκῶν μὲν τὸν Φαρνάβαζον, ὁκνῶν § 20 - 21
 δ' ἤδη τοὺς πολίτας, πέμψας πρὸς τὸν Δερκυλίδαν εἶπεν, ὅτι
 ἔλθοι ἂν εἰς λόγους, εἰ ὁμήρους λάβοι. Ὁ δὲ πέμψας αὐτῷ ἀπὸ
 πόλεως ἐκάστης τῶν συμμάχων ἓνα ἐκέλευσε λαβεῖν τούτων,
 ὁπόσους τε καὶ ὁποίους βούλοιο. Ὁ δὲ λαβὼν δέκα ἐξῆλθε,
 καὶ συμμείξας τῷ Δερκυλίδᾳ ἡρώτα, ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος
 γένοιτο. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο ἐφ' ὅτε τοὺς πολίτας ἐλευθέρους τε
 καὶ αὐτονόμους ἔαν. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων ἦει πρὸς τὴν Σκῆ-
 ψιν. Γνοὺς δὲ ὁ Μειδίας, ὅτι οὐκ ἂν δύναίτο κωλύειν βίᾳ τῶν
 πολιτῶν, εἶασεν αὐτὸν εἰσιέναι. Ὁ δὲ Δερκυλίδας θύσας τῇ
 Ἀθηνᾷ ἐν τῇ τῶν Σκηψίων ἀκροπόλει τοὺς μὲν τοῦ Μειδίου
 φρουροὺς ἐξήγαγε, παραδοὺς δὲ τοῖς πολίταις τὴν πόλιν καὶ
 παρακλευσάμενος, ὥσπερ Ἕλληνας καὶ ἐλευθέρους χρή, οὕτω
 πολιτεύειν, ἐξελθὼν ἡγεῖτο ἐπὶ τὴν Γέργιθα. Συμπρούπεμπον
 δὲ πολλοὶ αὐτὸν καὶ τῶν Σκηψίων τιμῶντές τε καὶ ἡδόμενοι
 τοῖς πεπραγμένοις.

Ὁ δὲ Μειδίας παρεπόμενος αὐτῷ ἡζίου τὴν τῶν Γεργι- § 22
 θίων πόλιν παραδοῦναι αὐτῷ. Καὶ ὁ Δερκυλίδας μέντοι ἔλεγεν,
 ὥς τῶν δικαίων οὐδενὸς ἀτυχῆσοι· ἅμα δὲ ταῦτα λέγων ἦει
 πρὸς τὰς πύλας σὺν τῷ Μειδίᾳ, καὶ τὸ στράτευμα ἡκολούθει
 αὐτῷ εἰρηνικῶς εἰς δύο. Οἱ δ' ἀπὸ τῶν πύργων καὶ μάλα ὑψη-
 λῶν ὄντων ὀρῶντες τὸν Μειδίαν σὺν αὐτῷ οὐκ ἐβαλλον· εἰ-
 πόντος δὲ τοῦ Δερκυλίδου « Κέλευσον, ὦ Μειδία, ἀνοῖξαι τὰς
 πύλας, ἵνα ἡγῇ μὲν σύ, ἐγὼ δὲ σὺν σοὶ εἰς τὸ ἱερὸν ἔλθω κἀν-
 ταῦθα θύσω τῇ Ἀθηνᾷ », ὁ Μειδίας ὥκνει μὲν ἀνοίγειν τὰς
 πύλας, φοβούμενος δέ, μὴ παραχρῆμα συλληφθῇ, ἐκέλευσεν
 ἀνοῖξαι.

Ὁ δ' ἐπεὶ εἰσῆλθεν, ἔχων αὖ τὸν Μειδίαν ἐπορεύετο πρὸς § 23 - 24
 τὴν ἀκρόπολιν. Καὶ τοὺς μὲν ἄλλους στρατιώτας ἐκέλευσε
 θέσθαι περὶ τὰ τεῖχη τὰ ὅπλα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν
 ἔθυε τῇ Ἀθηνᾷ. Ἐπεὶ δ' ἐτέθυτο, ἀνεῖπε καὶ τοὺς Μειδίου

δορυφόρους θέσθαι τὰ ὅπλα ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ἑαυτοῦ στρατεύματος ὡς μισθοφορήσοντας· Μειδίᾳ γὰρ οὐδὲν ἔτι δεινὸν εἶναι. Ὁ μέντοι Μειδίας ἀπορῶν, ὅ,τι ποιόη, εἶπεν· « Ἐγὼ μὲν τοίνυν ἄπειμι », ἔφη, « ξενιά σοι παρασκευάσων ». Ὁ δὲ « Οὐ μὰ Δί' », ἔφη, « ἐπεὶ αἰσχρὸν ἐμὲ τεθυκότα ξενίζεσθαι ὑπὸ σοῦ, ἀλλὰ μὴ ξενίζειν σέ. Μένε οὖν παρ' ἡμῖν· ἐν ᾧ δ' ἂν τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται, ἐγὼ καὶ σὺ τὰ δίκαια πρὸς ἀλλήλους καὶ διασκεψόμεθα καὶ ποιήσομεν ».

§ 25 - 26

Ἐπεὶ δ' ἐκαθέζοντο, ἡρώτα ὁ Δερκυλίδας· « Εἰπέ μοι, ὦ Μειδίᾳ, ὁ πατήρ σε ἄρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε; » « Μάλιστα », ἔφη. « Καὶ πόσαι σοι οἰκίαι ἦσαν; πόσοι δὲ χῶροι; πόσαι δὲ νομαί; » Ἀπογράφοντας δ' αὐτοῦ οἱ παρόντες τῶν Σκηψίων εἶπον· « Ψεύδεται σε οὗτος, ὦ Δερκυλίδᾳ ». « Ὑμεῖς δὲ γ' », ἔφη, « μὴ λίαν μικρολογεῖσθε ». Ἐπειδὴ δὲ ἀπεγέγραπτο τὰ πατρῶα, « Εἰπέ μοι », ἔφη, « Μανία δὲ τίνος ἦν; » οἱ δὲ πάντες εἶπον, ὅτι Φαρναβάζου. « Οὐκοῦν καὶ τὰ ἐκείνης », ἔφη, « Φαρναβάζου; » « Μάλιστα », ἔφασαν. « Ἡμετερ' ἂν εἴη », ἔφη, « ἐπεὶ κρατοῦμεν· πολέμιος γὰρ ἡμῖν Φαρνάβαζος· ἀλλ' ἡγείσθω τις », ἔφη, « ὅπου κεῖται τὰ Μανίας καὶ Φαρναβάζου ».

§ 27 - 28

Ἐγούμενων δὲ τῶν ἄλλων ἐπὶ τὴν Μανίας οἴκησιν, ἣν παρειλήφει ὁ Μειδίᾳ, ἡκολούθει κάκεινος· ἐπεὶ δ' εἰσῆλθεν, ἐκάλει ὁ Δερκυλίδας τοὺς ταμίας, φράσας δὲ τοῖς ὑπηρέταις λαβεῖν αὐτοὺς προεῖπεν αὐτοῖς, ὥς, εἴ τι κλέπτοντες ἁλώσονται τῶν Μανίας, παραχρῆμα ἀποσφαγήσονται, οἱ δ' ἐδείκνυσαν. Ὁ δ' ἐπεὶ εἶδε πάντα, κατέκλυσεν αὐτὰ καὶ κατεσημήνατο καὶ φύλακας κατέστησεν. Ἐξίων δέ, οὓς ἡῦρεν ἐπὶ ταῖς θύραις τῶν ταξιάρχων καὶ λοχαγῶν, εἶπεν αὐτοῖς· « Μισθὸς μὲν ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, εἴργασται τῇ στρατιᾷ ἐγγὺς ἐνιαυτοῦ ὀκτακισχιλίοις ἀνδράσιν· ἂν δὲ τι προσεργασώμεθα, καὶ ταῦτα προσέσται ». Ταῦτα δ' εἶπε γινώσκων, ὅτι ἀκούσαντες πολὺ εὐτακτότεροι καὶ θεραπευτικώτεροι ἔσονται. Ἐρομένου δὲ τοῦ Μειδίου « Ε-

μὲ δὲ ποῦ χρή οἰκεῖν, ὦ Δερκυλίδα; » ἀπεκρίνατο· « Ἐνθαπερ καὶ δικαιοτάτον, ὦ Μειδία, ἐν τῇ πατρίδι τῇ σαυτοῦ Σκήψει καὶ ἐν τῇ πατρώᾳ οἰκίᾳ ».

Ὁ μὲν δὴ Δερκυλίδας ταῦτα διαπραξάμενος καὶ λαβὼν ἐν 2 § 1-2
ὀκτὼ ἡμέραις ἐννέα πόλεις ἐβουλεύετο, ὅπως ἂν μὴ τῇ φι-
λία χειμάζων βαρὺς εἴη τοῖς συμμάχοις, ὥσπερ Θίβρων, μὴδ'
αὖ Φαρνάβαζος καταφρονῶν τῇ ἵππῳ κακουργῇ τὰς Ἑλληνί-
δας πόλεις. Πέμπει οὖν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐρωτᾷ, πότερον βού-
λεται εἰρήνην ἢ πόλεμον ἔχειν. Ὁ μὲντοι Φαρνάβαζος νομίσας
τὴν Αἰολίδα ἐπιτετειχίσθαι τῇ ἑαυτοῦ οἰκίῃσει Φρυγίᾳ, σπον-
δὰς εἴλετο. Ὡς δὲ ταῦτα ἐγένετο, ἐλθὼν ὁ Δερκυλίδας εἰς τὴν
Βιθυνίδα Θράκην ἐκεῖ διεχέιμαζεν, οὐδὲ τοῦ Φαρναβάζου
πάνυ τι ἀχθομένου· πολλάκις γὰρ οἱ Βιθυνοὶ αὐτῷ ἐπολέμουν.

9. Ἡ περαιτέρω δρᾶσις τοῦ Δερκυλίδου εἰς τὴν Θρακικὴν
Χερσόνησον καὶ τὴν Μ. Ἀσίαν.

(2, 6-20)

Ἄμα δὲ τῷ ἦρι ἀποπορευόμενος ὁ Δερκυλίδας ἐκ τῶν Βι- § 6-7
θυνῶν ἀφικνεῖται εἰς Λάμψακον. Ἐνταῦθα δ' ὄντος αὐτοῦ
ἔρχονται ἀπὸ τῶν οἴκοι τελῶν Ἀρακός τε καὶ Ναυβάτης καὶ
Ἀντισθένης. Οὗτοι δ' ἦλθον ἐπισκεψόμενοι τὰ τε ἄλλα, ὅπως
ἔχοι τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καὶ Δερκυλίδᾳ ἐροῦντες μένοντι ἄρχειν
καὶ τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτόν. Καὶ ἐπιστεῖλαι δὲ σφίσιν αὐτοῖς
τοὺς ἐφόρους συγκαλέσαντας τοὺς στρατιώτας εἰπεῖν, ὥς, ὢν
μὲν πρόσθεν ἐποιοῦν, μέμφοιντο αὐτοῖς, ὅτι δὲ νῦν οὐδὲν
ἡδίκουν, ἐπαινοῖεν· καὶ περὶ τοῦ λοιποῦ χρόνου εἰπεῖν, ὅτι, ἂν
μὲν ἀδικῶσιν, οὐκ ἐπιτρέψουσιν, ἂν δὲ δίκαια περὶ τοὺς συμ-
μάχους ποιῶσιν, ἐπαινέσονται αὐτούς. Ἐπεὶ μὲντοι συγκαλέ-
σαντες τοὺς στρατιώτας ταῦτ' ἔλεγον, ὁ τῶν Κυρείων προε-
στηκὼς ἀπεκρίνατο· « Ἄλλ', ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ἡμεῖς
μὲν ἐσμεν οἱ αὐτοὶ νῦν τε καὶ πέρυσιν· ἄρχων δὲ ἄλλος μὲν νῦν,

ἄλλος δὲ τὸ παρελθόν. Τὸ οὖν αἷτιον τοῦ νῦν μὲν μὴ ἐξαμαρτάνειν, τότε δέ, αὐτοὶ ἤδη ἱκανοὶ ἐστε γινώσκειν ».

§ 8 Συσκηνοῦντων δὲ τῶν τε οἴκοθεν πρέσβειων καὶ τοῦ Δερκυλίδου ἐπεμνήσθη τις τῶν περὶ τὸν Ἄρακον, ὅτι καταλελοίποιεν πρέσβεις τῶν Χερρονησιτῶν ἐν Λακεδαίμονι. Τούτους δὲ λέγειν ἔφασαν, ὡς νῦν μὲν οὐ δύναιντο τὴν Χερρόνησον ἐργάζεσθαι· φέρεσθαι γὰρ καὶ ἄγεσθαι ὑπὸ τῶν Θρακῶν. Εἰ δ' ἀποτειχισθεῖη ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν, καὶ σφίσιν ἂν γῆν πολλὴν καὶ ἀγαθὴν εἶναι ἐργάζεσθαι καὶ ἄλλοις ὅπόσοι βούλονται Λακεδαιμόνιων. Ὡς ἔφασαν οὐκ ἂν θαυμάζουσιν, εἰ καὶ πεμφθεῖη τις Λακεδαιμόνιον ἀπὸ τῆς πόλεως σὺν δυνάμει ταῦτα πράξων. Ὁ οὖν Δερκυλίδας πρὸς μὲν ἐκείνους οὐκ εἶπεν, (ἦν ἔχοι γνώμην), ταῦτ' ἀκούσας, ἀλλ' ἐπεμψεν αὐτοὺς ἐπ' Ἐφέσου διὰ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἡδόμενος, ὅτι ἔμελλον ὄψεσθαι τὰς πόλεις ἐν εἰρήνῃ εὐδαιμονικῶς διαγούσας. Οἱ μὲν δὴ ἐπορεύοντο.

§ 9 Ὁ δὲ Δερκυλίδας ἐπειδὴ ἔγνω μενετέον ὄν, πάλιν πέμψας πρὸς τὸν Φαρνάβαζον ἐπήρετο, πότερα βούλοιο σπονδὰς ἔχειν καθάπερ διὰ τοῦ χειμῶνος ἢ πόλεμον. Ἐλομένου δὲ τοῦ Φαρναβάζου καὶ τότε σπονδὰς, οὕτω καταλιπὼν καὶ τὰς περὶ ἐκείνον πόλεις φιλίας ἐν εἰρήνῃ διαβαίνει τὸν Ἑλλήσποντον σὺν τῷ στρατεύματι εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ διὰ φιλίας τῆς Θράκης πορευθεὶς καὶ ξενισθεὶς ὑπὸ Σεύθου ἀφικνεῖται εἰς Χερρόνησον.

§ 10 Ἦν καταμαθὼν πόλεις μὲν ἑνδεκα ἔχουσιν, χώραν δὲ παμφορώτατην καὶ ἀρίστην οὖσαν, κεκακωμένην δέ, ὥσπερ ἐλέγετο, ὑπὸ τῶν Θρακῶν, ἐπεὶ μέτρον ἡῦρε τοῦ ἰσθμοῦ ἑπτὰ καὶ τριάκοντα στάδια, οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ θυσάμενος ἐτείχιζε, κατὰ μέρη διελὼν τοῖς στρατιώταις τὸ χωρίον, καὶ ἄθλα αὐτοῖς ὑποσχόμενος δώσειν τοῖς πρώτοις ἐκτειχίσασιν καὶ τοῖς ἄλλοις, ὥς ἕκαστοι ἄξιοι εἶεν, ἀπετέλεσε τὸ τεῖχος ἀρξάμενος ἀπὸ ἡρινοῦ χρόνου πρὸ ὀπώρας. Καὶ ἐποίησεν ἐντὸς τοῦ

τείχους ἔνδεκα μὲν πόλεις, πολλοὺς δὲ λιμένας, πολλὴν δὲ κα-
γαθὴν σπόριμον, πολλὴν δὲ πεφυτευμένην, παμπληθεῖς δὲ καὶ
παγκάλας νομὰς παντοδαποῖς κτήνεσι. Ταῦτα δὲ πράξας διέ-
βαινε πάλιν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐπισκοπῶν δὲ τὰς πόλεις ἐώρα τὰ μὲν ἄλλα καλῶς ἔχού-
σας, Χίων δὲ φυγάδας εὔρεν Ἀταρνέα ἔχοντας, χωρίον ἰσχυ-
ρόν, καὶ ἐκ τούτου ὀρμωμένους φέροντας καὶ ἄγοντας τὴν
Ἰωνίαν καὶ ζῶντας ἐκ τούτου. Πυθόμενος δέ, ὅτι πολὺς σῖτος
ἐνῆν αὐτοῖς, περιστρατοπεδευσάμενος ἐπολιόρκει καὶ ἐν ὀκτῶ
μησὶ παραστησάμενος αὐτούς, καταστήσας ἐν αὐτῷ Δρά-
κοντα Πελληγνέα ἐπιμελητήν, κατασκευάσας ἐν τῷ χωρίῳ ἐκ-
πλεω πάντα τὰ ἐπιτήδεια, ἵνα εἴη αὐτῷ καταγωγὴ, ὅποτε
ἀφικνοῖτο, ἀπῆλθεν εἰς Ἑφeson, ἣ ἀπέχει ἀπὸ Σάρδεων ὀκτῶ
ἡμερῶν ὁδόν.

Καὶ μέχρι τούτου τοῦ χρόνου ἐν εἰρήνῃ διῆγον Τισσα-
φέρνης τε καὶ Δερκυλίδας καὶ οἱ ταύτῃ Ἕλληνες καὶ βάρβα-
ροι. Ἐπεὶ δὲ ἀφικνούμενοι πρέσβεις εἰς Λακεδαίμονα ἀπὸ τῶν
Ἰωνίδων πόλεων ἐδίδασκον, ὅτι εἴη ἐπὶ Τισσαφέρνει, εἰ βού-
λοιτο, ἀφιέναι αὐτονόμους τὰς Ἑλληνίδας πόλεις· εἰ οὖν κα-
κῶς πάσχοι Καρία, ἔνθαπερ ὁ Τισσαφέρνους οἶκος, οὕτως ἂν
ἔφασαν τάχιστα νομίζειν αὐτὸν αὐτονόμους σφᾶς ἀφεῖναι·
ἀκούσαντες ταῦτα οἱ ἔφοροι ἔπεμψαν πρὸς Δερκυλίδαν καὶ
ἐκέλευον αὐτὸν διαβαίνειν σὺν τῷ στρατεύματι ἐπὶ Καρίαν
καὶ Φάρακα τὸν ναύαρχον σὺν ταῖς ναυσὶ παραπλεῖν. Οἱ μὲν
δὴ ταῦτα ἐποιοῦν.

Ἐτύγχανε δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ Φαρνάβαζος
πρὸς Τισσαφέρνην ἀφιγμένος, ἅμα μὲν ὅτι στρατηγὸς τῶν
πάντων ἀπεδέδεικτο Τισσαφέρνης, ἅμα δὲ διαμαρτυρούμενος,
ὅτι ἔτοιμος εἴη κοινῇ πολεμεῖν καὶ συμμαχεσθαι καὶ συνεκ-
βάλλειν τοὺς Ἕλληνας ἐκ τῆς βασιλείας. Ὁ δ' ἀκούων « Πρῶ-
τον μὲν τοίνυν », ἔφη, « διάβηθι σὺν ἐμοὶ ἐπὶ Καρίαν, ἔπειτα

δὲ καὶ περὶ τούτων βουλευσόμεθα ». Ἐπεὶ δ' ἐκεῖ ἦσαν, ἔδοξεν αὐτοῖς ἱκανὰς φυλακὰς εἰς τὰ ἐρύματα καταστήσαντας διαβαίνειν πάλιν ἐπὶ τὴν Ἰωνίαν· ὥς δ' ἤκουσεν ὁ Δερκυλίδας, ὅτι πάλιν πεπερακότες εἰσὶ τὸν Μαϊάνδρον, εἰπὼν τῷ Φάρρακι, ὡς ὀκνοίῃ, μὴ ὁ Τισσαφέρνης καὶ ὁ Φαρνάβαζος ἐρήμην οὔσαν καταθέοντες φέρωσι καὶ ἄγωσι τὴν χώραν, διέβαινε καὶ αὐτός.

§ 15 Πορευόμενοι δέ οὗτοι οὐδέν τι συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι ὡς προεληλυθότων τῶν πολεμίων εἰς τὴν Ἐφεσίαν, ἐξαίφνης ὁρῶσιν ἐκ τοῦ ἀντιπέραν σκοποὺς ἐπὶ τῶν μνημάτων· καὶ ἀνταναβιβάσαντες εἰς τὰ παρ' ἑαυτοῖς μνημεῖα καὶ τύρσεις τινὰς καθορῶσι παρατεταγμένους, ἧ αὐτοῖς ἦν ἡ ὁδός, Κᾶράς τε λευκάσπιδας καὶ τὸ Περσικόν, ὅσον ἐτύγχανε παρόν, στράτευμα καὶ τὸ Ἑλληνικόν, ὅσον εἶχεν ἑκάτερος αὐτῶν, καὶ τὸ ἱππικὸν μάλα πολὺ, τὸ μὲν Τισσαφέρνους ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρατι, τὸ δὲ Φαρναβάζου ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ.

§ 16-17 Ὡς δὲ ταῦτα ἦσθετο ὁ Δερκυλίδας, τοῖς μὲν ταξιάρχοις καὶ τοῖς λοχαγοῖς εἶπε παρατάττεσθαι τὴν ταχίστην εἰς ὀκτώ, τοὺς δὲ πελταστὰς ἐπὶ τὰ κράσπεδα ἐκατέρωθεν καθίστασθαι καὶ τοὺς ἱππέας, ὅσους γε δὴ καὶ οἴους ἐτύγχανεν ἔχων· αὐτὸς δὲ ἐθύετο. Ὅσον μὲν δὴ ἦν ἐκ Πελοποννήσου στράτευμα, ἡσυχίαν εἶχε καὶ παρεσκευάζετο ὡς μαχομένον· ὅσοι δὲ ἦσαν ἀπὸ Πριήνης τε καὶ Ἀχιλλεΐου καὶ ἀπὸ νήσων καὶ τῶν Ἰωνικῶν πόλεων, οἱ μὲν τινες καταλιπόντες ἐν τῷ σίτῳ τὰ ὅπλα ἀπεδίδρασκον· καὶ γὰρ ἦν βαθὺς ὁ σῖτος ἐν τῷ Μαϊάνδρου πεδίῳ· ὅσοι δὲ καὶ ἔμενον, δῆλοι ἦσαν οὐ μενοῦντες.

§ 18 Τὸν μὲν οὖν Φαρνάβαζον ἐξηγγέλλετο μάχεσθαι κελεύειν. Ὁ μέντοι Τισσαφέρνης τό τε Κύρειον στράτευμα καταλογίζόμενος ὡς ἐπολέμησεν αὐτοῖς, καὶ τούτῳ πάντας νομίζων ὁμοίους εἶναι τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἐβούλετο μάχεσθαι, ἀλλὰ πέμψας πρὸς Δερκυλίδαν, εἶπεν, ὅτι εἰς λόγους βούλοιο αὐ-

τῷ ἀφικέσθαι. Καὶ ὁ Δερκυλίδας λαβὼν τοὺς κρατίστους τὰ εἶδη τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ἱππέων καὶ πεζῶν προῆλθε πρὸς τοὺς ἀγγέλους καὶ εἶπεν· « Ἀλλὰ παρεσκευασάμην μὲν ἔγωγε μάχεσθαι, ὡς ὁρᾶτε. Ἐπεὶ μέντοι ἐκείνος βούλεται εἰς λόγους ἀφικέσθαι, οὐδ' ἐγὼ ἀντιλέγω. Ἄν μέντοι ταῦτα δέῃ ποιεῖν, πιστά καὶ ὁμήρους δοτέον καὶ ληπτέον ».

Δόξαντα δὲ ταῦτα καὶ περανθέντα τὰ μὲν στρατεύματα § 19 - 20 ἀπῆλθε, τὸ μὲν βαρβαρικὸν εἰς Τράλλεις τῆς Καρίας, τὸ δ' Ἑλληνικὸν εἰς Λεύκοφρυν. Καὶ τότε μὲν ταῦτα ἐπράχθη· τῇ δ' ὕστεραίᾳ εἰς τὸ συγκείμενον χωρίον ἦλθον, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πυθέσθαι ἀλλήλων, ἐπὶ τίσιν ἂν τὴν εἰρήνην ποιήσαιντο. Ὁ μὲν δὴ Δερκυλίδας εἶπεν, εἰ αὐτονόμους ἐώη βασιλεὺς τὰς Ἑλληνίδας πόλεις, ὁ δὲ Τισσαφέρνης καὶ Φαρνάβαζος εἶπαν, ὅτι, εἰ ἐξέλθοι τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα ἐκ τῆς χώρας καὶ οἱ Λακεδαιμονίων ἄρμοσται ἐκ τῶν πόλεων. Ταῦτα δὲ εἰπόντες ἀλλήλοις σπονδὰς ἐποιήσαντο, ἕως ἀπαγγελθεῖν τὰ λεχθέντα Δερκυλίδᾳ μὲν εἰς Λακεδαίμονα, Τισσαφέρνει δὲ ἐπὶ βασιλέα.

10. Ὁ Ἀγησίλαος εἰς Μ. Ἀσίαν. Σπονδαὶ
μετὰ τοῦ Τισσαφέρνους.

(4. 1 - 10)

Μετὰ δὲ ταῦτα Ἡρώδας τις Συρακόσιος ἐν Φοινίκῃ ὢν § 1 μετὰ ναυκλήρου τινὸς καὶ ἰδὼν τριήρεις Φοινίσσας τὰς μὲν καταπλεύσας ἄλλοθεν, τὰς δὲ καὶ αὐτοῦ πεπληρωμένας, τὰς δὲ καὶ ἔτι κατασκευαζομένας, προσακούσας δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τριακοσίας αὐτὰς δέοι γενέσθαι, ἐπιβὰς ἐπὶ τὸ πρῶτον ἀναγόμενον πλοῖον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξήγγειλε τοῖς Λακεδαιμονίοις ὡς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους τὸν στόλον τοῦτον παρασκευαζομένων· ὅποι δέ, οὐδὲν ἔφη εἰδέναι.

Ἀνεπτρωμένων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοὺς συμ- § 2 μάχους συναγόντων καὶ βουλευομένων, τί χρὴ ποιεῖν, Λύσαν-

δος νομίζων καὶ τῷ ναυτικῷ πολὺ περιέσεσθαι τοὺς Ἑλληνας καὶ τὸ πεζὸν λογιζόμενος ὥς ἐσώθη τὸ μετὰ Κύρου ἀναβάν, πείθει τὸν Ἀγησίλαον ὑποστῆναι, ἂν αὐτῷ δῶσι τριάκοντα μὲν Σπαρτιατῶν, εἰς δισχιλίους δὲ τῶν νεοδαμῶδων, ἐξακισχιλίους δὲ τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων, στρατεύεσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν. Πρὸς δὲ τούτῳ τῷ λογισμῷ καὶ αὐτὸς συνεξεληθεῖν αὐτῷ ἐβούλετο, ὅπως τὰς δεκαρχίας τὰς κατασταθείσας ὑπ' ἐκείνου ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐκπεπτωκυίας δὲ διὰ τοὺς ἐφόρους, οἱ τὰς πατρίους πολιτείας παρήγγειλαν, πάλιν καταστήσειε μετ' Ἀγησιλάου.

§ 3-4 Ἐπαγγειλαμένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου τὴν στρατείαν, διδόασί τε οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅσαπερ ᾗτησε, καὶ ἐξαμήνου σῆτον. Ἐπεὶ δέ, θυσάμενος ὅσα ἔδει, καὶ ἄλλα καὶ τὰ διαβατήρια, ἐξῆλθε, ταῖς μὲν πόλεσι διαπέμψας ἀγγέλους προεῖπεν, ὅσους τε δέοι ἐκασταχόθεν πέμπεσθαι καὶ ὅποι παρεῖναι, αὐτὸς δ' ἐβουλήθη ἐλθὼν θῦσαι ἐν Αὐλίδι, ἔνθαπερ ὁ Ἀγαμέμνων, ὅτ' εἰς Τροίαν ἔπλει, ἐθύετο. Ὡς δ' ἐκεῖ ἐγένετο, πυθόμενοι οἱ βοιωτάρχαι, ὅτι θύοι, πέμψαντες ἱππέας τοῦ τε λοιποῦ εἶπαν μὴ θύειν καί, οἷς ἐνέτυχον ἱεροῖς τεθυμένοις, διέρριψαν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ. Ὁ δ' ἐπιμαρτυρόμενος τοὺς θεοὺς καὶ ὀργιζόμενος, ἀναβὰς ἐπὶ τὴν τριήρη ἀπέπλει. Ἀφικόμενος δὲ ἐπὶ Γεραστὸν καὶ συλλέξας ἐκεῖ, ὅσον ἐδύνατο τοῦ στρατεύματος πλεῖστον, εἰς Ἐφεσον τὸν στόλον ἐποιεῖτο.

§ 5 Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖσε ἀφίκετο, πρῶτον μὲν Τισσαφέρνης πέμψας ἤρετο αὐτόν, τίνος δεόμενος ᾗκοι. Ὁ δ' εἶπεν αὐτονόμους καὶ τὰς ἐν Ἀσίᾳ πόλεις εἶναι, ὥσπερ καὶ τὰς ἐν τῇ παρ' ἡμῶν Ἑλλάδι. Πρὸς ταῦτ' εἶπεν ὁ Τισσαφέρνης· « Εἰ τοίνυν θέλεις σπείσασθαι, ἕως ἂν ἐγὼ πρὸς βασιλέα πέμψω, οἷμαι ἂν σε ταῦτα διαπραξάμενον ἀποπλεῖν, εἰ βούλοιο ». « Ἀλλὰ βουλοίμην ἂν », ἔφη, « εἰ μὴ οἰοίμην γε ὑπὸ σοῦ ἐξαπατᾶσθαι. Ἀλλ' ἔξεστιν », ἔφη, « σοὶ τούτων πίστιν λαβεῖν ἢ μὴν ἀδόλως σοῦ

πράττοντος ταῦτα μηδὲν τῆς σῆς ἀρχῆς ἀδικήσῃ ἐν ταῖς σπονδαῖς ».

Ἐπὶ τούτοις ῥηθεῖσι Τισσαφέρνης ὥμοσε τοῖς πεμφθεῖσι § 6
πρὸς αὐτὸν Ἑριππίδα καὶ Δερκυλίδαν καὶ Μεγίλλω ἥ μὴν πρά-
ξῃ ἀδόλως τὴν εἰρήνην, ἐκεῖνοι δὲ ἀντῴμοσαν ὑπὲρ Ἀγησι-
λάου Τισσαφέρνει ἥ μὴν ταῦτα πράττοντος αὐτοῦ ἐμπεδώσῃ
τὰς σπονδάς. Ὁ μὲν δὴ Τισσαφέρνης, ὃς ὥμοσεν, εὐθύς ἐψεύ-
σατο· ἀντὶ γάρ τοῦ εἰρήνην ἔχειν στράτευμα πολὺ παρὰ βασι-
λέως, πρὸς ᾧ εἶχε πρόσθεν, μετεπέμπετο. Ἀγησίλαος δέ, καί-
περ αἰσθανόμενος ταῦτα, ὅμως ἐνέμενε ταῖς σπονδαῖς.

Ὡς δὲ ἡσυχίαν τε καὶ σχολὴν ἔχων ὁ Ἀγησίλαος διέτριβε § 7
ἐν τῇ Ἐφέσῳ ἅτε συντεταραγμένων ἐν ταῖς πόλεσι τῶν πολι-
τειῶν καὶ οὔτε δημοκρατίας ἔτι οὔσης, ὥσπερ ἐπ' Ἀθηναίων,
οὔτε δεκαρχίας, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ Λυσάνδρου, ἅτε γινώσκοντες
πάντες τὸν Λύσανδρον προσέκειντο αὐτῷ ἄξιούντες διαπράτ-
τεσθαι αὐτὸν παρ' Ἀγησιλάου, ὃν ἐδέοντο· καὶ διὰ ταῦτα
αἰ παμπληθὲς ὄχλος θεραπεύων αὐτὸν ἠκολούθει, ὥστε ὁ μὲν
Ἀγησίλαος ἰδιώτης ἐφαίνετο, ὁ δὲ Λύσανδρος βασιλεὺς.

Ὅτι μὲν οὖν ἔμηνε καὶ τὸν Ἀγησίλαον ταῦτα, ἐδήλω- § 8
σεν ὕστερον· οἳ γὰρ μὴν ἄλλοι τριάκοντα ὑπὸ τοῦ φθόγου οὐκ
ἐσίγων, ἀλλ' ἔλεγον πρὸς τὸν Ἀγησίλαον, ὡς παράνομα ποιοίη
Λύσανδρος τῆς βασιλείας ὀγκηρότερον διάγων. Ἐπεὶ δὲ καὶ
ἤρξατο προσάγειν τινὰς τῷ Ἀγησιλάῳ ὁ Λύσανδρος, πάντας
οἷς γνοίη αὐτὸν συμπράττοντά τι, ἡττωμένους ἀπέπεμπεν.
Ὡς δ' αἰ ἐναντία, ὃν ἐβούλετο, ἀπέβαινε τῷ Λυσάνδρῳ,
ἔγνω δὴ τὸ γινόμενον· καὶ οὔτε ἔπεσθαι ἑαυτῷ εἶα ὄχλον τοῖς
τε συμπράττειν τι δεομένοις σαφῶς ἔλεγεν, ὅτι ἔλαττον ἔξοιεν,
εἰ αὐτὸς παρείη.

Βαρέως δὲ φέρον τῇ ἀτιμίᾳ προσελθὼν εἶπεν· « ὦ Ἀγη- § 9
σίλαε, μειοῦν μὲν ἄρα σύ γε τοὺς φίλους ἡπίστω ». « Ναὶ μὰ
Δί' », ἔφη, « τοὺς γὰρ βουλομένους ἐμοῦ μείζους φαίνεσθαι· τοὺς

δέ γε αὖξοντας, εἰ μὴ ἐπισταίμην ἀντιτιμᾶν, αἰσχυνοίμην ἄν ». Καὶ ὁ Λύσανδρος εἶπεν· « Ἄλλ' ἴσως καὶ μᾶλλον εἰκότα σὺ ποιεῖς ἢ ἐγὼ ἔπραττον· τάδε οὖν μοι ἐκ τοῦ λοιποῦ χάρισαι· ὅπως ἂν μὴτ' αἰσχύνομαι ἀδυνατῶν παρὰ σοὶ μὴτ' ἐμποδῶν σοι ὦ, ἀπόπεμψόν ποί με· ὅπου γὰρ ἂν ὦ, πειράσομαι ἐν καιρῷ σοὶ εἶναι ».

§ 10

Εἰπόντος δὲ ταῦτα ἔδοξε καὶ τῷ Ἀγησιλάῳ οὕτω ποιῆσαι, καὶ πέμπειν αὐτὸν ἐφ' Ἑλλησπόντου. Ἐκεῖ δὲ ὁ Λύσανδρος αἰσθόμενος Σπιθριδάτην τὸν Πέρσην ἐλαττούμενόν τι ὑπὸ Φαρναβάζου διαλέγεται αὐτῷ καὶ πείθει ἀποστῆναι ἔχοντα τοὺς τε παῖδας καὶ τὰ περὶ αὐτὸν χρήματα καὶ ἱππέας ὡς διακοσίους· καὶ τὰ μὲν ἄλλα κατέλιπεν ἐν Κυζίκῳ, αὐτὸν δὲ καὶ τὸν υἱὸν ἀναβιβασάμενος ἤκεν ἄγων πρὸς Ἀγησίλαον· ἰδὼν δὲ ὁ Ἀγησίλαος ἦσθη τε τῇ πράξει καὶ εὐθὺς ἀνεπυνθάνετο περὶ τῆς Φαρναβάζου χώρας τε καὶ ἀρχῆς.

11. Παρασπονδία τοῦ Τισσαφέρνους. Ἡ παρὰ τὸν

Πακτωλὸν μάχη.

(4, 11-24)

§ 11

Ἐπεὶ δὲ μέγα φρονήσας ὁ Τισσαφέρνης ἐπὶ τῷ καταβάντι στρατεύματι παρὰ βασιλέως προεῖπεν Ἀγησιλάῳ πόλεμον, εἰ μὴ ἀπίοι ἐκ τῆς Ἀσίας, οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων οἱ παρόντες ἀχθεσθέντες φανεροὶ ἐγένοντο, νομίζοντες ἐλάττω τὴν παροῦσαν εἶναι δύναμιν Ἀγησιλάῳ τῆς βασιλέως παρασκευῆς· Ἀγησίλαος δὲ μάλα φαιδρῷ τῷ προσώπῳ ἀπαγγεῖλαι Τισσαφέρνει τοὺς πρέσβεις ἐκέλευσεν, ὡς πολλὴν χάριν αὐτῷ ἔχοι, ὅτι ἐπιорκήσας αὐτὸς μὲν πολεμίους τοὺς θεοὺς ἐκτήσατο, τοῖς δ' Ἑλλησι συμμάχους ἐποίησεν. Ἐκ δὲ τούτου εὐθὺς τοῖς μὲν στρατιώταις παρήγγειλε συσκευάζεσθαι ὡς εἰς στρατεῖαν, ταῖς δὲ πόλεσιν, εἰς ἃς ἀνάγκη ἦν ἀφικνεῖσθαι στρατευομένων ἐπὶ Καρίαν, προεῖπεν ἀγορὰν παρα-

σκευάζειν. Ἐπέστειλε δὲ καὶ Ἴωσι καὶ Αἰολεῦσι καὶ Ἑλλησποντίοις πέμπειν πρὸς ἑαυτὸν εἰς Ἑφesson τοὺς συστρατευσομένους.

Ὁ δὲ Τισσαφέρνης, καὶ ὅτι ἵππικὸν οὐκ εἶχεν ὁ Ἀγησίλαος, ἡ δὲ Καρία ἄφιππος ἦν, καὶ ὅτι ἡγεῖτο αὐτὸν ὀργίζεσθαι αὐτῷ διὰ τὴν ἀπάτην, τῷ ὄντι νομίσας ἐπὶ τὸν αὐτοῦ οἶκον εἰς Καρίαν αὐτὸν ὀρμήσειν, τὸ μὲν πεζὸν ἅπαν διεβίβασεν ἐκεῖσε, τὸ δ' ἵππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον περιῆγε, νομίζων ἱκανὸς εἶναι καταπατῆσαι τῇ ἵππῳ τοὺς Ἑλλήνας, πρὶν εἰς τὰ δύσιππα ἀφικέσθαι. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι εὐθὺς τάναντία ἀποστρέψας ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο, καὶ τὰς τ' ἐν τῇ πορείᾳ πόλεις κατεστρέφετο καὶ ἐμβαλὼν ἀπροσδοκῆτοις παμπληθῇ χρήματα ἐλάμβανεν.

§ 13-14

Καὶ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἀσφαλῶς διεπορεύετο. Οὐ πορρω δ' ὄντος Δασκυλείου προϊόντες αὐτοῦ οἱ ἵππεῖς ἤλαυνον ἐπὶ λόφον τινά, ὡς προῖδοιεν, τί τᾶμπροσθεν εἴη· κατὰ τύχην δὲ τινα καὶ οἱ τοῦ Φαρναβάζου ἵππεῖς ὄντες παρόμοιοι τοῖς Ἑλλησι τὸν ἀριθμόν, πεμφθέντες ὑπὸ Φαρναβάζου ἤλαυνον καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον τὸν λόφον. Ἰδόντες δὲ ἀλλήλους οὐδὲ τέτταρα πλέθρα ἀπέχοντας, τὸ μὲν πρῶτον ἔστησαν ἀμφοτέρω, οἱ μὲν Ἑλληνες ἵππεῖς ὥσπερ φάλαγξ ἐπὶ τεττάρων παρατεταγμένοι, οἱ δὲ βάρβαροι τοὺς πρώτους οὐ πλέον ἢ εἰς δώδεκα ποιήσαντες, τὸ βάθος δ' ἐπὶ πολλῶν. Ἐπειτα μέντοι πρόσθεν ὥρμησαν οἱ βάρβαροι. Ὡς δ' εἰς χεῖρας ἤλθον, ὅσοι μὲν τῶν Ἑλλήνων ἔπαισάν τινας, πάντες συνέτριψαν τὰ δόρατα, οἱ δὲ Πέρσαι κρανείνα παλτὰ ἔχοντες ταχὺ δώδεκα μὲν ἵππεας, δύο δὲ ἵππους ἀπέκτειναν. Ἐκ δὲ τούτου ἐτρέφθησαν οἱ Ἑλληνες ἵππεῖς. Βοηθήσαντος δὲ Ἀγησιλάου σὺν τοῖς ὀπλίταις, πάλιν ἀπεχώρουν οἱ βάρβαροι καὶ εἰς αὐτῶν ἀποθνήσκει.

Γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἵππομαχίας, θυομένῳ τῷ Ἀγησίλαῳ τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ προόδῳ ἄλοβα γίγνεται τὰ ἱερά. Τού-

§ 15

του μέντοι φανέντος στρέψας ἐπορεύετο ἐπὶ θάλατταν. Γιγνώσκων δέ, ὅτι, εἰ μὴ ἱππικὸν ἱκανὸν κτήσαιοτο, οὐ δυνήσοιτο κατὰ τὰ πεδία στρατεύεσθαι, ἔγνω τοῦτο κατασκευαστέον εἶναι, ὥς μὴ δραπετεύοντα πολεμεῖν δέοι. Καὶ τοὺς μὲν πλουσιωτάτους ἐκ πασῶν τῶν ἐκεῖ πόλεων ἵπποτροφεῖν κατέλεξε· προσιπῶν δέ, ὅστις παρέχοιτο ἵππον καὶ ὄπλα καὶ ἄνδρα δόκιμον, ὅτι ἐξέσται αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι, ἐποίησεν οὕτω ταῦτα συντόμως πράττεσθαι, ὥσπερ ἂν τις τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποθανοῦμενον προθύμως ζητοίη.

§ 16 - 17 Ἐκ δὲ τούτου, ἐπειδὴ ἔαρ ὑπέφαινε, συνήγαγε μὲν ἅπαν τὸ στράτευμα εἰς Ἐφεσον, ἀσχῆσαι δ' αὐτὸ βουλόμενος ἄθλα προύθηκε ταῖς τε ὀπλιτικάῃς τάξεσιν, ἥτις ἄριστα σωματῶν ἔχοι, καὶ ταῖς ἱππικαῖς, ἥτις κράτιστα ἵππεύου· καὶ πελτασταῖς δὲ καὶ τοξόταις ἄθλα προύθηκεν, ὅσοι κράτιστοι πρὸς τὰ προσήκοντα ἔργα φανεῖεν. Ἐκ τούτου δὲ παρῆν ὅρᾱν τὰ μὲν γυμνάσια πάντα μεστὰ ἀνδρῶν τῶν γυμναζομένων, τὸν δὲ ἱππόδρομον τῶν ἱππαζομένων, τοὺς δὲ ἀκοντιστὰς καὶ τοὺς τοξότας μελετῶντας. Ἀξίαν δὲ καὶ ὅλην τὴν πόλιν, ἐν ἧ ἦν θεὰς ἐποίησεν· ἥ τε γὰρ ἀγορὰ ἦν μεστή παντοδαπῶν καὶ ἵππων καὶ ὀπλῶν ὀνίων, οἳ τε χαλκοτύποι καὶ οἱ τέκτονες καὶ οἱ χαλκεῖς καὶ οἱ σκυτοτόμοι καὶ οἱ ζωγράφοι πάντες πολεμικὰ ὄπλα κατεσκευάζον, ὥστε τὴν πόλιν ὄντως οἶεσθαι πολέμου ἐργαστήριον εἶναι.

§ 18 - 19 Ἐπερρώσθη δ' ἂν τις καὶ ἐκεῖνο ἰδὼν, Ἀγησίλαον μὲν πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἐστεφανωμένους ἀπὸ τῶν γυμνασίων ἀπιόντας καὶ ἀνατιθέντας τοὺς στεφάνους τῇ Ἀρτέμιδι. Ὅπου γὰρ ἄνδρες θεοὺς μὲν σέβοιντο, τὰ δὲ πολεμικὰ ἀσκοῖεν, πειθαρχεῖν δὲ μελετᾶν, πῶς οὐκ εἰκότως ἐνταῦθα πάντα μεστὰ ἐλπίδων ἀγαθῶν εἶναι; Ἡγούμενος δὲ καὶ τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων ῥώμην τινὰ ἐμβάλλειν πρὸς τὸ μάχεσθαι, προεῖπε τοῖς κήρυξι τοὺς ὑπὸ τῶν ληστῶν

άλισκομένους βαρβάρους γυμνοὺς πωλεῖν. Ὀρῶντες οὖν οἱ στρατιῶται λευκοὺς μὲν διὰ τὸ μηδέποτε ἐκδύεσθαι, μαλακοὺς δὲ καὶ ἀπόνους διὰ τὸ αἰεὶ ἐπ' ὀχημάτων εἶναι, ἐνόμισαν οὐδὲν διοίσειν τὸν πόλεμον, ἢ εἰ γυναιξὶ δέοι μάχεσθαι.

Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἤδη, ἅφ' οὗ ἐξέ- § 20-21
πλευσεν ὁ Ἀγησίλαος, διεληλύθει, ὥστε οἱ μὲν περὶ Λύσανδρον τριάκοντα οἴκαδε ἀπέπλεον, διάδοχοι δ' αὐτοῖς οἱ περὶ Ἑριππίδαν παρῆσαν. Τούτων Ξενοκλέα μὲν καὶ ἄλλον ἔταξεν ἐπὶ τοὺς ἱππέας, Σκύθην δὲ ἐπὶ τοὺς νεοδαμῶδεις ὀπλίτας, Ἑριππίδαν δ' ἐπὶ τοὺς Κυρείους, Μύγδωνα δὲ ἐπὶ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων στρατιώτας, καὶ προεῖπεν αὐτοῖς, ὥς εὐθύς ἡγήσοιτο τὴν συντομωτάτην ἐπὶ τὰ κράτιστα τῆς χώρας, ὅπως αὐτόθεν οὕτω τὰ σώματα καὶ τὴν γνώμην παρασκευάζοιντο ὥς ἀγωνιούμενοι. Ὁ μὲντοι Τισσαφέρνης ταῦτα μὲν ἐνόμισε λέγειν αὐτὸν πάλιν βουλόμενον ἐξαπατῆσαι, εἰς Καρίαν δὲ νῦν τῷ ὄντι ἐμβαλεῖν, καὶ τό τε πεζὸν καθάπερ τὸ πρόσθεν εἰς Καρίαν διεβίβασε καὶ τὸ ἱππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίου κατέστησεν· ὁ δ' Ἀγησίλαος οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ὥσπερ προεῖπεν, εὐθύς εἰς τὸν Σαρδιανὸν τόπον ἐνέβαλε.

Καὶ τρεῖς μὲν ἡμέρας δι' ἐρημίας πολεμίων πορευόμενος § 22-23
πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ εἶχε, τῇ δὲ τετάρτῃ ἦκον οἱ τῶν πολεμίων ἱππεῖς. Καὶ τῷ μὲν ἄρχοντι τῶν σκευοφόρων εἶπεν ὁ ἡγεμὼν διαβάντι τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν στρατοπεδεύεσθαι, αὐτοὶ δὲ κατιδόντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀκολούθους ἐσπαρμένους εἰς ἀρπαγὴν πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. Αἰσθόμενος δὲ Ἀγησίλαος βοηθεῖν ἐκέλευσε τοὺς ἱππέας. Οἱ δ' αὖ Πέρσαι ὥς εἶδον τὴν βοήθειαν, ἠθροίσθησαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο παμπληθέσι τῶν ἱππέων τάξεσιν. Ἐνθα δὴ ὁ Ἀγησίλαος γινώσκων, ὅτι τοῖς μὲν πολεμίοις οὕτω παρείη τὸ πεζόν, αὐτῷ δὲ οὐδὲν ἀπείη τῶν παρεσκευασμένων, καιρὸν ἡγήσατο μάχην συνάψαι, εἰ δύναίτο. Σφαγιασάμενος οὖν τὴν

μὲν φάλαγγα εὐθύς ἤγεν ἐπὶ τοὺς παρατεταγμένους ἱππέας, ἐκ δὲ τῶν ὀπλιτῶν ἐκέλευσε τὰ δέκα ἄφ' ἥβης θεῖν ὁμόσε αὐτοῖς, τοῖς δὲ πελτασταῖς εἶπε δρόμῳ ὑψηγεῖσθαι. Παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἱππεῦσιν ἐμβάλλειν, ὥς αὐτοῦ τε καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἐπομένου.

§ 24 Τοὺς μὲν δὴ ἱππέας ἐδέξαντο οἱ Πέρσαι· ἐπεὶ δ' ἅμα πάντα τὰ δεινὰ παρῆν, ἐνέκλιναν, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν εὐθύς ἐν τῷ ποταμῷ ἔπεσον, οἱ δ' ἄλλοι ἔφευγον. Οἱ δ' Ἕλληνες ἐπακολουθοῦντες αἰροῦσι καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν. Καὶ οἱ μὲν πελτασταί, ὥσπερ εἰκός, εἰς ἀρπαγὴν ἐτράποντο· ὁ δ' Ἀγησίλαος κύκλῳ πάντα καὶ φίλια καὶ πολέμια περιεστρατοπεδεύσατο. Καὶ ἄλλα τε πολλὰ χρήματα ἐλήφθη, ἃ ἡὔρε πλέον ἢ ἐβδομήκοντα τάλαντα, καὶ αἱ κάμηλοι δὲ τότε ἐλήφθησαν, ἅς Ἀγησίλαος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπήγαγεν.

12. Θανάτωσις τοῦ Τισσαφέρνους. Ἀνάθεσις εἰς τὸν Ἀγησίλαον καὶ τῆς κατὰ θάλασσαν ἀρχῆς.

(4, 25 - 29)

§ 25 - 26 Ὅτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὦν· ὥστε ἡτιῶντο οἱ Πέρσαι προδεδόσθαι ὑπ' αὐτοῦ. Γνοὺς δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Περσῶν βασιλεὺς Τισσαφέρνην αἴτιον εἶναι τοῦ κακῶς φέρεσθαι τὰ ἑαυτοῦ, Τιθραύστην καταπέμψας ἀποτέμνει αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν. Τοῦτο δὲ ποιήσας ὁ Τιθραύστης πέμπει πρὸς τὸν Ἀγησίλαον πρέσβεις λέγοντας· « ὦ Ἀγησίλαε, ὁ μὲν αἴτιος τῶν πραγμάτων καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν ἔχει τὴν δίκην· βασιλεὺς δὲ ἀξιοῖ σὲ μὲν ἀποπλεῖν οἴκαδε, τὰς δ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις αὐτονόμους οὕσας τὸν ἀρχαῖον δασμὸν αὐτῷ ἀποφέρειν ». Ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου, ὅτι οὐκ ἂν ποιήσεις ταῦτα ἄνευ τῶν οἴκοι τελῶν, « Σὺ δ' ἄλλὰ, ἕως ἂν πύθῃ τὰ παρὰ τῆς πόλεως, μεταχώρησον », ἔφη, « εἰς τὴν Φαρναβάζου, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ τὸν σὸν ἐχθρὸν τετιμώρημαι ».

« Ἐως ἂν τοίνυν », ἔφη ὁ Ἀγησίλαος, « ἐκεῖσε περεύωμαι, δίδου δὴ τῇ στρατιᾷ τὰ ἐπιτήδεια ». Ἐκείνῳ μὲν δὴ ὁ Τιθραύστης δίδωσι τριάκοντα τάλαντα· ὁ δὲ λαβὼν ἤει ἐπὶ τὴν Φαρναβάζου Φρυγίαν.

Ὅντι δ' αὐτῷ ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ὑπὲρ Κύμης ἔρχεται ἀπὸ τῶν οἴκοι τελῶν ἄρχειν καὶ τοῦ ναυτικοῦ, ὅπως γινώσκει, καὶ καταστήσασθαι ναύαρχον ὄντινα αὐτὸς βούλοιο. Τοῦτο δ' ἐποίησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοιῷδε λογισμῷ, ὥς, εἰ ὁ αὐτὸς ἀμφοτέρων ἄρχοι, τό τε πεζὸν πολὺ ἂν ἰσχυρότερον εἶναι, καθ' ἐν οὔσης τῆς ἰσχύος ἀμφοτέροις, τό τε ναυτικόν, ἐπιφανομένου τοῦ πεζοῦ, ενθα δέοι. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος πρῶτον μὲν ταῖς πόλεσι παρήγγειλε ταῖς ἐν ταῖς νήσοις καὶ ταῖς ἐπιθαλαττιδίῳις τριήρεις ποιεῖσθαι, ὁπόσας ἐκάστη βούλοιο τῶν πόλεων. Καὶ ἐγένοντο καιναί, ἐξ ὧν αἱ τε πόλεις ἐπηγγείλαντο καὶ οἱ ἰδιῶται ἐποιοῦντο χαρίζεσθαι βουλόμενοι, ὥς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Πείσανδρον δὲ τὸν τῆς γυναικὸς ἀδελφὸν ναύαρχον κατέστησε, φιλότιμον μὲν καὶ ἔρρωμένον τὴν ψυχὴν, ἀπειρότερον δὲ τοῦ παρασκευάζεσθαι ὥς δεῖ. Καὶ Πείσανδρος μὲν ἀπελθὼν τὰ ναυτικὰ ἔπραττεν. Ὁ δ' Ἀγησίλαος, ὥσπερ ὥρμησεν, ἐπὶ τὴν Φρυγίαν ἐπορεύετο.

13. Συνασπισμὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι πόλεων κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων.

(5, 1 - 2)

Ὁ μέντοι Τιθραύστης, καταμαθεῖν δοκῶν τὸν Ἀγησί- § 1 - 2
λαον καταφρονοῦντα τῶν βασιλέως πραγμάτων καὶ οὐδαμῇ
διανοούμενον ἀπιέναι ἐκ τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλπίδας
ἔχοντα μεγάλας αἰρήσειν βασιλέα, ἀπορῶν, τί χρῆτο τοῖς
πράγμασι, πέμπει Τιμοκράτην τὸν Ῥόδιον εἰς Ἑλλάδα, δοῦς
χρυσίον εἰς πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου, καὶ κελεύει πειρᾶ-
σθαι πιστὰ τὰ μέγιστα λαμβάνοντα διδόναι τοῖς προεστηκό-

σιν ἐν ταῖς πόλεσι, ἐφ' ᾧ τε πόλεμον ἐξοίσειν πρὸς Λακεδαιμονίους. Ἐκεῖνος δ' ἐλθὼν δίδωσιν ἐν Θήβαις μὲν Ἀνδροκλείδα τε καὶ Ἰσμηγνίαν καὶ Γαλαξειδώρην, ἐν Κορίνθῳ δὲ Τιμολάω τε καὶ Πολυάνθῃ, ἐν Ἀργεὶ δὲ Κύλωνί τε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ οὐ μεταλαβόντες τούτου τοῦ χρυσοῦ ὅμως πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον. Οἱ μὲν δὴ δεξάμενοι τὰ χρήματα εἰς τὰς οἰκείας πόλεις διέβαλλον τοὺς Λακεδαιμονίους· ἐπεὶ δὲ ταύτας εἰς μῖσος αὐτῶν προήγαγον, συνίστασαν καὶ τὰς μεγίστας πόλεις πρὸς ἀλλήλας.

BIBLION TETARTON

A. ΛΗΞΙΣ ΤΗΣ ΕΙΣ Μ. ΑΣΙΑΝ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ

14. Ὁ Ἀγησίλαος εἰς τὴν Φρυγίαν Συνάντησις αὐτοῦ μετὰ τοῦ Φαρναβάζου.

(1, 1 - 3, 15 - 39, 41)

Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐπεὶ ἀφίκετο ἅμα μετοπώρῳ εἰς τὴν § 1-3
τοῦ Φαρναβάζου Φρυγίαν, τὴν μὲν χώραν ἔκαε καὶ ἐπόρθει,
πόλεις δὲ τὰς μὲν βίᾳ, τὰς δ' ἐκούσας προσελάμβανε. Λέγοντος
δὲ τοῦ Σπιθριδάτου, ὥς, εἰ ἔλθοι πρὸς τὴν Παφλαγονίαν σὺν
αὐτῷ, Ὅτυν, τὸν τῶν Παφλαγόνων βασιλέα, καὶ εἰς λόγους
ἄξοι καὶ σύμμαχον ποιήσοι, προθύμως ἐπορεύετο, πάλαι τού-
του ἐπιθυμῶν, τοῦ ἀφιστάναι τι ἔθνος ἀπὸ βασιλέως. Ἐπεὶ δὲ
ἀφίκετο εἰς τὴν Παφλαγονίαν, ἦλθεν Ὅτυς καὶ συμμαχίαν
ἐποίησατο· καὶ γὰρ καλούμενος ὑπὸ βασιλέως οὐκ ἀνεβεβήκει.
Πείσαντος δὲ τοῦ Σπιθριδάτου κατέλιπε τῷ Ἀγησιλάῳ Ὅτυς
χιλίους μὲν ἱππέας, δισχιλίους δὲ πελταστὰς.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος ἐπὶ Δασκυλείῳ ἀπεπορεύ- § 15-16
ετο, ἔνθα καὶ τὰ βασιλεία ἦν Φαρναβάζῳ καὶ κῶμαι περὶ αὐτὰ
πολλαὶ καὶ μεγάλαι καὶ ἄφθονα ἔχουσαι τὰ ἐπιτήδεια καὶ
θῆραι αἱ μὲν ἐν περιειργμένοις παραδείσοις, αἱ δὲ καὶ ἐν ἀνα-
πεπταμένοις τόποις, πάγκαλαι. Παρέρρει δὲ καὶ ποταμὸς παν-
τοδαπῶν ἰχθύων πλήρης. Ἦν δὲ καὶ τὰ πτηνὰ ἄφθονα τοῖς
ὀρνιθεῦσαι δυναμένοις. Ἐνταῦθα μὲν δὴ διεχείμαζε, καὶ αὐτό-
θεν καὶ σὺν προνομαῖς τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ λαμβάνων.

Καταφρονητικῶς δέ ποτε καὶ ἀφυλάκτως διὰ τὸ μηδὲν § 17-19

πρότερον ἐσφάλθαι λαμβανόντων τῶν στρατιωτῶν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπέτυχεν αὐτοῖς ὁ Φαρνάβαζος κατὰ τὸ πεδίον ἐσπαρμένοις, ἄρματα μὲν ἔχων δύο δρεπανηφόρα, ἱππέας δὲ ὡς τετρακοσίους. Οἱ δ' Ἕλληνες ὡς εἶδον αὐτὸν προσελαύνοντα, συνέδραμον ὧς εἰς ἑπτακοσίους· ὁ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ προστησάμενος τὰ ἄρματα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἱππεῦσι ὅπσθεν γενόμενος ἐλαύνειν εἰς αὐτοὺς ἐκέλευσεν. Ὡς δὲ τὰ ἄρματα ἐμβαλόντα διεσκέδασε τὸ ἄθρόον, ταχὺ οἱ ἱππεῖς κατέβαλον ὡς εἰς ἑκατὸν ἀνθρώπους, οἱ δ' ἄλλοι κατέφυγον πρὸς Ἀγησίλαον· ἐγγὺς γὰρ ἔτυχε σὺν τοῖς ὀπλίταις ὢν.

§ 20 - 21

Ἐκ δὲ τούτου τρίτῃ ἢ τετάρτῃ ἡμέρᾳ αἰσθάνεται ὁ Σπιθριδάτης τὸν Φαρνάβαζον ἐν Κανῇ κώμῃ μεγάλη στρατοπεδεύμενον, ἀπέχοντα στάδια ὡς ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν, καὶ εὐθὺς λέγει πρὸς τὸν Ἡριππίδαν. Καὶ ὁ Ἡριππίδας, ἐπιθυμῶν λαμπρὸν τι ἐργάσασθαι, αἰτεῖ τὸν Ἀγησίλαον ὀπλίτας τε εἰς δισχιλίους καὶ πελταστάς ἄλλους τοσοῦτους καὶ ἱππέας τοὺς τε Σπιθριδάτου καὶ τοὺς Παφλαγόνας καὶ τῶν Ἑλλήνων ὀπόσους πείσειεν.

§ 22 - 25

Ἐπεὶ δὲ ὑπέσχετο αὐτῷ, ἐθύετο. Καὶ ἅμα δέλη καλλιερησάμενος κατέλυσε τὴν θυσίαν. Ἐκ δὲ τούτου δειπνήσαντας παρήγγειλε παρεῖναι πρόσθεν τοῦ στρατοπέδου. Σκότους δὲ γενομένου οὐδ' οἱ ἡμίσεις ἐκάστων ἐξῆλθον. Ὅπως δὲ μή, εἰ ἀποτρέποιτο, καταγελῶεν αὐτοῦ οἱ ἄλλοι τριάκοντα, ἐπορεύετο σὺν τῇ δυνάμει, ἣν εἶχεν. Ἀμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐπιπεσὼν τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ, τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μυσῶν ὄντων πολλοὶ ἔπεσον, αὐτοὶ δὲ διαφεύγουσι· τὸ δὲ στρατόπεδον ἀλίσκεται, καὶ πολλὰ μὲν ἐκπώματα καὶ ἄλλα δὴ οἷα Φαρναβάζου κτήματα, πρὸς δὲ τούτοις σκεύη πολλὰ καὶ ὑποζύγια σκευοφόρα. Διὰ γὰρ τὸ φοβεῖσθαι μή, εἴ που κατασταίῃ, κυκλωθεὶς πολιορκοῖτο, ἄλλοτε ἄλλῃ τῆς χώρας ἀπῆει, ὥσπερ οἱ νομάδες, καὶ μάλα ἀφανίζων τὰς στρατοπεδεύσεις.

Ἐπεὶ δὲ τὰ ληφθέντα χρήματα ἀπήγαγον οἳ τε Παφλα- § 26 - 28
 γόνες καὶ ὁ Σπιθριδάτης, ὑποστήσας Ἑριππίδας ταξιάρχους
 καὶ λοχαγούς ἀφείλετο ἅπαντα τὸν τε Σπιθριδάτην καὶ τοὺς
 Παφλαγόνας, ἵνα δὴ πολλὰ ἀπαγάγοι τὰ αἰχμάλωτα τοῖς λα-
 φυροπώλαις. Ἐκεῖνοι μέντοι ταῦτα παθόντες οὐκ ἤνεγκαν,
 ἀλλ' ὥς ἀδικηθέντες καὶ ἀτιμασθέντες νυκτὸς συσκευασάμε-
 νοι ὤχοντο ἀπιοντες εἰς Σάρδεις πρὸς Ἀριαῖον, πιστεύσαν-
 τες, ὅτι καὶ ὁ Ἀριαῖος ἀποστάς βασιλέως ἐπολέμησεν αὐτῷ.
 Ἀγησιλάῳ μὲν δὴ τῆς ἀπολείψεως τοῦ Σπιθριδάτου καὶ τοῦ
 Μεγαβάτου καὶ τῶν Παφλαγόνων οὐδὲν ἐγένετο βαρύτερον
 ἐν τῇ στρατείᾳ.

Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, ὃς καὶ Φαρναβάζω § 29 - 31
 ἐτύγχανεν ἐκ παλαιοῦ ξένος ὦν καὶ Ἀγησιλάῳ κατ' ἐκεῖνον
 τὸν χρόνον ἐξενώθη. Οὗτος οὖν εἶπε πρὸς τὸν Ἀγησίλαον, ὥς
 οἶοιτο συναγαγεῖν αὐτῷ ἂν εἰς λόγους περὶ φιλίας Φαρνάβα-
 ζον. Ὡς δ' ἤκουσεν αὐτοῦ, σπονδὰς λαβὼν καὶ δεξιὰν παρῆν
 ἄγων τὸν Φαρνάβαζον εἰς συγκείμενον χωρίον, ἔνθα δὴ Ἀγη-
 σίλαος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν τριάκοντα χαμαὶ ἐν πόᾳ τινὶ κατα-
 κείμενοι ἀνέμενον· ὁ δὲ Φαρνάβαζος ἤκεν ἔχων στολὴν πολλοῦ
 χρυσοῦ ἀξίαν. Ὑποτιθέντων δὲ αὐτῷ τῶν θεραπόντων ῥαπτὰ,
 ἐφ' ὧν καθίζουσιν οἱ Πέρσαι μαλακῶς, ἡσχύνθη ἐντροφῆσαι,
 ὁρῶν τοῦ Ἀγησιλάου τὴν φαυλότητα· κατεκλίθη οὖν καὶ αὐ-
 τός, ὥσπερ εἶχε, χαμαί. Καὶ πρῶτα μὲν ἀλλήλους χαίρειν
 προσεῖπον· ἔπειτα τὴν δεξιὰν προτείναντος τοῦ Φαρναβάζου
 ἀντιπροὔτεινε καὶ ὁ Ἀγησίλαος.

Μετὰ δὲ τοῦτο ἤρξατο τοῦ λόγου ὁ Φαρνάβαζος· καὶ γὰρ § 32 - 33
 ἦν πρεσβύτερος· « ὦ Ἀγησίλαε καὶ πάντες οἱ παρόντες Λα-
 κεδαιμόνιοι, ἐγὼ ὑμῖν, ὅτε τοῖς Ἀθηναίοις ἐπολεμεῖτε, φίλος
 καὶ σύμμαχος ἐγενόμην, καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν τὸ ὑμέτερον χρή-
 ματα παρέχων ἰσχυρὸν ἐποίουν, ἐν δὲ τῇ γῇ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ
 ἵππου μαχόμενος μεθ' ὑμῶν εἰς τὴν θάλατταν κατεδίωκον

τοὺς πολεμίους, καὶ διπλοῦν, ὥσπερ Τισσαφέρνους, οὐδὲν πώποτέ μου οὔτε ποιήσαντος οὔτ' εἰπόντος πρὸς ὑμᾶς ἔχοιτ' ἂν κατηγορῆσαι· Τοιοῦτος δὲ γενόμενος νῦν οὕτω διάκειμαι ὑφ' ὑμῶν, ὡς οὐδὲ δεῖπνον ἔχω ἐν τῇ ἐμαυτοῦ χώρᾳ, εἰ μὴ τι, ὧν ἂν ὑμεῖς λίπητε, συλλέξομαι, ὥσπερ τὰ θηρία. Ἄ δέ μοι ὁ πατήρ καὶ οἰκήματα καλὰ καὶ παραδείσους καὶ δένδρων καὶ θηρίων μεστοὺς κατέλιπεν, ἐφ' οἷς ἡυφραινόμην, ταῦτα πάντα ὁρῶ τὰ μὲν κατακεκομμένα, τὰ δὲ κατακεκαυμένα. Εἰ οὖν ἐγὼ μὴ γιγνώσκω μήτε τὰ ὅσια μήτε τὰ δίκαια, ὑμεῖς δὲ διδάξατέ με, ὅπως ταῦτ' ἐστὶ ἀνδρῶν ἐπισταμένων χάριτας ἀποδιδόναι ».

§ 34 - 36

Ὁ μὲν ταῦτ' εἶπεν· οἱ δὲ τριάκοντα πάντες μὲν ἐπηρεχύνθησαν αὐτὸν καὶ ἐσιώπων· ὁ δὲ Ἀγησίλαος χρόνῳ ποτὲ εἶπεν· « Ἄλλ' οἶμαι μὲν σε, ὦ Φαρνάβαζε, εἰδέναι, ὅτι καὶ ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι ξένοι ἀλλήλοις γίνονται ἄνθρωποι. Οὗτοι δέ, ὅταν αἱ πόλεις πολέμιοι γένωνται, σὺν ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἐξενωμένοις πολεμοῦσι καί, ἂν οὕτω τύχωσιν, ἔστιν ὅτε καὶ ἀπέκτειναν ἀλλήλους. Καὶ ἡμεῖς οὖν νῦν βασιλεῖ τῷ ὑμετέρῳ πολεμοῦντες πάντα ἡναγκάσμεθα τὰ ἐκείνου πολέμια νομίζειν· σοί γε μέντοι φίλοι γενέσθαι περὶ παντὸς ἂν ποιησαίμεθα· Καὶ εἰ μὲν ἀλλάξασθαί σε ἔδει ἀντὶ δεσπότη βασιλέως ἡμᾶς δεσπότης, οὐκ ἂν ἐγώ γε σοι συνεβούλευον· νῦν δὲ ἔξεστί σοι μεθ' ἡμῶν γενομένων μηδένα προσκυνοῦντα μηδὲ δεσπότην ἔχοντα ζῆν καρπούμενον τὰ σαυτοῦ. Καίτοι ἐλεύθερον εἶναι ἐγὼ μὲν οἶμαι ἀντάξιον εἶναι τῶν πάντων χρημάτων· οὐδὲ μέντοι τοῦτό σε κελεύομεν, πένητα μὲν, ἐλεύθερον δ' εἶναι, ἀλλ' ἡμῖν συμμάχοις χρώμενον αὖξιν μὴ τὴν βασιλέως, ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ ἀρχήν, τοὺς νῦν ὁμοδούλους σοι καταστρεφόμενον, ὥστε σοὺς ὑπηκόους εἶναι· Καίτοι, εἰ ἅμα ἐλεύθερός τ' εἴης καὶ πλούσιος γένοιτο, τίνος ἂν δέοις μὴ οὐχὶ πάμπαν εὐδαίμων εἶναι ; »

« Οὐκοῦν », ἔφη ὁ Φαρνάβαζος, « ἀπλῶς ὑμῖν ἀποκρίνωμαι, ἅπερ ποιήσω; » « Πρέπει γοῦν σοι ». « Ἐγὼ τοίνυν », ἔφη, « ἐὰν βασιλεὺς ἄλλον μὲν στρατηγὸν πέμπῃ, ἐμὲ δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκείνου τάττῃ, βουλήσομαι ὑμῖν καὶ φίλος καὶ σύμμαχος εἶναι· ἐὰν μὲντοι μοι τὴν ἀρχὴν προστάτῃ, (τοιοῦτόν τι, ὡς ἔοικε, φιλοτιμία ἐστίν), εὖ χρή εἰδέναι, ὅτι πολεμήσω ὑμῖν, ὡς ἂν δύνωμαι ἄριστα ».

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος ἐλάβετο τῆς χειρὸς αὐτοῦ καὶ εἶπεν· « Εἴθ', ὦ λῶστε, τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν γένοιτο. Ἐν δ' οὖν ἐπίστω, ὅτι νῦν τε ἅπειμι, ὡς ἂν δύνωμαι τάχιστα, ἐκ τῆς σῆς χώρας, τοῦ τε λοιποῦ, καὶ πόλεμος ἦ, ἕως ἂν ἐπ' ἄλλον ἔχωμεν στρατεύεσθαι, σοῦ τε καὶ τῶν σῶν ἀφεξόμεθα ».

Τούτων δὲ λεχθέντων διέλυσε τὴν σύνοδον. Καὶ ὁ μὲν Φαρνάβαζος ἀναβάς ἐπὶ τὸν ἵππον ἀπήει, ὁ δὲ ἐκ τῆς Παραπίτας υἱὸς αὐτοῦ, καλὸς ὢν, ὑπολειφθεὶς καὶ προσδραμὼν « Ξένον σε », ἔφη, « ὦ Ἀγησίλαε, ποιοῦμαι ». « Ἐγὼ δέ γε δέχομαι ». « Μέμνησο τοίνυν », ἔφη. Καὶ εὐθὺς τὸ παλτόν, (εἶχε δὲ καλόν), ἔδωκε τῷ Ἀγησίλαῳ. Ὁ δὲ δεξιόμενος φάλαρα ἔχοντος περὶ τῷ ἵππῳ Ἰδαίου τοῦ γραφέως πάγκαλα περιελὼν ἀντέδωκεν αὐτῷ. Τότε μὲν οὖν ὁ παῖς ἀναπηδήσας ἐπὶ τὸν ἵππον μετεδίωκε τὸν πατέρα.

Καὶ τότε δὴ, ὥσπερ εἶπε πρὸς τὸν Φαρνάβαζον, εὐθὺς ἀπεπορεύετο ἐκ τῆς χώρας· σχεδὸν δὲ καὶ ἔαρ ἤδη ὑπέφαινε. Ἀφικόμενος δὲ εἰς Θήβης πεδίον κατεστρατοπεδεύσατο περὶ τὸ τῆς Ἀστυρηνῆς Ἀρτέμιδος ἱερόν, καὶ ἐκεῖ, πρὸς ᾧ εἶχε, συνέλεγε πανταχόθεν παμπληθὲς στράτευμα. Παρεσκευάζετο γὰρ πορευσόμενος, ὡς δύναιτο, ἀνωτάτω, νομίζων, ὅποσα ὀπισθεν ποιήσαιο ἔθνη, πάντα ἀποστήσειν βασιλείῳ.

15. Ἀνάκλησις τοῦ Ἀγησιλάου ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας

(2, 1 - 8)

§ 1 - 2 Ἀγησίλαος μὲν δὴ ἐν τούτοις ἦν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπεὶ σαφῶς ἤσθοντο τὰ τε χρήματα ἐληλυθότα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς μεγίστας πόλεις συνεστηκυίας ἐπὶ πολέμῳ πρὸς ἑαυτούς, ἐν κινδύνῳ τε τὴν πόλιν ἐνόμισαν καὶ στρατεύειν ἀναγκαῖον ἡγήσαντο εἶναι. Καὶ αὐτοὶ μὲν ταῦτα παρεσκευάζοντο, εὐθύς δὲ καὶ ἐπὶ τὸν Ἀγησίλαον πέμπουσιν Ἐπικυδίδαν. Οὗ δ' ἐπεὶ ἀφίκετο, τὰ τε ἄλλα διηγεῖτο, ὥς ἔχοι, καὶ ὅτι ἡ πόλις ἐπιστέλλοι αὐτῷ βοηθεῖν, ὥς τάχιστα τῇ πατρίδι.

§ 3 - 4 Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐπεὶ ἤκουσε, χαλεπῶς μὲν ἤνεγκεν ἐνθυμούμενος, καὶ οἶων τιμῶν καὶ οἶων ἐλπίδων ἀποστεροῖτο, ὅμως δὲ συγκαλέσας τοὺς συμμάχους ἐδήλωσε τὰ ὑπὸ τῆς πόλεως παραγγελλόμενα, καὶ εἶπεν, ὅτι ἀναγκαῖον εἴη βοηθεῖν τῇ πατρίδι· «ἐὰν μέντοι ἐκεῖνα καλῶς γένηται, εὖ ἐπίστασθε», ἔφη, «ὧ ἄνδρες σύμμαχοι, ὅτι οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν, ἀλλὰ πάλιν παρέσομαι πράξων, ὧν ὑμεῖς δεῖσθε». Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα πολλοὶ μὲν ἐδάκρυσαν, πάντες δ' ἐψηφίσαντο βοηθεῖν μετ' Ἀγησιλάου τῇ Λακεδαίμονι. Εἰ δὲ καλῶς τάχει γένοιτο, λαβόντες αὐτὸν πάλιν ἔκειν εἰς τὴν Ἀσίαν. Καὶ οἱ μὲν δὴ συνεσκευάζοντο ὥς ἀκολουθήσοντες.

§ 5 - 6 Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐν μὲν τῇ Ἀσίᾳ κατάλιπεν Εὐξενον ἀρμοστήν καὶ φρουροὺς παρ' αὐτῷ οὐκ ἔλαττον τετρακισχιλίων, ἵνα δύναιτο διασφᾶζειν τὰς πόλεις· αὐτὸς δὲ ὁρῶν, ὅτι πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν μένειν ἐπεθύμουν μᾶλλον ἢ ἐφ' Ἑλληνας στρατεύεσθαι, βουλόμενος ὥς βελτίστους καὶ πλείστους ἄγειν μεθ' ἑαυτοῦ, ἄθλα προύθηκε ταῖς πόλεσιν, ἥτις ἄριστον στράτευμα πέμποι, καὶ τῶν μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς, ὅστις εὐοπλότατον λόχον ἔχων στρατεύοιτο καὶ ὀπλιτῶν καὶ τοξοτῶν καὶ πελταστῶν· προεῖπε δὲ καὶ τοῖς ἱππάρχοις, ὅστις

εὐιπποτάτην καὶ εὐοπλοτάτην τάξιν παρέχοιτο, ὥς καὶ τούτοις νικητήριον δώσω. Τὴν δὲ κρίσιν ἔφη ποιήσῃ, ἐπεὶ διαβαίησαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐν Χερρονήσῳ, ὅπως εὖ εἰδείησαν, ὅτι τοὺς στρατευομένους δεῖ εὐκρινεῖν.

Ἦν δὲ τὰ ἄθλα τὰ μὲν πλεῖστα ὅπλα ἐκπεπονημένα εἰς § 7 κόσμον καὶ ὀπλιτικά καὶ ἵππικά· ἦσαν δὲ καὶ στέφανοι χρυσοῦ. Τὰ δὲ πάντα ἄθλα οὐκ ἔλαττον ἐγένοντο ἢ ἀπὸ τεττάρων ταλάντων. Τοσούτων μέντοι ἀναλωθέντων, παμπόλλων χρημάτων ὅπλα εἰς τὴν στρατιὰν κατεσκευάσθη.

Ἐπεὶ δὲ διέβη τὸν Ἑλλήσποντον, κριταὶ κατέστησαν Λα- § 8 κεδαιμονίων μὲν Μένασκος καὶ Ἡριππίδας καὶ Ὀρσιππος, τῶν συμμάχων εἰς ἀπὸ πόλεως. Καὶ Ἀγησίλαος μὲν ἐπεὶ τὴν κρίσιν ἐποίησεν, ἔχων τὸ στράτευμα ἐπορεύετο τὴν αὐτὴν ὁδόν, ἥπερ βασιλεὺς, ὅτε ἐπὶ Ἑλλάδα ἐστράτευεν.

B. ΟΙ ΝΕΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

(Ο ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΟΣ ἢ ΒΟΙΩΤΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ)

16. Ἡ ἐν Νεμέᾳ μάχη (394 π. Χ.)

(2, 9 - 15, 18 - 23)

Ἐν δὲ τούτῳ οἱ μὲν ἔφοροι φρουρὰν ἔφηναν· ἡ δὲ πόλις, § 9-12 ἐπεὶ Ἀγησίπολις παῖς ἔτι ἦν, Ἀριστόδημον, τοῦ γένους ὄντα καὶ πρόδικον τοῦ παιδός, ἡγεῖσθαι τῇ στρατιᾷ ἐκέλευον. Ἐπεὶ δ' ἐξῆσαν μὲν οἱ Λακεδαιμόνιοι, συνειλεγμένοι δ' ἦσαν οἱ ἐναντίοι, συνελθόντες ἐβουλεύοντο, πῶς ἂν τὴν μάχην συμφωρότατα σφίσιν αὐτοῖς ποιήσαιντο. Τιμόλαος μὲν Κορίνθιος ἔλεξεν· « Ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ », ἔφη, « ὧ ἄνδρες σύμμαχοι, τοιοῦτον εἶναι τὸ τῶν Λακεδαιμονίων πρᾶγμα, οἷόν περ τὸ τῶν ποταμῶν. Οἷ τε γὰρ ποταμοὶ πρὸς μὲν ταῖς πηγαῖς οὐ μεγά-

λοι εἰσὶν ἄλλ' εὐδιάβατοι, ὅσῳ δ' ἂν πορρωτέρω γένωνται, ἐπεμβάλλοντες ἕτεροι ποταμοὶ τοσοῦτῳ ἰσχυρότερον αὐτῶν τὸ ῥεῦμα ποιοῦσι, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὡσαύτως, ἔνθεν μὲν ἐξέρχονται, αὐτοὶ μόνοι εἰσὶ, προϊόντες δὲ καὶ παραλαμβάνοντες τὰς πόλεις πλείονές τε καὶ δυσμαχώτεροι γίγνονται. Ὅρῳ δ' ἔγωγε », ἔφη, « καὶ ὅποσοι σφῆκας ἐξαιρεῖν βούλονται, ἐὰν μὲν ἐκθέοντας τοὺς σφῆκας πειρῶνται θηρᾶν, ὑπὸ πολλῶν τυπτομένους· ἐὰν δ' ἔτι ἔνδον ὄντων τὸ πῦρ προσφέρωσι, πάσχοντας μὲν οὐδέν, χειρουμένους δὲ τοὺς σφῆκας. Ταῦτ' οὖν ἐνθυμούμενος ἡγοῦμαι κράτιστον εἶναι μάλιστα μὲν ἐν αὐτῇ, εἰ δὲ μή, ὅ,τι ἐγγύτατα τῆς Λακεδαιμόνος τὴν μάχην ποιῆσθαι ». Δόξαντος δ' εὖ λέγειν αὐτοῦ ἐψηφίσαντο ταῦτα.

§ 13 - 15

Ἐν ᾧ δὲ περὶ ἡγεμονίας τε διεπράττοντο καὶ διωμολογοῦντο, εἰς ὁπόσους δέοι τάττεσθαι πᾶν τὸ στράτευμα, ὅπως μὴ λίαν βαθείας τὰς φάλαγγας ποιούμεναι αἱ πόλεις κύκλωσιν τοῖς πολεμίοις παρέχοιεν, ἐν τούτῳ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ δὴ Τεγεάτας παρειληφότες καὶ Μαντινέας ἐξῆσαν τὴν ἀμφίαν. Καὶ πορευόμενοι, σχεδόν τι ἅμα οἱ μὲν περὶ τοὺς Κορινθίους ἐν τῇ Νεμέᾳ ἦσαν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐν τῷ Σικυῶνι. Ἐμβαλόντων δὲ αὐτῶν κατὰ τὴν Ἐπειοικίαν, τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν ὑπερδεξίων βάλλοντες αὐτοὺς καὶ τοξεύοντες μάλα κακῶς ἐποίουν οἱ γυμνήτες τῶν ἀντιπάλων· ὥς δὲ κατέβησαν ἐπὶ θάλατταν, ταύτῃ προῆσαν διὰ τοῦ πεδίου, τέμνοντες καὶ κᾶοντες τὴν χώραν· καὶ οἱ ἕτεροι μέντοι ἐπελθόντες κατεστρατοπεδεύσαντο, ἔμπροσθεν ποιησάμενοι τὴν χαράδραν· ἐπεὶ δὲ προϊόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκέτι δέκα στάδια ἀπέειχον τῶν πολεμίων, κᾶκεῖνοι αὐτοῦ στρατοπεδευσάμενοι ἡσυχίαν εἶχον.

§ 18

Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἕως μὲν τὸ εὐώνυμον εἶχον, οὐδὲν τι κατήπειγον τὴν μάχην συνάπτειν· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κατὰ Λακεδαιμονίους ἐγένοντο, αὐτοὶ δὲ τὸ δεξιὸν ἔσχον καὶ κατ'

Ἀχαιοὺς ἀντετάχθησαν, εὐθὺς τὰ τε ἱερὰ καλὰ ἔφασαν εἶναι καὶ παρήγγειλαν παρασκευάζεσθαι ὡς μάχης ἐσομένης· καὶ πρῶτον μὲν, ἀμελήσαντες τοῦ εἰς ἐκκαίδεκα, βαθεῖαν παντελῶς ἐποίησαντο τὴν φάλαγγα, ἔτι δὲ καὶ ἤγον ἐπὶ τὰ δεξιὰ, ὅπως ὑπερέχοιεν τῷ κέρατι τῶν πολεμίων. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, ἵνα μὴ διασπασθείησαν, ἐπηκολούθουν, καίπερ γινώσκοντες, ὅτι κίνδυνος εἴη κυκλωθῆναι.

Τέως μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἡσθάνοντο προσιόντων τῶν πολεμίων· καὶ γὰρ ἦν λάσιον τὸ χωρίον· ἐπεὶ δ' ἐπαιάνισαν, τότε δὴ ἔγνωσαν, καὶ εὐθὺς ἀντιπαρήγγειλαν ἅπαντας διασκευάζεσθαι ὡς εἰς μάχην. Ἐπεὶ δὲ συνετάχθησαν, ὡς ἐκάστους οἱ ξεναγοὶ ἔταξαν, παρηγγύησαν μὲν ἀκολουθεῖν τῷ ἡγουμένῳ, ἤγον δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ τὰ δεξιὰ, καὶ οὕτω πολὺ ὑπερέτεινον τὸ κέρας, ὥστε τῶν Ἀθηναίων αἱ μὲν ἔξ φυλαῖ κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐγένοντο, αἱ δὲ τέτταρες κατὰ Τεγεάτας.

Οὐκέτι δὲ στάδιον ἀπεχόντων, σφαιρισάμενοι οἱ Λακεδαιμόνιοι τῇ Ἀγροτέρᾳ, ὥσπερ νομίζεται, τὴν χίμαιραν, ἤγοῦντο ἐπὶ τοὺς ἐναντίους, τὸ ὑπερέχον ἐπικάμψαντες εἰς κύκλωσιν. Ἐπεὶ δὲ συνέμειξαν, οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι πάντες οἱ τῶν Λακεδαιμονίων ἐκρατήθησαν ὑπὸ τῶν ἐναντίων, Πελλήνεῖς δὲ κατὰ Θεσπιάς γενόμενοι ἐμάχοντό τε καὶ ἐν χώρᾳ ἐπιπτον ἑατέρων. Αὐτοὶ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅσον τε κατέσχον τῶν Ἀθηναίων, ἐκράτησαν, καὶ κυκλωσάμενοι τῷ ὑπερέχοντι πολλοὺς ἀπέκτειναν αὐτῶν, καὶ ἅτε δὴ ἀπαθεῖς ὄντες συνταγμένοι ἐπορεύοντο· καὶ τὰς μὲν τέτταρας φυλάς τῶν Ἀθηναίων, πρὶν ἐκ τῆς διώξεως ἐπαναχωρῆσαι, παρῆλθον, ὥστε οὐκ ἀπέθανον αὐτῶν πλὴν εἴ τις ἐν τῇ συμβολῇ ὑπὸ Τεγεατῶν· τοῖς δ' Ἀργείοις ἐπιτυγχάνουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀναχωροῦσι, καὶ μέλλοντος τοῦ πρώτου πολεμάρχου ἐκ τοῦ ἐναντίου συμβάλλειν αὐτοῖς, λέγεται ἄρα τις ἀναβοῆσαι ἀφεῖναι

τούς πρώτους. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, παραθέοντας δὴ παίοντες εἰς τὰ γυμνά πολλοὺς ἀπέκτειναν αὐτῶν. Ἐπελάβοντο δὲ καὶ Κορινθίων ἀναχωρούντων. Ἔτι δ' ἐπέτυχον οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ τῶν Θηβαίων τισὶν ἀναχωροῦσιν ἐκ τῆς διώξεως καὶ ἀπέκτειναν συχνοὺς αὐτῶν.

§ 23 Τούτων δὲ γενομένων, οἱ ἡττώμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἔφευγον πρὸς τὰ τεῖχη· ἔπειτα δ' εἰρξάντων Κορινθίων πάλιν κατεσκήνωσαν εἰς τὸ ἀρχαῖον στρατόπεδον. Λακεδαιμόνιοι δ' αὖ ἐπαναχωρήσαντες, ἔνθα τὸ πρῶτον τοῖς πολεμίοις συνέμειζαν, ἐστήσαντο τρόπαιον. Καὶ αὕτη μὲν δὴ ἡ μάχη οὕτως ἐγένετο.

17. Ὁ Ἀγησίλαος εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ Βοιωτίαν.

Ἡ ἐν Κορωνεῖα μάχη (394 π. Χ.)

(3, 1 - 23)

§ 1 - 2 Ὁ δ' Ἀγησίλαος σπεύδων μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐβοήθει· ὄντι δ' αὐτῷ ἐν Ἀμφιπόλει ἀγγέλλει Δερκυλίδας, ὅτι νικῶν τε αὖ Λακεδαιμόνιοι, καὶ αὐτῶν μὲν τεθνάναι ὀκτώ, τῶν δὲ πολεμίων παμπληθεῖς· ἐδήλου δέ, ὅτι καὶ τῶν συμμάχων οὐκ ὀλίγοι πεπτωκότες εἶεν. Ἐρομένου δὲ τοῦ Ἀγησίλαου· «Ἄρ' ἄν, ὦ Δερκυλίδα, ἐν καιρῷ γένοιτο, εἰ αἱ συμπέμπουσαι πόλεις ἡμῖν τοὺς στρατιώτας τὴν νίκην ὡς τάχιστα πύθοντο;» ἀπεκρίνατο δὴ ὁ Δερκυλίδας· «Εὐθυμοτέρους γοῦν εἰκὸς ταῦτ' ἀκούσαντας εἶναι». «Οὐκοῦν, σύ, ἐπεὶ παρεγένου, κάλλιστ' ἂν ἀπαγγείλαις;» «Ὁ δὲ ἄσμενος ἀκούσας, (καὶ γὰρ αἱ φιλαπόδημος ἦν), εἶπεν· «Εἰ σὺ τάττεις». «Ἀλλὰ τάττω», ἔφη, «καὶ προσαπαγγέλλειν κελεύω, ὅτι, ἐὰν καὶ τάδε εὖ γένηται, πάλιν παρεσόμεθα, ὥσπερ καὶ ἔφαμεν».

§ 3 Ὁ μὲν δὴ Δερκυλίδας ἐφ' Ἑλλησπόντου πρῶτον ἐπορεύετο, ὁ δ' Ἀγησίλαος διαλλάξας Μακεδονίαν εἰς Θετταλίαν ἀφίκετο. Λαρισαῖοι μὲν οὖν καὶ Κραυνῶνιοι καὶ Σκουτουσ-

σαῖοι καὶ Φαρσάλιοι, σύμμαχοι ὄντες Βοιωτοῖς, καὶ πάντες δὲ Θετταλοί, πλὴν ὅσοι αὐτῶν φυγάδες τότε ἐτύγχανον, ἐκακούργουν αὐτὸν ἐπακολουθοῦντες.

Ὁ δὲ τέως μὲν ἦγεν ἐν πλαισίῳ τὸ στράτευμα, τοὺς ἡμί- § 4-5
σεις μὲν ἔμπροσθεν, τοὺς ἡμίσεις δ' ἐπ' οὐρᾷ ἔχων τῶν ἱππέων. Ἐπεὶ δ' ἐκώλυον τῆς πορείας οἱ Θετταλοὶ ἐπελαύνοντες τοῖς ὀπισθεν, παραπέμπει ἐπ' οὐράν καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ στόματος ἱππικὸν πλὴν τῶν περὶ αὐτόν. Ὡς δὲ παρετάξαντο ἀλλήλοις, οἱ μὲν Θετταλοὶ νομίσαντες οὐκ ἐν καλῷ εἶναι πρὸς τοὺς ὀπλίτας ἱππομαχεῖν, στρέψαντες βάδην ἀπεχώρουν, οἱ δὲ μάλα σωφρόνως ἐπηκολούθουν.

Γνοὺς δὲ ὁ Ἀγησίλαος ἃ ἐκάτεροι ἡμάρτανον, πέμπει § 6-8
τοὺς περὶ αὐτὸν μάλα εὐρώστους ἱππέας καὶ κελεύει τοῖς τε ἄλλοις παραγγέλλειν καὶ αὐτοὺς διώκειν ὡς τάχιστα καὶ μηκέτι δοῦναι αὐτοῖς ἀναστροφήν. Οἱ δὲ Θετταλοὶ ὡς εἶδον παρὰ δόξαν ἐλαύνοντας, οἱ μὲν αὐτῶν οὐδ' ἀνέστρεψαν, οἱ δὲ πειρώμενοι τοῦτο ποιεῖν πλαγίους ἔχοντες τοὺς ἵππους ἡλίσκοντο. Πολύχαρμος μέντοι ὁ Φαρσάλιος ἱππαρχῶν ἀνέστρεψε τε καὶ μαχόμενος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀποθνήσκει. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, φυγὴ τῶν Θετταλῶν ἐξαισία γίγνεται· ὥστε οἱ μὲν ἀπέθνησκον αὐτῶν, οἱ δὲ καὶ ἡλίσκοντο. Ἔστησαν δ' οὖν οὐ πρόσθεν, πρὶν ἐν τῷ ὄρει τῷ Ναρθακίῳ ἐγένοντο.

Καὶ τότε μὲν δὴ Ἀγησίλαος τρόπαιόν τ' ἐστήσατο με- § 9
ταξὺ Πραγντὸς καὶ Ναρθακίου, καὶ αὐτοῦ ἔμεινε μάλα ἡρόδμενος τῷ ἔργῳ, ὅτι τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ ἱππικῇ ἐνε- νικῇκει σὺν τῷ ἱππικῷ, ὃ αὐτὸς συνέλεξε. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὑπερβαλὼν τὰ Ἀχαϊκὰ τῆς Φθίας ὄρη τὴν λοιπὴν πᾶσαν διὰ φιλίας ἐπορεύετο μέχρι πρὸς τὰ Βοιωτῶν ὄρια.

Ὦντος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐμβολῇ ὁ ἥλιος μηνοειδὴς ἔδοξε § 10-14
φανῆναι, καὶ ἡγγέλθη, ὅτι ἡττημένοι εἶεν Λακεδαιμόνιοι τῇ ναυμαχίᾳ καὶ ὁ ναύαρχος Πείσανδρος τεθναίῃ. Ὁ οὖν Ἀγη-

σίλαος πυθόμενος ταῦτα τὸ μὲν πρῶτον χαλεπῶς ἤνεγκεν. Ἐπεὶ μέντοι ἐνεθυμήθη, ὅτι τοῦ στρατεύματος τὸ πλεῖστον εἶη αὐτῷ οἷον ἀγαθῶν μὲν γιγνομένων ἡδέως μετέχειν, εἰ δὲ τι χαλεπὸν ὀρῶεν, οὐκ ἀνάγκην εἶναι κοινωνεῖν αὐτοῖς, ἐκ τούτου μεταβαλὼν ἔλεγεν, ὥς ἀγγέλλοιτο ὁ μὲν Πείσανδρος τετελευτηκώς, νικῶν δὲ τῇ ναυμαχίᾳ. Ἀμα δὲ ταῦτα λέγων καὶ ἐβουθύτει ὥς εὐαγγέλια καὶ πολλοῖς διέπεμπε τῶν τεθυμένων· ὥστε ἀκροβολισμοῦ ὄντος πρὸς τοὺς πολεμίους ἐκράτησαν οἱ τοῦ Ἀγησιλάου τῷ λόγῳ ὥς τῶν Λακεδαιμονίων νικόντων τῇ ναυμαχίᾳ.

§ 15

Ἦσαν δ' οἱ μὲν ἀντιτεταγμένοι τῷ Ἀγησιλάῳ Βοιωτοί, Ἀθηναῖοι, Ἀργεῖοι, Κορίνθιοι, Αἰνιᾶνες, Εὐβοεῖς, Λοκροὶ ἀμφοτέρω· σὺν Ἀγησιλάῳ δὲ Λακεδαιμονίων μὲν μόρα ἡ ἐκ Κορίνθου διαβᾶσα, ἡμισυ δὲ μόρας τῆς ἐξ Ὀρχομενοῦ, ἔτι δ' οἱ ἐκ Λακεδαίμονος νεοδαμώδεις συστρατευσάμενοι αὐτῷ, πρὸς δὲ τούτοις τὸ ξενικόν, οὗ Ἡριππίδας ἐξενάγει, ἔτι δὲ οἱ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεων Ἑλληνίδων, καὶ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ὅσας διῶν παρέλαβεν. Αὐτόθεν δὲ προσεγένοντο ὀπλῖται Ὀρχομένιοι καὶ Φωκεῖς. Πελτασταὶ γε μὴν πολὺ πλείονες οἱ μετ' Ἀγησιλάου. Ἱππεῖς δ' αὖ παραπλήσιοι ἀμφοτέροις τὸ πλῆθος. Ἡ μὲν δὴ δύναμις αὕτη ἀμφοτέρων.

§ 16 - 17

Διηγέσομαι δὲ καὶ τὴν μάχην· καὶ γὰρ που ἐγένετο, οἷα οὐκ ἄλλη τῶν γ' ἐφ' ἡμῶν. Συνῆσαν μὲν γὰρ εἰς τὸ κατὰ Κορώνειαν πεδῖον οἱ μὲν σὺν Ἀγησιλάῳ ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ, οἱ δὲ σὺν Θηβαίοις ἀπὸ τοῦ Ἑλικῶνος. Εἶχε δ' Ἀγησίλαος μὲν δεξιὸν τοῦ μετ' αὐτοῦ, Ὀρχομένιοι δ' αὐτῷ ἔσχατοι ἦσαν τοῦ εὐωνύμου. Οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι αὐτοὶ μὲν δεξιοὶ ἦσαν, Ἀργεῖοι δ' αὐτοῖς τὸ εὐώνυμον εἶχον. Συνιόντων δὲ τέως μὲν σιγὴ πολλὴ ἀπ' ἀμφοτέρων ἦν. Ἠνίκα δ' ἀπεῖχον ἀλλήλων ὅσον στάδιον, ἀλαλάξαντες οἱ Θηβαῖοι δρόμῳ ὁμόσε ἐφέροντο. Ὡς δὲ τριῶν ἔτι πλέθρων ἐν μέσῳ ὄντων ἀντεπεξέδραμον

ἀπὸ τῆς Ἀγησιλάου φάλαγγος οὗτοι, ὧν Ἡριππίδας ἐξενάγει καὶ σὺν αὐτοῖς Ἴωνες καὶ Αἰολεῖς καὶ Ἑλλησπόντιοι, καὶ πάντες οὗτοι τῶν συνεκδραμόντων τε ἐγένοντο καὶ εἰς δόρυ ἀφικόμενοι ἔτρεψαν τὸ καθ' αὐτούς. Ἀργεῖοι μέντοι οὐκ ἐδέξαντο τοὺς περὶ Ἀγησίλαον, ἀλλ' ἔφυγον ἐπὶ τὸν Ἑλικῶνα.

Κάνταῦθα οἱ μὲν τινες τῶν ξένων ἐστεφάνουν ἤδη τὸν § 18 - 19
 Ἀγησίλαον, ἀγγέλλει δέ τις αὐτῷ, ὅτι οἱ Θηβαῖοι τοὺς Ὀρχομενίους διακόψαντες ἐν τοῖς σκευοφόροις εἴησαν. Καὶ ὁ μὲν εὐθὺς ἐξελίξας τὴν φάλαγγα ἤγεν ἐπ' αὐτούς. Οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι ὡς εἶδον τοὺς συμμάχους πρὸς Ἑλικῶνι πεφευγότας, διαπεσεῖν βουλόμενοι πρὸς τοὺς ἑαυτῶν συσπειραθέντες ἐχώρουν ἐρρωμένως. Ἐνταῦθα Ἀγησίλαον ἀνδρεῖον μὲν ἔξεστιν εἰπεῖν ἀναμφισβητήτως· οὐ μέντοι εἴλετό γε τὰ ἀσφαλέστατα. Ἐξὸν γὰρ αὐτῷ παρέντι τοὺς διαπίπτοντας ἀκολουθοῦντι χειροῦσθαι τοὺς ὀπισθεν, οὐκ ἐποίησε τοῦτο, ἀλλ' ἀντιμέτωπος συνέρραξε τοῖς Θηβαίοις. Καὶ συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον. Τέλος δὲ τῶν Θηβαίων οἱ μὲν διαπίπτουσι πρὸς Ἑλικῶνα, πολλοὶ δὲ ἀποχωροῦντες ἀπέθانون.

Ἐπεὶ δ' ἡ μὲν νίκη Ἀγησιλάου ἐγγένητο, τετρωμένος § 20
 δ' αὐτὸς προσεήνεκτο πρὸς τὴν φάλαγγα, προσελάσαντές τινες τῶν ἱππέων λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι τῶν πολέμιων ὡς ὀγδοήκοντα σὺν ὅπλοις ὑπὸ τῷ νεῷ εἰσι, καὶ ἡρώτων, τί χρὴ ποιεῖν. Ὁ δέ, καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων, ὅμως οὐκ ἐπελάθετο τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἔἴην τε ἀπιέναι, ἧ βούλιντο, ἐκέλευε καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἶα. Τότε μὲν οὖν, (καὶ γὰρ ἦν ἤδη ὀψέ), δειπνοποιησάμενοι ἐκοιμήθησαν.

Πρῶ δὲ Γϋλιν τὸν πολέμαρχον παρατάξαι τε ἐκέλευε τὸ § 21
 στράτευμα καὶ τρόπαιον ἵστασθαι καὶ στεφανοῦσθαι πάντας τῷ θεῷ καὶ τοὺς αὐλητὰς πάντας αὐλεῖν. Καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐποιοῦν. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔπεμψαν κήρυκας ὑποσπόνδους τοὺς

νεκροὺς αἰτοῦντες θάψαι, καὶ οὕτω δὴ αἱ τε σπονδαὶ γίνονται καὶ Ἀγησίλαος μὲν εἰς Δελφοὺς ἀφικόμενος δεκάτην τῶν ἐκ τῆς λείας τῷ θεῷ ἀπέθυσεν οὐκ ἐλάττω ἑκατὸν ταλάντων. Γϋλις δὲ ὁ πολέμαρχος ἔχων τὸ στράτευμα ἀπεχώρησεν εἰς Φωκέας, ἐκεῖθεν δ' εἰς τὴν Λοκρίδα ἐμβάλλει.

§ 22 - 23

Καὶ τὴν μὲν ἄλλην ἡμέραν οἱ στρατιῶται καὶ σκεύη ἐκ τῶν κωμῶν καὶ σῖτον ἤρπαζον. Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἦν τελευταίων ἀποχωρούντων τῶν Λακεδαιμονίων ἐπηκολούθουν αὐτοῖς οἱ Λοκοὶ βάλλοντες καὶ ἀκοντίζοντες. Ὡς δ' αὐτῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑποστρέψαντες καὶ διώξαντες κατέβαλόν τινας, ἐκ τούτου ὀπισθεν μὲν οὐκέτι ἐπηκολούθουν, ἐκ δὲ τῶν ὑπερδεξίων ἔβαλλον. Οἱ δ' ἐπεχείρησαν μὲν καὶ πρὸς τὸ σιμὸν διώκειν· ἐπεὶ δὲ σκότος τε ἐγίνετο καὶ ἀποχωροῦντες οἱ μὲν διὰ τὴν δυσχωρίαν ἔπιπτον, οἱ δὲ καὶ διὰ τὸ μὴ προσρᾶν τὰ ἔμπροσθεν, οἱ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν βελῶν, ἐνταῦθα ἀποθνήσκουσι Γϋλῖς τε ὁ πολέμαρχος καὶ τῶν παραστατῶν Πελλῆς, καὶ οἱ πάντες ὡς ὀκτωκαίδεκα τῶν Σπαρτιατῶν, οἱ μὲν καταλευσθέντες, οἱ δὲ καὶ τραυματισθέντες. Εἰ δὲ μὴ ἐβοήθησαν αὐτοῖς ἐκ τοῦ στρατοπέδου δειπνοῦντες, ἐκινδύνευσαν ἂν ἅπαντες ἀπολέσθαι.

Μετὰ τοῦτό γε μὴν ἀφείθη μὲν κατὰ πόλεις τὸ ἄλλο στράτευμα, ἀπέπλευσε δὲ καὶ ὁ Ἀγησίλαος ἐπ' οἴκου.

18. Ἡ Σφαγὴ τῶν ἐν Κορίνθῳ εἰρηνοφίλων. Κατάληψις τῶν τευχῶν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων (393 π. Χ.)

(4, 1 - 14)

§ 1

Ἐκ δὲ τούτου ἐπολέμουν Ἀθηναῖοι μὲν καὶ Βοιωτοὶ καὶ Ἀργεῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν ἐκ Κορίνθου ὀρμώμενοι, Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ οἱ σύμμαχοι ἐκ Σικυῶνος. Ὁρῶντες δ' οἱ Κορίνθιοι ἑαυτῶν μὲν καὶ τὴν χώραν δηουμένην καὶ ἀποθνήσκοντας διὰ τὸ αἰεὶ τῶν πολεμίων ἐγγὺς εἶναι, τοὺς δ' ἄλ-

λους συμμάχους καὶ αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ ὄντας καὶ τὰς χώρας αὐτῶν ἐνεργοὺς οὖσας, οἱ πλεῖστοι καὶ βέλτιστοι αὐτῶν εἰρήνης ἐπεθύμησαν καὶ συνιστάμενοι ἐδίδασκον ταῦτα ἀλλήλους.

Γνόντες δ' οἱ Ἀργεῖοι καὶ Ἀθηναῖοι καὶ Βοιωτοὶ καὶ § 2-3
Κορινθίων οἳ τε τῶν παρὰ βασιλέως χρημάτων μετεσχηκότες καὶ οἱ τοῦ πολέμου αἰτιώτατοι γεγεννημένοι, ὥς, εἰ μὴ ἐκποδῶν ποιήσονται τοὺς ἐπὶ τὴν εἰρήνην τετραμμένους, κινδυνεύσει πάλιν ἡ πόλις λακωνίσει, οὕτω δὴ σφαγὰς ἐπεχειρουν ποιεῖσθαι. Καὶ πρῶτον μὲν τὸ πάντων ἀνοσιώτατον ἐβουλεύσαντο· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, καὶ νόμῳ τις καταγνωσθῇ, οὐκ ἀποκτείνουσιν ἐν ἑορτῇ· ἐκεῖνοι δ' Εὐκλείων τὴν τελευταίαν προείλοντο, ὅτι πλείονας ἂν ὦντο λαβεῖν ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὥστε ἀποκτεῖναι. Ὡς δ' ἐσημάνθη τούτοις, οἷς εἴρητο, οὓς ἔδει ἀποκτεῖναι, σπασάμενοι τὰ ξίφη ἔπαιον τὸν μὲν τινα συνεστηκότα ἐν κύκλῳ τὸν δὲν καθήμενον, τὸν δὲ τινα ἐν θεάτρῳ, τὸν δὲ καὶ κριτὴν καθήμενον. Ὡς δὲ ἐγνώσθη τὸ πρᾶγμα, εὐθύς ἔφευγον οἱ βέλτιστοι, οἱ μὲν πρὸς τὰ ἀγάλματα τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ θεῶν, οἱ δ' ἐπὶ τοὺς βωμούς· ἔνθα δὲ οἱ ἀνοσιώτατοι καὶ παντάπασιν οὐδὲν νόμιμον φρονοῦντες, οἳ τε κελεύοντες καὶ οἱ πειθόμενοι, ἔσφαττον καὶ πρὸς τοῖς ἱεροῖς· ὥστ' ἐνίους καὶ τῶν οὐ τυπτομένων, νομίμων δ' ἀνθρώπων, ἀδημονῆσαι τὰς ψυχὰς ἰδόντας τὴν ἀσέβειαν.

Ἀποθνήσκουσι δ' οὕτω τῶν μὲν πρεσβυτέρων πολλοί· § 4-5
μᾶλλον γὰρ ἔτυχον ἐν τῇ ἀγορᾷ ὄντες· οἱ δὲ νεώτεροι, ὑποπτεύσαντος Πασιμήλου τὸ μέλλον ἔσεσθαι, ἡσυχίαν ἔσχον ἐν τῷ Κρανεῖῳ. Ὡς δὲ τῆς κραυγῆς ἤσθοντο καὶ φεύγοντές τινες ἐκ τοῦ πράγματος ἀφίκοντο πρὸς αὐτούς, ἐκ τούτου ἀναδραμόντες κατὰ τὸν Ἀκροκόρινθον, προσβαλόντας μὲν Ἀργεῖους καὶ τοὺς ἄλλους ἀπεκρούσαντο· βουλευομένων δέ, τί χρὴ ποιεῖν, πίπτει τὸ κιονόκρανον ἀπὸ τοῦ κίονος οὔτε σεισμῷ οὔτε ἀνέμου γενομένου. Καὶ θυομένοις δὲ τοιαῦτα ἦν τὰ

ιερά, ὥστε οἱ μάντιες ἔφασαν ἄμεινον εἶναι καταβαίνειν ἐκ τοῦ χωρίου. Καί τὸ μὲν πρῶτον ὡς φευζόμενοι ἔξω τῆς Κορινθίας ἀπεχώρησαν. Ἐπεὶ δὲ καὶ φίλοι αὐτοὺς ἐπειθον καὶ μητέρες ἰοῦσαι καὶ ἀδελφαί, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ἐν δυνάμει ὄντων τινὲς ὁμνύντες ὑπισχνοῦντο μηδὲν χαλεπὸν αὐτοὺς πείσεσθαι, οὕτω δὲ ἀπῆλθόν τινες οἴκαδε αὐτῶν.

§ 6-7 Ὁρῶντες δὲ τοὺς τυραννεύοντας, αἰσθανόμενοι δὲ ἀφανιζομένην τὴν πόλιν διὰ τὸ καὶ ὄρους ἀνεσπάσθαι καὶ Ἄργος ἀντὶ Κορίνθου τὴν πατρίδα αὐτοῖς ὀνομάζεσθαι, καὶ πολιτείας μὲν ἀναγκαζόμενοι τῆς ἐν Ἄργει μετέχειν, ἧς οὐδὲν ἐδέοντο, ἐν δὲ τῇ πόλει μετοίκων ἑλαττον δυνάμενοι, ἐγένοντό τινες αὐτῶν, οἳ ἐνόμισαν οὕτω μὲν ἀβίωτον εἶναι· πειρωμένους δὲ τὴν πατρίδα, ὥσπερ ἦν καὶ ἐξ ἀρχῆς, Κόρινθον ποιεῖσθαι καὶ ἐλευθέραν ἀποδεῖξαι, καὶ τῶν μὲν μισαιφόνων καθαρὰν, εὐνομίαν δὲ χρωμένην, ἄξιον εἶναι, εἰ μὲν δύναιτο καταπρᾶξαι ταῦτα, σωτῆρας γενέσθαι τῆς πατρίδος, εἰ δὲ μὴ δύναιτο, τῶν γε καλλίστων καὶ μεγίστων ἀγαθῶν ὀρεγομένους ἀξιεπαινοτάτης τελευτῆς τυχεῖν· οὕτω δὲ ἐπιχειροῦσιν ἄνδρες δύο, Πασίμηλός τε καὶ Ἀλκιμένης, διαδύντες διὰ χειμάρρου συγγενέσθαι Πραξίτα τῷ Λακεδαιμονίων πολεμάρχῳ, ὃς ἐτύγχανε μετὰ τῆς αὐτοῦ μόρας φρουρῶν ἐν Σικυῶνι, καὶ εἶπον ὅτι δύναιντ' ἂν παρασχεῖν αὐτῷ εἴσοδον εἰς τὰ κατατείνοντα ἐπὶ Λέχαιον τεῖχῃ. Ὁ δέ, καὶ πρόσθεν γινώσκων τοὺς ἄνδρας ἀξιολπίστους ὄντας, ἐπίστευσε καὶ διαπραξάμενος, ὥστε καὶ τὴν μέλλουσαν ἀπιέναι ἐκ Σικυῶνος μόραν καταμεῖναι, ἔπραττε τὴν εἴσοδον.

§ 8 Ἐπεὶ δὲ οἱ δύο ἄνδρες καὶ κατὰ τύχην καὶ κατ' ἐπιμέλειαν ἐγένοντο φύλακες κατὰ τὰς πύλας ταύτας, ἔνθα περ τὸ τρόπαιον ἔστηκεν, οὕτω δὲ ἔχων ὁ Πραξίτας ἔρχεται τὴν τε μόραν καὶ Σικυωνίους καὶ Κορινθίους, ὅσοι φυγάδες ὄντες ἐτύγγανον. Ἐπεὶ δ' ἦν πρὸς ταῖς πύλαις, φοβούμενος τὴν εἴσο-

δον, ἐβουλήθη τῶν πιστῶν ἄνδρα εἰσπέμψαι, σκεψόμενον τὰ ἔνδον. Οἱ δὲ εἰσήγαγον καὶ οὕτως ἀπλῶς ἀπέδειξαν, ὥστε ὁ εἰσελθὼν ἐξήγγειλε πάντα εἶναι ἀδόλως, οἷάπερ ἔλεγον. Ἐκ τούτου δ' εἰσέρχεται.

Ὡς δὲ πολὺ διεχόντων τῶν τειχῶν ἀπ' ἀλλήλων παρατατ- § 9 - 10
τόμενοι ὀλίγοι ἑαυτοῖς ἔδοξαν εἶναι, σταύρωμά τ' ἐποιήσαντο καὶ τάφρον, οἷαν ἐδύναντο πρὸ αὐτῶν, ἕως δὴ οἱ σύμμαχοι βοηθήσοιεν αὐτοῖς. Ἦν δὲ καὶ ὅπισθεν αὐτῶν ἐν τῷ λιμένι Βοιωτῶν φυλακή. Τὴν μὲν οὖν ἐπὶ τῇ νυκτί, ἥ εἰσῆλθον, ἡμέραν ἅμαχοι διήγαγον· τῇ δ' ὕστεραίᾳ ἤκον οἱ Ἀργεῖοι πασσυδίᾳ βοηθοῦντες· καὶ εὐρόντες τεταγμένους Λακεδαιμονίους μὲν ἐπὶ τῷ δεξιῷ ἑαυτῶν, Σικυωνίους δὲ ἐχομένους, Κορινθίων δὲ τοὺς φυγάδας ὡς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν πρὸς τῷ ἑφῷ τείχει, ἀντιτάττονται ἐχόμενοι τοῦ ἑφου τείχους οἱ περὶ Ἰφικράτη μισθοφόροι, πρὸς δὲ τούτοις Ἀργεῖοι· εὐώνυμον δ' εἶχον αὐτοῖς Κορίνθιοι οἱ ἐκ τῆς πόλεως. Καταφρονήσαντες δὲ τῷ πλήθει εὐθύς ἐχώρουν· καὶ τοὺς μὲν Σικυωνίους ἐκράτησαν καὶ διασπάσαντες τὸ σταύρωμα ἐδίωκον ἐπὶ θάλατταν καὶ ἐκεῖ πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. Πασίμαχος δὲ ὁ ἱππαρμωστής, ἔχων ἱππέας οὐ πολλούς, ὡς ἑώρα τοὺς Σικυωνίους πιεζομένους, καταδήσας ἀπὸ δένδρων τοὺς ἵππους καὶ ἀφελόμενος τὰς ἀσπίδας αὐτῶν, μετὰ τῶν ἐθελοντῶν ἦει ἐναντίον τοῖς Ἀργεῖοις. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ὀρῶντες τὰ σίγμα τὰ ἐπὶ τῶν ἀσπίδων, ὡς Σικυωνίους οὐδὲν ἐφοβοῦντο. Ἐνθα δὲ λέγεται, εἰπὼν ὁ Πασίμαχος «Ναὶ τῷ σιῷ, Ἀργεῖοι, ψευσεῖ ὑμεῖς τὰ σίγμα ταῦτα», χωρεῖν ὁμόσε· καὶ οὕτω μαχόμενος μετ' ὀλίγων πρὸς πολλοὺς ἀποθνήσκει καὶ ἄλλοι τῶν περὶ αὐτόν.

Οἱ μέντοι φυγάδες τῶν Κορινθίων νικῶντες τοὺς καθ' § 11
αὐτοὺς διέδυσαν ἄνω καὶ ἐγένοντο ἐγγὺς τοῦ περὶ τὸ ἄστὺ κύκλου· οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι ὡς ᾗσθοντο κρατούμενα τὰ

κατὰ τοὺς Σικυωνίους, βοηθοῦσιν ἐξελθόντες, ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸ σταυρώμα. Οἱ γέ μὴν Ἀργεῖοι ἐπεὶ ἤκουσαν ὅπισθεν ὄντας τοὺς Λακεδαιμονίους, στραφέντες δρόμῳ πάλιν ἐκ τοῦ σταυρώματος ἐξέπιπτον. Καὶ οἱ μὲν ἐν δεξιᾷ ἔσχατοι αὐτῶν παιόμενοι εἰς τὰ γυμνά ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ἀπέθνησκον, οἱ δὲ πρὸς τῷ τείχει ἄθροοι σὺν πολλῷ ὄχλῳ πρὸς τὴν πόλιν ἀπεχώρουν. Ὡς δ' ἐνέτυχον τοῖς φυγάσι τῶν Κορινθίων καὶ ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας, ἀπέκλιναν πάλιν. Ἐνταῦθα μέντοι οἱ μὲν κατὰ τὰς κλίμακας ἀναβαίνοντες ἤλλοντο κατὰ τοῦ τείχους καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ περὶ τὰς κλίμακας ὠθούμενοι καὶ παιόμενοι ἀπέθνησκον, οἱ δὲ καταπατούμενοι ὑπ' ἀλλήλων ἀπεπνίγοντο.

§ 12 Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἠπόρουν, τίνα ἀποκτείνουσιν· ἔδωκε γὰρ τότε γέ ὁ θεὸς αὐτοῖς ἔργον, οἷον οὐδ' ἠϋξαντό ποτ' ἄν. Τὸ γὰρ ἐγχειρισθῆναι αὐτοῖς πολεμίων πλῆθος πεφοβημένον, ἐκπεπληγμένον, τὰ γυμνά παρέχον, ἐπὶ τὸ μάχεσθαι οὐδένα τρεπόμενον, εἰς δὲ τὸ ἀπόλλυσθαι πάντας πάντα ὑπηρετοῦντας, πῶς οὐκ ἄν τις θεῖον ἡγήσαιο; Τότε γοῦν οὕτως ἐν ὀλίγῳ πολλοὶ ἔπεσον, ὥστε εἰθισμένοι ὄραν οἱ ἄνθρωποι σωροὺς σίτου, ξύλων, λίθων, τότε ἐθεάσαντο σωροὺς νεκρῶν. Ἀπέθανον δὲ καὶ οἱ ἐν τῷ λιμένι τῶν Βοιωτῶν φύλακες, οἱ μὲν ἐπὶ τῶν τειχῶν, οἱ δὲ ἐπὶ τὰ τέγη τῶν νεωσοίκων ἀναβάντες.

§ 13 Μετὰ μὲν τοίνυν τοῦτο οἱ μὲν Κορίνθιοι καὶ Ἀργεῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπῆγοντο, οἱ δὲ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων ἐβόηθουν. Ἐπεὶ δὲ ἠθροίσθησαν, ἔγνω Πραξίταω πρῶτον μὲν τῶν τειχῶν καθελεῖν, ὥστε δίοδον στρατοπέδῳ ἱκανὴν εἶναι, ἔπειτα δ' ἀναλαβὼν τὸ στράτευμα ἦγε τὴν ἐπὶ Μέγαρα. Καὶ αἰρεῖ προσβαλὼν πρῶτον μὲν Σιδουῖντα, ἔπειτα δὲ Κρομμυῶνα. Καὶ ἐν τούτοις τοῖς τείχεσι καταστήσας φρουροὺς τοῦμπαλιν ἐπορεύετο· καὶ τειχίσας Ἐπιεικίαν, ἵνα

φρούριον εἶη πρὸ τῆς φιλίας τοῖς συμμάχοις, οὕτω διαφῆκε τὸ στράτευμα, καὶ αὐτὸς τὴν ἐπὶ Λακεδαιμόνα ἀπεχώρει.

Ἐκ δὲ τούτου στρατιαὶ μὲν μεγάλαὶ ἐκατέρων διεπέπαιον- § 14
το, φρουροὺς δὲ πέμπουσιν αἱ πόλεις, αἱ μὲν εἰς Κόρινθον, αἱ δὲ εἰς Σικυῶνα ἐφύλαττον τὰ τεῖχη· μισθοφόρους γε μὴν ἑκάτεροι ἔχοντες διὰ τούτων ἐρωμένους ἐπολέμουν.

19. Νέα ἐκστρατεία τῶν Λακεδαιμονίων ἐναντίον τῆς Κόρινθου. Αἱ περὶ τὸ Λέχαιον συγκρούσεις (392 π. Χ.)

(5, 1 - 19)

Ἐκ δὲ τούτου Λακεδαιμόνιοι ἀκούοντες τῶν φευγόντων, § 1
ὅτι οἱ ἐν τῇ πόλει πάντα μὲν τὰ βοσκήματα ἔχουσιν καὶ σφ-
ζοιντο ἐν τῷ Πειραίῳ, πολλοὶ δὲ τρέφονται αὐτόθεν, στρα-
τεύουσι πάλιν εἰς τὴν Κόρινθον, Ἀγησιλάου καὶ τότε ἡγου-
μένου. Καὶ πρῶτον μὲν ἦλθεν εἰς Ἴσθμόν· καὶ γὰρ ἦν ὁ μὴν,
ἐν ᾧ Ἴσθμια γίγνεται καὶ Ἀργεῖοι αὐτοῦ ἐτύγχανον τότε
ποιοῦντες τὴν θυσίαν τῷ Ποσειδῶνι, ὡς Ἀργούς τῆς Κορίν-
θου ὄντος. Ὡς δ' ἤσθοντο προσιόντα τὸν Ἀγησίλαον, κατα-
λιπόντες καὶ τὰ τεθυμένα καὶ τὰ ἀριστοποιούμενα μάλα σὺν
πολλῷ φόβῳ ἀπεχώρουν εἰς τὸ ἄστυ κατὰ τὴν ἐπὶ Κεγ-
χρεῖας ὁδόν.

Ὁ μέντοι Ἀγησίλαος ἐκείνους μὲν καίπερ ὀρώων οὐκ § 2-3
ἐδίωκε, κατασκηνήσας δὲ ἐν τῷ ἱερῷ αὐτὸς τε τῷ θεῷ ἔθυσεν
καὶ περιέμενεν, ἕως οἱ φυγάδες τῶν Κορινθίων ἐποίησαν τῷ
Ποσειδῶνι τὴν θυσίαν καὶ τὸν ἀγῶνα. Ἐποίησαν δὲ καὶ οἱ
Ἀργεῖοι ἀπελθόντος Ἀγησιλάου ἐξ ἀρχῆς πάλιν Ἴσθμια καὶ
ἐκείνῳ τῷ ἔτει τινὰ μὲν τῶν ἄθλων δις ἕκαστος ἐνίκηθη, τινὰ
δὲ δις οἱ αὐτοὶ ἐκηρύχθησαν. Τῇ δὲ τετάρτῃ ἡμέρᾳ ὁ Ἀγησί-
λαος ἦγε πρὸς τὸ Πείραιον τὸ στράτευμα. Ἰδὼν δὲ ὑπὸ πολ-
λῶν φυλαττόμενον, ἀπεχώρησε μετ' ἄριστον πρὸς τὸ ἄστυ,
ὡς προδιδομένης τῆς πόλεως· ὥστε οἱ Κορινθιοὶ δέισαντες

μὴ προδιδόιτο ὑπὸ τινων ἢ πόλις, μετεπέμψαντο τὸν Ἰφικράτη σὺν τοῖς πλείστοις τῶν πελταστῶν. Αἰσθόμενος δὲ ὁ Ἀγησίλαος τῆς νυκτὸς παρεληλυθότας αὐτοὺς, ὑποστρέψας ἅμα τῇ ἡμέρᾳ εἰς τὸ Πείραιον ἦγε. Καὶ αὐτὸς μὲν κατὰ τὰ θερμὰ προΐει, μόραν δὲ κατὰ τὸ ἀκρότατον ἀνεβίβασε. Καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκταν ὁ μὲν πρὸς ταῖς θερμαῖς ἐστρατοπεδεύετο, ἡ δὲ μόρα τὰ ἄκρα κατέχουσα ἐνυκτέρευεν.

§ 4 Ἐνθα δὴ καὶ ὁ Ἀγησίλαος, μικρῶ, καιρίῳ δ' ἐνθυμήματι εὐδοκίμησε· Τῶν γὰρ τῇ μόρᾳ φερόντων τὰ σιτία οὐδενὸς πῦρ εἰσενεγκόντος, ψυχους δὲ ὄντος διὰ τε τὸ πάνυ ἐφ' ὑψηλοῦ εἶναι καὶ διὰ τὸ γενέσθαι ὕδωρ καὶ χάλαζαν πρὸς τὴν ἐσπέραν, καὶ ἀνεβεβήκεσαν δὲ ἔχοντες οἷα δὴ θέρους σπειρία, ῥιγόντων δ' αὐτῶν καὶ ἐν σκότῳ ἀθύμως πρὸς τὸ δεῖπνον ἐχόντων, πέμπει ὁ Ἀγησίλαος οὐκ ἔλαττον δέκα φέροντας πῦρ ἐν χύτραις. Ἐπεὶ δὲ ἀνέβησαν ἄλλος ἄλλη καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα πυρὰ ἐγένετο ἅτε πολλῆς ὕλης παρούσης, πάντες μὲν ἠλείφοντο, πολλοὶ δὲ καὶ ἐδείπνησαν ἐξ ἀρχῆς. Φανερὸς δὲ ἐγένετο καὶ ὁ νεὼς τοῦ Ποσειδῶνος ταύτῃ τῇ νυκτὶ καόμενος· ὕφ' ὅτου δ' ἐνεπρήσθη, οὐδεὶς οἶδεν.

§ 5 Ἐπεὶ δὲ ἦσθοντο οἱ ἐν τῷ Πειραίῳ τὰ ἄκρα ἐχόμενα, ἐπὶ μὲν τὸ ἀμύνεσθαι οὐκέτι ἐτράποντο, εἰς δὲ τὸ Ἑραιοὺς κατέφυγον καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ δοῦλοι καὶ ἐλεύθεροι καὶ τῶν βοσκημάτων τὰ πλεῖστα. Καὶ Ἀγησίλαος μὲν δὴ σὺν τῷ στρατεύματι παρὰ θάλατταν ἐπορεύετο· ἡ δὲ μόρα ἅμα καταβαίνουσα ἀπὸ τῶν ἁκρων Οἰνόην τὸ ἐντετειχισμένον τεῖχος αἰρεῖ καὶ τὰ ἐνόντα ἔλαβε, καὶ πάντες δὴ οἱ στρατιῶται ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τῶν χωρίων ἐλάμβανον. Οἱ δ' ἐν τῷ Ἑραίῳ καταπεφευγότες ἐξῆσαν, ἐπιτρέψαντες Ἀγησιλάῳ γινῶναι, ὅ,τι βούλοιτο περὶ σφῶν.

§ 6 Ἐκ τούτου δ' ἐξῆει μὲν ἐκ τοῦ Ἑραίου πάμπολλα τὰ αἰχμάλωτα· πρεσβεῖαι δὲ ἄλλοθεν τε πολλαὶ παρῆσαν καὶ ἐκ

Βοιωτῶν ἦκον ἐρησόμενοι, τί ἂν ποιοῦντες εἰρήνης τύχοιεν· ὁ δὲ Ἀγησίλαος μάλα μεγαλοφρόνως τούτους μὲν οὐδ' ὄραν ἐδόκει, καίπερ Φάρακος τοῦ προξένου παρεστηκότος αὐτοῖς, ὅπως προσαγάγοι· καθήμενος δ' ἐπὶ τοῦ περὶ τὴν λίμνην κυκλοτεροῦς οἰκοδομήματος ἐθεώρει πολλὰ τὰ ἐξαγόμενα. Τῶν δὲ Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῶν ὅπλων σὺν τοῖς δόρασι παρηκολούθουν φύλακες τῶν αἰχμαλώτων, μάλα ὑπὸ τῶν παρόντων θεωρούμενοι· οἱ γὰρ εὐτυχοῦντες καὶ κρατοῦντες αἰεὶ πως ἀξιοθέατοι δοκοῦσιν εἶναι.

Ἔτι δὲ καθημένου Ἀγησιλάου καὶ ἐοικότος ἀγαλλομένῳ § 7
τοῖς πεπραγμένοις, ἱππεὺς τις προσήλανε καὶ μάλα ἰσχυρῶς ἰδρῶντι τῷ ἵππῳ· ὑπὸ πολλῶν δὲ ἐρωτῶμενος, ὅτι ἀγγέλλοι, οὐδενὶ ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγγὺς ἦν τοῦ Ἀγησιλάου, καθαλάμενος ἀπὸ τοῦ ἵππου καὶ προσδραμὼν αὐτῷ μάλα σκυθρωπὸς ὧν λέγει τὸ τῆς ἐν Λεχαίῳ μόρας πάθος. Ὁ δ' ὥς ἤκουσεν, εὐθύς τε ἐκ τῆς ἑδρας ἀνεπήδησε καὶ τὸ δόρυ ἔλαβε καὶ πολεμάρχους καὶ πεντηκοντῆρας καὶ ξεναγούς καλεῖν τὸν κήρυκα ἐκέλευεν· Ὡς δὲ συνέδραμον οὗτοι, τοῖς μὲν ἄλλοις εἶπεν, (οὐ γάρ πω ἡριστοποίηντο), ἐμφαγοῦσιν ὅτι δύναιντο, ἦκειν τὴν ταχίστην, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς περὶ δαμοσίαν ὕφηγεῖτο ἀνάριστος· Καὶ οἱ δορυφόροι τὰ ὅπλα ἔχοντες παρηκολούθουν σπουδῇ, τοῦ μὲν ὕφηγουμένου, τῶν δὲ μετιόντων.

Ἦδη δὲ ἐκπεπεραχότος αὐτοῦ τὰ θερμὰ εἰς τὸ πλατὺ τοῦ § 8
Λεχαίου, προσελάσαντες ἱππεῖς τρεῖς ἀγγέλλουσιν, ὅτι οἱ νεκροὶ ἀνηρημένοι εἶησαν. Ὁ δ' ἐπεὶ τοῦτο ἤκουσε, θέσθαι κελεύσας τὰ ὅπλα καὶ ὀλίγον χρόνον ἀναπαύσας, ἀπῆγε πάλιν τὸ στράτευμα ἐπὶ τὸ Ἡραϊον. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τὰ αἰχμάλωτα διετίθεντο.

Οἱ δὲ πρέσβεις τῶν Βοιωτῶν προσκληθέντες καὶ ἐρωτῶ- § 9
μενοι, ὅτι ἤκοιεν, περὶ μὲν τῆς εἰρήνης οὐκέτι ἐμέμνηντο, εἰπον δέ, ὅτι, εἰ μὴ τι κωλύοι, βούλοιντο εἰς ἄστυ πρὸς τοὺς

σφετέρους στρατιώτας παρελθεῖν. Ὁ δ' ἐπιγελάσας « Ἄλλ' οἶδα μέν », ἔφη, « ὅτι οὐ τοὺς στρατιώτας ἰδεῖν βούλεσθε, ἀλλὰ τὸ εὐτύχημα τῶν φίλων ὑμῶν θεάσασθαι, πόσον τι γεγένηται. Περιμένιντε οὖν », ἔφη· « ἐγὼ γὰρ ὑμᾶς αὐτὸς ἄξω καὶ μᾶλλον μετ' ἐμοῦ ὄντες γνώσεσθε, ποῖον τι τὸ γεγενημένον ἐστί ». Καὶ οὐκ' ἐψεύσατο, ἀλλὰ τῇ ὑστεραίᾳ θυσάμενος ἦγε πρὸς τὴν πόλιν τὸ στράτευμα. Καὶ τὸ μὲν τρόπαιον οὐ κατέβαλεν, εἰ δέ τι ἦν λοιπὸν δένδρον, κόπτων καὶ κίων ἐπεδείκνυ, ὥς οὐδεὶς ἀντεξῆι. Ταῦτα δὲ ποιήσας ἐστρατοπεδεύσατο περὶ Λέχαιον· καὶ τοὺς Θηβαίους μέντοι πρέσβεις εἰς μὲν τὸ ἄστυ οὐκ ἀνῆκε, κατὰ θάλατταν δὲ εἰς Κρεῦσιν ἀπέπεμψεν.

§ 10 « Ἀτε δὲ ἀήθους τοῖς Λακεδαιμονίοις γεγενημένης τῆς τοιαύτης συμφορᾶς, πολὺ πένθος ἦν κατὰ τὸ Λακωνικὸν στράτευμα, πλὴν ὅσων ἐτέθνασαν ἐν χώρᾳ ἢ υἱοὶ ἢ πατέρες ἢ ἀδελφοί· οὗτοι δ' ὥσπερ νικηφόροι λαμπροὶ καὶ ἀγαλλόμενοι τῷ οἰκείῳ πάθει περιῆσαν. Ἐγένετο δὲ τὸ τῆς μόρας πάθος τοιῷδε τρόπον.

§ 11 - 12 Οἱ Ἀμυκλαῖοι αἰέποτε ἀπέρχονται εἰς τὰ Ὑακίνθια ἐπὶ τὸν παιᾶνα, ἐάν τε στρατοπεδευόμενοι τυγχάνωσιν, ἐάν τε ἄλλως πως ἀποδημοῦντες. Καὶ τότε δὴ τοὺς ἐκ τῆς στρατιᾶς Ἀμυκλαίους κατέλιπε μὲν Ἀγησίλαος ἐν Λεχαίῳ· ὁ δ' ἐκεῖ φρουρῶν πολέμαρχος τοὺς μὲν ἀπὸ τῶν συμμαχῶν φρουροὺς ἔταξε φυλάττειν τὸ τεῖχος, αὐτὸς δὲ σὺν τῇ τῶν ὀπλιτῶν καὶ τῇ τῶν ἰππέων μόρᾳ παρὰ τὴν πόλιν τῶν Κορινθίων τοὺς Ἀμυκλαίους παρῆγεν. Ἐπεὶ δὲ ἀπειχόν ὅσον εἴκοσιν ἢ τριάκοντα σταδίους τοῦ Σικυῶνος, ὁ μὲν πολέμαρχος σὺν τοῖς ὀπλίταις, οὗσιν ὥς ἑξακοσίοις, ἀπῆει πάλιν ἐπὶ τὸ Λέχαιον, τὸν δ' ἵππαρμοστὴν ἐκέλευσε σὺν τῇ τῶν ἰππέων μόρᾳ, ἐπεὶ προπέμψειαν τοὺς Ἀμυκλαίους, μέχρι ὀπόσου αὐτοὶ κελεύοιεν, μεταδιώκειν. Καὶ ὅτι μὲν πολλοὶ ἦσαν ἐν τῇ Κορίνθῳ καὶ πελτασταὶ καὶ ὀπλίται, οὐδὲν ἡγνόουν· κατε-

φρόνουν δὲ διὰ τὰς ἔμπροσθεν τύχας μηδένα ἂν ἐπιχειρῆσαι σφίσιν.

Οἱ δ' ἐκ τῶν Κορινθίων τοῦ ἄστεως, Καλλίας τε ὁ Ἴπ- § 13
 πονίκου, τῶν Ἀθηναίων ὀπλιτῶν στρατηγῶν, καὶ Ἴφικράτης,
 τῶν πελταστῶν ἄρχων, καθορῶντες αὐτοὺς καὶ οὐ πολλοὺς
 ὄντας καὶ ἐρήμους καὶ πελταστῶν καὶ ἱππέων, ἐνόμισαν ἀσφα-
 λὲς εἶναι ἐπιθέσθαι αὐτοῖς τῷ πελταστικῷ. Εἰ μὲν γὰρ πο-
 ρεύοιντο τῇ ὁδῷ, ἀκοντιζομένους ἂν αὐτοὺς εἰς τὰ γυμνά
 ἀπόλλυσθαι· εἰ δ' ἐπιχειροῖεν διώκειν, ῥαδίως ἂν ἀποφυγεῖν
 πελτασταῖς τοῖς ἐλαφροτάτοις τοὺς ὀπλίτας. Γνόντες δὲ ταῦτα
 ἐξάγουσι.

Καὶ ὁ μὲν Καλλίας παρέταξε τοὺς ὀπλίτας οὐ πόρρω § 14 - 15
 τῆς πόλεως, ὁ δὲ Ἴφικράτης λαβὼν τοὺς πελταστάς ἐπέθετο
 τῇ μόρᾳ. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπεὶ ἤκοντίζοντο καὶ ὁ μὲν τις
 ἐτέτρωτο ὁ δὲ καὶ ἐπεπτῶκει, τούτους μὲν ἐκέλευον τοὺς
 ὑπασπιστάς ἀραμένους ἀποφέρειν εἰς Λέχαιον· καὶ οὗτοι μόνοι
 τῆς μόρας τῇ ἀληθείᾳ ἐσώθησαν· ὁ δὲ πολέμαρχος ἐκέλευσε
 τὰ δέκα ἄφ' ἥβης ἀποδιῶξαι τοὺς προειρημένους. Ὡς δὲ ἐδίω-
 κον, ἤρουν τε οὐδένα ἐξ ἀκοντίου βολῆς ὀπλῖται ὄντες πελτα-
 στάς· καὶ γὰρ ἀναχωρεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε, πρὶν τοὺς ὀπλίτας
 ὁμοῦ γίνεσθαι· ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρουν ἐσπαρμένοι, ἅτε διώξαν-
 τες ὡς τάχους ἕκαστος εἶχεν, ἀναστρέφοντες οἱ περὶ τὸν Ἴφι-
 κράτη, οἳ τε ἐκ τοῦ ἐναντίου πάλιν ἠκόντιζον καὶ ἄλλοι ἐκ
 πλαγίου παραθέοντες εἰς τὰ γυμνά. Καὶ εὐθὺς μὲν ἐπὶ τῇ
 πρώτῃ διώξει κατηκόντιζον ἐννέα ἢ δέκα αὐτῶν. Ὡς δὲ τοῦτο
 ἐγένετο, πολὺ ἥδη θρασύτερον ἐπέκειντο.

Ἐπεὶ δὲ κακῶς ἔπασχον, πάλιν ἐκέλευσεν ὁ πολέμαρχος § 16
 διώκειν τὰ πεντεκαίδεκα ἄφ' ἥβης. Ἀναχωρούντων δὲ ἔτι
 πλείονες αὐτῶν ἢ τὸ πρῶτον ἔπεσον. Ἦδη δὲ τῶν βελτίστων
 ἀπολωλότων, οἱ ἱππεῖς αὐτοῖς παραγίγνονται καὶ σὺν τούτοις
 αὔθις δίωξιν ἐποίησαντο. Ὡς δὲ ἐνέκλιναν οἱ πελτασταί, ἐν

τούτῳ κακῶς οἱ ἵππεῖς ἐπέθεντο· οὐ γάρ, ἕως ἀπέκτεινάν τινας αὐτῶν, ἐδίωξαν, ἀλλὰ σὺν τοῖς ἐκδρόμοις ἰσομέτωποι καὶ ἐδίωκον καὶ ἐπέστρεφον. Ποιοῦντες δὲ καὶ πάσχοντες τὰ ὅμοια τούτοις καὶ αὖθις, αὐτοὶ μὲν αἰεὶ ἐλάττους τε καὶ μαλακώτεροι ἐγίνοντο, οἱ δὲ πολέμιοι θρασύτεροί τε καὶ αἰεὶ πλείους οἱ ἐγχειροῦντες. Ἀποροῦντες δὴ συνίστανται ἐπὶ βραχύν τινα γήλοφον, ἀπέχοντα τῆς μὲν θαλάττης ὡς δύο στάδια, τοῦ δὲ Λεχαίου ὡς ἕξ ἢ ἑπτακαίδεκα.

§ 17 Αἰσθόμενοι δ' οἱ ἀπὸ τοῦ Λεχαίου, εἰσβάντες εἰς πλοιάρια παρέπλεον, ἕως ἐγένοντο κατὰ τὸν γήλοφον. Οἱ δ' ἀποροῦντες ἤδη, ὅτι ἔπασχον μὲν κακῶς καὶ ἀπένησκον, ποιεῖν δὲ οὐδὲν ἐδύναντο, πρὸς τούτοις δὲ ὀρῶντες καὶ τοὺς ὀπλίτας ἐπιόντας, ἐγκλίνουσι. Καὶ οἱ μὲν ἐμπίπτουσιν αὐτῶν εἰς τὴν θάλατταν, ὀλίγοι δὲ τινες μετὰ τῶν ἱππέων εἰς Λέχαιον ἐσώθησαν. Ἐν πάσαις δὲ ταῖς μάχαις καὶ τῇ φυγῇ ἀπέθανον περὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίους. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐπέπρακτο.

§ 18 - 19 Ἐκ δὲ τούτου ὁ Ἀγησίλαος τὴν μὲν σφαλεῖσαν μόραν ἔχων ἀπῆει, ἄλλην δὲ κατέλιπεν ἐν τῷ Λεχαίῳ. Διῶν δὲ ἐπ' οἴκου ὡς μὲν ἐδύνατο ὀφιαίτατα κατήγετο εἰς τὰς πόλεις, ὡς δ' ἐδύνατο πρφαίτατα ἐξωρμάτο. Παρὰ δὲ Μαντίνειαν ἐξ Ὀρχομενοῦ ὄρθρου ἀναστὰς ἔτι σκοταῖος παρῆλθεν. Οὕτω χαλεπῶς ἂν ἐδόκουν οἱ στρατιῶται τοὺς Μαντινέας ἐφηδομένους τῷ δυστυχίματι θεάσασθαι. Ἐκ τούτου δὲ μάλα καὶ τᾶλλα ἐπετύγχανεν Ἰφικράτης. Καθεστηκότων γὰρ φρουρῶν ἐν Σιδοῦντι μὲν καὶ Κρομμυῶνι ὑπὸ Πραξίτα, ὅτε ἐκεῖνος εἶλε ταῦτα τὰ τεῖχη, ἐν Οἰνόῃ δὲ ὑπὸ Ἀγησιλάου, ὅτε περ τὸ Πεῖραιον ἐάλω, πάνθ' εἶλε ταῦτα τὰ χωρία. Τὸ μέντοι Λέχαιον ἐφρουροῦν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι. Οἱ φυγάδες δὲ τῶν Κορινθίων, οὐκέτι πεζῇ παριόντες ἐκ Σικυῶνος διὰ τὴν τῆς μόρας δυστυχίαν, ἀλλὰ παραπλέοντες καὶ ἐντεῦθεν ὀρμώμενοι πράγματα εἶχόν τε καὶ παρεῖχον τοῖς ἐν τῷ ἄστει·

Γ. Ο ΚΑΤΑ ΘΑΛΑΣΣΑΝ ΑΓΩΝ

20. 'Επιδρομή τοῦ Κόνωνος κατὰ τῆς Πελοποννήσου
'Ανοικοδόμησις τῶν τειχῶν τῶν Ἀθηνῶν (393 π.Χ.).

(8, 1 -3, 6 - 11)

Καὶ ὁ μὲν δὴ κατὰ γῆν πόλεμος οὕτως ἐπολεμεῖτο. Ἐν § 1-2
 ᾧ δὲ πάντα ταῦτα ἐπράττετο, τὰ κατὰ θάλατταν αὖ καὶ τὰς
 πρὸς θαλάττη πόλεις γενόμενα διηγήσομαι, καὶ τῶν πράξεων
 τὰς μὲν ἀξιωμανημονεύτους γράψω, τὰς δὲ μὴ ἀξίας λόγου
 ἀφήσω. Πρῶτον μὲν τοίνυν Φαρνάβαζος καὶ Κόνων, ἐπεὶ ἐνί-
 κησαν τοὺς Λακεδαιμονίους τῇ ναυμαχίᾳ, περιπλέοντες καὶ
 τὰς νήσους καὶ τὰς ἐπιθαλαττιδίας πόλεις τοὺς τε Λακωνι-
 κούς ἀρμοστὰς ἐξήλαυνον καὶ παρεμυθοῦντο τὰς πόλεις, ὥς
 οὔτε ἰακροπόλεις ἐντειχιοῖεν ἐάσοιεν τε αὐτονόμους. Οἱ δ'
 ἀκούοντες ταῦτα ἤδοντό τε καὶ ἐπῆνουν καὶ ξένια προθύμως
 ἔπεμπον τῷ Φαρναβάζῳ. Καὶ γὰρ ὁ Κόνων τὸν Φαρναβάζον
 ἐδίδασκεν, ὥς οὕτω μὲν ποιοῦντι πᾶσαι αὐτῷ αἱ πόλεις φίλιναι
 ἔσονται, εἰ δὲ δουλοῦσθαι βουλόμενος φανερός ἔσοιτο, ἔλε-
 γεν, ὥς μία ἐκάστη πολλὰ πράγματα ἱκανῇ εἴῃ παρέχειν καὶ
 κίνδυνος εἶη, μὴ καὶ οἱ Ἕλληνες, εἰ ταῦτα αἴσθοντο, συ-
 σταῖεν. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπείθετο Φαρναβάζος.

'Αποβάς δ' εἰς Ἐφεσον τῷ μὲν Κόνωνι δούς τετταρά- § 3
 κοντα τριῆρεις εἰς Σηστὸν εἶπεν ἀπαντᾶν, αὐτὸς δὲ πεζῇ
 ἀπῆει ἐπὶ τὴν αὐτοῦ ἀρχήν. Καὶ γὰρ ὁ Δερκυλίδας, ὅσπερ καὶ
 πάλαι πολέμιος ἦν αὐτῷ, ἔτυχεν ἐν Ἀβύδῳ ὄν, ὅτε ἡ ναυμα-
 χία ἐγένετο, καὶ οὐχ ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἀρμοσταὶ ἐξέλιπεν, ἀλλὰ
 κατέσχε τὴν Ἀβυδὸν καὶ διέσφζε φίλην τοῖς Λακεδαιμονίοις.

Ὁ δὲ Φαρναβάζος ἐπεὶ ἤρε τὴν τε Ἀβυδὸν καὶ τὸν Ση- § 6
 στὸν οὕτως ἔχοντα, προηγόρευεν αὐτοῖς, ὥς, εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν
 τοὺς Λακεδαιμονίους, πόλεμον ἐξοίσει πρὸς αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ
 οὐκ ἐπείθοντο, Κόνωνι μὲν προσέταξε κωλύειν αὐτούς τὴν

θάλατταν πλεῖν, αὐτὸς δὲ ἐδήου τὴν τῶν Ἀβυδηνῶν χώραν. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐπέραινε πρὸς τὸ καταστρέφεσθαι, αὐτὸς μὲν ἐπ' οἴκου ἐπῆλθε, τὸν δὲ Κόνωνα ἐκέλευεν εὐτρεπίζεσθαι τὰς καθ' Ἑλλησποντον πόλεις, ὥπως εἰς τὸ ἔαρ ὅ,τι πλεῖστον ναυτικὸν ἀθροισθεῖη. Ὀργιζόμενος γὰρ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀνθ' ὧν ἐπεπόνθει, περὶ παντὸς ἐποιεῖτο ἐλθεῖν τε εἰς τὴν χώραν αὐτῶν καὶ τιμωρήσασθαι ὅ,τι δύναιτο.

§ 7 - 8

Καὶ τὸν μὲν χειμῶνα ἐν τούτοις ὄντες διῆγον. Ἀμα δὲ τῷ ἔαρὶ ναῦς τε πολλὰς συμπληρώσας καὶ ξενικὸν προσμισθωσάμενος, ἐπλευσεν ὁ Φαρνάβαζος τε καὶ ὁ Κόνων μετ' αὐτοῦ διὰ νήσων εἰς Μῆλον, ἐκεῖθεν δὲ ὁρμώμενοι εἰς τὴν Λακεδαίμονα. Καταπλεύσας δὲ πρῶτον εἰς Φαρὰς ἐδήλωσε ταύτην τὴν χώραν· ἔπειτα καὶ ἄλλοσε ἀποβαίνων τῆς παραθαλαττίας ἐκακούργει ὅ,τι ἐδύνατο· φοβούμενος δὲ τὴν τε ἀλιμενότητα τῆς χώρας καὶ τὰ τῆς βοήθειας καὶ τὴν σπανοσιτίαν, ταχύ τε ἀνέστρεψε καὶ ἀποπλέων ὠρμίσθη τῆς Κυθηρίας εἰς Φοινικοῦντα. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἔχοντες τὴν πόλιν τῶν Κυθηρίων φοβηθέντες, μὴ κατὰ κράτος ἀλοῖεν, ἐξέλιπον τὰ τεῖχη, ἐκείνους μὲν ὑποσπόνδους ἀφῆκεν εἰς τὴν Λακωνικὴν, αὐτὸς δ' ἐπισκευάσας τὸ τῶν Κυθηρίων τεῖχος φρουροὺς τε καὶ Νικόφημον Ἀθηναῖον ἄρμοσθην ἐν τοῖς Κυθήροις κατέλιπε. Ταῦτα δὲ ποιήσας καὶ εἰς Ἰσθμὸν τῆς Κορινθίας καταπλεύσας καὶ παρακελευσάμενος τοῖς συμμάχοις προθύμως τε πολεμεῖν καὶ ἄνδρας πιστοὺς φαίνεσθαι βασιλεῖ, καταλιπὼν αὐτοῖς χρήματα ὅσα εἶχεν, ὥχετο ἐπ' οἴκου ἀποπλέων.

§ 9 - 10

Λέγοντος δὲ τοῦ Κόνωνος, ὥς, εἰ ἐφῆ αὐτὸν ἔχειν τὸ ναυτικόν, θρέψοι μὲν ἀπὸ τῶν νήσων, καταπλεύσας δ' εἰς τὴν πατρίδα συναναστήσοι τὰ τε μακρὰ τεῖχη τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τὸ περὶ τὸν Πειραιᾶ τεῖχος, οὗ εἰδέναι ἔφη, ὅτι Λακεδαιμονίοις οὐδὲν ἂν βαρύτερον γένοιτο, « καὶ τοῦτο οὖν », ἔφη, « σὺ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις κεχαρισμένος ἔσει, τοὺς δὲ Λακεδαι-

μονίοις τετιμωρημένους· ἐφ' ᾧ γὰρ πλεῖστα ἐπόνησαν, ἀτελὲς αὐτοῖς ποιήσεις », ὁ Φαρνάβαζος ἀκούσας ταῦτα ἀπέστειλεν αὐτὸν προθύμως εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ χρήματα προσέθηκεν αὐτῷ εἰς τὸν ἀνατειχισμόν. Ὁ δὲ ἀφικόμενος πολὺ τοῦ τείχους ὥρθωσε, τὰ τε αὐτοῦ πληρώματα παρέχων καὶ τέκτοσι καὶ λιθολόγοις μισθὸν διδούς καὶ ἄλλο, εἴ τι ἀναγκαῖον ἦν, δαπανῶν. Τινὰ μέντοι τοῦ τείχους καὶ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι καὶ Βοιωτοὶ καὶ ἄλλαι πόλεις ἐθελοῦσαι συνετείχισαν.

Οἱ μέντοι Κορίνθιοι, ἀφ' ὧν Φαρνάβαζος κατέλιπε χρη- § 11
μάτων, ναῦς πληρώσαντες καὶ Ἀγαθῖνον ναύαρχον ἐπιστή-
σαντες ἐθαλαττοκράτουν ἐν τῷ περὶ Ἀχαΐαν καὶ Λέχαιον
κόλπῳ. Ἀντεπλήρωσαν δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ναῦς, ὧν
Ποδάνεμος ἤρχεν. Ἐπεὶ δὲ οὗτος ἐν προσβολῇ τινι γενομένη
ἀπέθανε καὶ Πόλλις αὖ ἐπιστολεὺς ὧν τρωθεὶς ἀπῆλθεν,
Ἡριππίδας ταύτας ἀναλαμβάνει τὰς ναῦς. Πρόαινος μέντοι
Κορίνθιος τὰς παρ' Ἀγαθίνου παραλαβὼν ναῦς ἐξέλιπε τὸ
Ῥίον· Λακεδαιμόνιοι δ' αὐτὸ παρέλαβον. Μετὰ δὲ τοῦτο Τε-
λευτίας ἐπὶ τὰς Ἡριππίδου ναῦς ἦλθε καὶ οὗτος αὖ τοῦ κόλ-
που πάλιν ἐκράτει.

**21. Ἀποστολὴ τοῦ Ἀνταλκίδου εἰς Μ. Ἀσίαν. Διαπραγματεύσεις
μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν περὶ εἰρήνης.**

(8, 12 - 16)

Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκούοντες, ὅτι Κόνων καὶ τὸ τεῖ- § 12-13
χος τοῖς Ἀθηναίοις ἐκ τῶν βασιλέως χρημάτων ἀνορθοίη καὶ
τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῶν ἐκείνου τρέφων τὰς τε νήσους καὶ τὰς
ἐν τῇ ἡπείρῳ παρὰ θάλατταν πόλεις Ἀθηναίοις εὐτρεπίζοι,
ἐνόμισαν, εἰ ταῦτα διδάσκοιεν Τιρίβαζον βασιλέως ὄντα στρα-
τηγόν, ἥ καὶ ἀποστῆσαι ἂν πρὸς ἑαυτοὺς τὸν Τιρίβαζον ἢ
παῦσαι γ' ἂν τὸ Κόνωνος ναυτικὸν τρέφοντα. Γινόντες δὲ
οὕτω, πέμπουσιν Ἀνταλκίδα πρὸς τὸν Τιρίβαζον, προστά-

ζαντες αὐτῷ ταῦτα διδάσκειν καὶ πειρᾶσθαι εἰρήνην τῇ πόλει ποιεῖσθαι πρὸς βασιλέα. Αἰσθόμενοι δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἀντιπέμπουσι πρέσβεις μετὰ Κόνωνος Ἑρμογένη καὶ Δίωνα καὶ Καλλισθένη καὶ Καλλιμέδοντα. Συμπαρεκάλεσαν δὲ καὶ ἀπὸ τῶν συμμάχων πρέσβεις καὶ παρεγένοντο ἐπὶ τε Βοιωτῶν καὶ Κορίνθου καὶ Ἀργούς.

§ 14 Ἐπεὶ δ' ἐκεῖ ἦσαν, ὁ μὲν Ἀνταλκίδας ἔλεγε πρὸς τὸν Τιρίβαζον, ὅτι εἰρήνης δεόμενος ἦκοι τῇ πόλει πρὸς βασιλέα καὶ ταύτης οἷα σπερ βασιλεὺς ἐπεθύμει· τῶν τε γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἑλληνίδων πόλεων Λακεδαιμονίους βασιλεῖ οὐκ ἀντιποιεῖσθαι τὰς τε νήσους ἀπάσας καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀρκεῖν σφίσιν αὐτονόμους εἶναι. « Καίτοι », ἔφη, « τοιαῦτα ἐθελόντων ἡμῶν, τίνος ἂν ἕνεκα πρὸς ἡμᾶς βασιλεὺς πολεμοίῃ ἢ χρήματα δαπανῇ ; καὶ γὰρ οὐδ' ἐπὶ βασιλέα στρατεύεσθαι δυνατὸν οὔτε Ἀθηναίοις, μὴ ἡγουμένων ἡμῶν, οὔθ' ἡμῖν, αὐτονόμων οὐσῶν τῶν πόλεων ».

§ 15 Τῷ μὲν δὴ Τιριβάζῳ ἀκούοντι ἰσχυρῶς ἤρεσκον οἱ τοῦ Ἀνταλκίδου λόγοι· τοῖς δὲ ἐναντίοις λόγοι ταῦτ' ἦν· οἳ γε γὰρ Ἀθηναῖοι ἐφοβοῦντο συνθέσθαι αὐτονόμους εἶναι τὰς νήσους, μὴ Λήμνου καὶ Ἰμβρου καὶ Σκύρου στερηθεῖεν, οἳ τε Θηβαῖοι, μὴ ἀναγκασθείησαν ἀφεῖναι τὰς Βοιωτίας πόλεις αὐτονόμους, οἳ τ' Ἀργεῖοι, οὗ ἐπεθύμουν, οὐκ ἐνόμιζον ἂν τὴν Κόρινθον δύνασθαι ὥς Ἀργὸς ἔχειν τοιούτων συνθηκῶν καὶ σπονδῶν γενομένων. Αὕτη μὲν ἡ εἰρήνη οὕτως ἐγένετο ἀτελής, καὶ ἀπῆλθον οἵκαδε ἕκαστος.

§ 16 Ὁ μὲντοι Τιρίβαζος τὸ μὲν ἄνευ βασιλέως μετὰ Λακεδαιμονίων γενέσθαι οὐκ ἀσφαλὲς αὐτῷ ἡγήετο εἶναι. Λάθρα γε μέντοι ἔδωκε χρήματα Ἀνταλκίδᾳ, ὅπως ἂν πληρωθέντος ναυτικοῦ ὑπὸ Λακεδαιμονίων οἳ τε Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν μᾶλλον τῆς εἰρήνης προσδέοιντο, καὶ τὸν Κόνωνα ὥς ἀδικοῦντά τε βασιλέα καὶ ἀληθῆ λεγόντων Λακεδαιμο-

νίων εἶρξε. Ταῦτα δὲ ποιήσας ἀνέβαινε πρὸς βασιλέα φράσων,
ὅ τε λέγοιεν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὅτι Κόνωνα συνειληφώς
εἶη ὡς ἀδικοῦντι καὶ ἐρωτήσων, τί χρὴ ποιεῖν περὶ τούτων
ἀπάντων.

Α. Η ΑΝΤΑΛΚΙΔΕΙΟΣ ΕΙΡΗΝΗ (387 π. Χ.)

22. Ἀποδοχή τῶν προτάσεων τῆς εἰρήνης παρὰ τῶν Ἀθηναίων
καὶ τῶν συμμάχων.

(1 , 25 - 36)

§ 25 - 26

Ὁ δὲ Ἀνταλκίδας κατέβη μὲν μετὰ Τιριβάζου διαπεπρα-
γμένος συμμαχεῖν βασιλέα, εἰ μὴ ἐθέλοιεν Ἀθηναῖοι καὶ οἱ
σύμμαχοι χρῆσθαι τῇ εἰρήνῃ, ἣ αὐτὸς ἔλεγεν· ὥς δ' ἤκουσε
Νικόλοχον σὺν ταῖς ναυσὶ πολιορκεῖσθαι ἐν Ἀβύδῳ ὑπὸ Ἴφι-
κράτους καὶ Διοτίμου, πεζῇ ὤχετο εἰς Ἀβυδὸν. Ἐκεῖθεν δὲ
λαβὼν τὸ ναυτικὸν ἀνήγετο, διασπείρας λόγον ὥς με-
ταπεμπομένων τῶν Καλχηδονίων· ὁρμισάμενος δὲ ἐν Περ-
κώτῃ ἡσυχίαν εἶχεν. Αἰσθόμενοι δὲ οἱ περὶ Δημαίνετον καὶ
Διονύσιον καὶ Λεόντιχον καὶ Φανίαν ἐδίωκον αὐτὸν τὴν ἐπὶ
Προκοννήσου. Ὁ δ', ἐπεὶ ἐκεῖνοι παρέπλευσαν, ὑποστρέψας
εἰς Ἀβυδὸν ἀφίκετο· ἠκηκόει γάρ, ὅτι προσπλέοι Πολύξενος
ἄγων τὰς ἀπὸ Συρακουσῶν καὶ Ἰταλίας ναῦς εἴκοσιν, ὅπως
ἀναλάβοι καὶ ταύτας.

§ 27

Ἐκ δὲ τούτου Θρασύβουλος ὁ Κολλυτεὺς ἔχων ναῦς ὀκτῶ
ἐπλεῖ ἀπὸ Θράκης, βουλόμενος ταῖς ἄλλαις ἀττικάς ναυσὶ
συμμεῖξαι. Ὁ δὲ Ἀνταλκίδας, ἐπεὶ αὐτῷ οἱ σκοποὶ ἐσήμηναν,
ὅτι προσπλέοιεν τριήρεις ὀκτῶ, ἐμβιβάσας τοὺς ναύτας εἰς
δώδεκα ναῦς τὰς ἄριστα πλεούσας καὶ προσπληρώσασθαι κε-
λεύσας, εἴ τις ἐνεδεῖτο, ἐκ τῶν καταλειπομένων, ἐνήδρευεν,
ὥς ἐδύνατο ἀφανέστατα. Ἐπεὶ δὲ παρέπλεον, ἐδίωκεν· οἱ δὲ
ιδόντες ἔφευγον. Τὰς μὲν οὖν βραδύτατα πλεούσας ταῖς ἄρι-
στα πλεούσαις ταχὺ κατειλήφει· παραγγείλας δὲ τοῖς πρωτό-

πλοιοι τῶν μεθ' αὐτοῦ μὴ ἐμβαλεῖν ταῖς ὑστάταις, ἐδίωκε τὰς προεχούσας· ἐπεὶ δὲ ταύτας ἔλαβεν, ἰδὼν .ες οἱ ὕστεροι ἀλίσκομένους σφῶν αὐτῶν τοὺς πρόπλους ὑπ' ἀθυμίας καὶ τῶν βραδυτέρων ἡλίσκοντο. "Ωστ' ἤλωσαν ἅπασαι.

Ἐπεὶ δ' ἤλθον αὐτῷ αἱ τε ἐκ Συρακουσῶν νῆες εἴκοσιν, § 28 ἤλθον δὲ καὶ αἱ ἀπὸ Ἰωνίας, ὅσας ἐγκρατῆς ἦν Τιρίβαζος, συνεπληρώθησαν δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀριοβαρζάνους, (καὶ γὰρ ἦν ξένος ἐκ παλαιοῦ τῷ Ἀριοβαρζάνει), ὁ δὲ Φαρνάβαζος ἥδη ἀνακεκλημένος ὥχετο ἄνω, ὅτε δὴ καὶ ἡγάγετο γυναῖκα τὴν βασιλέως θυγατέρα, ὁ Ἀνταλκίδας γενομέναις ταῖς πάσαις ναυσὶ πλείοσιν ἢ ὀγδοήκοντα ἐκράτει τῆς θαλάττης· ὥστε καὶ τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ναῦς Ἀθήναζε μὲν ἐκώλυε καταπλεῖν, εἰς δὲ τοὺς ἑαυτῶν συμμάχους κατῆγεν.

Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι, ὁρῶντες μὲν πολλὰς τὰς πολεμίας § 29 - 30 ναῦς, φοβούμενοι δέ, μὴ ὥς πρότερον καταπολεμηθεῖσαν, συμμάχου Λακεδαιμονίοις βασιλέως γεγεννημένου, πολιορκούμενοι δ' ἐκ τῆς Αἰγίνης ὑπὸ ληστῶν, διὰ ταῦτα μὲν ἰσχυρῶς ἐπεθύμουν τῆς εἰρήνης. Οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι, φρουροῦντες μόρα μὲν ἐν Λεχαίῳ, μόρα δ' ἐν Ὀρχομενῷ, φυλάττοντες δὲ τὰς πόλεις, αἷς μὲν ἐπίστευον, μὴ ἀπόλιντο, αἷς δὲ ἠπίστουν, μὴ ἀποσταῖεν, πράγματα δ' ἔχοντες καὶ παρέχοντες περὶ τὴν Κόρινθον, χαλεπῶς ἔφερον τῷ πολέμῳ. Οἷ γε μὴν Ἀργεῖοι, εἰδότες φρουράν τε πεφασμένην ἐφ' ἑαυτοὺς καὶ γινώσκοντες, ὅτι ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ οὐδὲν ἔτι σφᾶς ὠφελήσει, καὶ οὗτοι εἰς τὴν εἰρήνην πρόθυμοι ἦσαν. "Ωστ' ἐπεὶ παρήγγειλεν ὁ Τιρίβαζος παρεῖναι τοὺς βουλομένους ὑπακοῦσαι τῇ εἰρήνῃ, ἣν βασιλεὺς καταπέμποι, ταχέως πάντες παρεγένοντο. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἐπιδείξας ὁ Τιρίβαζος τὰ βασιλέως σημεῖα ἀνεγίγνωσκε τὰ γεγραμμένα· εἶχε δὲ ὧδε.

α' Ἀρταξέρξης βασιλεὺς νομίζει δίκαιον τὰς μὲν ἐν τῇ § 31 Ἀσίᾳ πόλεις ἑαυτοῦ εἶναι καὶ τῶν νήσων Κλαζομενᾶς καὶ

Κύπρον, τὰς δὲ ἄλλας Ἑλληνίδας πόλεις καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας αὐτονόμους ἀφεῖναι πλὴν Λήμνου καὶ Ἰμβρου καὶ Σκύρου· ταύτας δὲ ὥσπερ τὸ ἀρχαῖον εἶναι Ἀθηναίων. Ὅποιοι δὲ ταύτην τὴν εἰρήνην μὴ δέχονται, τούτοις ἐγὼ πολέμῳ μετὰ τῶν ταυτὰ βουλομένων καὶ πεζῇ καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ναυσὶ καὶ χρήμασιν ».

§ 32 Ἀκούσαντες οὖν ταῦτα οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων πρέσβεις ἀπήγγελλον ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἑκαστοὶ πόλεις. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ὤμνυσαν ἐμπεδώσειν ταῦτα, οἱ δὲ Θηβαῖοι ἠξίουσαν ὑπὲρ πάντων Βοιωτῶν ὀμνύναι. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος οὐκ ἔφη δέξασθαι τοὺς ὅρκους, ἐὰν μὴ ὀμνύωσιν, ὥσπερ τὰ βασιλέως γράμματα ἔλεγεν, αὐτονόμους εἶναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν. Οἱ δὲ τῶν Θηβαίων πρέσβεις ἔλεγον, ὅτι οὐκ ἀπεσταλμένα σφίσι ταῦτ' εἴη. « Ἴτε τοίνυν », ἔφη ὁ Ἀγησίλαος, « καὶ ἐρωτᾶτε· ἀπαγγέλλετε δ' αὐτοῖς καὶ ταῦτα, ὅτι, εἰ μὴ ποιήσουσι ταῦτα, ἔκσπονδοὶ ἔσονται ». Οἱ μὲν δὴ ὥχοντο.

§ 33 Ὁ δ' Ἀγησίλαος διὰ τὴν πρὸς Θηβαίους ἔχθραν οὐκ ἔμελλεν, ἀλλὰ πείσας τοὺς ἐφόρους εὐθύς ἐθύετο. Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο τὰ διαβατήρια, ἀφικόμενος εἰς τὴν Τεγέαν διέπεμπε μὲν τῶν ἱππέων κατὰ τοὺς περιοίκους ἐπισπεύσοντας, διέπεμπε δὲ καὶ ξεναγούς εἰς τὰς πόλεις. Πρὶν δὲ αὐτὸν ὁρμηθῆναι ἐκ Τεγέας, παρῆσαν οἱ Θηβαῖοι λέγοντες, ὅτι ἀφίᾳσι τὰς πόλεις αὐτονόμους. Καὶ οὕτω Λακεδαιμόνιοι μὲν οἴκαδε ἀπῆλθον, Θηβαῖοι δ' εἰς τὰς σπονδὰς εἰσελθεῖν ἠναγκάσθησαν αὐτονόμους ἀφέντες τῆς Βοιωτίας πόλεις.

§ 34 Οἱ δ' αὖ Κορίνθιοι οὐκ ἐξέπεμπον τὴν τῶν Ἀργείων φρουράν. Ἀλλ' ὁ Ἀγησίλαος καὶ τούτοις προεῖπε, τοῖς μὲν, εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν τοὺς Ἀργεῖους, τοῖς δέ, εἰ μὴ ἀπίοιεν ἐκ τῆς Κορίνθου, ὅτι πόλεμον ἐξοίσει πρὸς αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ φοβηθέντων ἀμφοτέρων ἐξῆλθον οἱ Ἀργεῖοι καὶ αὐτὴ ἐφ' αὐτῆς ἡ τῶν Κορινθίων πόλις ἐγένετο, οἱ μὲν σφαγεῖς καὶ οἱ μεταί-

τιοι τοῦ ἔργου αὐτοὶ γνόντες ἀπῆλθον ἐκ τῆς Κορίνθου· οἱ δ' ἄλλοι πολῖται ἐκόντες κατεδέχοντο τοὺς πρόσθεν φεύγοντας.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐπράχθη καὶ ὤμωμόκεσαν αἱ πόλεις ἐμμε- § 35
νεῖν ἐν τῇ εἰρήνῃ, ἣν κατέπεμψε βασιλεύς, ἐκ τούτου διελύθη
μὲν τὰ πεζά, διελύθη δὲ καὶ τὰ ναυτικὰ στρατεύματα. Λακε-
δαιμονίοις μὲν δὴ καὶ Ἀθηναίοις καὶ τοῖς συμμάχοις οὕτω
μετὰ τὸν ὕστερον πόλεμον τῆς καθαιρέσεως τῶν Ἀθήνησι
τειχῶν αὕτη πρώτη εἰρήνη ἐγένετο.

Ἐν δὲ τῷ πολέμῳ μᾶλλον ἀντιρρόπως τοῖς ἐναντίοις § 36
πράττοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι πολὺ ἐνδοξότεροι ἐγένοντο ἐκ
τῆς ἐπ' Ἀνταλκίδου εἰρήνης καλουμένης. Προστάται γὰρ
γενόμενοι τῆς ὑπὸ βασιλέως καταπεμφθείσης εἰρήνης καὶ τὴν
αὐτονομίαν ταῖς πόλεσι πράττοντες προσέλαβον μὲν σύμμα-
χον Κόρινθον, αὐτονόμους δὲ ἀπὸ τῶν Θηβαίων τὰς Βοιω-
τίας πόλεις ἐποίησαν, οὐπερ πάλαι ἐπεθύμουν, ἔπαυσαν δὲ
καὶ Ἀργεῖους Κόρινθον σφετεριζομένους, φρουρὰν φήναντες
ἐπ' αὐτούς, εἰ μὴ ἐξίειεν ἐκ Κορίνθου.

Β. Η ΠΑΛΗ ΜΕΤΑΞΥ ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΘΗΒΩΝ

**23. Ἐκστρατεία τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τῆς Ὀλύνθου.
Κατάληψις τῶν Θηβῶν. Παραβίασις τῆς Ἀνταλκιδείου
εἰρήνης (382 π. Χ.).**

(2, 24 - 32, 35 - 36, 4, 1)

Ἐκ δὲ τούτου ἐκπέμπουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι Εὐδαμίδαν 2 § 24
καὶ σὺν αὐτῷ νεοδαμώδεις τε καὶ τῶν περιοίκων καὶ τῶν Σκι-
ριτῶν ἄνδρας ὡς δισχιλίους. Ὁ μέντοι Εὐδαμίδας ἐξίων ἐδεή-
θη τῶν ἐφόρων μετιέναι Φοιβίδαν τὸν ἀδελφὸν ἀθροίσαντα
τοὺς ὑπολειπομένους τῶν ἑαυτῷ προστεταγμένων· αὐτὸς δὲ
ἐπεὶ ἀφίκετο εἰς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία, ταῖς μὲν δεομέναις τῶν

πόλεων φρουρούς ἔπεμπε, Ποτεΐδαιαν δὲ καὶ προσέλαβεν ἐκοῦσαν, σύμμαχον ἤδη ἐκείνων οὖσαν, καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενος ἐπολέμει, ὥσπερ εἰκός, τὸν ἐλάττω ἔχοντα δύναμιν.

§ 25 - 27

Ὁ δὲ Φοιβίδας ἐπεὶ ἠθροίσθησαν αὐτῷ οἱ ὑπολειφθέντες τοῦ Εὐδαμίδου, λαβὼν αὐτοὺς ἐπορεύετο. Ὡς δ' ἐγένετο ἐν Θήβαις, ἐστρατοπεδεύσαντο μὲν ἔξω τῆς πόλεως περὶ τὸ γυμνάσιον· στασιαζόντων δὲ τῶν Θηβαίων, πολεμαρχοῦντες μὲν ἐτύγχανον Ἰσμηνίας τε καὶ Λεοντιάδης, διάφοροι δὲ ὄντες ἀλλήλοις καὶ ἀρχηγὸς ἐκάτερος τῶν ἐταιρειῶν. Ὁ μὲν οὖν Ἰσμηνίας διὰ τὸ μῖσος τῶν Λακεδαιμονίων οὐδὲ ἐπλησίαζε τῷ Φοιβίδᾳ· ὁ μέντοι Λεοντιάδης ἄλλως τε ἐθεράπευεν αὐτὸν καὶ, ἐπεὶ εἰσφκειώθη, ἔλεγε τάδε : « Ἐξεστί σοι, ὦ Φοιβίδα, τῇδε τῇ ἡμέρᾳ μέγιστα ἀγαθὰ τῇ σεαυτοῦ πατρίδι ὑπουργῆσαι· ἐὰν γὰρ ἀκολουθήσης ἐμοὶ σὺν τοῖς ὀπλίταις, εἰσάξω σε ἐγὼ εἰς τὴν ἀκρόπολιν· τούτου δὲ γενομένου νόμιζε τὰς Θήβας παντάπασιν ὑπὸ Λακεδαιμονίοις καὶ ἡμῖν τοῖς ὑμετέροις φίλοις ἔσεσθαι. Κοίτοι νῦν μὲν, ὡς ὄρᾳς, ἀποκεκήρυκται μηδὲνα μετὰ σοῦ στρατεύειν Θηβαίων ἐπ' Ὀλυνθίου, ἐὰν δέ γε σὺ ταῦτα μεθ' ἡμῶν πράξης, εὐθύς σοι ἡμεῖς πολλοὺς μὲν ὀπλίτας, πολλοὺς δὲ ἱππέας συμπέμψομεν. Ὡστε πολλῇ δυνάμει βοηθήσεις τῷ ἀδελφῷ καί, ἐν ᾧ μέλλει ἐκείνος Ὀλυνθον καταστρέφεσθαι, σὺ κατεστραμμένος ἔσει Θήβας, πολὺ μείζω πόλιν Ὀλύνθου ».

§ 28 - 29

Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φοιβίδας ἀνεκουφίσθη· καὶ γὰρ ἦν τοῦ λαμπρόν τι ποιῆσαι πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦ ζῆν ἐραστῆς· οὐ μέντοι λογιστικὸς γε οὐδὲ πάνυ φρόνιμος ἐδόκει εἶναι. Ἐπεὶ δὲ ὠμολόγησε ταῦτα, προορμῆσαι μὲν αὐτὸν ἐκέλευσεν, ὥσπερ συνεσκευασμένος ἦν, εἰς τὸ ἀπιέναι· « ἡνίκα δ' ἂν ᾖ ἡ καιρός, πρὸς σέ ἥξω ἐγώ », ἔφη ὁ Λεοντιάδης, « καὶ αὐτὸς σοι ἡγήσομαι ». Ἐν ᾧ δὲ ἡ μὲν βουλὴ ἐκάθητο ἐν τῇ ἐν ἀγορᾷ στοᾷ διὰ τὸ τὰς γυναῖκας ἐν τῇ Καδμεΐᾳ θεσμοφοριάζειν, θέρους

δὲ ὄντος καὶ μεσημβρίας πλείστη ἦν ἐρημία ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐν τούτῳ προσελάσας ἐφ' ἵππου ὁ Λεοντιάδης ἀποστρέφει τε τὸν Φοιβίδαν καὶ ἡγεῖται εὐθύς εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καταστήσας δ' ἐκεῖ τὸν Φοιβίδαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ καὶ παραδούς τὴν βαλανάγραν αὐτῷ τῶν πυλῶν καὶ εἰπὼν μηδὲνα παριέναι εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ὄντινα μὴ αὐτὸς κελεύει, εὐθύς ἐπορεύετο πρὸς τὴν βουλὴν.

Ἐλθὼν δὲ εἶπε τάδε· «Ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες, Λακεδαιμό- § 30-31
νιοι κατέχουσι τὴν ἀκρόπολιν, μηδὲν ἀθυμεῖτε· οὐδενὶ γάρ φασι πολέμιοι ἥκειν, ὅστις μὴ πολέμου ἐρᾷ. Ἐγὼ δὲ τοῦ νόμου κελεύοντος ἐξεῖναι πολεμάρχῳ λαβεῖν, εἴ τις δοκεῖ ἄξια θανάτου ποιεῖν, λαμβάνω τουτονὶ Ἰσμηνίαν ὡς πολεμοποιούντα. Καὶ ὑμεῖς δέ, οἱ λοχαγοὶ τε καὶ οἱ μετὰ τούτων τεταγμένοι, ἀνίστασθε καὶ λαβόντες ἀπαγάγετε τοῦτον, ἔνθα εἴρηται ». Οἱ μὲν δὴ εἰδότες τὸ πρᾶγμα παρῆσαν τε καὶ ἐπέιθοντο καὶ συνελάμβανον· τῶν δὲ μὴ εἰδόντων ἐναντίων δὲ ὄντων τοῖς περὶ Λεοντιάδην, οἱ μὲν ἔφυγον εὐθύς ἔξω τῆς πόλεως δείσαντες, μὴ ἀποθάνοιεν· οἱ δὲ καὶ οἴκαδε πρῶτον ἀπεχώρησαν· ἐπεὶ δὲ εἰργμένον τὸν Ἰσμηνίαν ἦσθοντο ἐν τῇ Καδμείᾳ, τότε δὴ ἀπεχώρησαν εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ ταῦτά γινώσκοντες Ἀνδροκλείδα τε καὶ Ἰσμηνίᾳ μάλιστα τριακόσιοι.

Ὡς δὲ ταῦτ' ἐπέπρακτο, πολέμαρχον μὲν ἀντὶ Ἰσμηνίου § 32
ἄλλον εἵλοντο, ὁ δὲ Λεοντιάδης εὐθύς εἰς Λακεδαίμονα ἐπορεύετο. Ἡὔρε δ' ἐκεῖ τοὺς μὲν ἐφόρους καὶ τῆς πόλεως τὸ πλῆθος χαλεπῶς ἔχοντας τῷ Φοιβίδᾳ, ὅτι οὐ προσταχθέντα ὑπὸ τῆς πόλεως ταῦτα ἐπεπράχει· ὁ μὲντοι Ἀγησίλαος ἔλεγεν, ὅτι, εἰ μὲν βλαβερά τῇ Λακεδαίμονι πεπραχὼς εἴη, δίκαιον εἴη ζημιοῦσθαι· εἰ δὲ ἀγαθὰ, ἀρχαῖον εἶναι νόμιμον ἐξεῖναι τὰ τοιαῦτα αὐτοσχεδιάζειν· « αὐτὸ οὖν τοῦτ' », ἔφη, « προσήκει σκοπεῖν, πότερον ἀγαθὰ ἢ κακὰ ἐστὶ τὰ πεπραγμένα ».

Ἀκούουσι ταῦτα τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔδοξε τὴν τε ἀκρό- § 35-36

πολιν, ὥσπερ κατείληπτο, φυλάττειν καὶ Ἰσμηνίᾳ κρίσιν ποιῆσαι. Ἐκ δὲ τούτου πέμπουσι δικαστὰς Λακεδαιμονίων μὲν τρεῖς, ἀπὸ δὲ τῶν συμμαχιδῶν ἓνα ἀφ' ἑκάστης καὶ μικρᾶς καὶ μεγάλης πόλεως. Ἐπεὶ δὲ συνεκαθίζετο τὸ δικαστήριον, τότε δὴ κατηγορεῖτο τοῦ Ἰσμηνίου καὶ ὡς βαρβαρίζοι καὶ ὡς ξένος τῷ Πέρσῃ ἐπ' οὐδενὶ ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος γεγεννημένος εἶη καὶ ὡς τῶν παρὰ βασιλείῳ χρημάτων μετεिल्φῶς εἶη καὶ ὅτι τῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι ταραχῆς πάσης ἐκεῖνός τε καὶ Ἀνδροκλείδας αἰτιώτατοι εἶεν. Ὁ δὲ ἀπελογεῖτο μὲν πρὸς πάντα ταῦτα, οὐ μέντοι ἐπειθέ γε τὸ μὴ οὐ μεγαλοπράγμων τε καὶ κακοπράγμων εἶναι. Καὶ ἐκεῖνος μὲν κατεψηφίσθη καὶ ἀποθνήσκει. Οἱ δὲ περὶ Λεοντιάδην εἶχόν τε τὴν πόλιν καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔτι πλείω ὑπηρετοῦν ἢ προσετάρτετο αὐτοῖς.

4 § 1

Πολλὰ μὲν οὖν ἂν τις ἔχοι καὶ ἄλλα λέγειν καὶ Ἑλληνικὰ καὶ βαρβαρικά, ὡς θεοὶ οὔτε τῶν ἀσεβούντων οὔτε τῶν ἀνόσια ποιούντων ἀμελοῦσι· νῦν γε μὴν λέξω τὰ προκείμενα. Λακεδαιμονιοὶ τε γὰρ οἱ ὁμόσαντες αὐτονόμους ἔασειν τὰς πόλεις, τὴν ἐν Θήβαις ἀκρόπολιν κατασχόντες, ὑπ' αὐτῶν μόνων τῶν ἀδικηθέντων ἐκολάσθησαν, πρότερον ὑπ' οὐδενὸς τῶν πώποτε ἀνθρώπων κρατηθέντες, τοὺς τε τῶν πολιτῶν εἰσαγαγόντας εἰς τὴν ἀκρόπολιν αὐτοὺς καὶ βουλευθέντας Λακεδαιμονίοις δουλεύειν τὴν πόλιν, ὥστε αὐτοὶ τυραννεῖν, τὴν τούτων ἀρχὴν ἐπτὰ μόνον τῶν φυγόντων ἤρκεσαν καταλῦσαι.

24. Ἡ ἐν Λεύκτροις μάχη (371 π. Χ.)

(4, 1 - 16)

Ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τὰς τε φρουράς ἐκ τῶν § 1 - 2
 πόλεων ἀπήγαγον καὶ Ἰφικράτη καὶ τὰς ναῦς μετεπέμποντο καί,
 ὅσα ὕστερον ἔλαβε μετὰ τοὺς ὅρκους τοὺς ἐν Λακεδαιμόνι γε-
 νομένους, πάντα ἡνάγκασαν ἀποδοῦναι, Λακεδαιμόνιοι μὲν-
 τοι ἐκ μὲν τῶν ἄλλων πόλεων τοὺς τε ἄρμους καὶ τοὺς
 φρουροὺς ἀπήγαγον, Κλεόμβροτον δὲ ἔχοντα τὸ ἐν Φωκεῦσι
 στράτευμα καὶ ἐπερωτῶντα τὰ οἴκοι τέλη, τί χρὴ ποιεῖν, ἐκέ-
 λευσαν μὴ διαλύειν τὸ στράτευμα, ἀλλ' εὐθὺς ἄγειν ἐπὶ τοὺς
 Θηβαίους, εἰ μὴ αὐτονόμους ἀφίοιεν τὰς πόλεις.

Ὁ δὲ Κλεόμβροτος, ἐπεὶ ἤσθετο τοὺς Θηβαίους οὐχ ὅπως § 3
 τὰς πόλεις ἀφιέντας, ἀλλ' οὐδὲ τὸ στράτευμα διαλύοντας,
 οὕτως δὴ ἄγει τὴν στρατιὰν εἰς τὴν Βοιωτίαν. Καὶ ἥ μὲν οἱ
 Θηβαῖοι ἐμβαλεῖν αὐτὸν ἐκ τῶν Φωκέων προσεδόκων καὶ ἐπὶ
 στενῷ τινι ἐφύλαττον, οὐκ ἐμβάλλει· διὰ Θισβῶν δὲ ὀρεινὴν
 καὶ ἀπροσδόκητον πορευθεὶς ἀφικνεῖται εἰς Κρεῦσιν καὶ τὸ
 τεῖχος αἶρεῖ καὶ τριήρεις τῶν Θηβαίων δώδεκα λαμβάνει.
 Ταῦτα δὲ ποιήσας καὶ ἀναβάς ἀπὸ τῆς θαλάττης ἐστρατοπε-
 δεύσατο ἐν Λεύκτροις τῆς Θεσπικῆς.

Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ τῷ ἀπαντικρὺ λό- § 4 - 5
 φῳ οὐ πολὺ διαλείποντες. οὐδένας ἔχοντες συμμάχους ἀλλ' ἥ
 τοὺς Βοιωτοὺς. Ἐνθα δὴ τῷ Κλεομβρότῳ οἱ μὲν φίλοι προσ-
 ιόντες ἔλεγον· «ὦ Κλεόμβροτε, εἰ ἀφήσεις τοὺς Θηβαίους
 ἄνευ μάχης, κινδυνεύσεις ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν.
 Ἀναμνησθήσονται γάρ σου καὶ ὅτι εἰς Κυνὸς κεφαλὰς ἀφικό-
 μενος οὐδὲν τῆς χώρας τῶν Θηβαίων ἐδήσας καὶ ὅτε ὕστερον

στρατεύων ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς, Ἀγησιλάου ἀεὶ ἐμβάλ-
λοντος διὰ τοῦ Κιθαιρώνος. Εἴπερ οὖν ἡ σαυτοῦ κήδει ἢ τῆς πα-
τρίδος ἐπιθυμεῖς, ἀκτέον ἐπὶ τοὺς ἀνδρας». Οἱ μὲν φίλοι τοιαῦτα
ἔλεγον· οἱ δ' ἐναντίοι «Νῦν δὴ», ἔφασαν, «δηλώσει ὁ ἀνὴρ, εἰ τῷ
ὄντι κήδεται τῶν Θηβαίων, ὥσπερ λέγεται». Ὁ μὲν δὲ Κλέομ-
βροτος ταῦτα ἀκούων παρωξύνετο πρὸς τὸ μάχην συνάπτειν.

§ 6 - 7

Τῶν δ' αὖ Θηβαίων οἱ προεστῶτες ἐλογίζοντο, ὥς, εἰ
μὴ μαχοῖντο, ἀποστήσονται μὲν αἱ περιοικίδες αὐτὸν πόλεις,
αὐτοὶ δὲ πολιορκήσονται· εἰ δὲ μὴ ἔξοι ὁ δῆμος ὁ Θηβαίων τὰ-
πιτήδεια, ὅτι κινδυνεύσει καὶ ἡ πόλις αὐτοῖς ἐναντία γενέσθαι.
Ἄτε δὲ καὶ πεφευγότες πρόσθεν πολλοὶ αὐτῶν, ἐλογίζοντο
κρεῖττον εἶναι μαχομένους ἀποθνήσκειν ἢ πάλιν φεύγειν. Πρὸς
δὲ τούτοις παρεθάρρυνε μὲν τι αὐτοὺς καὶ ὁ χρησμὸς ὁ λεγό-
μενος, ὥς δέοι ἐνταῦθα Λακεδαιμονίους ἡττηθῆναι. Ἀπηγγέλ-
λετο δὲ καὶ ἐκ τῆς πόλεως αὐτοῖς, ὥς οἱ τε νεῷ πάντες αὐτό-
ματοι ἀνεψύγοντο, αἳ τε ἱέρειαι λέγοιεν, ὥς νίκην οἱ θεοὶ φαί-
νοιεν. Ἐκ δὲ τοῦ Ἡρακλείου καὶ τὰ ὅπλα ἔφασαν ἀφανῆ εἶναι,
ὥς τοῦ Ἡρακλέους εἰς τὴν μάχην ἐξωρμημένου. Τινὲς μὲν δὲ
λέγουσιν, ὥς ταῦτα πάντα τεχνάσματα ἦν τῶν προεστηκότων.

§ 8 - 9

Εἰς δ' οὖν τὴν μάχην τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις πάντα
τάναντία ἐγίνετο, τοῖς δὲ πάντα καὶ ὑπὸ τῆς τύχης κατωρ-
θοῦτο. Ἦν μὲν γὰρ μετ' ἄριστον τῷ Κλεομβρότῳ ἡ τελευ-
ταία βουλὴ περὶ τῆς μάχης· ἐν δὲ τῇ μεσημβρίᾳ ὑποπινόντων
καὶ τὸν οἶνον παροξύναι τι αὐτοὺς ἔλεγον. Ἐπεὶ δὲ ὠπλί-
ζοντο ἐκάτεροι καὶ πρόδηλον ἦν, ὅτι μάχῃ ἔσοιτο, πρῶτον
μὲν ἀπιέναι ὠρμημένων ἐκ τοῦ Βοιωτίου στρατεύματος τῶν
τὴν ἀγορὰν παρεσκευασμένων καὶ σκευοφόρων τινῶν καὶ τῶν
οὐ βουλομένων μάχεσθαι, περιμόντες κύκλῳ οἱ τε μετὰ τοῦ
Ἰέρωνος μισθοφόροι καὶ οἱ τῶν Φωκέων πελτασταὶ καὶ τῶν
ἱππέων Ἡρακλεῶται καὶ Φλειάσιοι ἐπιθέμενοι τοῖς ἀπιοῦσιν
ἐπέστρεψάν τε αὐτοὺς καὶ κατεδίωξαν πρὸς τὸ στρατόπεδον τὸ

τῶν Βοιωτῶν· ὥστε πολὺ μὲν ἐποίησαν μεῖζόν τε καὶ ἄθροώτερον ἢ πρόσθεν τὸ τῶν Βοιωτῶν στράτευμα. Ἔπειτα δέ, ἅτε καὶ πεδίου ὄντος τοῦ μεταξὺ, προὔτάξαντο μὲν τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἱππέας, ἀντετάξαντο δ' αὐτοῖς καὶ οἱ Θηβαῖοι τοὺς ἑαυτῶν.

Ἦν δὲ τὸ μὲν τῶν Θηβαίων ἱππικὸν μεμελετηκὸς διὰ τε § 10 - 11
τὸν πρὸς Ὀρχομενίους πόλεμον καὶ διὰ τὸν πρὸς Θεσπιάς, τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πονηρότατον ἦν τὸ ἱππικὸν· ἔτρεφον μὲν γὰρ τοὺς ἵππους οἱ πλουσιώτατοι· ἐπεὶ δὲ φρουρὰ φανθείη, τότε ἦκεν ὁ συντεταγμένος· λαβὼν δ' ἂν τὸν ἵππον καὶ ὅπλα, ὅποια δοθείη αὐτῷ, ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἂν ἐστρατεύετο· τῶν δ' αὖ στρατιωτῶν οἱ τοῖς σώμασιν ἀδυνατώτατοι καὶ ἥκιστα φιλότιμοι ἐπὶ τῶν ἵππων ἦσαν· τοιοῦτον μὲν οὖν τὸ ἱππικὸν ἐκατέρων ἦν.

Τῆς δὲ φάλαγγος τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους ἔφασαν εἰς § 12
τρεῖς τὴν ἐνωμοτίαν ἄγειν· τοῦτο δὲ συμβαίνειν αὐτοῖς οὐ πλέον ἢ εἰς δώδεκα τὸ βάθος. Οἱ δὲ Θηβαῖοι οὐκ ἔλαττον ἢ ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων συνεστραμμένοι ἦσαν, λογιζόμενοι, ὥς, εἰ νικήσειαν τὸ περὶ τὸν βασιλέα, τὸ ἄλλο πᾶν εὐχείρωτον ἔσοιτο.

Ἐπεὶ δὲ ἤρξατο ἄγειν ὁ Κλεόμβροτος πρὸς τοὺς πολεμί- § 13
ους, πρῶτον μὲν, πρὶν καὶ αἰσθέσθαι τὸ μετ' αὐτοῦ στράτευμα, ὅτι ἡγοῖτο, καὶ δὴ καὶ οἱ ἱππεῖς συνεβεβλήκεσαν καὶ ταχὺ ἤττηντο οἱ τῶν Λακεδαιμονίων· φεύγοντες δὲ ἐνεπεπτώκεσαν τοῖς ἑαυτῶν ὀπλίταις, ἔτι δὲ ἐνέβαλλον οἱ τῶν Θηβαίων λόχοι· ὅμως δὲ ὥς οἱ μὲν περὶ τὸν Κλεόμβροτον τὸ πρῶτον ἐκράτουν τῇ μάχῃ, σαφεῖς τούτῳ τεκμηρίῳ γνῶναι τις ἂν· οὐ γὰρ ἂν ἐδύναντο αὐτὸν ἀνελέσθαι καὶ ζῶντα ἀπενεγεγεῖν, εἰ μὴ οἱ πρὸ αὐτοῦ μαχόμενοι ἐπεκράτουν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ.

Ἐπεὶ μέντοι ἀπέθανε Δείνων τε πολέμαρχος καὶ Σφοδρίας § 14
τῶν περὶ δαμοσίαν καὶ Κλεώνυμος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ οἱ μὲν ἵπποι καὶ οἱ συμφορεῖς τοῦ πολέμαρχου καλούμενοι οἷ τε ἄλ-

λοι ὑπὸ τοῦ ὅχλου ὠθούμενοι ἀνεχώρουν, οἱ δὲ τοῦ εὐωνύμου ὄντες τῶν Λακεδαιμονίων, ὡς ἐώρων τὸ δεξιὸν ὠθούμενον, ἐνέκλιναν· ὅμως δὲ πολλῶν τεθνεώτων καὶ ἡττημένοι, ἐπεὶ διέβησαν τὴν τάφρον, ἥ πρὸ τοῦ στρατοπέδου ἔτυχεν οὕσα αὐτοῖς, ἔθεντο τὰ ὅπλα κατὰ χώραν, ἔνθεν ὠρμηγντο. Ἦν μέντοι οὐ πᾶν ἐν ἐπιπέδῳ, ἀλλὰ πρὸς ὀρθίῳ μᾶλλον τι τὸ στρατόπεδον. Ἐκ δὲ τούτου ἦσαν μὲν τινες τῶν Λακεδαιμονίων οἱ ἀφόρητον τὴν συμφορὰν ἡγούμενοι τό τε τρόπαιον ἔφασαν χρῆναι κωλύειν ἰστάναι τοὺς πολεμίους, τοὺς τε νεκροὺς μὴ ὑποσπόνδους, ἀλλὰ διὰ μάχης πειρᾶσθαι ἀναιρεῖσθαι.

§ 15 Οἱ δὲ πολέμαρχοι, ὀρῶντες μὲν τῶν συμπάντων Λακεδαιμονίων τεθνεώτας ἐγγὺς χιλίους, ὀρῶντες δ' αὐτῶν Σπαρτιατῶν, ὄντων τῶν ἐκεῖ ὡς ἑπτακοσίων, τεθνηκότας περὶ τετρακοσίους, αἰσθανόμενοι δὲ τοὺς συμμάχους πάντας μὲν ἀθύμως ἔχοντας πρὸς τὸ μάχεσθαι, τινὰς δ' αὐτῶν οὐδὲ ἀχθόμενους τῷ γεγενημένῳ, συλλέξαντες τοὺς ἐπικαιροτάτους ἐβουλευόντο, τί χρὴ ποιεῖν· ἐπεὶ δὲ πᾶσιν ἐδόκει ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀναιρεῖσθαι, οὕτω δὴ ἔπεμψαν κήρυκα περὶ σπονδῶν. Οἱ μέντοι Θηβαῖοι μετὰ ταῦτα καὶ τρόπαιον ἐστήσαντο καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδωσαν.

§ 16 Γενομένων δὲ τούτων, ὁ μὲν εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἀγγελῶν τὸ πάθος ἀφικνεῖται γυμνοπαιδῶν τε οὔσης τῆς τελευταίας καὶ τοῦ ἀνδρικοῦ χοροῦ ἔνδον ὄντος· οἱ δὲ ἔφοροι, ἐπεὶ ἤκουσαν τὸ πάθος, ἐλυποῦντο μὲν, ὥσπερ, οἶμαι, ἀνάγκη· τὸν μὲντοι χορὸν οὐκ ἐξήγαγον, ἀλλὰ διαγωνίσασθαι εἶων. Καὶ τὰ μὲν ὀνόματα πρὸς τοὺς οἰκείους ἐκάστου τῶν τεθνεώτων ἀπέδωσαν· προεῖπον δὲ ταῖς γυναῖξιν μὴ ποιεῖν κραυγὴν, ἀλλὰ σιγῇ τὸ πάθος φέρειν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἦν ὄρᾶν, ὧν μὲν ἐτέθνασαν οἱ προσήκοντες, λιπαροὺς καὶ φαιδρούς ἐν τῷ φανερῷ ἀναστρεφομένους, ὧν δὲ ζῶντες ἡγγελμένοι ἦσαν, ὀλίγους ἂν εἶδες, τούτους δὲ σκυθρωποὺς καὶ ταπεινοὺς περιμύοντας.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

25. Συνασπισμὸς πελοποννησιακῶν πόλεων καὶ τῶν
Ἀθηνῶν ἐναντίον τῶν Θηβαίων. Ἡ τελευταία εἰσβολή
τοῦ Ἐπαμεινώνδου εἰς τὴν Πελοπόννησον.
Ἡ ἐν Μαντινείᾳ μάχη (362 π. Χ.).

(5, 1 - 27)

Ὡς δὲ ταῦτα ἀπηγγέλθη πρὸς τε τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκά- § 1 - 3
δων καὶ κατὰ πόλεις, ἐκ τούτου ἀνελογίζοντο Μαντινεῖς τε
καὶ τῶν ἄλλων Ἀρκάδων οἱ κηδόμενοι τῆς Πελοποννήσου,
ὡσαύτως δὲ καὶ Ἡλεῖοι καὶ Ἀχαιοί, ὅτι οἱ Θηβαῖοι δῆλοι
εἶεν βουλόμενοι ὡς ἀσθενεστάτην τὴν Πελοπόννησον εἶναι,
ὡς ῥᾶστα αὐτὴν καταδουλώσαιντο· τί γὰρ δὴ πολεμεῖν ἡμᾶς
βούλονται ἢ ἵνα ἡμεῖς μὲν ἀλλήλους κακῶς ποιῶμεν, ἐκείνων
δ' ἀμφοτέροι δεώμεθα ; ἢ τί, λεγόντων ἡμῶν, ὅτι οὐ δεόμεθα
αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι, παρασκευάζονται ὡς ἐξιόντες ; οὐ δῆ-
λον, ὡς ἐπὶ τῷ κακόν τι ἐργάζεσθαι ἡμᾶς στρατεύειν παρα-
σκευάζονται ; ἔπεμπον δὲ καὶ ἀθήναζε βοηθεῖν κελεύοντες·
ἐπορεύθησαν δὲ καὶ εἰς Λακεδαιμόνα πρέσβεις ἀπὸ τῶν ἐπα-
ρίτων, παρακαλοῦντες Λακεδαιμονίους, εἰ βούλονται, κοινῇ
διακωλύειν, ἂν τινες ἴωσι καταδουλωσόμενοι τὴν Πελοπόν-
νησον. Περὶ μέντοι ἡγεμονίας αὐτόθεν διεπράττοντο, ὅπως
ἐν τῇ ἑαυτῶν ἕκαστοι ἡγήσονται.

Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, Ἐπαμεινώνδας ἐξῆει Βοιω- § 4 - 5
τοὺς ἔχων πάντας καὶ Εὐβοέας καὶ Θετταλῶν πολλοὺς παρά
τε Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν ἐναντίων αὐτῷ. Φωκεῖς μέντοι οὐκ
ἠκολούθουν, λέγοντες, ὅτι συνθήκαι σφίσιν αὐτοῖς εἶεν, εἴ τις

ἐπὶ Θήβας ἴοι, βοηθεῖν· ἐπ' ἄλλους δὲ στρατεύειν οὐκ εἶναι ἐν ταῖς συνθήκαις. Ὁ μέντοι Ἐπαμεινώνδας ἐλογίζετο καὶ ἐν Πελοποννήσῳ σφίσιν ὑπάρχειν Ἀργεῖους τε καὶ Μεσσηνίους καὶ Ἀρκάδων τοὺς τὰ σφέτερα φρονοῦντας. Ἦσαν δ' οὗτοι Τεγεᾶται καὶ Μεγαλοπολίται καὶ Ἀσεᾶται καὶ Παλλαντιεῖς καὶ εἴ τινες δὴ πόλεις διὰ τὸ μικραὶ τε εἶναι καὶ ἐν μέσαις ταύταις οἰκεῖν ἡναγκάζοντο· Ἐξῆλθε μὲν δὴ ὁ Ἐπαμεινώνδας διὰ ταχέων.

§ 6 Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἐν Νεμέᾳ, ἐνταῦθα διέτριβεν ἐλπίζων τοὺς Ἀθηναίους παριόντας λήψεσθαι καὶ λογιζόμενος μέγα ἂν τοῦτο γενέσθαι τοῖς μὲν σφετέροις συμμάχοις εἰς τὸ ἐπιρρῶσαι αὐτούς, τοῖς δὲ ἐναντίοις εἰς τὸ εἰς ἄθυμίαν ἐμπεσεῖν, ὥς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, πᾶν ἀγαθὸν εἶναι Θηβαίοις ὅτι ἐλαττοῦντο Ἀθηναῖοι. Ἐν δὲ τῇ διατριβῇ αὐτοῦ ταύτῃ συνῆσαν πάντες οἱ ὁμοφρονοῦντες εἰς τὴν Μαντίνειαν.

§ 7 Ἐπεὶ μέντοι ὁ Ἐπαμεινώνδας ἤκουσε τοὺς Ἀθηναίους τὸ μὲν κατὰ γῆν πορεύεσθαι ἀπεγνωκέαι, κατὰ θάλατταν δὲ παρασκευάζεσθαι ὥς διὰ Λακεδαίμονος βοηθήσοντας τοῖς Ἀρκάσιν, οὕτω δὴ ἀφορμήσας ἐκ τῆς Νεμέας ἀφικνεῖται εἰς τὴν Τεγέαν.

§ 8 Εὐτυχῇ μὲν οὖν οὐκ ἂν ἔγωγε φῆσαιμι τὴν στρατηγίαν αὐτῷ γενέσθαι· ὅσα μέντοι προνοίας ἔργα καὶ τόλμης ἐστίν, οὐδέν μοι δοκεῖ ὁ ἀνὴρ ἐλλιπεῖν. Πρῶτον μὲν γὰρ ἔγωγε ἐπαινώ αὐτοῦ, ὅτι τὸ στρατόπεδον ἐν τῷ τείχει τῶν Τεγεατῶν ἐποίησατο, ἐνθ' ἐν ἀσφαλεστέρῳ τε ἦν ἢ εἰ ἔξω ἐστρατοπεδεύετο καὶ τοῖς πολεμίοις ἐν ἀδηλοτέρῳ, ὅ,τι πράττειτο. Καὶ παρασκευάζεσθαι δέ, εἴ του ἐδεῖτο, ἐν τῇ πόλει ὄντι εὐπορώτερον ἦν. Τῶν δ' ἐτέρων ἔξω στρατοπεδευομένων ἐξῆν ὁρᾶν, εἴτε τι ὀρθῶς ἐπράττετο εἴτε τι ἡμάρτανον. Καὶ μὴν οἰόμενος κρείττων τῶν ἀντιπάλων εἶναι, ὁπότε ὀρώη χωρίοις πλεονεκτοῦντας αὐτούς, οὐκ ἐξήγετο ἐπιτίθεσθαι.

'Ορῶν δὲ οὔτε πόλιν αὐτῷ προσχωροῦσαν οὐδεμίαν τὸν § 9 - 10
 τε χρόνον προβαίνοντα, ἐνόμισε πρακτέον τι εἶναι· εἰ δὲ μή,
 ἀντὶ τῆς πρόσθεν εὐκλείας πολλὴν ἀδοξίαν προσεδέχετο. 'Επεὶ
 οὖν κατεμάνθανε περὶ μὲν τὴν Μαντίνειαν τοὺς ἀντιπάλους
 πεφυλαγμένους, μεταπεμπομένους δὲ 'Αγησίλαόν τε καὶ πάν-
 τας τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ ἦσθετο ἐξεστρατευμένον τὸν
 'Αγησίλαον καὶ ὄντα ἤδη ἐν τῇ Πελλήνῃ, δειπνοποιησάμενος
 καὶ παραγγείλας ἤγειτο τῷ στρατεύματι εὐθὺς ἐπὶ Σπάρτην.
 Καὶ εἰ μὴ Κρῆς θεῖα τινὶ μοίρᾳ προσελθὼν ἐξήγγειλε τῷ 'Αγη-
 σιλᾷ προσὶν τὸ στρατεῦμα, ἔλαβεν ἂν τὴν πόλιν ὥσπερ
 νεοττιὰν παντάπασιν ἔρημον τῶν ἀμυνομένων. 'Επεὶ μέντοι
 προπυθόμενος ταῦτα ὁ 'Αγησίλαος ἔφθη εἰς τὴν πόλιν ἀπελ-
 θὼν, διαταξάμενοι οἱ Σπαρτιᾶται ἐφύλαττον, καὶ μάλα ὀλίγοι
 ὄντες· οἳ τε γὰρ ἱππεῖς αὐτοῖς πάντες ἐν 'Αρκαδίᾳ ἀπῆσαν
 καὶ τὸ ξενικὸν καὶ τῶν λόχων δώδεκα ὄντων οἱ τρεῖς.

'Επεὶ δὲ ἐγένετο 'Επαμεινώνδας ἐν τῇ πόλει τῶν Σπαρ- § 11 - 13
 τιατῶν, ὅπου μὲν ἐμελλον ἐν τε ἰσοπέδῳ μαχεῖσθαι καὶ ἀπὸ
 τῶν οἰκιῶν βληθήσεσθαι, οὐκ εἰσῆει ταύτῃ, οὐδ' ὅπου γε μη-
 δὲν πλέον μαχεῖσθαι τῶν ὀλίγων πολλοὶ ὄντες· ἐνθα δὲ πλεу-
 νεκτεῖν ἂν ἐνόμιζε, τοῦτο λαβὼν τὸ χωρίον κατέβαινε καὶ οὐκ
 ἀνέβαινε εἰς τὴν πόλιν. Τό γε μὴν ἐντεῦθεν γενόμενον ἔξεστι
 μὲν τὸ θεῖον αἰτιᾶσθαι, ἔξεστι δὲ λέγειν, ὡς τοῖς ἀπονενοημέ-
 νοις οὐδεὶς ἂν ὑποσταίῃ. 'Επεὶ γὰρ ἤγειτο 'Αρχίδαμος οὐδὲ
 ἑκατὸν ἔχων ἄνδρας καὶ διαβάς, ὅπερ ἐδόκει τι ἔχειν κώλυ-
 μα, ἐπορεύετο πρὸς ὄρθιον ἐπὶ τοὺς ἀντιπάλους, ἐνταῦθα δὲ οἱ
 πῦρ πνέοντες, οἱ νενικηκότες τοὺς Λακεδαιομονίους, οἱ τῷ
 παντὶ πλείονες, καὶ προσέτι ὑπερδέξια χωρία ἔχοντες οὐκ
 ἐδέξαντο τοὺς περὶ τὸν 'Αρχίδαμον, ἀλλ' ἐγκλίνουσι· καὶ οἱ
 μὲν πρῶτοι τῶν 'Επαμεινώνδου ἀποθνήσκουσιν. 'Επεὶ μέντοι
 ἀγαλλόμενοι τῇ νίκῃ ἐδίωξαν οἱ ἐνδοθεν πορρωτέρω τοῦ και-
 ροῦ, οὗτοι αὖ ἀποθνήσκουσιν· περιεγέγραπτο γὰρ, ὡς ἔοικεν,

ὑπὸ τοῦ θεοῦ, μέχρι ὅσου νίκη ἐδέδοτο αὐτοῖς. Καὶ ὁ μὲν δὴ Ἀρχίδαμος τρόπαιόν τε ἵστατο, ἐνθα ἐπεκράτησε, καὶ τοὺς ἐνταῦθα πεσόντας τῶν πολεμίων ὑποσπόνδους ἀπεδίδου.

§ 14 Ὁ δ' Ἐπαμεινώνδας λογιζόμενος, ὅτι βοθηθήσοιεν οἱ Ἀρκάδες εἰς τὴν Λακεδαίμονα, ἐκείνοις μὲν οὐκ ἐβούλετο καὶ πᾶσι Λακεδαιμονίοις ὁμοῦ γενομένοις μάχεσθαι, ἄλλως τε καὶ εὐτυχηκόσι, τῶν δὲ ἀποτετυχηκότων· πάλιν δὲ πορευθεῖς, ὡς ἐδύνατο τάχιστα, εἰς τὴν Τεγέαν τοὺς μὲν ὀπλίτας ἀνέπαυσε, τοὺς δ' ἱππέας ἐπεμψεν εἰς τὴν Μαντίνειαν, δεηθεὶς αὐτῶν προσκαρτερῆσαι καὶ διδάσκων ὡς πάντα μὲν εἰκὸς ἔξω εἶναι τὰ τῶν Μαντινέων βοσκήματα, πάντας δὲ τοὺς ἀνθρώπους, ἄλλως τε καὶ σίτου συγκομιδῆς οὔσης. Καὶ οἱ μὲν ὥχοντο.

§ 15 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἱππεῖς ὀρμηθέντες ἐξ Ἑλευσίνος ἐδειπνοποιήσαντο μὲν ἐν Ἰσθμῷ, διελθόντες δὲ τὰς Κλεωνάς ἐτύγχανον προσιόντες εἰς τὴν Μαντίνειαν καὶ καταστρατοπεδευσάμενοι ἐντὸς τείχους ἐν ταῖς οἰκίαις. Ἐπεὶ δὲ δῆλοι ἦσαν προσελάννοντες οἱ πολέμιοι, ἐδέοντο οἱ Μαντινεῖς τῶν Ἀθηναίων ἱππέων βοηθῆσαι, εἴ τι δύναιτο· ἔξω γὰρ εἶναι καὶ τὰ βοσκήματα πάντα καὶ τοὺς ἐργάτας, πολλοὺς δὲ καὶ παῖδας καὶ γεραιτέρους τῶν ἐλευθέρων. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἐκβοηθοῦσιν, ἔτι ὄντες ἀνάριστοι καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ἵπποι.

§ 16 - 17 Ἐνταῦθα δὴ τούτων αὖ τὴν ἀρετὴν τίς οὐκ ἂν ἀγασθεῖη; οἱ καὶ πολὺ πλεόνοντας ὀρῶντες τοὺς πολεμίους καὶ ἐν Κορινθῷ δυστυχήματος γεγενημένου τοῖς ἱππεῦσιν, οὐδὲν τούτων ὑπελογίσαντο, οὐδ' ὅτι καὶ Θηβαίοις καὶ Θετταλοῖς τοῖς κρατίστοις ἱππεῦσιν εἶναι δοκοῦσιν ἔμελλον μάχεσθαι, ἀλλ' αἰσχυρόμενοι εἰ παρόντες μηδὲν ὠφελήσειαν τοὺς συμμάχους, ὡς εἶδον τάχιστα τοὺς πολεμίους, συνέρραξαν, ἐρῶντες ἀνασώσασθαι τὴν πατρίαν δόξαν. Καὶ μαχόμενοι αἵτιοι μὲν ἐγένοντο τὰ ἔξω πάντα σωθῆναι τοῖς Μαντινεῦσιν, αὐτῶν δὲ

ἀπέθανον ἄνδρες ἀγαθοί, καὶ ἀπέκτειναν δὲ δῆλον ὅτι τοιούτους· οὐδὲν γὰρ οὕτω βραχὺ ὄπλον ἑκάτεροι εἶχον, ὃ οὐκ ἐξικνοῦντο ἀλλήλων. Καὶ τοὺς μὲν φίλους νεκροὺς οὐκ ἀφείντο, τῶν δὲ πολεμίων ἐνίους ὑποσπόνδους ἀπέδωσαν.

Ὁ δ' αὖ Ἐπαμεινώνδας ἐνθυμούμενος ὅτι ὀλίγων μὲν § 18
ἡμερῶν ἀνάγκη ἔσοιτο ἀπιέναι διὰ τὸ ἐξήκειν τῇ στρατείᾳ τὸν χρόνον, εἰ δὲ καταλείψοι ἐρήμους, οἷς ἤλθε σύμμαχος, ἐκεῖνοι πολιορκήσονται ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων, αὐτὸς δὲ λευμασμένος τῇ ἑαυτοῦ δόξῃ παντάπασιν ἔσοιτο, ἡττημένος μὲν ἐν Λακεδαιμόνι σὺν πολλῷ ὀπλιτικῷ ὑπ' ὀλίγων, ἡττημένος δὲ ἐν Μαντινείᾳ ἵππομαχίᾳ, αἴτιος δὲ γεγεννημένος διὰ τὴν εἰς Πελοπόννησον στρατείαν τοῦ συνεστάναι Λακεδαιμονίου καὶ Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιοὺς καὶ Ἡλείους καὶ Ἀθηναίους, ἡγήσατο οὐ δυνατὸν εἶναι ἀμαχεῖ παρελθεῖν, λογιζόμενος ὅτι, εἰ μὲν νικῶν, πάντα ταῦτα ἀναλύσαιτο· εἰ δὲ ἀποθάνοι, καλὴν τὴν τελευτὴν ἐνόμισεν ἔσεσθαι πειρωμένῳ τῇ πατρίδι ἀρχὴν Πελοποννήσου καταλιπεῖν.

Τὸ μὲν οὖν αὐτὸν τοιαῦτα διανοεῖσθαι οὐ πάνυ μοι δο- § 19 - 20
κεῖ θαυμαστὸν εἶναι· φιλοτίμων γὰρ ἀνδρῶν τὰ τοιαῦτα διανοήματα· τὸ μέντοι τὸ στράτευμα παρεσκευακέναι ὥς πόνον τε μηδὲνα ἀποκάνειν μήτε νυκτὸς μήτε ἡμέρας, κινδύνου τε μηδενὸς ἀφίσταθαι, σπάνιά τε τὰ ἐπιτήδεια ἔχοντας ὁμῶς πείθεσθαι ἐθέλειν, ταῦτά μοι δοκεῖ θαυμαστότερα εἶναι· καὶ γὰρ, ὅτε τὸ τελευταῖον παρήγγειλεν αὐτοῖς παρασκευάζεσθαι ὥς μάχης ἐσομένης, προθύμως μὲν ἐλευκοῦντο οἱ ἵππεῖς τὰ κράνη κελεύοντος ἐκείνου, ἐπεγράφοντο δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀρκάδων ὀπλῖται ῥόπαλα, ὥς Θηβαῖοι ὄντες, πάντες δὲ ἡκονῶντο καὶ λόγχας καὶ μαχαίρας καὶ ἐλαμπρύνοντο τὰς ἀσπίδας.

Ἐπεὶ μέντοι οὕτω παρεσκευασμένους ἐξήγαγεν, ἄξιον αὖ § 21 - 22
κατανοῆσαι, ἃ ἐποίησε. Πρῶτον μὲν γὰρ, ὥσπερ εἶκός, συνετάττετο· τοῦτο δὲ πράττων σαφηνίζειν ἐδόκει, ὅτι εἰς μάχην

παρεσκευάζετο· ἐπεὶ γε μὴν ἐτέτακτο αὐτῷ τὸ στράτευμα ὡς ἐβούλετο, τὴν μὲν συντομωτάτην πρὸς τοὺς πολεμίους οὐκ ἦγε, πρὸς δὲ τὰ πρὸς ἐσπέραν ὄρη κατ' ἀντιπέρας τῆς Τεγέας ἦγεῖτο· ὥστε δόξαν παρεῖχε τοῖς πολεμίους μὴ ποιήσεσθαι μάχην ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· καὶ γὰρ δὴ ὡς πρὸς τῷ ὄρει ἐγένετο, ἐπεὶ ἐξετάθη αὐτῷ ἡ φάλαγξ, ὑπὸ τοῖς ὑψηλοῖς ἔθετο τὰ ὄπλα, ὥστε εἰκάσθη στρατοπεδευομένῳ. Τοῦτο δὲ ποιήσας ἔλυσε μὲν τῶν πλείστων πολεμίων τὴν ἐν ταῖς ψυχαῖς πρὸς μάχην παρασκευήν, ἔλυσε δὲ τὴν ἐν ταῖς συντάξεσιν. Ἐπεὶ γε μὴν παραγαγὼν τοὺς ἐπὶ κέρως πορευομένους λόχους εἰς μέτωπον ἰσχυρὸν ἐποίησατο τὸ περὶ ἑαυτὸν ἔμβολον, τότε δὴ ἀναλαβεῖν παραγγείλας τὰ ὄπλα ἦγεῖτο· οἱ δ' ἠκολούθουν. Οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς εἶδον παρὰ δόξαν ἐπιόντας, οὐδεὶς αὐτῶν ἡσυχίαν ἔχειν ἐδύνατο, ἀλλ' οἱ μὲν ἔθεον εἰς τὰς τάξεις, οἱ δὲ παρετάττοντο, οἱ δὲ ἵππους ἐχαλίνουν, οἱ δὲ θώρακας ἐνεδύοντο, πάντες δὲ πεισομένοις τι μᾶλλον ἢ ποιήσουσιν ἐφύκεσαν.

§ 23 - 24

Ὁ δὲ τὸ στράτευμα ἀντίπρῳρον ὥσπερ τριήρη προσῆγε, νομίζων, ὅπῃ ἐμβαλὼν διακόψειε, διαφθερεῖν ὅλον τὸ τῶν ἐναντίων στράτευμα· καὶ γὰρ δὴ τῷ μὲν ἰσχυροτάτῳ παρεσκευάζετο ἀγωνίζεσθαι, τὸ δὲ ἀσθενέστατον πόρρῳ ἀπέστησεν, εἰδὼς, ὅτι ἡττηθὲν ἀθυμίαν ἂν παράσχοι τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ, ῥώμην δὲ τοῖς πολεμίους. Καὶ μὴν τοὺς ἱππέας οἱ μὲν πολέμιοι, ἀντιπαρετάξαντο, ὥσπερ ὀπλιτῶν φάλαγγα βάθος ἐφεξῆς καὶ ἔρημον πεζῶν ἀμίππων. Ὁ δὲ Ἐπαμεινώνδας αὖ καὶ τοῦ ἱππικοῦ ἔμβολον ἰσχυρὸν ἐποίησατο καὶ ἀμίππους πεζοὺς συνέταξεν αὐτοῖς, νομίζων τὸ ἱππικὸν ἐπεὶ διακόψειεν, ὅλον τὸ ἀντίπαλον νενικηκῶς ἔσεσθαι· μάλα γὰρ χαλεπὸν εὐρεῖν τοὺς ἐθελήσαντας μένειν, ἐπειδὴν τινὰς φεύγοντας τῶν ἑαυτῶν ὁρῶσι· καὶ ὅπως μὴ ἐπιβοηθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου κέρατος ἐπὶ τὸ ἐχόμενον, κατέστησεν ἐπὶ γηλόφων τινῶν ἐναντίους αὐτοῖς καὶ ἱππέας καὶ ὀπλίτας, φόβον

βουλόμενος καὶ τούτοις παρέχειν, ὥς, εἰ βοηθήσοιεν, ὅπισθεν οὗτοι ἐπικείσονται αὐτοῖς. Τὴν μὲν δὴ συμβολὴν οὕτως ἐποίησατο, καὶ οὐκ ἐψεύσθη τῆς ἐλπίδος· κρατήσας γὰρ ἦ προσέβαλεν, ὅλον ἐποίησε φεύγειν τὸ τῶν ἐναντίων.

Ἐπεὶ γε μὴν ἐκεῖνος ἔπεσεν, οἱ λοιποὶ οὐδὲ τῇ νίκῃ § 25 ὀρθῶς ἔτι ἐδυνάσθησαν χρήσασθαι, ἀλλὰ φυγούσης μὲν αὐτοῖς τῆς ἐναντίας φάλαγγος οὐδένα ἀπέκτειναν οἱ ὀπλίται οὐδὲ προῆλθον ἐκ τοῦ χωρίου, ἔνθα ἡ συμβολὴ ἐγένετο· φυγόντων δ' αὐτοῖς καὶ τῶν ἱππέων, ἀπέκτειναν μὲν οὐδ' οἱ ἱππεῖς διώκοντες οὔτε ἱππέας, οὔθ' ὀπλίτας, ὥσπερ δὲ ἡττώμενοι πεφοβημένων διὰ τῶν φευγόντων πολεμίων διέπεσον. Καὶ μὴν οἱ ἄμιπποι καὶ οἱ πελτασταὶ συννενικηκότες τοῖς ἱππεῦσιν ἀφίκοντο μὲν ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου ὡς κρατοῦντες, ἐκεῖ δ' ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἀπέθανον.

Τούτων δὲ πραχθέντων τὸναντίον ἐγεγένητο, οὗ ἐνό- § 26 - 27 μισαν πάντες ἄνθρωποι ἔσεσθαι· συνεληλυθυίας γὰρ σχεδὸν ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀντιτεταγμένων, οὐδεὶς ἦν, ὅστις οὐκ ᾔετο, εἰ μάχῃ ἔσοιτο, τοὺς μὲν κρατήσαντας ἄρξειν, τοὺς δὲ κρατηθέντας ὑπηκόους ἔσεσθαι. Ὁ δὲ θεὸς οὕτως ἐποίησεν, ὥστε ἀμφοτέροι μὲν τρόπαιον ὡς νενικηκότες ἐστήσαντο, τοὺς δὲ ἱσταμένους οὐδέτεροι ἐκώλυον, νεκροὺς δὲ ἀμφοτέροι μὲν ὡς νενικηκότες ὑποσπόνδους ἀπέδωκαν, ἀμφοτέροι δὲ ὡς ἡττημένοι ὑποσπόνδους ἀπελάμβανον, νενικημένοι δὲ φάσκοντες ἑκάτεροι οὔτε χώρα οὔτε πόλει οὔτ' ἀρχῇ οὐδέτεροι οὐδὲν πλέον ἔχοντες ἐφάνησαν ἢ πρὶν τὴν μάχην γενέσθαι· ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἢ πρόσθεν ἐν τῇ Ἑλλάδι. Ἐμοὶ μὲν δὴ μέχρι τούτου γραφέσθω· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἴσως ἄλλω μελήσει.

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

BIBAIION ΠΡΩΤΟΝ

(6, 1 - 28, 32 - 38)

§ 1 - 3. τῷ ἐπιόντι ἔτει ἦτοι· τὴν ἀνοιξιν τοῦ 406 π.Χ. — **παρεληλυθότος ἤδη τοῦ χρόνου**· ἔνν. τῆς ναυαρχίας. Ὁ Λ. εἶχεν ἀναλάβει τὴν διοίκησιν τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου τὸ φθινόπωρον τοῦ 408. — **ναυμαχία νενικηκώς**· τὸ προηγούμενον ἔτος εἶχε νικήσει τὸν στόλον τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸ Νότιον, πλησίον τῆς Ἐφέσου. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀρχηγὸς τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου ἦτο ὁ Ἀλκιβιάδης· ἐπειδὴ ὅμως παρουσιάσθη ἀνάγκη νὰ πλεύσῃ εἰς Φώκαιαν, ἀφῆκε προσωρινὸν ἀντικαταστάτην τοῦ κυβερνήτην τῆς ναυαρχίδος Ἀντίοχον. Πρὸς αὐτὸν ἔδωκεν αὐστηρὰς διαταγὰς νὰ μὴ συγκρουσθῇ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀπουσίας του πρὸς τὸν σπαρτιατικὸν στόλον, ὁ ὁποῖος ἦτο ἡγκυροβολημένος εἰς τὴν Ἐφεσον ὑπὸ ναύαρχον τὸν Λύσανδρον. Ἀλλ' ὁ Ἀντίοχος παρήκουσε τὰς ἐντολὰς τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ παρασυρθεὶς εἰς ἀπερίσκεπτον ναυμαχίαν ἡττήθη (ἴδ. εἰσαγωγὴν σ. 186). — οὗ· ἐπίρρ. = ὅπου. — οὗ **φημι** ἀρνοῦμαι. — **πολυπραγμονέω** - ὦ ἀναμειγνύομαι εἰς ξένας ὑποθέσεις. — **προσπληρόω** - ὦ ἐξοπλίζω προσέτι. — **ἀπαντάω** - ὦ τινι ἐπέρχομαι κατὰ τινας.

§ 4. **καταστασιάζομαι** ὑπὸ **τινος** εὐρίσκω ἀντίδρασιν διὰ πολιτικούς λόγους ἐκ μέρους τινός. — **διαθροέω** - ὦ διαδίδω. — **παράπιπτο** περιπίπτω εἰς σφάλμα. — **διαλλάττω τοὺς ν.** ἀλλάσσω τοὺς ν. — **γιγνομένων**· ἔνν. ναυάρχων. — **ἄρτι** πρὸ ὀλίγου. — **συνίημι τὰ ναυτικά** κατανοῶ τὴν ναυτικὴν τέχνην. — **ἄγνως** ἄγνωστος. — **τοῖς ἐκεῖ**· δηλ. εἰς τὰ μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα στέλλονται. — **παθεῖν τι**· τουτέστιν ἀτύχημα, ἦτταν.

§ 5. **τὸ κατ' ἐμέ** ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἐμέ· διότι εἰς τὴν παραμονὴν τοῦ Λυσ. ὡς ναύαρχου τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου δὲν ἦτο ἐμπόδιον ὁ Καλλικρατίδας, ἀλλ' ὁ νόμος, ὁ ὁποῖος ἀπηγόρευε νὰ γίνῃ τὸ

ἴδιον πρόσωπον δύο φορὰς ναύαρχος (Βιβλ. Β', 1, § 7). — πρὸς ἃ ἐν σχέσει πρὸς ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα. — φιλοτιμέομαι - οὔμαι ἐπιδεικνύω ζῆλον. — αἰτιάζομαι κατηγοροῦμαι.

§ 6 - 7. ἐφ' ἃ ἦκει = ταῦτα, ἐφ' ἃ ἦκει. — παρὰ Κύρον· τὸν γνωστὸν ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως· οὗτος, ὅπως οἱ ἄλλοι σατράπαι καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, ἦτο φίλος τῶν Λακεδ. κατὰ τὸν Πελοπον. πόλεμον καὶ ἐνίσχυνεν αὐτοὺς οἰκονομικῶς. — ἐπέχω περιμένω. — ἄχθομαι δυσαρεστοῦμαι, δυσφορῶ. — θύρα κατοικία. — φοιτήσεις συχναὶ ἐπισκέψεις. — κατὰ γε τὸ αὐτοῦ δυνατόν κατὰ τὴν ἰδικήν του τοῦλάχιστον δύναμιν.

§ 8 - 11. πεπονθέναι· τοῦ πάσχω. — ἐξηγοῦμαί τινα χρησιμεύω ὡς παράδειγμα εἰς τινα. — οἶχομαι ἀναχωρῶ. — ἀντὶ τῶν συμβάντων ἡμῖν ἀγαθῶν εἰς ἀντάλλαγμα τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα τυχόν θά συμβοῦν εἰς ἡμᾶς. — ἐκεῖνα· τὰ ζητηθέντα ἐκ Σπάρτης χρήματα. — ἀξία ἐπαξία.

§ 12 - 15. οἱ αἰτιαζόμενοι· νοοῦνται οἱ φίλοι τοῦ Λυσ. — ἐναντιόομαι - οὔμαι ἀντιδρῶ. — πόρος χρημάτων τρόπος ἐξευρέσεως χρημάτων. — ἐπαγγέλλομαι ὑπόσχομαι. — ἐπαγγελλόμενοι· δηλ. δοῦναι χρήματα. — ἰδία ἐξ ἰδίων. — ἐφοδιάζομαί τινι τι φροντίζω νὰ δοθῇ εἰς τινά τι. — οἱ ἔμφρουροι ἢ φρουρά. — οἱ τὰ πράγματα ἔχοντες οἱ διαχειριζόμενοι τὴν ἐξουσίαν. — κατὰ κράτος διὰ τῆς βίας. — ἀποδίδομαί τι πωλῶ τι. — εἰς τὸ ἐκείνου δυνατόν κατὰ τὴν δύναμίν του. — Ἀθ. φρουροὺς· οἱ ὁποῖοι ἦσαν δοῦλοι. — ἀνάγομαι ἐξέρχομαι εἰς τὸ πέλαγος. — ὑποτέμνομαι προσπαθῶ νὰ ἀποκόψω.

§ 16 - 18. ἐκλελέχθαι· τοῦ ἐκλέγω. — ὡς ἔφθη (τοῦ ρ. φθάνω) κατακωλυθεῖς ἐπειδὴ οἱ ἔχθροὶ ἐπρόλαβαν καὶ τοῦ ἀπέκοψαν τὸν δρόμον. — ἀποφεύγω εἰς τὴν γῆν σφάζομαι καταφεύγων εἰς τὴν ξηράν. — ὑπὸ τῷ τείχει· διότι εἰς τὸν λιμένα τῆς πόλεως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἰσέλθῃ, ἐπειδὴ ἦτο ὠχυρωμένος. — ὀρμίζομαι ἀγκυροβολῶ. — ἔκπλους ἐξοδος, τὸ στόμιον τοῦ λιμένος. — πανδημεὶ μὲ ὄλον τὸν στρατόν.

§ 19 - 20. σῖτος τρόφιμα. — εὐπορῶ τινος ἐξευρίσκω ἀρκετὴν ποσότητα ἐκ τινος. — ἐπιβάται οἱ ἐπὶ τῶν πλοίων στρατιῶται (οἱ ὅποιοι ἔμενον ἐπὶ τοῦ καταστρώματος). — εἰς κοίλην ναῦν εἰς τὸ κοίλωμα τοῦ πλοίου. — παραρρύματα· ἀλλαχοῦ παραβλήματα (Βιβλ. Β', 1, 22 - 24)· ἦσαν εἶδος παραπετασμάτων, συνήθως ἐκ δέρματος, μὲ τὰ ὅποια ἐσκέπαζον τὰ πλευρὰ τῶν πλοίων, διὰ νὰ μὴ βλέπουν οἱ ἀντίπαλοι τὰς κινήσεις τῶν πληρωμάτων. — παραβάλλω τοποθετῶ, κρεμῶ. — οὕτω ἀνεῖχον εἰς τοιαύτην ἀπραξίαν ἦσαν. — ἐξεβίβαζεν· δηλ. τοὺς στρατιώτας. — ἐφορμέω - ὦ ἐνεργῶ ἀποκλεισμέν. — ὀλιγώρως ἔχω δὲν προσέχω, εἶμαι ξενόιστος.

§ 21 - 23. ἀνύτω κατορθώνω. — τεταραγμένοι ἀτάκτως. — ἀναδέομαι - οὔμαι προσδένω καὶ σύρω, ρυμουλκῶ. — διέφυγε· ὑπὸ τὸν Ἑρασινίδην. — εὐριπος πορθμός. — τῶν Μυτ. ἡ ἀρχαία πόλις τῆς Μυτιλ. ἔκειτο ἐπὶ μακρᾶς νήσου, τὴν ὁποίαν ἐχώριζεν ἀπὸ τὴν Λέσβον στενὸς πορθμός.

§ 24 - 25. τοὺς ἐν ἡλικίᾳ ὄντας· εἰς τὰς Ἀθήνας ἐστρατεύοντο ἀπὸ τοῦ 17 - 60 ἔτους· καὶ οἱ μὲν νεώτατοι τῶν στρατευομένων (18 - 20), ὅπως καὶ οἱ πρεσβύτεροι (50 - 60), ἔμενον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς χώρας πρὸς φρουρήσιν τῶν τειχῶν καὶ τῶν ὀχυρῶν καὶ διὰ τὴν τήρησιν τῆς ἐννόμου τάξεως· οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ 20 - 50 ἔτους, οἱ ὅποιοι ἀπετέλουν καὶ τὴν κυρίως στρατεύσιμον δύναμιν, ἐστέλλοντο εἰς τὸ πολεμικὸν μέτωπον. — ἀπαίρω ἀποπλέω. — καὶ τῶν ἱππέων πολλοί· αὐτὸ ἐγίνετο εἰς ἐκτάκτους μόνον περιστάσεις. — ἔξω οὔσαι· δηλ. μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν. Μεταξὺ αὐτῶν συγκατελέγοντο καὶ τὰ ἱερὰ πλοῖα, Σαλαμινία, Πάραλος, Δηλιάς.

§ 26 - 28. αὐτοῦ· δηλ. εἰς τὸν λιμένα τῆς Μυτιλήνης. — Ἑτεόνικον· Λακεδαιμόνιον ναύαρχον. Εἰς αὐτὸν ἀναθέτει ὁ Καλ. τὸ ἔργον νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Κόνωνα νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Μυτιλήνης καὶ νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸν στόλον, ὁ ὅποιος ἤρχετο εἰς βοήθειάν του. — Ἀργινοῦσαι· συστάς νήσων μεταξὺ Λέσβου καὶ Μικρᾶς Ἀσίας. — Μαλέα ἄκρα· τὸ μεσημβρινὸν ἀκρωτήριον τῆς Λέσβου. — ἐξαπιναιῶς αἰφνιδιαστικῶς. — ἀναγωγή πλοῦς. — ἀνέσχεν· τὸ ὕδωρ = ἐσταμάτησεν ἡ βροχή. — ἀντανάγομαι ἐξέρχομαι εἰς τὸ πέλαγος κατὰ τινος.

§ 32. ἐστὶ καλῶς ἔχον καλῶς ἔχει. — οὐ δέος· ἐνν. ἐστὶ = δὲν ὑπάρχει φόβος. — κακῶς οἰκοῦμαι δυστυχῶ.

§ 33 - 34. ἐμβάλλω συγκρούομαι πρὸς τινα (ἐδῶ πρὸς ἐχθρικὸν πλοῖον). — ἐντεῦθεν = τότε. — εἰς Φώκαιαν· πόλιν τῆς Ἰωνίας. — προσφέρομαι πρὸς τὴν γῆν παλαίων πρὸς τὸ κύμα προσεγγίζω εἰς τὴν ξηράν.

§ 35. ἐπὶ τὰς καταδεδουκυίας ναῦς πρὸς διάσωσιν τῶν βυθισθέντων πλοίων. — αὐλίζομαι στρατοπεδεύω. — ὑπηρετικὸς κέλῃς μικρὸν πλοiάριον τῆς ὑπηρεσίας, βοηθητικὸν τοῦ στόλου, ὅπως θὰ ἐλέγομεν σήμερον.

§ 36 - 37. ἐστεφανωμένους· διότι οἱ κομισταὶ εὐχαρίστων ἀγγελιῶν ἦσαν ἐστεφανωμένοι. — θύω τὰ εὐαγγέλια προσφέρω θυσίαν διὰ τὸ εὐφρόσυνον ἄγγελμα. — τοῖς ἐμπόροις· τὰ στρατεύματα τῶν ἀρχαίων ἠκολούθουν πάντοτε ἔμποροι, διὰ νὰ πωλοῦν εἰς τοὺς στρατιώτας χρήσιμα εἶδη καὶ διὰ νὰ ἀγοράζουν τὰ λάφυρα. — πλοῖον ἐμπορικὸν πλοῖον· ἐλέγετο καὶ ὀλκὰς καὶ στρογγύλον πλοῖον. — τὸ πνεῦμα οὐρίον· ἔπνεε δηλ. βόρειος ἄνεμος. — τὴν ταχίστην· ἐνν. ὁδὸν = τάχιστα. — ἐμπρήσας· τοῦ ἐμπίμπρημι πυρπολῶ.

§ 38. ἐπανάγομαι πλέω ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ.

(7, 1 - 15, 34)

§ 1 - 3. ἐν οἴκῳ· δηλ. οἱ ἐν Ἀθήναις Ἀθηναῖοι. — ὁ τοῦ δήμου προεστηκώς· δὲν πρόκειται περὶ ἀνθρώπου, ὁ ὅποιος κατεῖχεν εἰς τὴν πολιτικὴν ἀξίωμά τι, ἀλλὰ περὶ πολιτικοῦ ἀσκούντος ἐπιτροπὴν ἐπὶ τοῦ πλήθους λόγῳ τῆς ἀνεγνωρισμένης ἀξίας του. Ὁ τοιοῦτος λέγεται συνήθως προστάτης τοῦ δήμου. — διωβελία· ἡ καταβολὴ εἰς ἕκαστον ἄπορον Ἀθηναῖον πολίτην ἐκ μέρους τῆς πολιτείας δύο ὀβολῶν πρὸς πληρωμὴν τοῦ εἰσιτηρίου τοῦ θεάτρου κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν θεατρικῶν παραστάσεων. Τὰ χρήματα αὐτὰ ἐκαλοῦντο γενικώτερον θεωρικά. — ἐπιβολή· πρόστιμον ἐπιβαλλόμενον εἰς τοὺς μὴ διαχειρισθέντας καλῶς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν, ἢ ὅποια ἀνετέθη εἰς αὐτούς. — ὄντα τοῦ δήμου· ἴσως προήρχοντο ἐκ πολεμικῆς λείας· διότι τὰ ἐκ

τοιαύτης πηγῆς χρήματα ἢ λάφυρα ἀνῆκον εἰς τὸ δημόσιον. — **δέω** - ὦ ὀδηγῶ εἰς τὸ δεσμωτήριον. — **δῆσαι**· ὡς ὀφειλέτην τοῦ δημοσίου.

§ 4. **λόγον ὑπέχω** δίδω λόγον. — **διότι** διατί, διὰ ποῖον λόγον. — **ἀναιρέομαι** - **οὔμαι** τοὺς ναυαγοὺς σηκώνω τοὺς ναυαγοὺς καὶ τοὺς μεταφέρω πρὸς ταφήν. — **καθάπτομαί τινος** κατηγορῶ, θεωρῶ ἔνοχόν τινα. — **αἰτιάομαι** - ὦμαι προφασίζομαι.

§ 5 - 7. **προτίθεται λόγος τινὶ** ἐπιτρέπεται εἰς τινα νὰ ὀμολήσῃ. — **κατὰ τὸν νόμον**· ὁ ὁποῖος ὥριζεν, ὅτι ἕκαστος κατηγοροῦμενος εἶχεν εἰς τὴν διάθεσίν του ὠρισμένον χρόνον, διὰ νὰ ἀπολογηθῇ. — **τῶν τριηράρχων**· κατὰ τὴν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχίαν ὁ Θ. καὶ ὁ Θρ. δὲν ἦσαν στρατηγοί, ἀλλ' ἀπλοὶ τριήραρχοι. Ἐν τούτοις δὲν ἐστεροῦντο στρατηγικῆς πείρας, διότι εἰς προηγουμένας περιόδους ἐχρημάτισαν στρατηγοί. — **δέοι**· ἐνν. αἰτιάσασθαι. — **εἶναι**· τὸ ἀπαρέμφ. ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ νοουμένου **φραμέν**. — **ἐγγυᾶσθαι**· κατὰ τὸ ἀπτικὸν δίκαιον, ἂν ἀνελάμβανον νὰ ἐγγυηθοῦν ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου τρεῖς ἀξιοῦχοι πολῖται, οὗτος δὲν ὠδηγεῖτο εἰς τὸ δεσμωτήριον. — **ἀναβαλέσθαι**· τὴν ψηφοφορίαν. — **ὁπὲ ἄργά**. — **τὰς χεῖρας**· διότι αἱ ἀποφάσεις ἐλαμβάνοντο διὰ **χειροτονίας**, δηλ. ἀνατάσεως τῶν χειρῶν. — **προβουλεύω**· ἐλέγετο ἐπὶ τῆς ἐν Ἀθήναις βουλῆς καὶ σημαίνει : καταρτίζω προβούλευμα, ἥτοι σχέδιον νόμου. — **εἰσφέρω** προτείνω. — **εἰσενεγκεῖν**· εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου πρὸς ἐπιψήφισιν. — **ὅτω τρόπῳ** τίνι τρόπῳ.

§ 8. **Ἀπατούρια**· οἰκογενειακὴ ἐορτή, ἡ ὁποία ἐτελεῖτο εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸν μῆνα Πυανεψιδῶνα (Ὀκτώβριον - Νοέμβριον) καὶ διήρκει τρεῖς ἡμέρας. — **σύνεισιν σφίσιν αὐτοῖς** συνέρχομαι (πρὸς ἐορτασμόν). — **χρῶς** ἐπιδερμῖς. — **ἐν χρῶ κεκαρμένους**· εἰς ἔνδειξιν πένθους. — ὡς δὴ ὄντες ὅτι δῆθεν ἦσαν.

§ 9 - 10. **Καλλιξένου εἰπόντος** κατὰ πρότασιν τοῦ Κ. — **διαψηφίζομαι** ψηφίζω κατὰ σειράν. — **ὑδρία**· εἶδος κάλπης. — **προτέρα** πρώτη. — **εἰς τὴν ὑστέραν ψηφίσασθαι**· παρανόμως, καθόσον ἡ ψηφοφορία ἔπρεπε νὰ διεξαχθῇ μυστικῇ. — **ζημιῶ** - ὦ τιμωρῶ. — **οἱ ἔνδεκα**· ἀρχὴ 10 ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι ἐξελέγοντο κατ' ἕτος διὰ κλήρου

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

(1, 1 - 7, 10 - 30)

§ 1. οἱ ἐν Χίῳ κλπ. ἴδ. βιβλ. Α', 6, 36 - 37. — τῆς ὥρας τῶν καρπῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους. — μισθοῦ ἀντὶ ἡμερομισθίου. — κατὰ χώραν εἰς τοὺς ἀγρούς. — συνίσταμαι τινι ἔρχομαι εἰς συνεννόησιν μετὰ τινος. — συντίθεμαι τινι συμφωνῶ μέ τινα.

§ 2 - 4. ἡ πόρει, τί χρῶτο τῷ πράγματι εὐρίσκετο εἰς ἀμηχανίαν, πῶς ν' ἀντιμετωπίσῃ τὴν κατάστασιν. — ἐπιχειρῆσαι· ἐνν. αὐτοῖς = νὰ ἐπιτεθῇ κατ' αὐτῶν. — σφαλερὸν ἐπικίνδυνον. — διαβολὴ ἀφορμὴ πρὸς κακολογίαν. — σχοῖεν = παράσχοιεν. — δύσνους πρὸς τι ὁ λαμβάνων ἐχθρικὴν στάσιν ἀπέναντί τινος. — ἐντυγχάνω τινὶ συναντῶ τινα. — ὀφθαλμιάω - ὦ πάσχω ἐξ ὀφθαλμίας, ἀπὸ πονόματον. — ἐξ ἱατροῦ· εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ὑπῆρχον ἱατροὶ ὄλων τῶν νόσων. — κατὰ τὴν παραγγ. εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς ἀνακοινώσεως. — ἀεὶ ἐκάστοτε.

§ 5. νεωτερίζω προκαλῶ ταραχάς. — σημαίνω δίδω διαταγὴν. — ἐν μέρει κατὰ σειράν. — ὥς οὐδὲν εἰδώς προσποιούμενος ὅτι...

§ 6 - 7. τὰ ἐνεστηκότα πράγματα ἡ παροῦσα κατάστασις τῶν πραγμάτων. — εὖ φέρομαι παρὰ τινι προσελκύω τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐκτίμησίν τινος. — κατὰ τὴν προτέραν ναυαρχίαν· κατὰ τὸ 408 - 406, ὅτε παρουσιάζεται διὰ πρώτην φοράν ὡς ἐμπειρότατος στρατηγὸς καὶ διπλωμάτης μὲ ἐξάίρετον εὐστροφίαν. — ἐν Νοτίῳ· πόλει πλησίον τῆς Ἐφέσου (πρβλ. βιβλ. Α', 6, § 1 - 3). — ἐπιστολεὺς ὑποναύαρχος.

§ 10 - 12. τῷ ἐπιόντι ἔτει· πρόκειται περὶ τοῦ 27ου ἔτους τοῦ πολέμου (405 - 404 π.Χ.). — ἐν Ἀντάνδρῳ· πόλει ἐν τῷ μυχῷ τοῦ

Ἐδραμυττηνοῦ κόλπου· αἱ νῆες αὐταὶ ἐναυπηγοῦντο διὰ χρημάτων τοῦ σατράπου τῆς Αἰολίδος καὶ Μικρᾶς Φρυγίας Φαρναβάζου, ὅστις καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ Πελ. πολέμου ἐβοήθησε ποικιλοτρόπως, μάλιστα δὲ μὲ χρήματα, τοὺς Λακεδ. — τὰ παρὰ βασιλέως ὅσα εἶχε λάβει παρὰ τοῦ βασιλέως. — ἔχοι = εἰλήφει ἤδη. — ἐπὶ τὰς τριῆρεις· τὰς πρὸ ὀλίγου ναυπηγηθείσας. — ἐφίστημι τρ. διορίζω τρ. — οἱ τῶν Ἀθ. στρατηγοί· Κόνων, Ἀδείμαντος καὶ Φιλοκλῆς. — πρὸς τὸ ναυτικὸν διὰ τοῦ στόλου, κατὰ θάλασσαν.

§ 13 - 14. ἐπὶ τούτοις μετὰ ταῦτα. — μετεπέμψατο· τὸν Μάρτιον τοῦ 405. — Θαμνήρια τῆς Μηδίας· πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ παράλια τῆς Κασπίας θαλάσσης. — Καδοῦσιοι· ἔθνος μηδικόν. — παραδείκνυμι ἐπιδεικνύω καὶ χορηγῶ. — περιττός ἀρκετός. — ὡς εἶχε φιλίας ποῖα φιλικὰ αἰσθήματα ἔτρεφεν. Ὁ Κύρος σχεδιάζων νὰ κινήσῃ πόλεμον κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου προσπαθεῖ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν φιλίαν τῶν Λακεδαιμονίων (βιβλ. Γ', 1, § 1).

§ 15. μετὰ πεμπτος προσκεκλημένος. — ἀνάγομαι = ; (βιβλ. Α' 6, § 12 - 15). — Κεδρεῖαι ἢ Κεδραί· σημαντικὴ πόλις κατὰ τὸ νότιον τμήμα τῆς Καρίας. — δέ = γάρ. — κατὰ κράτος διὰ τῆς βίας, ἐξ ἐφόδου. — μειξοβάρβαροι κατὰ τὸ ἥμισυ βάρβαροι καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ Ἕλληνες.

§ 16. Χίον καὶ Ἑφeson· τὰ συνήθη ἀγκυροβόλια τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου. — πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι· ἴδε § 10 - 12. — προσείλοντο· τοῦ προσαιρέομαι - οὔμαι ἐκλέγω ἐπὶ πλεόν· ὑποκείμεν. τοῦ προσείλοντο οἱ ἐν Ἀθήναις Ἀθηναῖοι.

§ 17 - 21. παρὰ τὴν Ἰωνίαν παραπλέων τὰ παράλια τῆς Ἰωνίας. — πρὸς τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν· διὰ νὰ ἐμποδίσῃ δηλ. τὴν μεταφορὰν σίτου ἐκ τῶν περὶ τὸν Εὐξείνιον χωρῶν εἰς τὴν Ἀττικὴν, τὴν ὁποίαν ἀπέκλειεν ἀπὸ ξηρᾶς ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Ἄγις. — πελάγιοι πλεόντες εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος. — Ἀβυδος, Λάμψακος, Ἐλεοῦς, Σηστός· πόλεις εἰς τὸ στενὸν τοῦ Ἑλλησπόντου· αἱ μὲν δύο πρῶται ἔκειντο ἐπὶ τῆς μικρασιατικῆς παραλίας, αἱ δὲ ἄλλαι δύο ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς (ἴδ. γεωγρ. πίν.). — αὐτῶν· τῶν Λακεδαιμο-

νίων. — ἡγεῖτο· τῶν διὰ ξηρᾶς πορευομένων Ἀβυδηγῶν. — τὰ ἐλεύθερα σώματα οἱ ἐλεύθεροι ἄνδρες. — κατὰ πόδας ὕπισθεν. — διέχει ὁ Ἑλλήσποντος ἔχει πλάτος ὁ Ἑλλήσποντος. — ταύτη εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο.

§ 22 - 24. εἰσβαίνειν· συναπτέον τῷ εἰς τὰς ναῦς. — παραβλήματα ἢ παραρρύματα· ἴδ. βιβλ. Α', 6, § 19 - 20. — ἀνέχει ἢ ἀνίσχει ὁ ἥλιος ἀνατέλλει ὁ ἥλιος. — ἐν μετώπῳ εἰς μακρὰν μετωπικὴν γραμμὴν. — ὧπὲ τῆς ἡμέρας ἀργὰ πρὸς τὴν ἐσπέραν. — ἐξεβίβασεν· ἐνν. τοὺς στρατιώτας. — αὐται· τίνες ; — ἐπανάγομαι ἐξέρχομαι εἰς τὸ πέλαγος ἐναντίον τινός.

§ 25 - 26. ἐκ τῶν τειχῶν· ταῦτα εἶχεν ἀποκτήσει τὸ 410 - 409 π.Χ., ὅτε διὰ μισθοφόρων ἐπολέμει κατὰ τῶν Θορκῶν. Εἰς τὸ φρούριον τοῦτο ἀπεχώρησε μετὰ τὴν ἤτταν τοῦ στόλου εἰς τὸ Νότιον καὶ τὴν ἐκδηλωθεῖσαν κατ' αὐτοῦ δυσμένειαν τῶν Ἀθηναίων (βλ. Εἰσαγ. σ. 186). — αἰγιαλὸς ἀλίμενος παραλία. — ὀρμέω - ὦ εἶμαι ἡγικυροβολημένος. — μετέρχομαι τὰ ἐπιτήδεια ἔρχομαι πρὸς ἀναζήτησιν τῶν ἐπιτηδεύων. — οὐκ ἐν καλῷ, ἐνν. χωρίῳ = ὅχι εἰς καλόν, κατ' ἄλλῃλον μέρος. — μεθορμίσαι· δηλ. τὰς ναῦς· μεθορμίζω τὰς ν. μετακινῶ τὰ πλοῖα εἰς ἄλλον ὄρμον. — οὐ· ἐπιρρ. = ὅπου.

§ 27. ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις ἄφ' ὅτου οἱ Ἀθην. ἐπέπλεον κατὰ τοῦ Λ. — τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐπομένους εἰς τοὺς παρ' αὐτοῦ πεμφθέντας, διὰ τὰ παρακολουθοῦν (τοὺς Ἀθ., § 24). — ἐσκεδασμένους· τοῦ σκεδάννυμαι διασκορπίζομαι. — πολὺ μᾶλλον· ἄφ' ὅτου ἐπέσθησαν, ὅτι ὁ Λ. δὲν σκέπτεται τὰ ναυμαχήσῃ. — τοῦμπαλιν = τὸ ἔμπαλιν πρὸς τὰ ὀπίσω. — κατὰ μέσον τὸν πλοῦν εἰς τὸ μέσον τοῦ πλοῦ. — ἐσήμηνε· διὰ τῆς σάλπιγγος. — τὴν ταχίστην = ; (Βιβλ. Α', 6, § 36 - 37). — συμπάρειμι πορεύομαι συγχρόνως μετὰ τίνος.

§ 28 - 29. ἰδὼν τὸν ἐπίπλουν· ἀπὸ τῆς ξηρᾶς, ὅπου καὶ αὐτὸς εὐρίσκετο. — βοηθῶ εἰς τὰς ναῦς σπεύδω εἰς σωτηρίαν τῶν πλοίων. — κατὰ κράτος· ἐδῶ = πάσῃ τῇ δυνάμει. — δίκροτοι ἦσαν εἶχον εἰς δύο μόνον σειρὰς κωπηλάτας· ἐπειδὴ δηλ. οἱ Ἀθην. εὐρέθησαν διεσκορπισμένοι εἰς τὴν ξηράν, ὅτε ὁ Λ. ἐπέπλευσε κατὰ τῶν πλοίων των,

ὀλίγοι ἐπρόφθασαν νὰ ἐπιβιβασθοῦν εἰς αὐτά. Ἕνεκα τοῦ λόγου τούτου ἄλλαι μὲν τῶν νεῶν εὐρέθησαν μὲ δύο μόνον σειράς κωπηλατῶν, ἄλλαι μὲ μίαν καὶ ἄλλαι ὅλως διόλου κεναί. Κανονικῶς ἐκάστη ναῦς εἶχε τρεῖς σειράς κωπηλατῶν (τριήρης). — **Πάραλος**· μία τῶν ἱερῶν τριήρων τῶν Ἀθηναίων· ἡ Πάραλος, ἡ Σαλαμινία καὶ ἡ Δηλιάς ἐχρησιμοποιοῦντο πρὸς μεταγωγὴν τῶν πρεσβειῶν καὶ τῶν ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς πόλεως, **τῶν θεωρῶν**, εἰς τὰς ἐθνικὰς πανηγυρεῖς· δι' αὐτῶν ἐπίσης μετεκομίζοντο αἱ διαταγαὶ τῆς ἀθηναϊκῆς πολιτείας καὶ τὰ δημόσια χρήματα. Εἶναι εὐνόητον κατὰ ταῦτα, ὅτι ἦσαν ἐλαφρὰ σκάφη ταχύπλοα. — **πρὸς τῇ γῇ** πλησίον τῆς ξηρᾶς καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. — **εἰς τὰ τειχύδρια**· τῆς Σησοῦ. — **τὰ Ἀθηναίων πράγματα διαφθείρεται** ἡ (ναυτικὴ) δύναμις τῶν Ἀθ. καταστρέφεται. — **κατέχω** καταπλέω προσεγγίζω. — **τὰ μεγάλα ἱστία**· δηλ. τὰ πανιά τοῦ μεγάλου ἱστοῦ, διότι προκειμένου νὰ ναυμαχήσουν οἱ ἀρχαῖοι ἄφηναν τὰ μεγάλα ἱστία εἰς τὴν ξηράν. Ὁ Κόνων λοιπὸν προέβη εἰς ἐγχείρημα παράτολμον μὲν, ἀλλὰ σωτήριον· κατέστησε μὲ ἄλλους λόγους δύσκολον τὴν δίωξίν του ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. — **παρ' Εὐαγόραν**· βασιλέα τῆς ἐν Κύπρῳ Σαλαμίνας.

§ 30. **τὰς ναῦς**· ὅλαι ἦσαν 180· ἂν ἀφαιρέσωμεν ἐπομένως τὰς διαφυγούσας 9, εἰς χεῖρας τοῦ Λ. περιῆλθον 171. — **τοὺς αἰχμαλώτους**· ὑπολογιζομένους εἰς πολλὰς χιλιάδας, ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐκάστου πολεμικοῦ σκάφους ἐπέβαινε πλήρωμα 200 περίπου ἀνδρῶν. — **τριταῖος** μετὰ τρεῖς ἡμέρας.

(2, 1 - 8, 10 - 19)

§ 1 - 2. **κατεστήσατο** ἐτακτοποίησεν· ὁ Λ. μετὰ τὴν πανωλεθρίαν τῶν Ἀθηναίων ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἐγκαθίδρυσεν εἰς τὰς συμμάχους αὐτῶν πόλεις ὀλιγαρχίας δέκα ἀνδρῶν, τὰς λεγομένας **δεκαρχίας**. Αὐτὸ ἔκαμε καὶ εἰς τὴν Λάμψακον. — **Βυζάντιον καὶ Καλχηδὼνα** (σημερινὸν Κατίκιοι)· τὸ μὲν Βυζάντιον εἶχε κυριεύσει ὁ Ἀλκιβιάδης διὰ προδοσίας τὸ 409, τὴν δὲ Καλχηδὼνα ὁ Θρασύβουλος. — **ὑποσπόνδους** κατόπιν συμβάσεως. — **εἰς τὰς Ἀθήνας**· διὰ νὰ αὐξάνῃ ὁ πληθυσμὸς καὶ ἐπέλθῃ ἡ πεῖνα ταχύτερον, δεδομένου, ὅτι ὁ ἐπισιτισμὸς τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ θαλάσσης ἦτο ἤδη ἀδύνατος. — **ἀρμοστήν**·

οὕτως ἐκάλουν οἱ Λακεδ. τὸν εἰς ὑπήκοον πόλιν διοριζόμενον ὡς διοικητὴν (πρβλ. τὸ ἰδικόν μας ὕπατος ἀρμοστής).

§ 3 - 4. **νυκτὸς ἐν καιρῷ νυκτός.** — **οἰμωγὴ** θρῆνος, ὀδυρμός. — **διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν.** οὕτως ἐλέγοντο τὰ τεῖχη, τὰ ὅποια ἐπροστάτευον τὸ μεταξὺ Ἀθηνῶν - Πειραιῶς καὶ Φαλήρου τμήμα τῆς Ἀττικῆς καὶ ἀπέληγον τὸ μὲν εἰς Πειραιᾶ, τὸ δὲ εἰς Π. Φάληρον. Καὶ τῶν δύο σκελῶν τὰς βάσεις εἶχε θέσει ὁ Κίμων (**Κιμώνειον τεῖχος**), ἐπεράτωσε δ' αὐτὰ ὁ Περικλῆς. Ὁ Π. μάλιστα πρὸς μεγαλυτέραν ἀσφάλειαν τοῦ μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Φαλήρου χώρου ἔκτισε καὶ τρίτον σκέλος εἰς τὸ μέσον αὐτῶν (**διὰ μέσου τεῖχος**) (ἶδε σχεδιάγραμμα). — **διήκω** φθάνω ἀπὸ ἐνὸς μέρους εἰς ἄλλο. — **παραγγέλλων.** δηλ. τὴν συμφορὰν = ἀναγγέλων... — **πείσεσθαι** τοῦ **πάσχω.** — **Μηλίους, Ἰστιαίεας, Σκιωναίους, Τορωναίους, Αἰγινήτας.** οἱ Μήλιοι ἀποχωρήσαντες τῆς συμμαχίας τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Πελοπον. πολέμου (415 π.Χ.) ἐτιμωρήθησαν σκληρῶς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων· οἱ Ἰστιαεῖς ἐπίσης νικηθέντες τὸ 405 π.Χ. ὑπὸ τῶν Ἀθην. ἐξεδιώχθησαν ἐκ τῆς πόλεως των· οἱ Σκιωναῖοι καὶ Τορωναῖοι - κάτοικοι τῶν ἐν Χαλκιδικῇ πόλεων Σκιώνης καὶ Τορώνης — ἐπιχειρήσαντες ν' ἀποσπασθοῦν ἐκ τῆς ἀθηναϊκῆς συμμαχίας κατὰ τὸν Πελοπον. πόλεμον (420 π.Χ.) ἐπλήρωσαν ἀκριβὰ τὴν ἀπόπειράν των· οἱ Αἰγινῆται τέλος, θεωρούμενοι ἀνέκαθεν ὡς ἐπικίνδυνοι διὰ τοὺς Ἀθηναίους, ἐξεδιώχθησαν ὑπ' αὐτῶν ἐκ τῆς νήσου των τὸ 434 π.Χ. — **τοὺς λιμένας** τὰ στόμια τῶν λιμένων (δηλ. τοῦ Φαλήρου, τῆς Μουνιχίας — σημερινὸν Τουρκολίμανον — τῆς Ζέας — νῦν Πασαλιμάνι — καὶ τοῦ Κανθάρου, ὁ ὅποιος ἀπετέλει διαμέρισμα τοῦ μεγάλου λιμένος). — **πλὴν ἐνός.** τοῦ ἐμπορικοῦ δηλ. λιμένος, τοῦ **Ἐμπορίου** καλουμένου (ἶδε σχεδιάγραμμα). — **εὐτρεπίζω** τὰ τεῖχη ἐπισκευάζω τὰ τεῖχη.

§ 5 - 7. **κατασκευάζομαι πόλιν** τακτοποιῶ τὴν πολιτικὴν κατάρτασιν πόλεως· ἐδῶ ἡ τακτοποίησις συνίστατο εἰς τὴν ἐγκαθίδρυσιν δεκαρχιῶν. — **πρὸς Λ.** μετέστησε μετέβαλε τὸ πολίτευμα συμφώνως πρὸς τὸ συμφέρον τῶν Λ. — **τῶν γνωρίμων** οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ πλουσία τάξις, οἱ ἀριστοκρατικοί. — **πρὸς Ἀγιν.** ὅστις ἀπὸ τοῦ 413 τῇ συμβουλῇ τοῦ φυγάδος Ἀλκιβιάδου ἐπολιόρκει στενῶς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τῆς Δεκελείας.

§ 8. **πλὴν Ἀργείων**· οἱ ὅποιοι συνδεδεμένοι ἀπὸ τοῦ 420 πρὸς τοὺς Ἀθ. διὰ συμμαχίας μένουν πιστοὶ εἰς αὐτήν. — **παραγγείλαντος**· ἐνν. ἐξιέναι. — **ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ**· ἡ ὁποία ἔκειτο πρὸς βορρᾶν τῶν Ἀθηνῶν, ΝΔ. τοῦ Κολωνοῦ. — **τὰ πλοῖα**· τὰ σιταγωγὰ. — **εἶργω** ἐμποδίζω.

§ 10 - 12. **σωτηρία** μέσον σωτηρίας. — **τιμωρέομαι - οὐμαί** **τινα** ἐκδικουμαι τινα. — **ὕβρις** ἀλαζονικὴ συμπεριφορὰ, αὐθαιρεσία. — **μικροπολίτης** ὁ κάτοικος μικρᾶς πόλεως (ὡς ἡ Αἰγίνα, Μῆλος, Τορώνη κλπ.). — **ἐκείνοις**· δηλ. τοῖς Λακεδαιμονίοις. — **ἄτιμος** ὁ ἐστερημένος τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων του· ἀντίθετον **ἐπίτιμος**. — **ἐκαρτέρουν**, δηλ. πολιορκούμενοι· **καρτερῶ** ὑπομένω. — **ἐπὶ τούτοις ἐπὶ τῷ ὄρω** τούτῳ. — **εἶναι**· τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ νοουμένου ἔλεγε.

§ 13. **οἱ ἔφοροι**· ἦσαν 5 τὸν ἀριθμὸν καὶ ἐξελέγοντο κατ' ἔτος· εἶχον τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν εἰς τὴν σπαρτιατικὴν πολιτείαν, ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἐλάμβανον διαταγὰς παρ' αὐτῶν. — **αὐτόθεν**· χρονικὸν = ἀμέσως. — **ἤκειν**· εἰς Σπάρτην.

§ 14 - 15. **καθαίρεσις τειχῶν** κατακρήμνισις τειχῶν. — **προσκαλοῦμαι** **τινα**· μετ' ἀπαρεμφ. (**εἰρήνην ποιεῖσθαι**) προσκαλῶ **τινα** νὰ κάμῃ κάτι. — **εἰρήνην ποιεῖσθαι**· συναπτέον τοῖς Λακεδαιμονίοις. — **δέομαι - οὐμαι** φυλακίζομαι. — **ἐπὶ δέκα σταδίους** εἰς ἑκτασιν δέκα σταδίων· τὸ στάδιον (πληθυντικὸς τὰ στάδια καὶ ἑτερογενῶς οἱ στάδιοι) ἰσοῦτο πρὸς 185 περίπου γαλλικὰ μέτρα. — **καθελεῖν ἐκατέρου**· δηλ. μέρος τι. — **ψήφισμα**· πρότασις ἐπικυρωθεῖσα καὶ νομιμοποιηθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου.

§ 16 - 17. **τοιούτων δὲ ὄντων**· ἐνν. τῶν πραγμάτων = οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων. — **παρὰ Λύσανδρον**· ὅστις ἐπολιόρκει τότε τὴν Σάμον. — **ἦκω**· ἐδῶ = ἐπανήκω ἐπιστρέφω. — **ἀντέχω** **περί τινος** ἐπιμένω, μένω ἀνένδοτος ἐπὶ τινος. — **πίστις** ἐγγύησις. — **ἐπιτηρέω** - ὦ περιμένω τὸν καιρὸν. — **ὅ,τι τις λέγοι** πάντα ὅσα τις λέγει. — **ὁμολογέω** - ὦ δέχομαι. — **κατέχω** **τινὰ** κρατῶ **τινα** εἰς τὴν ἐξουσίαν μου, αἰχμάλωτόν μου. — **εἶτα** **κατά**· Μάρτιον τοῦ 404. οὐ γὰρ εἶναι· ἐννοεῖται ἔλεγε (ἐκ τοῦ προηγούμενου **κελεύει**).

§ 18 - 19. **πρεσβευτῆς αὐτοκράτωρ** πρ. με ἀπεριόριστον ἐξουσίαν, με ἀπόλυτον πληρεξουσιότητα. — **δέκατος αὐτὸς ἐπὶ κεφαλῇς ἐννέα ἄλλων.**

(2, 20 - 23)

§ 20. **σπένδομαι** συνθηκολογῶ. — **ἐξαιρεῖν·** ἐνν. Ἀθήνας· **ἐξαιρέω - ὦ τι** ἀφανίζω, καταστρέφω τι. — **μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην** κλπ.· τί ὑπονοοῦν οἱ Λακεδαιμόνιοι ; — **ἐφ' ᾧ** μετ' ἀπαρέμφ. : ὑπὸ τὸν ὅρον. — **τὸν Πειραιᾶ** τὸ περὶ τὸν Π. τεῖχος. — **κατάγω τινὰ** ἐπαναφέρω τινὰ ἐκ τῆς ἐξορίας.

§ 21 - 23. **ταῦτα** δηλ. τοὺς προταθέντας ὅρους τῶν νικητῶν. — **περιχεῖται ὄχλος τινὰ** συρρέει πλῆθος καθ' ὁμάδας πέριξ τινός. — **φοβούμενοι·** ἢ μτχ. εἰς πληθυντικόν, διότι ἡ λέξις ὄχλος εἶναι περιληπτική. — **ἐγχωρεῖ** εἶναι ἐπιτετραμμένον. — **προηγορέω - ὦ τινος** λαμβάνω τὸν λόγον ἐξ ὀνόματός τινος. — **περιαιρέω - ὦ = καθαιρῶ** κατεδαφίζω. — **Λύσανδρος κατέπλει·** λύσας τὴν πολιορκίαν τῆς Σάμου. Ὁ κατὰ πλους τοῦ Λ. εἰς Π. ἐγίνε τὴν 16 Μουνιχιῶνος τοῦ 404, ἥτοι τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου. — **ὑπ' αὐλητρίδων** ὑπὸ τὴν μουσικὴν συνοδείαν καὶ τὰ ὅσματα αὐλητρίδων.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

(1, 1 - 8)

§ 1 - 2. **ἡ Ἀθήνησι στάσις**· νοοῦνται οἱ ἀγῶνες μεταξύ τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Θρασυβούλου. — **ἐκ τούτου**· δηλ. τὸ 401 π.Χ. — **οἱ ἔφοροι**· Βιβλ. Β', 2, § 13. — **ἐπιστέλλω** παραγγέλλω. — **Συέννεσιν**· τὸν ἐγνωρίσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν. — **ὥς πῶς**. — **ἡ μάχη** ἢ παρὰ τὰ Κούναζα. — **Θεμ. τῷ Συρ. γέγραπται**. ἐπεὶ δὲ ὁ Ξενοφῶν ἠμποδίζετο νὰ κυκλοφορήσῃ εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν Κύρου Ἀνάβασιν λόγῳ τῆς ἐξορίας του, ἀλλ' ἴσως καὶ διὰ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν περισσότερον ἀξιόπιστον, ἐξέδωκεν ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Θεμιστογένους τοῦ Συρακουσίου.

§ 3. **πολλοῦ ἄξιος βασιλεῖ δόξας γεγενῆσθαι**· ὁ Τισσ. εἶχε προσφέρει πράγματι πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὸν βασιλέα. Οὕτω λ.χ. πρῶτος ἀνεκοίνωσεν εἰς αὐτὸν τὰς πολεμικὰς προετοιμασίας τοῦ Κύρου καὶ μόνος αὐτὸς δὲν ἔφυγε κατὰ τὴν μάχην τῶν Κουνάζων. Ἐπὶ πλέον αὐτὸς συνέλαβεν ἀργότερον τοὺς Ἕλληνας στρατηγούς καὶ ἐπεδίωξε νὰ ἐξοντώσῃ τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας, οἱ ὅποιοι συνεξεστράτευσαν μετὰ τοῦ Κύρου. — **ὦν τε... ἦρχε**· δηλ. τῆς Λυδίας, Καρίας καὶ Ἰωνίας. — **καὶ ὦν Κύρος**· ἐνν. ὕστερον ἦρχεν· ἦρχε δὲ ὁ Κύρος τῆς Λυδίας (τὴν ὁποίαν ὁ πατήρ του εἶχεν ἀφαιρέσει ἀπὸ τοῦ Τισσ. καὶ ὑπήγαγεν εἰς τὴν σατραπείαν τοῦ υἱοῦ του), τῆς μεγάλης Φρυγίας καὶ τῆς Καππαδοκίας. — **προστάτης** προῖστάμενος, ἡγεμὼν. — **δηῶ** - ὦ λεηλατῶ.

§ 4. **πέμπουσιν αὐτοῖς Θίβρωνα**· τὴν ἀνοίξιν τοῦ 399 π.Χ. — **νεοδαμῶδης**· λέξις σπαρτιατικὴ = ὁ πρὸ ὀλίγου ἀπελευθερωθεὶς εἰλως, ὁ νεοπολίτης. — **ἐπὶ τῶν τριάκοντα**· οὗτοι ἀνέλαβον τὴν ἐξουσίαν μετὰ τὴν πτώσιν τῶν Ἀθηναίων καὶ διεχειρίσθησαν αὐτὴν ἐπὶ 8 μῆνας, ἥτοι ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 404 μέχρι τέλους Ἀπριλίου τοῦ 403. — **νομίζοντες**· ἐνν. εἶναι ἄν.

§ 5. ἡπειρος· κυρίως ἡπειρος ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἢ Ἀσία. — πρὸς τὸ ἱππικόν· δηλ. τοῦ Τισσαφέρνους. — ἀγαπῶ, εἰ... μένω ἱκανοποιημένος, ἀρκοῦμαι, ἄν.

§ 6. συνέμειξαν αὐτῷ· ἡ συνένωσις ἐγένεν εἰς τὴν Πέργαμον κατὰ Μάρτιον τοῦ 309 π.Χ. — **Τευθρανίαν καὶ Ἀλίσαρναν**· ἡ μὲν Τευθρανία ἦτο χώρα καὶ πόλις τῆς Μυσίας παρὰ τὸν Κάικον ποταμόν, ἡ δὲ Ἀλίσαρνα πόλις ἐπίσης τῆς Μυσίας παρὰ τὴν Πέργαμον. — οἱ ἀπὸ τοῦ **Δημαράτου τοῦ Λακεδαιμονίου**· ὁ Δημάρατος ἦτο βασιλεὺς τῆς Σπάρτης κατὰ τὸν 5' καὶ μέρος τοῦ 6' αἰῶνος π. Χ. Συκοφαντηθεὶς ὑπὸ τοῦ συμβασιλέως αὐτοῦ Κλεομένους τοῦ Α' ἐξέπεσε τοῦ θρόνου (451 π.Χ.) καὶ ἐξωρίσθη. Κατόπιν τούτου κατέφυγεν εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν Δαρεῖον τὸν Α', ὅστις ἐδέχθη αὐτὸν εὖμενῶς. Διαμένων εἰς τὴν περσικὴν αὐλὴν ἀπέβη πολῦτιμος σύμβουλος τοῦ μεγάλου βασιλέως διὰ τὰ ἑλληνικὰ πράγματα, ἠκολούθησε δὲ καὶ τὸν Ξέρξην ἐκστρατεύσαντα κατὰ τῆς Ἑλλάδος. — **ἐκ βασιλέως**· τοῦ Δαρείου. — **ἀντὶ τῆς... συστρατείας** ὡς ἀμοιβήν... διὰ τὴν συμμετοχὴν του εἰς τὴν ἐκστρατείαν. — **Γοργίων καὶ Γογγύλος**· ἀπόγονοι τοῦ κατωτέρω ἀναφερομένου Γογγύλου. — **ὅτι μόνος... μηδίσας**· ὁ Γογγύλος ἐμήδισε κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Δάτιδος καὶ Ἀρταφέρνης (490 π. Χ.) ἐναντίον τῆς Ἑρετρίας.

§ 7. τὴν Αἰγυπτίαν καλουμένην· ἐκαλεῖτο οὕτως ἡ Λάρισα, διότι συμφώνως πρὸς τὴν παράδοσιν περὶ Κύρου τοῦ πρεσβυτέρου, τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς περσικῆς μοναρχίας, οὗτος θαυμάσας τὴν ἀνδρείαν τῶν Αἰγυπτίων κατὰ τινὰ μάχην πρὸς αὐτοὺς μετέφερε τοὺς συλληφθέντας αἰχμαλώτους καὶ κατόκτισεν ἐκεῖ. — **φρεατία** δεξαμενὴ. — **τέμνομαι** ἀνοίγω. — **ὑπόνομον ὥρυττεν**· ἀπὸ τῆς φρεατίας μέχρι τοῦ ὕδραγωγείου τῆς πόλεως. — **αὐ' ἀφ' ἐτέρου** = καὶ αὐτός. — **χελώνην**· πολιορκητικὴν μηχανὴν ἐστεγασμένην δι' ὕλης δυσαναφλέκτου καὶ κινουμένην ἐπὶ τροχῶν. Ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῆς οἱ στρατιῶται ὑπέσκαπτον τὰ τεῖχη ἢ διηνοίγον ὑπονόμους. — **αὐτοῦ**· δηλ. τοῦ Θίβρωνος. — **ἐπὶ Κარიαν**· χώραν νοτιῶς τῆς Λυδίας καὶ Ἰωνίας.

§ 8. ἀφίκετο· τὸ φθινόπωρον τοῦ 399 π.Χ. — **μηχανητικὸς** πανοῦργος. — **καὶ ἐπεκαλεῖτο δὲ Σίσυφος**· λόγῳ τῆς πανουργίας του.

Διότι ὁ Σίσυφος, υἱὸς τοῦ Αἰόλου, οἰκιστὴς καὶ βασιλεὺς τῆς Κορίνθου, ἐμυθολογεῖτο ὡς πολὺ πανοῦργος καὶ δόλιος. Διὰ τὴν πανουργίαν του κατεδικάσθη ἐν τῇ Ἑλλ. νὰ κυλῇ ἀκαταπαύστως πρὸς τὴν κορυφὴν ὑψηλοῦ ὄρους βράχον, ὁ ὁποῖος ἐπιπτεν ὀπίσω, προτοῦ φθάσῃ εἰς τὴν κορυφὴν. — **ζημιόομαι - οὔμαι** τιμωροῦμαι. — **οἱ σύμμαχοι**· δηλ. αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις. — **ἐφείη**· τοῦ **ἐφίημι** ἀφήνω, ἐπιτρέπω.

(1, 9, 16 - 28)

§ 9. **κοινολογοῦμαί τινι** ἔρχομαι εἰς συνεννόησιν πρὸς τινα. — **ἐπὶ Λυσάνδρου ναυαρχοῦντος**· κατὰ τὸ 405 π.Χ. — **κηλὶς** στίγμα, προσβολή. — **τοῖς σπουδαίοις Λακεδαιμονίων**· διότι οἱ ἀνώτατοι ἀξιωματικοὶ ἐν εἰρηνικῇ παρατάξει δὲν ἔφεραν τὴν ἀσπίδα, τὴν ὁποίαν ἐκράτει ὁ ὑπασπιστής, δηλ. ὁ βοηθὸς στρατιώτης. — **ἀταξία** ἀπειθεια. — **ζημίωμα = ζημία** (πρβλ. **ζημιόομαι**, § 8). — **παράγω τὸ στράτευμα**· ὁδηγῶ τὸ στράτευμα παρὰ τὴν θάλασσαν.

§ 16 - 17. **καὶ πρὸς τὰς Αἰολίδας πόλεις**· δηλ. τὰς λοιπὰς. — **Νεανδρεῖς, Ἰλιεῖς, Κοκυλίται**· οἱ κάτοικοι τῆς Νεανδρείας, τοῦ Ἰλίου καὶ τοῦ Κοκυλίου, πόλεων τῆς Τρωάδος. — **Μανία**· ἡ τέως ὑποδιοικήτρια τῆς Αἰολίδος, τὴν ὁποίαν ἐφόνευσεν ὁ γαμβρὸς αὐτῆς Μειδίας μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ ἀνατεθῇ εἰς αὐτὸν ἡ ἀρχὴ ὑπὸ τοῦ Φαρναβάζου. — **περιέπω τινὰ μεταχειρίζομαι** τινα (καλῶς ἢ κακῶς)· **καλῶς περιέπομαι** τυγχάνω καλῆς μεταχειρίσεως, περιποιήσεως. — **ὁ ἐν Κεβρῆνι τὴν φυλακὴν ἔχων** ὁ διοικητὴς τῆς φρουρᾶς τῆς Κεβρῆνος. — **οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά**· ἐνν. καλὰ ἱερὰ θυσίαι. — **τῇ πρώτῃ**· δηλ. ἡμέρᾳ. — **καλλιερεῖται τὰ ἱερά = καλὰ γίγνεται τὰ ἱερά**. — **καρτερῶ θυόμενος** ἐπιμένω νὰ θυσιάζω. — **ἐγκρατὴς** κύριος.

§ 18 - 19. **Σικυώνιος**· ὁ καταγόμενος ἐκ Σικυῶνος, ἀρχαίας πελοποννησιακῆς πόλεως παρὰ τὴν Κόρινθον (βιβλ. Δ', 2, § 13 - 15). — **φλυαρέω** - ὦ ἀνοηταίνω, ματαιοπονῶ. — **διατρίβω**· ἐνν. τὸν χρόνον χάνω τὸν καιρὸν μου. — **συγχῶ** - ὦ τι σκεπάζω τι μὲ χώματα — **ἐπεξέρχομαι = ἐκθέτω ἐπὶ τινα** (πρβλ. § 7). — **συντιτρώσκω** τινὰ τραυματίζω τινὰ θανασίμως. — **παίω** — **βάλλω** κτυπῶ ἐκ τοῦ πλῆσιον — **κτυπῶ** ἀπὸ μακράν. — **ἀπελαύνω** ἀπομακρύνω. — **ἄχθομαι**

λυποῦμαι. — ἄθυμος ἐκεῖνος, ὅστις ἔχασε τὸ ἥθικόν του, ὁ ἄτολμος. — ὁ ἄρχων = ὁ τὴν φυλακὴν ἔχων. — ἦκε· δηλ. ἄγγελος. — καὶ αὐτῷ δοκοῦντα λέγοιεν τὰ λέγουσι μὲ τὴν ἐγκρισίν του, ἐκφράζουν καὶ τὴν ἰδικήν του γνώμην. — ἐπὶ τὴν Σκῆψιν καὶ τὴν Γέργιθα· πόλεις τῆς τρωικῆς χώρας.

§ 20 - 21. ὁ Μειδίας· ὅστις διώκει τὴν Σκῆψιν καὶ τὴν Γέργιθα καταλαβὼν αὐτὰς αὐθαирέτως, ἀφοῦ ἐδολοφόνησε τὴν πενθεράν του Μανίαν. — προσδοκῶν τὸν Φαρνάβαζον· διότι ὁ Φαρνάβαζος εἶχε διαμηνῦσαι εἰς αὐτόν, ὅτι θὰ ἐκδικηθῇ τὸν φόνον τῆς Μανίας. — ὀκνέω - ὦ τινα δυσπιστῶ πρὸς τινα· ὀκνῶν τοὺς... πολίτας, ὡς Ἕλληνας, τῶν ὁποίων εἶχεν ἀναπτερωθῇ τὸ φρόνημα ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τοῦ Δερκυλίδου. — λόγοι· ἐνταῦθα = διαπραγματεύσεις. — ἐπὶ τίσιν μὲ πόλεις ὄρους. — ἐφ' ὧτε ἐπὶ τῷ ὄρω. — βία τῶν πολιτῶν παρὰ τὴν θέλησιν τῶν π. — πολιτεύω ζῶ ὡς πολίτης, συμπεριφέρομαι. — συμ-προπέμπω τινὰ προπέμπω, συνοδεύω τινὰ ἀπερχόμενον.

§ 22. τὴν τῶν Γεργιθίων πόλιν παραδοῦναι· διότι εἰς αὐτὴν εἶχε συγκεντρώσει τοὺς θησαυροὺς τῆς δολοφονηθείσης πενθερᾶς του. — εἰρηνικῶς καὶ ὅχι εἰς σχηματισμόν, τὸν ὁποῖον ἐλάμβανε προκειμένου νὰ ἐπιτεθῇ. Τοῦτο ἔγινε πρὸς ἐξαπάτησιν τῶν φρουρῶν. — εἰς δύο ἀνὰ δύο. — παραχρῆμα ἀμέσως. — θύσω· ὡς κύριος ἤδη τῆς πόλεως.

§ 23 - 24. τίθεμαι τὰ ὅπλα παρατάσσομαι ὡς εἰς μάχην. — ἀνείπε· τοῦ ἀναγορεύω δίδω διαταγὴν διὰ τοῦ κήρυκος. — ἐπὶ τῷ στόματι πρὸ τοῦ μετώπου. — οὐδὲν ἐστὶ δεινόν τινι οὐδὲν ἔχει νὰ φοβῇται τις. — ξένια τὰ πρὸς φιλοξενίαν ἀπαραίτητα. — ἐμὲ τεθυκότα· διότι οἱ προσφέροντες θυσίαν προσεχάλουν τοὺς φίλους τῶν εἰς συμπόσιον, τὸ ὁποῖον παρεσκεύαζον ἐκ τῶν σαρκωδῶν ὑπολειμμάτων τοῦ ἱερείου. — ἐν ᾧ· ἐνν. χρόνῳ· — τὰ δίκαια πρὸς ἀλλήλους αἱ ἀμοιβαῖαι ὑποχρεώσεις. — διασκοποῦμαι μετ' ἀκριβείας ἐξετάζω.

§ 25 - 26. οἶκος τὰ ἐν τῷ οἴκῳ, ἡ περιουσία. — χῶρος ἀγρόκτημα. — νομὴ λιβάδι. — ψεύδομαι τινα προσπαθῶ νὰ ἀπατήσω κάποιον μὲ ψεῦδη· ψεύδεται σε οὗτος· διότι κατέγραφε ὡς ἰδίᾳς

κτῆσεις τῆς πενθερᾶς του Μανίας. — **μικρολογοῦμαι** λεπτολογῶ. **τίνος ἦν**· ἡ ἐρώτησις διατυπῶνται οὕτω, διότι παρὰ Πέρσαις οἱ κατ' αὐτοὶ ἐθεωροῦντο κτῆματα τῶν ἀνωτέρων των.

§ 27 - 28. **τοῖς ὑπηρεταῖς**· ἐνν. τοῖς ἑαυτοῦ. — **προεῖπε**· τοῦ προαγορεύω = δηλῶ δημοσίᾳ. — **κατασημαίνομαι τι** ἐπιθέτω καλῶς ἐπὶ τίνος τὸ σῆμα, τὴν σφραγίδα = σφραγίζω καλῶς. — **τῶν ταξιάρχων καὶ λοχαγῶν**· εἰς τὸν στρατὸν τῶν Λακεδαιμονίων ἡ μὲν τάξις, τῆς ὁποίας προῖστατο ὁ **ταξιάρχος**, ἦτο σῶμα ἀποτελούμενον ἐκ 200 περίπου πεζῶν, ὁ δὲ **λόχος**, τὸν ὁποῖον διόκει ὁ **λοχαγός**, ἐξ 100. — **ἡμῖν**· ποιητικὸν αἴτιον = ὑφ' ἡμῶν, ὑπ' ἐμοῦ. — **εἰργασται μισθός**· ἔχει ἐξευρεθῇ, ἐξασφαλισθῇ μισθοδοσία. — **προσέσται**· ἐνν. τῷ **μισθῷ**. **πρόσειμί τινι** προστίθεμαι εἰς τι. — **εὐτακτος** πειθαρχικός. — **θεραπευτικός** ὁ πρόθυμος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του.

(2, 1 - 2, 6 - 20)

§ 1 - 2. **ὅπως πῶς**. — **βαρὺς εἰμί τινι** εἶμαι φορτικός, ἐνοχλητικός εἰς τινα. — **καταφρονῶν**· δηλ. τῶν Ἑλλήνων. — **ἐπιτειχίσθαι τὴν Αἰολίδα** ὅτι ἡ Αἰολὶς εἶχεν ἀποτελέσει στρατιωτικὴν βάσιν διὰ τὰς ἐπιθέσεις. — **τῇ ἑαυτοῦ οἰκῆσει**· ἔδρα τῆς σατραπείας τοῦ Φαρναβάζου ἦτο τὸ Δασκύλειον παρὰ τὴν Προποντίδα.

§ 6 - 7. **ἅμα τῷ ἡρι**· τοῦ ἔτους 398 π.Χ. — **τὰ οἶκοι τέλη** οἱ ἐν τῇ πατρίδι ἄρχοντες (δηλ. οἱ ἑφοροὶ τῆς Σπάρτης). — **ἐπισκοπέομαι - οὔμαι τι** ἐξετάζω τι. — **ὁ τῶν Κυρείων προεστηκώς**· δηλ. ὁ Ξενοφών. — **τοῦ μὴ νῦν ἐξαμαρτάνειν**· ἐνν. ἡμᾶς· ἐξαμαρτάνω παρεκτρέπομαι.

§ 8. **φέρομαι καὶ ἄγομαι**· ἐπὶ χώρας = λεηλατοῦμαι. — **ἀποτειχίζομαι** περικλείομαι ὑπὸ τείχους. — **διὰ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων**· δηλ. τῶν μετὰ Λαμψάκου καὶ Ἐφέσου κειμένων.

§ 9. **γιγνώσκω** σχηματίζω γνώμην, κρίνω. — **καταλιπών**· ἡ μετοχὴ συνάπτεται τῷ κατωτέρῳ ἐν εἰρήνῃ — **αἱ περί τινα πόλεις αἱ πόλεις**, αἱ εὐρισκόμεναι εἰς τὰ σύνορα ἐπικρατείας τίνος. — **φιλίας**·

ένν. εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους λόγῳ τῆς ὑφισταμένης μετὰ τοῦ Φαρναβάζου συμβάσεως.

§ 10. ἦν καταμαθών· ἡ ἀναφορ. ἀντωνυμία μετ' ἄνω ἢ μέσῃ στιγμῇ καὶ τὸ ἐρωτηματικὸν σημεῖον ἰσοδυναμεῖ πρὸς δεικτικὴν μετὰ τοῦ ἀναλόγου συνδέσμου (δέ, ἀλλά, γάρ κλπ.). — πόλεις ἔνδεκα ἔχουσαν· τῶν πόλεων τούτων ἐπισημόταται ἦσαν ἡ Καρδία, ὁ Ἐλαιοῦς, ἡ Καλλιπόλις καὶ ἡ Σηστός. — πάμφορος ὁ παράγων παντὸς εἶδους προϊόντα, γονιμώτατος. — τοῦ ἰσθμοῦ· τοῦ στενωτάτου δηλαδὴ μέρους τῆς χερσονήσου μεταξὺ Καρδίας καὶ Πακτύης (ἴδε γεωγραφικὸν πίν.). — κατὰ μέρη εἰς χωριστὰ μέρη. — τὸ χωρίον τὴν ἑκτασιν (τῶν 37 σταδίων). — ἐκτειχίζω φέρω εἰς πέρας τὴν τείχισιν. — ὡς ἕκαστοι ἄξιοι εἶεν κατὰ τὴν ἀξίαν (τὴν συμβολὴν) ἑκάστου (εἰς τὴν τείχισιν). — ἡρινὸς ἑαρινός. — ὀπώρα φθινόπωρον. — ποιῶ ἐντὸς περιλαμβάνω ἐντός. — σπόριμον· ἐνν. γῆν.

§ 11. ἐπισκοπῶν· ἵνα ἐξακριβώσῃ κυρίως τὴν οἰκονομικὴν αὐτῶν κατάστασιν καὶ ἂν μένουν εὐχαριστητέαι ἐκ τῆς σπαρτιατικῆς διοικήσεως. — Χίων φυγάδας· οὗτοι, 600 τὸν ἀριθμὸν, εἶχον ἐκδιωχθῆ τὸ 409 ἐκ τῆς Χίου ὡς δημοκρατικοί. — Ἀταρνέα· αἰολικὴν πόλιν ἐν Τευθρανίᾳ ἀπέναντι τῆς Μυτιλήνης. — παρίσταμαί τινα ὑποτάσσω τινά. — Πελληνέα· τὸν ἐκ Πελλήνης τῆς Ἀχαΐας καταγόμενον. — κατασκευάζω συγκεντρώνω. — ἐκπλεως ἄφθονος. — καταγωγὴ τόπος χρησιμεύων ὡς κα-άλυμα, σταθμός.

§ 12. μέχρι τούτου τοῦ χρόνου· δηλ. μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 397. — οἱ ταύτῃ Ἑλλήνες· ἐνν. οἰκοῦντες, δηλ. ἐν Ἰωνίᾳ. — ἀφικνούμενοι πρέσβεις εἰς Λακεδαίμονα· διότι δὲν εἶχον παύσει αἱ ἐναντίον αὐτῶν πιέσεις τῶν Περσῶν. — διδάσκω λέγω. — ἄν· εἰς τὸ ἀφεῖναι θὰ ἄφηνε.

§ 13 - 14. πρὸς Τισσαφέρην ἀφιγμένος· εἰς Σάρδεϊς, ὅπου διέμενε ὁ Τισσαφέρνης. — στρατηγὸς τῶν πάντων ἀρχιστράτηγος. — ἀπεδέδεικτο· κερ. 1, § 3 «σατράπης κατεπέμφθη» κλπ. — διαμαρτύρομαι, ὅτι διαβεβαιώνω, ὅτι. — καὶ περὶ τούτων· τίνων; — ἔρυμα φρούριον. — καταθέω κάμνω ἐπιδρομάς. — φέρω καὶ ἄγω τὴν χ. = ; (§ 8). — τὴν χώραν· δηλ. τὴν Ἰωνίαν.

§ 15. οὐδέν τι οὐδαμῶς. — ἐπὶ τῶν μνημάτων... εἰς τὰ μνη-
μεῖα· νοοῦνται οἱ παρὰ τὰς Σάρδεις ὑψηλοὶ τάφοι. — τύρσις - ιος
πύργος. — ἦ· ἐπίρρ. = ἐκεῖ ὅπου. — αὐτοῖς ἦν ἡ ὁδὸς = ἐμελλον πο-
ρεύεσθαι. — καὶ τὸ Ἑλληνικόν. δηλ. Ἑλληνες μισθοφόροι, οἱ ὁποῖοι
πολλάκις ἐπολέμουν μετὰ τῶν Περσῶν ἐναντίων τῶν Ἑλλήνων.

§ 16 - 17. τὴν ταχίστην· ἐνν. ὁδὸν τάχιστα. — εἰς ὁκτὼ εἰς
βάθος ὁκτὼ ἀνδρῶν. — τὰ κράσπεδα τὰ ἄκρα τῆς παρατάξεως. — κα-
θίσταμαι λαμβάνω θέσιν. — ὅσους γε καὶ οἴους ἐτύγγχανεν ἔχων·
ὁ Δερκυλίδας διέθετε τοὺς τριακοσίους Ἀθηναίους ἱππεῖς, οἵτινες ἐστά-
λησαν μετὰ τοῦ Οἰβρωνος εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ὀλίγους ἄλλους, οἱ ὁποῖοι
προσετέθησαν ἐκεῖ. — Πριήνης τε καὶ Ἀχιλλεῖου· πόλεων τῆς Κα-
ρίας παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Μυκάλης. — οἷτος· ἐνταῦθα = σιτό-
σπαρτος ἀγρός.

§ 18. ἐξαγγέλλεται· ἀπροσώπως = φτάνει ἀγγελία. — κελεύειν
ἐνν. τὸ αὐτοῦ στράτευμα. — τὰ εἶδη = τὸ εἶδος κατὰ τὸ ἐξωτερι-
κὸν παράστημα. — πιστὰ ἔνορκοι βεβαιώσεις.

§ 19 - 20. ταῦτα· δηλ. αἱ προτάσεις τοῦ Δερκυλίδου. — περαιί-
νομαι ἐκτελοῦμαι. — εἰς Τράλλεις τῆς Καρίας· περὶ τὸ σημερινόν
Ἀιδίνιον. — εἰς Λεύκοφρυν· πόλιν τῆς Ἰωνίας εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ
Μαιάνδρου ΝΔ. τῶν Τράλλεων. — εἰς τὸ συγκεκριμένον χωρίον εἰς
τὴν συμπεφωνημένην τοποθεσίαν (τὴν ὁποίαν εἶχον ὀρίσει κατὰ τὴν
ἀνταλλαγὴν τῶν πιστῶν). — Δερκυλῖδα ὑπὸ τοῦ Δερκυλίδου.

(4, 1 - 10)

§ 1. ἐν Φοινίκη ὧν· χάριν ἐμπορικῶν ὑποθέσεων του· ἡ δὲ Φοι-
νίκη ἦτο χώρα τῆς νοτίου Μ. Ἀσίας, ὀριζομένη ὑπὸ τῆς Μεσογείου
καὶ τοῦ ὕρους Λιβάνου. — ναύκληρος πλοιοκτήτης, ἐφοπλιστής. — ὅποι
διὰ ποῖον μέρος, διὰ ποῦ.

§ 2. ἀναπτεροῦμαι ἀνησυχῶ· ἀνεπτρωμένων τῶν Λακε-
δαιμονίων· ἡ ἀνησυχία των ἦτο δικαιολογημένη, ἐφ' ὅσον πρὸ ἔτους
μόλις εἶχε συναφθῇ ἀνακωχὴ μετὰ τὸν Δερκυλίδου καὶ τῶν σατραπῶν

Τισσαφέρνους καὶ Φαρναβάζου. — **περίειμι** = **ὑπέρειμι** εἶμαι ὑπέρ-
 τερος. — **ὥς πῶς**. — **τὸ πεζὸν λογιζόμενος ὡς ἐσώθη**· ἡ σωτηρία
 τῶν μυρίων ἐθεωρήθη καὶ ἦτο πράγματι ἀπόδειξις τῆς ἀδυναμίας τοῦ
 περσικοῦ κράτους. — **ὑφίσταμαι ἀναλαμβάνω**. — **τριάκοντα μὲν Σπαρ-
 τιατῶν**· ὅσοι δηλ. ἀπεστέλλοντο κανονικῶς μετὰ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς
 ὑπερορίους ἐκστρατείας, ἵνα χρησιμεύουν εἰς αὐτὸν ὡς σύμβουλοι πολι-
 τικοὶ συγχρόνως καὶ στρατιωτικοί. — **σύνταγμα** παρατάξιμος δύναμις,
 στρατός. — **ἑξακισχιλίους** ὅστις (στρατός) ἀνήρχετο εἰς ἑξ χιλιάδας. —
ὅπως τὰς δεκαρχίας τὰς κατασταθείσας ὑπ' ἐκείνου πάλιν...
καταστήσειε· τὰς δεκαρχίας, τὰς ὁποίας, ὅπως εἶδομεν (βιβλ. Β',
 2, § 1-2), εἶχεν ἐγκαταστήσει ὁ Λύσανδρος εἰς τὰς συμμάχους
 τῶν Ἀθηνῶν πόλεις, κατέλυσαν ἀργότερον οἱ ἔφοροι. Εἰς τὴν πρᾶξιν
 ταύτην προέβησαν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐκ ζηλοτυπίας διὰ τὴν αἴγλην, τὴν
 ὁποίαν ἀπέκτησεν ὁ Λύσανδρος τερματίσας εὐτυχῶς τὸν Πελοποννησια-
 κὸν πόλεμον, ἀφ' ἐτέρου δὲ τῇ ὑποκινήσει τῶν βασιλέων, τῶν ὁποίων
 τὴν ἀρχὴν ὑπέσκαπτεν ἤδη ὁ Λύσανδρος. — **οἱ...παρήγγειλαν**· διὰ τοῦ
 Δερκυλίδου. — **τὰς πατρίους πολιτείας παραγγέλλω** δίδω διαταγὴν
 νὰ ἀποκατασταθοῦν τὰ πατροπαράδοτα πολιτεύματα.

§ 3-4. **σίτος** ζωοτροφία. — **καὶ τᾶλλα**· ἐνν. **ιερά**, δηλ. τὰς θυ-
 σίας πρὸς τιμὴν τοῦ **Διὸς ἀγήτορος**, τὰς ὁποίας προσέφερον οἱ μέλ-
 λοντες νὰ ἐκστρατεύσουν ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς χώρας των βασιλεῖς. —
διαβατήρια ἡ θυσία τῶν διαβατηρίων, ἡ ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ θυσία· διότι
 προκειμένου νὰ ἐξέλθῃ ὁ βασιλεὺς τῶν Α. ἐκ τῶν ὁρίων τῆς χώρας του
 ἐθυσίαζε προηγουμένως παρ' αὐτὰ τὰ διαβατήρια πρὸς τιμὴν τοῦ Διὸς
 καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, διὰ νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν βούλησιν αὐτῶν. — **ταῖς πό-
 λεσι**· δηλ. **ταῖς συμμαχικαῖς**· — **ἐκασταχόθεν** ἐξ ἐκάστης πόλεως. —
ἐν Αὐλίδι· παραλιακῇ πολίχνῃ τῆς Βοιωτίας (σήμερον Βαθὺ) ἀπέ-
 ναντι τῆς Εὐβοίας. — **οἱ Βοιώταρχοι**· οἱ ἀνώτεροι ἄρχοντες τῆς βοιω-
 τικῆς ὁμοσπονδίας. Ἦσαν 11 τὸν ἀριθμόν. — **εἶπαν μὴ θύειν**· διότι
 δὲν ἐζήτησε τὴν ἄδειαν αὐτῶν ἐχόντων τὴν ἐποπτεῖαν καὶ τοῦ ἐν Αὐ-
 λίδι ἱεροῦ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ διότι δὲν προσέλαβε κατὰ τὰ κρατοῦντα
 εἰς τὴν θυσίαν τὸν ἐπιχώριον ἱερέα τῆς θεᾶς. — **ὀργιζόμενος**· διὰ τὴν
 ἐπιδειχθεῖσαν ἀσέβειαν, ἀλλὰ κυρίως διότι ἐθεώρει κακὸν οἰωνὸν τὴν
 διακοπὴν τῆς θυσίας. — **ἐπὶ Γεραστὸν** (Γεραιστὸν)· ἀκρωτήριον λι-
 μένα καὶ κώμην τῆς Ν. ἄκρας τῆς Εὐβοίας (σημερινὴ Κάρυστος).

Τὸ μέρος εἶχε, φαίνεται, ὀρίσει ὁ Ἀγησίλαος ὡς τόπον συγκεντρώσεως τῶν συμμάχων (πρβλ. § 2 τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων). — ποιοῦμαι τὸν στόλον πλέω.

§ 5. ἐπεὶ ἐκεῖσε ἀφίκετο· κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 396 π.Χ. — σπεύσασθαι· τοῦ σπένδομαι συνθηκολογῶ. — ταῦτα διαπραξάμενον· ἀφοῦ δηλαδὴ ἐπιτύχης τὴν αὐτονομίαν τῶν ἐν Ἀσίᾳ πόλεων. — ἀλλὰ βουλοίμην· εἰς τοὺς διαλόγους ὁ ἀλλὰ = μάλιστα, ὥραϊα. — πίστιν λαμβάνω τινὸς = πιστὰ λαμβάνω τινὸς λαμβάνω ἐνὸρκους διαβεβαιώσεις διὰ τι. — ἥ μὴν (μὴδὲν ἀδικήσιν) ὄντως, ἀληθῶς. — σοῦ πράττοντος ταῦτα· ἐμμένοντος δηλαδὴ εἰς τὰς σπονδὰς. — τῆς σῆς ἀρχῆς· δηλαδὴ τῆς σατραπείας σου.

§ 6. ἐπὶ τούτοις ῥηθεῖσι ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συζητήσεων τούτων. — τοῖς πεμφθεῖσι πρὸς αὐτόν· εἰς Σάρδεις. — καὶ Δερκυλίδας· ὅστις μετὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ βασιλέως ἀπετέλεσε μέλος τοῦ παρ' αὐτῷ συμβουλίου τῶν 30. Μέλη τοῦ συμβουλίου τούτου ἦσαν ἐπίσης καὶ οἱ δύο ἄλλοι πρέσβεις Ἑριππίδας καὶ Μέγυλλος. — πράττω τὴν εἰρήνην ἐνεργῶ νὰ γίνῃ ἡ εἰρήνη. — ἐμπεδώ - ὦ τὰς σπονδὰς στερεώνω, τηρῶ ἀπαραβάτους τὰς συνθήκας.

§ 7. ἄτε συντεταραγμένων... τῶν πολιτειῶν ἐπειδὴ τὰ πολιτεύματα ἦσαν ἄνω κάτω, εἶχον ἀνατραπῆ. — ἄτε γινώσκοντες πάντες τὸν Λ. διότι, ὡς γνωστόν, δύο φορές εἶχεν ἔλθει ἐκεῖ ὡς ναύαρχος, τὸ 408/7 καὶ τὸ 406/5 π.Χ. Καὶ μετὰ τὴν πτώσιν δὲ τῶν Ἀθηνῶν ἐπλευσεν ἐπίσης ἐκεῖ καὶ ἐγκατέστησε τὰς δεκαρχίας (§ 2). — πρόσκειμαι τινι πιέζω τινὰ διὰ παρακλήσεων, πέφτω ἀπὸ κοντά, ὅπως λέγομεν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν. — θεραπεύω τινὰ προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τινὰ. — ιδιώτης ἀπλοῦς πολίτης.

§ 8. μαίνω τινὰ κάμνω ἕξω φρενῶν, ἐξοργίζω τινὰ. — ἐδήλωσεν· ἀπροσώπως = δῆλον ἐγένετο. — γε μὴν ὅμως. — οἱ ἄλλοι τριάκοντα. δηλ. ἐκτὸς τοῦ Λυσάνδρου. — τῆς βασιλείας τοῦ βασιλέως, τῆς μεγαλειότητός του. — ὀγκήρως μεγαλοπρεπῶς. — συμπράττω τινὶ τι καταβάλλω ἐνεργείας μετὰ τινος πρὸς ἐπιτυχίαν τινὸς (ὑποθέσεώς του). — ἥττωμένους χωρὶς νὰ ἐπιτύχουν τὸν σκοπὸν των. —

δὴ ἤδη. — ὄχλον· δηλ. θεραπευόντων αὐτόν. — ἔλαττον ἔχω εὐ-
ρίσκομαι εἰς μειονεκτικὴν θέσιν = κινδυνεύω νὰ χάσω τὴν ὑπόθε-
σίν μου.

§ 9. τῇ ἀτιμίᾳ διὰ τὸν ἐξευτελισμόν. — μὲν = μὴν = πράγμα-
τι. — ἄρα ὡς ἀποδεικνύεται τώρα. — ἠπίστω· πρκτ. τοῦ ἐπίσταμαι. —
ἢ ἐγὼ ἔπραττον· ὑπαινίσσεται τὰς προσπάθειάς του διὰ τὴν εἰς τὸν
θρόνον ἀνάρρησιν τοῦ Ἀγησίλαου. — ἐκ τοῦ λοιποῦ· ἐνν. χρόνου
διὰ τὸ μέλλον. — ἐν καιρῷ εἰμί τινα εἶμαι χρήσιμος εἰς τινα.

§ 10. Σπιθριδάτην τὸν Πέρσην· ὑποδιοικητὴν, ὅπως φαίνεται,
ἐν τῇ σατραπείᾳ τοῦ Φαρναβάζου. — τοὺς... παῖδας· θυγατέρα καὶ
υἷόν. — ἐν Κυζίκῳ· πόλει ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ χερσονήσου τῆς Προποντί-
δος (ἴδε γεωγρ. πίν.), κατεχομένη τότε ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. —
καὶ τὸν υἱόν· Μεγαβάτην ὀνόματι (πρβλ. βιβλ. Δ', 1, § 26 - 28). —
ἀναβιβασάμενος· δηλ. ἐπὶ ναῦν. — πρὸς Ἀγησίλαον· εὐρίσκόμε-
νον ἐν Ἐφέσῳ.

(4, 11 - 24)

§ 11. ἐπὶ τῷ καταβάντι· § 6 « στράτευμα πολὺ... μετεπέμ-
πετο ». — ἀχθεσθέντες· ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ φανεροῦ ἐγένοντο.

§ 12. ἄφιππος ἀκατάλληλος δι' ἵππικόν. — τὸ πεζὸν ἅπαν·
ἀνερχόμενον εἰς 50.000. — διεβίβασε· πόθεν ; — τὸ ἵππικόν· ἀποτε-
λούμενον ἐκ 10.000 ἱππέων. — εἰς Μαιάνδρου πεδίον· διότι ἀπὸ
ἐκεῖ θὰ διήρχετο ἡ ἐξ Ἐφέσου στρατός, ἵνα πορευθῇ εἰς Καρίαν. —
περιάγω = ἄγω. — δύσιππα· ἐνν. χωρία μέρη, εἰς τὰ ὅποια δυσκό-
λως κινεῖται ἵππικόν. — τάναντία ἀποστρέφω λαμβάνω ἀντίθετον
διεύθυνσιν. — ἐπὶ Φρυγίας· ὅπου « ἡ τοῦ Φαρναβάζου οἰκῆσις ». —
ἀπροσδοκῆτοίς· ἐνν. ταῖς πόλεσι.

§ 13 - 14. οἱ ἱππεῖς· 600 τὸν ἀριθμόν· διότι ἐκτὸς τῶν 300
Ἀθηναίων καὶ τινων ἄλλων ἐκ τῶν ἑλληνικῶν πόλεων εἶχον προστεθῇ
καὶ οἱ 200 ἱππεῖς τοῦ Σπιθριδάτου. — τέτταρα πλέθρα· τὸ πλεθρον
ἦτο μέτρον μήκους ἴσον πρὸς 1)6 τοῦ σταδίου, ἦτοι 31 γαλλικὰ μέ-
τρα. — ὥσπερ φάλαγξ· διότι φάλαγξ λέγεται ἐπὶ πεζῶν. — ἐπὶ τετ-

τάρων εἰς βάθος τεσσάρων ἀνδρῶν. — οἱ πρῶτοι ἡ πρώτη γραμμή, τὸ μέτωπον. — ἐπὶ πολλῶν εἰς πολλὰς σειράς, εἰς μακράς στήλας.

§ 15. ἐπὶ προόδῳ προκειμένου νὰ ἀρχίσῃ τὴν προέλασιν. — ἄλοβα γίγνεται τὰ ἱερὰ τὰ σπλάχνα τοῦ θύματος παρουσιάζονται ἄνευ λοβοῦ τοῦ ἥπατος = αἱ θυσίαι ἀποβαίνουν δυσόλωνι. Διότι ἡ ἔλλειψις ἢ ἡ μικρότης τῶν λοβῶν τοῦ ἥπατος ἐθεωρεῖτο σημεῖον δυσμενές. — γινώσκω· μετ' ἀπαρεμφ. (κατασκευαστέον εἶναι) κρίνω. — καταλέγω τινὰ καταγράφω τινὰ εἰς κατάλογον. — ἄνδρα· δηλ. ἱππέα. — δόκιμος πεπειραμένος. — τὸν ἀποθανοῦμενον = τὸν ἀποθανεῖν βουλόμενον.

§ 16 - 17. ὑποφαίνει (ἀμετάβ.) ἔαρ ἀρχίζει νὰ φαίνεται ἡ ἄνοιξις. — ἔαρ· τοῦ 395 π.Χ. — ταῖς τε ὀπλιτικαῖς τάξεσιν, ἧτις = τῶν τε ὀπλιτικῶν τάξεων ταύτῃ, ἧτις. — ἄριστα σώματος ἔχω εὐρίσκομαι εἰς ἀρίστην κατάστασιν ἀπὸ ἐπόψεως σωματικῆς παραστάσεως, παραστήματος, ὅπως λέγουσιν σήμερον εἰς τὴν στρατιωτικὴν γλῶσσαν. — καὶ πελτασταῖς = καὶ ἀκοντισταῖς. Διότι οἱ πελτασταὶ ἔφερον (πέλτην, ξίφος) καὶ μικρὸν ἀκόντιον. — πρὸς τὰ προσήκοντα ἔργα εἰς τὰς ἰδιαζούσας (εἰς τὰ στρατιωτικὰ σώματά των) ἀσκήσεις. — μελετῶντας· ἡ μετοχὴ ἐκ τοῦ ὁρᾶν· μελετάω - ὦ ἀσκοῦμαι. — χαλκοτύπος χαλκεύς. — τέκτων ξυλουργός. — χαλκεύς = σιδηρεὺς σιδηρουργός. — σκυτοτόμος ὁ κόπτης, ὁ κατεργαζόμενος σκύτη, δέρματα. — οἱ σκυτοτόμοι καὶ οἱ ζωγράφοι· οἱ σκυτοτόμοι κατεσκεύαζον τὰ ἐκ δέρματος μέρη τοῦ ὀπλισμοῦ (ἱμάντας, τελαμῶνας κλπ.), οἱ δὲ ζωγράφοι ἐστόλιζον τὰς ἀσπίδας μὲ εἰκόνας ἢ γράμματα. — οἷσθαι· τὸ ὑποκείμενον ἀόριστον.

§ 18 - 19. ἐπιρρώννυμαι τονοῦμαι ψυχικῶς, φρονηματίζομαι. — τῇ Ἀρτέμιδι· τῇ Ἐφεσίᾳ, τῆς ὁποίας ὁ ναός, θεωρούμενος ὡς ἐν ἐκ τῶν ἐπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου, ἐπυρπολήθη ἀργότερον (356 π.Χ.) ὑπὸ τοῦ Ἡροστράτου. — τοῖς κήρυξι· νοοῦνται οἱ διαλαλοῦντες τὴν ἀγοραπωλησίαν τῶν αἰχμαλώτων. — ὑπὸ τῶν ληστῶν· τῶν πρὸς λαφυραγωγίαν δηλαδὴ ἐξερχομένων ἐξ Ἐφέσου Ἑλλήνων στρατιωτῶν. — μαλακὸς ἄβρος, ἀφρᾶτος. — ἄπρονος ἀσυνήθιστος εἰς ταλαιπωρίας.

§ 20 - 21. οἱ περὶ Ἑριπίδαν· οὕτως ὀνομάζει ὁ Ξενοφῶν τὸ

νέον τριακονταμελές συμβούλιον τοῦ βασιλέως, ὅπως τὸ τοῦ παρελθόντος ἔτος (396 - 395) ἐκάλει « οἱ περὶ Λύσανδρον », ἐπειδὴ αὐτοὶ ἦσαν οἱ ἐπισημότεροι. Παρατηρητέον ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Ἑριππίδας μετεῖχε καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τοῦ βασιλικοῦ συμβουλίου, ἥδη δὲ εἶναι καὶ πάλιν μέλος αὐτοῦ, καὶ μάλιστα τὸ ἐπισημότερον. Τοῦτο ἴσως ἔγινε κατ' εἰσήγησιν τοῦ βασιλέως, παρὰ τοῦ ὁποίου, ἄγνωστον διὰ ποῖον λόγον, εἶχεν ἀποσταλῆ εἰς Σπάρτην, ἥδη δὲ ἐπανῆλθεν ἐκ νέου εἰς τὴν Ἀσίαν. — καὶ ἄλλον· πιθανῶς τὸν Ξενοφῶντα, ὅστις μέχρι τοῦδε ἦτο ἀρχηγὸς τῶν Κυρείων. — ἐπὶ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων στρατιώτας· δηλ. τοὺς ἐκ τῶν συμμαχίδων πόλεων τῆς Πελοποννήσου στρατολογηθέντας (πρβλ. § 3 - 4). — ἐπὶ τὰ κράτιστα (=εὐφορώτατα) τῆς χώρας· δηλ. εἰς τὴν Λυδίαν (πρβλ. κατωτέρω « εἰς τὸν Σαρδιανὸν τόπον ἐνέβαλεν »). — αὐτόθεν ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς. — γνώμη ψυχῇ, φρόνημα. — πάλιν· ὅπως κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος (396), ὅτε εἰσέβαλεν εἰς τὴν Φρυγίαν, ἐνῶ ἄφηνε νὰ ὑπονοῇται, ὅτι θὰ ἐπέλθῃ κατὰ τῆς Καρίας (§ 11 « στρατευομένῳ ἐπὶ Καρίαν »). — καθάπερ τὸ πρόσθεν· § 12 « τὸ μὲν πεζὸν ἅπαν διεβίβασεν ἐκείσε (ἐπὶ Καρίαν) » κλπ.

§ 22 - 23. ἦκον οἱ τῶν πολεμίων ἱππεῖς ἐκ τῆς πεδιάδος τοῦ Μαιάνδρου εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Πακτωλοῦ. — ὁ ἡγεμὼν· τοῦ ἱππικοῦ τῶν Περσῶν. — αὐτοὶ δέ· δηλ. ὁ ἡγεμὼν μετὰ τῶν ἱππέων. — τοὺς ἀκολουθούς· δηλ. τοὺς ἀκολουθοῦντας τὸ στράτευμα ὑπηρέτας. — βοηθεῖν· ἐνν. αὐτοῖς (τοῖς ἀκολουθοῖς). — παμπληθέσι... τάξεσιν εἰς πυκνὴν τάξιν, εἰς μέγα βάθος. — οὕτω παρείη τὸ πεζόν· διότι τοῦτο, ὅπως εἶδομεν (§ 20 - 21), εἶχε διαβιβάσει ὁ Τισσαφέρνης εἰς Καρίαν. — τῶν παρεσκευασμένων· ἐνν. στρατιωτικῶν σωμάτων. — σφαγιάζομαι θυσιάζω. — τὰ δέκα (δηλ. ἔτη) ἄφ' ἥβης οἱ ἔχοντες δεκαετῇ στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. Δεδομένου δέ, ὅτι ἡ ἥβη περιελάμβανε τὸν ἀπὸ τοῦ 18 μέχρι τοῦ 28 ἔτους χρόνον τῆς ἡλικίας, διὰ τοῦ « δέκα ἄφ' ἥβης » νοοῦνται οἱ διανύοντες τὸ τριακοστὸν περίπου ἔτος ἄνδρες. Κατ' ἄλλην ἐρμηνείαν τὰ δέκα ἄφ' ἥβης αἱ δέκα (πρῶται) κλάσεις. — θέω ὁμόσε τινὶ ὁρμῷ κατὰ τινας. — ἐμβάλλειν· δηλ. τοῖς πολεμίοις.

§ 24. δέχομαί τινα ἀνθίσταμαι εἰς τὴν ὁρμὴν τινας. — πάντα

τὰ δεινὰ παρῆν ὅλα τὰ τρομερὰ μέσα ἦσαν παρόντα, ἐχρησιμοποιοῦν-
θησαν (τουτέστιν ἡ ἐπέλασις τῶν ἱππέων καὶ αἱ ἐφοδοὶ τῶν ὀπλιτῶν
καὶ τῶν πελταστῶν). — ἐγκλίνω. ὑποχωρῶ. — καὶ τὸ στρατόπεδον
αὐτῶν· τὸ ἐν τῇ δεξιᾷ ὄχθη τοῦ Πακτωλοῦ, τὸ ὁποῖον ἐφυλάσσετο
ὑπὸ τῶν σκευοφόρων καὶ τῶν εἰς αὐτὸ καταφυγόντων ἱππέων. — ὥσ-
περ εἰκὸς (ἦν)· διατί ; — καὶ φίλια καὶ πολέμια καὶ φίλους (δηλ.
τοὺς πελταστὰς) καὶ ἐχθρούς. — ἡὔρε· ὑποκείμενον τοῦ ρήματος τὸ
ἃ (χρήματα) τὰ ὁποῖα πωληθέντα ἀπέδωκαν.

(4, 25 - 29)

§ 25 - 26. ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὦν· διότι μετὰ τὴν μετακίνη-
σιν τοῦ ἱππικοῦ του ἐκ τῆς πεδιάδος τοῦ Μαιάνδρου πρὸς τὸν Πακτω-
λὸν ὁ Τιςσ. κατέφυγεν εἰς τὰς Σάρδεις, ἵνα προπαρασκευάσῃ δῆθεν
τὴν ἄμυναν τῆς πόλεως, πράγματι, ὅμως, διότι ἐφοβεῖτο τὴν πολεμι-
κὴν ἐμπειρίαν καὶ γενναιότητα τῶν Ἑλλήνων. — καὶ αὐτός· ὅπως ὁ
Φαρνάβαζος καὶ ἄλλοι ἐπιφανεῖς Πέρσαι. — Τιθραύστην· χιλιάρχον
τῆς βασιλικῆς σωματοφυλακῆς. — τὰ πράγματα αἱ ἐνοχλήσεις, οἱ μπε-
λᾶδες. — ἔχω τὴν δίκην ὑφίσταμαι τὴν (προσήκουσαν) τιμωρίαν. —
ἀποφέρω καταβάλλω. — ἄνευ τῶν οἴκοι τελῶν· διότι ὁ βασιλεὺς
δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνεργήσῃ αὐτοβούλως, ἀλλὰ κατόπιν τῆς συγκαταθέ-
σεως τῶν ἐφόρων (βιβλ. Γ', 1, § 1 - 2).

§ 27 - 29. τῷ ὑπὲρ (= πέραν) Κύμης· πόλεως ἐν τῇ Αἰολίδι. —
ἔρχεται ἔρχεται διαταγὴ· τοῦτου ὑποκείμενον τὸ ἄρχειν καὶ κατα-
στήσασθαι. — καὶ τοῦ ναυτικοῦ· ἐνῶ μέχρι τότε ἡ στρατηγία οὐ-
δέποτε συνεδυάσθη μετὰ τῆς ναυαρχίας. — ὥς ὅτι. — ἄν... εἶναι =
ἄν... εἶη. — καθ' ἑν οὔσης τῆς ἰσχύος ἀμφοτέροις ὅταν ἡ δύνα-
μις (= ἡ διοίκησις) καὶ τῶν δύο εὐρίσκεται εἰς χεῖρας ἑνός. — χαρί-
ζεσθαι· δηλ. τῷ Ἀγησιλάῳ. — τοῦ παρασκευάζεσθαι ὥστε νὰ
παρασκευάζεται. — πράττω τὰ ναυτικά· καταγίγνομαι μὲ τὸ ναυτικόν,
μὲ τὴν συγκρότησιν τοῦ στόλου.

(5, 1 - 2)

§ 1 - 2. τῶν βασιλέως πραγμάτων = τῆς βασιλέως δυνά-
μεως. — οὐδαμῇ οὐδαμῶς. — αἰρέω - ὦ τινα· ἐνταῦθα = νικῶ

τινα. — εἰς πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου ἀξίας 50 περίπου ἀργυρῶν
ταλάντων. — πιστὰ ἐγγυήσεις. — ἐφ' ὧτε μὲ τὸν ὄρον. — πόλεμον
ἐκφέρω κηρύττω πόλεμον. — καὶ οὐ μεταλαβόντες = καίπερ οὐ
μεταλαβόντες. — προάγω τινὰ εἰς μῖσός τινος παρασύρω τινὰ
εἰς μῖσος ἐναντίον τινός. — συνίστημι τὰς πόλεις ἐνώνω, συνασπίζω
εἰς συμμαχίαν τὰς πόλεις. — τὰς μεγίστας πολεῖς· οἶμαι αἱ Ἀθῆναι
καὶ αἱ Θῆβαι.

BIBΛION TETARTON

(1, 1 - 3, 15 - 39, 41)

§ 1 - 3. ἄμα μετοπώρω (= φθινοπώρω)· τοῦ ἔτους 395.—
εἰς λόγους ἄξιοι· ἔνν. αὐτῷ, τῷ Ἀγησίλαῳ· εἰς λόγους ἄγω τινά
τινι φέρω τινὰ εἰς συνομιλίαν, εἰς ἐπαφὴν μετὰ τινος.— ἔθνος· καὶ ὄχι
μόνον πόλεις, ὡς μέχρι τοῦδε.— οὐκ ἀνεβεβήκει· εἰς τὴν ἐν Περσίᾳ
ἔδραν αὐτοῦ.— πείσαντος· ἔνν. αὐτόν.

§ 15 - 16. ἀποπορεύομαι ἀναχωρῶ, ἀπέρχομαι.— θῆραι ζῶα
πρὸς θήραν, κυνήγιον.— περιείργομαι περιφράσσομαι.— ἀναπεπτα-
μένος χῶρος ἀνοικτὸς τόπος, ἐλεύθερον ὑπαιθρον.— παρέρρει· παρὰ
τὰ ἀνάκτορα.— ὀρνιθεύω κυνηγῶ ὀρνίθας, πτηνά.— αὐτόθεν ἀπ' ἐδῶ.—
προνομαὶ ὀργανωμένοι στρατιωτικαὶ ἐπιδρομαὶ (εἰς ἐχθρικὴν χώραν
πρὸς ἀπαγωγὴν λείας).

§ 17 - 19. σφάλλομαι παθαίνω ἀτύχημα.— δρεπανηφόρα· τὰ
ἐγνωρίσαμεν εἰς τὴν Κύρον Ἀνάβασιν.— συνέδραμον = ἡθροίσθη-
σαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο (βιβλ. Γ', 4, § 22 - 23).— εἰς ἑπτα-
κοσίους· πιθανῶς οὗτοι ἦσαν ψιλοί.— ἐλαύνειν· ὑποκείμενον τὰ ἄρ-
ματα· ἐλαύνω εἰς τινα = ἐμβάλλω εἰς τινα.— τὸ ἀθρόον τὸ
συμπεπυκνωμένον πλῆθος, ἡ φάλαγξ τῶν (ἑπτακοσίων) Ἑλλήνων.

§ 20 - 21. λέγει· δηλ. τοῦτο.— τοὺς τε Σπιθριδάτου καὶ τοὺς
Παφλαγόνας· δηλ. τοὺς διακοσίους τοῦ Σπιθριδάτου καὶ τοὺς χιλίους
τοῦ Ὀτυος.— πείσειεν· ὁ Ἡριππίδας.

§ 22 - 25. καταλύω τι σερματίζω τι.— παρεῖναι· ὑποκείμ. αὐ-
τούς, δηλ. οὓς ἔδωκεν ὁ Ἀγησίλαος καὶ οὓς αὐτὸς ἔπεισεν.—
ἐκάστων ἐξ ἐκάστου στρατιωτικοῦ σώματος (τῶν ὀπλιτῶν, τῶν πελ-
ταστῶν, τῶν ἵππέων).— εἰ ἀποτρέποιτο· ἔνν. τοῦ ἔργου, τῆς ἐπιχει-

ρήσεως. — ἐπιπεσὼν... πολλοὶ ἔπεσον· συντακτικὴ ἀνωμαλία (ὀνομαστικὴ ἀπόλυτος)· κανονικῶς ὁ λόγος θὰ εἶχεν οὕτω : ἐπιπεσόντος (τοῦ Ἡριππίδου) πολλοὶ ἔπεσον. — αὐτοί· δηλ. ὁ Φαρναβάζος καὶ οἱ περὶ αὐτόν. — ἔκπωμα ποτήριον. — καὶ ἄλλα δὴ κτήματα = καὶ ἄλλα κτήματα οἷα δὴ Φαρναβάζου ἦν (ὅποια ἦτο ἐπόμενον νὰ ἔχη ἄνθρωπος τῆς θέσεως τοῦ Φαρναβάζου). — διὰ γὰρ τὸ φοβεῖσθαι· διὰ τοῦ γὰρ αἰτιολογεῖται τὸ διατὶ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ τόσα ἐκπώματα καὶ ἄλλα πολύτιμα ἀντικείμενα καὶ λοιπὰ σκευή. — στρατοπέδευσις ἢ ἐκάστοτε θέσις τοῦ στρατοπέδου.

§ 26 - 28. ὑφίστημί τινα τοποθετῶ κρυφίως τινά. — τοῖς λαφυροπώλαις· οἱ ὅποιοι ἀπετέλουν εἰδικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸν στρατόν. — οὐκ ἤνεγκαν = οὐκ ἠνέσχοντο. — οἰχομαι ἀπιὼν γίνομαι ἄφαντος. — πρὸς Ἀριαῖον· τὸν γνωστὸν ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως ὑπαρχον τοῦ Κύρου. — πιστεύω ἔχω ἐμπιστοσύνην. — ὅτι· αἰτιολογικός. — πιστεύσαντες (αὐτῶ), ὅτι ἐπολέμησεν αὐτῶ· ἐνῶ πράγματι ἀμνηστευθεῖς, ὡς εἶδομεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν, συνεφιλιώθη μετὰ τοῦ βασιλέως. — ἀπόλειψις ἐγκατάλειψις, λιποταξία. — καὶ τοῦ Μεγαβάτου· τοῦ υἱοῦ τοῦ Σπιθριδάτου (βιβλ. Γ', 4, § 10). — βαρὺ γίγνεται τί τινι προκαλεῖ τι τὴν βαρυθυμίαν, τὴν θλιψὴν τινος.

§ 29 - 31. ξενόομαι - οὔμαι τινι συνάπτω σχέσεις μετὰ τινος. — συνάγω εἰς λόγους τινά τινι προκαλῶ συνέντευξίν τινος πρὸς τινα. — ἤκουσεν· ὁ Ἀγῆς. — σπονδὰς λαβὼν· ὁ Ἀπολλοφ. παρὰ τοῦ Ἀγῆσιλάου· σπονδὰς λαμβάνω λαμβάνω, δέχομαι δήλωσιν περὶ ἀνακωχῆς. — καὶ δεξιάν· εἰς ἐπιβεβαίωσιν τῆς δηλώσεως. — παρῆν = ἐπανῆκεν. — συγκείμενον χωρίον = ; (βιβλ. Γ', 2, § 19 - 20). — ῥαπτὸν τὸ διὰ τῆς βελόνης εἰργασμένον = κεντητὸς τάπητης. — ἐν-τρυφῶ φαίνομαι τρυφηλός, ἀβροδίαιτος. — φαυλότης ἀπλότης. — προσαγορεύω τινά χαίρειν ἀποτείνω πρὸς τινα τὸ « χαῖρε », χαιρετίζω τινά.

§ 32 - 33. ὅτε τοὺς Ἀθηναίους ἐπολεμεῖτε· δηλ. κατὰ τὸν Πελοπόν. πόλεμον, ὅτε καὶ ὁ Τισσ. καὶ ὁ Φαρν. καὶ ὁ Κύρος ἐβοήθησαν διὰ χρημάτων κυρίως τὴν Σπάρτην. — μαχόμενος μεθ' ὑμῶν·

κατὰ τὴν παρὰ τὴν Ἀβυδὸν ναυμαχίαν (411 π.Χ.). Κατ' αὐτὴν οἱ Λακεδ. ἡττηθέντες κατέφυγον εἰς τὴν Ἀβυδὸν, ὃ δὲ Φαρνάβ. «παρεβοήθει καὶ ἐπεισβαίνων τῷ ἵππῳ εἰς τὴν θάλατταν μέχρι δυνατόν ἦν ἐμάχετο» βιβλ. Α', 1, § 6). — διπλοῦν διπλοπροσωπία, δολιότης. — δεῖπνον· ἐνταῦθα = ζωοτροφία. — τὸ ὅσιον τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ νόμου καθωρισμένον = τὸ θεῖον δίκαιον. — τὸ δίκαιον τὸ καθωρισμένον ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου νόμου = τὸ ἀνθρώπινον δίκαιον. — δὲ τέλος πάντων. — ὅπως πῶς, κατὰ ποίαν λογικὴν. — ἔστι τινός τι ἀρμόζει τι εἷς τινα.

§ 34 - 36. χρόνῳ ποτὲ μετὰ ἀρκετὴν ὥραν (διότι ἡ δικαιολογία ἦτο δύσκολος). — γένωνται· ἐνν. ἀλλήλαις. — ἂν οὕτω τύχωσιν ἂν συμβῇ νὰ εὕρεθῶν εἰς τῖαν (δυσάρεστον) θέσιν. — ἀπέκτειναν = ἀποκτείνουσιν. — περὶ παντὸς ποιουμαι τι θεωρῶ τι ὡς ἀνεκτίμητον ἀγαθόν. — ἀλλάξασθαι σε ἡμᾶς δεσπότης ἀντὶ βασιλέως δεσπότης νὰ ἀλλάξης κυρίαρχον καὶ νὰ ἀναγνωρίσης ἡμᾶς (= ἐμὲ) ὡς κυριάρχους ἀντὶ τοῦ βασιλέως. — μηδένα προσκυνοῦντα· οἱ μὲν Πέρσαι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως προσέπιπτον εἰς τὴν γῆν καὶ ἐφίλουν τὸ χῶμα, τὸ ὅποῖον ἐπάτει, οἱ δὲ Ἕλληνες ἀπένεμον τὴν τιμὴν ταύτην μόνον εἰς τοὺς θεούς. — ἐλεύθερον εἶναι = τὸ ἐλεύθερον εἶναί (τινα). — ἀντάξιον εἶναι τῶν πάντων χρημάτων· πρβλ. τοὺς λόγους τοῦ Κύρου περὶ ἐλευθερίας ἐν Κύρου Ἀναβάσει, βιβλ. Α', 7, § 2 - 4. — ὁ ὁμόδουλος τινι ὁ σύνδουλος, ὁ δουλεύων μετὰ τινος εἰς ἄλλον. — δέω τινὸς ἔχω ἀνάγκην τινός, μοῦ λείπει τι. — μὴ οὐχί... εἶναι = ὥστε εἶναι. — πάμπαν· ἐπὶ πάντων. — ἐντελῶς.

§ 37. ἀπλῶς ἀδόλως, εἰλικρινῶς. — ἄπερ τίνα, τί. — πρέπει... σοι· συμφώνως πρὸς τὴν μέχρι τοῦδε ἐπιδειχθεῖσαν παρρησίαν σου. — πέμπη· ἐνν. ἐφ' ὑμᾶς. — τὴν ἀρχὴν τὴν στρατηγίαν.

§ 38. λῶστος· ὑπερθετ. τοῦ ἀγαθὸς ἄριστος· εἰς προσφωνήσεις = καλέ μου φίλε, φίλτατε. — ἐπίστω· προστ. τοῦ ἐπίσταμαι. — ἄπειμι· μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι. — καὶ πόλεμος ἦ, ἐνν. πρὸς τὸν βασιλέα.

§ 39. παλτὸν (πάλλω)· βραχὺ περσικὸν ἀκόντιον. — φάλαρα· τὰ κατὰ τὸ μέτωπον καὶ τὰς γνάθους τῶν ἵππων κοσμήματα καὶ τὸ

κεκοσμημένον πρὸς τὸ μέρος τοῦ μετώπου τμήμα τοῦ χαλινουῦ. — γραφεύς γραμματεὺς. — περιαιρέω - ᾧ ἀφαιρῶ. — μεταδιώκω τινὰ τρέχω κατόπιν τινός, διὰ νὰ τὸν προφθάσω.

§ 41. δὴ πράγματι. — ἔαρ· τοῦ 394 π.Χ. — Ἀστυρηνῆς Ἀρτέμιδος ἱερόν· τὸ ἐπώνυμον τοῦτο εἶχεν ἡ Ἀρτεμις ἐκ τῆς πόλεως τῆς Μυσίας Ἀστύρων (ὄνομ. Ἀστυρα), εἰς τὴν ὁποίαν ὑπῆρχεν ἱερὸν αὐτῆς. — ἄνω πρὸς τὰ ἄνω, τὰ ἐνδότερα (τῆς Ἀσίας). — ὀπισθεν ποιοῦμαι ἀφῆνω ὀπίσω.

(2, 1 - 8)

§ 1 - 2. εἰμὶ ἐν τινι ἀσχολοῦμαι εἰς κάτι. — τὰς μεγίστας πόλεις· Κόρινθον, Ἄργος, Ἀθήνας, Θήβας. — παρεσκευάζοντο ταῦτα· δηλ. τὰ πρὸς ἐκστρατεῖαν ἀπαραίτητα. — τά τε ἄλλα διηγεῖτο ὡς ἔχοι διηγεῖτο, πῶς ἔχουν τὰ ἄλλα, περὶ τῆς καταστάσεως γενικῶς.

§ 3 - 4. τοὺς συμμάχους· δηλ. τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἐλληνικῶν πόλεων τῆς Μ. Ἀσίας. — ἐκεῖνα· τὰ ἐν Ἑλλάδι, ὁ μέλλων νὰ διεξαχθῇ πόλεμος. — εὖ ἐπίστασθε· προσκτ. — οὐ μὴ ἐπιλάβωμαι ὑμῶν = οὐκ ἔστι δέος, μὴ ἐπιλάβωμαι ὑμῶν δὲν ὑπάρχει φόβος, μήπως... — πάλιν πάρειμι ἐπιστρέφω. — ψηφίζομαι ἀποφασίζω, διατυπώνω εἰς ψήφισμα τὴν ἀπόφασίν μου.

§ 5 - 6. Εὐξενον· ἓνα, φαίνεται, ἐκ τῶν τριάκοντα. — διασώζω προστατεύω. — οἱ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν· τῶν μισθοφόρων καὶ τῶν ἐκ Μ. Ἀσίας συμμάχων. — ταῖς πόλεσιν = τῶν πόλεων ἐκείνη. — καὶ τῶν μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς = καὶ ἐκεῖνῳ (ἐκ) τῶν λοχαγῶν τῶν μισθοφόρων. — εὖοπλος ὁ καλῶς ὥπλισμένος. — καὶ τοῖς ἱππάρχοις = τῶν ἱππάρχων ἐκεῖνῳ. — εὐῖππος ὁ ἔχων καλοὺς ἵππους. — νικητήριον βραβεῖον διὰ τὴν νίκην. — ὡς... δώσω ἀντὶ (προεῖπεν ὑπέσχετο) ὡς δώσει. — ὅπως εὖ εἰδείησαν· δηλ. αἱ πόλεις, οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ἱππάρχοι. — εὐκρινῶ προσέχω πολὺ εἰς τὴν ἐκλογὴν· ὅτι τοὺς στρατευομένους δεῖ εὐκρινεῖν· διὰ τὴν ἀνακέρυξιν δηλ. τοῦ νικητοῦ θὰ ἐλαμβάνετο μὲν βεβαίως ὑπ' ὅσιν πρωτίστως τὸ εὖοπλον καὶ εὐῖππον τῶν λόχων καὶ τάξεων, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἡ ἐπιδειχθησομένη πειθαρχία, ἀντοχή καὶ κανονικότης

εἰς τὰς κινήσεις τῶν στρατιωτῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πορείας. "Ὅθεν ἔπρεπε νὰ καταβληθῇ μεγάλη προσοχή κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν στρατιωτῶν.

§ 7. ἐκπονῶ κατέργάζομαι μετὰ κόπου, ἐπιμελῶς. — εἰς κόσμον περικαλλῶς. — οὐκ ἔλαττον ἐγένετο ἢ ἀπὸ τεττάρων ταλάντων δὲν ἐστοίχισαν ὀλιγώτερον τῶν τεσσάρων ταλάντων. — τοσούτων· δηλ. ὀλίγων. — παμπόλλων χρημάτων ἀξίας πάρα πολλῶν χρημάτων.

§ 8. Μένασκος καὶ Ἑριπίδας καὶ Ὁρσιππος· ἐκ τοῦ συμβουλίου τῶν τριάκοντα. — ἦνπερ βασιλεύς· ὁ Ξέρξης.

(2, 9 - 15, 18 - 23)

§ 9 - 12. φρουρὰν φαίνω· στρατιωτικὸς ὅρος λεγόμενος περὶ τῶν ἐφόρων καὶ τῶν βασιλέων τῆς Σπάρτης = κηρύττω ἐπιστράτευσιν. — Ἀγησίπολις· υἱὸς τοῦ τέως βασιλέως τῆς Σπάρτης Πausανίου. Ὁ Π. οὗτος, δικασθεὶς ἐρήμην δι' ἐπιδειχθεῖσαν εὐνοίαν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ καταδικασθεὶς εἰς θάνατον, κατέφυγεν εἰς Τεγέαν, ὅπου ἀπέθανε. — πρόδικος ἐπίτροπος. — ἐκέλευον· τὸ ρ. εἰς πληθυντικόν, διότι ἡ λέξις πόλις εἶναι περιληπτική. — ἡγοῦμαι τῇ στρατιᾷ ἀναλαμβάνω τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατοῦ. — πορρωτέρω· ἐνν. τῶν πηγῶν. — ἐπεμβάλλουσιν οἱ ποταμοὶ οἱ ποταμοὶ χύνονται ἐντὸς ἄλλων. — ἔνθεν ἐκεῖ ἔνθεν. — τὰς πόλεις τοὺς στρατοὺς τῶν πόλεων. — ἐξαιρῶ = ; (βιβλ. Β', 2, § 20). — ἐκθέω· ἐπὶ σφηκῶν = ἐξέρχομαι ἐκ τῆς φωλεᾶς. — θηράω - ῶ φονεύω. — τύπτομαι (ὑπὸ σφηκός) = πλήττομαι μὲ τὸ κεντρί. — χεῖροομαι - οὔμαι φονεύω. — ἐψηφ. ταῦτα· δηλ. νὰ βαδίσουν κατὰ τῆς Σπάρτης.

§ 13 - 15. διαπράττομαι διαπραγματεύομαι, συζητῶ. — διομολογοῦμαι μένω σύμφωνος μὲ ἄλλον εἰς ἓνα πᾶγμα. — εἰς ὁπόσους εἰς πόσον βάθος. — βαθείας τὰς φάλαγγας· διότι, ἂν αἱ φάλαγγες παρετάσσοντο εἰς μακρὰς στήλας, θὰ εἶχον μικρὸν μέτωπον, ὅποτε ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ κυκλωθοῦν. — αἱ πόλεις· αἱ κατὰ τῶν Λ. συνητισμέναι. — καὶ δὴ ἤδη. — ἐξέρχομαι προχωρῶ. — τὴν ἀμφιάλον· ἐνν.

χώραν, τουτέστι τὴν περιοχὴν, ἥ ὁποία εὐρίσκεται μεταξύ τῶν δύο θαλασσῶν, τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τὸν ἰσθμόν. — **Σικυῶν**, ἔκειτο μεταξύ Κορινθίας, Ἀχαΐας καὶ Ἀρκαδίας (σημερινὸν Βασιλικόν). — **ἐμβαλλόντων**, ἔνν. εἰς τὴν Κορινθίαν. — **Ἐπιεικία**, τοποθεσία μεταξύ Κορίνθου καὶ Σικυῶνος. — **ὑπερδέξια**, ἔνν. **χωρία** τόποι ὑψηλοί, κείμενοι πρὸς τὰ δεξιὰ τῶν ἐχθρῶν = ὑπερκείμενοι λόφοι δεξιὰ τοῦ ἐχθροῦ. — **κακῶς ποιῶ** ἐπιφέρω φθοράν. — **γυμνῆτες**, τοὺς ἐγνωρίσαμεν εἰς τὴν *Κύρου Ἀνάβασιν*. — **τῶν ἀντιπάλων**, δηλ. τῶν Κορινθίων καὶ λοιπῶν συμμάχων. — **ἐπὶ θάλατταν**, τοῦ Κορινθιακοῦ, ἥτοι ἀριστερά, διὰ τὴν νὰ ἀποφεύγουν τὰς προσβολὰς ἐκ τῶν δεξιὰ αὐτῶν ὑψωμάτων. — **ταύτη** ἀπὸ ἐδῶ. — **οἱ ἕτεροι**, δηλ. τὸ κύριον σῶμα τῶν συμμάχων τῶν Κορινθίων. — **τὴν χαράδραν**, ἔννεοι τὸν ποταμὸν Νεμέαν. — **κάκεινοι**, ἀντὶ καὶ αὐτοὶ (δηλ. οἱ Λακεδ.).

§ 18. **κατήπειγον**, οἱ Β. δὲν ἔσπευδον, διότι ἦσαν δυσηρεστημένοι, ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς αὐτοὺς ἡ ἡγεμονία τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ. — **τὸ δεξιὸν ἔσχον**, ἡ μεταβολὴ τῆς παρατάξεως σημαίνει, ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τῶν Βοιωτῶν Ἰσμηνίας ἀνέλαβε τὴν ἀρχιστρατηγίαν. — **τοῦ εἰς ἑκαίδεκα**, ἔνν. **ποιεῖσθαι τὴν φάλαγγα**. — **ἔτι δὲ ἔπειτα δέ**. — **ἦγον**, ἔνν. αὐτὴν (τὴν φάλαγγα). — **ὑπερέχω τῷ κέρατι τῶν π.** κυκλώνω τοὺς ἐχθρούς. — **διασπάω - ὦ** ἀπομονώνω.

§ 19. **λάσιον χωρίον** δασώδης τόπος. — **ἐπαιάνισαν**, οἱ σύμμαχοι τῶν Κορινθ. **παιανίζω** ψάλλω τὸ πολεμικὸν ᾄσμα (κεφ. 5, § 11 - 12). — **ἔγνωσαν**, οἱ Λακεδ. — **διασκευάζομαι** ἐξοπλίζομαι. — **ξेναγοί**, οὕτω ἐκαλοῦντο οἱ Σπαρτιαῖται στρατηγοὶ οἱ διοικούντες συμμαχικὰ στρατεύματα. — **παρεγγυάω - ὦ** διατάσσω. — **ὑπερτείνω τὸ κέρας** ἐκτείνω τὸ ἄκρον τῆς παρατάξεως πέραν τοῦ ἄκρου τῆς παρατάξεως τοῦ ἐχθροῦ.

§ 20 - 22. **τῇ Ἀγροτέρᾳ**, ἐπίθετον τῆς Ἀρτέμιδος ὡς θεᾶς τῆς ἄγρας (κυνηγίου). — **ὥσπερ νομίζεται** κατὰ τὸ κρατοῦν ἔθιμον. — **χίμαιρα αἰξ** (ἰδίως νέα). — **τὸ ὑπερέχον κέρας** τὸ ἐξέχον ἄκρον τῆς παρατάξεως τῶν. — **ἐπικάμπτω** στρέφω. — **συμμειγνυμι** συμπλέκομαι. — **ἐν χώρᾳ** ἐπὶ τόπου, εἰς τὴν θέσιν μου. — **ἐκατέρων**, ἡ γενική ἐκ τοῦ νοουμένου **τινές**. — **ὅσον κατέσχον** ὅσους (ἐκ τῶν

Ἀθηναίων) εἶχον ἐντὸς τῆς ἀκτῖνος τῆς δράσεώς των (νοοῦνται αἱ ἐξ φυλαί). — **ἐπορεύοντο**· κατὰ τῶν ἐχθρῶν (Ἀργείων), οἱ ὅποιοι ἐπανήρχοντο ἐκ τῆς διώξεως τῶν εἰς φυγὴν τραπέντων συμμάχων τῶν Λ. — **τέτταρας φυλάς**· αἵτινες εἶχον καταδιώξει τοὺς ἀπέναντι αὐτῶν παρατεταγμένους Τεγεάτας. — **ἐπαναχωρῶ** ἐπιστρέφω. — **παρέρχομαι** τινα ἀντιπαρέρχομαι, παραβλέπω τινά. — **ἀναχωρῶ** = **ἐπαναχωρῶ** ἐκ τῆς διώξεως. — **τοῦ πρώτου πολεμάρχου**· ἐκ τῶν ἐξ πολεμάρχων τῶν Σπαρτιατῶν ὁ πρῶτος εἶχε τὸ γενικὸν πρόσταγμα. — **ἐκ τοῦ ἐναντίου** κατὰ μέτωπον. — **συμβάλλειν** = **κελεῦσαι συμβάλλειν**. — ἄρα κίφινδίδως, ἀπροσδοκῆτως. — **ἀφρεῖναι** τοὺς πρώτους νὰ ἀφήσουν τοὺς πρώτους (= τὰ πρῶτα τμήματα) νὰ περάσουν. — **παράθεοντας** ἐνῶ διήρχετο πρὸ αὐτῶν τρέχοντες. — **ἐπιλαμβάνομαι** ἐπιτίθεμαι.

§ 23. πρὸς τὰ **τείχη**· τῆς Κορίνθου. — **εἰρξάντων Κ.** δηλ. τὸ κόμμα τῶν λακωνιζόντων Κ. — **εἶργω** ἀποκλείω τὴν εἴσοδον.

(3, 1 - 23)

§ 1 - 2. **ἐβοήθει**· δηλ. εἰς Πελοπόν. καὶ δὴ καὶ εἰς Κορινθίαν. — **ἐν Ἀμφιπόλει**· κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου. — **παμπληθεῖς**· ἐγγὺς μύριοι κατὰ τὸν ἴδιον Ξεν. εἰς ἄλλο σύγγραμμά του, τὸν Ἀγησίλαον· ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ ταύτῃ, διηγεῖται ὁ Ξεν., εἶπε μὲ ψυχικὸν πόνον ὁ φιλέλλην ἐκεῖνος βασιλεὺς « **φεῦ, φεῦ, ὦ Ἑλλάς**, ὅπτετε οἱ νῦν τεθνηκότες ἱκανοὶ ἦσαν ζῶντες νικᾶν μαχόμενοι πάντας τοὺς βαρβάρους! ». — **ἐν καιρῷ** γίγνεται τι ἀποβαίνει τι πρὸς ὄφελος. — **παρεγένου**· ἐνν. **τῇ νίκῃ**. — **καὶ τάδε**· δηλ. ὁ νέος ἀγών, τὸν ὅποιον διεξάγει ἡ Σπάρτη εἰς τὴν Ἑλλάδα.

§ 3. **διαλλάττω**· ἐπὶ χώρας = ἀλλάσσω χώραν ἀντὶ ἄλλης = διέρχομαι χώραν. — **Κρανώνιοι**· οἱ κάτοικοι τῆς Κρανῶνος, ἐπιφανεστάτης θεσσαλικῆς πόλεως ΝΔ. τῆς Λαρίσης. — **Σκουτουσσαῖοι**· οἱ κάτοικοι τῆς Σκουτούσσης, σημαντικῆς ἐπίσης πόλεως παρὰ τὴν Λάρισαν. — **φυγάδες**· ὡς φίλοι τῶν Λακεδ. — **ἐτύγχανον**· ἐνν. ὄντες.

§ 4 - 5. **ἐν πλαisiῳ**· εἰς τὴν στρατιωτικὴν γλῶσσαν **πλαίσιον** σημαίνει παράταξιν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ βάθος τῆς φάλαγγος εἶναι

ἴσον πρὸς τὸ μῆκος τοῦ μετώπου, ὥστε νὰ σχηματίζεται τετράγωνον. — οὐρὰ ὀπισθοφυλακή. — παραπέμπω στέλλω πρὸς ἐνίσχυσιν. — τὸ στόμα (τοῦ στρατεύματος) = τὸ μέτωπον, ἢ ἐμπροσθοφυλακή. — πλὴν τῶν περὶ αὐτόν· ἢ φρουρὰ ἀσφαλείας τοῦ βασιλέως ἀπετελεῖτο ἐκ τριακοσίων ἱππέων. — ἐν καλῷ ἔστι συμφέρον εἶναι. — σωφρόνως μετὰ προφυλάξεων.

§ 6 - 8. ἃ ἑκάτεροι ἡμάρτανον· τὸ σφάλμα ἔγκειται εἰς τὴν τακτικὴν, τὴν ὁποίαν ἠκολούθουν καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι, οἱ μὲν Θεσσ. ἀποχωροῦντες βάδην, οἱ δὲ ἱππεῖς τοῦ Ἀγῆσ. ἐπακολουθοῦντες σωφρόνως. — τοῖς ἄλλοις· ἐνν. ἱππεῦσι. — παραγγέλλειν· ἐνν. διώκειν· — δίδωμί τινι ἀναστροφὴν δίδω εἰς τινὰ καιρὸν νὰ στραφῇ πρὸς ἀντίστασιν. — πλαγίους ἔχοντας τοὺς ἵππους ἐνῶ εἶχον τοὺς ἵππους τῶν ἐστραμμένους πρὸς τὰ πλάγια. Οἱ ἐπιχειροῦντες δηλαδὴ ἐκ τῶν Θεσσ. ἱππέων νὰ ἀναστρέφουν, προτοῦ ἀκόμη προφθάσουν νὰ κάμουν ὀλικὴν στροφὴν καὶ νὰ ἀντιμετωπίσουν τοὺς κατ' αὐτῶν ἐπελαύνοντας κατὰ μέτωπον, ἐκυκλώνοντο καὶ ἐφονεύοντο. — ἑξαίσια ἀκράτητος. — τῷ Ναρθακίῳ· τὸ ὅποῖον ἔκειτο νοτίως τῆς Φαρσάλου, ὡς καὶ ἡ παρ' αὐτῷ ὁμώνυμος πολίχνη.

§ 9. μεταξὺ Πραντός· ὁ Πρὰς ἦτο πόλις πλησίον τοῦ Ναρθακίου. — τῷ ἔργῳ = τῇ νίκῃ. — τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ ἱππικῇ· ἥδη ἀπὸ τῶν μυθικῶν χρόνων, ὅπως μαρτυρεῖ ἡ περὶ τῶν Κενταύρων παράδοσις, τὸ ἱππικὸν τῶν Θεσσαλῶν ἐφημίζετο. — αὐτός· δηλαδὴ ἐκ τοῦ προχείρου (πρβλ. κεφ. 2, § 5 - 8). — τὰ Ἀχαϊκὰ τῆς Φθίας ὄρη· ἐπειδὴ ἡ Φθία, ἡ ἀπὸ τῆς Πίνδου δηλ. μέχρι τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου ἐκτεινομένη χώρα, ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ ἀρχαιοτάτη κοίτις τῶν Ἀχαιῶν, τὰ ὄρη αὐτῆς καλοῦνται Ἀχαϊκὰ. — τὴν λοιπὴν· ἐνν. ὁδόν. — διὰ φιλίας· ἐνν. χάρας = φιλικῶς.

§ 10 - 14. ἐμβολὴ τὸ μέρος, διὰ τοῦ ὁποίου εἰσέρχεται τις, εἰσοδος· ἐν τῇ ἐμβολῇ· δηλ. τῆς Βοιωτίας, πιθανῶς παρὰ τὴν Χαιρώνειαν. — μηνοειδὴς ὁ ἔχων σχῆμα μῆνης, νέας σελήνης = δρεπανοειδής. — ἔδοξε· ἐνν. αὐτοῖς. — ὁ ἥλιος μηνοειδὴς ἔδοξε φανῆναι· συνέβη δηλ. μερικὴ ἔκλειψις τοῦ ἡλίου, ἡ ὁποία κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν ἀστρονόμων ἔγινε τὴν 14 Αὐγούστου τοῦ 394 π.Χ. — τῇ ναυμαχίᾳ. τῆς Κνίδου, παραλίου πόλεως τῆς Καρίας. Κατὰ τὴν ναυ-

μαχίαν ταύτην (394 π.Χ.) ὁ περσικὸς στόλος διοικούμενος ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου ναυάρχου Κόνωνος ἐνίκησε τὸν στόλον τῶν Λακ. καὶ κατέλυσε τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν αὐτῶν. — τοῦ στρατεύματος τὸ πλεῖστον· δηλ. οἱ ἐκ Μ. Ἀσίας ἐβελονταί. — οἶον = τοιοῦτον, οἶον τοιοῦτον, ὥστε. — χαλεπὸν δισάρεστον. — ὀρῶεν· ὑποκείμ. τὸ πλεῖστον· (= οἱ πλεῖστοι) τοῦ στρατεύματος. — οὐκ ἀνάγκην εἶναι· τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ ἐνεθυμήθη κατὰ μεταβολὴν τῆς συντάξεως = ὅτι οὐκ ἀνάγκη εἶη. — κοινωνεῖν· ἐνν. αὐτοῦ. — αὐτοῖς μετ' αὐτῶν· ἐτέθη ἡ δοτικὴ τοῦ ἄρσεν., καθότι τοῦ στρατεύματος τὸ πλεῖστον = οἱ πλεῖστοι τῶν στρατιωτῶν (πρβλ. ὀρῶεν). — κοινωνῶ τινὸς τινι μετέχω τινὸς μετὰ τινος. — μεταβαλὼν· ἐνν. τὰ ἡγγελμένα· μεταβάλλω τι τροποποιῶ, παραποιῶ τι. — τετελευτηκῶς = ὅτι τετελευτηκῶς εἶη. — βουθυτῶ θυσιάζω βοῦς. — ὡς εὐαγγέλια = ὡς θυσίαν εὐαγγελίων ὡς εὐχαριστήριον δῆθεν θυσίαν διὰ τὴν καλὴν ἀγγελίαν. — πολλοῖς· ἐνν. τῶν φίλων. — διέπεμπε· δηλ. μερίδας. — τῶν τεθυμένων· διότι κατὰ τὰς θυσίας τὰ σαρκώδη μέλη τῶν θυομένων ζῶων δὲν ἐκαίοντο ἐπὶ τῆς πυρᾶς (ἐκτὸς ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ ὀλοκαυτώσεως), ἀλλὰ παρτίθεντο ὑπὸ τοῦ θυσιάζοντος εἰς τοὺς παρόντας κατὰ τὸ ἐπακολουθοῦν συμπόσιον. Μέρος αὐτῶν ἀπεστέλλετο πολλάκις κατ' οἶκον εἰς συγγενεῖς ἢ φίλους ἀπόντας ἐκ τῆς θυσίας. — τῷ λόγῳ ὡς... νικῶντων = τούτῳ, ὃ εἶπεν, ὡς Λακεδαιμόνιοι νικῶεν.

§ 15. Αἰνιᾶνες· θεσσαλικὸς λαὸς κατοικῶν εἰς τὴν δυτικὴν κοιλιάδα τοῦ Σπερχεῖοῦ. — Λοκροὶ ἀμφοτέροι· δηλαδὴ οἱ λεγόμενοι Ὀζόλαι ἢ Ἑσπέριοι καὶ οἱ Ὀπούντιοι. — μόρα· σπαρτιατικὸν σῶμα ἀποτελούμενον ἐκ 400 ἀνδρῶν (βιβλ. ΣΤ', 4, § 12). — διαβάσσα· ἐκ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, διότι τὸν Ἴσθμὸν κατεῖχον οἱ ἐχθροί. — ἐξ Ὀρχομενοῦ· δηλ. τοῦ βοιωτικοῦ, τὸν ὅποιον ἀποστατήσαντα ἀπὸ τῶν Θηβαίων κατεῖχον οἱ Λακ. — οὗ Ἑριπ. ἐξενάγει· δηλ. τῶν Κυρείων κατὰ τὰ ἐν βιβλ. Γ', 4, § 20 - 21 λεγόμενα. — ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ· κυρίως ἐκ τῶν πόλεων τοῦ Ἑλλησπόντου (πρβλ. § 16 - 17 « καὶ Ἑλλησπόντιοι). » — αὐτόθεν ἐκ τῆς περιοχῆς ταύτης (εἰς τὴν ὅποιαν εὐρίσκετο ἤδη ὁ Ἀγρσ.) = ἐκ τῶν ἐντοπίων.

§ 16 - 17. καὶ γὰρ που διότι φρονῶ. — συνέρχομαι συναντῶ-

μαι. — ἀπὸ τοῦ **Κηφισοῦ**· τοῦ βοιωτικοῦ, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν βορείων ὑπωρειῶν τοῦ Παρνασσοῦ ἐχύνετο εἰς τὴν Κωπαΐδα. Σήμερον καλεῖται Μαυρονέρι. — **εἶχεν... δεξιόν**· ὡς ἀρχιστράτηγος. — **ὁμόσε φέρομαι** τρέχω διὰ νὰ συγκρουσθῶ, ἐφορμῶ. — **ἀντεκτρέχω** τρέχω καὶ ἐγὼ ἐναντίον τινός. — **εἰς δόρυ ἀφικνούμαι** φθάνω εἰς ἀπόστασιν, ἀπὸ τῆς ὁποίας δύναιμι νὰ χρησιμοποιήσω δόρυ· ὅθεν = πλησιάζω πολὺ.

§ 18 - 19. **διακόπτω τινὰ** διασπῶ τὴν γραμμὴν τινος. — **ἐν τοῖς σκευοφόροις**· δηλ. τῶν Λακ. καὶ ἐπομένως ἐκ τῶν νώτων τῆς παρατάξεως τοῦ Ἀγῆσ. (ἰδ. σχεδιάγρ.). — **ἐξελίσσω τὴν φάλαγγα** ἀναπτύσσω τὸ μέτωπον τῆς φάλαγγος· ἐδῶ = μεταβάλλω τὸ μέτωπον τῆς φ. — **τοὺς συμμάχους**· τίνας; — **διαπίπτω πρὸς τινα** διαφεύγω πρὸς τινα. — **συσπειράομαι - ὦμαι** σχηματίζω πυκνὴν φάλαγγα. — **παρέντι**· τοῦ παρήμι ἀφῆνω κατὰ μέρος, « νὰ πάῃ στὸ καλὸ ». — **συρράττω τινι** συγκρούομαι πρὸς τινα. — **συμβάλλω τὰς ἀσπίδας** συγκρούω τὰς ἀσπίδας. — **διαπίπτουσι**· ἀφοῦ διέσπασαν τὴν γραμμὴν τῶν ἀντιπάλων.

§ 20. **προσενήνεκτο**· τοῦ προσφέρομαι μετακομίζομαι. — **τὴν φάλαγγα**· τὴν ἑαυτοῦ. — **τῶν ἱππέων**· οἱ ὁποῖοι εἶχον σταλῇ πρὸς καταδίωξιν τῶν φευγόντων. — **ὑπὸ τῷ νεῷ**· τῆς Ἰτωνίας λεγομένης Ἀθηνᾶς. — **καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων**· καὶ ἐπομένως θὰ ἐδικαιολογεῖτο τὸ κατὰ τῶν Θηβαίων πάθος τῆς ἐκδικήσεως. — **οὐκ ἐπελάθετο τοῦ θείου**· διότι ἔθεωρεῖτο ἀνόσιον νὰ κακοποιηθῇ ὁ καταφεύγων εἰς ναὸν ἢ ἔστω βωμὸν θεοῦ.

§ 21. **αὐλεῖν**· διὰ τὸν πανηγυρικώτερον ἑορτασμόν τῆς νίκης. — **αἰτῶ ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς** ζητῶ τοὺς νεκροὺς κατόπιν ἀνακωχῆς. — **τῶν ἐκ τῆς λείας**· ἐνν. **χρημάτων**· λείαν δὲ ἐνοεῖ τὴν ἀποκομισθεῖσαν ἐκ τῆς Ἀσίας (ἴδε βιβλ. Γ', 4, § 24). — **ἀποθύω** προσφέρω θυσίαν, τὴν ὁποίαν ἔταξα· ἐδῶ = ἀφιερῶ. — **εἰς τὴν Λοκρίδα**· τῶν Ὀζολῶν Λοκρῶν.

§ 22 - 23. **τὴν ἄλλην τὴν ὑπόλοιπον**. — **τὸ σιμὸν** ἡ ἀνωφέρεια. — **δυσχωρία** κακοσοπιά. — **παραστάτης** ὁ ἐν τῇ μάχῃ σύντροφος· ἐδῶ

λέγονται **παραστάται** οἱ ἐπιφανεῖς Σπαρτιᾶται, οἱ ὅποιοι συνάδευον τὸν στρατηγὸν καὶ συνηγωνίζοντο μετ' αὐτοῦ. — **καταλεύομαι** φονεύομαι διὰ λίθων. — **οἱ ἐκ τοῦ στρατοπέδου**· ἐκεῖνοι δηλ. οἱ ὅποιοι « οὐκ ἐπεχείρησαν πρὸς τὸ σιμὸν διώκειν », ἀλλ' ἐσταμάτησαν καὶ ἐκ τοῦ προχείρου στρατοπεδεύσαντες ἐδείπνουν ἤδη. — **τὸ ἄλλο στρατεύμα**· ἐκτὸς τῶν Λακεδαιμονίων.

(4, 1 - 13)

§ 1. **ἀποθνήσκοντας**· ὑποκείμενον ἑαυτούς· — **ἐνεργὸς χώρα** καλλιεργούμενη καὶ παράγουσα προϊόντα χ. — **βέλτιστοι** ἔγκριτοι πολῖται. Οὗτοι, ὅπως συνάγεται ἐξ ὅσων λέγονται κατωτέρω, ἐλακύνιζον. — **συνίσταμαι** συναντῶμαι κρυφίως. — **ἐδίδασκον ταῦτα ἀλλήλους** ἀντήλλασσαν μεταξὺ των τὰς γνώμας των περὶ τούτων.

§ 2 - 3. **χρημάτων μετεσχηκότες**· Βιβλ. Γ', 5, § 1 - 2. — **οὕτω** δὴ ὑπὸ τὸ κράτος ἤδη αὐτῶν τῶν σκέψεων. — **καταγιγνώσκειται** τις καταδικάζεται τις. — **Εὐκλείων**· τὰ Εὐκλεία, ἐορτὴ κατ' ἐξοχὴν θηβαϊκὴ, ἐορτάζοντο πρὸς τιμὴν τῆς Ἀρτέμιδος Εὐκλείας. Φαίνεται, ὅτι διήρκουν πολλὰς ἡμέρας. — **τὴν τελευταίαν**· ἐνν. ἡμέραν. — **ἂν**· εἰς τὸ λαβεῖν. — **σημαίνω** δίδω τὸ σύνθημα. — **οὓς ἔδει· τίνες**· — **συνεστηκότες ἐν κύκλῳ**· νοοῦνται οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι καθ' ὁμίλους ἀπετέλουν κύκλους καὶ συνεζήτουν ἢ διεσκέδαζον. — **κριτὴν**· δηλ. δραματικῶν παραστάσεων. — **καθήμενον**· εἰς τὸ θέατρον. — **οἱ πειθόμενοι**· τουτέστιν οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς σφαγῆς. — **νόμιμος** δίκαιος, πιστὸς εἰς τὰς (θρησκευτικὰς) παραδόσεις. — **ἀδημονῶ** θλίβομαι ὑπερβολικά.

§ 4 - 5. **μᾶλλον ἐν τῇ ἀγορᾷ**· παρὰ ὅπουδῆποτε ἄλλου. — **Πασιμῆλου**· ἀνήκοντος εἰς τὴν ἀριστοκρατικὴν μερίδα. — **ἐν τῷ Κρανείῳ**· τὸ Κρ. ἦτο γυμναστήριον μὲ ἄλλος ἐκ κυπαρίσσων πρὸ τῆς Κορίνθου. — **ἐκ τοῦ πράγματος**· δηλ. ἐκ τοῦ τόπου τῆς σφαγῆς τῶν πρεσβυτέρων. — **Ἀργεῖους**· οἱ ὅποιοι κατεῖχον τὸν Ἀχροκόρινθον. — **ἐν δυνάμει** εἰμὶ ἔχω εἰς χεῖράς μου τὴν ἐξουσίαν.

§ 6 - 7. **ἀνασπῶνται οἱ ὄροι** καταστρέφονται, ἀφαιροῦνται τὰ ὀρόσημα (χώρας τινός) = καταλύεται ἡ ἀνεξαρτησία της· ἀφοῦ δη-

λαδὴ ἡ Κόρινθος ὑπεδουλώθη εἰς τοὺς Ἀργεῖους, ἡ ὀροθετικὴ γραμμὴ μεταξὺ Ἀργεῶν καὶ Κορίνθου ἐξέλιπεν. — αὐτοῖς πρὸς ψυχικὸν πόνον των. — **μετοίκων**· οἱ μέτοικοι, τουτέστιν οἱ ἐξ ἄλλων πόλεων ἐγκαθιστάμενοι εἰς τινα πόλιν ξένοι, δὲν εἶχον πολιτικὰ δικαιώματα καὶ ἐπομένως ἐστεροῦντο πολιτικῆς δυνάμεως. — οὕτω ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας. — **μιαιφόνος** ὁ διὰ φόνων μαινόμενος, ὁ αἰμοσταγής. — **εὐνομία χρωμένην**· εὐνομίαν λέγων ὁ συγγραφεὺς ἐννοεῖ τὸ ὀλιγαρχικὸν πολίτευμα. — **ἄξιον εἶναι**· τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ **ἐνόμιζον**. — οὕτω δὴ μὲ αὐτὰς τὰς σκέψεις λοιπόν. — **διαδύνω** διολισθαίνω, κατορθώνω νὰ διαφύγω. — **κατατείνω** ἐκτείνομαι. — **Λέχαιον**· λιμὴν τοῦ Κορινθιακοῦ, σημερινὸν Λουτράκι· τὸ Λέχαιον συνεδέετο μετὰ τῆς Κορίνθου διὰ μακρῶν τειχῶν, ὅπως ὁ Πειραιεὺς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν. — **ἔπραττε τὴν εἴσοδον** ἡσχολεῖτο μὲ τὸ ζήτημα τῆς εἰσόδου εἰς τὴν πόλιν.

§ 8. **κατ' ἐπιμέλειαν** ἐξ ἰδίας φροντίδος = διότι οἱ ἴδιοι τὸ ἐπεδίωξαν. — **τὸ τρόπαιον**· κερ. 2, § 23. — **ἀπλῶς** καθαρὰ, μὲ κάθε λεπτομέρειαν.

§ 9-10. **σταύρωμα** περίφραγμα μὲ ὀρθίους πασσάλους (σταυροὺς) = χαράκωμα. — **ἐν τῷ λιμένι**· νοεῖται τὸ Λέχαιον. **πασσυνδία** πανστρατιᾷ. — **ἐαυτῶν**· δηλ. τῶν Λακεδαιμονίων. — **ἐχομένους**· ἐνν. αὐτῶν = πλησίον αὐτῶν (τῶν Λακ.). — **ἔφως** ὁ πρὸς τὴν ἔω ἐστραμμένος, ὁ ἀνατολικός. — **Ἰφικράτη**· Ἀθηναῖον στρατηγόν, ὅστις διεκρίθη κατὰ τὸν παρόντα πόλεμον ὡς ἀρχηγὸς τῶν μισθοφόρων πελταστῶν. — **οἱ ἐκ τῆς πόλεως**· ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς φυγάδας. — **τῷ πλήθει** ἕνεκα τοῦ πλήθους των. — **διασπάσαντες τὸ σταύρωμα**· διὰ νὰ μὴ τὸ χρησιμοποιοῦσιν ἐκ νέου οἱ Σικ. — **ἐπὶ θάλατταν**· τοῦ Λεχίου. — **ἱππαρμολύτης** ἱππαρχος. — **αὐτῶν**· νοοῦνται οἱ νεκροὶ ἢ οἱ τραπέντες εἰς φυγὴν. — **μετὰ τῶν ἐθελοντῶν**· πρόκειται περὶ ἐκείνων ἐκ τῶν ἱππέων, οἱ ὅποιοι οἰκιοθελῶς ἀνέλαβον τὰς ἀσπίδας τῶν φυγάδων καὶ ἀντετάχθησαν πρὸς τοὺς Ἀργεῖους. — **τὸ σίγμα**· τὸ ἀρχικὸν γράμμα τῶν Σικυωνίων· διότι οἱ Ἕλληνες συνήθιζον νὰ θέτουν ἐπὶ τῶν ἀσπίδων διακριτικὰ σημεῖα ἢ στοιχεῖα — ὡς Σικ.· ἐνν. ὄντας. — **Ναὶ τὼ σιῶ, ψευσεῖ ὑμὲ τὰ σίγμα ταῦτα**· ἔκφρασις σπαρτιατικὴ = μὰ τοὺς δύο θεοὺς (δηλ. τοὺς Διοσκούρους, τὸν Κάστορα

καὶ τὸν Πολυδεύκην), θὰ σᾶς ἀπατήσουν τὰ σίγμα αὐτά. — **ὁμόσε χωρῶ** ἐφορμῶ.

§ 11. **τοὺς καθ' αὐτούς**· δηλ. τοὺς μισθοφόρους τοῦ Ἰφικράτους. — **κύκλος τεῖχος**, περίβολος (ἐδῶ τῆς Κορίνθου). — **ἤσθοντο κρατούμενα τὰ κατὰ τοὺς Σικυωνίους** ἀντελήφθησαν, ὅτι οἱ Σικυώνιοι ἡττήθησαν. — **ἐξελθόντες**· ἐνν. τοῦ σταυρώματος. — **ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸ σταύρωμα**· διότι κατέλαβον τὰς θέσεις τῶν Σικυωνίων καὶ τῶν Κορινθίων φυγάδων. — **ἐκπίπτω ἐξέρχομαι**. — **ἐσχατοὶ αὐτῶν**· οὗτοι ἦσαν πρὸς τὸ μέρος τῶν Λακεδαιμονίων. — **τῷ τείχει**· τῷ πρὸς ἀνατολάς. — **ὄχλος θόρυβος, παραχή**. — **ἀποκλίνω** στρέφομαι ὀπίσω. — **ἀναβαίνοντες**· οἱ Ἀργεῖοι ἀφοῦ ἐπέστησαν μετὰ τὸ δύο πυρῶν, τῶν Λακ. καὶ τῶν φυγάδων Κορινθίων, προσπαθοῦν νὰ σωθοῦν ἀναβαίνοντες εἰς τὸ ἀνατολικὸν τεῖχος καὶ ριπτόμενοι ἔξω εἰς τὸ κενόν.

§ 12. **εἰς τὸ ἀπόλλυσθαι πάντας πάντα ὑπηρετοῦντας** οἱ ὅποιοι ὅλοι ἔκαμναν ὅλα, ὅσα συνέτεινον εἰς τὴν καταστροφὴν των. — **οὕτως**· τὸ ἐπίρρ. νὰ συναφθῇ καὶ πρὸς τὸ ἐν ὀλίγῳ (ἐνν. χρόνῳ) καὶ πρὸς τὸ πολλοί. — **τέγος στέγη**. — **νεώσοικοι** (= **νεῶς - οἰκοί**) ἦσαν στοὰι παρὰ τὸν λιμένα, ὅπου ἐναυπηγοῦντο ἢ ἐπεσκευάζοντο ἢ ἀνεδύροντο ἀπλῶς, διὰ νὰ μὴ παραμένουν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ φθείρωνται, τὰ πολεμικὰ σκάφη.

§ 13. **ὑποσπόνδους ἀνάγομαι τοὺς νεκροὺς** = **ὑποσπόνδους ἀναιροῦμαι τοὺς νεκροὺς** περισυλλέγω καὶ παραλαμβάνω μαζί μου τοὺς νεκροὺς κατόπιν ἀνακωχῆς. — **γινώσκω μετ' ἀπρμφ.** (**καθελεῖν**) κρίνω σκόπιμον. — **καθελεῖν**· ἐνν. **τοσοῦτον**· — **ὥστε δύοδον στρατ.** ἱκανὴν εἶναι ὥστε νὰ δύναται νὰ περάσῃ στρατός. — **ἄγω**· ἀμετάβ. = **πορεύομαι**. — **τὴν ἐπὶ Μέγαρά**· ἐνν. ὁδόν. — **Σιδοῦντα...** **Κρομμυῶνα**· πόλεις ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου. — **τοῦμπαλιν** = **τὸ ἔμπαλιν** πρὸς τὸ ὀπίσω. — **πρὸ τῆς φιλίας**· ἐνν. γῆς.

(5, 1 - 19)

§ 1. **τῶν φευγόντων**· δηλ. Κορινθίων, περὶ τῶν ὁποίων ἔγινε

λόγος εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον. — ἐν τῷ Πειραίῳ· τὸ Πείραιον ἔκειτο παρὰ τὴν σημερινὴν Περαχώραν, πέραν τῶν λουτρῶν Λουτρακίου. — τὰ Ἴσθμια· ἅτινα ἐτελοῦντο ἀνὰ τριετίαν πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος. — τὰ ἀριστοποιούμενα τὰ διὰ τὸ ἄριστον (πρόγευμα) προοριζόμενα κρέατα. — Κεγχραιί· ὁ λιμὴν τῆς Κορίνθου ἐπὶ τοῦ Σαρωνικοῦ.

§ 2 - 3. ἐν τῷ ἱερῷ· τοῦ Ποσειδῶνος, τὸ ὅποῖον εὐρίσκετο ἐντὸς δάσους ἐξ ἐλατῶν. — τινὰ τῶν ἄθλων ὡς πρὸς τινα ἔπαθλα (ἐπομένως ἀγωνίσματα). — ἕκαστος· ἐκ τῶν μετασχόντων τῶν ἀγώνων. — ἐκηρύχθησαν· δηλ. νικηταί. — ὡς προδιδομένης τῆς πόλεως· τοῦτο ἦτο τέχνασμα τοῦ Ἀγησιλάου, ὁ ὅποῖος ἐπεδίωκε δι' αὐτοῦ νὰ γενήσῃ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν Κορινθίων τὴν ὑποψίαν, ὅτι ἡ πόλις των προδίδεται. — τὸν Ἴφικράτη· ὁ ὅποῖος ἐφρούρει, φαίνεται, τὸ Πείραιον. — παρελθλυθότας· δηλ. εἰς τὸ ἄστυ. — τὰ θερμά· τὰς σημερινὰς θερμὰς πηγὰς Λουτρακίου. — τὸ ἀκρότατον· τῆς Γερανείας.

§ 4. καίριος μεγάλης σημασίας, ἀξιόλογος. — ἐνθύμημα σκέψις. — εὐδοκιμέω - ὦ διακρίνομαι. — οἷα... σπειρία = σπειρία τοιαῦτα οἷα δὴ εἰκὸς ἦν ἔχειν τούτους θέρους ὄντος· σπειρίον ἐλαφρὸν θερινὸν ἔνδυμα. — ἀθύμως ἔχω πρὸς τι δὲν ἔχω διάθεσιν διὰ κάτι. — ἄλλος ἄλλη ἄλλος ἀπ' ἐδῶ, ἄλλος ἀπ' ἐκεῖ. — ὕλη ξύλα καὶ κλάδοι, χαμόκλαδα. — ἡλείφοντο· δι' ἐλαίου, ἵνα ἀπαλύνουν τὰ παγωμένα μέλη τοῦ σώματος. — ὕφ' ὅτου ὑπὸ τίνος.

§ 5. Ἦραιον· ἀκρωτήριον παρὰ τὸν Ἴσθμόν, ἐκτεινόμενον μέχρι τοῦ Κρισσαίου κόλπου, ἀντικρὺ τῆς Σικυῶνος. Ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου ὑπῆρχε ναὸς τῆς Ἥρας. — παρὰ θάλατταν· τὴν πέραν τῶν λουτρῶν πρὸς τὴν Περαχώραν. — Οἰνόην· φρούριον πρὸς βορρᾶν τοῦ Πειραίου. — ἐντετεχισμένον τείχος ὄχυρὸν φρούριον. — γιγνώσκω ἀποφασίζω.

§ 6. ἄλλοθεν ἴσως καὶ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. — μεγαλοφρόνως· ἡ ὑπεροψία τοῦ Ἀγῆσ. εἶναι προσποιητή, διότι ἀπὸ χαρακτῆρος ἦτο ἄνθρωπος μετριοφρονέστατος. — τοῦ προξένου· ὁ θεσμὸς τῆς προξενίας ἐδημιουργήθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων· ὁ Φ. εἶναι ἀντιπρόσωπος τῶν

συμφερόντων τῶν Βοιωτῶν εἰς τὴν Σπάρτην. — **περὶ τὴν λίμνην**· τὴν Ἑσχατώτιν ἢ Γοργῶπιν καλουμένην, ἣ ὁποία εὕρεσκειται κατὰ τὴν Μεγαρίδα. Σήμερον καλεῖται Βουλιασμένη. — **κυκλοτεροῦς οἰκοδομήματος**· ἕως πρόκειται περὶ ἀγορᾶς. — **τῶν Λακεδ.**· ἐνν. **τινές**. — **ἀπὸ τῶν ὄπλων** ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου. — **οἱ κρατοῦντες** οἱ νικηταί.

§ 7. **πεντηκοντήρ**· ὁ διοικητὴς σώματος 50 ἀνδρῶν εἰς τὸν σπαρτιατικὸν στρατόν. — **ξεναγοί**· Βιβλ. Δ', 2, § 19. — **ἐνεσθίω** τρώγω ἐν σπουδῇ εἰς τὸ πόδι. — **δαμοσία**· ἐνν. **σκηνή** ἢ σκηνή τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης· ἐκαλεῖτο οὕτω, διότι ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, τοῦ δήμου τῆς Σπάρτης. — **οἱ περὶ τὴν δαμοσίαν** τὸ συμβούλιον τοῦ βασιλέως. — **οἱ δορυφόροι**· ἀνωτέρω (§ 6) τοὺς ὠνόμασε **φύλακας**· — **μέτειμι** ἔρχομαι ὀπισθεν.

§ 8. **τὸ πλατὺ τοῦ Λ.** ἡ πεδιάς τοῦ Λ. — **διατίθεμαι τὰ αἰχμάλωτα** ἐκθέτω εἰς πώλησιν τοὺς αἰχμαλώτους.

§ 9. **οὐ κατέβαλεν**· διότι τὰ τρόπαια ἐθεωροῦντο ἱερά. — **ἀνίημί τινα εἷς τι** ἀφήνω τινὰ νὰ εἰσέλθῃ εἷς τι. — **Κρεῦσιν**· λιμένα τῆς Βοιωτίας εἰς τὸν Κορινθιακόν· ἦτο ἐπίνειον τῶν Θεσπιῶν.

§ 10. **πλὴν ὅσων** = **πλὴν τούτοις, ὅσων**. — **κατὰ χώραν** εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης.

§ 11 - 12. **Ἀμυκλαῖοι**· οἱ κάτοικοι τῶν Ἀμυκλῶν, πόλεως τῆς Λακωνίας ἐπὶ τοῦ Εὐρώτα. — **ἀπέρχονται**· δηλ. εἰς τὴν πατρίδα των. — **Ἰακίνθια**· ἐτελοῦντο εἰς τὰς Ἀμύκλας κατὰ μῆνα Ἑκατομβαιῶνα (Ἰούλιον - Αὐγούστον) πρὸς τιμὴν τοῦ νεαροῦ Ἰακίνθου, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Ἀπόλλων ἀκουσίως διὰ δίσκου. Κατὰ τὴν ἐορτὴν ταύτην ἔψαλλον πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος τὸν καλούμενον παιᾶνα, ᾄσμα ἐνθουσιῶδες. Τὸν ἴδιον παιᾶνα ἔψαλλον καὶ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαχῶν (πρβλ. **ἐπαιάνισαν**, βιβλ. Δ', 2, § 19). — **παρὰ τὴν πόλιν** κατὰ μῆκος τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. — **μεταδιώκειν**· ἐνν. αὐτόν, τὸν πολέμαρχον· **μεταδιώκω τινὰ** τρέχω νὰ προφθάσω τινά. — **οὐδὲν ἡγνόουν**· ὁ πολέμαρχος καὶ οἱ ἐξακόσιοι. — **κατα-**

φρονῶ μετ' ἀπρμφ. = φρονῶ ἐγωιστικῶς. — τύχη εὐτυχία, νίκη. — ἐπιχειρῶ τινι προσβάλλω τινά.

§ 13. οἱ δ' ἐκ τῶν Κορ... καθορῶντες αὐτούς· ἡ πλοκή : οἱ δὲ Καλλίας τε... καὶ Ἴφικράτης, καθορῶντες ἐκ τοῦ ἄστεως τῶν Κορινθίων αὐτούς. — Καλλίας ὁ Ἴππονίκου· σημαίνων Ἀθηναῖος διὰ τὴν καταγωγὴν καὶ τὸν πλοῦτόν του. — πορεύομαι ἐν τῇ ὁδῷ συνεχίζω τὴν πορείαν. — ἀπόλλυσθαι· τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ ἐνόμισαν· ἀποφυγεῖν· ὁ Καλλ. καὶ ὁ Ἴφ.

§ 14 - 15. τοὺς ὑπασπιστάς· οὕτως ἐκαλοῦντο οἱ δοῦλοι, οἱ ὁποῖοι ἠκολούθουν τοὺς ὀπλίτας καὶ ἐσῆκωνον τὰς ἀσπίδας των. — τὰ δέκα ἀφ' ἥβης· Βιβλ. Γ', 4, § 22 - 23. — αἰρέω - ὦ προφθάνω. — ἐξ ἀκοντίου βολῆς εἰς ἀπόστασιν βολῆς ἀκοντίου. — ἀναχωρῶ ἐπιστρέφω εἰς τὴν θέσιν μου. — ἐκέλευε· ὁ Ἴφικρ. — τοὺς ὀπλίτας· τῶν Λακ. — ἀνεχώρουν· οἱ Λακ. — ἄτε διώξαντες· δηλ. τοὺς πελταστάς· ὡς τάχους ἕκαστος εἶχεν ὅπως ἕκαστος ἠδύνατο ἀπὸ ἀπόψεως τάχους, μεθ' ὅσης ταχύτητος ἠδύνατο ἕκαστος. — ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐκ τῶν ὀπισθεν. — παραθέω τρέχω παραλλήλως. — θρασὺς θαρραλέος.

§ 16. ἐγκλίνω τρέπομαι εἰς φυγὴν. — ἔκδρομοι· εἶναι οἱ στρατιῶται, οἱ ὁποῖοι ἐξορμοῦν ἀπὸ τὴν τάξιν των καὶ καταδιώκουν τοὺς ἀντιπάλους, οἱ ἀκροβολισταί. — ἰσομέτῳποι οἱ βαδίζοντες εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν μετὰ τοὺς πεζοὺς. — ποιῶ καὶ πάσχω τὰ ὅμοια τούτοις ἐπαναλαμβάνω τὰ ἴδια καὶ παθαίνω τὰ ὅμοια πρὸς τὰ προηγούμενα. — μαλακὸς δειλός, ἄτολμος. — συνίσταμαι συγκεντρώνομαι.

§ 17. οἱ ἀπὸ τοῦ Λεχαιίου· εἰς τὸ Λ. ὑπῆρχε μόνον μικρὰ φρουρὰ σπαρτιατικὴ καὶ συμμαχικὴ· ἡ δύναμις αὕτη δὲν ἠδύνατο, φυσικά, νὰ ἀφήσῃ τὴν φρουρῆσιν τῆς περιοχῆς καὶ νὰ σπεύσῃ εἰς βοήθειαν τῶν κινδυνευόντων. Ἦδη προσπαθεῖ νὰ παράσχῃ βοήθειαν ἀπὸ θαλάσσης. — τοὺς ὀπλίτας· τοῦ Καλλίου, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἐξέλθει ἐκ τῆς Κορίνθου. — εἰς τὴν θάλατταν· διὰ νὰ σωθοῦν ἐπὶ τῶν πλοιαρίων.

§ 18 - 19. ἐκ τούτου· χρονικόν. — σφάλλομαι παθαίνω ἀτύχημα, νικῶμαι. — ὀψιαίτατα (ὀψέ) πολὺ ἄργά, πρὸς τὴν ἐσπέραν· ἀντίθετον πρωαίτατα. — κατάγομαι εἰσέρχομαι, ζητῶ κατάλυμα. — παρὰ Μαντίνειαν· διότι οἱ Λ. εἶχον περιπαίξει ἄλλοτε τοὺς Μαντινεῖς, ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς πελταστάς, ὅπως τὰ παιδάκια τὸν μπαμπούλαν. — ἐξ Ὁρχομενοῦ· κειμένου ἐπὶ ὑψώματος εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Μαντινείας (σημερινὸν Καλπάκι). — χαλεπῶς μὲ ψυχικὸν πόνον. — ἄν· εἰς τὸ θεάσασθαι.

(8, 1 - 3, 6 - 11, 12 - 16)

§ 1 - 2. τῇ ναυμαχίᾳ· τῆς Κνίδου. — παραμυθέομαι - οὔμαί τινα καθησυχάζω τινα δι' ὑποσχέσεων. — ἐντειχιόιεν· ἡ κτίσις ἀκροπόλεως ὑπὸ ξένου εἰς τινα πόλιν ἐσήμεινε κατάλυσιν τῆς αὐτονομίας αὐτῆς. — ξένια δῶρα. — μὴ καὶ οἱ Ἕλληνες συσταῖεν μήπως καὶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἐνωθοῦν (κατὰ τῶν Περσῶν). — πείθομαι τι πείθομαι εἰς τι.

§ 3. ἀπαντάω - ὦ (τινι) = ἔρχομαι εἰς συνάντησίν τινος. — παρέρχομαι ἐπὶ τι ἀπέρχομαι εἰς τι. — τὴν αὐτοῦ ἀρχήν· τὴν σατραπείαν του (Φρυγίαν). — Δερκυλίδας· ὁ ὁποῖος ἐστάλη εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, διὰ νὰ ἀναγγεῖλῃ τὴν ἐν Νεμέᾳ νίκη.

§ 6. ἐκφέρω πόλεμον κηρύττω πόλεμον. — περαίνω τι κατορθώνω τι. — καταστρέφομαι ὑποτάσσω. — εὐπρεπίζομαι τὰς πόλεις συμφιλιοῦμαι, ἔρχομαι εἰς συνεννόησιν μὲ τὰς πόλεις. — εἰς τὸ ἔαρ μέχρι τοῦ ἔαρος (393 π.Χ.). — ἀνθ' ὧν ἐπεπόνθει κλπ.· κατὰ τὴν ἐκστρατείαν εἰς Μ. Ἀσίαν.

§ 7 - 8. συμπληρώω - ὦ ναῦς ἐξοπλίζω τελείως ναῦς. — Φαραί· πόλις τῆς Μεσσηνίας, πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νέδωνος· πιθανῶς πρόκειται περὶ τῶν Καλαμῶν. — κακουργέω - ὦ βλάπτω. — καὶ τὰ τῆς βοηθείας· διότι ὑπῆρχε φόβος μήπως οἱ Λακεδ. στείλουν βοήθειαν εἰς τὰς ὑφισταμένας τὴν ἐπιδρομὴν πόλεις. — ἀναστρέφω ἀπομακρύνομαι. — ὑπόσπονδος ὁ ἐξησφαλισμένος διὰ σπονδῶν. — Νικόφημον· ὅστις διεσώθη μετὰ τοῦ Κόνωνος εἰς Κύπρον.

§ 9 - 10. ἀπὸ τῶν νήσων· δηλ. ἐκ τῶν φόρων, τοὺς ὁποίους θὰ ἐπέβαλλεν εἰς τὰς νήσους. — τοῦτο ταύτην τὴν χάριν, μὲ αὐτὴν τὴν χ. — χαρίζομαι τινι ὑποχρεῶνω τινά. — ἀτελὲς ποιῶ τι δὲν ἀφήνω νὰ γίνη, ματαιῶνω κάτι. — εἰς τὸν διὰ τόν. — λιθολόγος λιθοτόμος.

§ 11. ἀντιπληρώω - ὦ ναῦς ἐξοπλίζω καὶ ἐγὼ πολεμικὰ πλοῖα.

§ 12 - 13. ἀπὸ τῶν ἐκείνου· δηλ. χρημάτων. — τὰς τε νήσους καὶ τὰς ἐν ἡπείρῳ παρὰ θάλατταν πόλεις· μετὰ τὴν παρὰ τὴν Κνίδον ἦτταν οἱ Λακεδ. διετήρησαν ἐν Μ. Ἀσίᾳ μόνον τὴν Ἀβυδον (§ 3). Ὅλαι αἱ παράλιοι πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας (ἐν τῇ ἡπείρῳ) καὶ αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους, εἰς τὰς ὁποίας εἶχον ἐγκατασταθῇ Λακεδ. ἀρμοσταί, κατελήφθησαν ὑπὸ τοῦ Κόνωνος, μετὰ τοῦ ὁποίου συνέπραττεν ὁ Φαρνάβαζος. — εὐτρεπίζω τινά τινι συμφιλιῶνω τινά μετὰ τινος. — Τιρίβαζον βασιλέως ὄντα στρατηγόν· τὸν γνωστὸν ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως εὐνοοῦμενον τοῦ βασιλέως σατράπην τῆς Ἀρμενίας (Κ. Ἀν., βιβλ. Δ', 4, § 4), ὅστις ἤδη ἔχει ἀντικαταστήσει τὸν Τιθραύστην εἰς τὴν σατραπείαν τῆς Ἰωνίας κλπ. — ἀφίστημί τινα πρὸς ἑμαυτὸν προσελκύω τινά πρὸς τὸ μέρος μου. — παῦσαι δηλ. αὐτόν. — πέμπουσιν Ἀταλκίδαν· περὶ τὸ τέλος τοῦ 393 π.Χ. — ἀπὸ Βοιωτῶν· δηλ. Θηβαῖοι. — ἀπὸ τε Βοιωτῶν καὶ Κορίνθου καὶ Ἀργούς· κεφ. 5, § 1 - 2.

§ 14. ἐκεῖ· δηλ. εἰς τὰς Σάρδεις, ἔδραν τῆς σατραπείας τῆς Ἰωνίας κλπ. — καὶ ταύτης καὶ μάλιστα ἐκείνης. — ἀντιποιοῦμαι τινός τινι διεκδικῶ τι παρὰ τινος· οὐκ ἀντιποιεῖσθαι· τὸ ἀπαρέμφ. τοῦτο, ὡς καὶ τὸ κατωτέρω ἀρκεῖν, ἐκ τοῦ ἔλεγε. — αὐτονόμους εἶναι· ἡ αὐτονομία τῶν πόλεων συνέφερε τοὺς Λακεδ., διότι οἱ μὲν ἐχθροὶ αὐτῶν θὰ ἔχανον τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ἦσαν φόρου ὑποτελεῖς εἰς αὐτούς, αὐτοὶ δὲ θὰ διετήρουν τοὺς συμμάχους των, διότι εἶχον ἀφεθῇ αὐτόνομοι. — αὐτονόμων οὐσῶν τῶν πόλεων· διότι τότε δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ συγκροτηθῇ ἰσχυρὰ συμμαχικὴ δύναμις ἱκανὴ νὰ καταπολεμήσῃ τὸν βασιλέα.

§ 15. τοῖς ἐναντίοις· δηλ. εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Ἀθηνῶν, τῶν Θηβῶν, τῆς Κορίνθου καὶ τοῦ Ἀργούς, οἱ ὅποιοι παρευρί-

σκοντο εἰς τὰς Σάρδεις. — **λόγοι** κενοὶ λόγοι, ἀνοησίαι. — **ταῦτα** δηλ. αἱ προτάσεις τοῦ Ἀνταλκίδου. — **συντίθεμαι** συνάπτω συνθήκην, συγκατατίθεμαι. — **Λήμνου, Ἰμβρου καὶ Σκύρου** παλαιῶν ἀθηναϊκῶν κτήσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἦσαν ἐγκατεστημένοι κληροῦχοι Ἀθηναῖοι. — **οἱ τε Θηβαῖοι** δηλ. ἐφοβοῦντο συνθέσθαι αὐτονόμους εἶναι τὰς πόλεις. — τὰς **Βοιωτίας πόλεις** τὰς ὁποίας εἶχον καταστήσει σὺν τῷ χρόνῳ ἀπὸ ὁμοτίμων ὑποτελεῖς. — **οὐ ἐπεθύμουν** ἡ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς τὸ κατωτέρω **ἔχειν**. — **ὥς Ἄργος ἔχειν** οἱ Ἀργεῖοι ἐγκαταστήσαντες φρουρὰν εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς Κορίνθου ἐθεώρουν τὴν Κόρινθον ἰδικήν των. — **ἀτελὴς γίγνεται ἡ εἰρήνη** δὲν τελειώνει, δὲν γίνεται ἡ εἰρήνη.

§ 15. γίγνομαι μετὰ τινος δέχομαι τὰς προτάσεις τινός. — ὅπως ἂν... προσδέοιντο ἵνα κατὰ τὸ δυνατὸν (ἂν) λάβωσιν ἀναγκην, ἐπιθυμήσουν. — **εἰρξεν** ὁ Κόνων, δραπετεύσας ἢ ἀποφυλακισθεὶς ὑπὸ τοῦ προσωρινοῦ διαδόχου τοῦ Τιριβάζου ἐν τῇ σατραπείᾳ τῆς Ἰωνίας Στρούθα, κατέφυγεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Κύπρου Εὐαγόραν, παρὰ τῷ ὁποίῳ διαμένων ἀπέθανε.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΤΟΝ

(1, 25 - 36)

§ 25 - 26. **κατέβη**· διότι ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἀνέλθει εἰς τὰ Σοῦσα, ἵνα διαπραγματευθῇ μετὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης. — **Νικόλοχον**· ὑπαρχον τοῦ Ἀνταλκίδου· διότι ὁ Ἀνταλκίδας εἶχεν ἐν τῷ μεταξὺ διορισθῇ ναύαρχος. — **Ἰφικράτους καὶ Διοτίμου**· Ἀθηναίων στρατηγῶν. — **Περκώτη**· βορείως τῆς Ἀβύδου· εἶχε λιμένα, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτο δυνατόν νὰ κρυβῇ στόλος. — **Δημαίνετον**· ἀποσταλέντα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Ἰφικράτους. — **τὴν ἐπὶ Προκοννήσου**· δηλ. ὁδὸν = πρὸς τὴν Προκ.· ἡ δὲ Προκ. εἶναι νῆσος εἰς τὴν Προποντίδα (σημερινὴ νῆσος τοῦ Μαρμαρᾶ). — **παραπλέω**· προσπερνῶ πλέων. — **τάς ἀπὸ Συρακουσῶν**· τὰ πλοῖα ἐστέλλοντο ὑπὸ τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου, φίλου τῶν Σπαρτιατῶν. — **καὶ Ἰταλίας**· ἐκ Θουρίων τῆς Ἰταλίας.

§ 27. ὁ **Κολλυτεύς**· ἐκ τοῦ δήμου Κολλυτοῦ, ὁ ὁποῖος ἔκειτο ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν· ὁ προσδιορισμὸς ἐτέθη πρὸς διάκρισιν ἐκ τοῦ Θρασυβούλου Στειριέως, ὅστις πρὸ ὀλίγου εἶχε φονευθῇ εἰς τὴν Ἀσπενδον τῆς Παμφυλίας. — **κελεύσας**· ἐνν. **τοὺς τριηράρχους**. — **προσπληρώσασθαι**· δηλ. **τοὺς ναύτας**, τὰ πληρώματα. — **εἴ τις (ναῦς) ἐνεδεῖτο**· ἐνν. ναυτῶν. — **ὕπ' ἄθυμίας**· ἐπεὶ δὴ ἔχασαν τὸ ἡθικόν των.

§ 28. **Ἀριοβαρζάνους**· ὅστις ἔλαβε τὴνθ' ἐσιν τοῦ Φαρναβάζου εἰς τὴν σατραπείαν τῆς Αἰολίδος καὶ Μικρᾶς Φρυγίας. — **ἄγομαι γυναικα**· νυμφεύομαι. — **κατῆγε**· ἠνάγκαζε νὰ καταπλέουν.

§ 29 - 30. **πολλάς**· ὑπὲρ τὰς 80. — **ὥς πρότερον**· δηλ. κατὰ τὸν

Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ὅτε ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἐνίσχυε διὰ χρημάτων τοὺς Λακεδαιμονίους. — **πολιορκούμενοι δὲ ἐκ τῆς Αἰγίνης ὑπὸ τῶν ληστῶν**· οἱ Αἰγινῆται, ἀνέκαθεν ἐχθροὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἐνισχυόμενοι ἤδη ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων συνελάμβανον τὰ ἐμπορικὰ σκάφη τῶν Ἀθηνῶν καὶ κατεκράτουν αὐτὰ καὶ τὰ φορτία των. — αὖ ἐξ ἄλλου. — **μόρα**; (κεφ. 3, § 15). — **Ὁρχομενῶ** τῷ βοιωτικῷ (βιβλ. Δ', 3, § 15). — **αἷς δὲ ἡπίστουν**· ἐννοεῖ τὸν Φλειοῦντα καὶ τὴν Μαντίνειαν. — **ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ** ἡ δικαιολογία περὶ τῶν ἐορτῶν τῶν μηνῶν. — **ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ οὐδὲν ἔτι σφῶς ὤφελήσει**· οἱ Λακεδαιμόνιοι προτιθέμενοι νὰ ἐπέλθουν κατὰ τῶν Ἀθηνῶν ἢ τῶν Θηβῶν ἐθεώρησαν ἀναγκαῖον νὰ καταστήσουν προηγουμένως ἀκίνδυνον διὰ τὴν Σπάρτην τὸ Ἄργος· ὅθεν ἐστράτευσαν ἐναντίον αὐτοῦ. Οἱ Ἀργεῖοι πρὸ τοῦ ἐπικρεμαμένου κινδύνου κατέφυγον εἰς σύνθητες δι' αὐτοὺς τέχνασμα· ἰσχυρίσθησαν δηλαδὴ, ὅτι κατὰ τὴν περίοδον τῶν μηνῶν ἐκείνων διεξῆγον τὰς κοινὰς δωρικὰς ἐορτάς, αἱ ὁποῖαι ἐωρτάζοντο εἰς χρόνον διάφορον ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους δωρικῶν φύλων· ἦτο ἐπομένως ἀνόσιον νὰ ἐνεργήσουν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπίθεσιν ἐναντίον αὐτῶν. — **παρεῖναι**· κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὰς Σάρδεις. — **τὰ βασιλέως σημεῖα** ἡ βασιλικὴ σφραγὶς (διὰ τῆς ὁποίας ἐπιστοποιεῖτο ἡ γνησιότης τοῦ βασιλικοῦ ἐγγράφου).

§ 31. καὶ τῶν νήσων **Κλαζομενάς**· αἱ Κλαζομεναὶ (σημερινὰ Βουρλά) κατ' ἀρχὰς ἔκειντο ἐπὶ τῆς ξηρᾶς· ἀργότερον ἐκτίσθησαν ἐπὶ τινος ἀπέναντι νήσου (πρὸς Β. τῆς Ἐρυθραίας), τὴν ὁποίαν μετὰ ταῦτα ὁ Μ. Ἀλέξανδρος συνέδεσε δι' ἐπιχωματώσεως μὲ τὴν ξηράν. — **Κύπρου**· τῆς ὁποίας ἐβασίλευεν ὁ Εὐαγόρας. Ἐναντίον τοῦ βασιλέως τούτου ἐπολέμησεν ἐπὶ μακρὸν ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ καταλάβῃ τὴν νῆσον. — καὶ **μικρὰς καὶ μεγάλας**· τὸ διαφέρον τοῦ βασιλέως ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας τῶν ἐλληνικῶν πόλεων προήρχετο ἀπὸ πολιτικὸν ὑπολογισμόν· διὰ τῆς αὐτονομίας δηλαδὴ ἐξεμηνενίζετο ἢ μετὰ τὸν Πελοπον. πόλεμον ἡγεμονία τῆς Σπάρτης. — **πλὴν Δήμνου καὶ Ἰμβρου καὶ Σκύρου**· διότι ἐθεωρήθησαν ὡς ἐδάφη καθαρῶς ἀθηναϊκὰ (βιβλ. Δ', 8, § 15). — **μετὰ τῶν ταῦτα βουλομένων**· δηλ. τῶν δεχομένων τοὺς ὅρους τῆς προτεινομένης συνθήκης, ἥτοι τῶν Σπαρτιατῶν.

§ 32. ὤμνυσαν· συνελθόντες, φαίνεται, εἰς τὴν Σπάρτην. — ὑπὲρ πάντων τῶν Βοιωτῶν· τοῦτο ἐσήμαινεν, ὅτι οἱ Θηβαῖοι δὲν ἦσαν διατεθειμένοι νὰ ἀφήσουν αὐτονόμους τὰς βοιωτικὰς πόλεις. — ὁ Ἀγχιλαός· ὡς ἐκτελεστὴς τῶν ὅρων τῆς συνθήκης. — τὸ βασιλέως γράμμα τὸ ἔγγραφον τοῦ βασιλέως. — ταῦτα· δηλ. ὁμνῦναι αὐτονόμους εἶναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν. — αὐτοῖς· ἐννοεῖ ἐκείνους, παρὰ τῶν ὁποίων εἶχον λάβει τὴν ἐντολήν.

§ 33. διὰ τὴν πρὸς Θηβαίους ἔχθραν· βιβλ. Γ', 4, § 3 - 4. — ἐθύετο· δηλ. τὰ διαβατήρια = ; (βιβλ. Γ', 4, § 3 - 4). — εἰς τὴν Τεγέαν· πόλιν τῆς Ἀρκαδίας, συνήθη τόπον συγκεντρώσεων τῶν συμμάχων τῆς Σπάρτης ἐν Πελοποννήσῳ. — τῶν ἱππέων· ἐνν. τινάς. — κατὰ τοὺς περιοίκους εἰς τὰς πόλεις τῶν περιοίκων, τῶν πέριξ (τῆς Τεγέας) οἰκούντων. — ἐπισπεύσοντας· δηλ. αὐτούς. — ξεναγούς· βιβλ. Δ', 2, § 19.

§ 34. οἱ δ' αὖ Κορίνθιοι· εἰς τὴν Κόρινθον κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἐπεκράτουν οἱ ἐχθροὶ τῶν Λακεδαιμονίων δημοκρατικοί. — οὐκ ἐξέπεμπον τὴν τῶν Ἀργείων φρουράν· βιβλ. Δ', 8, § 15 « ὡς Ἀργὸς ἔχειν »· — καὶ τούτοις· δηλ. εἰς τοὺς Κορινθίους καὶ Ἀργεῖους. — προεῖπε· τοῦ προαγορεύω δηλῶ ἀπεριφράστως. — τοῖς μὲν· δηλ. εἰς τοὺς Κορινθίους. — τοῖς δέ· εἰς τὴν φρουράν τῶν Ἀργείων. — αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ γίγνομαι ἀποκτῶ τὴν ἀνεξαρτησίαν μου. — οἱ σφαγεῖς· νοοῦνται οἱ ἐκ τῶν Κορινθίων δημοκρατικοί, οἱ ὁποῖοι κατέσφαξαν εἰς τὴν ἀγορὰν τοὺς ἀριστοκρατικούς (βιβλ. Δ', 4, § 1). — μεταίτιός τινος ὁ συναίτιος, συνένοχος τινος. — τοῦ ἔργου· δηλ. τῆς σφαγῆς. — αὐτοὶ γνόντες οἰκιοθελῶς. — οἱ ἄλλοι πολῖται· δηλ. οἱ οὐδέτεροι, οἱ μὴ ἀνήκοντες μετὰ φανατισμοῦ εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην μερίδα. — καταδέχομαι τινα δέχομαι τινα ἐπιστρέφοντα εἰς τὴν πατρίδα. — τοὺς πρόσθεν φεύγοντας· φαίνεται, ὅτι εἰς παράρτημα τῆς συνθήκης ἀνεγράφετο ὁ ὅρος νὰ δεχθοῦν αἱ πόλεις τὴν ἐπιστροφὴν τῶν διὰ πολιτικούς λόγους ἐξορίστων.

§ 35. τὰ πεζὰ στρατεύματος· τὰ ὅποια ἦσαν συγκεντρωμένα περὶ τὴν Κόρινθον (πρβλ. § 29 - 30) καὶ εἰς τὴν Κύπρον, ὅπου ἐβόηθουν τὸν Εὐαγόραν πολεμοῦντα κατὰ τῶν Περσῶν. — καὶ τὰ ναυ-

τικά. οὕτως ὁ περσικὸς στόλος ἀπομείνας ἀνενόχλητος ἐστράφη κατὰ τοῦ Εὐαγόρου καὶ ἐπέβαλεν ἐπὶ τῆς Κύπρου τὴν συγκυριαρχίαν τοῦ βασιλέως. — **τὸν ὕστερον·** δηλ. τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον. — **τὸν ὕστερον... τῆς καθαιρέσεως** τὸν κατόπιν, τὸν ἐπακολουθήσαντα τὴν κατακρήμνισιν (βιβλ. Δ', 8, § 12 - 13).

§ 36. **ἀντιρρόπως πράττω τινι** διατελῶ ἐν ἰσορροπία δυνάμεων πρὸς τινα. — **τοῖς ἐναντίοις·** δηλ. τοῖς συνησπισμένοις συμμάχοις (Ἀθηναίους, Θηβαίους, Ἀργεῖους, Κορινθίους). — **ἐπ' Ἀνταλκίδου·** ἡ Ἀνταλκίδειος εἰρήνην ὑπεγράφη καὶ ἤρχισε νὰ ἐκτελῇται τὸ 387 π.Χ. Οἱ ὅροι αὐτῆς ἐχαράχθησαν ἐπὶ λιθίνων στήλων, αἱ ὁποῖαι ἐξετέθησαν εἰς τὰ πανελλήνια ἱερὰ πρὸς εὐρυτέραν δημοσιότητα. — **προστάτης·** ἐνταῦθα : ἐκτελεστής καὶ φρουρός. — **πράττω ἐπιτυχάνω,** ἐξασφαλίζω. — **προέλαβον σύμμαχον Κόρινθον·** διότι ἤδη τὴν ἀρχὴν ἐν Κόρινθῳ ἀνέλαβον οἱ φίλοι αὐτῶν ἀριστοκρατικοί. — **αὐτονόμους... τὰς βοιωτίας πόλεις ἐποίησαν·** οὕτω ἐξησθένησαν τὴν δύναμιν τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν Θηβαίων.

(2, 24 - 32, 35 - 36)

§ 24. **ἐκ δὲ τούτου·** μετὰ τὴν ἀπόφασιν δηλαδή, τὴν ὁποίαν ἔλαβον οἱ Λακ. νὰ στείλουν βοήθειαν εἰς τὰς παρὰ τὴν Χερσόνησον τοῦ Ἀθω πόλεις Ἀκανθὸν καὶ Ἀπολλωνίαν ἐναντίον τῆς γείτονός των Ὀλύνθου, ἡ ὁποία ἐπεζῆται νὰ ὑπαγάγῃ αὐτάς εἰς τὴν κυριαρχίαν τῆς. Τὴν βοήθειαν αὐτὴν εἶχον ζητήσει διὰ πρεσβείας οἱ Ἀπολλωνιάται καὶ Ἀκάνθιοι παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων (383 π.Χ.) ὡς ἐποπτῶν τῆς Ἀνταλκιδείου εἰρήνης. — **Σκιρῖται·** ἐκλεκτὸν σῶμα τοῦ Σπαρτιατικοῦ στρατοῦ. — **μέτειμι** ἔρχομαι κατόπιν. — **Θράκης χωρία·** Θράκη ἐκαλεῖτο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα μέγα μέρος τῆς κεντρικῆς Μακεδονίας καὶ ὀλόκληρος ἡ ἀνατολική. — **Ποτεΐδαιαν·** πόλιν τῆς Χαλκιδικῆς ἐπὶ τοῦ στενοῦ Ἰσθμοῦ, ὁ ὁποῖος συνδέει τὴν Χερσόνησον Παλλήνην μετὰ τῆς στερεᾶς. — **ἐκείνων·** δηλ. τῶν Ὀλυνθίων.

§ 25 - 27. **στασιάζω** εὐρίσκομαι εἰς ἐσωτερικὰς ταραχάς· **στασιαζόντων τῶν Θηβ·** μετὰ τὴν Ἀνταλκίδειον εἰρήνην διελύθη ἡ βοιωτικὴ ὁμοσπονδία καὶ τὴν ἀρχὴν ἀνέλαβεν εἰς τὰς Θήβας οἱ ἀριστοκρατικοί, φίλοι καὶ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων. — **πολεμαρ-**

χοῦντες· τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν εἰς τὰς Θήβας πρὸ τῆς Ἀνταλκιδείου εἰρήνης εἶχον οἱ 11 βοιώταρχοι· μετὰ τὴν διάλυσιν ὅμως τῆς βοιωτικῆς ὁμοσπονδίας ἀνώτατοι ἄρχοντες ἦσαν οἱ πολέμαρχοι.— **διάφορος** πολιτικὸς ἀντίπαλος.— **ἐταιρεία** πολιτικὸν συγκρότημα, φατρία.— **εἰσοικειόμαι**—**οὐμαί τι** γίνομαι οἰκειὸς, συνάπω στενὰς σχέσεις πρὸς τινα.— **ὕπουργέω**—**ὦ τινί τι** προσφέρω εἰς τινά τι.— **ἐγώ**· ὡς πολέμαρχος.— **εἰμὶ ὑπό τι** περιέρχομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός.— **ἀποκεκήρυκται** ἔχει ἀπαγορευθῆ διὰ κήρυκος (λόγῳ τῆς ὑφισταμένης εἰρήνης).— **Ὀλυνθον**· ἀξιολογώσασθαι τότε πόλιν τῆς Χαλκιδικῆς μετὰ τῶν χερσονήσων Παλλήνης καὶ Σιθωνίας.

§ 28 - 29. **ἀνακουφίζομαι** ἐρεθίζεται τὸ πνεῦμα μου, παίρνουν ἀέρα τὰ μυαλά μου, ὅπως λέγουν σήμερον.— **λογιστικὸς** ὁ ἱκανὸς νὰ ὑπολογίσῃ τὰς συνεπειὰς τῶν πράξεών του.— **ὁμολογῶ τι** δίδω τὴν συγκατάθεσίν μου εἰς τι.— **προορμῆσαι** (τοῦ προορμᾶω—**ὦ**)· ἐνν. τὸ στράτευμα= νὰ κινήσῃ τὸ στράτευμα πρὸς τὰ ἐμπρός.— **ἡγοῦμαί τι** γίνομαι ὁδηγός τινος.— **ἐν τῇ Καδμείᾳ**· δηλ. εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν Θ., ὅπου ἐγίνοντο αἱ συνεδριάσεις τῆς βουλῆς.— **θεσμοφοριάζω** τελῶ τὴν ἐορτὴν τῶν Θεσμοφορίων. Ἡ ἐορτὴ αὕτη ἐτελεῖτο κατ' Ἰούνιον ὑπὸ γυναικῶν μόνον πρὸς τιμὴν τῆς θεσμοφόρου Δήμητρος ὡς προστάτιδος τοῦ γάμου καὶ ἐπομένως τῆς κοινωνικῆς τάξεως.— **βαλανάγραν**· ἡ β. ἤτο ἐργαλεῖον, διὰ τοῦ ὁποίου ἤγρευον, δηλ. ἐπίαναν καὶ ἀφήρουν ἀπὸ τὸν μοχλόν, τὴν βάλανον, τουτέστι τὸ σιδήριον τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸν μοχλόν διὰ τὸ κλείσιμον τῆς θύρας.— **παρήμῃ τινα** ἐπιτρέπω εἰς τινα τὴν εἴσοδον.

§ 30 - 31. **ὅστις μὴ πολέμου ἐρᾷ**· ὑπαινίσσεται τοὺς δημοκρατικούς φίλους τοῦ Ἰσμηνίου, οἱ ὅποιοι ἤθελον νὰ βοηθήσουν τοὺς Ὀλυνθ. καὶ ἐπομένως νὰ πολεμήσουν κατὰ τῶν Λακ.— **ὡς πολεμοποιοῦντα**· ὁ Ἰσμ. κατηγορεῖται, ὅτι προσπαθεῖ νὰ προκαλέσῃ πόλεμον κατὰ τῶν Λακ.— **ἐνθα εἴρηται**· εἰς τὸ δεσποτήριον.— **οἰκαδε** εἰς τὰς οἰκίας των.— **μάλιστα τριακόσιοι**· τὸ μάλιστα μετ' ἀριθμητικῶν = περίπου.

§ 32. **Ἀγασίλαος**· ἐξ ὧων λέγει ὁ Ἀγ. συνάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι αὐτὸς εἶχεν ἐμβάλλει εἰς τὸν Φ. τὴν ἰδέαν νὰ καταλάβῃ τὴν Καδμείαν.— **αὐτοσχεδιάζω** ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας ἐνεργῶ.

§ 35 - 36. κρίσιν ποιοῦμαί τινι δικάζω τινά. — ξένος φίλος (ἐκ φιλοξενίας)· διότι ὁ Ἰσμηνίας εἶχε σταλῆ ὡς πρεσβευτῆς εἰς τὴν Περσίαν, διὰ τὴν ἐπιδιώξῃ τὴν φιλίαν τοῦ μεγάλου βασιλέως. — μετεिल्φῶς εἶη· βιβλ. Γ', 5, § 1 - 2. — μεγαλοπράγμων ὁ συλλαμβάνων μεγάλα σχέδια. — κακοπράγμων ἐπιβλαβής.

(4, 1)

§ 1. ἐκολάσθησαν· κυρίως διὰ τῆς ἐν Λεύκτροις μάχης, τὴν ὁποίαν θὰ ἴδωμεν κατωτέρω. — κρατοῦμαι ὑπὸ τινος νικῶμαι ὑπὸ τινος.

BIBΛION EKTON

(4, 1 - 16)

1 - 2. ἐκ τούτου· μετὰ τὴν ἄρνησιν τῶν Θηβαίων νὰ ὑπογράψουν τὴν δι' ἐνεργειῶν τῶν Ἀθηναίων συναφθεῖσαν ἐν Σπάρτῃ εἰρήνην μεταξὺ τῶν ἐλληνικῶν πόλεων. — **ἐκ τῶν πόλεων·** τῆς Κεφαλληνίας καὶ Ἀκαρνανίας. — **Κλεόμβροτον·** τὸν νεώτερον υἱὸν τοῦ τέως βασιλέως τῆς Σπάρτης Πausανίου· οὗτος ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον (380 π.Χ.) μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ του βασιλέως Ἀγησιπόλιδος, συμβάντα ἐν Μακεδονίᾳ, καθ' ὃν χρόνον ἐπολέμει πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους. — **τὰ οἴκοι τέλη·** βιβλ. Γ', 2, § 6 - 7. — **ἀφίειεν·** κατὰ τὰ βαρύτερα ἀντὶ ἀφίειεν.

§ **3. οὐχ ὅπως... ἀφιέντας** ὅχι μόνον, ὅτι δὲν ἄφηνον. — ἢ ἐκεῖ ὅπου. — **Θίσβαι·** χωρίον πλησίον τῶν Θεσπιῶν. — **Κρεῦσιν,** βιβλ. Δ', 5, § 9 - 10. — **ἐν Λεύκτροις·** ταῦτα ἐκείντο ἐπὶ δασώδους πεδιάδος μεταξὺ Πλαταιῶν καὶ Θεσπιῶν.

§ **4 - 5. διαλείπω ἀπέχω.** — **οὐδένας·** ἐνν. ἄλλους. — **Κυνὸς κεφαλαί·** τοποθεσία τῆς Βοιωτίας πλησίον τῶν Θηβῶν. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν παρέμεινεν ἐπὶ 16 ἡμέρας ὁ Κλεόμβροτος ἀδρανῶν, ὅτε τὸ 378 ἐστάλη διὰ πρώτην φορὰν κατὰ τῶν Θηβαίων. — **ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς·** διότι κατὰ τὴν δευτέραν αὐτὴν ἐμβολὴν δὲν κατάρθωσε νὰ περάσῃ τὸν Κιθαιρῶνα. — **ἀκτέον** (ἄγω)· δηλ. τὸ στράτευμα. — **ὥσπερ λέγεται·** λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν εἶχε βλάψῃ τὰς Θήβας κατὰ τὰς προηγουμένας εἰσβολὰς του εἰς τὴν Βοιωτίαν.

§ **6 - 7. οἱ προεστῶτες·** δηλ. οἱ βοιωτάρχοι. — **ἄτε πεφευγότες** ἐπειδὴ πράγματι... — **πολλοὶ αὐτῶν·** οἱ δημοκρατικοί. — **Ἡράκλειον** ναὸς τοῦ Ἡρακλέους. — **μὲν δὴ πάντως.** — **τῶν προεστηκότων·** κυρίως τοῦ Ἐπαμεινώνδου.

§ 8 - 9. **τάναντία** ἐναντίως, ἀνάποδα. — **κατορθοῦμαι** εὐοδοῦμαι, ἔρχομαι εὐνοϊκά. — **ὑποπινόντων**· δηλ. τῶν στρατιωτῶν. — **τῶν εἰς ἀγοράν παρεσκευακότων**· ἐννοεῖ τοὺς μικρεμπόρους, οἱ ὅποιοι ἠκολούθουν τὸ στράτευμα. — **τῶν οὐ βουλομένων μάχεσθαι** κυρίως τῶν Θεσπιέων. — **μετὰ τοῦ Ἰέρωνος**· δηλ. τοῦ Σπαρτιάτου ἀρχηγοῦ τῶν μισθοφόρων. — **Ἡρακλεῶται**· ἄποικοι τῶν Λακεδαιμονίων ἐγκατεστημένοι πλησίον τοῦ Σπερχεῖοῦ. — **ἐπιστρέφω τινὰ** τρέπω τινὰ εἰς φυγὴν. — **ἄθρόος** πυκνός. — **τοῦ μεταξύ**· δηλ. τοῦ χώρου μεταξὺ τῶν δύο ἀντιπάλων παρατάξεων.

§ 10 - 11. **μελετῶ**· ἐπὶ στρατεύματος = ἀσκοῦμαι. — **πονηρὸς** ἄθλιος καὶ ἔλσεινός. — **ὁ συντεταγμένος** ὁ καταγεγραμμένος εἰς τὸ σῶμα τοῦτο. — **ἐκ τοῦ παραχρῆμα** ἐκείνην τὴν στιγμὴν, χωρὶς προηγουμένην ἀσκήσιν.

§ 12. **φάλαγξ** τὸ πεζικόν. — **εἰς τρεῖς** εἰς μέτωπον τριῶν ἀνδρῶν. — **τὴν ἐνωμοτίαν**· ὅλος ὁ σπαρτιατικὸς στρατὸς διηρεῖτο εἰς ἑξήκοντα (τάγματα), ἐκάστη τῶν ὁποίων εἶχε δύναμιν 400 ἀνδρῶν. Ἡ μόρα πάλιν ὑποδιηρεῖτο εἰς τέσσαρας λόχους, ἕκαστος δὲ λόχος συνέκειτο ἐκ τεσσάρων πεντηχοστύων καὶ ἐκάστη πεντηχοστὺς ἐκ τεσσάρων ἐνωμοτιῶν. Ἡ ἐνωμοτία παρετάσσετο εἰς τρεῖς στοίχους, ἕκαστος τῶν ὁποίων εἶχε βάθος 12 στρατιωτῶν. Κατὰ ταῦτα ἡ ἐνωμοτία περιελάμβανε δύναμιν 36 ἀνδρῶν. — **ἄγειν** = **τάττειν**. — **τοῦτο δὲ οὕτω δέ**. — **συμβαίνειν**· ἐκ τοῦ ἔφασαν ἔλεγον, ὅτι καταντῶ (νὰ ἔχῃ ἢ φάλαγξ). — **ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων συνεστραμμένοι ἦσαν** ἦσαν συμπεπικνωμένοι (= συντεταγμένοι) εἰς βάθος πεντήκοντα ἀσπιδόφορων. — **εὐχειρώτος**· ἐπειδὴ αἱ πτέρυγες αὐταὶ ἀπετελοῦντο ἀπὸ συμμάχους τῶν Λακ., οἱ ὅποιοι καὶ ἠκολούθουν καὶ ἐπολέμουν χωρὶς προθυμίαν.

§ 13. **ἄγειν** ἀμετάβ. — **συμβάλλομαι** συμπλέκομαι. — **ὥς ὅτι**. — **οὐ γὰρ κλπ.**· ἐπεξηγήσεις. — **ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ**· ὅτε δηλ. ἐπληγώνετο ὁ Κλεόμβροτος.

§ 14. **περὶ δαμοσίαν**· ἴδε βιβλ. Δ', 5, § 7. — **ἵπποι** τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς. — **οἱ συμφορεῖς** οἱ ὑπασπισταί. — **ὄχλος** ἢ πυκνή

τάξις τῶν ἀντιπάλων. — ἀναχωρῶ ὑποχωρῶ εἰς τὴν ἀρχικὴν θέσιν μου. — οἱ τοῦ εὐωνύμου ὄντες τῶν Λακ. οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τῶν Λ. (δηλ. οἱ σύμμαχοι). — ἐγκλίνω τρέπομαι εἰς φυγὴν. — τίθεμαι τὰ ὄπλα ; (βιβλ. Γ', 1, § 23). — ὄρθιον ἀνωφέρειαι. — ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀναιροῦμαι περισυλλέγω καὶ μεταφέρω πρὸς ταφὴν τοὺς νεκροὺς κατόπιν ἀνακωχῆς.

§ 15. ἐπικαιριώτατοι· οὕτω καλοῦνται τὰ σπουδαιότερα πρόσ-
ωπα ἐν τῷ στρατεύματι· ἴσως πρόκειται περὶ τῶν πολεμάρχων. —
ἔπεμψαν κ. περὶ σπονδῶν· τοῦτο ἀπετέλει ὁμολογίαν ἡττης. Ἡ ἡττα
δὲ αὕτη, ἡ ὁποία ὠφείλετο εἰς τὴν στρατηγικὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ Ἐπα-
μεινώνδου, τὸν ὁποῖον δὲν ὀνομάζει ὁ Ξενοφών, ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν
ἡγεμονίαν τῆς Σπάρτης ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπετέλεσε τὴν ἀπαρχὴν
τῆς προσωρινῆς ἀκμῆς τῶν Θηβῶν.

§ 16. εἰς Λακεδαίμονα· ἐνν. πεμφθεῖς. — γυμνοπαιδιῶν· αἱ
γυμνοπαιδίδαι ἦσαν ἐτησίᾳ ἐορτῇ διαρκείας 10 ἡμερῶν. Κατ' αὐτὴν παῖ-
δες τῶν Σπαρτιατῶν ἐχόρευον γυμνοὶ καὶ ἐξετέλουν διαφόρους γυμνα-
στικὰς ἀσκήσεις περὶ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Καρνείου Ἀπόλλωνος. —
τῆς τελευταίας· ἐνν. ἡμέρας. — ἔνδον· δηλ. εἰς τὸ θέατρον. —
ἀποδίδωμι τὰ ὀνόματα ἀνακοινῶ τὰ ὄν. — ἔστι· μετ' ἀπρμφ. = εἶ-
ναι δυνατόν. — ὁ προσήκων ὁ συγγενής. — λιπαρὸς λαμπρὸς, περιχα-
ρής. — ἀναστρεφόμενους — περιόντας· δηλ. εἰς τὴν ἀγοράν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

(5, 1 - 27)

§ 1 - 3. ταῦτα· δηλ. ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἐπαμεινώνδου εἰς πρεσβείαν τῶν ἀρκαδικῶν πόλεων, ἡ ὁποία ἐζήτει ἀνάκλησιν τοῦ ἐν Ἀρκαδίᾳ Θηβαίου ἀρμοστοῦ καὶ θανάτωσιν αὐτοῦ. Τὴν αἴτησιν ταύτην ὑπέβαλον αἱ ἀρκαδικαὶ πόλεις, ἐπεὶδὴ ὁ ἀρμοστής, δυσαρεστηθεὶς διότι οἱ Ἀρκάδες συνῆψαν εἰρήνην μετὰ τῶν Ἡλείων πρὸς τοὺς ὁποίους εὗρίσκοντο εἰς πόλεμον, συνέλαβε καὶ ἐκράτησε δεσμίους ἐξέχοντας Ἀρκάδας, τοὺς ὁποίους ἀργότερον ἀπέλυσεν. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἐπαμεινώνδου ὑπῆρξεν ὡμή. Εἶπε δηλ. ὅτι ὁ Θηβαῖος ἀρμοστής ἐνήργησεν ὀρθότερον, ὅτε συνέλαβε τοὺς ἄνδρας, παρὰ ὅταν τοὺς ἀπέλυσε. Συγχρόνως ἐδήλωσεν, ὅτι θὰ εἰσβάλῃ αὐτοπροσώπως εἰς τὴν Ἀρκαδίαν. — τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκάδων ἡ ἀρκαδικὴ ὁμοσπονδία. — τί... παρασκευάζονται διατί... — ἐπάριτοι· ἐκλεκτὸν τάγμα στρατιωτῶν τῆς ἀρκαδικῆς ὁμοσπονδίας. — αὐτόθεν συγχρόνως, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. — διαπράττομαι περὶ τίνος συνεννοεῖται, συμφωνῶ περὶ τίνος. — ἕκαστοι ἕκαστος λαός.

§ 4 - 5. Ἀλεξάνδρου· τυράννου τῶν Φερῶν, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἡττηθῆ ὑπὸ τῶν Θηβ. καὶ συμμαχεῖ ἐκὼν ἄκων μετ' αὐτῶν. — τῶν ἐναντίων αὐτῶ· ἀντίπαλοι πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἦσαν οἱ πολῖται θεσσαλικῶν πόλεων, οἱ ὁποῖοι συνεμάχουν μὲ τοὺς Θηβ. — ὑπάρχω τινι εἶμαι πρόθυμος νὰ προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τινά. — οἱ τὰ σφέτερα φρονούντες· δηλ. οἱ δημοκρατικοί. — Ἀσεᾶται καὶ Παλλαντιεῖς· οἱ κάτοικοι τῆς Ἀσέας καὶ τοῦ Παλλαντίου κειμένων δυτικῶς τῆς Τεγέας. — ἠναγκάζοντο· νὰ τοὺς ἀκολουθοῦν.

§ 6. ἐπιρρώννυμι τονώνω τὸ ἠθικόν. — ὥς δὲ συνελόντι εἰπεῖν = ὥς δ' ἔστι μοι εἰπεῖν συνελόντι διὰ νὰ εἴπω ἐν συντομίᾳ. — ὅ,τι καθ' ὅ,τι, εἰς ὅ,τι δήποτε. — ὁμοφρονούντες· ἐνν. αὐτῶ.

§ 7. ἀπογιγνώσκω ἀπελπίζομαι, ἐγκαταλείπω τὴν ἰδέαν.

§ 8. ἐλλείπω ὑστερῶ. — καὶ τοῖς πολ... ὅ,τι πράττειτο καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐνέβαλλεν εἰς μεγαλυτέραν ἀμφιβολίαν δι' ὅ,τι ἐσχεδίαζε νὰ πράξῃ. — εὖπορος εὐκόλος. — κρείττων ἀνώτερος ἀριθμητικῶς. — χωρίοις διὰ τῆς κατοχῆς (ἰσχυρῶν) θέσεων. — ἐξάγομαι παρασύρομαι.

§ 9 - 10. εἰ δὲ μὴ· ἐνν. πράττει τι. — Πελλήνη· θέσις τῆς Λακωνικῆς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἣ ὁποία ὠδήγει εἰς Ἀρκαδίαν. — παραγέλλω δίδω (τὰς ἀναγκαίας διὰ τὴν πορείαν) διαταγὰς. — θεία μοῖρα θεία πρόνοια. — νεοττία φωλεὰ νεοσσῶν καὶ αὐτοὶ οἱ νεοσσοί. — ἔφθη· τοῦ φθάνω. — διατάττομαι λαμβάνω κατὰλληλον θέσιν. — ἐν Ἀρκαδίᾳ· δηλ. εἰς τὴν Μαντίνειαν, ὅπου ἦσαν συγκεντρωμένοι οἱ ἐχθροὶ τῶν Θηβαίων.

§ 11 - 13. ἰσόπεδον ὁμαλὸν ἔδαφος. — μαχεῖσθαι· ἐνν. ἐμελλον. — ταύτῃ· ἐπὶρρ. = εἰς αὐτὸ τὸ μέρος. — οὐδ' ὅπου γε μηδὲν... ὄντες οὔτε εἰσέρχοντο ἐκεῖ, ὅπου κανὲν κέρδος δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἔχουν μαχόμενοι, ὄντες πολλοὶ ἐναντίον ὀλίγων. — κατέβαινε καὶ οὐκ ἀνέβαινεν· διότι ἡ Σπάρτη ἦτο ἐν μέρει μὲν ἐπίπεδος, ἐν μέρει δὲ βουνώδης. — τὸ ἐντεῦθεν δὲ γενόμενον ὡς πρὸς τὰ μετὰ ταῦτα γεγονότα. — αἰτιᾶσθαι = λέγειν αἴτιον εἶναι. — ἀπονενοημένος ἀπηλπισμένος. — οὐδεὶς ἂν ὑποσταίῃ τοῖς ἀπ' κανεὶς δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἀντισταθῇ κατὰ τῶν ἀπηλπισμένων. — Ἀρχίδαμος· νεαρὸς υἱὸς τοῦ Ἀγησιλάου. — κώλυμα· πιθανῶς πρόκειται περὶ χαράδρας. — ὄρθιον ἀνωφερὲς ἀτραπός. — ἐνταῦθα· χρονικόν. — πῦρ πνέω· ἐπὶ λυσσώδως μαχομένων πολεμιστῶν = βγάζω φωτιὰς ἀπὸ τὸ στόμα μου. — οἱ νενικηκίτες Λακ. εἰς τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην. — παντὶ κατὰ πάντα. — ὑπερδέξια χωρία ; (βιβλ. Δ', 2, § 13 - 15). — δέχομαι· εἰς τὴν στρατιωτικὴν γλῶσσαν = ἀνθίσταμαι. — οἱ ἐνδοθεν οἱ ἐνδον. — πορρωτέρω τοῦ καιροῦ πέραν τοῦ δέοντος. — περιγράφεται τι ἔχει προδιαγραφῇ τι.

§ 14. οἱ Ἀρκαῖδες· ἐνν. οἱ συγκεντρωμένοι εἰς τὴν Μαντίνειαν. — ἄλλως τε καὶ καὶ μάλιστα. — εὐτυχῶ· ἐπὶ στρατοῦ = νικῶ. — προσκαρτερέω - ὧ ὑπομένω μὲ θάρρος καὶ τὰς νέας ταλαιπωρίας. — ἔξω· δηλ. τῶν τειχῶν, εἰς τὴν ὑπαιθρον. — σίτου συγκομιδῆς οὐσης·

ἐκ τούτου συνάγεται, ὅτι ἡ ἐπιδρομὴ κατὰ τῆς Πελοποννήσου ἔγινε περὶ τὰ μέσα Ἰουλίου.

§ 15. ἱππεῖς· ἀργότερον ἐστάλησαν καὶ 6.000 πεζοί. — Κλεωνάς· πόλιν μεταξὺ Κορίνθου καὶ Ἀργεὺς. — εἶναι· ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ νοσημένου ἔλεγον. — ἀνάριστος ἀπρογευμάτιστος.

§ 16 - 17. οἱ = οὗτοι γάρ. — δυστυχήματος· φαίνεται, ὅτι συνεκρούσθησαν πρὸς τοὺς Κορινθίους, οἱ ὅποιοι τηροῦντες οὐδετέρωττα εἰς τὴν παροῦσαν ρῆξιν θὰ ἐπεχείρησαν νὰ ἐμποδίσουν τὴν διόδον τοῦ ἱππικοῦ. Ἐκ τῆς συγκρούσεως ἡ ὁποία ἐπηκολούθησε, εἶναι προφανές, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι θὰ εἶχον ἀπωλείας. — ὥς εἶδον τάχιστα εὐθὺς ὥς εἶδον. — συνέρραξαν ; (βιβλ. Δ', 3, § 18 - 19). — οὐδὲν οὕτω βραχὺ ὄπλον εἶχον· ἐχρησιμοποίησαν δηλαδὴ ὅλα τὰ ὄπλα των καὶ αὐτὰ τὰ ἀγχέμαχα (ξίφη, μαχαίρας κλπ.) πολεμοῦντες ἐκ τοῦ συστάδην. — ὧ οὐκ ἐξικνουῦντο ἀλλήλων διὰ τοῦ ὁποίου (= ὥστε) νὰ μὴ ἐκτυπήθησαν ἐκατέρωθεν.

§ 18. ὀλίγων ἡμερῶν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν. — ἐξήκει ὁ χρόνος τελειώνει ὁ διὰ τὴν ἐκστρατείαν προκαθορισμένος χρόνος. — λυμαινομαί τινι φθείρω, ἀμαυρώνω τι. — συνίσταμαι συνασπίζομαι. — παρέρχομαι ἀπέρχομαι. — ἀναλύω ἐξαλείφω.

§ 19 - 20. ὥς ὥστε. — ἀποκάμνω πόνον ἐξαντλοῦμαι ὑπὸ τοῦ κόπου. — ἐπεγράφοντο ῥόπαλα ἐζωγράφιζον ἐπὶ τῶν ἀσπίδων ῥόπαλα (ὥς σύμβολα τοῦ Ἡρακλέους καὶ ἐπομένως τῶν Θηβαίων, οἱ ὅποιοι τὸν ἐθεώρουν προστάτην). — λαμπρύνω στιλβάνω.

§ 21 - 22. ἐξήγαγεν· ἐκ τῆς Τεγέας. — σαφηνίζω καθιστῶ φανερόν. — ἐδόκει· τοῖς πολέμοις. — ἄγω τὴν συντομωτάτην βαδίζω διὰ τῆς συντομωτάτης ὁδοῦ. — ἡγοῦμαι· ἀμετάβ. = πορεύομαι. — τὰ πρὸς ἐσπέραν ὄρη· τὸν Μαίναλον. — ἐκτείνω τὴν φάλ. ἀναπτύσσω τὸ μέτωπον τῆς φ. — ὑπὸ τοῖς ὑψηλοῖς· ἐν. χωρίοις ὑπὸ τοὺς ὑψηλοὺς (= ὄρεινους) τόπους. — εἰκάζομαι δίδω τὴν ὑπόνοιαν, τὴν ἐντύπωσιν. — λύω παραλύω. — τὴν ἐν ταῖς συντάξεσιν (παρασκευῇ) τὴν παράταξιν (αὐτῶν). — παράγω μεταφέρω στρατιώτας ἐκ τῶν ὀπισθεν εἰς τὰ πλάγια. — ἐπὶ κέρως εἰς μακρὰν γραμμὴν, στήλην. —

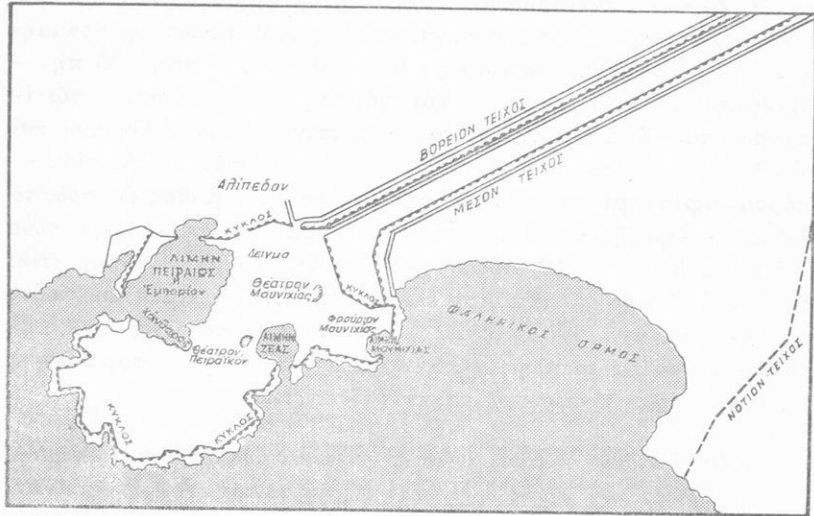
τὸ περὶ ἑαυτὸν ἔμβολον· δηλ. τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τῆς παρατάξεως, τὴν ὁποίαν κατέλαβον οἱ Θηβαῖοι καὶ διὰ τῆς ὁποίας ἐνήργησε τὴν ἔφοδον, ὅπως εἰς τὴν μάχην τῶν Λεύκτρων. — **πεισομένοις**· τοῦ πάσχω.

§ 23 - 24. **ἀντίπρωρος** ὁ ἔχων τὴν πρῶραν ἐστραμμένην πρὸς τινά· ἐπὶ στρατοῦ = ὁ παρατεταγμένος εἰς μικρὰν μετωπικὴν γραμμὴν καὶ μέγα βάθος εἰς σχῆμα σφηνὸς (λοξὴ φάλαγξ). — **ὄπη** = εἰ πη. — **διακόπτω** ἐπιφέρω ρῆγμα. — **καὶ γὰρ δὴ καὶ πράγματι**. — **τῷ ἰσχυροτάτῳ**· δηλ. διὰ τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος, ὅπου οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ Ἀρκάδες. — **τὸ ἀσθενέστατον**· τὸ δεξιόν, ὅπου οἱ Ἀργεῖοι. — **πόρρω ἀφίστημι** παραμερίζω, τάσσω ὕπισθεν. — **βάθος** ὡς πρὸς τὸ βάθος. — **ἐφεξῆς** τὸν ἕνα κατόπιν τοῦ ἄλλου· παρτάζαν δηλ. τοὺς ἵππεῖς εἰς βάθος 8 - 10 ἀνδρῶν χωρὶς νὰ ἀφήσουν μεταξὺ των κενά, τὰ ὅποια ἡδύνατο νὰ καταλάβῃ ἐλαφρὸν πεζικόν. — **ἄμιπποι πεζοὶ** πεζικὸν ἀναμειγμένον μὲ ἵππεῖς. — **τὸ ἱππικόν**· τῶν ἐχθρῶν. — **ἐπὶ τὸ ἐχόμενον** εἰς τὸ πλησίον αὐτῶν παρατεταγμένον. — **συμβολή** ἡ παράταξις πρὸς σύγκρουσιν, μάχην (ἴδε σχεδιάγραμμα).

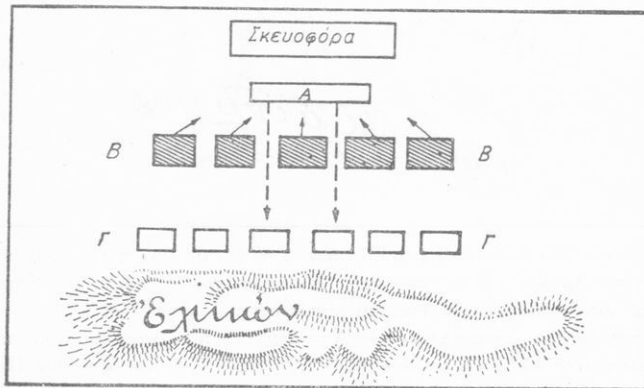
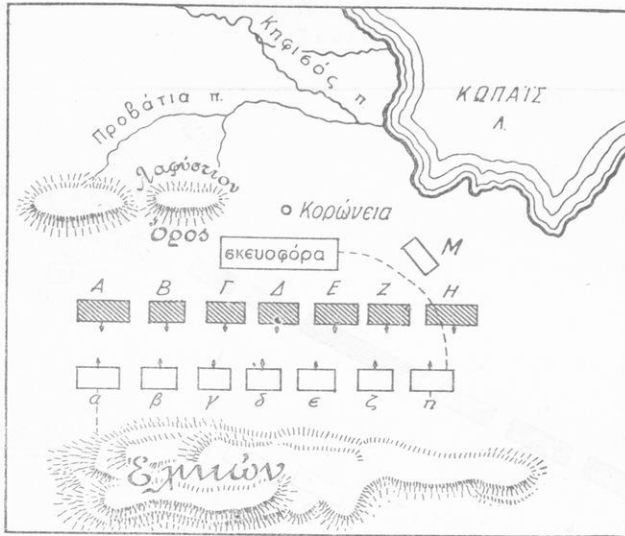
§ 25. **ἔπесεν**· ὁ Ἐπαμεινώνδας θέλων νὰ δώσῃ ὀριστικὴν τροπὴν εἰς τὸν ἀμφίροπον ἀγῶνα εἰσέβαλεν εἰς τὸ κέντρον τῶν ἀντιπάλων. Ἐκτυπήθη ὅμως διὰ δόρατος, τὸ ὅποῖον ἐζήτησε νὰ τοῦ ἀποσπάσουν ἐκ τῆς πληγῆς. Ἐκ τούτου ἀπέθανεν. — **διαπίπτω** διαφεύγω. — **ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου**· τῶν ἀντιπάλων, ὅπου οἱ Ἀθηναῖοι.

§ 26 - 27. **συνεληλυθυίας ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος**· κατὰ τὴν μάχην τῆς Μαντινείας ὁ μὲν στρατὸς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων ἀνῆρχετο εἰς 20.000 πεζοὺς καὶ 2.000 ἵππεῖς, ὁ δὲ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν μετ' αὐτῶν Ἑλλήνων εἰς 30.000 πεζοὺς καὶ 3.000 ἵππεῖς. — **καὶ ἀντιτεταγμένων**· ἡ μετοχὴ κατὰ τὸ νοούμενον, ὥσπερ προηγεῖτο **συνεληλυθότων ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων**. — **οὐδεὶς ἦν σῶτις οὐ πάντες**. — **χώρᾳ... πόλει... ἀρχῇ** κατὰ χώραν... — **ἀρχὴ δύναμις**. — **φαίνομαι πλέον ἔχων** προφανῶς, ἀδιαφιλονικήτως πλεονεκτῶ. — **ἀκρισία** σύγχυσις.

Πίναξ 1.

Τὰ μακρὰ τείχη τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὰ τείχη καὶ οἱ λιμένες τοῦ Πειραιῶς

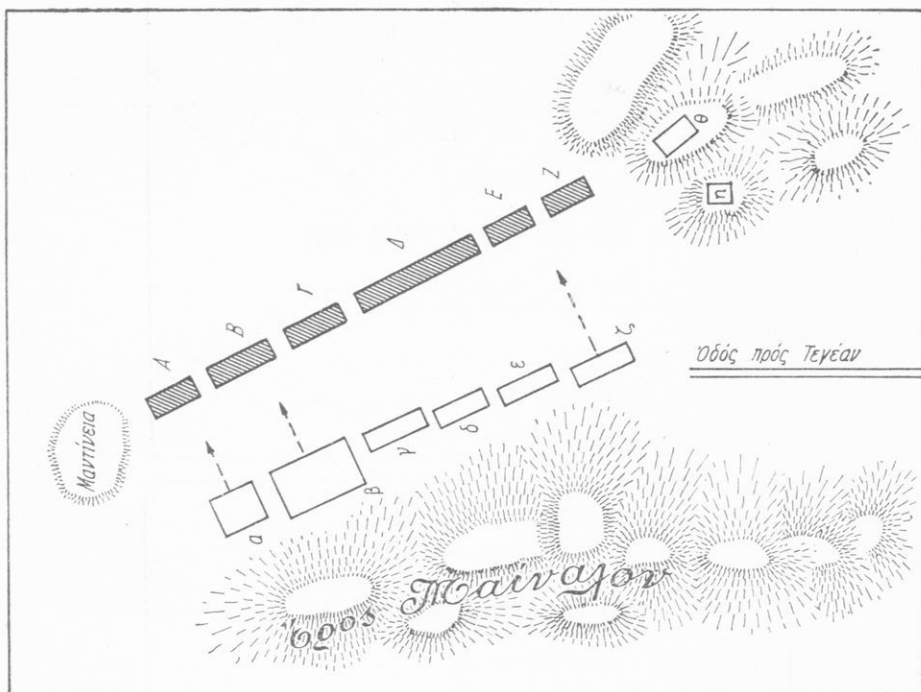

Ἄνω : Α καὶ Β = Ἀγρσίλαος μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Γ = Ἡριπίδας μετὰ τῶν Κυρείων. Δ = συμμαχικὰ στρατεύματα ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας. Ε = Ἑλλησπόντιοι. Ζ = Φωκεῖς. Η = Ὀρχομένιοι. Μ = ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς.

α = Ἀργεῖοι, οἵτινες, εὐθὺς ὡς ἤρχισεν ἡ μάχη, ἐτράπησαν πρὸς τὸν Ἑλικῶνα. β = Κορίνθιοι. γ = Ἀθηναῖοι. δ = Αἰνιᾶνες. ε = Εὐβοεῖς. ζ = Λοκροί. η = Θηβαῖοι, οἵτινες, μετὰ τὴν τροπὴν τῶν Ὀρχομενίων, εἰσελάλουν εἰς τὰ σκευοφόρα.

Κάτω : Α — οἱ Θηβαῖοι, οἵτινες ὁρμοῦν πρὸς τὸν Ἑλικῶνα διὰ μέσου τῆς φάλαγγος τοῦ Ἀγρσίλαου. ΒΒ = ἡ φάλαγξ τοῦ ἐπιτιθεμένου Ἀγρσίλαου. ΓΓ = οἱ ἡττηθέντες καὶ πρὸς τὸν Ἑλικῶνα διαφυγόντες σύμμαχοι τῶν Θηβαίων.

Πίναξ 3.

α = ἱππικὸν τῶν Θηβαίων μετὰ ἀμίππων. β = ἐπιτιθεμένη πτέρυξ τῶν Θηβαίων ὀπλιτῶν. γ = Ἀρκάδες. δ καὶ ε = ἄλλοι σύμμαχοι τῶν Θηβαίων. ζ = ἱππεῖς καὶ ἐλαφρὸν πεζικόν. η καὶ θ = ὀπλῖται καὶ ἱππεῖς ἐπὶ τῶν λόφων.

Α = ἱππικὸν τῶν Σπαρτιατῶν. Β - Δ = ὀπλῖται τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων. Ε = πεζικὸν τῶν Ἀθηναίων. Ζ = ἱππικὸν τῶν Πελοποννησίων.

... → γραμμαὶ ἐπιθέσεως.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

1. Είσαγωγή	185 - 190
2. Κείμενον	193 - 277
3. Έρμηνευτικές σημειώσεις	281 - 339
4. Τοπογραφικοί πίνακες και σχεδιαγράμματα μαχών	340 - 342

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον, εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἀντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλὼν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ Νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΔ', 1962 (ΧΙΙ) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 50.000 — ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1111/23-10-62
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ — ΒΙΒΛΙΟΔΕΞΙΑ : ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ Α. Ε. — Φωκίδος 15

024000018082

2000/96

